GÜNEŞ & GÜNEŞ HUKUK BÜROSU

2017

AYM Bireysel Başvuru Kararları

Bölüm 5 / 15 | 100 karar

Kararlar Bilgi Bankasındaki yayımlanmış kararların resmî tam metinlerinden hazırlanmış bağımsız okuma derlemesi.

Bu dosya, AYM'nin yıllık "Bireysel Başvuru Seçme Kararlar" kitabının kopyası değildir. Kararların sözcükleri ve kaynak künyeleri aktarılmış; sayfa düzeni yeniden oluşturulmuştur.

Sıralama: karar tarihi, ardından başvuru numarası. İçindekiler ve PDF yer imleri kararların başlangıcına bağlanır. Kitap yılı ile karar yılı farklı kavramlardır.

Arşiv kesiti: 12 Ekim 2026. Anonimleştirilmiş başvuru adları resmî kaynakta olduğu gibi korunmuştur.

İçindekiler

001 2014/11177 08.03.2017
BURAK EDİS

002 2014/11491 08.03.2017
Mustafa KİŞİOĞLU

003 2014/13001 08.03.2017
NEBİ KARATAŞ VE DİĞERLERİ

004 2014/15018 08.03.2017
AHMET BİLEKLİ

005 2014/15232 08.03.2017
SADEF SAFA ÖNAL

006 2014/15366 08.03.2017
HALİT KARABOĞA VE DİĞERLERİ

007 2014/16542 08.03.2017
CELAL PÖRKLÜ

008 2014/17682 08.03.2017
MUSTAFA OZGAN VE DİĞERLERİ

009 2014/18006 08.03.2017
MEHMET TAVA

010 2014/18188 08.03.2017
CENGİZ KOÇ VE DİĞERLERİ

011 2014/18838 08.03.2017
METİN ÖZTÜRK

012 2014/19638 08.03.2017
MEHMET REŞİT OYMAN

013 2014/485 09.03.2017
ADNAN SARIDAĞ VE DİĞERLERİ

014 2014/979 09.03.2017
TEVFİK ACAR

015 2014/2522 09.03.2017
MEHMET GÖZÜTOK

016 2014/3003 09.03.2017
ORHAN EREN

017 2014/3397 09.03.2017
FAYSAL BİL

İçindekiler - devam

018 2014/6042 09.03.2017
MURAT KARA VE DİĞERLERİ

019 2014/6886 09.03.2017
KENAN KARAVİL

020 2014/7775 09.03.2017
SERDAR SOMUNCU

021 2014/8781 09.03.2017
BURHAN CARLI

022 2014/11994 09.03.2017
SÜLEYMAN OKTAY URAS VE SEVTAP URAS

023 2014/12481 09.03.2017
MURAT EKEN VE DİĞERLERİ

024 2014/14637 09.03.2017
HAKKI İLKER YAŞAR VE BİRGÜN YAYINCILIK VE İLETİŞİM TİC. A.Ş.

025 2014/14993 09.03.2017
İSMAİL ADİYAMAN

026 2014/15656 09.03.2017
ARİF ERGÜL

027 2014/16319 09.03.2017
HIDIR BİLİR VE YUSUF İMRE

028 2014/17108 09.03.2017
MEHMET ZAİT KOZAT VE DİĞERLERİ

029 2014/17616 09.03.2017
EMRE GÜNEŞ

030 2014/18133 09.03.2017
CAFER ARSLAN

031 2014/18688 09.03.2017
ALİ BACACI

032 2016/4944 09.03.2017
MUHABBET UÇAK VE DİĞERLERİ

033 2014/233 22.03.2017
BİLAL MUŞTAK

034 2014/797 22.03.2017
GÜLCAN KELEŞ VE DİĞERLERİ

İçindekiler - devam

035 2014/948 22.03.2017
ASIM AÇIKEL

036 2014/1128 22.03.2017
ÖZTAŞ HAFRİYAT KUM ÇAKIL SANAYİ VE TİCARET A.Ş.

037 2014/3549 22.03.2017
ASYA OKTAY VE DİĞERLERİ

038 2014/7695 22.03.2017
MEHMET ALİ DÜNDAR VE DİĞERLERİ

039 2014/7697 22.03.2017
AHMET SAVCI VE DİĞERLERİ

040 2014/9457 22.03.2017
VOLKAN TOPÇU

041 2014/9843 22.03.2017
AYNUR TUNÇ VE DİĞERLERİ

042 2014/12023 22.03.2017
DERYA ŞENER

043 2014/12095 22.03.2017
AHMET KARAKUŞ VE DİĞERLERİ

044 2014/13552 22.03.2017
MEHMET ŞEN

045 2014/14438 22.03.2017
A.Ş. VE DİĞERLERİ

046 2014/14509 22.03.2017
SAİT DİZMAN

047 2014/15674 22.03.2017
İSMAİL AY VE DİĞERLERİ

048 2014/17564 22.03.2017
HEKBER TAMER

049 2014/17737 22.03.2017
ALİ DİKBAŞ

050 2014/18717 22.03.2017
SEVGİ DAYLAN

051 2014/20153 22.03.2017
ÖZBENT KÖÇKAR

İçindekiler - devam

052 2014/187 23.03.2017
ÜMİT ÖMÜR SALAR

053 2014/793 23.03.2017
KASIM ASLAN

054 2014/1295 23.03.2017
İBRAHİM TOPCU

055 2014/1513 23.03.2017
İBRAHİM MERCAN

056 2014/2471 23.03.2017
BAYRAM SAYAN

057 2014/2609 23.03.2017
SADUN BAŞBOĞA VE DİĞERLERİ

058 2014/4810 23.03.2017
MUSTAFA SOYÖZEN

059 2014/6164 23.03.2017
FİKRET TOPUZ

060 2014/6290 23.03.2017
BEKİR YILDIRIM

061 2014/7674 23.03.2017
İSKENDER KAYA VE DİĞERLERİ

062 2014/13558 23.03.2017
ORHAN ALTUNSOY

063 2014/13827 23.03.2017
KOCAMAN BALIKÇILIK İHR. İTH. TİC. LTD. ŞTİ. VE ÖZ CALLUT TAR. PET. SU ÜR. İTH. İHR. SAN. TİC. LTD. ŞTİ.

064 2014/14830 23.03.2017
BARIŞ YASLAN

065 2014/15069 23.03.2017
ÖZLEM KIZILVEREN

066 2014/15388 23.03.2017
GÜVEN ERSOY (2)

067 2014/15837 23.03.2017
LEYLA DARICI

068 2014/15852 23.03.2017
NETİCE HÜSUNET VE HASAN HÜSUNET

İçindekiler - devam

069 2014/16529 23.03.2017
LEVENT ÖZASLAN

070 2014/20070 23.03.2017
AZİZ GÜLŞEN

071 2015/16759 23.03.2017
M.Ö.

072 2014/973 05.04.2017
NEVZAT AZAK

073 2014/2517 05.04.2017
İBRAHİM KIZILKAYA

074 2014/4212 05.04.2017
AHMET ERSOY VE DİĞERLERİ

075 2014/5236 05.04.2017
ENDER İMREK

076 2014/5406 05.04.2017
İSMAİL DOĞRU

077 2014/5455 05.04.2017
TASFİYE HALİNDE SS. GÜNEŞ YENİBELDEMİZ KONUT YAPI KOOPERATİFİ

078 2014/6506 05.04.2017
HASAN KOÇ

079 2014/7498 05.04.2017
SAFKAN AYDOĞDU

080 2014/8783 05.04.2017
MEHMET ÖZYER

081 2014/10204 05.04.2017
SEYFEDDİN BAHAR

082 2014/10283 05.04.2017
EM EXPORT DIŞ TİCARET A.Ş. (2)

083 2014/12078 05.04.2017
İLBEYİ KEMALOĞLU ve MERİYE KEMALOĞLU

084 2014/12391 05.04.2017
ELİF GÜNEŞ YILDIRIM

085 2014/16240 05.04.2017
İZZETTİN DELİ

İçindekiler - devam

086 2014/19248 05.04.2017
MURAT TÜRK (3)

087 2014/19476 05.04.2017
AHMET ÇİMEN

088 2014/20000 05.04.2017
KAMURAN REŞİT BEKİR (5)

089 2015/3238 05.04.2017
SALİH ÇOLAK

090 2015/3240 05.04.2017
EFENDİ ÖZBEY

091 2015/3243 05.04.2017
MEHMET ŞÜKRÜ KARABULUT

092 2015/3356 05.04.2017
MEHMET YETKİN

093 2014/266 06.04.2017
ELİF KAYA

094 2014/780 06.04.2017
AYDIN BUDAK

095 2014/1230 06.04.2017
DATSAN DOĞU ANADOLU TOPRAK SAN. A.Ş. VE NACİ YILMAZ

096 2014/2765 06.04.2017
HASAN ÇOŞKUN

097 2014/3568 06.04.2017
ALİ DÜNDAR

098 2014/5554 06.04.2017
BÜŞRA ÇAKALTARLA VE DİĞERLERİ

099 2014/6552 06.04.2017
NİKAYEL KİRDAŞ

100 2014/7329 06.04.2017
HİDAYET METİN

BURAK EDİS

B. No: 2014/11177 | Karar tarihi: 08.03.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/11177

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

BURAK EDİS BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/11177)

Karar Tarihi: 8/3/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör Yrd. : Gökçe GÜLTEKİN

Başvurucu : Burak EDİS

Vekili : Av. Dursun KARACA

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, yargılama yapılan ceza davasında suçun hukuki nitelendirmesinde hataya düşülmesi ve yargılamanın makul sürede sonuçlandırılmaması nedenleriyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 9/7/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucunun 8/10/2005 tarihinde ifadesi alınmış; Kara Kuvvetleri Komutanlığı 48. Motorlu Piyade Tugay Komutanlığı Trabzon Askerî Savcılığının 2/1/2009 tarihli iddianamesi ilezimmet, memuriyet nüfuzunu kötüye kullanmak, memuriyet görevini ihmal suçlarından cezalandırılması istemiyle hakkında kamu davası açılmıştır.

9. Kara Kuvvetleri Komutanlığı 48. Motorlu Piyade Tugay Komutanlığı Trabzon Askerî Mahkemesinin 15/11/2011 tarihli kararı ile başvurucunun kişisel çıkar sağlamak için memuriyet nüfuzunu sair surette kötüye kullanma, memuriyet görevini ihmal etme, ihtilasen zimmet (iki kez), ihtilasen zimmete teşebbüs ve zincirleme şekilde memuriyet nüfuzunu sair surette kötüye kullanma suçlarından mahkûmiyetine karar verilmiştir.

10. Kararın temyiz edilmesi üzerine Askerî Yargıtay 1. Dairesinin 30/5/2012 tarihli kararı ile başvurucunun 2003-2005 yıllarında işlediği kabul olunan kişisel çıkar sağlamak için nüfuzunu sair surette kötüye kullanma suçu yönünden eylemin zincirleme olarak askerî aracı hususi menfaatinde kullanmak suçunu oluşturduğunun kabulü ile bozulmasına; 2004-2005 yıllarında işlendiği kabul edilen memuriyet görevini ihmal etme suçu yönünden hükmün onanmasına; Aralık 2004 yılında işlendiği kabul olunan ihtilasen zimmet suçunda, eylemin memuriyet nüfuzunu sair surette kötüye kullanma suçunu oluşturduğunun kabulü ile hükmün bu kısımının bozulmasına; Eylül 2004 yılında işlendiği kabul olunan zincirleme ihtilasen zimmet suçu yönünden davanın zamanaşımı nedeniyle düşmesine, Hazine zararının saklı tutulmasına; 2005 yılında işlendiği kabul olunan ihtilasen zimmete teşebbüs suçu yönünden eksik inceleme nedeniyle hükmün bozulmasına; 2003-2005 yıllarında işlendiği kabul olunan zincirleme memuriyet nüfuzunu sair surette kötüye kullanma suçundan kurulan mahkûmiyet hükmünün onanmasına karar verilmiştir.

11. Kara Kuvvetleri Komutanlığı 48. Motorlu Piyade Tugay Komutanlığı Trabzon Askerî Mahkemesinin kapatılması üzerine bozmaya uyarak yargılamaya devam eden Kara Kuvvetleri Komutanlığı 5. Piyade Eğitim Tugay Komutanlığı Sivas Askerî Mahkemesinin 12/6/2014 tarihli kararı ile başvurucunun 22/5/1930 tarihli ve 1632 sayılı Askeri Ceza Kanunu'nun 130. maddesi uyarınca askerî eşyayı hususi menfaatinde kullanma suçundan 1.500 TL adli para cezasına, memuriyet nüfuzunu sair surette kötüye kullanma suçundan açılan kamu davasının 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 223. maddesinin (8) numaralı fıkrası uyarınca düşmesine ve sanığın eylemi nedeniyle meydana gelen 21.173,95 TL tutarındaki Hazine zararının saklı tutulmasına, ihtilasen zimmete teşebbüs etme suçundan 1632 sayılı Kanun'un 131. maddesinin birinci fıkrası uyarınca 740 TL adli para cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir.

12. Mahkemece verilen kararın zamanaşımı nedeniyle davanın düşmesine ilişkin kısmı temyiz edilmemiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

13. Mahkemenin 8/3/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

14. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

15. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir nedeni de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

16. Ceza yargılamasının süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak bir kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirildiği veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi birtakım tedbirlerin uygulandığı tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak ise suç isnadına ilişkin nihai kararın verildiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (B.E., B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 34).

17. Ceza yargılamasının süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (B.E., § 29).

18. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda 8 yıl 8 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

19. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

20. Başvurucu; 2003 ila 2005 yıllarında kurmay albay rütbesinde Samsun İl Jandarma Alay Komutanlığı görevini yürüttüğünü, mahkûmiyet kararlarının temyiz edildiğini, ancak zamanaşımı nedeniyle düşme kararının temyiz edilmediğini, sadece Hazine zararının saklı tutulmasına dair kısmının temyiz edildiğini, bu soruşturma sebebiyle emekli olmak zorunda kaldığını, tuğgeneralliğe terfi edemediğini, bu nedenle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

21. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuru hakkına sahip olanlar" başlıklı 46. maddesinde kimlerin bireysel başvuru yapabileceği sayılmıştır. Anılan maddenin (1) numaralı fıkrasına göre bir kişinin Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmesi için üç temel ön koşulun birlikte bulunması gerekmektedir. Bu ön koşullar; başvurucunun kamu gücünün eylem veya işleminden ya da ihmalinden dolayı "güncel bir hakkının ihlal edildiği iddiasında"bulunması, iddia edilen ihlalden kişinin "kişisel olarak" ve "doğrudan" etkilenmiş olması ve bunların sonucunda başvurucunun "mağdur" olduğunu iddia etmesidir (Fetih Ahmet Özer, B. No: 2013/6179, 20/3/2014, § 24).

22. Bir başvurunun kabul edilebilmesi için başvurucunun sadece mağdur olduğunu ileri sürmesi yeterli olmayıp ihlalden doğrudan etkilendiğini yani mağdur olduğunu göstermesi veya mağdur olduğu konusunda Anayasa Mahkemesini ikna etmesi gerekir. Bu itibarla mağdur olduğu zannı veya şüphesi de mağdurluk statüsünün varlığı için yeterli değildir (Ayşe Hülya Potur, B. No: 2013/8479, 6/6/2014, § 24).

23. Bu kapsamda bir şüpheli hakkında yürütülen ceza soruşturmasının kovuşturmaya yer olmadığına dair kararla sonuçlanması veya açılmış olan davanın ertelenmesi, düşürülmesi ya da sanığın beraatine hükmedilmesi hâlinde makul sürede yargılanma hakkına ilişkin iddialara halel gelmemek şartıyla bu kişilerin adil yargılanma hakkının ihlali nedeniyle mağdur olduklarının kabulü mümkün değildir. Ancak bu durum, soruşturma veya kovuşturmaların yukarıda belirtilen sonuçlarının adil yargılanma hakkı dışındaki haklara etkisinin incelenmesine engel teşkil etmez (Mustafa Kamil Uzuner ve Mustafa Kadir Gül, B. No: 2013/3371, 9/3/2016, § 52).

24. Somut olayda, başvurucu hakkında her ne kadar kamu davası açılmış ise de öngörülen zamanaşımı sürelerinin dolması nedeniyle şikâyet konusu suç yönünden başvurucu hakkında herhangi bir mahkûmiyet hükmü kurulmamış ve davanın düşürülmesine karar verilmiştir. Dolayısıyla başvurucunun bahse konu iddiaları bakımından mağdur sıfatı bulunmamaktadır.

25. Açıklanan gerekçelerle mağdurluk statüsünün bulunmadığı anlaşıldığından başvurucunun adil yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki şikâyetinin kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

26. 6216 sayılı Kanun’un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

27. Başvurucu, manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

28. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

29. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 9.600 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

30. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1.Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 9.600 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden

itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Kara Kuvvetleri Komutanlığı 5. Piyade Eğitim Tugay Komutanlığı Sivas Askerî Mahkemesine (E.2013/697) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 8/3/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Mustafa KİŞİOĞLU

B. No: 2014/11491 | Karar tarihi: 08.03.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/11491

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MUSTAFA KİŞİOĞLU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/11491)

Karar Tarihi: 8/3/2017

R.G. Tarih ve Sayı: 6/4/2017 - 30030

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör Yrd. : Derya ATAKUL

Başvurucu : Mustafa KİŞİOĞLU

Vekili : Av. Derya KİŞİOĞLU

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, itirazın iptali talebiyle açılan davada yargılamanın uzun sürmesi ile tarafları ve konusu aynı olan iki davada derece mahkemeleri tarafından farklı kararlar verilmesi nedenleriyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 14/7/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte

yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Alacaklı Banka tarafından başvurucunun da aralarında bulunduğu borçlular aleyhine İzmir 5. İcra Müdürlüğünün E.1990/3105 ve E.1990/3107 sayılı dosyalarında icra takibi başlatılmış, itiraz üzerine takip durdurulmuştur.

9. Alacaklı Banka, bazı firmalara yapılan usulsüz ve haksız yem destekleme ödemelerinin bu firmalardan tahsil edilememiş kısmından davalı personelin malen sorumlu olduğunu ileri sürerek başvurucunun da aralarında bulunduğu davalılar aleyhine İzmir 5. İcra Müdürlüğünün E.1990/3105 sayılı dosyasında başlatılan takibe itirazın iptali talebiyle 5/7/1991 tarihinde dava açmıştır. Dava, İzmir 3. Asliye Ticaret Mahkemesinin E.1991/579 sayılı dosyasına kaydedilmiştir. Mahkemece 13/12/2002 tarihli karar ile Bankanın davacı olma sıfatını taşımadığı gerekçesiyle dava husumet yokluğundan reddedilmiştir. Karar, Yargıtay 4. Hukuk Dairesinin (Daire) 12/11/2003 tarihli ilamı ile Başbakanlık Toplu Konut İdaresi (TOKİ) ile davacı Banka arasında yapılan protokol gereği kredinin dağıtılmasında Bankanın sorumlu olacağının öngörüldüğü, davacı Banka çalışanlarının özensiz davrandığı iddia edildiğinden buna göre inceleme yapılması gerektiği gerekçesiyle bozulmuştur. Bozma üzerine Mahkemece 10/4/2008 tarihli karar ile Bankanın davacı olma sıfatını taşımadığı gerekçesiyle dava, husumet yokluğundan reddedilmiştir. Karar, Dairenin 12/11/2008 tarihli ilamı ile onanarak kesinleşmiştir.

10. Başvurucunun da aralarında bulunduğu davalılar aleyhine İzmir 5. İcra Müdürlüğünün E.1990/3107 sayılı dosyasında başlatılan takibe itirazın iptali talebiyle 28/6/1991 tarihinde dava açılmış; dava, İzmir 2. Asliye Ticaret Mahkemesinin E.1991/568 sayılı dosyasına kaydedilmiştir. Mahkemece 30/5/2002 tarihinde davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir. Karar, Dairenin 27/3/2003 tarihli ilamı ile bozulmuştur. Bozma üzerine Mahkemece 6/4/2006 tarihli karar ile davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir. Temyiz üzerine karar, Dairenin 26/6/2008 tarihli ilamı ile başvurucu lehine reeskont faizi yerine yasal faize hükmedilmesi gerektiği gerekçesiyle bozulmuştur. Bozma üzerine Mahkemece 18/12/2012 tarihli karar ile davanın kısmen kabulü ile başvurucu aleyhindeki takibin 62,09 TL işlemiş faiz üzerinden devamına karar verilmiştir. Davacı Bankanın temyizi üzerine karar, Dairenin 30/4/2014 tarihli ilamı ile onanmıştır. Onama ilamı başvurucuya 30/6/2014 tarihinde tebliğ edilmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

11. Mahkemenin 8/3/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

12. Başvurucu 28/6/1991 tarihinde itirazın iptali talebiyle İzmir 2. Asliye Ticaret Mahkemesinde aleyhine açılan davada yargılamanın uzun sürdüğünü belirterek makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini

gerektirecek başka bir nedeni de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

14. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

15. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

16. Anılan ilkeler doğrultusunda Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda 22 yıl 10 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

17. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer Şikâyetler Yönünden

18. Başvurucu; alacaklı Banka tarafından İzmir 5. İcra Müdürlüğünün E.1990/3105 ve E.1990/3107 sayılı dosyalarında aleyhine icra takibi başlatıldığını, itiraz üzerine takibin durdurulduğunu, alacaklı Banka tarafından E.1990/3105 sayılı icra dosyasına yapılan itirazın iptali talebiyle 5/7/1991 tarihinde İzmir 3. Asliye Ticaret Mahkemesinde, E.1990/3107 sayılı icra dosyasına yapılan itirazın iptali talebiyle de 28/6/1991 tarihinde İzmir 2. Asliye Ticaret Mahkemesinde aleyhine dava açıldığını belirtmiştir. Başvurucu; İzmir 3. Asliye Ticaret Mahkemesinde açılan davada 10/4/2008 tarihli karar ile davanın reddine karar verildiğini ve bu kararın Dairenin 12/11/2008 tarihli ilamı ile onanarak kesinleştiğini, İzmir 2. Asliye Ticaret Mahkemesinde açılan davanın ise18/12/2012 tarihli karar ile kısmen kabulüne karar verilerek bu kararın da onandığını, tarafları ve konusu aynı olan iki davada derece mahkemeleri tarafından farklı kararlar verildiğini belirterek Anayasa'nın 17., 35. ve 36. maddelerinde tanımlanan haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucular tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun ihlal iddiaları bir bütün olarak adil yargılanma hakkı kapsamında değerlendirilmiştir.

19. Bireysel başvurunun ikincil olma niteliğinin bir sonucu olarak olağan kanun yollarında ve mahkemeler önünde ileri sürülmeyen iddialar ile bu mahkemelere sunulmayan bilgi ve belgeler bireysel başvuru konusu edilemez (Bayram Gök, B. No: 2012/946, 26/3/2013, § 20).

20. Somut olayda başvurucunun da aralarında bulunduğu davalılar aleyhine İzmir 5. İcra Müdürlüğünün E.1990/3107 sayılı dosyasına yapılan itirazın iptali talebiyle 28/6/1991 tarihinde dava açılmış, dava İzmir 2. Asliye Ticaret Mahkemesinin E.1991/568 sayılı dosyasına kaydedilmiştir. Mahkemece 18/12/2012 tarihli karar ile davanın kısmen kabulüne

karar verilmiştir. Anılan kararın davacı Banka tarafından temyiz edildiği, başvurucunun temyiz talebinde bulunmadığı tespit edilmiş ve Dairece 30/4/2014 tarihinde kararın onandığı belirlenmiştir. Bu itibarla başvurucunun ihlale neden olduğunu ileri sürdüğü iddiayı yargılama sürecinde dile getirmediği, bu iddiasına ilişkin bilgi veya belge sunmadığı ve böylece başvuru yollarını usulüne uygun tüketmediği anlaşılmaktadır.

21. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

Serdar ÖZGÜLDÜR bu görüşe katılmamıştır.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

22. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

23. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin maddi veya manevi tazminat talebinde bulunmamıştır.

24. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

25. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA, OYBİRLİĞİYLE,

2. Adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin diğer şikâyetlerin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA, Serdar ÖZGÜLDÜR'ün karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE, OYBİRLİĞİYLE,

C. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

E. Kararın bir örneğinin İzmir 2. Asliye Ticaret Mahkemesine (E.2010/287, K.2012/327) GÖNDERİLMESİNE,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 8/3/2017 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY GEREKÇESİ

Davanın somutunda, alacaklı banka tarafından, aynı banka çalışanı olan başvurucu hakkında haksız kredi kullandırmadan malen sorumlu olduğu iddiasıyla, iki ayrı icra takibi yapılmış; bunlardan ilki hakkında başvurucunun yaptığı itiraz üzerine takip durmuş, ancak Banka'nın açtığı itirazın iptali davasında davanın kısmen kabulüne karar verilmiş, başvurucunun temyizi üzerine Yargıtay 4. Hukuk Dairesince hüküm bozulmuş, yeniden yapılan yargılamada davanın kısmen kabulüne karar verilmiş, başvurucunun temyizi üzerine Yargıtay 4. Hukuk Dairesince hüküm tekrar bozulmuş, yeniden yapılan yargılamada tekrar davanın kısmen kabulüne karar verilmiş, bu kararın davacı banka ve başvurucu tarafından temyiz edilmesi üzerine Yargıtay 4. Hukuk Dairesince hüküm onanmıştır. Başvurucu hakkında aynı hukuki nedenle yapılan ikinci icra takibinde ise başvurucunun takibe itirazı nedeniyle takip durmuş, ancak Banka'nın açtığı itirazın iptali davasında, bir başka mahkemece, davacı Banka'nın davacı olma taraf sıfatını taşımadığı gerekçesiyle "davanın husumet yokluğundan reddine" karar verilmiş, Yargıtay 4. Hukuk Dairesince hükmün bozulması sonrasında aynı mahkemece yapılan inceleme sonunda yeniden davanın "husumet yokluğu nedeniyle reddine" karar verilmiş, vaki temyiz üzerine Yargıtay 4. Hukuk Dairesince bu kez anılan hüküm onanmıştır.

Görüldüğü üzere, aynı hukuki nedene dayalı olarak Banka tarafından aynı kişiye (başvurucuya) karşı yapılan icra takipleri sonunda, iki farklı mahkemeden ilki, ilgili Banka'nın davada taraf ehliyeti olmadığını belirterek "husumet yokluğundan davanın reddine" karar vermiş ve bu hüküm Yargıtay 4. Hukuk Dairesince sonuçta onanmış; ikinci mahkemece ise işin esasına gidilerek davanın kısmen kabulüne karar verilmiş ve bu karar da Yargıtay 4. Hukuk Dairesince sonuçta onanmıştır. Dolayısiyle adaletin tecellisi bakımından kabulü mümkün olmayan bir görünüm ortaya çıkmıştır. Başvurucunun husumet yönünden davanın reddi sonucunu doğuran davada son kararı temyiz etmeyip, ilgili Banka'nın temyizi sonucu hükmün aynı Yargıtay Dairesince onanmasının, bu kabulü mümkün olmayan sonucu değiştirmeyeceği izahtan varestedir. Aynı temyiz merciinin, aynı hukuki olaya ilişkin olarak aynı kişi (başvurucu) hakkında verdiği bu farklı kararlar dolayısıyla çıkan sonucun "adil yargılama" ilkesine uygun düştüğü söylenemeyeceği gibi, tesadüfe bağlı adalet tecellisinin yine bu kavramla örtüşmeyeceği kuşkusuzdur. Öte yandan, başvurucunun bu kararlardan birini temyiz etmemesinin de bu sonucu değiştirir mahiyeti bulunmamaktadır. Çünkü, karşı tarafın (davacı Banka'nın) vaki temyizi ile dosya yine temyiz incelemesine tâbi tutulmuş ve hüküm kesinleşmiş olduğundan; başvurucunun bu yola başvurmaması hali, adil yargılanma hakkı yönünden "başvuru yollarının tüketilmemesi" şeklinde değerlendirilemez.

Açıklanan nedenlerle, adil yargılanma ilkesinin ihlâl edildiği kanaatine vardığımdan, bu yönde bir karar verilmesi gerektiği değerlendirilmesiyle, Sayın çoğunluğun başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle başvurunun kabul edilemez olduğuna dair kararına katılamıyorum.

Üye Serdar ÖZGÜLDÜR

NEBİ KARATAŞ VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/13001 | Karar tarihi: 08.03.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/13001

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

NEBİ KARATAŞ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/13001)

Karar Tarihi: 8/3/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör : Yakup MACİT

Başvurucular : 1. Nebi KARATAŞ

Vekili : Av. Mehmet Türker KÜÇÜK

2. Durmuş ÖCAL

3. Ayşe ÖCAL

4. Yılmaz ÖCAL

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, karar düzeltme talebinin süre yönünden reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2.Başvurular 5/8/2014 tarihinde yapılmıştır.

3.Başvurular, başvuru formları ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvuruların kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. E.2014/13002 sayılı bireysel başvuru dosyasının hukuki irtibat nedeniyle E.2014/13001 sayılı başvuru dosyası ile birleştirilmesine karar verilmiştir.

6.Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

7. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir.

8. Başvurucular, Bakanlığın görüşüne karşı süresinde beyanda bulunmamışlardır.

III. OLAY VE OLGULAR

9. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

10. Başvurucular Mersin ili, Mut ilçesi, Yazalanı Mahallesi'nde bulunan taşınmazın toplam 4 dönümlük kısmını 20 yıldan fazla süredir kullandıklarını, kazandırıcı zamanaşımı süresinin dolduğunu, bu nedenle mülkiyet hakkını elde ettiklerini belirterek Mut Asliye Hukuk Mahkemesinin (Mahkeme) E.2010/352 ve E.2010/354 sayılı dosyalarında tapu iptali ve tescil davası açmışlardır.

11. Mahkeme, 20/1/2012 tarihli kararı ile E.2010/354 sayılı dosyayı, E.2012/352 sayılı dosya ile birleştirmiştir.

12. Mahkeme, 2/3/2012 tarihli kararla 20/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 713. maddesindeki yasal şartların gerçekleşmediğini belirterek başvuruculların davalarını reddetmiştir.

13. Temyiz üzerine karar, Yargıtay 8. Hukuk Dairesinin 16/12/2013 tarihli kararı ile onanmıştır.

14. Başvurucular onama kararını 12/2/2014 tarihinde tebellüğ etmişler, başvurucular vekili Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) yoluyla 27/2/2014 tarihli iş emri ile karar düzeltme talebinde bulunmuştur.

15. Aynı Dairenin 20/5/2014 tarihli ilamında, Yargıtay onama kararının 12/2/2014 tarihinde usulüne uygun olarak davacılar vekiline tebliğ edildiği, davacılar vekilinin 28/2/2014 tarihli dilekçesi ile karar düzeltme isteğinde bulunduğu, karar düzeltme süresinin, 27/2/2014 tarihi çalışma saati bitimi olduğu, tebliğ tarihinden karar düzeltme dilekçesinin verildiği tarihe kadar Kanun'da belirtilen 15 günlük karar düzeltme süresinin geçtiği, süresinden sonra yapılan karar düzeltme isteminin geçersiz olduğu belirtilerek talebin reddine karar verilmiştir.

16. Karar düzeltme talebinin reddine ilişkin karar, başvurucular vekiline tebliğ edilmemiş, başvurucular vekilinin kararı öğrendiğini bildirdiği 8/7/2014 tarihine göre bireysel başvurunun süresinde yapıldığı tespit edilmiştir.

IV.İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

1. Kanun Hükümleri

17. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun geçici 3. maddesi şöyledir:

"(1) Bölge adliye mahkemelerinin, 26/9/2004 tarihli ve 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece

Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanunun geçici 2 nci maddesi uyarınca Resmî Gazete'de ilan edilecek göreve başlama tarihine kadar, 1086 sayılı Kanunun temyize ilişkin yürürlükteki hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.

(2) Bölge adliye mahkemelerinin göreve başlama tarihinden önce aleyhine temyiz yoluna başvurulmuş olan kararlar hakkında, kesinleşinceye kadar 1086 sayılı Kanunun 26/9/2004 tarihli ve 5236 sayılı Kanunla yapılan değişiklikten önceki 427 ilâ 454 üncü madde hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.

(3) Bu Kanunda bölge adliye mahkemelerine görev verilen hallerde bu mahkemelerin göreve başlama tarihine kadar 1086 sayılı Kanunun bu Kanuna aykırı olmayan hükümleri uygulanır."

18. 18/6/1927 tarihli ve 1086 sayılı mülga Hukuk Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 431. maddesi şöyledir:

"Temyiz dilekçesi, kararı veren bölge adliye mahkemesi hukuk dairesine veya Yargıtayın bozması üzerine hüküm veren ilk derece mahkemesine yahut temyiz edenin bulunduğu yer bölge adliye mahkemesi hukuk dairesine veya ilk derece mahkemesine verilebilir.

Temyiz dilekçesi kararı veren mahkemeden başka bir mahkemeye verilmişse temyiz defterine kaydolunur ve durum derhâl kararı temyiz edilen mahkemeye bildirilir.

Temyiz edene ücretsiz bir alındı belgesi verilir."

19.Mülga 1086 sayılı Kanun'un 440. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Yargıtay kararlarına karşı tefhim veya tebliğden itibaren 15 gün içinde aşağıdaki sebeplerden dolayı karar düzeltilmesi istenebilir:

..."

20.6100 sayılı Kanun'un 445. maddesi şöyledir:

"Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP), adalet hizmetlerinin elektronik ortamda yürütülmesi amacıyla oluşturulan bilişim sistemidir. Dava ve diğer yargılama işlemlerinin elektronik ortamda gerçekleştirildiği hâllerde UYAP kullanılarak veriler kaydedilir ve saklanır.

Elektronik ortamda, güvenli elektronik imza kullanılarak dava açılabilir, harç ve avans ödenebilir, dava dosyaları incelenebilir. Bu Kanun kapsamında fizikî olarak hazırlanması öngörülen tutanak ve belgeler güvenli elektronik imzayla elektronik ortamda hazırlanabilir ve gönderilebilir. Güvenli elektronik imza ile oluşturulan tutanak ve belgeler ayrıca fizikî olarak gönderilmez, belge örneği aranmaz.

Elektronik ortamdan fizikî örnek çıkartılması gereken hâllerde tutanak veya belgenin aslının aynı olduğu belirtilerek hâkim veya görevlendirdiği yazı işleri müdürü tarafından imzalanır ve mühürlenir.

Elektronik ortamda yapılan işlemlerde süre gün sonunda biter.

Mahkemelerde görülmekte olan dava, çekişmesiz yargı, geçici hukuki koruma ve diğer tüm işlemlerde UYAP'ın kullanılmasına dair usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir."

21. 15/1/2004 tarihli ve 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'nun 5. maddesi şöyledir:

"Güvenli elektronik imza, elle atılan imza ile aynı hukukî sonucu doğurur.

Kanunların resmî şekle veya özel bir merasime tabi tuttuğu hukukî işlemler ile teminat sözleşmeleri güvenli elektronik imza ile gerçekleştirilemez."

22.6/8/2015 tarihli ve 29437 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Bölge Adliye ve Adlî Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Cumhuriyet Başsavcılıkları İdarî ve Yazı İşleri Hizmetlerinin Yürütülmesine Dair Yönetmeliğin (Yönetmelik) 5. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...

Taraf ve vekilleri ile diğer ilgililer güvenli elektronik imza ile imzalamak suretiyle UYAP vasıtasıyla birimlere elektronik ortamda bilgi ve belge gönderebilirler.

Gelen evraktan sorumlu personel, UYAP üzerinden birimlere gönderilen ve iş listesine düşen belgeleri derhâl ilgili kişiye ya da doğrudan dosyasına aktarır. Onay gerektiren evrak ilgilinin iş listesine yönlendirilir.

...

Elektronik ortamda yapılan işlemlerde süre gün sonunda biter. Elektronik ortamda yapılacak işlemlerin, ertesi güne sarkmaması açısından saat 00:00'a kadar yapılması zorunludur.

..."

23. Yönetmelik'in 208. maddesinin (9) numaralı fıkrası şöyledir:

"Taraf vekillerince UYAP üzerinden güvenli elektronik imza ile kanun yolu başvuru dilekçesi gönderilebilir. Bu işler için ayrıca elle atılmış imzalı belge istenmez. Avukatların UYAP Avukat Bilgi Sistemi üzerinden kanun yolu başvuru dilekçesi gönderebilmeleri için güvenli elektronik imza sahibi olmaları gerekir. Kanun yolu harçları avukat tarafından elektronik ortamda mahkeme veznesi hesabına aktarılır. Ayrıca bu işlemlerin Barokart veya kredi kartı gibi ödeme araçlarıyla yapılması sağlanabilir. Kanun yolu başvurusu, dilekçenin sisteme kaydedildiği tarihte yapılmış sayılır. İşlem sonucunda başvuru sahibinin elektronik ortamda erişebileceği bir alındı belgesi oluşturulur."

24. 3/4/2012 tarihli ve 28253 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren mülga Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yönetmeliği'nin 5. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...

Taraf ve vekilleri ile diğer ilgililer güvenli elektronik imza ile imzalamak suretiyle UYAP vasıtasıyla mahkemeler veya hukuk dairelerine elektronik ortamda bilgi ve belge gönderebilirler.

Gelen evraktan sorumlu personel, UYAP üzerinden mahkeme veya hukuk dairelerine gönderilen ve iş listesine düşen belgeleri derhal ilgili kişiye ya da doğrudan dosyasına aktarır. Hâkimin onayını gerektiren evrak hâkimin iş listesine yönlendirilir.

...

Elektronik ortamda yapılan işlemlerde süre gün sonunda biter. Elektronik ortamda yapılacak işlemlerin, ertesi güne sarkmaması açısından saat 00:00’a kadar yapılması zorunludur.

Fizikî ortamda yapılan işlemlerde süre mesai saati sonunda biter."

25. Mülga Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yönetmeliği'nin 48. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...

Taraf vekillerince UYAP üzerinden güvenli elektronik imza ile kanun yolu başvuru dilekçesi gönderilebilir. Bu işler için ayrıca elle atılmış imzalı belge istenmez. Avukatların UYAP Avukat Bilgi Sistemi üzerinden kanun yolu başvuru dilekçesi gönderebilmeleri için elektronik imza sahibi olmaları gerekir. Kanun yolu harçları avukat tarafından elektronik ortamda mahkeme veznesi hesabına aktarılır. Ayrıca bu işlemlerin Barokart veya kredi kartı gibi ödeme araçlarıyla yapılması sağlanabilir. Kanun yolu başvurusu, dilekçenin sisteme kaydedildiği tarihte yapılmış sayılır. İşlem sonucunda başvuru sahibinin elektronik ortamda erişebileceği bir alındı belgesi oluşturulur.

Elektronik ortamda kanun yolu başvurusu saat 00:00'a kadar yapılabilir."

..."

2. Yargıtay Kararı

26. Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 20/1/2014 tarihli ve E.2013/14-742, K.2014/16 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

..Cumhuriyet Başsavcılıkları ile Adli Yargı İlk Derece Ceza Mahkemeleri Yazı İşleri Hizmetlerinin Yürütülmesine Dair Yönetmelik ve Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun ilgili genelgesine göre UYAP'a kaydedilerek elektronik ortama aktarılan belgelerle ilgili kayıt tarihinin ilgili işlemler yönüyle havale tarihi olarak esas alınması gerekmektedir.

..."

.

B. Uluslararası Hukuk

27. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 6. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes davasının medeni hak ve yükümlülükleri ile ilgili uyuşmazlıklar ya da cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamaların esası konusunda karar verecek olan, kanunla kurulmuş bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından kamuya açık olarak ve makul bir süre içinde, görülmesini isteme hakkına sahiptir..."

28. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), mahkemeye erişim hakkının, Sözleşmenin 6. maddesinde yerini bulan güvencelerin doğal bir parçası olduğunu (bkz. Lawyer Partners A.S./Slovakya, B. No: 54252/07, 16/6/2009, § 52), bu kapsamda herkesin kişisel hak ve yükümlülükleriyle ilgili her türlü iddiasını bir mahkeme veya yargı yeri önüne getirme hakkının güvence altına alındığını (bkz. Golder/ Birleşik Krallık, B. No: 4451/70, 21/2/1975, § 36) belirtmiştir. Yine AİHM, Sözleşme'nin 6. maddesinde, mahkeme kararlarına karşı kanun yolu başvurusunda bulunma hakkının güvence altına alınmadığını, ancak devletin kendi takdirine bağlı olarak taraflara kanun yolu başvurusunda bulunma hakkı tanıması durumunda bu incelemeyi yapan mahkeme önünde uygulanan muhakeme usulünün bu ilkelere uygun olması gerektiğini belirtmiştir (bkz. Delcourt/Belçika, B. No: 2689/65, 17/1/1970, § 26).

29. Bu değerlendirmeye benzer şekilde AİHM, bir hukuk davasında bölge adliye mahkemesi ilamına yönelik itirazın süre yönünden reddedilmesi nedeniyle yapılan başvuruyu mahkemeye erişim hakkı kapsamında değerlendirererek kanun yolu incelemesinde uygulanacak usulün Sözleşme'nin 6. maddesi kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir (bkz. Mushta/Ukrayna, B. No: 8863/06, 18/11/2010, § 39).

30. AİHM, mahkemeye erişim hakkına yönelik birtakım sınırlandırmaların kabul edilebileceğini ancak sınırlamaların meşru bir amaca yönelik olmadığı veya kullanılan yöntem ile ulaşılması hedeflenen amaç arasında makul bir orantısallık ilişkisinin bulunmadığı durumlarda kısıtlamaların Sözleşme'nin 6. maddenin birinci fıkrasına uygun olmayacağını belirtmiştir (bkz. Ashıngdane/Birleşik Krallık,B. No: 8225/78, 28/5/1985, § 57).

31. Osu/İtalya (B. No: 36534/97, 11/7/2002, §§ 36-40) davasında, uyuşturucu kaçakçılığı yapan suç örgütüne üye olduğu gerekçesiyle hakkında 7 yıl hapis cezası verilen başvurucu, kararı sonradan öğrendiğini belirterek Yargıtayagecikmiş temyiz başvurusunda bulunmuş, Yargıtay ilgili kanun hükmüne rağmen talebin süresinde yapılmadığı gerekçesiyle istemi reddetmiştir. AİHM bu başvuruda, dava açma ya da kanun yollarına başvuru için belli sürelerin öngörülmesinin kabul edilebileceğini, ancak öngörülen süre koşullarının açıkça hukuka aykırı olarak yanlış uygulanması ya da hesaplanması nedeniyle kişilerin dava açma ya da kanun yollarına başvuru hakkını kullanamamaları hâlinde mahkemeye erişim hakkının ihlal sonucunun ortaya çıkacağını belirterek somut olayda Yargıtayın ret kararının kanun hükmünün neden uygulanmadığına ilişkin gerekçe içermediğini bu açıdan öngörülebilir olmadığını belirterek mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

32. Mahkemenin 8/3/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

1. Başvurucuların İddiaları ve Bakanlık Görüşü

33. Başvurucular, başvuru konusu davada ilk derece mahkemesinin kararının Yargıtayca onandığını, onama kararının 12/2/2014 tarihinde vekillerine tebliğ edildiğini, karar düzeltme dilekçesinin avukatları aracılığı ile UYAP sisteminden Mahkemeye 27/2/2014 tarihinde gönderildiğini; ancak, Mahkemenin dilekçeyi 28/2/2014 tarihinde işleme koyduğunu, Yargıtayın da süresinde karar düzeltme talebinde bulunmadıkları gerekçesiyle taleplerini reddettiğini, Yargıtayın ret kararıyla karar düzeltme haklarının ellerinden alındığını belirterek Anayasa'nın 36. maddesinde tanımlanan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüşler ve tazminat talebinde bulunmuşlardır.

34. Bakanlık, Yargıtay onama ilamının 12/2/2014 tarihinde başvuruculara tebliğ edildiğini, başvurucular vekilinin UYAP üzerinden 2286198849 iş numarası ile 27/2/2014 tarihinde karar düzeltme dilekçesi gönderdiğini, bu açıdan Yargıtay 8. Hukuk Dairesi tarafından verilen kararın, başvuruculların mahkemeye erişim hakkının özünü etkileyecek şekilde engelleyip engellemediği hususundaki değerlendirme yetkisinin Anayasa Mahkemesine ait olduğunu belirtmiştir.

2. Değerlendirme

35. Anayasa’nın 36. maddesinin birinci fıkrasışöyledir:

“Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.”

36. Başvurucuların şikâyetinin özünün, karar düzeltme talebinin esasının Yargıtayca incelenmemesine yönelik olmasından dolayı iddia, adil yargılanma hakkının güvenceleri arasında yer alan mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

37. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir nedeninin de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Müdahalenin Varlığı ve Hakkın Kapsamı

38. Anayasa’nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir.

39. Anayasa'nın 36. maddesine 2001 yılı değişiklikleriyle eklenen "adil yargılanma" ibaresine ilişkin gerekçede, taraf olduğumuz uluslararası sözleşmelerce güvence altına alınan adil yargılanma hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Sözleşme'nin 6. maddesinde belirtilen adil yargılanma hakkının güvencelerinden birini de mahkemeye erişim hakkı oluşturmaktadır.

40. Hak arama özgürlüğünün temel unsurlarından biri mahkemeye erişim hakkıdır. Kişinin uğradığı bir haksızlığa veya zarara karşı kendisini savunabilmesinin ya da maruz kaldığı haksız bir uygulama veya işleme karşı haklılığını ileri sürüp kanıtlayabilmesinin, zararını giderebilmesinin en etkili yolu, yargı mercileri önünde dava hakkını kullanabilmesidir (AYM, E.2014/76,K.2014/142, 11/9/2014).

41. Anayasa Mahkemesi bireysel başvuru kapsamında yaptığı değerlendirmelerde,mahkemeye erişim hakkının, bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına geldiğini, kişinin mahkemeye başvurmasını engelleyen veya mahkeme kararını anlamsız hâle getiren, bir başka ifadeyle mahkeme kararını önemli ölçüde etkisizleştiren sınırlamaların mahkemeye erişim hakkını ihlal edebileceğini (Özkan Şen, B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52), ilk derece mahkemesine dava açma hakkının yanında itiraz, istinaf veya temyiz gibi kanun yollarına başvurma imkânı tanınmış ise anılan yollara başvurma hakkının da bu kapsamda değerlendirilmesi gerektiğini (Ali Atlı, B. No: 2013/500, 20/3/2014, § 49) belirtmiştir.

42. Süre yönünden karar düzeltme talebinin reddedilmesinin mahkemeye erişim hakkına bir müdahale teşkil ettiği açıktır.

ii. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

43. Anayasa’nın 13. maddesi şöyledir:

“Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.”

44. Yukarıda anılan müdahale, Anayasa’nın 13. maddesinde belirtilen koşulları yerine

getirmediği müddetçe Anayasa’nın 36. maddesinin ihlalini teşkil edecektir.

45. Bu sebeple müdahalenin Anayasa’nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen; kanun tarafından öngörülme, haklı bir sebebe dayanma, ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

(1) Kanunilik

46. Başvuru konusu olayda, Yargıtay Dairesinin, karar düzeltme talebini 1086 sayılı Kanun'un 440. maddesinde öngörülen sürede yapılmadığı gerekçesiyle reddettiği anlaşılmaktadır.

47. Yargıtay Dairesinin bu hükmü esas alarak verdiği ret kararına göre yapılan müdahalenin kanun tarafından öngörülme ölçütünü karşıladığı sonucuna varılmıştır.

(2) Meşru Amaç

48. Başvuruculaın karar düzeltme başvurusu süresinden sonra yapıldığı gerekçesiyle reddedilmiştir. Kanun yollarına başvurmanın belli bir süreye bağlanmasına ilişkin kuralların, mahkemelerin gereksiz yere meşgul edilmemesi, davaların uzamasını önlemek, hukuki alanda istikrar sağlamak ve kararlara karşı hukuk düzenine karşı olan güvenin sarsılmasını önlemek amacıyla vâzedildiği, bu açıdan meşru bir amaca yönelik olduğu anlaşılmıştır.

(3) Ölçülülük

49. Karar düzeltme talebinin reddedilmesi nedeniyle başvuruculaın mahkemeye erişimine getirilen sınırlamanın ölçülü olup olmadığı ve başvurucuya ağır bir yük getirip getirmediği hususlarınındeğerlendirilmesi gerekir.

(a) Genel İlkeler

50. Anayasa Mahkemesi bireysel başvuru kapsamında yaptığı değerlendirmelerde,Mahkemeye erişim hakkının, kural olarak mutlak bir hak olmayıp sınırlandırılabileceği, bu hususta devletlerin takdir hakları gereği bazı düzenlemeler yapabileceği, bununla birlikte getirilecek sınırlandırmaların hakkın özünü zedeleyecek nitelikte olmaması, meşru bir amaç izlemesi, açık ve ölçülü olması ve başvurucu üzerinde ağır bir yük oluşturmaması gerektiği belirtilmiştir (Mesut Güzel, B. No: 2014/5876, 22/9/2016, § 31). Bu kapsamda dava açmayı imkânsız kılacak ölçüde kısa olmadıkça dava açma ya da kanun yollarına başvuru için belli sürelerin öngörülmesinin, hukuki belirlilik ilkesinin bir gereği olduğu ve tek başına bu durumun mahkemeye erişim hakkına aykırılık oluşturmayacağı belirtilmiştir (Remzi Durmaz, B. No: 2013/1718, 2/10/2013, § 27).

51. Anayasa Mahkemesi, bir yerin Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından verilen idari yaptırım kararına karşı başka yerin Cumhuriyet Başsavcılığı vasıtasıyla süresinde yapılan itirazda, sulh ceza mahkemesince, dilekçenin fiilen mahkemeye ulaştığı tarihin esas alınarak itirazın reddedilmesi nedeniyle yapılan başvuruyu mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelemiş, başvurucunun bulunduğu yer Cumhuriyet Başsavcılığını aracı kılarak başvuruda bulunmasının usul kurallarına aykırı olmadığını, bu açıdan başvurucunun bu konuda özensiz veya ihmalkâr davrandığının söylenemeyeceğini, mahkemeninusul kurallarının uygulanmasındaki açık hatasının bireyin mahkemeye erişim hakkından yararlanamaması ve kendisine uygulanan yaptırımın hukukiliğini inceletememesi sonucunu doğurduğunu belirterek mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir (Remzi Durmaz, B. No: 2013/1718, 2/10/2013,§§ 35-38).

(b) İlkelerin Olaya Uygulanması

52. Başvurucular, yasal süre içerisinde karar düzeltme talebinde bulunmalarına rağmen Yargıtay tarafından taleplerinin reddedildiğini belirterek karar düzeltme haklarınınengellendiğini iddia etmişlerdir.

53. Somut olayda değerlendirilmesi gereken mesele, başvurucuların karardüzeltme talebinin kanun yolu incelemesine konu yapılmamasının, mahkemeye erişim hakkına orantısız bir müdahale oluşturup oluşturmadığıdır.

54. Başvurucular, 27/2/2014 tarihli dilekçelerinde ayrıntılı bir şekilde itirazlarınıdile getirerekkarar düzeltme talebinde bulunmuş, Yargıtay 8. Hukuk Dairesi, başvurucuların talebini 15 günlük sürede ileri sürülmediğini belirterek reddetmiştir.

55. Başvuru konusu olay tarihinde yürürlükte bulunan mülga 1086 sayılı Kanun'un 440. maddesinde, Yargıtay kararlarına karşı tefhim veya tebliğden itibaren 15 gün içinde karar düzeltme talebinde bulunulabileceği belirtilmiştir.

56. 6100 sayılı Kanun'un 445. maddesinde, elektronik ortamda güvenli elektronik imza kullanılarak dava açılabileceği, harç ve avansın ödenebileceği dava dosyalarının incelenebileceği, Kanun kapsamında fizikî olarak hazırlanması öngörülen tutanak ve belgelerin güvenli elektronik imzayla elektronik ortamda hazırlanarak gönderilebileceği belirtilmiştir.

57. Yine başvuru konusu olay tarihinde yürürlükte bulunan mülga Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yönetmeliği'nin 5. ve 48. maddelerinde, taraf ve vekilleri ile diğer ilgililerin, güvenli elektronik imza ile imzalamak suretiyle UYAP vasıtasıyla mahkemeler veya hukuk dairelerine elektronik ortamda bilgi ve belge gönderebilecekleri, taraf vekillerince UYAP üzerinden güvenli elektronik imza ile kanun yolu başvuru dilekçesinin gönderilebileceği, bu işler için ayrıca elle atılmış imzalı belge istenmeyeceği, avukatların UYAP Avukat Bilgi Sistemi üzerinden kanun yolu başvuru dilekçesi gönderebilmeleri için elektronik imza sahibi olmalarının gerekli olduğu, kanun yolu harçlarının avukat tarafından elektronik ortamda mahkeme veznesi hesabına aktarılacağı, kanun yolu başvurusunun, dilekçenin sisteme kaydedildiği tarihte yapılmış sayılacağı belirtilmiştir.

58. Başvuru formuna ekli belgeler ve UYAP sisteminden yapılan incelemede, Yargıtay 8. Hukuk Dairesinin 16/12/2013 tarihli onama ilamının 12/2/2014 tarihinde başvuruculara tebliğ edildiği, başvurucular vekilinin UYAP'tan 27/2/2014 tarihi saat 12.20'de 2286198849 iş emir numarası ile karar düzeltme talebinde bulunduğu, yine aynı tarih saat 12.30'da Mut Mahkemeler veznesine karar düzeltme harcını yatırdığı, Mut Asliye Hukuk Mahkemesi görevlilerince karar düzeltme dilekçesinin aynı gün saat 13.01'de görülmesine rağmen dilekçe ile ilgili işleme28/2/2014 günü saat 9.47'de başlanıldığı anlaşılmıştır.

59. Başvurucunun karar düzeltme talebi, Yargıtay 8. Hukuk Dairesinin 20/5/2014 tarihli ilamında belirtilen "...somut olayda 12/02/2014 tarihinde Yargıtay onama kararı usulüne uygun olarak davacılar vekiline tebliğ edilmiştir. Davacılar vekili, 28/02/2014 tarihli dilekçesi ile karar düzeltme isteğinde bulunmuştur. Karar düzeltme süresi, 27/02/2014 tarihi çalışma saati bitimi olup tebliğ tarihinden karar düzeltme dilekçesinin verildiği tarihe kadar Kanunda belirtilen 15 günlük karar düzeltme süresi geçmiş bulunmaktadır. Süresinden sonra yapılan karar düzeltme istemi geçersizdir." gerekçesi ile reddedilmiştir.

60. Yukarıda belirtilen tespitler ışığında 12/2/2014 tarihinde Yargıtay 8. Hukuk Dairesinin

16/12/2013 tarihli ilamını tebellüğ eden başvurucuların UYAP sistemi üzerinden ilama karşı 27/2/2014 tarihinde karar düzeltme talebinde bulunmalarına rağmen dilekçenin Mahkeme görevlileri tarafından yasal süre dolduktan bir gün sonra yani 28/2/2014 tarihinde işleme konulması nedeniyle bu tarihi esas alarak karar düzeltme dilekçesini süre yönünden reddetmesinin öngörülebilirlik sınırları içerisinde olduğunun değerlendirilemeyeceğini, Mahkeme yazı işlerinin gecikmesinden kaynaklanan uygulamanın yanlış bir olguya dayanılarak açık bir hata ile gerçekleştirildiği ve başvurucuların kanun yolunu kullanması imkânını ortadan kaldırdığı, başvurucular üzerinde ağır bir yüke sebep olduğu, başvurucuların katlanmak zorunda kaldığı külfetin hedeflenen meşru amaçlarla orantısız olduğu; dolayısıyla müdahalenin ölçülü olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

61. Yukarıda açıklanan nedenlerle başvurucuların Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamında mahkemeye erişim haklarının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

62. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

63. Başvurucular zararları karşılığı 131.905,20 TL maddi tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuşlardır.

64. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

65. Mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunduğundan kararın bir örneğinin Yargıtay ilgili Dairesine gönderilmek üzere Mut Asliye Hukuk Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

66. Başvurucular Durmuş Öcal, Ayşe Öcal ve Yılmaz Öcal açısından, dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvuruculara ödenmesine; başvurucu Nebi Karataş açısından dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2006,10 TL yargılama giderinin başvurucu Nebi Karataş'a ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamında mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak amacıyla ilgili Yargıtay Dairesine gönderilmek üzere Mut Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2010/352, K.2012/101) GÖNDERİLMESİNE,

D. Yeniden yargılama kararı verilmekle başvuruculaların tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. a) 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucular Durmuş Öcal, Ayşe Öcal ve Yılmaz Öcal'a MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

b) 206,10 TL harç ve 1800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucu Nebi Karataş'a ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuruculaların Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 8/3/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AHMET BİLEKLİ

B. No: 2014/15018 | Karar tarihi: 08.03.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/15018

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

AHMET BİLEKLİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/15018)

Karar Tarihi: 8/3/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör Yrd. : Tuğba YILDIZ

Başvurucu : Ahmet BİLEKLİ

Vekili : Av. Mesut BEŞTAŞ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru 17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun kapsamında yapılan başvurunun reddedilmesi nedeniyle hakkaniyete uygun yargılanma ve mülkiyet haklarının; ret işlemine karşı açılan davaya ilişkin yargılama işlemlerinin adil olmaması nedeniyle de adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 10/9/2014 tarihinde Diyarbakır Bölge İdare Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde başvurunun Komisyona sunulmasına engel teşkil edecek bir eksikliğinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca 25/10/2016 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu; Bingöl ili Genç ilçesi Doğanlı köyünde ikamet etmekte iken terör nedeniyle yaşadığı köyün boşaltıldığını, güvenlik kaygısı nedeniyle köyünü terk etmek zorunda kaldığını iddia etmiştir.

6. Başvurucu 29/12/2004 tarihinde 5233 sayılı Kanun kapsamına giren zararlarının karşılanması talebiyle Bingöl Valiliği Zarar Tespit Komisyonuna (Komisyon) başvurmuştur.

7. Komisyon 12/3/2007 tarihli ve 2007/2-252 sayılı kararında "...müracaatçıya; yığma kargir ev için 9.707,50 TL, yığma kargir ahır için 2.400,00 TL, arazi için 3.380,00 TL malvarlığına ulaşamama nedeniyle oluşan; toplam 15.487,50 TL ödenmesine..." karar vermiştir.

8. Başvurucu tarafından Komisyonun mal varlığı zararına ilişkin belirlediği tazminat miktarının az olduğu gerekçesiyle Elazığ 1. İdare Mahkemesinde dava açılmıştır.

9. Elazığ 1. İdare Mahkemesinin 29/5/2008 tarihli ve E.2007/1624, K.2008/1077 sayılı kararı ile dava konusu işlemin iptaline, tazminat istemi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar verilmiş; anılan karar Danıştay Onuncu Dairesinin 22/5/2009 tarihli ve E.2009/1387, K.2009/4754 sayılı kararı ile onanmış; Komisyon tarafından belirtilen iptal kararı üzerine yeniden karar alınmıştır.

10. Komisyon, 21/4/2010 tarihli ve 2010/1-2569 sayılı kararında Ahmet Bilekli adına yapılan araştırmada herhangi bir tapu kaydına rastlanmadığı bu durumda başvurucunun, 5233 sayılı Kanun kapsamına girmediği gerekçesiyle talebin reddine karar vermiştir.

11. Başvurucu tarafından Komisyon kararına karşı Elazığ 1. İdare Mahkemesinde tekrar dava açılmıştır.

12. Elazığ 1. İdare Mahkemesinin 7/12/2010 tarihli ve E.2010/898, K.2010/1689 sayılı kararı ile davanın reddine hükmedilmiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

“...Kanun ve Yönetmelik hükümlerinin birlikte değerlendirilmesinden, terör eylemleri veya terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler nedeniyle Kanun kapsamında karşılanabilecek nitelikte maddi zarara uğradığını iddia eden kişilerden ancak zarar gören veya mirasçılarının veya yetkili temsilcilerinin bu zararlarının tazmini amacıyla başvurmaları hâlinde zararlarının tazmin edileceği anlaşılmaktadır.

Bu durumda, davacı tarafından köyde bulunduğunu iddia ettiği malvarlığını güvenlik kaygısı nedeniyle köyünden göç etmek zorunda kaldığından bahisle zarara uğradığını ileri sürerek tazminini istemekte ise de, söz konusu malvarlığını kendi isteği ile çocukları adına kaydettiği ve tapu kayıtlarında malvarlığı çocukları üzerinde gözüktüğünden yukarıda yer verilen mevzuat hükümleri uyarınca maddi zarara uğradığını iddia eden kişilerden ancak zarar gören veya mirasçılarının veya yetkili temsilcilerinin bu zararlarının tazmini amacıyla başvurmaları hâlinde zararlarının tazmin edileceğinden davacının başvurusunun reddine ilişkin işlemde hukuka aykırılık bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle, davanın reddine...”

13. Başvurucunun temyizi üzerine Danıştay Onbeşinci Dairesinin 22/5/2013 tarihli ve E.2011/13883, K.2013/3661 sayılı ilamı ile kararın usul ve hukuka uygun olduğu, dilekçede ileri sürülen temyiz nedenlerinin kararın bozulmasını gerektirecek nitelikte görülmediği

belirtilerek onanmasına karar verilmiştir.

14. Başvurucu karar düzeltme talebinde bulunmuş; aynı Dairenin 27/5/2014 tarihli ve E.2013/12228, K.2014/4212 sayılı ilamı ile başvurucunun talebi reddedilmiştir. Karar düzeltme kararı, başvurucuya 14/8/2014 tarihinde tebliğ edilmiştir.

15. Başvurucu 10/9/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

16. 5233 sayılı Kanun'un 1., 2., 4., 6., 7., 8., geçici 1., geçici 3., geçici 4. maddeleri, 24/6/2013 tarihli ve 2013/5034 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı Eki Karar'ın 1. maddesi, Danıştay Onuncu Dairesinin 30/12/2008 tarihli ve E.2008/4141, K.2008/9584 sayılı kararı, Danıştay Onuncu Dairesinin 31/12/2008 tarihli ve E.2008/5548, K.2008/9733 sayılı kararı, Danıştay Onuncu Dairesinin 20/2/2009 tarihli ve E.2008/6679, K.2009/1227 sayılı kararı (Celal Demir, B. No: 2013/3309, 6/2/2014, §§ 15-28).

17. 5233 sayılı Kanun'un 25/4/2013 tarihli ve 6462 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle değişik 9. maddesinin birinci ve üçüncü fıkraları şöyledir:

"Yaralanma, engelli hâle gelme ve ölüm hâllerinde (7000) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucunda bulunan miktarın;

a) Yaralananlara altı katı tutarını geçmemek üzere yaralanma derecesine göre,

b) Çalışma gücü kaybı, yetkili sağlık kuruluşları tarafından üçüncü derece olarak tespit edilenlere dört katından yirmidört katı tutarına kadar,

c) Çalışma gücü kaybı, yetkili sağlık kuruluşları tarafından ikinci derece olarak tespit edilenlere yirmibeş katından kırksekiz katı tutarına kadar,

d) Çalışma gücü kaybı, yetkili sağlık kuruluşları tarafından birinci derece olarak tespit edilenlere kırkdokuz katından yetmişiki katı tutarına kadar,

e) Ölenlerin mirasçılarına elli katı tutarında,

Nakdî ödeme yapılır.

…

Birinci fıkranın (e) bendine göre belirlenen nakdî ödemenin mirasçılara intikalinde 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun mirasa ilişkin hükümleri uygulanır."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

18. Mahkemenin 8/3/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

19. Başvurucu; terör örgütüne yönelik operasyonlardan dolayı güvenlik kaygısıyla köylerinin boşaltıldığını, uğradığı zararların karşılanması amacıyla yaptığı başvuru sonucunda zararların eksik hesaplandığını, köyden ayrılması neticesinde mal varlığı zararına uğradığını, başvuruya konu taşınmazlarının, köyde kadastro işleminin yapılması neticesinde kendi isteği ile çocukları adına kaydedildiğini; ancak, bu durumun zararlarının karşılanmayacağı anlamına gelmediğini, devletin can ve mal güvenliğini sağlayamadığını, açılan davadan sonuç alamadığını belirterek Anayasanın 17., 19., 35., 41., 42. ve 125.

maddelerinin ihlal edildiğini iddia etmiş ve tazminat talebinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

20. Başvuru formu ve ekleri incelendiğinde başvurucunun 5233 sayılı Kanun kapsamındaki zararlarının tazmini amacıyla açtığı davanın reddedilmesi nedeniyle Anayasa'nın 17., 19., 35., 41., 42. ve 125. maddelerinde tanımlanan haklarının ihlal edildiğini iddia ettiği anlaşılmıştır. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16).

21. Başvurucu, Komisyonca verilen kararın akabinde açtığı davadan sonuç alamadığını, göç etmeye mecbur kalması nedeni ile mal varlığına ulaşamadığını, tarım, hayvancılık ve diğer köy geçim kaynaklarından mahrum kaldığını, anılan zararlara köy boşaltma eylemleri ile sebebiyet verilmiş olmasına rağmen zararlarının tazmin edilmediğini, başvuruya konu taşınmazlarının köyde kadastro işleminin yapılması neticesinde kendi isteği ile çocukları adına kaydedildiğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiğinden şikâyetçi olmuş; yargılama sürecinde yapılan incelemeler ve lehine olmayan yargı kararı temeline dayandırıldığı tespit edilen bu iddiaların Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında değerlendirilmesi uygun görülmüştür.

22. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (6) numaralı fıkrasında bireysel başvurulara ilişkin incelemelerde kanun yolunda gözetilmesi gereken hususların incelemeye tabi tutulamayacağı, 6216 sayılı Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında ise açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Mahkemece kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir (Necati Gündüz ve Recep Gündüz, B. No: 2012/1027, 12/2/2013, § 24).

23. Anılan kurallar uyarınca ilke olarak derece mahkemeleri önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile derece mahkemelerince uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun esas yönünden adil olup olmaması bireysel başvuru incelemesine konu olamaz. Bunun tek istisnası derece mahkemelerinin tespit ve sonuçlarının adaleti ve sağduyuyu hiçe sayan tarzda bariz takdir hatası içermesi ve bu durumun kendiliğinden bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlükleri ihlal etmiş olmasıdır. Bu çerçevede kanun yolu şikâyeti niteliğindeki başvurular, derece mahkemesi kararları bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik içermedikçe Anayasa Mahkemesince esas yönünden incelenemez (Necati Gündüz ve Recep Gündüz, § 26).

24. Başvurucu, maddi vakıa ve delillerin hatalı takdiri neticesinde zararının eksik hesaplandığını ve davasının reddedildiğini, bu kapsamda Derece Mahkemesince delillerin takdirinin hatalı ve hükmün sonuç itibarıyla hukuka aykırı olduğunu belirtmekte olup başvurucunun iddialarının özünün Derece Mahkemesince delillerin değerlendirilmesinde ve hukuk kurallarının yorumlanmasında isabet olmadığına ve esas itibarıyla yargılamanın sonucuna ilişkin olduğu anlaşılmaktadır.

25. Başvuru konusu İdare Mahkemesi kararında, Kanun ve Yönetmelik hükümlerinin birlikte değerlendirilmesinden, terör eylemleri veya terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler nedeniyle Kanun kapsamında karşılanabilecek nitelikte maddi zarara uğradığını iddia eden kişilerden ancak zarar görenlerin, mirasçılarının veya yetkili temsilcilerinin bu

zararlarının tazmini amacıyla başvurmaları hâlinde zararlarının tazmin edileceği, somut olayda da güvenlik kaygısı nedeniyle köyünden göç etmek zorunda kaldığından bahisle zarara uğradığını ileri sürerek zararının tazminini istemekte ise de söz konusu mal varlığınıkendi isteği ile çocukları adına kaydettiği ve tapu kayıtlarında mal varlığı çocukları üzerinde gözüktüğünden yukarıda yer verilen mevzuat hükümleri uyarınca maddi zarara uğradığını iddia eden kişilerden ancak zarar görenlerin, mirasçılarının veya yetkili temsilcilerinin bu zararlarının tazmini amacıyla başvurmaları hâlinde zararları tazmin edileceğinden, başvurunun reddine ilişkin işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı belirtilerek davanın reddine karar verilmiştir. Başvurucunun iddiaları temyiz merciince de incelenip reddedilmek suretiyle yerel Mahkeme kararı onanmış, karar düzeltme talebi ise reddedilmiştir.

26. Anılan Derece Mahkemesi kararında da belirtildiği üzere tapuda taşınmazların malikinin başvurucunun çocuklarının gözükmesi, başvurucu adına kayıtlı taşınmazın olmaması, neticesinde Mahkemece de belirtildiği gibi tazminat talep etme hakkının malik üzerinde olmasından dolayı çocukları talep ettiği takdirde tazminat talepleri değerlendirilebileceğinden başvurucunun davasının reddedilmesine ilişkin kararda açık bir keyfîlik bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

27. Açıklanan nedenlerle başvurucu tarafından ileri sürülen iddiaların kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu anlaşıldığından başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Yargılamanın sonucu itibarıyla adil olmadığına ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA, .

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 8/3/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SADEF SAFA ÖNAL

B. No: 2014/15232 | Karar tarihi: 08.03.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/15232

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

SADEF SAFA ÖNAL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/15232)

Karar Tarihi: 8/3/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör : Ayhan KILIÇ

Başvurucu : Sadef Safa ÖNAL

Vekili : Av. Halis YILDIRIM

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, senaryo yazarı olunan sinema filmlerinin izinsiz olarak televizyonda gösterilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının; bu yolla fikrî mülkiyet hakkına yapılan tecavüzün önlenmesi, ref'i ve telif ücretinin tahsili amacıyla açılan davaya ilişkin yargılama sürecinin uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlali iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 10/9/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. İkinci Bölüm Birinci Komisyonunca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüş bildirmemiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu Sadef Safa Önal 1931 doğumlu olup İstanbul ili Beyoğlu ilçesinde ikamet etmektedir.

8. Başvurucu, senaryo yazarı olduğu toplam 347 adet filmin 1/1/1995-31/5/2004 tarihleri arasında Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu (TRT) televizyonlarında 1891 kez gösterildiği gerekçesiyle 5/12/1951 tarihli ve 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndan doğan eser sahipliğinin tespiti, eser sahipliğinden kaynaklanan mali ve manevi haklarına tecavüzün önlenmesi ve ref'i ve fazlaya ilişkin hakları saklı kalmak kaydıyla 50.000 TL telif ücretinin yasal faiziyle birlikte tazminat olarak ödenmesi istemiyle 7/7/2004 tarihinde İstanbul (4) Numaralı Fikri ve Sınai Haklar Mahkemesinde (Mahkeme) dava açmıştır.

9. 5846 sayılı Kanun'un 8. maddesinin ilk hâline göre bir sinema eserinin sahibi onu imal ettirendir (yapımcı). 20/6/1995 tarihinde yürürlüğe giren 7/6/1995 tarihli ve 4110 sayılı Kanun'un 4. maddesiyle anılan maddede yapılan değişiklikle sinematografik eserlerde yönetmen, özgün müzik bestecisi ve senaryo yazarının eserin birlikte sahibi oldukları hükme bağlanmıştır. Ancak 4110 sayılı Kanun'un 29. maddesiyle 5846 sayılı Kanun'a eklenen ek 2. maddeyle, sinema eseri sahipliğiyle ilgili değişikliklerin "Kanun'un yürürlüğü girdiği tarihten sonra yapımına başlanan" sinema eserlerinde uygulanması öngörülmüştür.

10. 5846 sayılı Kanun'un 8. maddesinde 21/2/2001 tarihli ve 4630 sayılı Kanun'un 5. maddesiyle yapılan değişiklikle yönetmen, özgün müzik bestecisi ve senaryo yazarına ek olarak diyalog yazarı ile animatör de eser sahibi olarak kabul edilmiştir. 5846 sayılı Kanun'un ek 2. maddesi de 4630 sayılı Kanun'un 35. maddesiyle değiştirilmekle birlikte, dördüncü fıkrasında, önceki düzenlemeye benzer bir biçimde 5846 sayılı Kanun'un sinema eseri sahipliği ile ilgili hükümlerinin, 4110 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği "12/6/1995 tarihinden sonra yapımına başlanan" sinema eserlerine uygulanacağı ifade edilmiştir.

11. Mahkemece yaptırılan bilirkişi incelemesi sonucu düzenlenen bilirkişi raporlarında, başvurucunun üzerinde hak iddiasında bulunduğu 347 filmden "Firuze", "Fosforlu Cevriye" ve "Yalnız Güneş Şahitti" isimli üçü dışındakilerin "yapımına başlanma tarihi"nin 12/6/1995 tarihinden önce olduğu tespit edilmiştir.

12. Mahkemece 9/7/2010 tarihli ara kararıyla, 5846 sayılı Kanun'un ek 2. maddesinin 4630 sayılı Kanun'un 35. maddesiyle değişik dördüncü fıkrasında yer alan ve 5846 sayılı Kanun'un sinema eseri sahipliği ile ilgili önceki hükümlerinin, 4110 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği 12/6/1995 tarihinden sonra yapımına başlanan sinema eserlerine uygulanacağını öngören hükmün iptali istemiyle Anayasa Mahkemesine başvurulmuştur. Mahkeme; yönetmen, özgün müzik bestecisi, senaryo yazarı, diyalog yazarı ve animatörlerin fikrî mülkiyet haklarının 12/6/1995 tarihinden sonra yapımına başlanan sinema eserlerine münhasır kılınmasının, bu tarihten önce yapılan veya yapımına başlanan sinema eserleri yönünden mülkiyet haklarını zedelediği gerekçesine dayanmıştır.

13. Mahkemece Anayasa'nın 152. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca başvurunun Anayasa Mahkemesine ulaştığı tarihten itibaren beş ay içinde Anayasa Mahkemesince bir karar verilmemesi nedeniyle yürürlükte bulunan hükümlere göre davanın esası incelenerek 27/4/2011 tarihinde davanın reddi yolunda karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde 5846 sayılı Kanun'un ek 2. maddesinin 4630 sayılı Kanun'un 35. maddesiyle değişik dördüncü fıkrası uyarınca; yönetmen, özgün müzik bestecisi, senaryo yazarı, diyalog yazarı ve

animatörlerin, 12/6/1995 tarihinden önce yapımına başlanan sinema filmlerine ilişkin olarak bir mülkiyet haklarının bulunmadığı, bu tarihten önce yapımına başlanan sinema filmlerinin fikrî mülkiyet hakkının sadece filmin yapımcısına ait olduğu ifade edilmiştir. Somut olayda, ihtilaf konusu 347 fimden "Firuze", "Fosforlu Cevriye" ve "Yalnız Güneş Şahitti" isimli üçü dışındakilerin "yapımına başlanma tarihi"nin 12/6/1995'ten öncesi olduğunu hatırlatan Mahkeme, başvurucunun bu filmlere ilişkin olarak eser sahipliği vasfının bulunmadığını belirtmiştir. Mahkeme, "Firuze", "Fosforlu Cevriye" ve "Yalnız Güneş Şahitti" isimli üç filmin ise "yapımına başlanma" tarihlerinin başvurucu tarafından ispatlanamadığını vurgulamıştır. Mahkeme ayrıca, bu üç filmin TRT televizyonlarında gösterilmediğinin de altını çizmiştir.

14. Anayasa Mahkemesi 29/12/2011 tarihli ve E.2010/73, K.2011/176 sayılı kararıyla 5846 sayılı Kanun'un ek 2. maddesinin 4630 sayılı Kanun'un 35. maddesiyle değişik dördüncü fıkrasını "diyalog yazarı ve animatörler" yönünden iptal etmiştir. Anayasa Mahkemesi; yönetmen, özgün müzik bestecisi ve senaryo yazarı yönünden iptal istemini reddettiği gibi diyalog yazarı ve animatör yönünden hükmü iptal ederken de başvuran Mahkemece ileri sürülenden farklı bir gerekçeye dayanmıştır. Anayasa Mahkemesi kararında, diyalog yazarı ve animatörlerin 3/3/2001 tarihinde yürürlüğe giren 4630 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikle sinema eseri sahipleri arasına eklendiği hâlde, itiraz konusu kuralla sinema eseri sahipliğine ilişkin hükümlerin bunlar yönünden de 4110 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği 12/6/1995 gününden sonra yapımına başlanan sinema eserlerine uygulanmasının öngörüldüğüne dikkat çekilmiştir. Kararda, kuralın diyalog yazarı ve animatör yönünden 12/6/1995 tarihinden sonra yapımına başlanıp 3/3/2001 tarihine kadar meydana getirilerek eser sahipliği ortaya çıkmış olan sinema eserlerinde eser sahipliğine ilişkin hükümleri geriye yürüttüğü sonucuna ulaşılmıştır. Anayasa Mahkemesi, itiraz konusu kuralla daha önce sinema eseri sahibi olan yönetmen, özgün müzik bestecisi ve senaryo yazarının eserin meydana getirilmesiyle birlikte kazanmış oldukları mülkiyet hakkı kapsamında yer alan fikrî mülkiyetin zedelendiği kanaatine varmıştır.

15. İlk derece mahkemesi kararını temyizen inceleyen Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 9/1/2014 tarihli ilamıyla temyiz istemini reddederek kararı onamıştır. Daire, Anayasa Mahkemesinin iptal kararını da değerlendirmiştir. Anayasa Mahkemesinin anılan hükmü, 12/6/1995-3/3/2001 tarihleri arasında diyalog yazarı ve animatöre yönelik olarak geriye etkili sonuç doğurması nedeniyle ve sadece diyalog yazarı ve animatörler yönünden iptal ettiğini hatırlatan Daire, Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün görülen uyuşmazlığa bir etkisinin bulunmadığı sonucuna varmıştır.

16. Karar düzeltme istemi aynı Dairenin 4/7/2014 tarihli ilamıyla reddedilmiştir. Bu karar 13/8/2014 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir.

17. Başvurucu 10/9/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

18. 5846 sayılı Kanun'un 8. maddesinin ilk hâlinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"Bir sinema eserinin sahibi onu imâl ettirendir."

19. 5846 sayılı Kanun'un 8. maddesinin 4110 sayılı Kanun'un 4. maddesiyle değiştikten sonraki hâlinin dördüncü ve beşinci fıkraları şu şekildedir:

"Bir eserin yapımcısı veya yayımlayıcısı, ancak eserin sahibi ile yapacağı sözleşmeye göre malî haklan kullanabilir.

Sinematografik eserlerde; yönetmen, özgün müzik bestecisi ve senaryo yazan, eserin birlikte sahibidirler. Eserin birlikte sahipleri, malî haklan, yapacaklan bir sözleşmeyle ve uygun bir bedel karşılığında yapımcıya devredebilirler."

20. 5846 sayılı Kanun'un 8. maddesinin 4630 sayılı Kanun'un 5. maddesiyle değiştikten sonraki hâlinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"Sinema eserlerinde; yönetmen, özgün müzik bestecisi, senaryo yazarı ve diyalog yazarı, eserin birlikte sahibidirler. Canlandırma tekniğiyle yapılmış sinema eserlerinde, animatör de eserin birlikte sahipleri arasındadır. "

21. 4110 sayılı Kanun'un 29. maddesiyle 5846 sayılı Kanun'a eklenen ek 2. maddenin ilk hâli şu şekildedir:

“Bu Kanundaki koruma süreleri komşu haklar, sinema eserleri, bilgisayar programlan ve veri tabanları bakımından, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra alenileşen eserlere, işlenmelere ve mahsullere uygulanır. Bu Kanunun sinema eseri sahipliği ile ilgili hükümleri, bu Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra yapımına başlanan sinema eserlerine uygulanır.”

22. 5846 sayılı Kanun'un ek 2. maddesinin 4630 sayılı Kanun'un 35. maddesiyle değiştirildikten sonraki hâlinin dördüncü fıkrası şöyledir:

“Bu Kanunun sinema eseri sahipliği ile ilgili hükümleri, 4110 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği 12/6/1995 tarihinden sonra yapımına başlanan sinema eserlerine uygulanır. ”

23. Anayasa Mahkemesinin 29/12/2011 tarihli ve E.2010/73, K.2011/176 sayılı kararının ilgili bölümü şöyledir:

“...

5846 sayılı Kanun'un 8. maddesinin ilk hâli uyarınca 'imal ettiren (yapımcı)' sinema eseri sahibiyken, anılan maddede 4110 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikle 'yönetmen', 'özgün müzik bestecisi' ve 'senaryo yazarı' sinema eseri sahibi olarak kabul edilmiş ve 4630 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikle bu eser sahiplerine 'diyalog yazarı' ve canlandırma (animasyon) tekniğiyle yapılmış sinema eserlerinde 'animatör' eklenmiştir.

İtiraz konusu kuralla, sinema eseri sahipliğine ilişkin hükümlerin 4110 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği 12.6.1995 tarihinden sonra yapımına başlanan sinema eserlerine uygulanacağı düzenlenerek, değişiklikler nedeniyle doğacak ihtilafların önlenmesi ve imal ettirenin (yapımcının) kazanılmış haklarının korunması amaçlanmıştır. Kuralın, başvuru kararında belirtildiğinin aksine koruma sürelerine ilişkin hükümlerin zaman bakımından uygulanmasıyla ilgisi olmayıp, bu husus 5846 sayılı Kanun'un Ek 2. maddesinin kuraldan önceki fıkralarında düzenlenmektedir.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuk güvenliğini sağlayan, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve yasalarla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir.

Hukuk devletinin korumakla yükümlü olduğu evrensel ilkelerden birisi hukuk güvenliği ilkesidir. Hukuk güvenliği ilkesi, hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılan ortak değerdir. Kural

olarak hukuk güvenliği yasaların geriye yürütülmemesini zorunlu kılar. Kanunların geriye yürümezliği ilkesi uyarınca kamu yararı ve kamu düzeni, kazanılmış hakların korunması, mali haklarda iyileştirme gibi kimi ayrıksı durumlar dışında kanunlar, ilke olarak yürürlük tarihlerinden sonraki olay, işlem ve eylemlere uygulanmak üzere çıkarılırlar.

Anayasa'nın 35. maddesinde 'Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir. Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir. Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz.' biçimindeki hükme yer verilerek, mülkiyet hakkı, miras hakkıyla birlikte bir temel hak olarak güvence altına alınmıştır. Mülkiyet hakkı, kişiye başkasının hakkına zarar vermemek ve kanunların koyduğu sınırlamalara uymak koşuluyla, sahibi olduğu şeyi dilediği gibi kullanma, ürünlerinden yararlanma ve tasarruf olanağı veren bir haktır. Mülkiyet hakkının konusunu, maddi ve gayrimaddi mallar oluşturmaktadır. Taşınır ve taşınmaz mallar, maddi mallar kapsamında iken, fikrî ve sınai mülkiyet hakları gayrimaddi mallar kapsamında yer almaktadır. Dolayısıyla, sinema eserleri üzerindeki fikrî haklar da mülkiyet hakkı kapsamındadır.

Kuralla sinema eseri sahipliğine ilişkin hükümlerin geriye yürütülüp yürütülmediğinin belirlenebilmesi için, öncelikle sinema eseri sahipliğini doğuran olayın ne zaman gerçekleştiğinin tespit edilmesi gerekir. Sinema eserlerinde eser sahipliği, herhangi bir hukuki işleme gerek olmadan eserin meydana getirilmesiyle birlikte kendiliğinden doğar. Kuralla, 4110 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği 12.6.1995 gününden önce sinema eseri sahibi olan imal ettiren (yapımcı) ile bu tarihten itibaren sinema eseri sahibi olarak kabul edilen yönetmen, özgün müzik bestecisi ve senaryo yazarı yönünden sinema eseri sahipliğine ilişkin hükümler geriye yürütülmemektedir. Ancak diyalog yazarı ve animatör, 3.3.2001 gününde yürürlüğe giren 4630 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikle sinema eseri sahipleri arasına eklendiği hâlde, kuralla bunlar yönünden de sinema eseri sahipliğine ilişkin hükümlerin 4110 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği 12.6.1995 gününden sonra yapımına başlanan sinema eserlerine uygulanacağı düzenlenmektedir. Buna göre kural, 12.6.1995 gününden sonra yapımına başlanıp 3.3.2001 gününe kadar meydana getirilerek eser sahipliği ortaya çıkmış olan sinema eserlerinde, 'diyalog yazarı' ve 'animatör' yönünden eser sahipliğine ilişkin hükümleri geriye yürütmektedir.

Diğer taraftan, eser sahipliği sadece bir hukuki statüden ibaret değildir. Eser sahipliği ile birlikte ve ona bağlı olarak eser üzerindeki fikrî haklar da kendiliğinden kazanılır. 5846 sayılı Kanun'un 8. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca sinema eseri sahipleri birlikte eser sahibi olduklarından, eser üzerindeki haklara da birlikte sahip olurlar. Anılan Kanun'un 10. maddesinin ikinci fıkrasının atfıyla uygulanması gereken adi şirkete ilişkin hükümler uyarınca ise sinema eseri sahipleri, eser üzerindeki haklardan elde edilen bütün kazançları aralarında eşit olarak paylaşmak ve bunlara ilişkin kararları oybirliğiyle almakla yükümlüdürler. Buna göre, kuralla diyalog yazarı ve animatör yönünden eser sahipliğine ilişkin hükümler geriye yürütülerek 12.6.1995 gününden sonra yapımına başlanıp 3.3.2001 gününe kadar meydana getirilmiş olan sinema eserlerinin üç kişiden oluşan eser sahipleri beş kişiye çıkarılmakta ve daha önce sinema eseri sahibi olan yönetmen, özgün müzik bestecisi ve senaryo yazarının eserin meydana getirilmesiyle birlikte kazanmış oldukları mülkiyet hakkı kapsamında yer alan fikrî hakları üzerindeki kullanma, ürünlerinden yararlanma ve tasarruf yetkileri azaltılmaktadır. Dolayısıyla kural, diyalog yazarı ve animatörler yönünden sinema eseri sahipliğine ilişkin hükümleri geriye yürütüp, eser sahipliği statüsünden doğan, kesinleşmiş ve kişisel niteliğe dönüşmüş olan fikrî haklar üzerindeki yetkileri azaltmak suretiyle kazanılmış hak ve hukuk güvenliği ilkelerini ihlal

etmekte ve mülkiyet hakkını zedelemektedir.

Açıklanan nedenlerle kural, 'diyalog yazarı ve animatörler' yönünden Anayasa'nın 2. ve 35. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

..."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

24. Mahkemenin 8/3/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Mülkiyet Hakkının İhlaline İlişkin İddia Yönünden

1. Başvurucunun İddiaları

25. Başvurucu, senaryosunu yazdığı 347 adet filmin TRT televizyonlarında izni alınmaksızın gösterilmesi nedeniyle fikrî mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. 5846 sayılı Kanun'da 12/6/1995 tarihinde yapılan değişikliklerle senaristin eser sahipliğinin açıkça kabul edildiğini ve Anayasa Mahkemesinin kararı ile de bu durumun tespit edildiğini savunan başvurucu, Yargıtay'ın Anayasa Mahkemesi kararını dar ve hatalı yorumlaması sonucu eser sahiplerinin mülkiyet hakkının zedelendiğini ifade etmiştir.

2. Değerlendirme

26. Anayasa'nın "Mülkiyet hakkı" kenar başlıklı 35. maddesi şöyledir:

"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

27. Anayasa'nın 35. maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır (AYM, E.2015/39, K.2015/62, 1/7/2015, § 20). Bu bağlamda, mülk olarak değerlendirilmesi gerektiğinde kuşku bulunmayan menkul ve gayrimenkul mallar ile bunların üzerinde tesis edilen sınırlı ayni haklar ve fikrî hakların yanı sıra, icrası kabil olan her türlü alacak da mülkiyet hakkının kapsamına dahildir (Mahmut Duran ve diğerleri, B. No: 2014/11441, 1/2/2017, § 60). Sinema filmi ile sinema filmi senaryosu sanat eseri mahiyetinde olup fikrî mülkiyet kapsamındadır.

28. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğinden şikâyet eden bir kimse, önce böyle bir hakkının var olduğunu kanıtlamak zorundadır (Kemal Yeler ve Ali Arslan Çelebi, B. No: 2012/636, 15/4/2014, § 38).

29. Fikir ve sanat eserlerinden doğan mali ve manevi hakların fikrî mülkiyet hakkı olarak mülk teşkil ettiği ve Anayasa'nın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkı güvencesinden yararlandığı hususunda bir tereddüt bulunmamaktadır (AYM, E.2013/95, K.2014/176, 13/11/2014). Ancak fikir ve sanat eserlerinden doğan bu mali ve manevi hakların sahibinin kim olduğu meselesi, konuyu düzenleyen ilgili hukuk metinlerine bakılarak tespit edilebilir.

30. Olayda başvurucu, yazdığı film senaryolarının izinsiz kullanımından değil senaryoları kullanılarak yapılan 347 adet filmin izinsiz olarak TRT televizyonlarında gösterildiğinden şikâyet etmektedir. Bu bakımdan sinema filmleri üzerindeki fikrî mülkiyet hakkının kime ait olduğunun ve senaryo yazarının sinema eserleri üzerinde malik sıfatının bulunup

bulunmadığının ortaya konulması gerekmektedir.

31. Fikir ve sanat eserlerinin mülkiyetinin kime ait olduğu hususu 5846 sayılı Kanun'da düzenlenmiştir. Anılan Kanun'un 8. maddesinin 1/1/1952 tarihinde yürürlüğe giren ilk hâlinin üçüncü fıkrasında, bir sinema eserinin sahibinin onu imâl ettiren (yapımcı) olduğu hükme bağlanmıştır. 20/6/1995 tarihinde yürürlüğe giren 4110 sayılı Kanun'un 4. maddesiyle, 5846 sayılı Kanun'un 8. maddesi değiştirilerek sinema eserlerinde yönetmen, özgün müzik bestecisi ve senaryo yazarının eserin birlikte sahibi oldukları düzenlenmiş, yapımcının sinema eseri üzerindeki hakkı ise bağlı hakka dönüştürülmüştür.

32. Öte yandan 4110 sayılı Kanun'un 29. maddesiyle 5846 sayılı Kanun'a eklenen ek 2. maddeyle, sinema eseri sahipliğiyle ilgili değişikliklerin "Kanun'un yürürlüğü girdiği tarihten sonra yapımına başlanan" sinema eserlerinde uygulanması öngörülmüştür. Anılan ek 2. madde 4630 sayılı Kanun'un 35. maddesiyle değiştirilmiş ise de Kanun'un sinema eseri sahipliği ile ilgili hükümlerinin 12/6/1995 tarihinden sonra yapımına başlanan sinema eserlerine uygulanacağı yolundaki hüküm, maddenin dördüncü fıkrasında varlığını sürdürmüştür.

33. Mahkemece ek 2. maddenin sözü edilen dördüncü fıkrasının iptali istemiyle Anayasa Mahkemesine itiraz başvurusunda bulunulmuştur. Anayasa Mahkemesi bakılan davayla bir ilgisi bulunmayan "diyalog yazarı ile animatör" yönünden, 3/3/2001 tarihinde yürürlüğe giren kuralın 12/6/1995 tarihine kadar geriye yürütüldüğü gerekçesiyle hükmü iptal etmiş ise de "yönetmen, özgün müzik bestecisi ve senaryo yazarı" yönünden iptal istemini reddetmiştir. Ayrıca Anayasa Mahkemesince değinilen hüküm "diyalog yazarı ile animatör" yönünden iptal edilirken başvuru kararında ileri sürülen, sonradan yürürlüğe giren kanunla hak sahibi kılınanların mülkiyet haklarının geçmişte yapımına başlanan filmlere de sari kılınması gerektiği düşüncesine değil tam aksine önceki kanuna göre hak sahibi olanlar yönünden kazanılmış hakka dönüşen geçmiş döneme ilişkin mülkiyet haklarının korunması gerekçesine dayanılmıştır.

34. Bütün bunlar birlikte değerlendirildiğinde 12/6/1995 tarihinden önce yapımına başlanan sinema filmlerinin sahibinin filmin yapımcısı; sözü edilen tarihten sonra yapımına başlananların sahibinin ise yönetmen, özgün müzik yazarı ve senaryo yazarı olduğu söylenebilir. Bu durumda 12/6/1995 tarihinden önce yapımına başlanan sinema filmlerinin senaryo yazarının anılan filmler üzerinde mülkiyet hakkının bulunmadığı anlaşılmaktadır.

35. Somut olayda, mahkemece hükme esas alınan bilirkişi raporunda başvurucunun senaryo yazarlığını üstlendiği filmlerden "Firuze", "Fosforlu Cevriye" ve "Yalnız Güneş Şahitti" isimli üçü dışındakilerin 12/6/1995 tarihinden önce yapımına başlandığı kesin olarak saptanmıştır. Yürürlükte bulunan hukuk kurallarına göre dava konusu 347 sinema filminden üçü dışındakilerin malikinin, filmleri imal ettiren (yapımcı) olduğu anlaşılmıştır. Senaryo yazarı olan başvurucunun bu sinema filmleri üzerinde herhangi bir mülkiyet hakkı bulunmamaktadır.

36. Mahkeme kararında, "Firuze", "Fosforlu Cevriye" ve "Yalnız Güneş Şahitti" isimli üç filmin ise "yapımına başlanma" tarihlerinin başvurucu tarafından ispatlanamadığı sonucuna ulaşılmıştır. Dava konusu yapılmış maddi olay ve olgular ile delillerin değerlendirilmesi ilke olarak derece mahkemelerinin takdirindedir. Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru kapsamında derece mahkemelerinin maddi olay ve olgular ile delillerin değerlendirilmesi hususundaki takdirini denetlemesi kural olarak mümkün değildir. Ancak derece mahkemelerinin bu hususta ki değerlendirmelerinin bariz takdir hatası veya açık keyfîlik

içermesi ve bunun hak ve özgürlüklere müdahale teşkil etmesi hâlinde Anayasa Mahkemesinin denetim hakkı saklıdır (Ahmet Sağlam, B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 42). Başvurucu tarafından, Mahkemece ulaşılan bu kanaatin aksi sonuca varmayı gerektirecek herhangi bir bilgi ve belge sunulmadığı gibi Mahkemenin bu hususta değerlendirmesinin bariz takdir hatası veya açık keyfîlik içerdiği de söylenemez. Dolayısıyla başvurucunun, mülkün varlığını ispat yükümlülüğünü yerine getiremediği sonucuna ulaşılmıştır.

37. Açıklanan nedenlerle, somut olayda Anayasa'nın 35. maddesi kapsamına giren "mülk"ün varlığından bahsedilemeyeceğinden mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasının incelenmeksizin konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

38. Başvurucu, yargılamanın on yıl sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

39. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir nedeninin de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

40. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

41. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

42. Anılan ilkeler doğrultusunda Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık on yıl devam eden yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

43. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

44. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

“(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. …

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan

kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

45. Başvurucu makul sürede yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edilmesi nedeniyle 100.000 TL maddi, 100.000 TL manevi olmak üzere toplam 200.000 TL tazminat talebinde bulunmuştur.

46. Somut olayda başvurucunun makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

47. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 12.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

48. Mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasının kabul edilemez olduğuna karar verildiğinden maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

49. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın konu yönünden yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. 1. Anayasa'nın 36. maddesinde güvenceye bağlanan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 12.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 8/3/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HALİT KARABOĞA VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/15366 | Karar tarihi: 08.03.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/15366

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HALİT KARABOĞA VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/15366)

Karar Tarihi: 8/3/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör Yrd. : Gökçe GÜLTEKİN

Başvurucular : 1. Halit KARABOĞA

2. Kenan BUDAK

3. Abdulkadir KARABOĞA

4. Abdulmecit KARABOĞA

5. Suut KARABOĞA

6. Şükrü KARABOĞA

7. Mehmet KARABOĞA

8. Bedrettin KARABOĞA

Vekili : Av. Mahir KARABOĞA

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvurular 23/9/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. 2014/15368, 2014/15369, 2014/15370, 2014/15371, 2014/15372, 2014/15374, 2014/15375numaralı bireysel başvuru dosyalarının aralarındaki hukuki bağlantı nedeniyle 2014/15366 numaralı bireysel başvuru dosyası ile birleştirilmesine; incelemenin 2014/15366 başvuru numaralı bireysel başvuru dosyası üzerinden yürütülmesine karar verilmiştir.

5. Komisyonca başvurunun kabul edilebilir olduğuna, esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucular, Karaboğa Gıda Tarım Hayvancılık Turizm İnşaat Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketinin (Şirket) kurucusu ve ortakları ile Şirketin nakliye işlerini yürüten çalışanlarıdır.

9. Mardin Cumhuriyet Başsavcılığınca başvuruculaın Şirket aracılığıyla 1998 yılında Irak'a gerçekte ihraç etmedikleri ihraç eşyası için gerçeğe aykırı belge düzenledikleri ve bu yolla vergi iadesinden yararlanmak suretiyle teşekkül hâlinde kaçakçılık suçunu işledikleri iddiasıyla 15/3/2004 tarihli iddianame ile başvurucular hakkında kamu davası açılmıştır.

10. Mardin 1. Ağır Ceza Mahkemesinin (Mahkeme) 30/1/2007 tarihli kararıyla kamu davasının dava zamanaşımı nedeniyle düşürülmesine karar verilmiştir.

11. Temyiz üzerine Yargıtay 7. Ceza Dairesinin 13/5/2013 tarihli kararıyla başvurucular hakkında teşekkül hâlinde kaçakçılık suçunu işledikleri iddiasıyla açılan benzer nitelikte davaların mevcut olduğu, eksik soruşturma ve inceleme ile karar verildiği belirtilerek hüküm bozulmuştur.

12. Bozma kararı sonrasında Mahkemece 26/12/2013 tarihli duruşmada başvurucu Kenan Budak'ın yokluğunda, diğer başvurucular vekilinin yüzüne karşı başvurucular hakkında açılan kamu davasının dava zamanaşımı nedeniyle düşürülmesine hükmedilmiştir.

13. Anılan karar, temyiz edilmemiş ve kesinleşmiştir.

14. Gerekçeli karar başvurucu Kenan Budak'a 22/1/2014 tarihinde tebliğ edilmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

15. Mahkemenin 8/3/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

16. Başvuru dilekçesi ve eklerinin incelenmesi neticesinde Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 28. maddesinin (2) numaralı fıkrası gereği kabul edilebilirliğe ilişkin bir engelin varlığı tespit edilerek Komisyon tarafından verilen kabul edilebilirlik kararının kaldırılmasına, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilerek değerlendirme yapılmıştır.

A. Başvuruculaın İddiaları

17. Başvurucular, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

B. Değerlendirme

18. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile İçtüzük'ün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereği bireysel başvurunun başvuru yollarının tüketildiği, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir.

19. Somut olayda 26/12/2013 tarihli duruşmada Mahkemece, başvurucu Kenan Budak'ın yokluğunda, diğer başvurucular vekilinin yüzüne karşı başvurucular hakkında açılan kamu davasının dava zamanaşımı nedeniyle düşürülmesine hükmedilmiştir. Anılan karar, başvurucu Kenan Budak'a 22/1/2014 tarihinde tebliğ edilmiştir. Dolayısıyla nihai karar başvurucu Kenan Budak tarafından gerekçeli kararın tebliğ edildiği 22/1/2014 tarihinde, diğer başvurucular vekili tarafından kararın tefhim edildiği 26/12/2013 tarihinde öğrenilmiştir. Anılan tarihlerden itibaren otuz günlük başvuru süresi geçtikten sonra 23/9/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunulduğu anlaşılmıştır.

20. Açıklanan nedenlerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA 8/3/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

CELAL PÖRKLÜ

B. No: 2014/16542 | Karar tarihi: 08.03.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/16542

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

CELAL PÖRKLÜ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/16542)

Karar Tarihi: 8/3/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör Yrd. : Tuğba YILDIZ

Başvurucu : Celal PÖRKLÜ

Vekilleri : Av. Mehmet Ali KIRDÖK

Av. Meral HANBAYAT

Av. Ümit SİSLİGÜN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, terör olaylarından dolayı köyü terke mecbur kalınması nedeniyle 17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun kapsamında yapılan başvurunun kısmen kabul edilmesi ve idare ile sulhname imzalanması, akabinde başvurunun kabul edilmeyen kısmı için açılmış olan davanın reddedilmesi nedenleriyle mülkiyet hakkının; ret işlemine karşı açılan davaya ilişkin yargılama işlemlerinin adil olmaması ve makul sürede sonuçlandırılmaması nedenleriyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 13/10/2014 tarihinde İstanbul 22. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde

başvurunun Komisyona sunulmasına engel teşkil edecek bir eksikliğinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm İkinci Komisyonunca 30/4/2015 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 6/12/2016 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu, Tunceli ili Ovacık ilçesi Işıkvuran köyünde ikamet etmekte iken 1994 yılında meydana gelen terör olayları neticesinde köyün boşaltılmasıyla yerleşim yerinden göç etmek zorunda kaldığını iddia etmiştir.

8. Başvurucu 13/9/2004 tarihinde 5233 sayılı Kanun kapsamına giren zararlarının karşılanması talebiyle Tunceli Valiliği Zarar Tespit Komisyonuna (Komisyon) başvurmuştur.

9. Komisyonun 11/3/2008 tarihli ve 2008/2-1058 sayılı kararında, başvurucunun terör olayları nedeniyle zarara uğradığı kanaatine varıldığına; ancak, başvurucunun tarım arazisi olmadığından talebinin değerlendirilmediğine; mal varlığına ulaşamaması nedeniyle çamurlu taş duvarlı (köy tipi) ev için başvurucuya toplam 2.331 TL ödenmesine karar vermiştir.

10. Başvurucu tarafından tazminat miktarı yeterli görülmeyerek sulhname teklifi kabul edilmemiş, uyuşmazlık tutanağı düzenlenmesi üzerine Malatya İdare Mahkemesinde dava açılmıştır.

11. Malatya İdare Mahkemesinin 25/6/2010 tarihli ve E.2008/1362, K.2010/1554 sayılı kararı ile dava konusu işlemin iptaline karar verilmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili bölümü şöyledir:

"...Komisyon tarafından bizzat veya araştırma heyeti marifetiyle mahallinde herhangi bir keşif/araştırma yapılmaksızın ve sunulan bilgi ve belgeler dikkate alınmaksızın afaki olarak malvarlığı zararına yönelik değerlendirme yapıldığı görüldüğünden; ... Komisyonca mahallinde yeniden keşif/araştırma yapılmak suretiyle (sunulan tüm bilgi ve belgeler dikkate alınmak suretiyle) tespit edilecek malvarlığı zararının belirtilen hesaplama birim fiyatları uygulanmak suretiyle karşılanması gerekmektedir.

Buna göre, eksik ve yanlış araştırma ve hesaplama sonuçlarına dayanan dava konusu komisyon kararında hukuka uyarlık görülmemiştir.

Maddi tazminat istemine gelince; zarar miktarının, davalı idare tarafından yukarıda belirtilen eksiklikler giderilerek hakkaniyete ve günün ekonomik koşullarına göre Komisyon tarafından doğrudan doğruya veya bilirkişi aracılığıyla belirleneceği, buna göre davacının başvurusu ile ilgili yapılacak araştırma ve inceleme neticesinde ortaya çıkan yeni duruma göre tazminat talebinin öncelikle Komisyon tarafından değerlendirilmesi gerekeceğinden, bu aşamada davacının maddi tazminat istemi hakkında karar verilmesine olanak bulunmamaktadır.

Davacının manevi tazminat istemlerine gelince; 5233 sayılı Yasa'nın 1., 2. ve 7. madde hükümlerinin bir arada değerlendirilmesinden, söz konusu Yasa'nın, terör eylemleri veya terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler nedeniyle kişilerin uğradıkları maddi zararların sulhen karşılanmasına ilişkin esas ve usulleri düzenlemek amacıyla çıkarıldığı, Yasa kapsamında sadece maddi zararların karşılanmasının düzenlendiği, manevi zararın tazminine yönelik herhangi düzenlemeye yer verilmediği dikkate alındığında davacıların talep ettikleri manevi zararın bu Yasa kapsamında karşılanmasına imkan bulunmamaktadır."

12. İptal kararı üzerine Komisyon tarafından yeniden karar alınmış, 14/12/2011 tarihli ve 2011/7131 sayılı kararla zararları için başvurucuya toplam 36.916,60 TL ödenmesine karar verilmiştir.

13. Komisyon kararının akabinde, 5233 sayılı Kanun'un 12. maddesi gereğince davet yazısı ile birlikte sulhname örneği başvurucu vekiline gönderilmiştir.

14. "Yukarıda ayni/nakdi olarak belirtilen zararımın/zararlarımın karşılanması sonucunda Komisyonun tespitine esas olay ile ilgili olarak uğradığım zararımın tamamının karşılanmış olduğunu kabul ve taahhüt ederim." beyanını içeren sulhname, 18/4/2012 tarihinde başvurucu vekili tarafından imzalanmıştır.

15. Başvurucu, Komisyon kararında hükmedilen miktarın gerçek zararını karşılamadığından bahisle Elazığ İdare Mahkemesinde dava açmıştır.

16. Elazığ 2. İdare Mahkemesinin 21/12/2012 tarihli ve E.2012/1419, K.2012/1694 sayılı kararı ile davanın reddine hükmedilmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili bölümü şöyledir;

"...Olayda, davacı vekili ile davalı idare arasında imzalanan 18.04.2012 tarih ve 7131 sayılı sulhname ile davacının uğradığı zararları tazmin edilmek suretiyle uyuşmazlığın ortadan kalktığı, tarafları bağlayıcı nitelik taşıyan ve imzalama aşamasında davacı/davacı vekilinin iradesini fesada uğratan herhangi bir hususun bulunmadığı görülmekte olup, sulhname sonucu uyuşmazlığın tekrar yargıya taşınması mümkün olmadığından, davacının bu yöndeki talebinin reddine ilişkin dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmamaktadır.

Öte yandan, 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun ile terör eylemleri veya terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler nedeniyle maddi zarara uğrayan kişilerin, sadece maddizararlarının karşılanmasına ilişkin esas ve usuller belirlenmiş olup, manevi zararın tazminine yönelik herhangi düzenlemeye yer verilmemiş olması karşısında, davacının manevi tazminat talebinin karşılanmamış olması yönüyle de söz konusu komisyon kararında hukuka aykırılık bulunmamaktadır..."

17. Başvurucunun temyizi üzerine, Danıştay Onbeşinci Dairesinin 4/12/2013 tarihli ve E.2013/9957, K.2013/10026 sayılı ilamı ile kararın usul ve hukuka uygun olduğu, dilekçede ileri sürülen temyiz nedenlerinin kararın bozulmasını gerektirecek nitelikte görülmediği belirtilerek onanmasına karar verilmiştir.

18. Başvurucu, karar düzeltme talebinde bulunmuş; aynı Dairenin 26/6/2014 tarihli ve E.2014/3908, K.2014/5756 sayılı ilamı ile reddedilmiştir. Karar düzeltme kararı, başvurucuya 16/9/2014 tarihinde tebliğ edilmiştir.

19. Başvurucu 13/10/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

20. 5233 sayılı Kanun'un 1., 2., 4., 6., 7., 8., geçici 1., geçici 4. maddeleri (Celal Demir, B.

No: 2013/3309, 6/2/2014, §§ 15-21, 23).

21. 5233 sayılı Kanun'un 12. maddesi şöyledir:

"Komisyon, doğrudan doğruya veya bilirkişi aracılığı ile yaptığı tespitten sonra 8 inci maddeye göre belirlenen zararı, 9 uncu maddeye göre hesaplanan yaralanma, engelli hâle gelme ve ölüm hâllerindeki nakdî ödeme tutarını, 10 uncu maddeye göre ifa tarzını ve 11 inci maddeye göre mahsup edilecek miktarları dikkate alarak, uğranılan zararı sulh yoluyla karşılayacak safi miktarı belirler. Komisyonca, bu esaslara göre hazırlanan sulhname tasarısının örneği davet yazısı ile birlikte hak sahibine tebliğ edilir.

Davet yazısında hak sahibinin sulhname tasarısını imzalamak üzere otuz gün içinde gelmesi veya yetkili bir temsilcisini göndermesi gerektiği, aksi takdirde sulhname tasarısını kabul etmemiş sayılacağı ve yargı yoluna başvurarak zararının tazmin edilmesini talep etme hakkının saklı olduğu belirtilir.

Davet üzerine gelen hak sahibi veya yetkili temsilcisi sulhname tasarısını kabul ettiği takdirde, bu tasarı kendisi veya yetkili temsilcisi ve komisyon başkanı tarafından imzalanır.

Sulhname tasarısının kabul edilmemesi veya ikinci fıkraya göre kabul edilmemiş sayılması hâllerinde bir uyuşmazlık tutanağı düzenlenerek bir örneği ilgiliye gönderilir.

Sulh yoluyla çözülemeyen uyuşmazlıklarda ilgililerin yargı yoluna başvurma hakları saklıdır."

22. 5233 sayılı Kanun'un 13. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Sulhnamede belirlenen zararlar, sulhnamenin imzalanmasından sonra valinin onayı üzerine ifa tarzına göre Bakanlık bütçesine bu amaçla konulan ödenekten üç ay içerisinde karşılanır."

23. 20/10/2004 tarihli ve 25619 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Yönetmelik'in (Yönetmelik) 11. maddesi şöyledir:

"Komisyon gerek görmesi halinde keşif yapabilir.

Komisyon başkanı belirlemiş olduğu keşif yeri ile gün ve saatini komisyon üyeleri ve/veya bilirkişi ile başvuru sahibine veya yetkili temsilcisine yazılı olarak bildirir.

Başvuru sahibinin kendisi, veli veya vasisi veya yetkili temsilcisi ve varsa şahitleri keşif mahallinde hazır bulunurlar. Muhtar veya o yer mahallinden iki kişinin de keşifte hazır bulunması temin edilir.

…

Başvuru sahibi veya yetkili temsilcisinin keşif esnasında hazır bulunmaması halinde durum tutanakta belirtilir."

24. Aynı Yönetmelik'in 16. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"15 inci maddede belirtilen zararlar, zarar görenin beyanı, adlî, idarî ve askerî mercilerdeki bilgi ve belgeler göz önünde tutularak olayın oluş şekli ve zarar görenin aldığı tedbirlere göre, zarar görenin varsa kusur veya ihmalinin de göz önünde bulundurulması suretiyle, hakkaniyete ve günün ekonomik koşullarına uygun biçimde komisyon tarafından doğrudan doğruya veya bilirkişi aracılığı ile belirlenir."

25. Aynı Yönetmelik' in 27. maddesi şöyledir:

“Sulhname tasarıları hak sahibi veya yetkili temsilcisi ile komisyon başkanı tarafından imzalandıktan sonra Vali veya Bakan tarafından onaylanır.

Ödemeler sulhname tasarılarının onay tarih ve sıraları dikkate alınarak yapılır. Nakdi ödemeler hak sahibi veya sahiplerinin banka hesaplarına yapılır.”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

26. Mahkemenin 8/3/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

27. Başvurucu, Tunceli ili Ovacık ilçesi Işıkvuran köyünde ikamet etmekte iken terör olayları nedeniyle yerleşim yerini terk etmek zorunda kaldığını, 5233 sayılı Kanun kapsamında yapmış olduğu müracaatının kısmen kabul edilip kısmen reddedildiğini, kabul edilen kısım için idare ile sulhname imzaladığını, sulhnamenin kapsamının kabul edilen zararlarla sınırlı olduğunu, dolayısıyla kabul edilmeyen kısım için mal varlığına ulaşamamaktan kaynaklanan dava açma hakkının saklı bulunduğunu, sulhname kapsamı dışında kalan zararları için açtığı iptal ve tam yargı davasında, zararlarının tazmini konusunda davanın reddine karar verildiğini, sulhname kapsamı dışında kalan zararları için maddi, manevi tazminat talepli açtığı iptal ve tam yargı davasında zararlarının tazmini konusunda Derece Mahkemesinin etkisiz olduğunu, dolayısıyla hukuk yollarının sonuçsuz kaldığını, gerçek zararlarının hesabında birçok zarar kalemi mevcut olmasına rağmen bunların gözönünde bulundurulmadığını, bu şekilde mülkiyet hakkından yoksun kaldığını, manevi tazminat talebinin reddedildiğini, yargılama sürecinin uzun sürdüğünü belirterek Anayasa’nın 35., 36., 40. ve 141. maddelerinde tanımlanan haklarının ihlal edildiğini iddia etmiş; maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

28. Başvurucu, terör nedeniyle uğradığı manevi zararların tazminine ilişkin talebinin Kanun kapsamında olmadığı gerekçesiyle Mahkemece reddedildiğini, idari ve yargısal merciler tarafından talebinin dikkate alınmadığını, 20/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'na ve tazminat hukukunun genel prensiplerine aykırı karar verildiğini, tam yargı davası bağlamında manevi tazminat isteminin karşılanmadığını belirterek Anayasa’nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Bu sebeple başvurucunun anılan iddiası, adil yargılanma hakkı kapsamındaki güvencelerden biri olan gerekçeli karar hakkı kapsamında değerlendirilmiştir. Başvurucunun diğer iddiaları ayrıca incelenmiştir:

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

a. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

29. Başvurucu, 5233 sayılı Kanun kapsamında yapmış olduğu başvurunun kısmen kabul edilip kısmen reddedildiğini, zararının kabul edilen kısmı için idare ile sulhname imzalanmakla birlikte kabul edilmeyen kısım için iptal ve tam yargı davası açtığını, gerçek zararının hesabında birçok zarar kalemi mevcut olduğundan sulhnamenin kapsamının kabul

edilen zararlarla sınırlı olduğunu, dolayısıyla kabul edilmeyen kısım için mal varlığına ulaşamamaktan kaynaklanan dava açma hakkının saklı bulunduğunu fakat açtığı davanın reddedildiğini, gerçek zararının hesabında zarar kalemlerinin daha fazla olduğunu, bu zarar kalemlerinin keşif yoluyla tespit edilmesi gerekmesine rağmen söz konusu tespitler yapılmadan ve bu zararları gözönünde bulundurulmadan gerçekleştirilen eksik tazmin nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

30. 5233 sayılı Kanun kapsamında yapılan başvurularda idare ile sulhname imzalanması nedeniyle bakiye zarar iddiasına ilişkin davanın reddedilmesi daha önce bireysel başvuruya konu olmuş ve Anayasa Mahkemesinin bu konuda verdiği kararlarda idari ve yargısal süreci müteakip ihlali tespit eden ve makul bir tazminata hükmedilmesini temin eden etkili bir giderim yolu bulunduğundan hareketle, başvurucunun mağdur sıfatının ortadan kalkmış olması sebebine dayanılarak kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle başvurunun kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir (Zübeyit Kaya, B. No: 2013/7674, 21/5/2015, §§ 29-43; Faris Arslan, B. No: 2014/1026, 20/5/2015, §§ 45-58).

31. Somut başvuruda başvurucu, terör ve terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler nedeniyle oluşan zararlarının karşılanması amacıyla 5233 sayılı Kanun kapsamında Komisyona başvurmuş; Komisyon tarafından başvurucunun tespit edilen zararları öngörülen birim fiyatlara tabi tutularak 36.916,60 TL tazminat miktarı belirlenmiş (bkz. § 12) ve başvurucu vekiline, kararlaştırılan tazminat miktarını içerir sulhname örneği ile birlikte sulha davet yazısı gönderilmiştir. Sulh teklifi başvurucu tarafından kabul edilmiştir.

32. Başvurucunun eksik hesaplandığını beyan ettiği zarar miktarı dikkate alındığında başvurucunun idareyle anlaşma sağlayıp 18/4/2012 tarihli sulhnameyi imzaladığından Komisyonun tespitine esas olan olay ile ilgili maddi mağduriyetinin açıkça orantısız olmayacak şekilde giderildiği sonucuna varılmıştır. Başvurucu, Komisyonca belirlenen ve zararlarının tamamını karşıladığını beyan ettiği alacağı tümüyle davalı idareden tahsil ettiğinden, başvurucunun mülkiyet hakkına ilişkin mağduriyeti 2/8/2012 tarihinde giderilmiş ve bu hak yönünden mağdurluk statüsü de aynı tarihte sona ermiştir. Öte yandan başvurucu, 5233 sayılı Kanun ile oluşturulan iç hukuk yolunun Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarında (Akdıvar ve diğerleri/Türkiye [Giderim], B. No: 21893/93, 16/9/1996; Doğan ve diğerleri/Türkiye, B. No: 8803-8811/02…13/7/2006) belirtilen nitelikleri taşımadığı, yahut Komisyon tarafından ödenmesine karar verilen tazminat tutarının kendisine ödenmediği ya da eksik ödendiği yönünde bir iddiada da bulunmamıştır.

33. Açıklanan nedenlerle başvurucunun mülkiyet hakkına yönelik şikâyet yönünden mağdurluk statüsünü kaybettiği anlaşıldığından, başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

34. Başvuru formu ile eklerinin incelenmesi sonucunda açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir nedeninin de bulunmadığı anlaşılan başvurunun bu kısmının kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

c. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

35. Başvuru formu ile eklerinin incelenmesi sonucunda açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir nedeninin de bulunmadığı

anlaşılan başvurunun bu kısmının kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

36. Başvurucu, 5233 sayılı Kanun kapsamında ileri sürdüğü giderim taleplerinin değerlendirilmesi hususundaki idari süreç ve yargılama prosedürlerinin makul sürede sonuçlandırılmaması nedeniyle, Anayasa'nın 36. maddesinde tanımlanan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

37. 5233 sayılı Kanun kapsamında yapılan müracaatlarda idari yargı makamları nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesinin bu konuda verdiği kararlarda, Komisyon ve yargılama aşamalarında geçen süreler ile davanın tüm koşulları, karara bağlanan başvuru sayısı ve yargılama sürecinde, Komisyon ve yargılama makamlarınca yapılan işlemler dikkate alındığında uyuşmazlığın karara bağlanması konusunda, kamu otoritelerine ve özellikle yargılama organlarına atfedilebilecek bir gecikmenin olmadığı ve toplamda sekiz yılın altında gerçekleşen başvuruların karara bağlanma süresinin makul sürede yargılanma hakkının ihlaline yol açmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Sabri Çetin, B. No: 2013/3007, 6/2/2014, §§ 61-69; Mahmut Can Arslan, B. No: 2013/3008, 6/2/2014, §§ 60-68; Mehmet Gürgen, B. No: 2013/3202, 6/2/2014, §§ 58-66; Celal Demir, §§ 58-66). Başvurunun kesin olarak karara bağlanmasının daha uzun bir sürede gerçekleştiği ve bu durumun başvuruculara atfedilebilecek bir kusurdan kaynaklanmadığı durumlarda ise makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır (İsmet Kaya, B. No: 2013/2294, 8/5/2014, §§ 46-70).

38. Somut davaya bir bütün olarak bakıldığında Komisyona başvuru tarihi (13/9/2004)ile nihai karar tarihi (26/6/2014) arasında geçen ve toplam süresi 9 yıl 9 aylık sürede, başvurucu açısından farklı karar verilmesini gerektiren bir yön bulunmadığı ve söz konusu yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

39. Açıklanan nedenlerle başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

b. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

40. Başvurucu; manevi tazminat talebinin araştırma yapılmadan, yeterli gerekçe gösterilmeden reddedildiğini, manevi zararlarının karşılanmadığını iddia etmektedir. Anılan iddialar Anayasa'nın 36. maddesinde tanımlanan adil yargılanma hakkı kapsamında yer alan gerekçeli karar hakkı açısından incelenmiştir.

41. Mahkeme kararlarının gerekçeli olması adil yargılanma hakkının unsurlarından birisi olmakla beraber bu hak, yargılamada ileri sürülen her türlü iddia ve savunmaya ayrıntılı şekilde yanıt verilmesi şeklinde anlaşılamaz. Bu nedenle gerekçe gösterme zorunluluğunun kapsamı kararın niteliğine göre değişebilir. Bununla birlikte başvurucunun ayrı ve açık bir yanıt verilmesini gerektiren usul veya esasa dair iddialarının cevapsız bırakılmış olması bir hak ihlaline neden olacaktır (Muhittin Kaya ve Muhittin Kaya İnşaat Taahhüt Madencilik Gıda Turizm Pazarlama Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi, B. No: 2013/1213, 4/12/2013, § 26).

42. AİHM'e göre mahkemeler ve yargı mercileri verdikleri kararlarda yeterli gerekçe göstermelidirler. Gerekçe gösterme yükümlülüğünün kapsamı, kararın niteliğine göre

değişir ve davaya konu olayın içinde bulunduğu şartlar ışığında değerlendirilerek belirlenir (Mustafa Kahraman, B. No: 2014/2388,4/11/2014, § 36).

43. Kanun yolu mahkemelerince verilen karar gerekçelerinin ayrıntılı olmaması, ilk derece mahkemesi kararlarında yer verilen gerekçelerin onama kararlarında kabul edilmiş olduğu şeklinde yorumlanmakla beraber (Aziz Turhan, B. No: 2012/1269, 8/5/2014, § 53), başvuruculların dile getirmesine rağmen ilk derece mahkemesinin de tartışmadığı esaslı hususlara ilişkin temyiz başvurularıyla başvuruculların usule ilişkin haklarının ihlal edildiğine yönelik somut şikâyetlerinin temyiz incelemesinde tartışılmaması veya yargı mercileri tarafından resen dikkate alınması gereken hükümlerin gerekçesi açıklanmaksızın uygulanmaması gerekçeli karar hakkının ihlali olarak görülebilir (Mustafa Kahraman, § 37).

44. Somut olayda başvurucu, 5233 sayılı Kanun kapsamında kurulan Komisyona başvuruda bulunmuştur. Başvurucunun oluşan zararları için başvurucuya toplam 36.916,60 TL tazminat ödenmesine karar verilmiştir. Başvurucu tazminat miktarının eksik hesaplandığı gerekçesiyle İdare Mahkemesinde maddi ve manevi tazminat talebiyle dava açmıştır.

45. Elazığ 2. İdare Mahkemesi 21/12/2012 tarihli kararıyla başvurucunun oluşan zararlarına ilişkin Komisyon tarafından verilen maddi tazminat miktarının yeterli olduğuna, manevi tazminatın ise 5233 sayılı Kanun kapsamında düzenlenmediği gerekçesiyle davanın reddine karar vermiş; temyiz merciince de bu karar onanmış; karar düzeltme talebi reddedilmiştir. (bkz. §§ 16-18).

46. Bir davada maddi olguları bildirmek tarafların, bunları hukuksal nitelendirmeye tabi tutmak ise hâkimin görevidir. Taraflarca bildirilip iddia ve savunmaya dayanak yapılan maddi olgular mahkemece tam olarak saptanmalı, dayanılan maddi olguların hukuksal nitelendirmesi ve ilgili hukuk kuralının uygulanması ise mahkemece yapılmalıdır (Nurten Esen, B. No: 2013/7970, 10/6/2015, § 51).

47. 5233 sayılı Kanun; AİHM, Anayasa Mahkemesi ve Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun verdiği kararlarda da belirtildiği üzere maddi zararların özel bir giderim usulü olmakla birlikte manevi zararların karşılanmasına da engel olmayan bir yasadır. 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 12. ve 13. maddelerinde, idarenin işlem veya eyleminden kaynaklanan hakları ihlal edilenlere tazminat talebinde bulunabilme imkânı tanınmaktadır. Bu yol, 5233 sayılı Kanun dışında idari yargıda genel hükümlere başvurularak uğranılan zararın tazminine imkân sağlamaktadır (Abbas Emre, B. No: 2014/5005, 6/1/2016, § 81).

48. Başvurucu, Mahkemenin ret gerekçesinin 2577 sayılı Kanun’a, tazminat hukukunun genel prensiplerine aykırı olduğunu belirtmiştir. Anayasa Mahkemesi kararında (Abbas Emre, § 78) da belirtildiği üzere 5233 sayılı Kanun, genel hükümlere göre manevi tazminat talep edilmesine engel teşkil etmemektedir. Başvurucu, anılan iddialarını Mahkeme önünde ileri sürmüş ise de kararın gerekçesinden (bkz. § 16) iddialarının tam olarak karşılanmadığı anlaşılmakta olup kanun yolu merciince de anılan konu hakkında değerlendirme yapılmamıştır.

49. Bir mahkeme kararının gerekçesi, o davaya konu maddi olguların mahkemece nasıl nitelendirildiğini, kurulan hükmün hangi nedenlere ve hukuksal düzenlemelere dayandırıldığını ortaya koyar; maddi olgular ile hüküm arasındaki mantıksal bağlantıyı gösterir. Tarafların hangi nedenle haklı veya haksız görüldüklerini anlayıp değerlendirebilmeleri ve hukuka uygunluk denetimini yapabilmeleri için ortada usulüne

uygun şekilde oluşturulmuş, hükmün hangi nedenle o içerik ve kapsamda verildiğini kuşkuya yer vermeyecek açıklıkta gösteren bir gerekçe bölümünün bulunması zorunludur (Nurten Esen, § 57).

50. Bu durumda başvurucunun, 1994 yılında terörle mücadeleden dolayı köyünün boşaltılması neticesinde manevi zarara uğradığından bahisle, 19/6/2012 tarihinde açtığı tam yargı davasında, ayrı ve açık bir yanıt verilmesini gerektiren, uyuşmazlığın çözümü için esaslı bir iddia olan manevi tazminat talebine ilişkin şikâyetlerin sadece 5233 sayılı Kanun kapsamında değerlendirilip gerekçelendirilmesi yeterli görülmemektedir. Anılan iddianın AİHM, Anayasa Mahkemesi ve Danıştay içtihatlarında (Abbas Emre, §§ 77-79, 84) da belirtildiği üzere, 2577 sayılı Kanun kapsamında usul kurallarına ve esasa yönelik değerlendirmesi yapılarak başvuruculaların manevi tazminatı hak edip etmediğinin tartışılması gerekirken, 5233 sayılı Kanun'da manevi zararların karşılanmasına ilişkin herhangi bir düzenlemeye yer verilmediği gerekçesiyle davanın reddine karar verilmesi, adil yargılanma hakkı kapsamında gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ortaya koymaktadır. Bu nedenle yargılama süreci bir bütün olarak değerlendirildiğinde başvurucunun gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

51. Belirtilen nedenlerle başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

52. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

53. Başvurucu, başvuru formunda belirttiği maddi ve manevi tazminat miktarlarının ödenmesi talebinde bulunmuştur.

54. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğinin tespit edilmiş olması nedeniyle yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 9.600 TL manevi tazminatın ödenmesine karar verilmesi gerekir.

55. Mevcut başvuruda Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

56. Gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunduğundan, ihlal kararının bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere Elazığ 2. İdare Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

57. Mevcut başvuruda Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

58. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

3. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. 1. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Elazığ 2. İdare Mahkemesine GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucuya net 9.600 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 8/3/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MUSTAFA OZGAN VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/17682 | Karar tarihi: 08.03.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/17682

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MUSTAFA OZGAN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/17682)

Karar Tarihi: 8/3/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör : Ayhan KILIÇ

Başvurucular : 1. Mustafa OZGAN

2. Sinan OZGAN

3. Meliha DİLBAZ

4. Solmaz OZGAN

Vekili : Av. Ertan GÜNDÜZ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, ortaklığın giderilmesi davası sonucunda taşınmazın satışı suretiyle ortaklığın giderilmesine karar verildiği hâlde, görevlendirilen satış memuru tarafından taşınmazın satışa çıkarılmayarak mahkeme kararının uygulanmaması nedeniyle mülkiyet hakkının; icra safhası da dahil yargılamanın yedi yıl sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 11/11/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına

karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüş bildirmemiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

7. Başvuruculardan Mustafa Ozgan 1966 doğumlu olup Hemmingen'de (Almanya); Sinan Ozgan, Meliha Dilbaz ve Solmaz Ozgan sırasıyla 1971, 1965 ve 1948 doğumlu olup Kayseri ili Melikgazi ilçesinde ikamet etmektedirler.

8. Başvurucular, Kayseri ili Melikgazi ilçesi Tacettin Veli Mahallesi'nde kain 5202 ada 6 parsel numaralı taşınmazın, murisleri adına kayıtlı bulunan 79/2400 hissesinin iştirak hâlinde malikidirler. Aynı taşınmazın 3/50 hissesi Melikgazi Belediyesine (Belediye) aittir.

A. Ortaklığın Giderilmesi Davası

9. Melikgazi Belediyesi tarafından 8/1/2008 tarihinde Kayseri 2. Sulh Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) toplam 47 hissedar aleyhine ortaklığın giderilmesi davası açılmıştır. Davalılardan 15'inin adresi bilinmediğinden dava dilekçesinde gösterilmemiştir.

10. Mahkemece, tapu sicilinde soyadı yazılmadığı için açık kimlikleri tespit edilemeyen on bir davalıya kayyım atanmak üzere davacı vekiline süre verilmiş, adresi bilinmeyen davalıların adreslerinin araştırılması için müzekkereler yazılmış, vefat ettiği tespit edilen hisse sahiplerinin mirasçılarına davetiyeler gönderilmiş, taşınmazın üstünde bulunan yapı üzerinde hak iddia edenlerin müdahale talepleri için gerekli işlemler yapılmış, Kayseri 4. Asliye Hukuk Mahkemesinden bir dosya incelenmek üzere istenmiş, Kayseri 3. Sulh Hukuk Mahkemesi nezdinde yapılan kayyım atanma talebinin sonuçlanması beklenmiş, kayyım vekilinin vekaletname eksikliklerinin giderilmesi için süre verilmiş, tebligat yapılamayan davalılar veya mirasçılarına yeniden tebligat yapılması için gereken işlemler yapılmıştır.

11. Mahkemece taraf teşkilinin sağlanmasından sonra 9/6/2010 tarihinde taşınmaz mahallinde keşif ve bilirkişi incelemesi yapılmıştır. Teknik bilirkişi tarafından Mahkemeye sunulan 10/6/2010 tarihli raporda ortaklığın, taşınmazın satışı suretiyle giderilmesi gerektiği kanaati ifade edilmiştir. Mülk bilirkişisi ve inşaat mühendisinden oluşan bilirkişi heyeti tarafından düzenlenen 29/6/2010 tarihli raporda ise taşınmazın değeri 1.448.422,44 TL olarak tespit edilmiştir.

12.Mahkeme 13/7/2010 tarihli kararıyla davanın kabulü ile taşınmazın, üzerindeki yapı ile birlikte satılmak suretiyle ortaklığın giderilmesine karar verilmiştir. Mahkeme, satış memuru olarak Sulh Hukuk Mahkemeleri Yazı İşleri Müdürünü (satış memuru) görevlendirmiştir.

13. Anılan karar bazı davacılara, adreslerinin belli olmaması nedeniyle ilanen tebliğ edilmiştir. En son tebligatın 21/9/2012 tarihinde yapılmasından sonra yasal süresinde temyiz isteminde bulunulmadığından karar 2/10/2012 tarihinde kesinleşmiştir.

B. İcra Safhası

14. Davacı belediye vekili tarafından 17/10/2012 tarihinde Mahkemeden taşınmazın

satılarak paraya çevrilmesi talep edilmiştir.

15. Söz konusu talep üzerine Mahkemece 18/10/2012 tarihinde satış işlemlerinin yapılması için dosya satış memuruna gönderilmiştir.

16. Satış memuru tarafından 14/11/2012 tarihinde Melikgazi Tapu Müdürlüğü ile Melikgazi Belediye Başkanlığından taşınmazın imar durumu ile tapu kayıtları istenmiştir. Satış memurunca 25/3/2013 tarihinde mahallinde keşif ve bilirkişi incelemesi yapılmıştır. Bilirkişi tarafından düzenlenen aynı tarihli raporda taşınmazın bedeli 2.136.037,20 TL olarak belirlenmiştir.

17. Başvuruculların iddiasına göre satış henüz gerçekleşmemiştir.

18. Başvurucular 11/11/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuşlardır.

IV. İLGİLİ HUKUK

19. 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 698. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“Hukukî bir işlem gereğince veya paylı malın sürekli bir amaca özgülenmiş olması sebebiyle paylı mülkiyeti devam ettirme yükümlülüğü bulunmadıkça, paydaşlardan her biri malın paylaşılmasını isteyebilir.”

20. 4721 sayılı Kanun’un 699. maddesi şöyledir:

“Paylaşma, malın aynen bölüşülmesi veya pazarlık ya da artırmayla satılarak bedelinin bölüşülmesi biçiminde gerçekleştirilir.

Paylaşma biçiminde uyuşma sağlanamazsa, paydaşlardan birinin istemi üzerine hâkim, malın aynen bölünerek paylaştırılmasına, bölünen parçaların değerlerinin birbirine denk düşmemesi hâlinde eksik değerdeki parçaya para eklenerek denkleştirme sağlanmasına karar verir.

Bölme istemi durum ve koşullara uygun görülmezse ve özellikle paylı malın önemli bir değer kaybına uğramadan bölünmesine olanak yoksa, açık artırmayla satışa hükmolunur. Satışın paydaşlar arasında artırmayla yapılmasına karar verilmesi, bütün paydaşların rızasına bağlıdır.”

21. 18/6/1927 tarihli ve 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Hakkında Kanun'un mülga 569. maddesi şöyledir:

“İki taraf izalei şüyu için gerek haddi zatinde satış lazım gelip gelmediğinin ve gerek bunun şeklinde ihtilaf ederlerse dava sulh hakimi huzurunda ikame olunur.

Dava, alakadarlardan her birine ayrı ayrı tebliğ olunur.”

22. 1086 sayılı Kanun'un mülga 570. maddesi şöyledir:

“İzalei şüyu için satış yapmak üzere hakim aşağıdaki fasıl hükmüne tevfikan hareket etmek üzere bir memur tayin eder.”

23. 1086 sayılı Kanun'un mülga 571. maddesi şöyledir:

“Menkul ve gayrimenkul malların müzayedesi icra Kanununa tevfikan yapılır.”

24. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Usulü Kanunu’nun 4. maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

“(1) Sulh hukuk mahkemeleri, dava konusunun değer veya tutarına bakılmaksızın;

...

b) Taşınır ve taşınmaz mal veya hakkın paylaştırılmasına ve ortaklığın giderilmesine ilişkin davaları,

...

görürler.”

25. 6100 sayılı Kanun’un 332. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“(2) Paylaştırma ve ortaklığın giderilmesi için satış yapılması gereken hâllerde, hâkim satış için bir memur görevlendirir. Taşınır ve taşınmaz malların satışı İcra ve İflas Kanunu hükümlerine göre yapılır. ”

26. 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu’nun 16. maddesi şöyledir:

“Kanunun hallini mahkemeye bıraktığı hususlar müstesna olmak üzere İcra ve İflas dairelerinin yaptığı muameleler hakkında kanuna muhalif olmasından veya hadiseye uygun bulunmamasından dolayı icra mahkemesine şikayet olunabilir. Şikayet bu muamelelerin öğrenildiği tarihten yedi gün içinde yapılır.

Bir hakkın yerine getirilmemesinden veya sebepsiz sürüncemede bırakılmasından dolayı her zaman şikayet olunabilir.”

27. 2004 sayılı Kanun’un 17. maddesi şöyledir:

“Şikayet icra mahkemesince, kabul edilirse şikayet olunan muamele ya bozulur, yahut düzeltilir.

Memurun sebepsiz yapmadığı veya geciktirdiği işlerin icrası emrolunur.”

28. 2004 sayılı Kanun’un 123. maddesi şöyledir:

“Taşınmazlar, satış talebinden nihayet üç ay içinde icra dairesi tarafından açık artırma ile satılır.”

29. Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 25/2/2008 tarihli ve E.2008/460, K.2008/3343 sayılı kararı şöyledir:

“HUMK’un 571. maddesine göre ortaklığın satış yolu ile giderilmesine karar verilen hallerde satış işlemleri sulh hakiminin atayacağı satış memuru tarafından yapılır.

Somut olayda sulh hukuk mahkemesince satışın Ankara Gayrimenkul İcra Müdürlüğünce yapılmasına karar verilmiş ve şikayete konu kıymet takdir işlemi Ankara Gayrimenkul satış 22. İcra Müdürlüğünce yapılmıştır.

Şikayetçi N. A. tarafından 17.7.2007 tarihli kıymet takdir raporuna karşı Ankara (2) İcra Mahkemesi nezdinde şikayette bulunulmuş, icra mahkemesince keşif yapılarak yazılı şekilde (şikayetin reddine) karar verildiği tespit edilmiştir.

Ancak, Sulh Hukuk Mahkemesinin şüyuun satış suretiyle giderilmesi kararı üzerine satışa ilişkin şikayetler (icra mahkemesi tarafından değil) şuyuun giderilmesine karar verilmiş olan sulh hukuk mahkemesi tarafından incelenir.

(HUMK’un 571. m. göre) sulh hukuk mahkemesi satışa ilişkin şikayetleri İİK’na göre ve icra

mahkemesi sıfatıyla inceler. İcra mahkemesince re’sen görevsizlik karar verilmesi gerekirken işin esası incelenerek yazılı biçimde sonuca gidilmesi isabetsizdir.”

30. Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 26/9/2016 tarihli ve E.2016/15882, K.2016/19723 sayılı kararı şöyledir:

“İİK.nun 4/son maddesine göre; "İcra yetkisini haiz sulh mahkemelerinin muamelelerine karşı vuku bulacak şikayet ve itirazların icra mahkemesi, o mahkemenin hakimidir". Ayrıca 6100 sayılı HMK'nun 4/b maddesi uyarınca, ortaklığın giderilmesi davalarına sulh hukuk mahkemesince bakılır ve aynı Kanun'un 322/2. maddesi gereğince de, taşınır ve taşınmaz malların satışı, İcra ve İflas Kanunu hükümlerine göre yapılır. HMK'nun 322/2. maddesine göre satış memuru, davaya bakan sulh hukuk mahkemesince tayin edildiğinden, onun işlemlerine karşı şikayetlere ve açılacak ihalenin feshi davalarına da sulh hukuk mahkemesince bakılması gerekmektedir. Satışın icra müdürlüğünce yapılmış olması, ihalenin icrai takiple ilgili olmaması ve icra müdürünün satış memuru sıfatı ile işlem yapması nedeni ile sonuca etkili değildir.”

31. Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 11/1/2016 tarihli ve E.2015/31208, K.2016/210 sayılı kararı şöyledir:

“6100 sayılı HMK'nun 322/2. maddesinde; paylaştırma ve ortaklığın giderilmesi için satış yapılması halinde hakimin satış için bir memur görevlendireceği, satışın ise İcra ve İflâs Kanunu hükümlerine göre yapılacağı hükme bağlanmıştır.

Bu maddeye göre, satış memuru davaya bakan sulh hukuk mahkemesince tayin edildiğinden, onun işlemlerine karşı şikayetleri inceleme görevi de sulh hukuk mahkemesine aittir. ”

32. Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 19/6/2007 tarihli ve E.2007/10389, K.2007/12534 sayılı kararı şöyledir:

“H.U.M.K.’nun 569. maddesi uyarınca ortaklığın giderilmesi davasına Sulh Hukuk Mahkemesi bakar ve aynı Kanunun 571. maddesi gereğince de ihale işlemleri İ.İ.K.’nun hükümlerine göre yapılır. H.U.M.K.’nun 570. maddesine göre, satış memuru davaya bakan Sulh Hukuk Mahkemesince tayin edildiğinden onun işlemlerine karşı şikayetler ve açılacak ihalenin feshi davalarına da Sulh Hukuk Mahkemesince bakılır. İhalenin icra müdürlüğünce yapılması satışın icrai takiple ilgili olmaması ve icra müdürünün satış memuru sıfatı ile işlem yapması nedeni ile bu duruma etkili değildir. ”

33. Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 19/2/2007 tarihli ve E.2006/24887, K.2007/2591 sayılı kararı şöyledir:

“HUMK’ nun 571. maddesi gereğince ortaklığın satış yolu ile giderilmesine karar verilen hallerde satış işlemleri İİK’nun hükümlerine göre yapılır. (Sulh hakiminin atayacağı satış memuru tarafından satış işlemleri yapılır.). Ne var ki, incelenen satış dosyasında, ortaklığın giderilmesi davası aşamasında, dava koşulları için gerekli ve geçerli olan 22.05.2003 tarihli kıymet takdirleri ile yetinilerek satış memurluğunca yeniden satışa esas olmak üzere kıymet takdiri yapılmadığı görülmüştür. İİK’ nun 128/2. maddesi gereğince ve satışa hazırlık işlemleri sırasında (icra dairesi) satış memuru taşınmazın kıymetini ehil bilirkişiler aracılığı ile tayin ve tespit ettirir. Zira bu kıymet takdiri sonucu İİK’nun 129. maddesinde öngörülen ve satışın en az hangi bedelle yapılacağını saptayan önemli bir işlemdir.

Dairemiz, süregelen içtihatlarında da benimsendiği üzere; satış dosyasında kıymet takdiri

yapılmaksızın, ortaklığın giderilmesi davası sırasında yapılan kıymet takdiri ile satışa gidilmesi başlı başına ihalenin feshi nedenidir. Sulh Hukuk Mahkemesi'nce açıklanan gerekçe ile ihalenin feshine karar vermek gerekirken şikayetin reddine karar verilmesi isabetsizdir."

34. Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 26/4/2007 tarihli ve E.2007/4870, K.2007/8299 sayılı kararı şöyledir:

"Yukarıda tarih ve numarası yazılı mahkeme kararının müddeti içinde temyizen tetkiki davacı vekili tarafından istenmesi üzerine bu işle ilgili dosya mahallinden daireye gönderilmiş olmakla okundu ve gereği görüşülüp düşünüldü :

HUMK.'nun 571.maddesi gereğince, ortaklığın satış yolu ile giderilmesine karar verilen hallerde taşınmaz ihalelerinin İİK.'nun hükümlerine göre yapılması, İİK.'nun 128/2.maddesine göre de, taşınmaz kıymetinin bilirkişi aracılığıyla ve satış memurunca belirlenmesi, satış sırasında daha önce belirlenen ve kesinleşen kıymetin esas alınması gerekir. Satış memuru tarafından anılan husus yerine getirilmeden, yöntemince taşınmaza yeniden kıymet takdir edilmeden, Sulh Hukuk Mahkemesinde ortaklığın giderilmesi davası ile ilgili yasal koşullarının araştırılmasına ait keşif sırasında saptanan kıymet üzerinden taşınmazın satışa çıkarılması Yasaya aykırıdır. Anılan konu tek başına ihalenin fesih nedeni olup, bu hususun şikayeti süreye bağlı olmadığı gibi, mahkemece re'sen göz önünde tutulmalıdır. "

V. İNCELEME VE GEREKÇE

35. Mahkemenin 8/3/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiği İddiası Yönünden

1.Başvurucuların İddiaları

36. Başvurucular, paydaşı bulundukları taşınmaza ilişkin olarak Belediye tarafından açılan ortaklığın giderilmesi davası sonucunda Mahkemece 13/7/2010 tarihli kararla ortaklığın, taşınmazın satışı suretiyle giderilmesine karar verildiği hâlde, görevlendirilen satış memuru tarafından taşınmazın satışa çıkarılmadığını belirtmişlerdir. Başvurucular, davacı Belediye vekilince 17/10/2012 tarihinde Mahkemeye, taşınmazın satışı talebiyle yapılan başvuru üzerine satış memurunca 25/3/2013 tarihinde gerçekleştirilen keşif ve bilirkişi incelemesi sonucu taşınmazın bedelinin tayin edildiğini, ancak aradan geçen bir buçuk yıla rağmen henüz satışa çıkarılmadığını ifade etmişlerdir. Satış memuruna sözlü olarak satışın ne zaman gerçekleştirileceği sorulduğunda satış tarihinin belli olmadığı cevabının verildiğini ileri süren başvurucular, yedi yıl boyunca arsalarını kullanamadıkları gibi satış bedelini de elde edememekten dolayı mülkiyet haklarının ihlal edildiğinden şikâyet etmişlerdir.

2. Değerlendirme

37. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrasında bireysel başvuruda bulunulmadan önce ihlal iddiasının dayanağı olan işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş olan idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının tüketilmiş olması gerektiği belirtilmiştir. Temel hak ihlallerini öncelikle derece mahkemelerinin gidermekle yükümlü olması, kanun yollarının tüketilmesi koşulunu zorunlu kılar (Necati Gündüz ve Recep Gündüz, B. No: 2012/1027, 12/2/2013, §§ 19, 20; Güher

Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 26).

38. Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, ikincil nitelikte bir hukuk yoludur. Temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının öncelikle derece mahkemelerinde, olağan kanun yolları ile çözüme kavuşturulması esastır. Bireysel başvuru yoluna, iddia edilen hak ihlallerinin bu olağan denetim mekanizması çerçevesinde giderilememesi durumunda başvurulabilir (Bayram Gök, B. No: 2012/946, 26/3/2013, §§ 16-20).

39. Başvuru yollarının tüketilmesi gereğinden söz edilebilmesi için öncelikle hukuk sisteminde, hakkının ihlal edildiğini iddia eden kişinin başvurabileceği idari veya yargısal bir hukuki yolun öngörülmüş olması gerekmektedir. Ayrıca bu hukuki yolun, iddia edilen ihlalin sonuçlarını giderici, etkili ve başvurucu açısından makul bir çabayla ulaşılabilir nitelikte olması ve sadece kâğıt üzerinde kalmayıp fiilen de işlerliğe sahip bulunması gerekmektedir. Olmayan bir hukuki yolun tüketilmesi başvurucudan beklenemeyeceği gibi, hukuken veya fiilen etkili bulunmayan, ihlalin sonuçlarını düzeltici bir vasıf taşımayan veya aşırı ve olağan olmayan bir takım şekli koşulların öngörülmesi nedeniyle fiilen erişilebilir ve kullanılabilir olmaktan uzaklaşan başvuru yollarının tüketilmesi zorunluluğu bulunmamaktadır (Fatma Yıldırım, B. No: 2014/6577, 16/2/2017, § 39).

40. Somut olayda, başvurucuların paydaşı olduğu taşınmaza ilişkin olarak Belediye tarafından 4721 sayılı Kanun'un 698. ve 699. maddeleri uyarınca açılan ortaklığın giderilmesi davası sonucunda Mahkemece 13/7/2010 tarihli kararla ortaklığın, taşınmazın satışı suretiyle giderilmesine karar verilmiş, ancak satış memuru olarak görevlendirilen yazı işleri müdürü tarafından taşınmazın satışa çıkarılmadığından şikâyet edilmiştir.

41. 1086 sayılı Kanun'un mülga 569. maddesinin birinci fıkrası ile mer'i 6100 sayılı Kanun'un 4. maddesinde ortaklığın giderilmesine ilişkin davaların sulh hukuk mahkemesinde açılacağı hükme bağlanmıştır.

42. 1086 sayılı Kanun'un mülga 570. maddesi ile 6100 sayılı Kanun'un 332. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde, ortaklığın giderilmesi için satış yapılması gereken hâllerde, hâkimin satış için bir memur görevlendireceği belirtilmiştir.

43. 1086 sayılı Kanun'un mülga 571. maddesi ile 6100 sayılı Kanun'un 332. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesi uyarınca, taşınır ve taşınmaz malların satışı 2004 sayılı Kanun hükümlerine göre yapılır.

44. Gerek 1086 sayılı Kanun'un mülga hükümleri gerekse 6100 sayılı Kanun'un ilgili hükümleri dikkate alındığında, ortaklığın giderilmesine ilişkin uyuşmazlıkları çözümlemekle görevli olan sulh hukuk mahkemesince, ortaklığın, taşınmazın satılması suretiyle giderilmesine karar verilmesi durumunda, aynı zamanda satış işlemlerini gerçekleştirmek üzere bir satış memuru görevlendirilmesi gerektiği anlaşılmaktadır. Kanun hükümleri ve Yargıtay uygulamaları dikkate alındığında sulh hukuk mahkemesince, ortaklığın, taşınmazın satışı suretiyle giderilmesine karar verilmekle yargılama safhası sona ermekte, satış memurunca satış işlemlerinin gerçekleştirilmesine ilişkin işlemler ise anılan kararın infazına ilişkin görülmektedir. Dolayısıyla satış memurunca gerçekleştirilen satış işlemleri yargılama safhasından bağımsız olup kararın icrası aşamasına ilişkindir.

45. Sulh hukuk mahkemesi kararının icrasıyla görevli satış memuru, satış işlemlerini 2004 sayılı Kanun hükümlerine göre tatbik edecektir. Yukarıda değinilen Yargıtay içtihadı dikkate alındığında (bkz. § 29-34), satış işlemlerine karşı 2004 sayılı Kanun'un 16. maddesi uyarınca şikâyet yoluna müracaat edilmesi mümkün olup bu şikâyetleri incelemekle görevli olan yargı

yeri, icra hukuk mahkemesi değil, ortaklığın, taşınmazın satışı suretiyle giderilmesi kararını veren sulh hukuk mahkemesidir. Dolayısıyla satış memurunca gerçekleştirilen işlemlere karşı 2004 sayılı Kanun'un 16. maddesinde belirtilen sebeplere istinaden satış kararı veren sulh hukuk mahkemesine şikâyet yoluna gidilmesi mümkündür.

46. 2004 sayılı Kanun'un 16. maddesi uyarınca, İcra ve İflas dairelerinin (satış memurunun) yaptığı muameleler hakkında kanuna muhalif olmasından veya hadiseye uygun bulunmamasından dolayı, şikâyet edilen muamelenin öğrenildiği tarihten itibaren yedi gün içinde, bir hakkın yerine getirilmemesinden veya sebepsiz sürüncemede bırakılmasından dolayı ise herhangi bir süre sınırı olmaksızın icra mahkemesine (satış kararı veren sulh hukuk mahkemesine) şikâyet yoluna başvurulabilir.

47. Başvuru konusu olayda başvurucular, satış memurunun taşınmazı satışa çıkarmamasından şikâyet etmektedirler. 2004 sayılı Kanun'un 16. maddesinde öngörülen şikâyet mekanizmasının, taşınmazın satışa çıkarılmamasından kaynaklanan şikâyetlerin giderilebileceği erişilebilir bir hukuk yolu olduğu anlaşılmaktadır. Bu itibarla başvurucuların, satışın gerçekleştirilmemesinden dolayı herhangi bir süre sınırı olmaksızın, satış kararı veren sulh hukuk mahkemesinde şikâyet yoluna başvurmalarının mümkün olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

48. 2004 sayılı Kanun'un 17. maddesi uyarınca, şikâyetin icra mahkemesince (sulh hukuk mahkemesince) kabul edilmesi durumunda şikâyet olunan muamele bozulabileceği veya düzeltilebileceği gibi, memurun sebepsiz yapmadığı veya geciktirdiği işlerin icrası da emredilebilir. Bu itibarla, şikâyet yolunun, başvuruculaın istedikleri sonucu elde etmelerine elverişli olduğu anlaşılmaktadır.

49. Somut olayda, başvuruculaın bireysel başvuruda bulunmadan önce 2004 sayılı Kanun'un 16. maddesinde öngörülen satış kararını veren sulh hukuk mahkemesine şikâyet yoluna başvurduklarına ilişkin herhangi bir bilgi ve belge dosyada bulunmamaktadır.

50. Açıklanan nedenlerle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetin, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiği İddiası Yönünden

51. Başvurucular, yargılamanın yedi yıl sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

52. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir nedeninin de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

53. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken, sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği tarih, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

54. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

55. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda icra aşamasını da kapsayacak şekilde yaklaşık dokuz yıl iki ay süren yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

56. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

57. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. …

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

58. Başvurucular taşınmazın satılmaması nedeniyle 800.000 TL maddi, 50.000 TL manevi tazminat talep etmektedirler.

59. Başvuruculara mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle, taşınmazın satılmaması dolayısıyla uğranıldığı öne sürülen maddi zarara ilişkin tazminat isteminin reddi gerekmektedir.

60. Başvuruculara makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

61. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvuruculara ayrı ayrı net 7.200 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

72. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasının başvuru yollarının tüketilmemesi nedenleriyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının

İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvuruculara ayrı ayrı net 7.200 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCULARA MÜŞTEREK OLARAK ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Kayseri 2. Sulh Hukuk Mahkemesine (E.2008/35) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 8/3/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET TAVA

B. No: 2014/18006 | Karar tarihi: 08.03.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/18006

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET TAVA BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/18006)

Karar Tarihi: 8/3/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör Yrd. : Tuğba YILDIZ

Başvurucu : Mehmet TAVA

Vekilleri : Av. Cihan SÖYLEMEZ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; terör olaylarından dolayı köyü terke mecbur kalınması nedeniyle 17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun kapsamında yapılan başvurunun kısmen kabul edilmesi ve idare ile sulhname imzalanması akabinde başvurunun kabul edilmeyen kısmı için açılmış olan davanın reddedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının; ret işlemine karşı açılan davaya ilişkin yargılama işlemlerinin adil olmaması ve Danıştay Onuncu Dairesi içtihadına aykırı karar verilmesi nedenleriyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 12/11/2014 tarihinde Tunceli Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde başvurunun Komisyona sunulmasına engel teşkil edecek bir eksikliğinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Birinci Komisyonunca 28/1/2015 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 25/2/2015 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlığın 19/3/2015 tarihli yazısında Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu, Tunceli ili Ovacık ilçesi Yalmanlar mevkiinde ikamet etmekte iken 1994 yılında meydana gelen terör olayları neticesinde köyün boşaltılmasıyla yerleşim yerinden göç etmek zorunda kaldığını iddia etmiştir.

8. Başvurucu 23/3/2006 tarihinde 5233 sayılı Kanun kapsamına giren zararlarının karşılanması talebiyle Tunceli Valiliği Zarar Tespit Komisyonuna (Komisyon) başvurmuştur.

9. Komisyonun 15/2/2010 tarihli ve 2010/2-2584 sayılı kararında; başvurucunun beyanına dayanılarak tespiti yapılan yetmiş küçükbaş, beş büyükbaş hayvanın terör olayları nedeniyle zarar gördüğüne dair somut bir belge olmaması, sadece müracaatçının beyanının olması nedeniyle başvurucunun beyanı değerlendirilmemiştir. Ovacık Kaymakamlığının yazılarından Yalmanlar köyünün terör olayları neticesi yoğun göç nedeniyle tamamen boşaldığı anlaşılmış olup dosya içindeki mevcut bilgi, belge ve ilçe araştırma heyeti tespit tutanakları esas alınarak İlçe Araştırma Heyetince tespiti yapılan ve somut bilgi ve belgelerle ispatlanan tüm zararlar Komisyonca değerlendirilmiş; başvurucunun Ovacık ilçe merkezinde yapılan afet konutlarında hak sahibi olduğu görüldüğünden ve ev zararı karşılanmış olduğundan değerlendirilmeyeceğine, mal varlığına ulaşamaması nedeniyle üzerine kayıtlı ahşap taş duvarlı ahır için toplam 10.340,35 TL ödenmesine karar verilmiştir.

10. Zarar Tespit Komisyonu kararının akabinde 5233 sayılı Kanun'un 12. maddesi gereğince davet yazısı ile birlikte sulhname örneği başvurucu vekiline gönderilmiştir.

11. "Yukarıda ayni/nakdi olarak belirtilen zararımın/zararlarımın karşılanması sonucunda Komisyonun tespitine esas olay ile ilgili olarak uğradığım zararımın tamamının karşılanmış olduğunu kabul ve taahhüt ederim." beyanını içeren sulhname 27/3/2012 tarihinde başvurucu vekili tarafından imzalanmıştır.

12. Komisyon kararında hükmedilen miktarın gerçek zararını karşılamadığından bahisle başvurucu tarafından Elazığ İdare Mahkemesinde dava açılmıştır.

13. Elazığ 2. İdare Mahkemesinin 20/12/2012 tarihli ve E.2012/1297, K.2012/1663 sayılı kararı ile davanın reddine hükmedilmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili bölümü şöyledir:

"...Olayda, davacıile davalı idare arasında imzalanan 27.03.2012 tarih ve 2584 sayılı sulhname ile davacının uğradığı zararları tazmin edilmek suretiyle uyuşmazlığın ortadan kalktığı, tarafları bağlayıcı nitelik taşıyan ve imzalama aşamasında davacının iradesini fesada uğratan herhangi bir hususun bulunmadığı, davacıya sulhnamede belirtilen 10.340,35 TL tazminatın 27.03.2012 tarihinde ödendiği görülmekte olup sulhname sonucu uyuşmazlığın tekrar yargıya taşınmasının mümkün olmadığı sonucuna varılmıştır..."

14. Başvurucunun temyizi üzerine, Danıştay Onbeşinci Dairesinin 26/12/2013 tarihli ve

E.2013/9532, K.2013/11977 sayılı ilamı ile kararın usul ve hukuka uygun olduğu, dilekçede ileri sürülen temyiz nedenlerinin kararın bozulmasını gerektirecek nitelikte görülmediği belirtilerek onanmasına karar verilmiştir.

15. Başvurucu karar düzeltme talebinde bulunmuş; aynı Dairenin 26/6/2014 tarihli ve E.2014/4176, K.2014/5773 sayılı ilamı ile başvurucunun talebi reddedilmiştir. Karar düzeltme kararı, başvurucuya 13/10/2014 tarihinde tebliğ edilmiştir.

16. Başvurucu 12/11/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

17. 5233 sayılı Kanun'un 1., 2., 4., 6., 7., 8., geçici 1., geçici 4. maddeleri (Celal Demir, B. No: 2013/3309, 6/2/2014, § 15-21, 23).

18. 5233 sayılı Kanun'un 12. maddesi şöyledir:

"Komisyon, doğrudan doğruya veya bilirkişi aracılığı ile yaptığı tespitten sonra 8 inci maddeye göre belirlenen zararı, 9 uncu maddeye göre hesaplanan yaralanma, engelli hâle gelme ve ölüm hâllerindeki nakdî ödeme tutarını, 10 uncu maddeye göre ifa tarzını ve 11 inci maddeye göre mahsup edilecek miktarları dikkate alarak, uğranılan zararı sulh yoluyla karşılayacak safi miktarı belirler. Komisyonca, bu esaslara göre hazırlanan sulhname tasarısının örneği davet yazısı ile birlikte hak sahibine tebliğ edilir.

Davet yazısında hak sahibinin sulhname tasarısını imzalamak üzere otuz gün içinde gelmesi veya yetkili bir temsilcisini göndermesi gerektiği, aksi takdirde sulhname tasarısını kabul etmemiş sayılacağı ve yargı yoluna başvurarak zararının tazmin edilmesini talep etme hakkının saklı olduğu belirtilir.

Davet üzerine gelen hak sahibi veya yetkili temsilcisi sulhname tasarısını kabul ettiği takdirde, bu tasarı kendisi veya yetkili temsilcisi ve komisyon başkanı tarafından imzalanır.

Sulhname tasarısının kabul edilmemesi veya ikinci fıkraya göre kabul edilmemiş sayılması hâllerinde bir uyuşmazlık tutanağı düzenlenerek bir örneği ilgiliye gönderilir.

Sulh yoluyla çözülemeyen uyuşmazlıklarda ilgililerin yargı yoluna başvurma hakları saklıdır."

19. 5233 sayılı Kanun'un 13. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Sulhnamede belirlenen zararlar, sulhnamenin imzalanmasından sonra valinin onayı üzerine ifa tarzına göre Bakanlık bütçesine bu amaçla konulan ödenekten üç ay içerisinde karşılanır."

20. 20/10/2004 tarihli ve 25619 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Yönetmelik'in (Yönetmelik) 11. maddesi şöyledir:

"Komisyon gerek görmesi halinde keşif yapabilir.

Komisyon başkanı belirlemiş olduğu keşif yeri ile gün ve saatini komisyon üyeleri ve/veya bilirkişi ile başvuru sahibine veya yetkili temsilcisine yazılı olarak bildirir.

Başvuru sahibinin kendisi, veli veya vasisi veya yetkili temsilcisi ve varsa şahitleri keşif mahallinde hazır bulunurlar. Muhtar veya o yer mahallinden iki kişinin de keşifte hazır bulunması temin edilir.

…

Başvuru sahibi veya yetkili temsilcisinin keşif esnasında hazır bulunmaması halinde durum tutanakta belirtilir.”

21. Yönetmelik'in 16. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“15 inci maddede belirtilen zararlar, zarar görenin beyanı, adlî, idarî ve askerî mercilerdeki bilgi ve belgeler göz önünde tutularak olayın oluş şekli ve zarar görenin aldığı tedbirlere göre, zarar görenin varsa kusur veya ihmalinin de göz önünde bulundurulması suretiyle, hakkaniyete ve günün ekonomik koşullarına uygun biçimde komisyon tarafından doğrudan doğruya veya bilirkişi aracılığı ile belirlenir.”

22. Yönetmelik' in 27. maddesi şöyledir:

“Sulhname tasarıları hak sahibi veya yetkili temsilcisi ile komisyon başkanı tarafından imzalandıktan sonra Vali veya Bakan tarafından onaylanır.

Ödemeler sulhname tasarılarının onay tarih ve sıraları dikkate alınarak yapılır. Nakdi ödemeler hak sahibi veya sahiplerinin banka hesaplarına yapılır.”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

23. Mahkemenin 8/3/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

24. Başvurucu; Tunceli ili Ovacık ilçesi Yalmanlar mevkiinde ikamet etmekte iken terör olayları nedeniyle yerleşim yerini terk etmek zorunda kaldığını, 5233 sayılı Kanun kapsamında yapmış olduğu müracaatının kısmen kabul edilip kısmen reddedildiğini, kabul edilen kısım için idare ile sulhname imzaladığını, sulhnamenin kapsamının kabul edilen zararlarla sınırlı olduğunu, dolayısıyla kabul edilmeyen kısım için mal varlığına ulaşamamaktan kaynaklanan dava açma hakkının saklı bulunduğunu, sulhname kapsamı dışında kalan zararları için açtığı iptal ve tam yargı davasında zararlarının tazmini konusunda davanın reddine karar verilmesiyle sulhname kapsamı dışında tutulan zarar kalemleri için ilgilinin dava açma hakkının saklı bulunduğu yönündeki Danıştay Onuncu Dairesinin 30/12/2008 tarihli ve E.2008/4141, K.2008/9584 sayılı kararı ile aykırılığa düşüldüğünü, gerçek zararlarının hesabında birçok zarar kalemi mevcut olmasına rağmen bunların gözönünde bulundurulmadığını, bu şekilde mülkiyet hakkından yoksun kaldığını belirterek Anayasa’nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet hakkının ihlal edildiğini iddia etmiş ve yeniden yargılama yapılması talebinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

25. Başvurucunun iddiaları aşağıdaki başlıklar altında incelenmiştir:

1. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

26. Başvurucu; 5233 sayılı Kanun kapsamında yapmış olduğu başvurunun kısmen kabul edilip kısmen reddedildiğini, zararının kabul edilen kısmı için idare ile sulhname imzalamakla birlikte kabul edilmeyen kısım için iptal ve tam yargı davası açtığını, gerçek zararının hesabında birçok zarar kalemi mevcut olduğundan sulhnamenin kapsamının kabul edilen zararlarla sınırlı olduğunu, dolayısıyla kabul edilmeyen kısım için mal varlığına ulaşamamaktan kaynaklanan dava açma hakkının saklı bulunduğunu; fakat, açtığı davanın

reddedildiğini, gerçek zararının hesabında zarar kalemlerinin daha fazla olduğunu, bu zarar kalemlerinin keşif yoluyla tespit edilmesinin gerekli olmasına rağmen söz konusu tespitler yapılmadan ve bu zararları gözönünde bulundurulmadan gerçekleştirilen eksik tazmin nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

27. 5233 sayılı Kanun kapsamında yapılan başvurularda idare ile sulhname imzalanması nedeniyle bakiye zarar iddiasına ilişkin davanın reddedilmesi daha önce bireysel başvuruya konu olmuş ve Anayasa Mahkemesinin bu konuda verdiği kararlarda idari ve yargısal süreci müteakip ihlali tespit eden ve makul bir tazminata hükmedilmesini temin eden etkili bir giderim yolu bulunduğundan hareketle, başvurucunun mağdur sıfatının ortadan kalkmış olması sebebine dayanılarak kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle başvurunun kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir (Zübeyit Kaya, B. No: 2013/7674, 21/5/2015, §§ 29-43; Faris Arslan, B. No: 2014/1026, 20/5/2015, §§ 45-58).

28. Somut başvuruda başvurucu, terör ve terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler nedeniyle oluşan zararlarının karşılanması amacıyla 5233 sayılı Kanun kapsamında Komisyona başvurmuş; Komisyon tarafından başvurucunun tespit edilen zararları öngörülen birim fiyatlara tabi tutularak 10.340,35 TL tazminat miktarı belirlenmiş (bkz. § 9) ve başvurucu vekiline, kararlaştırılan tazminat miktarını içerir sulhname örneği ile birlikte sulha davet yazısı gönderilmiştir. Sulh teklifi başvurucu tarafından kabul edilmiştir.

29. Başvurucunun eksik hesaplandığını beyan ettiği zarar miktarı dikkate alındığında, başvurucunun idareyle anlaşma sağlayıp 27/3/2012 tarihli sulhnameyi imzaladığından Komisyonun tespitine esas olan olay ile ilgili maddi mağduriyetinin açıkça orantısız olmayacak şekilde giderildiği sonucuna varılmıştır. Başvurucu, Komisyonunca belirlenen ve zararlarının tamamını karşıladığını beyan ettiği alacağı tümüyle davalı idareden tahsil ettiğinden, mülkiyet hakkına ilişkin mağduriyeti 1/8/2012 tarihinde giderilmiş ve bu hak yönünden mağdurluk statüsü de aynı tarihte sona ermiştir. Öte yandan başvurucu, 5233 sayılı Kanun ile oluşturulan iç hukuk yolunun Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarında (Akdıvar ve diğerleri/Türkiye [Giderim], B. No: 21893/93, 16/9/1996; Doğan ve diğerleri/Türkiye, B. No: 8803-8811/02…13/7/2006) belirtilen nitelikleri taşımadığı, yahut Komisyon tarafından ödenmesine karar verilen tazminat tutarının kendisine ödenmediği ya da eksik ödendiği yönünde bir iddiada da bulunmamıştır.

30. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun mülkiyet hakkına yönelik şikâyet yönünden mağdurluk statüsünü kaybettiği anlaşıldığından, başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Danıştay Onuncu Dairesi İçtihadına Aykırı Karar Verilmesi Nedeniyle Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

31. Başvurucu, Komisyon kararında karşılanmaması nedeniyle sulhname kapsamına dâhil olmayan zarar kalemleri için açtığı iptal davasında, Danıştay Onuncu Dairesinin 30/12/2008 tarihli ve E.2008/4141, K.2008/9584 sayılı kararında da belirtildiği gibi bakiye zararlara ilişkin dava hakkı saklı olduğundan bu zararlarının tazmin edilmesi yönünde hüküm kurulması gerekirken davasının reddine hükmedildiğini, bu hâliyle verilen kararın hukuka aykırı olduğunu ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

32. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin yargı organlarına davacı ve davalı olarak başvurabilme, bunun doğal sonucu olarak da iddiada bulunma, savunma ve

adil yargılanma hakkı güvence altına alınmıştır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (Sözleşme) metni ile AİHM kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle Sözleşme'nin lafzi içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 38).

33. Bu noktada hukuk devletinin gereklerinden birini de hukuk güvenliği ilkesi oluşturmaktadır (AYM, E.2008/50, K.2010/84, 24/6/2010; E.2012/50, K.2012/128, 20/9/2012). AİHM de benzer biçimde adil yargılanma hakkının, hukuk devletinin Sözleşmeci devletlerin ortak mirası olduğunu belirten Sözleşme'nin ön sözüyle birlikte yorumlanması gerektiğini beyan etmektedir. Hukuk devletinin asli unsurları arasında yer alan hukuki belirlilik veya güvenlik ilkesi ise hukuki durumlarda belirli bir istikrarı temin etmekte ve kamunun mahkemelere güvenine katkıda bulunmaktadır. Birbiriyle uyuşmayan mahkeme kararlarının sürüp gitmesi, yargı sistemine güveni azaltarak yargısal bir belirsizliğe yol açabilir (Nejdet Şahin ve Perihan Şahin/Türkiye [BD], B. No: 13279/05, 20/10/2011, § 57).

34. Bununla birlikte farklı kararların aynı mahkemeden çıkmış olması tek başına adil yargılanma hakkının ihlali anlamına gelmeyecektir (Benzer yöndeki AİHM kararları için bkz. Pinto/Portekiz, B. No: 39005/04, 20/5/2008, § 41; Tudor Tudor/Romanya, B. No: 21911/03, 24/3/2009, § 29; Remuszko/Polonya, B. No: 1562/10, 16/7/2013, § 92). Değişik yönlerde kararlar verilmesi ihtimali; Yargıtay, Danıştay, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi gibi çeşitli yüksek mahkemelerden oluşan yargı sistemimizin kaçınılmaz bir özelliği olarak kabul edilmelidir (Türkan Bal, B. No: 2013/6932, 6/1/2015, § 53).

35. Yüksek mahkemelerin ya da nihai merci olarak bir uyuşmazlığı çözüme bağlayan mahkemelerin aynı konuya ilişkin kararlarında, davaların içeriğinden kaynaklanmayan farklı kabullerin bulunması hâlinde ise hareket noktası, derece mahkemelerinin değerlendirme veya yorumlarından hangisinin doğru olduğunun ve tercih edilmesi gerektiğinin tespit edilmesi olmayacaktır (Benzer yöndeki AİHM kararı için bkz. Stefanica ve diğerleri/Romanya, B. No: 38155/02, 2/11/2010, § 34). Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi kararlarda yaşanan değişimin hukuki bir belirsizliğe yol açıp açmadığına ve başvurucu bakımından öngörülebilir olup olmadığına yönelik bir inceleme yapabilir (Türkan Bal, § 58).

36. Yargısal kararlardaki değişiklikler, hukukun dinamizmini ve mahkemelerin yaklaşımlarını yaşanan gelişmelere uyarlama kabiliyetlerini yansıtması yönüyle olumludur. Uygulamadaki birlikteliği sağlamaları beklenen yüksek mahkemeler içinde yer alan dairelerin benzer davalarda tatmin edici bir gerekçe göstererek farklı sonuçlara ulaşmaları, hukuki belirlilik ve öngörülebilirlik ilkeleri çerçevesinde, verilen kararların ihtimale dayalı sonuçlar olmamasını ve birbirine zıt ilamların ortaya çıkmamasını gerektirir (Ramazan Acar, B. No: 2013/7939, 15/12/2015, § 62).

37. Başvurucunun, kendisiyle aynı statüde olan davacılar lehine hüküm kurulması hakkında dayandığı Danıştay Onuncu Dairesinin 30/12/2008 tarihli ve E.2008/4141, K.2008/9584 sayılı ilamının incelenmesi neticesinde, başka bir idare mahkemesince yapılan yargılamada davanın reddi yönünde kurulan hükmün, davacının Komisyon tarafından reddedilen diğer istemine yönelik olarak dava açma hakkının saklı bulunduğunun kabulü gerektiğinden bahisle bozulmasına karar verildiği anlaşılmaktadır.

38. Danıştay dava daireleri arasındaki iş bölümü kapsamında, 5233 sayılı Kanun'dan kaynaklanan davaları ve temyiz başvurularını inceleme görevi Danıştay Onuncu Dairesine ait iken Danıştay Genel Kurulunca alınan 25/4/2011 tarihli E.2011/13, K.2011/13 sayılı kararla Danıştay Dairelerinin yeni iş bölümü esasları belirlenmiş ve bu görev Danıştay Onbeşinci Dairesine devredilmiştir. Aynı yıl Danıştay Onbeşinci Dairesi içtihat değişikliğine giderek 5233 sayılı Kanun'un 12. maddesinin madde metni ve gerekçesinden hareketle, sulhname imzalanması ile uyuşmazlığın ortadan kalktığından bahisle bakiye zararlar için dava açılamayacağı şeklinde hüküm kurmuştur (Ramazan Acar, § 64).

39. Başvuruya konu olayda, başvurucunun Elazığ 2. İdare Mahkemesinde açtığı davada Mahkemenin, başvurucu ve idare arasında karşılıklı irade beyanlarıyla imzalanan sulhnamenin varlığından hareketle davanın reddi yönünde hüküm kurduğu, söz konusu kararın Danıştay tarafından anılan içtihat değişikliğinden sonraki bir tarih olan 2013 yılında onandığı anlaşılmaktadır. Başvurucunun, dosyaya çelişkili karar örneği olarak beyan ettiği kararın 2011 yılındaki içtihat değişikliğinden önce Danıştay tarafından verilen karar olduğu görüldüğünden, söz konusu karar ile başvurucunun açtığı davada kurulan hüküm arasındaki farklılıkların Danıştay Onbeşinci Dairesinin içtihat değişikliğinden kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

40. Yüksek mahkemelerin oynaması gereken rol, tam da yargı kararlarında doğabilecek içtihat farklılıklarına bir çözüm getirmektir. Bununla birlikte yeni kabul edilmiş bir yasanın yorumlanmasında olduğu gibi bazı hâllerde içtihadın müstakar hâle gelmesinin belirli bir zamana ihtiyaç duyacağı açıktır (Benzer yöndeki AİHM kararları için bkz. Zielinski ve Pradal ve Gonzalez ve diğerleri/Fransa [BD], B. No: 24846/94…28/10/1999, § 59; Schwarzkopf ve Taussik/Çek Cumhuriyeti (k.k.), B. No: 42162/02, 2/12/2008).

41. Yazılı hukuk sistemine tabi ülkelerde içtihat değişmez bir olgu olmadığından mahkeme içtihatlarındaki değişme yargı organlarının takdir yetkisi kapsamında kalmaktadır. Böyle bir değişiklik özü itibarıyla önceki çözümün tatminkâr bulunmaması anlamına gelmektedir (S.S. Balıklıçeşme Beldesi Tarım Kalkınma Kooperatifi ve diğerleri/Türkiye, B. No: 3573/05…30/11/2010, § 28). Ancak aynı hususta daha önce çıkan kararlardan farklı bir hüküm kurulması hâlinde mahkemelerce bu farklılaşmaya ilişkin makul bir açıklama getirilmesi gerekmektedir (Benzer yöndeki AİHM kararı için bkz. Stoilkovska/Makedonya Eski Yugoslav Cumhuriyeti, B. No: 29784/07, 18/7/2013, § 49).

42. Elazığ 2. İdare Mahkemesi ve Danıştay kararının, Danıştay Onuncu Dairesinin kararından farklı bir sonuca neden ulaşıldığı hakkında başvurucu ve üçüncü kişiler tarafından objektif olarak anlaşılmasına imkân verecek yeterli gerekçeyi içerdiği değerlendirilmektedir. 2004 yılında kabul edilip aynı yıl yürürlüğe giren 5233 sayılı Kanun kapsamında öngörülen idari süreç akabinde, uyuşmazlıkların yargıya taşınması ile yeni usul ve sulhname imzalanması işlemi hakkında içtihatların müstakar hâle gelmesi için belli bir zamana ihtiyaç duyulması da nazara alındığında, yeterli gerekçeyle desteklenen içtihat değişikliği sonrasında içtihattan sapma olmadığı gibi başvurucunun bu yönde bir iddiası da mevcut değildir. Kaldı ki başvurucunun, Danıştay Onbeşinci Dairesinin içtihat değişikliği yaptığı tarihten sonraki bir tarihte sulhnamede ödenmesine karar verilen miktarı tahsil ettiği ve akabinde dava açtığı nazara alındığında, başvurucunun dayanak gösterdiği karar hakkındaki iddiaları temelsiz kalmaktadır.

43. Aynı hukuki metne ilişkin olarak aynı derecedeki bağımsız yargı mercileri arasındaki yorum ve içtihat farklılıkları ile temyiz mercilerinin, uyuşmazlıklara ilişkin olarak tarafların

talepleri ve delilleri arasındaki yorum farklılıkları, tek başına adil yargılanma hakkının ihlali niteliğinde kabul edilemeyeceği gibi (Ahmet Sağlam, B. No: 2013/3351, 17/9/2013, § 45) Mahkemelerce hukuk kurallarının yorumlanması ve delillerin değerlendirilmesinde farklılıklar meydana gelmesi ya da önceki çözümün tatminkâr bulunmaması, yeni kabul edilmiş bir yasanın yorumlanmasında içtihadın müstakar olması için belli bir zamana ihtiyaç duyulması gibi çeşitli nedenlerle içtihat değişikliğine gidilmesi de tek başına adil yargılanma hakkının ihlali niteliğinde kabul edilemez.

44. Açıklanan nedenlerle başvurucu tarafından ileri sürülen iddiaların kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu, Derece Mahkemesi kararının bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik de içermediği anlaşıldığından, başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Danıştay Onuncu Dairesi içtihadına aykırı karar verilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 8/3/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

CENGİZ KOÇ VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/18188 | Karar tarihi: 08.03.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/18188

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

CENGİZ KOÇ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/18188)

Karar Tarihi: 8/3/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör Yrd. : Ceren Sedef EREN

Başvurucular : 1. Cengiz KOÇ

2. Yusuf KOÇ

3. Şehnaz KOÇ

4. Aysel GEZER

5. İlhan KOÇ

6. Bayram KOÇ

7. Hadice KOÇ

8. Nurettin KOÇ

9. Şükrü KOÇ

10. Sekine KOÇ

11. Ayhan YILDIRIM

12. Mehmet KOÇ

13. Nursel DAĞDELEN

14. Kadriye KARACA

15. İbrahim ADIYAMAN

16. İbrahim KOÇ

17. Kasım KOÇ

18. Sevinç ADIYAMAN

19. Serdar KOÇ

Vekili : Av. Mehmet Selim TEMUR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir..

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 20/11/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

8. Maliye Bakanlığı tarafından 22/5/1967 tarihinde Mardin Asliye Hukuk Mahkemesinde hasımsız olarak açılan tapu tescili davası görevsizlik nedeniyle Mardin Kadastro Mahkemesine gönderilmiş, anılan Mahkemede 1974/4 esasını alan davaya başvurucular Cengiz Koç, Yusuf Koç, Şehnaz Koç, Aysel Gezer, İlhan Koç, Bayram Koç, Nurettin Koç, Şükrü Koç, Ayhan Yıldırım, Mehmet Koç, Nursel Dağdelen, Kadriye Karaca, İbrahim Koç, Kasım Koç, Sevinç Adıyaman ve Serdar Koç'un babaları ve başvurucu Hadice Koç'un mirasçısı olduğu eşinin babası olan murisleri Ahmet Koç ile başvurucu İbrahim Adıyaman 1974 yılında davacı sıfatıyla müdahil olmuşlardır. Yerel Mahkemece verilen kararların müteaddit defalar Yargıtayca bozulduğu söz konusu dava, yerel Mahkeme aşamasında derdest durumdadır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 8/3/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucular, makul sürede yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

1. Başvurucu Sekine Koç Yönünden

11. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca Anayasa'da güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (Sözleşme) ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından ihlal edildiğini iddia eden herkese Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yapma hakkı tanınmıştır. Dolayısıyla medeni haklara sahip gerçek ve tüzel kişiler bireysel başvuru yönünden dava ehliyetine sahiptir (Büğdüz Köyü Muhtarlığı, B. No: 2012/22, 25/12/2012, § 24).

12. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), Sözleşme'nin 34. maddesinde yer alan "mağdur" kelimesi ile ihtilaf konusu eylem ya da ihmalden doğrudan etkilenen kişinin kast edildiğini belirtmiş (bkz. Brumarescu/Romanya [BD], B. No: 28342/95, 28/10/1999, § 50); hakkı ihlal edilen kişinin bireysel başvuru yapmadan önce ölmesi durumunda mağdurluk durumunun ortadan kalkması nedeniyle, hukuken bir başkasının ölen kişi adına bireysel başvuruda bulunamayacağına karar vermiştir (Davut Kaya, Zöhre Polat/Türkiye, B. No: 2794/05, 40345/05, 21/10/2008).

13. 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 28. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Kişilik, çocuğun sağ olarak tamamıyla doğduğu anda başlar ve ölümle sona erer."

.

14. 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 43. maddesi şöyledir:

"Hukuki işlemden doğan temsil yetkisi, aksi taraflarca kararlaştırılmadıkça veya işin özelliğinden anlaşılmadıkça, temsil olunanın veya temsilcinin ölümü, gaipliğine karar verilmesi, fiil ehliyetini kaybetmesi veya iflas etmesi durumlarında sona erer.

Bu hüküm, bir tüzel kişiliğin sona ermesi durumunda da uygulanır.

Tarafların karşılıklı kişisel hakları saklıdır."

15. 6098 sayılı Kanun'un 513. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesi şöyledir:

"Sözleşmeden veya işin niteliğinden aksi anlaşılmadıkça sözleşme, vekilin veya vekâlet verenin ölümü, ehliyetini kaybetmesi ya da iflası ile kendiliğinden sona ermiş olur."

16. 4721 sayılı Kanun'un 28. maddesine göre gerçek kişiler hakkında sağ doğmakla başlayan kişilik ölümle sona ermekte olup ölüm ile kişiliği sona erenler için artık hak ve fiil ehliyetine sahip olduklarından söz etmeye olanak bulunmamaktadır. 6098 sayılı Kanun'un anılan hükümlerinden anlaşıldığı üzere ise hukuki işlemden doğan vekâlet veren ile vekil arasında temsil yetkisine dair sözleşme, aksi kararlaştırılmadıkça veya işin niteliğinden aksi anlaşılmadıkça taraflarının birinin ölümü, ehliyetini kaybetmesi veya iflası ile hiçbir işleme gerek kalmaksızın kendiliğinden son bulacaktır (Abdurrehman Uray, B. No: 2013/6140, 5/11/2014, § 28).

17. 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi şöyledir:

"Bireysel başvuru hakkını açıkça kötüye kullandığı tespit edilen başvurucular aleyhine, yargılama giderlerinin dışında, ayrıca ikibin Türk Lirasından fazla olmamak üzere disiplin para cezasına hükmedilebilir."

18. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 83. maddesi şöyledir:

“Başvurucunun istismar edici, yanıltıcı ve benzeri nitelikteki davranışlarıyla bireysel başvuru hakkını açıkça kötüye kullandığının tespit edilmesi hâlinde başvuru reddedilir ve yargılama giderleri dışında, ilgilinin ikibin Türk Lirasından fazla olmamak üzere disiplin para cezasıyla cezalandırılmasına karar verilir.”

19. İlgili düzenlemeler vasıtasıyla genel hukuk teorisinde bir kamu düzeni kuralı olarak ele alınan ve genel olarak bir hakkın açıkça öngörüldüğü amaç dışında ve başkalarını zarara sokacak şekilde kullanılmasının hukuk düzenince himaye edilmeyeceğini ifade eden hakkın kötüye kullanılmasının, bireysel başvuru alanında özel olarak ele alındığı görülmektedir. Bu bağlamda bireysel başvuru usulünün amacına açıkça aykırı olan ve mahkemenin başvuruyu gereği gibi değerlendirmesini engelleyen davranışların başvuru hakkının kötüye kullanılması olarak değerlendirilmesi mümkündür (Mehmet Güven Ulusoy, [GK], B. No: 2013/1013, 2/7/2015, § 31; S.Ö., B. No: 2013/7087, 18/9/2014, § 28).

20. Bu kapsamda özellikle mahkemeyi yanıltmak amacıyla gerçek olmayan maddi vakıalara dayanılması veya bu nitelikte bilgi ve belge sunulması, başvurunun değerlendirilmesi noktasında esaslı olan bir unsur hakkında bilgi verilmemesi, başvurunun değerlendirilmesi sürecinde vuku bulan ve söz konusu değerlendirmeyi etkileyecek nitelikte yeni ve önemli gelişmeler hakkında mahkemenin bilgilendirilmemesi suretiyle başvuru hakkında doğru bir kanaat oluşturulmasının engellenmesi, medeni ve meşru eleştiri sınırları saklı kalmak kaydıyla bireysel başvuru amacıyla bağdaşmayacak surette hakaret, tehdit veya tahrik edici bir üslup kullanılması ile söz konusu başvuru yolu kapsamında ihlalin tespiti ile ihlal ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına ilişkin amaçla bağdaşmayacak surette içeriksiz bir başvuruda bulunulması durumunda başvuru hakkının kötüye kullanıldığı kabul edilebilecektir (Mehmet Güven Ulusoy, § 32; S.Ö., § 29).

21. Başvuru konusu olayda başvurucu Sekine Koç 19/7/2012 tarihinde Avukat Mehmet Selim Temur'a vekâlet vermiştir. Başvurucu nüfus kayıtlarına göre 18/11/2014 tarihinde vefat etmiştir. Başvurucu vekili tarafından 20/11/2014 tarihinde başvurucunun adil yargılanma ve mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasıyla bireysel başvuru yapılmıştır. Başvuru tarihinden itibaren geçen yaklaşık 2 yıllık sürede de Mahkemeye bir bildirimde bulunulmamıştır.

22. Kamu gücü tarafından hakkı ihlal edilen kişinin bireysel başvuru yapmadan önce ölmesi durumunda ölen kişi adına bir başkası tarafından bireysel başvuru yapma imkânı bulunmamaktadır (Abdurrehman Uray, § 30).

23. Açıklanan nedenlerle başvuru tarihinden önce vefat etmiş kişi adına vekâlet ilişkisi sona ermiş olan avukat tarafından yapılan bireysel başvurunun, Sekine Koç yönünden başvuru hakkının kötüye kullanımı nedeniyle reddine karar verilmesi gerekir.

24. Bu durumda Avukat Mehmet Selim Temur aleyhine, Anayasa Mahkemesini yanıltıcı nitelikte başvuru yapması nedeniyle 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve İçtüzük’ün 83. maddesi uyarınca takdiren 500 TL disiplin para cezasına hükmedilmesi gerekir.

2. Diğer Başvurucular Yönünden

25. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir nedeninin de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

26. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

27. Başvuruya konu dava, bir kısım başvurucuların murislerinden intikalle takip etmekte oldukları bir uyuşmazlık olup bu yönüyle makul süre değerlendirmesi bakımından dikkate alınacak sürenin başlangıç anı, mirasçının yargılamaya katıldığı an değil somut olayda muris açısından değerlendirmeye esas alınan sürenin başlangıç anıdır (Gülseren Gürdal ve diğerleri, B. No: 2013/1115, 5/12/2013, § 51).

28. Başvuru konusu davanın açılış tarihi farklı olmakla beraber başvurucu İbrahim Adıyaman ile diğer başvurucular murisi Ahmet Koç'un 1974 yılında verdikleri müdahale talepli dilekçe sonrasında, dâhili davacı sıfatıyla yargılamada yer almaya başladıkları anlaşılmaktadır. Bu nedenle başvurucular açısından makul süre değerlendirmesinde dikkate alınacak sürenin başlangıç anı, davanın açıldığı tarih değil usulüne uygun olarak müdahale talebinde bulunulan 1974 yılıdır (İsmail Özkan, B. No: 2012/367, 17/9/2013, § 25).

29. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

30. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 43 yıllık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

31. Açıklanan gerekçelerle, Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

32. Başvurucular, uzun süren yargılama nedeniyle taşınmazlarını kullanamadıklarını belirterek Anayasa’nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet haklarının da ihlal edildiğini iddia etmişlerse de başvurucuların makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiği yönünde yukarıda yer verilen tespitler ışığında, mülkiyet haklarının ihlal edildiği yönündeki iddialarının ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

33. 6216 sayılı Kanun’un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

34. Başvurucu İbrahim Adıyaman yalnızca ihlalin tespiti talebinde bulunurken, diğer başvurucular şikâyet konusu yargılama sürecinin uzun sürmesi nedeniyle taşınmazlarını kullanamadıklarını ve gelirlerinden faydalanamadıklarını ileri sürerek maddi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

35. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

36. Anayasa Mahkemesinin maddi tazminata hükmedebilmesi için başvurucunun uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Başvurucular her ne kadar taşınmazlarını kullanamadıklarını belirterek maddi tazminat talebinde bulunmuşlarsa da anılan soyut ifadeler dışında uğradıklarını iddia ettikleri maddi zarara ilişkin herhangi bir bilgi ya da belge sunmamış olmaları nedeniyle maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

37. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucular Cengiz Koç, Yusuf Koç, Şehnaz Koç, Aysel Gezer, İlhan Koç, Bayram Koç, Nurettin Koç, Şükrü Koç, Ayhan Yıldırım, Mehmet Koç, Nursel Dağdelen, Kadriye Karaca, İbrahim Koç, Kasım Koç, Sevinç Adıyaman, Serdar Koç, Hadice Koç ve İbrahim Adıyaman'a müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Başvurucu Sekine Koç adına vekâleten Av. Mehmet Selim Temur tarafından yapılan başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanımı nedeniyle REDDİNE,

2. 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 83. maddesi uyarınca Avukat Mehmet Selim Temur'un 500 TL disiplin para cezası ile CEZALANDIRILMASINA,

3. Kararın bir örneğinin Ankara Barosuna GÖNDERİLMESİNE,

B. Diğer başvurucular yönünden makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvuruculaların maddi tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucular Cengiz Koç, Yusuf Koç, Şehnaz Koç, Aysel Gezer, İlhan Koç, Bayram Koç, Nurettin Koç, Şükrü Koç, Ayhan Yıldırım, Mehmet Koç, Nursel Dağdelen, Kadriye Karaca, İbrahim Koç, Kasım Koç, Sevinç Adıyaman, Serdar Koç, Hadice Koç ve İbrahim Adıyaman'a MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Mardin Kadastro Mahkemesine (E.2000/3) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 8/3/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

METİN ÖZTÜRK

B. No: 2014/18838 | Karar tarihi: 08.03.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/18838

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

METİN ÖZTÜRK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/18838)

Karar Tarihi: 8/3/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör : Yakup MACİT

Başvurucu : Metin ÖZTÜRK

Vekili : Av. Gökçe GARİPCAN OCAK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, feragat gerekçesiyle temyiz talebinin reddedilmesinden dolayı mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 1/12/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

Bakanlık görüş bildirmemiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

8. 1/11/2006 tarihli sözleşme ile İstanbul'daki N.M. İlköğretim Okulu kantinini işletmekte olan başvurucu ile Okul Aile Birliği arasında ihtilaf çıkmış, başvurucu hakkında tahliye işlemi başlatılması üzerine başvurucu, tahliyenin durdurulması için İstanbul 18. Sulh Hukuk Mahkemesinden ihtiyati tedbir talebinde bulunmuştur.

9. İstanbul 18. Sulh Hukuk Mahkemesi 11/4/2013 tarihli kararla başvurucunun tahliye işlemini tedbiren durdurmuştur.

10. Başvurucu, okul kantinini kira sözleşmesi kapsamında işlettiğini, sözleşmeye göre feshi gerektiren nedenler yoksa sözleşmenin beş yıl süreye kadar uzatılabileceğini, bu noktada kazanılmış hakkı olduğunu, sözleşmenin yenilenmesi gerektiği hâlde okul idaresince haksız olarak feshedildiğini belirterek kiracılık sıfatının tespiti ile el atmanın önlenmesi davası açmıştır.

11. İstanbul 14. Sulh Hukuk Mahkemesinin (Mahkeme) 12/3/2013 tarihli kararı ile taraflar arasındaki sözleşmenin en son 1/11/2011 tarihinde yenilendiği ve 1/11/2012 tarihinde sona erdiği, 8/9/1983 tarihli ve 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nun 75. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca, başvurucunun taşınmazda fuzuli şagil konumunda ve bu nedenle de taşınmazı tahliye etmek zorunda olduğu, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu kararında da belirtildiği gibi, 2886 sayılı Kanun'a göre kira süresinin dolması ile sözleşmenin sona ereceği, davada 18/5/1955 tarihli ve 6570 sayılı mülga Gayrimenkul Kiraları Hakkında Kanun'un 11. maddesinin davada uygulanma yerinin olmadığı belirtilerek davanın reddine karar verilmiştir.

12. Başvurucunun temyizi üzerine Yargıtay 6. Hukuk Dairesi 24/3/2014 tarihli ilamında, hükmün davacı vekiline 10/4/2013 tarihinde tebliğ edildiğini, Mahkemece 18/4/2013 tarihli tutanakla davacı vekilinin 11/4/2013 tarihli temyizden feragat ettiğini bildirir dilekçesini mahallî mahkemeye verdiğini ve kimlik tespitinin yapıldığını, temyizden feragat dilekçesinin dosya içine konulduğunu, daha sonra davalı vekilinin 12/4/2013 tarihinde Mahkemeye müracaatı sonucu yapılan incelemede davacı vekilinin temyizden feragat dilekçesinin olmadığına dair mahkeme hâkimi, yazı işleri müdürü ve davalı vekilinin imzası ile tutanak tutulduğunun anlaşıldığını, tutanağa göre davacı vekili temyizden feragat ettiği hâlde 15/4/2013 tarihinde temyiz dilekçesi verdiğinin görüldüğünü, Mahkemece tutulan tutanağa göre davacı vekilinin hükmün tebliğinden sonra temyizinden vazgeçmesi ile hükmün kesinleştiğini, kesin hüküm hakkında temyiz yoluna başvurulamayacağını belirterek başvurucunun temyiz dilekçesinin reddine karar vermiştir.

13. Karar düzeltme talebi, aynı Dairenin 8/9/2014 tarihli ilamı ile reddedilmiştir.

14. Ret kararı 3/11/2014 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiş, başvurucu 1/12/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

1. Kanun Hükümleri

15. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun geçici 3. maddesi şöyledir:

"(1) Bölge adliye mahkemelerinin, 26/9/2004 tarihli ve 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanunun geçici 2 nci maddesi uyarınca Resmî Gazete'de ilan edilecek göreve başlama tarihine kadar, 1086 sayılı Kanunun temyize ilişkin yürürlükteki hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.

(2) Bölge adliye mahkemelerinin göreve başlama tarihinden önce aleyhine temyiz yoluna başvurulmuş olan kararlar hakkında, kesinleşinceye kadar 1086 sayılı Kanunun 26/9/2004 tarihli ve 5236 sayılı Kanunla yapılan değişiklikten önceki 427 ilâ 454 üncü madde hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.

(3) Bu Kanunda bölge adliye mahkemelerine görev verilen hallerde bu mahkemelerin göreve başlama tarihine kadar 1086 sayılı Kanunun bu Kanuna aykırı olmayan hükümleri uygulanır."

16. 6100 sayılı Kanun'un 349. maddesi şöyledir:

"Taraflar, ilamın kendilerine tebliğinden önce, istinaf yoluna başvurma hakkından feragat edemez.

Başvuru yapıldıktan sonra feragat edilirse, dosya bölge adliye mahkemesine gönderilmez ve kararı veren mahkemece başvurunun reddine karar verilir. Dosya, bölge adliye mahkemesine gönderilmiş ve henüz karara bağlanmamış ise başvuru feragat nedeniyle reddolunur."

17. 6100 sayılı Kanun'un 445. maddesi şöyledir:

"Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP), adalet hizmetlerinin elektronik ortamda yürütülmesi amacıyla oluşturulan bilişim sistemidir. Dava ve diğer yargılama işlemlerinin elektronik ortamda gerçekleştirildiği hâllerde UYAP kullanılarak veriler kaydedilir ve saklanır.

Elektronik ortamda, güvenli elektronik imza kullanılarak dava açılabilir, harç ve avans ödenebilir, dava dosyaları incelenebilir. Bu Kanun kapsamında fizikî olarak hazırlanması öngörülen tutanak ve belgeler güvenli elektronik imzayla elektronik ortamda hazırlanabilir ve gönderilebilir. Güvenli elektronik imza ile oluşturulan tutanak ve belgeler ayrıca fizikî olarak gönderilmez, belge örneği aranmaz.

Elektronik ortamdan fizikî örnek çıkartılması gereken hâllerde tutanak veya belgenin aslının aynı olduğu belirtilerek hâkim veya görevlendirdiği yazı işleri müdürü tarafından imzalanır ve mühürlenir.

Elektronik ortamda yapılan işlemlerde süre gün sonunda biter.

Mahkemelerde görülmekte olan dava, çekişmesiz yargı, geçici hukuki koruma ve diğer tüm işlemlerde UYAP'ın kullanılmasına dair usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir."

18. 3/4/2012 tarihli ve 28253 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren mülga Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yönetmeliği'nin (Yönetmelik) 5. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...

(6) Tutanak, belge ve kararlar elektronik ortamda düzenlenir ve gerekli olanlar ilgilileri tarafından güvenli elektronik imza ile imzalanır...

(7) Teknik nedenlerle fizikî olarak düzenlenen belge veya kararlar, engelin ortadan kalkmasından sonra derhal elektronik ortama aktarılır...

..."

19. Temyiz hakkından vazgeçme hususunda 18/6/1927 tarihli ve 1086 sayılı mülga Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun genel sistematiği içinde kıyasen uygulamaya esas alınan 535. maddesi şöyledir:

"İki tarafın iadei muhakemeden ve 533 üncü maddede muayyen şeraitin tahakkuku halinde temyizden feragatleri hakkında evelce akdedecekleri mukavele keenlemyekündur."

2. Yargıtay Kararları

20. Yargıtay 19. Hukuk Dairesinin 5/4/2007 tarihli ve E.2007/960, K.2007/3411 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

Hükmü temyiz eden davacı vekili ile davalı H.Y. mahkemeye sundukları27/3/2007 tarihli müşterek tanzim edilmiş dilekçelerinde temyiz taleplerinden vazgeçtiklerini belirtmişlerdir.

Yazı İşleri Müdürü tarafından davalı H.Y.nin kimlik kontrolü yapılmasına karşın davacı vekilinin kimlik tespiti yapılmadığı görülmüştür.

Bu nedenle temyizden vazgeçme dilekçesindeki imzanın ve içeriğinin davacı vekiline ait olup olmadığının belirlenmesinden sonra yeniden gönderilmek üzere dosyanın mahkemesine, ÇEVRİLMESİNE, [5/4/2007 gününde oybirliğiyle karar verildi]"

21. Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 19/6/2006 tarihli ve E.2006/10603, K.2006/13233 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

Vekaletnamesinde temyizden vazgeçme yetkisi de bulunan alacaklı vekilinin 9/3/2006 ve 4/5/2006 tarihli temyizden vazgeçme dilekçesi gereği temyiz dilekçesinin REDDİNE, [19.06.2006 gününde oybirliğiyle karar verildi.]"

B. Uluslararası Hukuk

22. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 6. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes davasının medeni hak ve yükümlülükleri ile ilgili uyuşmazlıklar ya da cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamaların esası konusunda karar verecek olan, kanunla kurulmuş bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından kamuya açık olarak ve makul bir süre içinde, görülmesini isteme hakkına sahiptir..."

23. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), mahkemeye erişim hakkının, Sözleşme'nin 6. maddesinde yerini bulan güvencelerin doğal bir parçası olduğunu (bkz. Lawyer Partners A.S./Slovakya, B. No: 54252/07, 16/6/2009, § 52), bu kapsamda herkesin kişisel hak ve yükümlülükleriyle ile ilgili her türlü iddiasını bir mahkeme veya yargı önüne getirme hakkının güvence altına alındığını (bkz. Golder/Birleşik Krallık, B. No: 4451/70, 21/2/1975, § 36), Sözleşme'nin 6. maddesinde, mahkeme kararlarına karşı kanun yolu başvurusunda bulunma hakkının güvence altına alınmadığını; ancak, devletin kendi takdirine bağlı olarak

taraflara kanun yolu başvurusunda bulunma hakkı tanıması durumunda kanun yolu başvurusunu inceleyen mahkeme önünde uygulanan muhakeme usulünün bu ilkelere uygun olması gerektiğini belirtmiştir (bkz. Delcourt/Belçika, B. No: 2689/65, 17/1/1970, § 25).

24. Bu değerlendirmeye benzer şekilde AİHM, bir hukuk davasında bölge adliye mahkemesinin kararına yönelik itirazın reddedilmesi nedeniyle yapılan başvuruyu mahkemeye erişim hakkı kapsamında değerlendirererek kanun yolu incelenmesinde uygulanacak usulün Sözleşme'nin 6. maddesi kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir (bkz. Mushta/Ukrayna, B. No: 8863/06, 18/11/2010, § 39).

25. AİHM, mahkemeye erişim hakkına yönelik birtakım sınırlandırmaların kabul edilebileceğini; ancak, yasa veya uygulamayla getirilen sınırlamaların meşru bir amaca yönelik olmadığı veya kullanılan yöntem ile ulaşılması hedeflenen amaç arasında makul bir orantısallık ilişkisinin bulunmadığı durumlarda kısıtlamaların Sözleşme'nin 6. maddesinin birinci fıkrasına uygun olmayacağını belirtmiştir (bkz. Ashıngdane/Birleşik Krallık,B. No: 8225/78, 28/5/1985, § 57).

26. AİHM, usul kurallarının katı bir biçimde uygulanması sonucu uyuşmazlıklara ilişkin taleplerin yargı önünde ileri sürülememesi meselesini mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelemiş; bu tür kısıtlamaların bireylerin mahkemeye erişiminin etkili ve pratik olmasının önünde engel oluşturduğunu belirtmiştir. Walchli/Fransa davasında, ceza mahkemesi kararını temyiz eden başvurucunun talebinin yasal prosedüre uygun olmadığı gerekçesiyle reddedilmesi üzerine Sözleşme'nin 6. maddesi kapsamında şikâyette bulunulmuş; AİHM, başvuruyu mahkemeye erişim hakkı kapsamında değerlendirerek mahkemelerin usul kurallarını uygularken bir yandan adil yargılanma hakkını ihlal edebilecek aşırı şekilcilikten ve usul kurallarının ortadan kaldırılması sonucunu doğurabilecek aşırı esneklikten kaçınmaları gerektiğini belirtmiş; somut olayda yerel mahkemelerin başvuru prosedürünü düzenleyen usule ilişkin şartlarla ilgili aşırı şekilci yaklaşım sergilediğini belirterek Sözleşme'nin 6. maddesinin birinci fıkrasının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır (B. No: 35787/03, 26/7/2007, §§ 29-30).

27. Yine Sotiris and Nikos Koutras Attee/Yunanistan davasında başvurucu şirket otel inşaatı için devletten sübvansiyon talebinde bulunmuş ancak talebi reddedilmiştir. Başvurucu kararın iptali için başka bir resmî merci vasıtasıyla Yüksek İdare Mahkemesine başvurmuş, dilekçedeki birtakım şekli eksiklikler gerekçe gösterilerek itirazı reddedilmiştir. AİHM bu başvuruda, itiraz ve temyize ilişkin kabul edilebilirlik koşullarında düzenleme yapmada devletlerin takdir yetkisinin bulunduğunu, bu alandaki düzenlemelerin adalete uygun bir yönetimin sağlanması için gerekli olduğunu; ancak, sınırlamaların hakkın özüne zarar vermemesi gerektiğini belirterek somut olay açısından iç hukuktaki itiraz usulünde başka bir resmî merci vasıtasıyla Yüksek İdare Mahkemesine başvurma hakkının verildiğini, temyiz dilekçesindeki eksikliğin başvurucudan kaynaklanmadığını ve sorumluluğun yetkili otoriteye ait olduğunu, bu açıdan yerel mahkemenin aşırı şekilci yaklaşımla yaptığı değerlendirmede başvurucunun mahkemeye erişim hakkına orantısız bir müdahalede bulunulduğunu belirterek Sözleşme'nin 6. maddesinin birinci fıkrasının ihlal edildiğine karar vermiştir (B. No: 39442/98, 16/11/2000, §§ 19-23).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

28. Mahkemenin 8/3/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Mahkemeye Erişim Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

29. Başvurucu 15/4/2013 tarihli dilekçe ile kararı temyiz ettiği hâlde temyizden vazgeçme dilekçesi verdiğine ilişkin tutulan tutanağa itibar edilerek temyiz incelemesinin yapılmadığını, benzer davalarda davanın kabul edilmesi gerektiği yönünde Yargıtay içtihatları olduğunu, bu açıdan kararın usul ve kanuna aykırı olarak verildiğini belirterek Anayasa'nın 10. maddesinde düzenlenen eşitlik ilkesi ve 36. maddesinde tanımlanan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş, yeniden yargılama ve tazminat talebinde bulunmuştur.

2. Değerlendirme

30. Anayasa’nın 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

31. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun şikâyetinin özünün dosyada mevcut olmayan bir vazgeçme dilekçesi esas alınarak temyiz talebinin reddedilmesi nedeniyle kanun yoluna başvurma hakkından yoksun bırakılmasına yönelik olmasından dolayı iddia, adil yargılanma hakkının güvenceleri arasında yer alan mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

32. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir nedeninin de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Genel İlkeler

33. Anayasa’nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir.

34. Anayasa'nın 36. maddesine 2001 yılı değişiklikleriyle eklenen "adil yargılanma" ibaresine ilişkin gerekçede, taraf olduğumuz uluslararası sözleşmelerce güvence altına alınan adil yargılanma hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Sözleşme'nin 6. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkının güvencelerinden birini de mahkemeye erişim hakkı oluşturmaktadır.

35. Hak arama özgürlüğünün temel unsurlarından biri mahkemeye erişim hakkıdır. Kişinin uğradığı bir haksızlığa veya zarara karşı kendisini savunabilmesinin ya da maruz kaldığı haksız bir uygulama veya işleme karşı haklılığını ileri sürüp kanıtlayabilmesinin zararını giderebilmesinin en etkili yolu, yargı mercileri önünde dava hakkını kullanabilmesidir (AYM, E.2014/76,K.2014/142, 11/9/2014).

36. Mahkemeye erişim hakkı, bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına gelmektedir. Kişinin mahkemeye başvurmasını engelleyen veya mahkeme kararını anlamsız hâle getiren, bir

başka ifadeyle mahkeme kararını önemli ölçüde etkisizleştiren sınırlamalar mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir (Özkan Şen, B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52). Mahkemeye erişme hakkı sadece ilk derece mahkemesine dava açma hakkını değil eğer iç hukukta itiraz, istinaf veya temyiz gibi kanun yollarına başvurma imkânı tanınmış ise üst mahkemelere başvurma hakkını da içerir (Ali Atlı, B. No: 2013/500, 20/3/2014, § 49).

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

37. Başvurucu, yasal süre içinde temyiz talebinde bulunmasına rağmen temyiz hakkından vazgeçme dilekçesi verdiğine dair Mahkemece tutulan tutanağa itibar edilerek talebinin reddedildiğini, bu suretle temyiz hakkının engellendiğini iddia etmiştir.

38. Somut olayda tartışılması gereken mesele Yargıtayın başvurucunun bilgisi dışında tutulan bir tutanağa dayanarak temyiz dilekçesini reddetmesinin başvurucunun mahkemeye erişimine orantısız bir müdahale oluşturup oluşturmadığının tespitidir.

39. Başvuruya konu davada Mahkemenin 12/3/2013 tarihinde davanın reddine karar verdiği, kararın 10/4/2013 tarihinde başvurucuya tebliğ edildiği, başvurucunun 15/4/2013 tarihli dilekçesi ile kararı temyiz ettiği ve aynı tarihte temyiz harcını yatırdığı; ancak, Yargıtay 6. Hukuk Dairesinin 24/3/2014 tarihli ilamı ile başvurucunun 11/4/2013 tarihinde temyizden vazgeçme dilekçesi verdiğine dair tutulan tutanağa göre hükmün kesinleştiği, kesinleşmiş karara karşı temyiz yoluna başvurulamayacağı belirtilerek dilekçenin reddine karar verildiği anlaşılmıştır.

40. Yargıtay kararına esas alınan Mahkeme hâkimi, yazı işleri müdürü ve davalı vekili A.Ç. tarafından imzalanan 18/4/2013 tarihli tutanak şöyledir:

"Yukarıda esas numarası yazılı mahkememiz dosyasında davacı Metin Öztürk vekili Av. Gökçe Garipcan Ocak mahkememiz tarafından verilen 12/3/2013 tarihli ve E.2013/50, K.2013/124 sayılı ilamı temyiz etmeyeceğine dair 11/4/2013 tarihli dilekçesini ibraz etmiş olup temyizden feragat dilekçesine kimlik tespiti mahkememizce yapılmıştır. Temyizden feragat dilekçesinin dosyaya konduğu mahkememiz yazı işleri müdürü ve zabıt katiplerinin görgüsü ve bilgisi dahilindedir.

Ancak daha sonra davalı vekili Av. A. Ç.nin ibraz ettiği 12/4/2013 havale tarihli dilekçesi üzerine dosyada yapılan inceleme sonucundan yukarıda belirtilen temyizden feragat dilekçesinin dosya içerisinde olmadığının görüldüğüne dair iş bu tutanak birlikte tanzim edilerek imzalanmıştır."

41. Başvuru konusu olay tarihinde yürürlükte bulunan 1086 sayılı mülga Kanun'da mahkeme kararlarına yönelik kanun yollarından vazgeçmeyle ilgili bir düzenleme bulunmadığı; ancak, 1086 sayılı mülga Kanun'un 535. maddesinde tahkimle ilgili olarak temyiz haklarından feragat edecekleri hususunda taraflarca daha önce yapılan sözleşmenin geçersiz olduğunun belirtildiği, bu açıdan tarafların iradelerine öncelik verilen tahkim usulünde yasaklanan bu durumun evleviyetle mahkeme kararlarına karşı yapılacak temyiz başvurularında da uygulanacağının yerleşik yargısal uygulamalarla benimsendiği anlaşılmıştır.

42. Başvurucu tutanakta belirtilen 11/4/2013 tarihli temyizden vazgeçme dilekçesini dosyaya sunmadığını, dosyada mevcut olmayan bir dilekçenin var olduğuna imzası bulunmayan bir tutanakla kanaat getirildiğini, bu suretle temyiz hakkının elinden alındığını iddia etmiştir.

43. 6100 sayılı Kanun'un 445. maddesinin (2) numaralı fıkrasında, fizikî olarak hazırlanması öngörülen tutanak ve belgelerin güvenli elektronik imzayla elektronik ortamda hazırlanabileceği belirtilmiştir.

44. Olay tarihinde yürürlükte olan mülga Yönetmelik'in 5. maddesinin (6) ve (7) numaralı fıkralarında, yargılama sırasında dosyadaki tutanak, belge ve kararların UYAP ortamında düzenleneceği, teknik nedenlerle fizikî olarak düzenlenen belge veya kararların engelin ortadan kalkmasından sonra derhal UYAP'a aktarılacağı belirtilmiştir.

45. Anayasa Mahkemesi mahkemeye erişim hakkı kapsamında yaptığı değerlendirmelerde bireysel başvuruda usul kurallarının uygulanması konusunda derece mahkemelerinin takdir ve değerlendirmelerinin denetlenemeyeceğini, usule ilişkin uygulamanın kişinin mahkemeye erişim hakkını Anayasa'ya aykırı olarak kısıtlayıp kısıtlamadığının gözönüne alınacağını belirtmiştir (Neriman Polat, B. No: 2012/1223, 5/11/2014, § 33). Dolayısıyla yargısal süreçte başvurucunun temyiz hakkının bulunmadığına yönelik olarak yapılan değerlendirme ve bu kapsamda mahkemece uygulanan yöntemin, başka bir deyişle düzenlenen tutanağın doğruluğu veya mevzuata uygunluğundan ziyade bunun etkilerinin başvurucunun mahkemeye erişimini ne ölçüde etkilediğinin gözönüne alınması gerekmektedir.

46. Başvuru konusu dava tarihinden önce süregelen yargısal uygulamalardan, temyiz hakkından vazgeçen tarafın mahkeme kalemince kimlik tespitinin yapılarak dilekçenin işleme konulduğu ve bu yöndeki uygulamalarda şekli şartlara sıkı bir şekilde riayet edildiği (bkz. §§ 20-21) anlaşılmaktadır.

47. Başvurucunun temyiz talebi Yargıtay 6. Hukuk Dairesinin 24/3/2013 tarihli ilamı ile Mahkemece düzenlenen 18/4/2013 tarihli tutanağa göre başvurucunun temyiz hakkından vazgeçtiği, bu suretle hükmün kesinleştiği gerekçesi ile reddedilmiştir (bkz.§ 12).

48. Yukarıda belirtilen tespitler ışığında 10/4/2013 tarihinde İstanbul 14. Sulh Hukuk Mahkemesinin kararını tebellüğ eden başvurucunun 15/4/2013 tarihinde harcı yatırarak temyiz talebinde bulunmasına rağmen Mahkeme yetkilileri ile davalı vekilince düzenlenen tutanağa göre temyizden vazgeçme dilekçesi verdiği kabul edilerek talebinin reddedilmesinin öngörülebilirlik sınırları içinde değerlendirilemeyeceği, fiziki olarak dosyada mevcut olmadığı gibi elektronik ortama da aktarılmayan feragat dilekçesinin sonuçlarının başvurucuya yükletilmesine neden olan Yargıtay yorumunun başvurucunun kanun yolunu kullanması imkânını ortadan kaldırdığı, başvurucu üzerinde ağır bir yüke sebep olduğu, bu açıdan adil yargılanma hakkına ilişkin bir güvence olan Mahkemeye erişim hakkından vazgeçildiğinin bu şekilde tespit ve kabul edilmesinin hakkın özüne dokunduğu sonucuna ulaşılmıştır.

49. Yukarıda açıklanan nedenlerle başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

50. Başvurucu; başvuru konusu davada kararın usul ve kanuna aykırı olarak verildiğini, delillerinin dikkate alınmadığını, emsal davalarda farklı yönde verilen Yargıtay kararları olduğunu belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

51. Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği tespit edilerek ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için dava dosyasının ilgili Mahkemeye

gönderilmesine karar verildiğinden başvurucunun adil yargılanma hakkı kapsamında ileri sürdüğü diğer şikâyetler hakkında ayrıca değerlendirme yapılmasına gerek görülmemiştir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

52. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1)Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortada kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

53. Başvurucu, yeniden yargılama ve zararlarının karşılanması açısından tazminata karar verilmesini talep etmiştir.

54. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

55. Mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunduğundan kararın bir örneğinin Yargıtay ilgili Dairesine gönderilmek üzere İstanbul 14. Sulh Hukuk Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

56. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak amacıyla ilgili Yargıtay Dairesine gönderilmek üzere İstanbul 14. Sulh Hukuk Mahkemesine (E.2013/50, K.2013/124) GÖNDERİLMESİNE,

D. Yeniden yargılama kararı verilmekle başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 8/3/2017 tarihinde

OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET REŞİT OYMAN

B. No: 2014/19638 | Karar tarihi: 08.03.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/19638

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET REŞİT OYMAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/19638)

Karar Tarihi: 8/3/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör : Yakup MACİT

Başvurucu : Mehmet Reşit OYMAN

Vekili : Av. Hamdi PÜLAT

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, temyiz dilekçesinin süre yönünden reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 8/12/2014 tarihinde yapılmıştır.

3.Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4.Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

Bakanlık görüş bildirmemiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu 2/9/1971 tarihli ve 1479 sayılı mülga Esnaf ve Sanatkârlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu kapsamında 12/5/1999 tarihinden itibaren sigorta primi ödemeye başlamış, 2/4/2001 tarihinde Sosyal Güvenlik Kurumuna (eski adı BAĞ-KUR) çalışmasını sonlandırdığını bildirerek haklarını askıya aldırmıştır.

9. Başvurucu 19/1/2012 tarihinde tekrar çalışmaya başladığını belirterek Sosyal Güvenlik Kurumuna (SGK, Kurum) başvurmuş, tarım sigortalısı olarak primlerini yatırmaya devam etmiştir. Kurum bu dönemde başvurucuya önceki yıllara ait asıl prim borcu ve faizden oluşan yaklaşık 10.000 TL borç çıkarmıştır.

10. Başvurucu, asıl borca işlenen faizin iptaliyle kalan ana alacak için af kanunları dikkate alınarak yapılandırma imkânının tanınması talebiyle Yüksekova Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) dava açmıştır.

11. Mahkeme 19/6/2013 tarihli kararıyla davayı reddetmiştir.

12. Mahkemenin 19/6/2013 tarihli hüküm celsesi tutanağı ve gerekçeli kararında kanun yolu ve süresiyle ilgili olarak "...davacı vekilinin yüzüne karşı gerekçeli kararın tebliğinden itibaren 15 gün içinde Yargıtay ilgili hukuk dairesinde temyiz yolu açık olmak üzere verilen karar açıkça okunup usulen anlatıldı." ibaresi yazılmıştır.

13. Gerekçeli karar 5/8/2013 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiş, başvurucu 15/8/2013 tarihinde anılan kararı temyiz etmiştir.

14. Yargıtay 21. Hukuk Dairesi, 22/9/2014 tarihli kararında belirttiği "Somut olayda, davacı vekiline 5/8/2013 tarihinde tebliğ edilen mahkeme kararının davacı vekilince 15/8/2013 tarihinde temyiz ettiği görülmektedir. Şu duruma göre, davada 8 günlük temyiz süresi geçmiştir." gerekçesiyle başvurucunun temyiz dilekçesini süre yönünden reddetmiştir.

15. Ret kararı 10/11/2010 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiş, 8/12/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunulmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

16. 21. 30/1/1950 tarihli ve 5521 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu’nun 8. maddesinin ikinci fıkrası şu şekildedir:

“İstinaf yoluna başvurma süresi, karar yüze karşı verilmişse nihaî kararın taraflara tefhimi, yokluklarında verilmiş ise tebliği tarihinden itibaren sekiz gündür.”

17. 5521 sayılı Kanun’un geçici 1. maddesi şöyledir:

“Bölge adliye mahkemelerinin, 26.9.2004 tarihli ve 5235 sayılı Adlî Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanunun geçici 2 nci maddesi uyarınca Resmî Gazetede ilân edilecek göreve başlama tarihinden önce verilen kararlar hakkında yapılan temyiz başvuruları, kesinleşinceye kadar Yargıtay tarafından sonuçlandırılır. Bu kararlar hakkında İş Mahkemeleri Kanununun bu Kanunla yapılan değişiklikten önceki temyize ilişkin hükümleri uygulanır.”

18. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun geçici 3. maddesi şöyledir:

"(1) Bölge adliye mahkemelerinin, 26/9/2004 tarihli ve 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanunun geçici 2 nci maddesi uyarınca Resmî Gazete'de ilan edilecek göreve başlama tarihine kadar, 1086 sayılı Kanunun temyize ilişkin yürürlükteki hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.

(2) Bölge adliye mahkemelerinin göreve başlama tarihinden önce aleyhine temyiz yoluna başvurulmuş olan kararlar hakkında, kesinleşinceye kadar 1086 sayılı Kanunun 26/9/2004 tarihli ve 5236 sayılı Kanunla yapılan değişiklikten önceki 427 ilâ 454 üncü madde hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.

(3) Bu Kanunda bölge adliye mahkemelerine görev verilen hallerde bu mahkemelerin göreve başlama tarihine kadar 1086 sayılı Kanunun bu Kanuna aykırı olmayan hükümleri uygulanır."

19. 18/6/1927 tarihli ve 1086 sayılı mülga Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun (HUMK) dava tarihi itibarıyla yürürlükte olan 432. maddesinin birinci fıkrası şu şekildedir:

"Temyiz süresi on beş gündür. Temyiz süreleri, ilâmın usulen taraflardan her birine tebliği ile işlemeye başlar."

B. Uluslararası Hukuk

20. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 6. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes davasının medeni hak ve yükümlülükleri ile ilgili uyuşmazlıklar ya da cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamaların esası konusunda karar verecek olan, kanunla kurulmuş bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından kamuya açık olarak ve makul bir süre içinde, görülmesini isteme hakkına sahiptir..."

21. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), mahkemeye erişim hakkının, Sözleşme'nin 6. maddesinde yerini bulan güvencelerin doğal bir parçası olduğunu (bkz. Lawyer Partners A.S./Slovakya, B. No: 54252/07, 16/6/2009, § 52), bu kapsamda herkesin kişisel hak ve yükümlülükleriyle ilgili her türlü iddiasını bir mahkeme veya yargı önüne getirme hakkının güvence altına alındığını (bkz. Golder/Birleşik Krallık, B. No: 4451/70, 21/2/1975, § 36), Sözleşme'nin 6. maddesinde, mahkeme kararlarına karşı kanun yolu başvurusunda bulunma hakkının güvence altına alınmadığını; ancak, devletin kendi takdirine bağlı olarak taraflara kanun yolu başvurusunda bulunma hakkı tanıması durumunda, kanun yolu başvurusunu inceleyen mahkeme önünde uygulanan muhakeme usulünün bu ilkelere uygun olması gerektiğini belirtmiştir (bkz. Delcourt/Belçika, B. No: 2689/65, 17/1/1970, § 26).

22. Bu değerlendirmeye benzer şekilde AİHM, bir hukuk davasında Yargıtay bozma ilamına yönelik itirazın süre yönünden reddedilmesi nedeniyle yapılan başvuruyu mahkemeye erişim hakkı kapsamında değerlendirerek kanun yolu incelemesinde uygulanacak usulün Sözleşme'nin 6. maddesi kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir (bkz. Mushta/Ukrayna, B. No: 8863/06, 18/11/2010, § 39).

23. AİHM, mahkemeye erişim hakkına yönelik birtakım sınırlandırmaların kabul edilebileceğini ancak sınırlamaların meşru bir amaca yönelik olmadığı veya kullanılan yöntem ile ulaşılması hedeflenen amaç arasında makul bir orantısallık ilişkisinin

bulunmadığı durumlarda, kısıtlamaların Sözleşme'nin 6. maddesinin birinci fıkrasına uygun olmayacağını belirtmiştir (bkz. Ashıngdane/Birleşik Krallık, B. No: 8225/78, 28/5/1985, § 57).

24. AİHM; ulusal hukuk kurallarını yorumlama görevinin yerel mahkemelere ait olduğunu, AİHM'in rolünün bu yorumların Sözleşme ile uyumluluğunu denetlemekle sınırlı olduğunu, bu durumun temyiz başvurusunda öngörülen süre sınırlamaları ile ilgili yapılan yorumlar açısından da geçerli olduğunu, süreye ilişkin kuralların adaletin ve özellikle de yasal kesinliğin düzgün şekilde uygulanmasını amaçladığını (bkz. Perez De Rada Cavanilles/İspanya, B. No: 28090/95, 28/10/1998, §§ 43, 45), bununla birlikte mahkemelerin usul kurallarını uygularken bir yandan adil yargılanma hakkını ihlal edebilecek aşırı şekilcilikten ve usul kurallarının ortadan kaldırılması sonucunu doğurabilecek aşırı esneklikten kaçınmaları gerektiğini belirtmiştir (bkz. Walchli/Fransa, B. No: 35787/03, 26/7/2007, § 29).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

25. Mahkemenin 8/3/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

1. Başvurucunun İddiaları

26. Başvurucu; Mahkeme kararında temyiz süresinin on beş gün olarak gösterildiğini, kararın 5/8/2013 tarihinde tebliğ edildiğini, kararda belirtilen süre içerisinde 15/8/2013 tarihinde temyiz talebinde bulunduğunu, ayrıca kararın adli tatil süresi içerisinde verildiğini, bu nedenle temyiz süresinin işlemeyeceğini, buna rağmen Yargıtayca talebinin reddedildiğini belirterek, Anayasa'nın 36. ve 60. maddelerinde güvence altına alınan haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüş, tazminat talebinde bulunmuştur. .

2. Değerlendirme

27. Anayasa’nın 36. maddesinin birinci fıkrasışöyledir:

“Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.”

28. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun şikâyetinin özünün, temyiz talebinin Yargıtayca incelenmemesine yönelik olmasından dolayı iddialar, adil yargılanma hakkının güvenceleri arasında yer alan mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

29. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir nedenin de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Müdahalenin Varlığı ve Hakkın Kapsamı

30. Anayasa’nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir.

31. Anayasa'nın 36. maddesine, 2001 değişiklikleriyle eklenen "adil yargılanma" ibaresine ilişkin gerekçede, taraf olduğumuz uluslararası sözleşmelerde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Sözleşme'nin 6. maddesinde belirtilen adil yargılanma hakkının güvencelerinden birini de mahkemeye erişim hakkı oluşturmaktadır.

32. Hak arama özgürlüğünün temel unsurlarından biri mahkemeye erişim hakkıdır. Kişinin uğradığı bir haksızlığa veya zarara karşı kendisini savunabilmesinin ya da maruz kaldığı haksız bir uygulama veya işleme karşı haklılığını ileri sürüp kanıtlayabilmesinin, zararını giderebilmesinin en etkili yolu yargı mercileri önünde dava hakkını kullanabilmesidir (AYM, E.2014/76,K.2014/142, 11/9/2014).

33. Anayasa Mahkemesi bireysel başvuru kapsamında yaptığı değerlendirmelerde, mahkemeye erişim hakkının bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına geldiğini, kişinin mahkemeye başvurmasını engelleyen veya mahkeme kararını anlamsız hâle getiren, bir başka ifadeyle mahkeme kararını önemli ölçüde etkisizleştiren sınırlamaların mahkemeye erişim hakkını ihlal edebileceğini (Özkan Şen, B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52), ilk derece mahkemesine dava açma hakkının yanında itiraz, istinaf veya temyiz gibi kanun yollarına başvurma imkânı tanınmış ise anılan yollara başvurma hakkının da bu kapsamda değerlendirilmesi gerektiğini (Ali Atlı, B. No: 2013/500, 20/3/2014, § 49) belirtmiştir.

34. Süre yönünden temyiz dilekçesinin reddinin mahkemeye erişim hakkına bir müdahale teşkil ettiği açıktır.

ii. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

35. Anayasa’nın 13. maddesi şöyledir:

“Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.”

36. Yukarıda anılan müdahale, Anayasa’nın 13. maddesinde belirtilen koşulları yerine getirmediği müddetçe Anayasa’nın 36. maddesinin ihlalini teşkil edecektir.

37. Bu sebeple müdahalenin, Anayasa’nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen; kanun tarafından öngörülme, haklı bir sebebe dayanma, ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

(1) Kanunilik

38. Başvuru konusu olayda, Yargıtay Dairesinin karar düzeltme talebini, 5521 sayılı Kanun'un 8. maddesinde öngörülen sürede yapılmadığı gerekçesiyle reddettiği anlaşılmaktadır.

39. Yargıtay Dairesinin bu hükmü esas alarak verdiği ret kararına göre, yapılan müdahalenin kanun tarafından öngörülme ölçütünü karşıladığı sonucuna varılmıştır.

(2) Meşru Amaç

40. Başvurucunun temyiz itirazlarının incelenmemesi sonucunu doğuran ret kararının, Mahkemelerin gereksiz yere meşgul edilmemesi, davaların uzamasını önlemek, hukuki

alanda istikrar sağlamak ve kararlara karşı hukuk düzenine karşı olan güvenin sarsılmasını önlemek amacıyla verildiği, bu açıdan meşru bir amaca yönelik olduğu anlaşılmıştır.

(3) Ölçülülük

41. Temyiz talebinin reddedilmesi nedeniyle, başvurucunun mahkemeye erişimine getirilen sınırlamanın ölçülü olup olmadığı ve başvurucuya ağır bir yük getirip getirmediği hususlarının değerlendirilmesi gerekir.

(a) Genel İlkeler

42. Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru kapsamında yaptığı değerlendirmelerde, mahkemeye erişim hakkının kural olarak mutlak bir hak olmayıp sınırlandırılabileceği, bu hususta devletlerin takdir hakları gereği bazı düzenlemeler yapabileceği, bununla birlikte getirilecek sınırlandırmaların hakkın özünü zedeleyecek nitelikte olmaması, meşru bir amaç izlemesi, açık ve ölçülü olması ve başvurucu üzerinde ağır bir yük oluşturmaması gerektiği belirtilmiştir (Mesut Güzel, B. No: 2014/5876, 22/9/2016, § 31). Bu kapsamda dava açmayı imkânsız kılacak ölçüde kısa olmadıkça dava açma ya da kanun yollarına başvuru için belli sürelerin öngörülmesinin, hukuki belirlilik ilkesinin bir gereği olduğu ve tek başına bu durumun mahkemeye erişim hakkına aykırılık oluşturmayacağı belirtilmiştir (Remzi Durmaz, B. No: 2013/1718, 2/10/2013, § 27).

43. Bunun yanında, Aktif Elektrik Müh. İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti (B. No: 2012/855, 26/6/2014, § 41) başvurusunda, Anayasa Mahkemesi, usul hükümlerine göre mahkeme kararlarının hüküm kısmında kanun yolu ve süresinin belirtilmesi zorunluluğunun özellikle ayrı ihtisas mahkemesi bulunmayan yerlerde çeşitli sıfatlarla görev yapan asliye hukuk mahkemeleri açısından ayrı bir önem taşıdığını, asliye hukuk mahkemelerinin, bu durumda kararı hangi mahkeme sıfatıyla verdiğini açıklamasının davada uygulanan yargılama usulü ile verilen karara karşı kanun yolları bakımından tarafların doğru bilgi sahibi olmalarını sağlayarak tarafların kararları temyiz haklarını zamanında ve usulüne uygun olarak kullanabilmelerine hizmet ettiğini belirtmiştir.

44. Başvuru konusu olaya benzer nitelikteki Cemile Akyıldız (B. No: 2014/1382, 22/9/2016 § 46) başvurusunda, icra hukuk mahkemesi kısa ve gerekçeli kararında temyiz süresini on beş gün olarak göstermiş; başvurucu bu süreye güvenerek kararın tebliğinden itibaren on birinci günde hükmü temyiz etmiş; Yargıtay ise icra mahkemesi kararlarına karşı temyiz süresinin on gün olduğunu belirterek temyiz dilekçesinin reddine karar vermiştir. Anayasa Mahkemesi bu başvuruda, dava açma sürelerini düzenleyen son derece karışık ve dağınık olan mevzuatın aşırı şekilci (katı) yorumunun mahkemeye erişim hakkını ihlal edebileceğini, özellikle başvuru mercii ve süresi doğru gösterilmeyen işlemlerle ilgili davalarda, mahkemelerin usul kurallarını yorumlarken mahkemeye erişim hakkını zedeleyecek şekilde katı yorumdan kaçınmalarının gerektiğini belirterek somut olay açısından icra müdürlüğü işlemlerine karşı yapılan şikâyeti inceleyen icra hukuk mahkemesinin kararına karşı Kanun'da on günlük temyiz süresi öngörüldüğü hâlde mahkemenin kısa ve gerekçeli kararında süreyi on beş gün olarak gösterdiğini, bu açıdan başvurucunun belirtilen süreye güvenerek hareket etmesinin makul görülmesi gerektiğini, kararda belirtilen süre içindetalepte bulunan başvurucunun temyiz dilekçesini reddeden Yargıtay değerlendirmesinin, başvurucunun temyiz hakkını kullanmayı imkânsız kılacak ölçüde ve aşırı şekilci bir yaklaşımla elde edildiği ve kararın başvurucunun mahkemeye erişim hakkını zedelediğini belirtmiştir.

(b) İlkelerin Olaya Uygulanması

45. Başvurucu; Mahkemenin kararda belirttiği süreye göre temyiz talebinde bulunduğunu, ayrıca kararın adli tatil süresi içinde kendisinetebliğ edildiğini, bu nedenle sürenin işlemeyeceğini, buna rağmen Yargıtay tarafından dilekçenin reddine karar verilerektemyiz hakkının elinden alındığını iddia etmiştir.

46. Somut olayda değerlendirilmesi gereken mesele, başvurucunun temyiz talebinin süre koşulu gerekçe gösterilerek kanun yolu incelemesine konu yapılmamasının mahkemeye erişim hakkına orantısız bir müdahale oluşturup oluşturmadığıdır.

47. 5521 sayılı Kanun'un 8. maddesi gereği iş davalarında kararın tefhimden itibaren sekiz gün içerisinde temyiz edileceği öngörülmüş, başvuru konusu olay tarihinde yürürlükte bulunan 1086 sayılı mülga Kanun'un 432. maddesinde, temyiz süresinin on beş gün olduğu ve sürenin tebliğden itibaren başlayacağı belirtilmiştir. Yine 5521 sayılı Kanun'un 1. maddesine göre iş mahkemelerinin bulunmadığı yerlerde, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu tarafından görevlendirilecek mahkemelerin davaya iş mahkemesi sıfatıyla bakacağı belirtilmiştir.

48. Usul hükümlerine göre mahkeme kararlarının hüküm kısmında kanun yolu ve süresinin belirtilmesi zorunluluğu, tarafların karara karşı öngörülen kanun yolunu etkili ve işlevsel bir şekilde kullanmaları açısından önem arz etmektedir.

49. Mahkemenin kısa ve gerekçeli kararında "...dair davacıvekilinin yüzüne karşı gerekçeli kararın tebliğinden itibaren 15 gün içinde Yargıtay ilgili hukuk dairesinde temyiz yolu açık olmak üzere verilen karar açıkça okunup usulen anlatıldı." ibaresi kullanılarak kararın, tebliğden itibaren on beş gün içinde temyiz edilebileceğinin belirtildiği, başvurucunun bu süre içinde kararı temyiz etmesine rağmen, Yargıtay 21. Hukuk Dairesinin 22/9/2014 tarihli kararında yasal süre içinde talepte bulunulmadığını belirterek (bkz. § 14) temyiz dilekçesini reddettiği anlaşılmıştır.

50. Yukarıda belirtilen tespitler ışığında, 15/8/2013 tarihinde Mahkemenin gerekçeli kararını tebellüğ eden başvurucunun kısa ve gerekçeli kararda belirtilen süreye güvenerek bu süre içinde temyiz talebinde bulunmasının, mahkemenin kanun yolunu ve süresini taraflara doğru gösterme yükümlülüğü gözönüne alındığında makul görülmesi gerektiği, uyuşmazlık karara bağlanırken, başvurucunun, kanun yoluna başvuru süresinin Mahkeme tarafından hatalı gösterilmesinin sonuçlarına katlanmak zorunda bırakılmasının başvurucu üzerinde ağır bir yüke sebep olduğu, başvurucunun katlanmak zorunda kaldığı külfetin hedeflenen meşru amaçlarla orantısız olduğu, dolayısıyla müdahalenin ölçülü olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

51. Yukarıda açıklanan nedenlerle başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamında mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

52. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

53. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 1.000 TL maddi, 10.000 TL manevi tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

54. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

55. Mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunduğundan kararın bir örneğinin Yargıtay ilgili Dairesine gönderilmek üzere Yüksekova Asliye (İş) Hukuk Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

56. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamında mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak amacıyla ilgili Yargıtay Dairesine gönderilmek üzere Yüksekova Asliye (İş) Hukuk Mahkemesine (E.2012/381, K.2013/323) GÖNDERİLMESİNE,

D. Yeniden yargılama kararı verildiğinden başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,.

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 8/3/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ADNAN SARIDAĞ VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/485 | Karar tarihi: 09.03.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/485

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ADNAN SARIDAĞ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/485)

Karar Tarihi: 9/3/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör Yrd. : Ceren Sedef EREN

Başvurucular : 1. Adnan SARIDAĞ

2. Cemil SARIDAĞ

3. Faruk SARIDAĞ

4. Hıdır SARIDAĞ

5. Hıssa SARIDAĞ

6. Mahmut SARIDAĞ

7. Şükran SARIDAĞ

8. Mustafa SARIDAĞ

9. Türkan SARIDAĞ

Vekili : Av. Ali AYDEMİR

10. Abdulvahit HAZAR

11. Abdurrezak HAZAR

12. Ahmet HAZAR

13. Ahmet SAVCI

14. Ayşe HAZAR

15. Emine İLBOĞA

16. Fatma DÜZGÖREN

17. Hatice TALAYHAN

18. Hıdır SAVCI

19. İbrahim SAVCI

20. Mahsun HAZAR

21. Mehmet SAVCI

22. Meryem KORHAN

23. Mustafa HAZAR

24. Salahattin HAZAR

25. Zahra DÜZGÖREN

26. Fatma HAZAR

27. Zeynep HAZAR

28. Zeynep HAZAR

29. Zübeyde YILDIRIM

Vekili : Av. Hakan GELERİ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 13/1/2014 tarihi ve devamında yapılmıştır.

3. Başvurular, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvuruların kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. 2014/13525 sayılı dosya konu yönünden hukuki irtibat nedeniyle 2014/485 sayılı dosya üzerinde birleştirilmiştir.

6. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

7. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

9. Başvurucular Hıdır Sarıdağ ve Mahmut Sarıdağ'ın babası, başvurucular Adnan Sarıdağ,

Faruk Sarıdağ, Mustafa Sarıdağ, Cemil Sarıdağ, Şükran Sarıdağ, Türkan Sarıdağ'ın dedesi ve başvurucu Hıssa Sarıdağ'ın mirasçısı olduğu eşinin babası olan muris İbrahim Sarıdağ'ın 1957 yılında Kızıltepe Kadastro Mahkemesinde açtığı kadastro tespitine itiraz davasına, başvurucular Zeynep Hazar (T.C. Kimlik No: 35738019376), Salahattin Hazar, Mustafa Hazar, Mahsun Hazar, Fatma Hazar, Ahmet Hazar, Abdurrezak Hazar ve Abdulvahit Hazar'ın babaları olan muris Küleyp Hazar 28/5/1980 tarihinde müdahil davacı sıfatıyla taraf olmuş ve anılan Mahkemenin kapatılmasıyla Mardin Kadastro Mahkemesine gönderilen söz konusu dava, yerel Mahkeme aşamasında derdest durumdadır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

10. Mahkemenin 9/3/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

11. Başvurucular, makul sürede yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

1. Başvurucular Zübeyde Yıldırım, Zeynep Hazar (T.C. Kimlik No: 37498960646), Zahra Düzgören, Meryem Korhan, Mehmet Savcı, İbrahim Savcı, Hıdır Savcı, Hatice Talayhan, Fatma Düzgören, Emine İlboğa, Ahmet Savcı ve Ayşe Hazar Yönünden

12. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 47. maddesinin (3),48. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları uyarınca bireysel başvuruda,kamu gücünün neden olduğu iddia edilen ihlale dair olayların tarih sırasına göre özeti yapılmalı; bireysel başvuru kapsamındaki hakların ne şekilde ihlal edildiği ve buna ilişkin gerekçeler ve deliller açıklanmalıdır (Veli Özdemir, B. No: 2013/276, 9/1/2014, §§ 19, 20).

13. Somut olayda anılan başvurucuların şikâyet konusu yargılama sürecinde davacı olduğu iddia edilen Halef Savcı mirasçıları olduğu, anılan davanın 13/6/2014 tarihli ve 36 numaralı duruşmasında duruşmaya katılan Halef Savcı mirasçısı ve başvurucu Hıdır Savcı'yadavada taraf olduklarını gösterir evrakı mahkemeye sunması için Mahkemece gelecek celseye kadar süre verildiği, 12/9/2014 tarihli ve 37 numaralı duruşmada ise başvurucu Hıdır Sarıdağ'ın bu konuda dosyada mevcut deliller haricinde bir delili olmadığını beyan ettiği, yerel Mahkemede derdest olan davanın sonraki duruşmalarında da söz konusu başvurucular murisi Halef Savcı hakkında "davacı olduğunu beyan eden" ibaresinin kullanıldığı ve bu suretle başvurucular murisi Halef Savcı ve dolayısıyla mirasçıları olan başvurucuların şikâyet konusu davada taraf sıfatları bulunup bulunmadığı konusunda bir belirsizlik olduğu tespit edilmiştir. Anılan başvurucular bireysel başvuru formlarında da şikâyet konusu yargılama sürecinde taraf olduklarını gösterir herhangi bir bilgi ya da belgeye yer vermemişlerdir. Bu durumda ihlal iddiasına ilişkin delillerini sunma, temel hak ve özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin açıklamalarda bulunma yönündeki yükümlülüklerini yerine getirmeyen başvurucular tarafından ileri sürülen iddiaların kanıtlanamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

14. Açıklanan nedenlerle başvurunun başvurucular Zübeyde Yıldırım, Zeynep Hazar (T.C. Kimlik No: 37498960646), Zahra Düzgören, Meryem Korhan, Mehmet Savcı, İbrahim Savcı, Hıdır Savcı, Hatice Talayhan, Fatma Düzgören, Emine İlboğa, Ahmet Savcı ve Ayşe Hazar yönünden diğer kabul edilebilirlik koşulları bakımından incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Diğer Başvurucular Yönünden

15. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

16. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

17. Başvuruya konu dava, başvurucuların murislerinden intikalle takip etmekte oldukları bir uyuşmazlık olup bu yönüyle makul süre değerlendirmesi bakımından dikkate alınacak sürenin başlangıç anı, mirasçının yargılamaya katıldığı an değil somut olayda muris açısından değerlendirmeye esas alınan sürenin başlangıç anıdır (Gülseren Gürdal ve diğerleri, B. No: 2013/1115, 5/12/2013, § 51).

18. Başvuru konusu davanın açılış tarihi farklı olmakla beraber bir kısım başvurucu murisi Küleyp Hazar'ın 28/5/1980 tarihinde verdiği müdahale talepli dilekçesi sonrasında dâhili davacı sıfatıyla yargılamada yer almaya başladığı anlaşılmaktadır. Bu nedenle anılan başvurucular açısından makul süre değerlendirmesinde dikkate alınacak sürenin başlangıç anı, davanın açıldığı tarih değil usulüne uygun olarak müdahale talebinde bulunulan 28/5/1980'dir (İsmail Özkan, B. No: 2012/367, 17/9/2013, § 25).

19. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

20. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda başvurucular Hıdır Sarıdağ, Mahmut Sarıdağ, Adnan Sarıdağ, Faruk Sarıdağ, Mustafa Sarıdağ, Cemil Sarıdağ, Şükran Sarıdağ, Türkan Sarıdağ ve Hıssa Sarıdağ yönünden yaklaşık 60 yıllık; başvurucular Zeynep Hazar (T.C. Kimlik No: 35738019376), Salahattin Hazar, Mustafa Hazar, Mahsun Hazar, Fatma Hazar, Ahmet Hazar, Abdurrezak Hazar ve Abdulvahit Hazar yönünden ise yaklaşık 37 yıllıkyargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

21. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

22. Başvurucular, uzun süren yargılama nedeniyle taşınmazlarını kullanamadıklarınıbelirterek Anayasa’nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet haklarının da ihlal edildiğini iddia etmişlerse de başvuruculaın makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiği yönünde yukarıda yer verilen tespitler ışığında mülkiyet haklarının ihlal edildiği yönündeki iddialarının ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

23. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…"

24. Başvurucular, manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

25. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

26. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında -başvurucular murislerinin tüm mirasçılarının sayısı da dikkate alındığında- başvurucular Zeynep Hazar (T.C. Kimlik No: 35738019376), Salahattin Hazar, Mustafa Hazar, Mahsun Hazar, Fatma Hazar, Ahmet Hazar, Abdurrezak Hazar ve Abdulvahit Hazar'a ayrı ayrı net 4.500 TL; başvurucular Hıdır Sarıdağ ve Mahmut Sarıdağ'a ayrı ayrı net 4.000 TL; başvurucular Cemil Sarıdağ, Şükran Sarıdağ, Türkan Sarıdağ ve Hıssa Sarıdağ'a ayrı ayrı net 500 TL; başvurucular Adnan Sarıdağ ve Mustafa Sarıdağ'a ayrı ayrı net 350 TL, başvurucu Faruk Sarıdağ'a ise net 550 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

27. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucular Hıdır Sarıdağ, Mahmut Sarıdağ, Adnan Sarıdağ, Faruk Sarıdağ, Mustafa Sarıdağ, Cemil Sarıdağ, Şükran Sarıdağ, Türkan Sarıdağ ve Hıssa Sarıdağ'amüştereken; 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin de başvurucular Zeynep Hazar (T.C. Kimlik No: 35738019376), Salahattin Hazar, Mustafa Hazar, Mahsun Hazar, Fatma Hazar, Ahmet Hazar, Abdurrezak Hazar ve Abdulvahit Hazar'a müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Başvurucular Zübeyde Yıldırım, Zeynep Hazar (T.C. Kimlik No: 37498960646), Zahra Düzgören, Meryem Korhan, Mehmet Savcı, İbrahim Savcı, Hıdır Savcı, Hatice Talayhan, Fatma Düzgören, Emine İlboğa, Ahmet Savcı ve Ayşe Hazar yönünden başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Diğer başvurucular yönünden makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucular Zeynep Hazar (T.C. Kimlik No: 35738019376), Salahattin Hazar, Mustafa Hazar, Mahsun Hazar, Fatma Hazar, Ahmet Hazar, Abdurrezak Hazar ve Abdulvahit Hazar'a ayrı ayrı net 4.500 TL; başvurucular Hıdır Sarıdağ ve Mahmut Sarıdağ'a ayrı ayrı net 4.000 TL; başvurucular Cemil Sarıdağ, Şükran Sarıdağ, Türkan Sarıdağ ve Hıssa Sarıdağ'a ayrı ayrı net 500 TL; başvurucular Adnan Sarıdağ ve Mustafa Sarıdağ'a ayrı ayrı net 350 TL ve başvurucu Faruk Sarıdağ'a ise net 550 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucular Hıdır Sarıdağ, Mahmut Sarıdağ, Adnan Sarıdağ, Faruk Sarıdağ, Mustafa Sarıdağ, Cemil Sarıdağ, Şükran Sarıdağ, Türkan Sarıdağ ve Hıssa Sarıdağ'a

MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE; 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin de başvurucular Zeynep Hazar (T.C. Kimlik No: 35738019376), Salahattin Hazar, Mustafa Hazar, Mahsun Hazar, Fatma Hazar, Ahmet Hazar, Abdurrezak Hazar ve Abdulvahit Hazar'a MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Mardin Kadastro Mahkemesine (E.2013/43) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 9/3/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

TEVFİK ACAR

B. No: 2014/979 | Karar tarihi: 09.03.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/979

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

TEVFİK ACAR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/979)

Karar Tarihi: 9/3/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör : Nahit GEZGİN

Başvurucu : Tevfik ACAR

Vekili : Av. Mehmet Halis YETKİNER

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, hayati tehlike geçirilmesiyle sonuçlanan silahlı saldırı olayının etkili soruşturulmaması nedeniyle yaşama hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 22/1/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

Bakanlık, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen başvuru hakkında görüş sunulmayacağını bildirmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. 1980 doğumlu olan başvurucu 25/2/2006 tarihinde bir akrabasının silahlı saldırısı sonucu hayati tehlike geçirecek şekilde yaralanmıştır.

9. Adana Cumhuriyet Başsavcılığı (Cumhuriyet Başsavcılığı) olay hakkında soruşturma açmış ve 7/4/2006 tarihli iddianameyle şüpheli hakkında Asliye Ceza Mahkemesinde kamu davası açmıştır. Ayrıca soruşturmada, 25/2/2006 tarihinde şüphelinin tutuklanmasına karar verilmiştir.

10. Asliye Ceza Mahkemesinin söz konusu iddianameyi iade etmesi üzerine Cumhuriyet Başsavcılığı, aynı şüpheli hakkında yeni bir iddianame düzenleyerek 9/5/2006 tarihinde bu kez Sulh Ceza Mahkemesinde kamu davası açmıştır.

11. Sulh Ceza Mahkemesi, iddianameyi kabul ettikten sonra 30/6/2006 tarihinde görevsizlik kararı vererek dava dosyasını Ağır Ceza Mahkemesine göndermiştir. Bu arada 15/5/2006 tarihinde şüphelinin tahliyesine karar verilmiştir.

12. Ağır Ceza Mahkemesi, görevsizlik kararı vererek dosyayı bu kez yeniden Asliye Ceza Mahkemesine göndermiş; Asliye Ceza Mahkemesinin de görevsizlik kararı vermesi üzerine dosya, görev konusunda mahkemeler arasında çıkan uyuşmazlığının çözüme kavuşturulması için 5/2/2008 tarihinde Yargıtay 5. Ceza Dairesine (5. Ceza Dairesi) gönderilmiştir.

13. 5. Ceza Dairesi 2/7/2008 tarihli kararıyla Ağır Ceza Mahkemesinin görevsizlik kararını kaldırarak dosyayı bu Mahkemeye göndermiştir.

14. Ağır Ceza Mahkemesi yargılama sonucunda 18/12/2008 tarihinde verdiği kararla sanığın kasten öldürme suçuna teşebbüsten sonuç olarak 7 yıl 6 ay hapis cezasıyla mahkûmiyetine karar vermiştir.

15. Söz konusu karar, sadece sanık tarafından temyiz edilmiş olup başvurucu karara yönelik olarak verilen cezanın azlığı veya başka bir gerekçe ileri sürerek temyiz talebinde bulunmamıştır. Temyiz incelemesi yapan Yargıtay 1. Ceza Dairesi (1. Ceza Dairesi) 22/12/2011 tarihinde eylemin nitelikli öldürme suçuna teşebbüs olduğu gerekçesiyle ve aleyhe temyiz bulunmadığından sanığın ceza miktarı itibarıyla kazanılmış hakkı saklı kalmak kaydıyla kararı bozmuştur.

16. Bozma sonrasında yapılan yargılama sonucunda Ağır Ceza Mahkemesi, 1/11/2012 tarihinde verdiği kararla sanığı nitelikli öldürme suçuna teşebbüsten mahkûm etmiş ancak ilk kararın sadece kendisi tarafından temyiz edilmesi nedeniyle ceza miktarı bakımından kazanılmış hakkını gözeterek yeniden 7 yıl 6 ay hapis cezasına hükmetmiştir.

17. Karar bu kez başvurucu tarafından da temyiz edilmiştir. 1. Ceza Dairesi, 2/12/2013 tarihinde verilen ceza miktarını eylem nedeniyle gerçekleşen tehlike ve zarara nazaran azlığı nedeniyle eleştirmiş ancak bu durumu sanık bakımından oluşan kazanılmış hakkı gözeterek bozma nedeni yapmamış ve kararı onamıştır. Ağır Ceza Mahkemesi, bu şekilde kesinleşen kararı infaz edilmek üzere 2/1/2014 tarihinde Cumhuriyet Başsavcılığına göndermiştir.

18. Nihai karar başvurucu tarafından 3/1/2014 tarihinde öğrenilmiş olup yasal otuz günlük süresi içinde bireysel başvuruda bulunulmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

19. 4/4/1929 tarihli ve 1412 sayılı mülga Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun "Davaya yeniden bakacak mahkemenin hak ve mecburiyetleri" kenar başlıklı 326. maddesinin ilgilibölümü şöyledir:

“ (...)

Hüküm yalnız sanık tarafından veya onun lehine Cumhuriyet savcısı veya 291 inci maddede gösterilen kimseler tarafından temyiz edilmişse yeniden verilen hüküm, evvelki hükümle tayin edilmiş olan cezadan daha ağır olamaz.”

V. İNCELEME VE GEREKÇE

20. Mahkemenin 9/3/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

21. Başvurucu, hayati tehlike geçirmesiyle sonuçlanan silahlı saldırı olayı hakkında yürütülen soruşturmanın makul sürede tamamlanmadığı gibi soruşturma sonucunda olayın faili hakkında verilen hürriyeti bağlayıcı cezanın mağduriyeti gözetildiğinde yetersiz kaldığını iddia etmiştir. Başvurucu ayrıca olayın failinin tutuksuz yargılandığını da belirterekAnayasanın 36. ve 40. maddelerinde güvence altına alınan adil yargılanma ve etkili başvuru haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüş ve manevi tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

22. Anayasa’nın “Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı” başlıklı 17. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir."

23. Anayasa’nın 5. maddesi şöyledir:

“Devletin temel amaç ve görevleri, ... Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır.”

24. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16).

25. Somut olayda başvurucu hayattadır. Bu nedenle başvuruda öncelikle yaşama hakkını güvence altına alan Anayasa’nın 17. maddesinin birinci fıkrasının uygulanabilirliği hususunda bir değerlendirme yapmak gerekir.

26. Bir olayda yaşama hakkına ilişkin ilkelerin uygulanabilmesi için gerekli şartlardan biri, doğal olmayan bir ölümün gerçekleşmesi olmakla birlikte bazı durumlarda ölüm gerçekleşmese dahi olayın yaşama hakkı çerçevesinde incelenebilmesi mümkündür

(Mehmet Karadağ, B. No: 2013/2030, 26/6/2014, § 20.)

27. Olay hakkında yürütülen soruşturma sonucunda verilen kararda belirtildiği üzere başvurucunun hayati tehlike geçirecek şekilde yaralandığı ve kendisine yönelik silahlı saldırının ölüm meydana getirebilecek bir niteliğe sahip olduğu anlaşılmıştır.

28. Bu nedenle başvurucunun olay hakkında etkili soruşturma yürütülmediği iddiası, Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşama hakkı kapsamında incelenmiştir. Diğer taraftan somut olayda failinin soruşturma sırasında tutuklandığı ve soruşturma sonucunda verilen hürriyeti bağlayıcı cezanın infaz edilmek üzere Cumhuriyet Başsavcılığına gönderildiği anlaşıldığından başvurucunun olayın failinin tutuklanmadığı iddiasına ilişkin olarak bir değerlendirme yapılmamıştır.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

29. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan yaşama hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Genel İlkeler

30. Yaşama hakkına ilişkin ceza soruşturmasının etkili olması için diğer şartların yanında soruşturmaların makul bir sürat ve özenle yürütülmesi (Deniz Yazıcı, B. No: 2013/6359, 10/12/2014, § 96) ve her olayın kendine özgü şartlarında değerlendirme yapılmak koşuluyla yaşamı tehlikeye soktuğu açık olan eylemler ile maddi ve manevi varlığa yönelik ağır saldırıların cezasız kalmaması (Filiz Aka, B. No: 2013/8365, 10/6/2015, § 32) gerekmektedir.

b. İlkelerin Olaya Uygulanması

31. Başvurucu, olay hakkında etkili bir soruşturma yürütülmediği iddiasına ilişkin ilk olarak soruşturma sonucunda verilen cezanın yetersizliğinden şikâyet etmektedir.

32. Somutolayda başvurucu, 25/2/2006 tarihinde silahla gerçekleştirilen bir saldırı sonucu hayati tehlike geçirecek şekilde yaralanmıştır. Olay hakkında yürütülen soruşturmada fail hakkında ilk kez 18/12/2008 tarihinde karar verilmiştir. Bu kararda verilen ceza miktarı, kararın başvurucu tarafından ceza miktarının azlığı veya başka bir gerekçe ileri sürülerek temyiz edilmemesi nedeniyle yürürlükteki usul kanunu gereğince fail yönünden kazanılmış hak oluşturmuştur (bkz. §§ 14-16, 19).

33. Soruşturmanın ilerleyen aşamalarında Yargıtayın ilgili Dairesi tarafından, başvurucuya yönelik eylemin niteliğinin daha ağır bir yaptırım gerektirdiği tespiti yapılmış ve Ağır Ceza Mahkemesince de bu tespite göre bir karar verilmiş ise de soruşturmada, söz konusu usule ilişkin güvence nedeniyle failin ceza miktarı bakımından daha ağır bir yaptırımla mahkûmiyetine karar vermek mümkün olmamıştır.

34. Dolayısıyla soruşturmada, başvurucunun kendisine yönelik eylemin yeterli cezayla yaptırım altına alınmadığı iddiasına ilişkin olarak yetkili makamlardan kaynaklanan bir eksiklik bulunmamaktadır. Somut olayda başvurucu, kendi tutumu nedeniyle böyle bir sonucun doğmasına yol açmıştır.

35. Başvurucu,ikinci olarak soruşturmanın makul süratle yürütülmediğini iddia etmektedir.

36. Soruşturmanın makul bir özen ve süratle yapılıp yapılmadığına ilişkin tespit; başvuruya

konu olayın kendi koşullarına, soruşturmadaki şüpheli veya sanık sayısına, suçlamaların niteliğine, olayın karmaşıklık derecesine ve soruşturmanın ilerlemesine engel olan unsurlar ya da güçlüklerin bulunup bulunmadığına göre farklılık gösterebilecektir (Fahriye Erkek ve diğerleri, 2013/4668, 16/9/2015, § 91).

37. Somut olay bu bağlamda incelendiğinde olaya ilişkin soruşturmanın, Mahkemeler arasında görev uyuşmazlığının yaşanması nedeniyle olayın gerçekleşmesinden ancak 2 yıl 6 ayı aşkın bir süre sonra soruşturma dosyasının görevli Mahkeme tarafından bakılmaya başlanması ve akabinde gerçekleştirilen birtakım usul ve tahkikat eksiklikleri ile temyiz incelemelerinde geçen süreler nedeniyle sekiz yıla yakın bir sürede sonlandırılabildiği görülmüştür (bkz. §§ 9-17).

38. Başvuruya konu soruşturmanın ilerlemesine engel olan herhangi bir unsur ya da güçlüğün bulunmaması, şüpheli sayısı, olayın bu derece uzun sürmesine sebebiyet verecek nitelikte bir karmaşıklığa sahip olmaması ile başvurucunun bu gecikmede hiçbir dahlinin olmaması gibi hususlar dikkate alındığında somut olaya ilişkin soruşturma sürecinin yaklaşık sekiz yıl gibi çok uzun bir sürede sonlandırılmasının makul olduğu söylenemeyecektir.

39. Dolayısıyla başvuruya konu soruşturmanın bir bütün olarak yürürlükteki yargı sisteminde daha sonra ortaya çıkabilecek benzer yaşama hakkı ihlallerinin önlenmesinde sahip olunan önemli rolün zarar görmesine neden olabilecek şekilde makul süratte yürütülmediği sonucuna varılmıştır.

40. Oysa kişilerin hukukun üstünlüğüne olan bağlılığını sürdürmesi, adalete olan güvenin sarsılmaması ve özellikle hukuka aykırı eylemlere hoşgörü gösterildiği ya da kayıtsız kalındığı görünümü verilmesinin engellenmesi açısından soruşturma makamları tarafından yaşama hakkına ilişkin soruşturmaların makul süratte yürütülmesi konusunda azami hassasiyet gösterilmesi gereklidir.

41. Açıklanan nedenlerle Anayasa’nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşama hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

42. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

“(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

43. Başvurucu, 10.000 TL manevi tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

44.Yaşama hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

45. Yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya

taleple bağlı kalınarak net 10.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

46. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Yaşama hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşama hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 10. 000 TL manevi tazminatın ÖDENMESİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 9/3/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET GÖZÜTOK

B. No: 2014/2522 | Karar tarihi: 09.03.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/2522

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET GÖZÜTOK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/2522)

Karar Tarihi: 9/3/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör : Yakup MACİT

Başvurucu : Mehmet GÖZÜTOK

Vekili : Av. Serkan BAŞOK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, kadastro çalışmalarında tespit dışı bırakılan yere ilişkin açılan tapu iptali ve tescil davasının süresinde açılmadığı gerekçesiyle reddedilmesinin mahkemeye erişim hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 21/2/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4.Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu 2007 yılında yapılan kadastro çalışmalarında Kayseri ili, Sarız ilçesi, Çörekdere köyünde bulunan 116 ada 20 parsel sayılı taşınmazın adına tescil edildiğini, bu taşınmazla bitişik ve zeminde bir bütün olarak kullandığı dava konusu 132,83 m2 lik kısmın yol vasfıyla tespit dışı bırakıldığını, bu yerin kadimden beri malik sıfatıyla zilyetliğinde olduğunu belirterekkadastro işleminin iptali ile dava konusu taşınmazın adına tesciline karar verilmesi talebiyle Sarız Sulh Hukuk Mahkemesinde dava açmıştır.

9.Mahkeme 10/1/2011 tarihlikararında, dava konusu yerin köy halkının ortak kullanıma terkedilen yerlerden olmadığını, öteden beri davacının zilyetlik ve tasarrufunda bulunduğunu belirterek davayı kabul etmiştir.

10.Temyiz üzerine karar Yargıtay 8. Hukuk Dairesinin 9/12/2011 tarihli kararında belirtilen "davacı adına tapuda kayıtlı bulunan çekişmesiz olan 116 ada 20 sayılı parselin kadastro tespiti 26/3/2007 tarihinde yapılmıştır. Eldeki dava 29/7/2009 tarihinde açılmıştır. Kural olarak; davada,tespit dışı bırakılma işleminin yapıldığı tarihten önceki kazanmayı sağlayan zilyetliğe dayanılması halinde davanın makul süre içerisinde açılması gerekir. Kadastro tespitinin ya da işleminin yapıldığı tarihten itibaren kadastrodan önceki zilyetlik kesintiye uğrar ve tespitten sonraki zilyetliğe de ekleme olanağı bulunmaz. Kadastro işleminin yapıldığı tarihten itibaren 20 yıllık kazanma süresi yeniden işlemeye başlar. Davacının, dava dışı 116 ada 20 sayılı parseli, 26/3/2007 tarihinde tespit edildiğine göre, bitişikte bulunan ve krokide A harfiyle gösterilen 132.91 m2'lik yerin aynı tarihte paftasında yol olarak bırakıldığının kabulü gerekir. Dairenin yerleşmiş içtihatlarına göre, dava konusu taşınmazın paftasındayololarakgösterildiği26/3/2007tarihindenitibarenmakulsüre geçtikten sonra açılan bu davanındinlenme olanağı yoktur" gerekçesiyle bozulmuştur.

11. Mahkeme Yargıtay bozma ilamına uymuş, 4/3/2013 tarihli kararı ile bozma ilamındaki gerekçeleri yineleyerek davayı reddetmiştir.

12. Temyiz üzerine karar, Yargıtay 16. Hukuk Dairesinin 13/11/2013 tarihli kararı ile onanmıştır.

13. Onama kararı 23/1/2014 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiş, 21/2/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunulmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

1. Kanun Hükümleri

14. 21/6/1987 tarihli ve 3402 sayılı Kadastro Kanunu’nun 12. maddesi şöyledir:

“30 günlük ilan süresi geçtikten sonra, dava açılmayan kadastro tutanaklarına ait sınırlandırma ve tespitler kesinleşir.

Kadastro müdürü tarafından onaylanarak kesinleşen tutanaklar ile kadastro mahkemesinin kesinleşmiş kararları; kesinleşme tarihleri tescil tarihi olarak gösterilmek suretiyle en geç 3 ay içinde tapu kütüklerine kaydedilir.

Bu tutanaklarda belirtilen haklara, sınırlandırma ve tespitlere ait tutanakların kesinleştiği tarihten itibaren on yıl geçtikten sonra, kadastrodan önceki hukuki sebeplere dayanarak

itiraz olunamaz ve dava açılamaz.

Kadastrosu tamamlanan çalışma alanı içerisinde kalan eski tapu kayıtları, işleme tabi kayıt niteliğini kaybederler. Bu kayıtlara dayanılarak kadastro ve tapu sicil müdürlüklerinde işlem yapılamaz.

Kesinleşmemiş tutanaklar herhangi bir nedenle tapuya tescil edilmişse, iddia ve taşınmazın niteliğine bakılmaksızın, taşınmazı tescil tarihinden itibaren 20 yıl müddetle malik sıfatıyla zilyetliğinde bulunduranlar ile bunların akdi ve kanuni halefleri açılmış ve açılacak olan davalarda medeni kanunun tapuya itimat prensibinden yararlanırlar."

15. 3402 sayılı Kanun'un 14. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Tapuda kayıtlı olmayan ve aynı çalışma alanı içinde bulunan ve toplam yüzölçümü sulu toprakta 40, kuru toprakta 100 dönüme kadar olan (40 ve 100 dönüm dahil) bir veya birden fazla taşınmaz mal, çekişmesiz ve aralıksız en az yirmi yıldan beri malik sıfatıyla zilyetliğini belgelerle veya bilirkişi veyahut tanık beyanlarıyla ispat eden zilyedi adına tespit edilir."

16. 3402 sayılı Kanun'un 16. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Kamunun ortak kullanılmasına veya bir kamu hizmetinin görülmesine ayrılan yerlerle Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan sahipsiz yerlerden:

...

Yol, meydan, köprü gibi orta malları ise haritasında gösterilmekle yetinilir."

17. 22/11/2011 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 713. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Tapu kütüğünde kayıtlı olmayan bir taşınmazı davasız ve aralıksız olarak yirmi yıl süreyle ve malik sıfatıyla zilyetliğinde bulunduran kişi, o taşınmazın tamamı, bir parçası veya bir payı üzerindeki mülkiyet hakkının tapu kütüğüne tesciline karar verilmesini isteyebilir.

... Mülkiyet, birinci fıkrada öngörülen koşulların gerçekleştiği anda kazanılmış olur."

2. Yargıtay Kararları

18. Yargıtay 16. Hukuk Dairesinin 22/3/2013 tarihli ve E.2013/1758, K.2013/2305 sayılı ilamının ilgili kısımları şöyledir:

"...

Mahkemece tespit öncesi nedene dayandığının kabulü halinde davanın tespit dışı bırakılma tarihinden itibaren makul sürede açılmadığı, tespitten sonra ise dava tarihine kadar 20 yıllık zilyetlik süresi dolmadığı gerekçesi ile davanın reddine karar verilmiştir. Gerek Kadastro Kanununda ve gerekse de diğer yasalarımızda, hakkında tutanak düzenlenmeyen taşınmazlar yönünden tespit öncesi hakka dayanarak dava açma hakkını süreyle sınırlayan bir düzenleme bulunmamaktadır. Mahkemenin değerlendirmesi bu yönüyle isabetli olmadığı gibi...

..."

19. Yargıtay 16. Hukuk Dairesinin 7/9/2015 tarihli ve E.2015/11595, K.2015/9767 sayılı ilamının ilgili kısmı şöyledir:

"Mahkemece, paftasında yol olarak tespit harici bırakılan, fen bilirkişi raporunda 109 ada 1

parsel sayılı taşınmazın doğu hududunda ve kırmızı renkle gösterilen, dava konusu taşınmaza ilişkin, davacı tarafından makul süre geçtikten sonra dava açıldığı ve bu nedenle kadastro tespitinden önceki zilyetlik süresinin hesaba katılamayacağı, kadastro tespitinden sonra da davacının 20 yıllık kazandırıcı zamanaşımı süresini doldurmadığı gerekçesiyle hüküm kurulmuş ise de; verilen karar usul ve yasaya uygun bulunmamaktadır. Davacı, kadastro sırasında adına tespit edilen 109 ada 1 parsel sayılı taşınmazın doğusunda kalan ve hakkında tutanak düzenlenmeyerek haritasında gösterilmekle yetinilen yolun adına tescili istemiyle, kadastrodan önceki nedenlere dayanarak dava açmıştır. Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 36. maddesi uyarınca herkes, yargı mercileri önünde hak arama özgürlüğüne sahip olup, bu özgürlüğün en yaygın kullanılma şekli dava açma hakkıdır. Yine Anayasamızın 13. maddesi uyarınca, “Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir". 3402 sayılı Kadastro Kanunu'nun 12/3. maddesinde, kadastro sırasında haklarında tutanak düzenlenen taşınmazlar yönünden, kadastrodan önceki nedenlere dayanılarak dava açma hakkı 10 yıl ile sınırlanmış ise de, kadastro sırasında haklarında kadastro tutanağı düzenlenmeyen taşınmazlar yönünden kadastrodan önceki nedenlere dayanılarak dava açma hakkını sınırlayan herhangi bir yasa hükmü bulunmamaktadır. Davacı, kadastro sırasında hakkında tutanak düzenlenmeyen taşınmaz bölümü yönünden dava açtığına göre, mahkemece işin esasına girilip ... neticesine göre bir karar verilmek gerekirken, yasal olmayan gerekçeyle yazılı şekilde hüküm kurulması isabetsizdir.”

20. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 30/9/2015 tarihli ve E.2014/16-102, K.2015/2026 sayılı ilamının ilgili kısmı şöyledir:

“Mahkemece, davanın tespit tarihinden sonraki 2 yıllık makul süre içerisinde açılmadığı gibi tespit tarihinden sonra 20 yıllık kazandırıcı zamanaşımı süresinin dolmadığı ve davanın süresinde açılmadığı gerekçesi ile davanın reddine dair verilen, davacılar vekilinin temyizi üzerineÖzel Dairece yukarıda yazılı gerekçeyle hüküm bozulmuş; Yerel Mahkemeceönceki gerekçelerle ilk kararda direnilmiştir.

Direnme yoluyla Hukuk Genel Kurulu önüne gelen uyuşmazlık; kadastro işlemleri sırasında tescil harici bırakılan yerler hakkında kadastrodan önceki hukuki nedenlere dayanarakdava açılmasını sınırlayan bir sürenin bulunup bulunmadığı noktasındatoplanmaktadır.

Hemen belirtmek gerekir ki; Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 36. maddesi uyarınca herkes, yargı mercileri önünde hak arama özgürlüğüne sahip olup, bu özgürlüğün en yaygın kullanılma şekli dava açma hakkıdır. Yine Anayasanın 13. maddesi uyarınca "Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir."

Öte yandan; ayni haklar yasal kısıtlama yok ise nitelikleri gereği her zaman ve herkese karşı ileri sürülebilirler. 3402 sayılı Kadastro Kanununun 12/3. maddesinde yalnızca hakkında tutanak düzenlenen taşınmazlarla ilgili olarak 10 yıllıkhak düşürücü süre belirlenmiş olup, gerek 3402 sayılı Kanunda, gerekse 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun tescil hükümlerini düzenleyen maddelerinde, hakkında tutanak düzenlenmeyen ya da tescil harici bırakılan yerler hakkında kadastro öncesi nedenlere dayanarak dava açılmasını sınırlayan bir süre düzenlenmesi bulunmamaktadır.

Nitekim,aynı ilkeler YargıtayHukuk Genel Kurulunun 22.04.2015 gün ve 2013/8-2061E.-2015/1256 K. sayılı kararında dakabul edilmiştir.

Hukuk Genel Kurulundaki görüşmeler sırasında, kadastro çalışmalarında tespit dışı bırakılan yerler hakkında tespit öncesi zilyetlik hukuksal nedenine dayanılarak dava açılması halinde, söz konusu davanın tespit harici bırakılma tarihinden itibaren makul bir süre içerisinde açılması gerektiği, makul süreninYargıtayın yerleşik kararları ile kabul edilip uzun yıllar boyunca istikrarlı bir şekilde uygulandığı, aksi takdirde bir süre kısıtlaması olmaksızın aradan uzun yıllar geçtikten sonra açılan davalarda sağlıklı bir sonuca ulaşılamayacağı, bu nedenle makul süre uygulamasının yerinde olduğu belirtilerek direnme kararının onanması gerektiği dile getirilmiş ise de, bu görüşçoğunluk tarafından benimsenmemiştir.

O halde, Hukuk Genel Kurulunca da benimsenen Özel Daire bozma kararına uyulmak gerekirken, önceki kararda direnilmesi usul ve yasaya aykırıdır.

Bu nedenle direnme kararı bozulmalıdır.”

V. İNCELEME VE GEREKÇE

21. Mahkemenin 9/3/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

1. Başvurucunun İddiaları

22. Başvurucu, dava konusu taşınmazla ilgili durumdanhaberdar olduktan 3,5 ay sonra dava açtığını ancak görevsizlik kararı ve yanlış dava açması nedeniyle sürecin uzadığını, tespit dışı bırakılan taşınmazlarda Kanun'da dava açma süresine yönelik herhangi bir hüküm bulunmadığını, Kanun'da yer almayan süre koşulunun Yargıtay içtihadıyla uygulandığını, makul süre kavramının muğlak ve belirsiz olduğunu, Yargıtayın benzer davalarda herhangi bir süre sınırlaması olmadığı yönünde yerleşik başka uygulamalarının bulunduğunu kaldı ki 3402 sayılı Kanun'un 12. maddesinde kadastro tutanaklarının kesinleştiği tarihten itibaren 10 yıllık süre içerisinde dava açılabileceğinin belirtildiğini, bu hükme göre dahi davanın süresinde açıldığını belirterek Anayasa'nın 2., 10., 35., 36., 37., 38. ve 141. maddelerinde güvence altına alınan haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüş, yeniden yargılama ve tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

2. Değerlendirme

23.Anayasa’nın 36. maddesinin birinci fıkrasışöyledir:

“Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.”

24. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun Anayasa'nın 2., 10., 35., 37., 38. ve 141. maddelerinde güvence altına alınan haklarının ihlal edildiği iddiasının adil yargılanma hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

25. Başvurucunun şikâyetinin, kadastro sırasında tespit dışı bırakılan yerle ilgili mülkiyet iddiasının makul süre içerisinde ileri sürülmediği gerekçesiyle reddedilmesinden dolayı davanın esasının Mahkemece incelenmemesi hususuna yönelik olduğu anlaşılmış, bu nedenle başvuru, adil yargılanma hakkının görünümlerinden olan Mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

26. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkinbaşvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

27. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir.

28.Anayasa'nın 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

29. Somut olaya benzer nitelikte bir başvuruda başvurucu, 2007 yılında yapılan kadastro çalışmalarında yol vasfı ile tespit dışı bırakılan taşınmazı yirmi yıldan fazla süredir kullandığını, zilyetlikle kazanım koşullarının oluştuğunu belirterek taşınmazın adına tapuya tescilini talep etmiş, yerel Mahkemenin davanın kabulüne ilişkin kararı, davanın iki yıllık makul süre içinde açılmadığı, taşınmazın tespit dışı bırakıldığı 23/5/2007 tarihinden dava tarihine kadar yirmi yıllık sürenin de geçmediği gerekçesiyle Yargıtay 8. Hukuk Dairesi tarafından bozulmuştur. İlk Derece Mahkemesi bozma ilamına uyarak davanın reddine karar vermiştir. Başvurucu, tescil davaları için 3402 sayılı Kanun'da düzenlenmeyen iki yıllık sürenin yorum yoluyla dava açma süresi olarak uygulanmasının adil yargılanma hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür. Anayasa Mahkemesi başvuruyu Mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelemiş, davanın yargısal uygulamayla kabul edilen iki yıllık makul süre içinde açılmadığı gerekçesiyle reddedilmesinin başvurucunun mahkemeye erişim hakkına bir müdahale oluşturduğunu, Yargıtay 8. Hukuk Dairesinin, yol, meydan, köprü gibi kamu malları hakkında açılacak tescil davalarında kadastro öncesindeki zilyetliğin dikkate alınması için davanın, taşınmazın tespit dışı bırakıldığı tarihten itibaren iki yıllık makul süre içinde açılması gerektiği yönünde içtihat geliştirdiğini, buna karşın Yargıtay 16. Hukuk Dairesi ve Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun, hakkında tutanak düzenlenmeyen ya da tespit harici bırakılan yerler hakkında kadastro öncesi nedenlere dayanılarak dava açılmasını engelleyen ya da hak düşürücü süre belirleyenyasal düzenleme mevcut olmadığından bu tür davalar için süre sınırı bulunmadığını kabul ettiğini, bu açıdan mevzuatta süre sınırı öngören herhangi bir düzenlemenin bulunmadığının anlaşıldığını, dava konusu taşınmaz hakkındaki zilyetliğe dayalı tescil davasının iki yıl içinde açılmasını zorunlu kılan Yargıtay 8. Hukuk Dairesinin uygulamasının Anayasa'nın 36. maddesi anlamında müdahalenin unsurlarından biri olan kanunilik şartını sağlamadığını, kanunilik şartının sağlanmaması nedeniyle müdahale açısından diğer güvence ölçütlerine riayet edilip edilmediğinin ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmediğini belirterek başvurucunun mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir(Yahya Özay, B. No: 2014/11141, 22/9/2016).

30. Anılan karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığı anlaşılan başvuru konusu olayda, başvurucunun kadastro çalışmaları sırasında yol vasfıyla tespit dışı bırakılan yerle ilgili açtığı tescil davasında Mahkemenin, dava açma süresine ilişkin mevzuatta herhangi bir süre koşulu bulunmadığı halde Yargıtay 8. Hukuk Dairesinin aynı konuya ilişkin Yargıtay 16. Hukuk Dairesi ve Yargıtay Hukuk Genel Kurulu kararı ile çelişir nitelikteki içtihadına dayanarak iki yıllık makul süre içerisinde açılmadığı gerekçesiyle verdiği ret kararı ile

Yargıtay 16. Hukuk Dairesinin kendi içtihadı ile çelişecek tarzda verdiği onama kararının kanuni bir dayanağının bulunmadığı, bu açıdan yapılan müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen sınırlama ölçütlerinden olan kanunilik şartını sağlamadığı anlaşılmış, müdahalenin diğer güvence ölçütlerine riayet edip etmediği değerlendirilmeksizin başvurucunun mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

31. Açıklanan nedenlerle başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamında mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

32. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

33. Başvurucu, yeniden yargılama ve tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

34.Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

35. Mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunduğundan kararın bir örneğinin Sarız Sulh Hukuk Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

36. İhlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama kararı verildiğinden başvurucunun tazminat talebinin reddine karar vermek gerekmiştir.

37. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin adil yargılanma hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak amacıyla Sarız Sulh Hukuk Mahkemesine (E.2012/75, K.2013/16) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E.206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE, 9/3/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ORHAN EREN

B. No: 2014/3003 | Karar tarihi: 09.03.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/3003

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ORHAN EREN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/3003)

Karar Tarihi: 9/3/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör : Akif YILDIRIM

Başvurucu : Orhan EREN

Vekili : Av. Abdulhekim GİDER

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, tutukluluğunun uzun sürmesi nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının; gözaltında müdafi atanmaması nedeniyle müdafi yardımından faydalanma hakkının; müdafi yokluğunda ve işkence altında alınan ifadelerin hükme esas alınması, sunulan delillerin dikkate alınmaması, eksik soruşturma yapılması, savunma için yeterli zamanın tanınmaması nedenleriyle hakkaniyete uygun yargılanma ve savunma haklarının; yargılamanın uzun sürede sonuçlandırılması nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 24/2/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına

karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6.Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Hizbullah terör örgütüne yönelik gerçekleştirilen soruşturma kapsamında 16/8/2002 tarihinde başvurucu hakkında gıyabi tutuklama kararı verilmiştir.

9. Başvurucu 11/10/2002 tarihinde gözaltına alındığını belirtmiştir. Başvurucu hakkındaki gıyabi tutuklama kararı 13/10/2002 tarihinde vicahiye çevrilmiştir.

10. İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığı, 9/1/2002 tarihli iddianamesiyle başvurucu hakkında Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nı cebren kaldırmaya teşebbüs etme suçundan kamu davası açmıştır.

11. Başvurucu hakkındaki yargılamanın sonraki aşamalarda (kapatılan) İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesinin (CMK 250. madde ile görevli) E.2004/173 sayısına kaydedildiği anlaşılmaktadır.

12. Mahkeme, 4/4/2008 tarihli ve E.2004/173, K.2008/75 sayılı kararıyla dosyanın M.S. isimli kişinin öldürülmesine ilişkin İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesinin E.2003/112 sayılı dosyasıyla resen birleştirilmesine karar vermiştir.

13. Yargıtayın dosyaların birleştirilmesinin uygun olmadığına ilişkin kararının ardından dava, İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesinin E.2008/308 sayılı dosyasına kaydedilmiştir.

14. (Kapatılan) İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesi (CMK 250. madde ile görevli) 11/6/2012 tarihli ve E.2008/308, K.2012/131 sayılı kararı ile başvurucunun anayasal düzeni cebren değiştirmeye teşebbüs suçundan mahkûmiyetine hükmetmiştir.

15. Yargıtay 9. Ceza Dairesi 18/12/2013 tarihli veE.2013/7008, K.2013/14931 sayılı ilâmıyla kararı düzelterek onamıştır.

16. Başvurucu, nihai kararın gerekçesinden 12/2/2014 tarihinde haberdar olduğunu belirtmiştir. Dosya içinde başvurucunun daha erken bir tarihte kararı öğrendiğini gösteren bir belgeye rastlanmamıştır.

17. Başvurucu 24/2/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

18. Bireysel başvuru sonrasında (kapatılan) İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesi (CMK 250. madde ile görevli),26/10/2016 tarihli ve E.2008/308, K.2012/131 sayılı ek kararı ile başvurucu hakkında infazın durdurulmasına ve yukarıda belirtilen davada yargılamanın yenilenmesinekarar vermiştir. Ek kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Dosyadaki belgelerden ve beyanlardan anlaşılacağı üzere, hükümlü hem soruşturma safhasında müdafii olmaksızın dinlenmiş, kendisi her aşamada işkenceye maruz kaldığını iddia etmiş ve yine kovuşturma safhasında da müdafii yokluğunda yargılaması yapılarak hakkında hüküm tesis olunmuştur. Keza gerekçeli karar incelendiğinde de müdafii olmaksızın, işkence altında alındığı tüm safha boyunca dile getirilen bu beyanlara itibar

olunduğu belirtilmiştir.

Dosyanın diğer sanığı ve hükümlü Orhan Eren [başvurucu] ile aynı delil durumu içerisinde olan B. Ş. hakkında Anayasa Mahkemesi, adli yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiaların kabul edilebilir olduğuna, müdafi yardımından faydalanma açısından hakkaniyete uygun yargılama hakkının ihlal edildiğine, yine makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine yönelik tespitleri ile yargılanmanın yenilenmesine hükmetmiştir.

Hükümlü Orhan Eren [başvurucu] açısından durum değerlendirildiğinde; özellikle müdafii olmaksızın işkence altında alındığını sürekli dile getirdiği soruşturma beyanlarına ve yine kovuşturma safhasında esasa ve mütaala ilişkin savunma safhasında da müdafi yardımı olmaksızın alınan beyanlarına hüküm tesis olunurken itibar olunması, makul sürede yargılamanın bitirilememesi gözetildiğinde, temel haklarının ihlal edildiği aşikar olduğu, her ne kadar Anayasa Mahkemesine yapmış olduğu başvuru sonuçlanmasa da aynı durumdaki sanık B. Ş. hakkındaki Anayasa Mahkemesi kararının emsal teşkil ettiği, bireysel başvurunun sonucunun beklenilmesine telafisi olunmayacak zararlara yol açabileceği, mevcut hak ihlalinin onarılmasının zaruret olduğu anlaşılmakla, talebin kabulüne yönelik aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

19. Mahkemenin 9/3/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

20. Başvurucu, tutukluluğunun makul süreyi aştığını ve tutukluluğunun uzun sürdüğünü belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

21. Anayasa Mahkemesi, benzer iddiaların ileri sürüldüğü başvurulara ilişkin olarak birçok kararında “zaman bakımından yetkisi”yle ilgili ilkeleri belirlemiştir. İlk derece mahkemesince verilen mahkûmiyet kararının anılan yetkinin başladığı 23/9/2012 tarihinden sonra verilmiş olması gerektiği, bu tarihten önce verilen bir nihai kararla sona eren tutukluluk hâllerine ilişkin başvuruların zaman bakımından yetki dışında kaldığı kabul edilmiştir (Osman Büyüksu, B. No: 2013/5512, 3/4/2014, §§ 20-24; Ali Öksüz, B. No: 2013/6065, 3/4/2014, §§ 20-23; Cevdet Genç, B. No: 2012/142, 9/1/2014, §§ 24-29).

22. Somut olayda başvurucunun bir suç isnadına bağlı tutukluluk durumunun İlk Derece Mahkemesinin karar verdiği 11/6/2012 tarihinde yani bireysel başvuruların incelenmeye başlandığı tarih olarak belirlenen 23/9/2012 tarihinden önce sona erdiği anlaşılmıştır.

23. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının zaman bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

24. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

25. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

26. Ceza yargılamasının süresi tespit edilirken, sürenin başlangıç tarihi olarak bir kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirilmesi veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi bir takım tedbirlerin uygulandığı tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak ise suç isnadına ilişkin nihai kararın verildiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (B.E., B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 34)

27. Ceza yargılamasının süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (B.E., § 29)

28. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 11 yıl 4 ay 2 günde tamamlanan yargılamanın süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

29. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. Adil Yargılanma Hakkı Kapsamındaki Diğer İhlal İddiaları

30. Başvurucu, gözaltındayken kendisine müdafi atanmayarak avukata erişiminin sağlanmadığını, müdafi yokluğunda ve işkence altında alınan ifadelerin hükme esas alındığını, eksik soruşturma yapıldığını, savunmasını hazırlaması için gerekli zaman vekolaylıklar tanınmadığını, delillerin takdirinde yanılgıya düşülmesi suretiyle haksız olarak mahkûm edildiğini belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

31. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca bireysel başvuru yoluyla Anayasa Mahkemesine başvurabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması gerekir. Temel hak ve özgürlüklere saygı, devletin tüm organlarının anayasal ödevi olup bu ödevin yerine getirilmemesi nedeniyle ortaya çıkan hak ihlallerinin düzeltilmesi idari ve yargısal makamların görevidir. Bu nedenle temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının öncelikle derece mahkemeleri önünde ileri sürülmesi, bu makamlar tarafından değerlendirilmesi ve bir çözüme kavuşturulması esastır (Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt, B. No: 2012/403, 26/3/2013, § 16).

32. Bu nedenle Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, iddia edilen hak ihlallerinin derece mahkemelerince düzeltilmemesi hâlinde başvurulabilecek ikincil nitelikte bir kanun yoludur. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur. Bu ilke uyarınca başvurucunun şikâyetini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve kanıtlarını zamanında bu makamlara sunması, aynı zamanda bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir (Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt, § 17).

33. Somut olayda başvurucu hakkında verilmiş olan karar, temyiz incelemesi sonucunda Yargıtay 9. Ceza Dairesinin 18/12/2013 tarihli ilamı ile onanarak kesinleşmiştir. Ancak başvurucunun bireysel başvurudan sonra 19/9/2016 tarihli dilekçe ile olağanüstü kanun yolu niteliğinde olan yargılamanın yenilenmesi talebiyle kararı veren mahkemeye yaptığı başvuru kabul edilmiştir.

34. Yargılamanın yenilenmesi, olağanüstü bir kanun yolu olarak düzenlenmişse de mahkemece yargılamanın yenilenmesine karar verilmesi hâlinde yapılacak duruşma sonucunda dava hakkında yeniden hüküm verilecektir. Anılan hükme karşı kanun yollarına başvurulması imkânı da bulunmaktadır. Dolayısıyla bu süreçte adil yargılanma hakkına yönelik ihlal iddialarının öncelikle derece mahkemelerince incelenmesinin beklenilmesi Anayasa Mahkemesinin ikincil nitelikteki rolüne uygun olacaktır.

35. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemiş olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

D. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

36. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

37. Başvurucu 100.000 TL maddi, 100.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

38. Somut olayda, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

39. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığındabaşvurucuya net 14.400 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.Anayasa Mahkemesinin maddi tazminata hükmedebilmesi için başvurucunun uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Başvurucunun bu konuda herhangi bir belge sunmamış olması nedeniyle maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

40. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın zaman bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Adil yargılanma hakkı kapsamındaki diğer ihlal iddialarının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA

3. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 14.400 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer

taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için (kapatılan) İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesinin yerine bakan Mahkemeye (E.2008/308, K.2012/131) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 9/3/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

FAYSAL BİL

B. No: 2014/3397 | Karar tarihi: 09.03.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/3397

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

FAYSAL BİL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/3397)

Karar Tarihi: 9/3/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör Yrd. : Tuğba YILDIZ

Başvurucu : Faysal BİL

Vekili : Av. Saim BOZKURT

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, terör örgütü üyeleri tarafından kaçırıldığı hâlde bu durum dikkate alınmaksızın 17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun kapsamında yapılan başvurunun reddedilmesi nedeniyle hakkaniyete uygun yargılanma ve mülkiyet haklarının; ret işlemine karşı açılan davaya ilişkin yargılama işlemlerinin adil olmaması, makul sürede sonuçlandırılmaması nedenleriyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 13/3/2014 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. Başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde başvurunun Komisyona sunulmasına engel teşkil edecek bir eksikliğinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm İkinci Komisyonunca 30/4/2015 tarihinde, başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmiştir.

4. Birinci Bölüm İkinci Komisyonunca 30/4/2015 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından 2/9/2015 tarihinde başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlığın 2/10/2015 tarihli yazısında Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu; Batman ili Sason ilçesi Yücebağ beldesi Kevire Mendo mevkiinde ikamet etmekteyken 1993 yılında terör örgütünce kaçırıldığını, daha sonra serbest bırakıldığını, bu özel durumundan kaynaklanan güvenlik kaygısı nedeniyle köyünü terk etmek zorunda kaldığını iddia etmiştir.

9. Başvurucu 3/7/2006 tarihinde 5233 sayılı Kanun kapsamına giren zararlarının karşılanması talebiyle Batman Valiliği Zarar Tespit Komisyonuna (Komisyon) başvurmuştur.

10. Komisyon 31/12/2010 tarihli ve 2010/1-923 sayılı kararında, terör olayları sonucu oluşan zararların karşılanması talebiyle yapılan başvuruda dosyanın incelenmesi sonucunda Yücebağ'ın belde olduğu, belediye seçimlerinin düzgün yapıldığı, beldede yoğun bir nüfusun yaşadığı gerekçeleriyle talebin reddine karar vermiştir.

11. Belirtilen ret işlemi aleyhine Diyarbakır 1. İdare Mahkemesinde başvurucu tarafından açılan dava, yetkisizlik kararıyla Batman İdare Mahkemesine devredilmiştir.

12. Batman İdare Mahkemesinin 24/2/2012 tarihli ve E.2011/3801, K.2012/1445 sayılı kararı ile dava reddedilmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili bölümü şöyledir:

“... Yücebağ Beldesinin Yıldız mahallesi, Barış mahallesi, Karşıyaka mahallesi, ve Tepe mahallesinden oluştuğu, Tepe mahallesinin de Alaçayır mezrası, Uğurlar mezrası, Tuzaksız mezrası, Golagado mezrasındanoluştuğu, Batman İl Jandarma Komutanlığı'nın 25.03.2011 tarih ve 18647-11/Ter.Suç.Ks sayılı Batman Valiliği'ne hitaben yazılı boşalan ve boşaltılan köylere ilişkin yazısından; Yücebağbeldesi, Yıldız mahallesi, Barış mahallesi, Karşıyaka mahallesinin boşalan ya da boşaltılan yerlerden olmadığı ancak; Alaçayır mezrası, Uğurlar mezrası, Tuzaksız mezrası veGolagado mezralarının 1994/1995-2000 tarihleri arasında tamamen boşaldığının ifade edildiği, Batman İl Jandarma Komutanlığının 01/10/2009 tarih ve 3700-63966-09/GKK/Ks. sayılı ve eki 17.11.2009 tarihli tutanağa göre, 1987-2000 yılları arasında Yücebağ beldesindeGKK veGÖKKgörevlendirildiği ve koruculuk sisteminin bulunduğu, korucu aileleri haricinde köyde 105 hanenin ikamet ettiği, köy nüfusunun 1990 yılında 2031, 1997 yılında 1232, 2000 yılında, 2796 kişi olduğu, Batman/Sason İlçe Seçim Kurulu Başkanlığının 4.09.2009 tarih ve 185 sayılı yazısına göre; yapılan araştırmalarda, 1990-2000 yılları arasında muhtarlık seçimlerinin yapıldığı, ancak evrakların imha edilmek üzere SEKA'ya gönderildiği,Yücebağ Beldesi İlköğretim Okulu'nun 1993-1994 yıllarında güvenlik sebebiyle kapalı olduğu,diğer yıllarda İlköğretim Okulunun eğitim ve öğretime açık olduğunun ifade edildiğigörülmektedir.

Öte yandan davacının 1993 yılında terör örgütünce kaçırıldığı, alıkonulduğu iddia edilmiş

ise de, adli ve idari merciilerde bu konuda bilgi ve belge bulunmadığı, davacı vekilince bu durumun somut ve net olarak ortaya konulamadığı, kaçırıldığına ilişkin kolluk makamlarına yapılmış bir ihbar bulunmadığından, davacıya yönelik kişisel saldırı ve tehdit olduğu iddiasına itibar edilmemiştir.

Bu durumda, aralarında davacının da bulunduğu Yücebağ Beldesinin (Yıldız Mahallesi)halkının bir kısmının, güvenlik kaygısıyla da olsa köyden göç etmelerinden dolayı uğradıkları zararın, anılan köyün tamamen boşalmamış olması diğer bir ifadeyle anılan köyde nesnel güvenlik kaygısının yaşanmamış olması ve davacıya yönelik bir terör tehdidi ya da saldırısının bulunmaması nedenleriyle, 5233 sayılı Yasa hükümlerine göre idarece karşılanmasına hukuki olanak bulunmadığından, davacının isteminin reddi yolunda tesis edilen dava konusu işlemde hukuka aykırılık görülmemektedir.”

13. Başvurucunun temyizi üzerine Danıştay Onbeşinci Dairesinin 31/1/2013 tarihli ve E.2012/6777, K.2013/753 sayılı ilamı ile kararın usul ve hukuka uygun olduğu, dilekçede ileri sürülen temyiz nedenlerinin kararın bozulmasını gerektirecek nitelikte görülmediği belirtilerek onanmasına karar verilmiştir.

14. Başvurucu karar düzeltme talebinde bulunmuş; aynı Dairenin 3/12/2013 tarihli ve E.2013/13162, K. 2013/9783 sayılı ilamı ile başvurucunun talebi reddedilmiştir. Karar düzeltme kararı, başvurucuya 18/2/2014 tarihinde tebliğ edilmiştir.

15. Başvurucu 13/3/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

16. 5233 sayılı Kanun’un 1., 2., 4., 6., 7., 8., geçici 1., geçici 3., geçici 4. maddeleri, 24/6/2013 tarihli ve 2013/5034 sayılı Bakanlar Kurulu kararı eki kararın 1. maddesi, Danıştay Onuncu Dairesinin 30/12/2008 tarihli ve E.2008/4141, K.2008/9584 sayılı kararı, Danıştay Onuncu Dairesinin 31/12/2008 tarihli ve E.2008/5548, K.2008/9733 sayılı kararı, Danıştay Onuncu Dairesinin 20/2/2009 tarihli ve E.2008/6679, K.2009/1227 sayılı kararı (Celal Demir, B. No: 2013/3309, 6/2/2014, §§ 15-28).

17. 5233 sayılı Kanun’un 25/4/2013 tarihli ve 6462 sayılı Kanun’un 1. maddesiyle değişik 9. maddesinin birinci ve üçüncü fıkraları şöyledir:

“Yaralanma, engelli hâle gelme ve ölüm hâllerinde (7000) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucunda bulunan miktarın;

a) Yaralananlara altı katı tutarını geçmemek üzere yaralanma derecesine göre,

b) Çalışma gücü kaybı, yetkili sağlık kuruluşları tarafından üçüncü derece olarak tespit edilenlere dört katından yirmidört katı tutarına kadar,

c) Çalışma gücü kaybı, yetkili sağlık kuruluşları tarafından ikinci derece olarak tespit edilenlere yirmibeş katından kırksekiz katı tutarına kadar,

d) Çalışma gücü kaybı, yetkili sağlık kuruluşları tarafından birinci derece olarak tespit edilenlere kırkdokuz katından yetmişiki katı tutarına kadar,

e) Ölenlerin mirasçılarına elli katı tutarında,

Nakdî ödeme yapılır.

…

Birinci fıkranın (e) bendine göre belirlenen nakdî ödemenin mirasçılara intikalinde 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun mirasa ilişkin hükümleri uygulanır.”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

18. Mahkemenin 9/3/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

19. Başvurucu; 5233 sayılı Kanun kapsamında yaptığı talebin ve akabinde açtığı davanın reddedildiğini, terör saldırısı neticesinde köyde birçok kişinin yaralandığını veya öldürüldüğünü, dosyadaki zarar tespitine ilişkin raporlar ve güvenlik nedeniyle köyünün boşaltılmış olduğunu belirten belgeler ile terör örgütü mensuplarınca 1993 yılında kaçırılmasına dair özel durumu dikkate alınmadan köyün tamamen boşalmamış olduğu soyut gerekçesine ve şahsına yönelik bir terör tehdidi ya da saldırısının bulunmamasına dayanılarak sunduğu belgeler değerlendirilmeden idare tarafından sunulan belgelerin dikkate alındığını, bu belgeler tebliğ edilmemek suretiyle kendisine savunma imkânı tanınmadan verilen kararın adil olmadığını belirtmiştir.

20. Başvurucu; ayrıca kararların yeterli gerekçe ihtiva etmediğini, sunduğu belgeleri dikkate almadan idarece sunulan belgelere dayalı olarak karar veren Mahkemenin tarafsız olmadığını, davasının reddine karar verilmesi nedeniyle makul ve objektif bir sebep bulunmamasına rağmen şahsına tazminat ödenmediğini, aynı yerleşim yerindeki kişilere tazminat ödendiğini, ayrımcılığa maruz kaldığını, idarenin can ve mal güvenliğini sağlama yükümlülüğünü yerine getirmemesi sonucu mülkiyet hakkından yoksun kaldığını ve Derece Mahkemelerinin yaptığı hatalı değerlendirme nedeniyle zararlarının tazmin edilmediğini, 5233 sayılı Kanun’da yer almayan bir nedene dayanılarak Komisyon ve yargı makamlarınca talebinin reddedildiğini, yaptığı başvuru hakkında yürütülen işlemlerin makul sürede sonuçlandırılmadığını belirterek Anayasa’nın 2., 7., 10., 35., 36., 87., 125. ve 141.maddelerinde tanımlanan haklarının ihlal edildiğini iddia etmiş ve maddi tazminat talebinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

21. Başvuru formu ve ekleri incelendiğinde başvurucunun, 5233 sayılı Kanun kapsamındaki zararlarının tazmini amacıyla açtığı davanın reddedilmesi nedeniyle Anayasa’nın 2., 7., 10., 35., 36., 87., 125. ve 141.maddelerinde tanımlanan haklarının ihlal edildiğini iddia ettiği anlaşılmıştır. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun ihlal iddiaları aşağıdaki başlıklar altında incelenmiştir:

1. Eşitlik İlkesinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

22. Başvurucu, 5233 sayılı Kanun kapsamında yaptığı giderim talebinin ve akabinde açtığı davanın reddedilmesi nedeniyle Anayasa’nın 10. maddesinde tanımlanan eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini iddia etmiştir.

23. 5233 sayılı Kanun kapsamında yapılan başvurularda, tazminat taleplerinin reddedilmesi nedeniyle ayrımcılığa maruz kalındığı iddiası daha önce bireysel başvuruya konu olmuş ve Anayasa Mahkemesinin bu konuda verdiği kararlarında başvurucuların kendilerine hangi temele dayalı olarak ayrımcılık yapıldığına ilişkin herhangi bir beyanda bulunmadıkları gibi

belirtilen iddialarını temellendirecek herhangi bir somut bulgu ve kanıt da sunmamış oldukları dikkate alınarak başvurucuların anılan iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğu sonucuna varılmıştır (Mesude Yaşar, B. No: 2013/2738, 16/7/2014, §§ 43-48; Cahit Tekin, B. No: 2013/2744, 16/7/2014, §§ 39-44).

24. Somut başvuru açısından yapıldığı iddia edilen ayrımcılığın hangi temele dayalı olduğuna dair bir beyanda bulunulmadığı, belirtilen iddiaları temellendirecek herhangi bir somut bulgu ve kanıt sunulmadığı gibi farklı karar verilmesini gerektiren bir yön de bulunmamaktadır.

25. Açıklanan nedenlerle başvurucunun eşitlik ilkesinin ihlal edildiği iddialarının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

a. Tarafsız Mahkemede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

26. Başvurucu, idare tarafından sunulan ve kendisine tebliğ edilmeyen belgelere göre karar veren Mahkemenin tarafsız olmadığını iddia etmiştir.

27. 5233 sayılı Kanun kapsamında yapılan başvurularda, benzer iddialar daha önce bireysel başvuruya konu olmuş ve Anayasa Mahkemesinin bu konuda verdiği kararlarında, başvurulara konu yargılamalarda hâkimin tarafsızlığına ilişkin karineyi ortadan kaldıracak şekilde yargılamayı yürüten hâkimin taraflardan birine yönelik ön yargılı ve taraflı bir tutumu, kişisel bir kanaati veya menfaati, bu bağlamda kişisel bir taraflılığının söz konusu olduğunu ortaya koyan bir bulgu saptanmadığı anlaşıldığından başvurucuların anılan iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğu sonucuna varılmıştır (Mesude Yaşar, §§ 38-41; Cahit Tekin, §§ 34-37).

28. Somut başvuru açısından hâkimin tarafsızlığına ilişkin karineyi ortadan kaldıracak bir olgu ya da bulgu saptanmadığı gibi farklı karar verilmesini gerektiren bir yön de bulunmamaktadır.

29. Açıklanan nedenlerle başvurucunun tarafsız mahkemede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Çelişmeli Yargılama ve Silahların Eşitliği İlkelerinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

30. Başvurucu, sunduğu bilgi, belge, deliller dikkate alınmaksızın sadece idare tarafından sunulan ve kendisine tebliğ edilmeyen belgelere dayanılarak İlk Derece Mahkemesi tarafından davanın reddine karar verildiğini belirtmiş; bu nedenle çelişmeli yargılama ve silahların eşitliği ilkelerinin ihlal edildiğini iddia etmiştir.

31. 5233 sayılı Kanun kapsamında yapılan başvurularda, çelişmeli yargılama ve silahların eşitliği ilkelerinin ihlal edildiği iddiası daha önce bireysel başvuruya konu olmuş ve Anayasa Mahkemesinin bu konuda verdiği kararlarında başvurulara konu tazminat taleplerinin 5233 sayılı Kanun kapsamında karşılanıp karşılanmayacağı noktasında Danıştay tarafından ihdas edilen içtihadi kriter olan “yerleşim yerinin tamamen boşalmış/boşaltılmış olması” ölçütünden yararlanıldığı, bu hususun tespiti için de bir kısım idari birimden gelen tahkikat sonuçlarına dayanıldığı, bu belgelerin ve içeriklerinin Komisyon ya da İlk Derece Mahkemesi kararlarına aktarıldığı, bu suretle ilgili belgeler ve içeriklerine en geç İlk Derece

Mahkemesi kararıyla başvurucuların vâkıf olduğu tespit edilmiştir. Başvurucuların, temyiz ve karar düzeltme talep dilekçelerinde bu belgeler ışığında yapılan tespitlere karşı itiraz ve savunmalarını ileri sürme imkânlarının bulunduğu; başvurucular tarafından ibraz edilen delil ve beyan dilekçeleri kapsamında Mahkemelerce idare ve başvurucular tarafından sunulan belgeler değerlendirilerek başvuruculara dava malzemesine ilişkin olarak tetkik ve beyanda bulunma olanağının tanındığı, bu çerçevede başvuru dosyaları kapsamından başvurucuların yargılamanın sonucunu etkileyecek usule ilişkin bir imkândan mahrum bırakılmadığı anlaşıldığından başvuruların bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir (Mesude Yaşar, §§ 74-76; Cahit Tekin, §§ 70-72).

32. Somut başvuruda, yukarıda değinilen ilkeler ışığında yapılan incelemelerde başvurucunun usule ilişkin bir imkândan mahrum bırakılmadığı ve başvurucu açısından farklı karar verilmesini gerektiren bir yön bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

33. Açıklanan nedenlerle başvurucunun çelişmeli yargılama ve silahların eşitliği ilkelerinin ihlal edildiği iddialarının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

c. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

34. Başvurucu, 5233 sayılı Kanun kapsamında ileri sürdüğü giderim talebinin değerlendirilmesi hususundaki idari süreç ve yargılama prosedürlerinin makul sürede sonuçlandırılmaması nedeniyle Anayasa'nın 36. maddesinde tanımlanan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

35. 5233 sayılı Kanun kapsamında yapılan müracaatlarda idari yargı makamları nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar, daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesinin bu konuda verdiği kararlarında, Komisyon ve yargılama aşamalarında geçen süreler ile davanın tüm koşulları, karara bağlanan başvuru sayısı ve yargılama sürecinde Komisyon ve yargılama makamlarınca yapılan işlemler dikkate alınarak uyuşmazlığın karara bağlanması konusunda kamu otoritelerine ve özellikle yargılama organlarına atfedilebilecek bir gecikmenin olmadığı ve toplamda sekiz yılın altında gerçekleşen başvuruların karara bağlanma süresinin makul sürede yargılanma hakkının ihlaline yol açmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Sabri Çetin, B. No: 2013/3007, 6/2/2014, §§ 61-69; Mahmut Can Arslan, B. No: 2013/3008, 6/2/2014, §§ 60-68; Mehmet Gürgen, B. No: 2013/3202, 6/2/2014, §§ 58-66; Celal Demir, §§ 58-66). Başvurunun kesin olarak karara bağlanmasının daha uzun bir sürede gerçekleştiği ve bu durumun başvuruculara atfedilebilecek bir kusurdan kaynaklanmadığı durumlarda ise makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır (İsmet Kaya, B. No: 2013/2294, 8/5/2014, §§ 46-70).

36. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Mahkeme, … açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir."

37. Somut davaya bir bütün olarak bakıldığında Komisyona başvuru tarihi olan 3/7/2006 ile nihai karar tarihi olan 3/12/2013 arasında geçen 7 yıl 5 aylık sürede, uyuşmazlığın karara bağlanması konusunda kamu otoritelerine ve özellikle yargılama organlarına atfedilebilecek bir gecikmenin olduğu tespit edilemediğinden ve başvuru açısından farklı karar verilmesini gerektiren bir yön de bulunmadığından yargılama süresinin makul olduğu sonucuna

varılmıştır.

38. Açıklanan nedenlerle başvurucunun makul sürede yargılanma hakkına yönelik bir ihlalin olmadığı açık olduğu anlaşıldığından başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

d. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

39. Başvurucu, Mahkeme kararlarında talep sonucuna etki eden hususlara dair yeterli gerekçeye yer verilmediğini iddia etmiştir.

40. 5233 sayılı Kanun kapsamında yapılan başvurularda, gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiası daha önce bireysel başvuruya konu olmuş ve Anayasa Mahkemesinin bu konuda verdiği kararlarında, başvurucuların hakkaniyete uygun yargılanma hakkı kapsamında olan özel durumlarının değerlendirilmesi hariç olmak üzere başvurucular tarafından ileri sürülen ve hüküm sonucunu etkilediği iddia edilen taleplerinin derece mahkemeleri kararlarında denetlenerek reddedildiği gerekçesiyle başvuruların bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğu sonucuna varılmıştır (Mesude Yaşar, §§ 79-82; Cahit Tekin, §§ 75-77).

41. Somut başvurunun incelenmesi neticesinde başvurucunun taleplerinin 5233 sayılı Kanun kapsamında kabul edilip edilmeyeceği noktasında yerleşim yerinin tamamen boşalmış/boşaltılmış olup olmadığının çeşitli idari kurumlar tarafından tanzim edilen tutanak ve belgeler kapsamında Derece Mahkemesince değerlendirildiği, başvurucu tarafından ileri sürülen ve hüküm sonucunu etkilediği iddia edilen istemlerin tartışılarak reddedildiği (bkz. § 12), İlk Derece Mahkemesince oluşturulan karar ve gerekçesi hukuka uygun bulunmak suretiyle kanun yolu denetiminden geçerek (bkz. §§ 13, 14)kesinleştiği anlaşılmıştır. Bu bakımdan başvurucunun gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine yönelik iddiaları hakkında farklı karar verilmesini gerektiren bir yön bulunmamaktadır.

42. Açıklanan nedenlerle başvurucunun gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddialarının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

e. Yargılamanın Sonucu İtibarıyla Adil Olmadığına İlişkin İddia

43. Başvurucu; 5233 sayılı Kanun kapsamında yaptığı talebin ve akabinde açtığı davanın reddedildiğini, terör saldırısı neticesinde köyde birçok kişinin yaralandığını ve öldürüldüğünü, dosyadaki zarar tespitine ilişkin raporlar ve güvenlik nedeniyle köyünün boşaltılmış olduğunu belirten belgeler ile 1993 yılında terör örgütü mensuplarınca kaçırılmasına dair özel durumunun Mahkemece dikkate alınmadığını belirtmiş; bu iddiaların Anayasa’nın 36. maddesi kapsamında değerlendirilmesi uygun görülmüştür.

44. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrası ile Kanun’un 49. maddesinin (6) numaralı fıkrasında, bireysel başvurulara ilişkin incelemelerde kanun yolunda gözetilmesi gereken hususların incelemeye tabi tutulamayacağı, 6216 sayılı Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında ise açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Mahkemece kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir (Necati Gündüz ve Recep Gündüz, B. No: 2012/1027, 12/2/2013, § 24).

45. Anılan kurallar uyarınca ilke olarak derece mahkemeleri önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının

yorumlanması ve uygulanması ile derece mahkemelerince uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun esas yönünden adil olup olmaması bireysel başvuru incelemesine konu olamaz. Bunun tek istisnası, derece mahkemelerinin tespit ve sonuçlarının adaleti ve sağduyuyu hiçe sayan tarzda bariz takdir hatası içermesidir. Bu çerçevede kanun yolu şikâyeti niteliğindeki başvurular, derece mahkemesi kararları bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik içermedikçe Anayasa Mahkemesince esas yönünden incelenemez (Necati Gündüz ve Recep Gündüz, § 26).

46. Başvurucu; maddi vakıa ve delillerin hatalı takdiri neticesinde davanın reddedildiğini, bu kapsamda Derece Mahkemelerince delillerin takdirinin hatalı ve hükmün sonuç itibarıyla hukuka aykırı olduğunu belirtmekte olup başvurucunun iddialarının özünün Derece Mahkemelerince delillerin değerlendirilmesinde ve hukuk kurallarının yorumlanmasında isabet olmadığına ve esas itibarıyla yargılamanın sonucuna ilişkin olduğu anlaşılmaktadır.

47. Başvuru konusu İdare Mahkemesi kararında, başvurucunun 1993 yılında terör örgütünce kaçırıldığı, alıkonulduğu iddia edilmiş ise de adli ve idari merciilerde bu konuda bilgi ve belge bulunmadığı, başvurucu vekilince bu durumun somut ve net olarak ortaya konulamadığı, kaçırıldığına ilişkin kolluk makamlarına yapılmış bir ihbar bulunmadığından başvurucuya yönelik kişisel saldırı ve tehdit olduğu iddiasına itibar edilmediği, bu durumda aralarında başvurucunun da bulunduğu Yücebağ beldesinin (Yıldız Mahallesi)halkının bir kısmının güvenlik kaygısıyla da olsa köyden göç etmesinden dolayı uğradığı zararın, anılan köyün tamamen boşalmamış olması diğer bir ifadeyle anılan köyde nesnel güvenlik kaygısının yaşanmamış olması ve başvurucuya yönelik bir terör tehdidi ya da saldırısının bulunmaması nedenleriyle 5233 sayılı Kanun hükümlerine göre idarece karşılanmasına hukuki olanak bulunmadığından başvurucunun isteminin reddi yolunda tesis edilen dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı belirtilerek davanın reddine hükmedilmiştir. Başvurucunun iddiaları, temyiz merciince de incelenip reddedilmek suretiyle yerel Mahkeme kararı onanmıştır.

48. Başvurucunun iddiaları incelendiğinde terör nedeniyle kaçırılmış olduğuna ilişkin somut bilgi ve belge sunmadığı, Mahkeme kararı gerekçesi de (bkz. § 12)dikkate alındığında Derece Mahkemelerinin kararlarında bariz takdir hatası ve açık bir keyfîlik bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

49. Açıklanan nedenlerle başvurucu tarafından ileri sürülen iddiaların kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu anlaşıldığından başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Eşitlik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Tarafsız mahkemede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Çelişmeli yargılama ve silahların eşitliği ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

4. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan

yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

5. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

6. Yargılamanın sonucu itibarıyla adil olmadığına ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 9/3/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MURAT KARA VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/6042 | Karar tarihi: 09.03.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/6042

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MURAT KARA VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/6042)

Karar Tarihi: 9/3/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör : Ayhan KILIÇ

Başvurucular : 1. Murat KARA

2. Saim YILIK

3. Nezir BAŞARAN

4. Nizamettin ULUDAĞ

Vekilleri : 1. Av. Orhan AVCI

2. Av. Garip GÜNDOĞDU

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, yol çalışması sırasında ihtiyaç duyulan mıcırın elde edilmesi amacıyla mıcır ocağında gerçekleştirilen patlamalar sonucu taşınmazın hasar görmesi sebebiyle hükmedilen tazminatın yetersiz görülmesi nedeniyle mülkiyet hakkının; davalı lehine vekâlet ücretine hükmedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlali iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. 2014/6042 başvuru numaralı bireysel başvuru dosyasında başvuru 30/4/2014 tarihinde, 2014/7169, 2014/7172 ve 2014/7174 başvuru numaralı bireysel başvuru dosyalarında ise

başvurular 20/5/2015 tarihinde yapılmıştır.

3. Birinci Bölüm İkinci Komisyonunca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, bu aşamada başvuru hakkında bir görüş bildirilmeyeceğini ifade etmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7.Başvurucular Murat Kara, Saim Yılık, Nezir Başaran ve Nizamettin Uludağ sırasıyla 1978, 1990, 1976 ve 1955 doğumlu olup Diyarbakır ili Silvan ilçesi Suzuz köyünde ikamet etmektedir.

8. Silvan Köylere Hizmet Götürme Birliği tarafından 11/3/2010 tarihinde iki özel şirkete ihale edilen "Silvan-Diyarbakır (30.000-75.000) Arası Devlet Yolu Toprak İşleri, Sanat Yapıları ve Üst Yapı Yapımı İşi" nedeniyle ihtiyaç duyulan mıcır, Karayolları Genel Müdürlüğünden (KGM) alınan izne istinaden başvuruculların ikamet ettiği Susuz köyü sınırları içinde bulunan KGM'ye ait mıcır ocağından temin edilmiştir.

9. İhaleyi üstlenen şirketler tarafından, ihtiyaç duyulan mıcırın elde edilebilmesi için KGM'nin gözetimi altında 10/7/2009 ila 20/10/2009 tarihleri arasında mıcır ocağında çeşitli patlatma faaliyetleri gerçekleştirilmiştir.

10. Söz konusu patlamalar nedeniyle başvuruculların yığma ve kargir nitelikteki evlerinde çeşitli derecelerde hasar oluşmuştur.

A.Sulh Hukuk Mahkemesinde Yapılan Delil Tespiti Talebi

11. Başvurucular 2009 yılı içerisinde ancak dosyadan anlaşılamayan bir tarihte Silvan Sulh Hukuk Mahkemesine (Sulh Hukuk Mahkemesi) başvurarak hasarın tespitini talep etmişlerdir.

12. Sulh Hukuk Mahkemesince bir patlayıcı uzmanı, bir jeoloji mühendisi ve bir de inşaat mühendisi olmak üzere üç bilirkişi ile birlikte 25/12/2009 tarihinde mahallinde keşif yapılmıştır. Patlayıcı uzmanı tarafından hazırlanan 12/1/2010 tarihli raporda, evlerde meydana gelen çatlak ve kırıkların amonyum nitrat katkılı dinamit patlatması sonucu meydaya geldiği kanaati belirtilmiştir. Jeoloji mühendisince hazırlanan 4/1/2010 tarihli raporda da yapıda oluşan çatlakların patlama sonucu oluştuğu ifade edilmiştir.

13. İnşaat mühendisi bilirkişi tarafından düzenlenen 4/1/2010 tarihli raporda, yığma ve kargir ev olduğu tespit edilen yapıların Bayındırlık ve İskan Bakanlığınca (Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca) düzenlenen "Mimarlık ve Mühendislik Hizmet Bedellerinin Hesabında Kullanılacak 2009 Yılı Yapı Yaklaşık Birim Maliyetleri Hakkında Tebliğ"e göre III. sınıf A grubuna dahil konut olduğu ifade edilmiştir. Oluşan çatlak ve yarıkların iskân amaçlı tehlike arzettiği vurgulanan raporda, anılan Tebliğ'de III. sınıf A grubu yapılar için belirlenen 437 TL ile taşınmazın alanının çarpılması ve yıpranma payı ile değer düşüklüğünün dikkate alınması suretiyle başvurucular Murat Kara, Saim Yılık, Nezir Başaran ve Nizamettin Uludağ'ın taşınmazlarında patlama nedeniyle meydana gelen zarar

sırasıyla 16.592,02 TL, 52.407,23 TL, 29.563,05 ve 80.625,50 TL olarak tespit edilmiştir.

B. İdari Yargıda Açılan Tam Yargı Davası

14. Başvurucular 11/1/2010 tarihinde KGM'ye başvurarak bilirkişi raporlarında tespit edilen zararın tazminat olarak ödenmesi talebinde bulunmuşlardır.

15. Başvuruların cevap verilmeyerek zımnen reddi üzerine 8/3/2010 tarihinde Diyarbakır 2. İdare Mahkemesinde (İdare Mahkemesi) Silvan Köylere Hizmet Götürme Birliği ile Karayolları Genel Müdürlüğü aleyhine tam yargı davası açılmıştır. Başvurucular, delil tespiti dosyasında bilirkişilerce saptanan zararların yasal faiziyle birlikte tazminine karar verilmesini talep etmişlerdir.

16. İdare Mahkemesince 14/5/2012 tarihinde bir inşaat mühendisi, bir jeoloji mühendisi ve bir de harita mühendisinden oluşan üç kişilik bilirkişi heyetiyle birlikte taşınmazlar mahallinde keşif yapılmıştır. Bilirkişi heyeti tarafından İdare Mahkemesine sunulan 10/1/2013 tarihli bilirkişi raporunda Sulh Hukuk Mahkemesine takdim edilen bilirkişi raporlarındaki gibi, yapılardaki yarık ve çatlakların patlamalardan kaynaklandığı saptanmıştır. Bununla birlikte önceki rapordan farklı olarak yapının Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca düzenlenen "Mimarlık ve Mühendislik Hizmet Bedellerinin Hesabında Kullanılacak 2012 Yılı Yapı Yaklaşık Birim Maliyetleri Hakkında Tebliğ"e göre III. sınıf A grubunda değil, I. sınıf B grubunda bulunduğu kabul edilerek I. sınıf B grubu için belirlenen 140 TL metrekare birim fiyatı esas alınarak hasar tutarı hesaplanmıştır. Buna göre başvurucular Murat Kara, Saim Yılık, Nezir Başaran ve Nizamettin Uludağ'ın zararı sırasıyla 2.018 TL, 6.474 TL, 11.340 TL ve 4.032 TL olarak tespit edilmiştir.

17. İdare Mahkemesince bilirkişi raporunda belirlenen tutarlar esas alınarak başvuruculardan Murat Kara tarafından açılan davada 7/3/2013 tarihinde tek hâkimle verilen kararla,başvurucuya 2.018 TL tazminat ödenmesine; diğer başvurucular tarafından açılan davalarda 28/3/2013 tarihinde heyet hâlinde verilen kararlarla, başvurucular Saim Yılık, Nezir Başaran ve Nizamettin Uludağ'a sırasıyla 6.474 TL, 11.340 TL ve 4.032 TL tazminat ödenmesinehükmedilmiştir. Kararların gerekçesinde, davalı idarelerin sorumluluğu altında yapılan patlatmaların başvuruculaların evlerine zarar vermesi nedeniyle davalıların hizmet kusurunun bulunduğu vurgulanmıştır. Kararda ayrıca reddedilen miktar üzerinden başvurucular Murat Kara, Saim Yılık, Nezir Başaran ve Nizamettin Uludağ'ın aleyhine sırasıyla 1.748,64 TL, 5.302,65 TL, 2.186,76 TL ve 8.177,56 TL vekâlet ücretine hükmedilmiştir.

18. Başvurucular tarafından anılan kararlara karşı temyiz yoluna başvurulmuştur. Temyiz dilekçelerinde, Mahkemece taşınmazların III. sınıf A grubuna dahil olduğunun kabulünün hukuka aykırı olduğu ileri sürülmüştür. Dilekçelerde ayrıca 11/4/2013 tarihli ve 6459 sayılı Kanun'la 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nda vekâlet ücretine yönelik olarak yapılan değişikliklerin mevcut davada da uygulanması gerektiği savunulmuştur. Danıştay Onuncu Dairesinin 19/6/2013 tarihli kararıyla başvuruculardan Murat Kara tarafından açılan davada tek hâkimle verilen karar yönünden görevsizlik kararı verilerek dosya görevli ve yetkili Diyarbakır Bölge İdare Mahkemesine (Bölge İdare Mahkemesi) gönderilmiştir. Bölge İdare Mahkemesinin 13/12/2013 tarihli kararıyla itiraz isteminin reddine ve kararın onanmasına karar verilmiştir.

19. Diğer başvuruculaların temyiz istemleri ise Danıştay Onuncu Dairesince incelenmiş ve 11/2/2014 tarihli kararlarla reddedilerek Mahkeme kararları onanmıştır. Kararların

gerekçesinde Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca düzenlenen Mimarlık ve Mühendislik Hizmet Bedellerinin Hesabında Kullanılacak Yapı Yaklaşık Birim Maliyetleri Hakkında Tebliğ'de köy tipi yapılara ilişkin bir düzenlemenin bulunmaması nedeniyle başvuruculların taşınmazlarında oluşan zararın tespitinde anılan Tebliğ hükümlerinin dikkate alınmayacağı ifade edilmiştir. Gerekçenin devamında, köy tipi yapılara ilişkin düzenlemelere de yer veren Maliye Bakanlığı ile Bayındırlık ve İskan Bakanlığınca hazırlanan ve 23/8/2008 tarihli Resmî Gazete'de yayınlanan "2009 yılında uygulanacak bina metrekare normal inşaat maliyet bedellerini gösterir cetvel"in, zararın tespitinde esas alınabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte, İdare Mahkemesince yaptırılan bilirkişi incelemesi sonucunda hazırlanan rapordaki m² bedelleri ile anılan cetveldeki m² bedellerinin birbirine yakın ve uyumlu olduğunu belirten Daire sonucu itibarıyla İdare Mahkemesi kararlarını onamıştır.

20. Söz konusu kararlar 21/4/2014 tarihinde başvurucular Saim Yılık, Nezir Başaran ve Nizamettin Uludağ'a tebliğ edilmiştir.

21. Başvurucu Murat Kara tarafından Bölge İdare Mahkemesinin 13/12/2013 tarihli kararına karşı karar düzeltme yoluna başvurulması üzerine Bölge İdare Mahkemesinin 13/3/2014 tarihli kararıyla, 6459 sayılı Kanun'un 24. maddesiyle 6100 sayılı Kanun'un 339. maddesine eklenen (2) numaralı fıkra dikkate alınarak İdare Mahkemesince adli yardım istemi kabul edilen başvurucu aleyhine hükmedilen vekâlet ücreti dışındaki diğer yargılama giderleri yönünden İdare Mahkemesi kararını bozmuş ve başvurucunun vekâlet ücreti dışındaki yargılama giderlerinden muaf tutulmasına hükmetmiştir. Tazminat miktarı ile başvurucu aleyhine hükmedilen vekâlet ücretine ilişkin hüküm fıkrasına yönelik karar düzeltme istemi ise reddedilmiştir.

22.Anılan karar 4/4/2014 tarihinde başvurucu Murat Kara'ya tebliğ edilmiştir.

23. Başvurucu Murat Kara 30/4/2014 tarihinde, diğer başvurucular 20/5/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuşlardır.

IV. İLGİLİ HUKUK

24. 6100 sayılı Kanun'un 323. maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"(1) Yargılama giderleri şunlardır:

...

ğ) Vekille takip edilen davalarda kanun gereğince takdir olunacak vekâlet ücreti.

..."

25. 6100 sayılı Kanun'un 326. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Kanunda yazılı hâller dışında, yargılama giderlerinin, aleyhine hüküm verilen taraftan alınmasına karar verilir.

(2) Davada iki taraftan her biri kısmen haklı çıkarsa, mahkeme, yargılama giderlerini tarafların haklılık oranına göre paylaştırır."

26. 26/9/2011 tarihli ve 659 sayılı Genel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdareleri ve Özel Bütçeli İdarelerde Hukuk Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Kanun Hükmünde Kararname'nin (KHK) "Davalardaki temsilin niteliği ve vekalet ücretine hükmedilmesi ve dağıtımı" kenar başlıklı 14. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"(1) Tahkim usulüne tabi olanlar dahil adli ve idari davalar ile icra dairelerinde idarelerin

vekili sıfatıyla hukuk birimi amirleri, muhakemat müdürleri, hukuk müşavirleri ve avukatlar tarafından yapılan takip ve duruşmalar için, bu davaların idareler lehine neticelenmesi halinde, bunlar tarafından temsil ve takip edilen dava ve işlerde ilgili mevzuata göre hükmedilmesi gereken tutar üzerinden idareler lehine vekalet ücreti takdir edilir.”

27. 29/12/2012 tarihli ve 28512 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 2013 yılı Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'nin (AAÜT) 12. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Tarifenin ikinci kısmının ikinci bölümünde gösterilen hukuki yardımların konusu para veya para ile değerlendirilebiliyor ise avukatlık ücreti, (yedinci maddenin ikinci fıkrası, dokuzuncu maddenin birinci fıkrasının son cümlesi ile onuncu maddenin son fıkrası hükümleri saklı kalmak kaydıyla,) Tarifenin üçüncü kısmına göre belirlenir.”

28. 2013 yılı AAÜT'nin üçüncü kısmının ilgili bölümü şöyledir:

“Yargı Yerleri ile İcra ve İflas Dairelerinde Yapılan ve Konusu Para Olan veya Para ile Değerlendirilebilen Hukuki Yardımlara Ödenecek Ücret

1. İlk 25.000,00 TL için % 12

2. Sonra gelen 35.000,00 TL için % 11”

29. Bayındırlık ve İskan Bakanlığınca (Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca) düzenlenen ve 19/3/2009 tarihli ve 27174 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan "Mimarlık ve Mühendislik Hizmet Bedellerinin Hesabında Kullanılacak 2009 Yılı Yapı Yaklaşık Birim Maliyetleri Hakkında Tebliğ"in ilgili bölümü şöyledir:

“YAPININ MİMARLIK HİZMETLERİNE ESAS OLAN SINIFI (BM) TL/M2

I. SINIF YAPILAR

A GRUBU YAPILAR 71,00

...

B GRUBU YAPILAR 123,00

. Cam örtülü seralar

. Basit padok, büyük ve küçük baş hayvan ağılları

. Su depoları

. İş yeri depoları

. ve bu gruptakilere benzer yapılar.

II. SINIF YAPILAR

...

III. SINIF YAPILAR

A GRUBU YAPILAR 437,00

. Okul ve mahalle spor tesisleri (Temel eğitim okullarının veya işletme ve tesislerin spor salonları, jimnastik

salonları, semt salonları)

. Katlı garajlar

. Hobi ve oyun salonları

. Ticari bürolar (üç kata kadar -üç kat dahil- asansörsüz ve kalorifersiz)

. Alışveriş merkezleri (semt pazarları, küçük ve büyük hal binaları, marketler. v.b)

. Basımevleri, matbaalar

. Soğuk hava depoları

. Konutlar (dört kata kadar- dört kat dahil - asansörsüz ve kalorifersiz)

. Benzin istasyonları

. Kampingler

. Küçük sanayi tesisleri (Donanımlı atölyeler, ticarethane, dükkan, imalathane, dökümhane)

. Semt postaneleri

. ve bu gruptakilere benzer yapılar.

B GRUBU YAPILAR 498,00

..."

30. Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca düzenlenen ve 28/4/2012 tarihli ve 28277 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan "Mimarlık ve Mühendislik Hizmet Bedellerinin Hesabında Kullanılacak 2012 Yılı Yapı Yaklaşık Birim Maliyetleri Hakkında Tebliğ"in ilgili bölümü şöyledir:

“YAPININ MİMARLIK HİZMETLERİNE ESAS OLAN SINIFI (BM) TL/M2

I. SINIF YAPILAR

A GRUBU YAPILAR 80,00

...

B GRUBU YAPILAR 140,00

. Cam örtülü seralar

. Basit padok, büyük ve küçük baş hayvan ağılları

. Su depoları

. İş yeri depoları

. ve bu gruptakilere benzer yapılar.

II. SINIF YAPILAR

...

III. SINIF YAPILAR

A GRUBU YAPILAR 475,00

. Okul ve mahalle spor tesisleri (Temel eğitim okullarının veya işletme ve tesislerin spor salonları, jimnastik salonları, semt salonları)

. Katlı garajlar

. Hobi ve oyun salonları

. Ticari bürolar (üç kata kadar -üç kat dahil- asansörsüz ve kalorifersiz)

. Alışveriş merkezleri (semt pazarları, küçük ve büyük hal binaları, marketler. v.b)

. Basımevleri, matbaalar

. Soğuk hava depoları

. Konutlar (dört kata kadar -dört kat dahil- asansörsüz ve kalorifersiz)

. Akaryakıt ve gaz istasyonları

. Kampingler

. Küçük sanayi tesisleri (Donanımlı atölyeler, imalathane, dökümhane)

. Semt postaneleri

. Kreş-Gündüz bakımevleri

. ve bu gruptakilere benzer yapılar.

...”

V. İNCELEME VE GEREKÇE

31. Mahkemenin 9/3/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvuruculaların İddiaları

32. Başvurucular, davalı idarece yürütülen yol çalışması sırasında ihtiyaç duyulan mıcırın elde edilmesi amacıyla mıcır ocağında gerçekleştirilen patlamalar sonucu evlerinin hasar görmesi üzerine Sulh Hukuk Mahkemesinde zararın tespiti isteminde bulunduklarını ve Sulh Hukuk Mahkemesince tayin edilen bilirkişiler tarafından düzenlenen raporda evlerin III. sınıf A grubu içerisinde görüldüğü hâlde, İdare Mahkemesince yaptırılan bilirkişi incelemesi sonucu düzenlenen raporda ise I. sınıf B grubuna dahil ahır vasfında olduğunun kabul edildiğini belirtmişlerdir. Metrekare birim fiyatlarının III. sınıf A grubu yapılar için 475 TL, I. sınıf B grubu yapılar için 140 TL olduğunu vurgulayan başvurucular, evlerinin inşaat sınıfının yanlış tespiti sonucu ikinci bilirkişi raporunda zarar miktarının ciddi bir biçimde düşük tespit edildiğini ifade etmişlerdir. Başvurucular ev niteliğindeki taşınmazlarının ahır olarak kabulü suretiyle zarar miktarının hesaplanmasının kanuna aykırı olduğu yolundaki itirazlarının derece mahkemelerince dikkate alınmadığından şikâyet etmişlerdir. Başvurucular sonuç itibarıyla hükmedilen tazminatın yetersiz görülmesi nedeniyle mülkiyet haklarının ihlal edildiğini iddia etmişlerdir.

2. Değerlendirme

33. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvuruculaların, taşınmazların sınıfına ve tazminatın hesaplanma yöntemine yönelik iddiaları, var olduğu öne sürülen mülkiyet hakkı ihlalinin

giderilip giderilmediğine ilişkin bir mesele olarak görüldüğünden mülkiyet hakkı kapsamında incelenmesi uygun görülmüştür.

34. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Mahkemece kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir. Bu bağlamda başvurucunun ihlal iddialarını kanıtlayamadığı, temel haklara yönelik bir müdahalenin olmadığı veya müdahalenin meşru olduğu açık olan başvurular ile karmaşık veya zorlama şikâyetlerden ibaret başvurular açıkça dayanaktan yoksun kabul edilebilir (Hikmet Balabanoğlu, B. No: 2012/1334, 17/9/2013, § 24).

35. Anayasa'nın 35. maddesinin birinci fıkrasında "Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir." denilmek suretiyle mülkiyet hakkı güvenceye bağlanmıştır. Anayasa'nın anılan maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır (AYM, E.2015/39, K.2015/62, 1/7/2015, § 20). Bu bağlamda, başvuruculların evlerinin mülk teşkil ettiği hususu tartışmadan varestedir.

36. Olayda, Silvan Köylere Hizmet Götürme Birliği tarafından 11/3/2010 tarihinde iki özel şirkete ihale edilen "Silvan-Diyarbakır (30.000-75.000) Arası Devlet Yolu Toprak İşleri, Sanat Yapıları ve Üst Yapı Yapımı İşi" nedeniyle ihtiyaç duyulan mıcırın elde edilebilmesi için KGM'nin gözetimi altında 10/7/2009 ila 20/10/2009 tarihleri arasında KGM'ye ait mıcır ocağında patlatma faaliyetleri gerçekleştirilmiştir. Söz konusu palamalar nedeniyle başvuruculların yığma ve kargir yapı niteliğindeki evlerinde hasar oluşmuştur.

37. "Silvan-Diyarbakır (30.000-75.000) Arası Devlet Yolu Toprak İşleri, Sanat Yapıları ve Üst Yapı Yapımı İşi"nin bir kamu hizmeti olduğunda kuşku bulunmamaktadır. Söz konusu işin Silvan Köylere Hizmet Götürme Birliği tarafından iki özel şirkete ihale edilmiş olması işin kamu hizmeti vasfını ortadan kaldırmamaktadır. Dolayısıyla özel şirketler aracılığıyla yürütülse bile bu işin görülmesi sırasında gerçekleştirilen patlamalar nedeniyle başvuruculların evlerinde hasar oluşması suretiyle beliren müdahale bir kamu müdahalesi niteliği taşımaktadır.

38. Patlamalar sonucu başvuruculların evlerinin hasar görmesi, mülkten mahrum kalma olarak değerlendirilemeyeceği gibi mülkiyetin kontrolü olarak da görülemez. Somut olaydaki müdahalenin "mülkiyetten barışçıl yararlanma" biçimindeki genel kural kapsamında olduğu değerlendirilmiştir.

39. Mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin Anayasa'ya uygun düşebilmesi için Anayasa'nın 35. maddesi ile 13. maddesindeki düzenlemelere uygun olarak yapılması gerekmektedir. Anayasa'nın 35. maddesinin ikinci fıkrasında mülkiyet hakkının ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabileceği belirtilmek suretiyle mülkiyet hakkına yönelik müdahalelerin kanunda öngörülmesi gereği ifade edilmiştir. Öte yandan temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin genel ilkeleri düzenleyen Anayasa'nın 13. maddesi de "hak ve özgürlüklerin ancak kanunla sınırlanabileceğini" temel bir ilke olarak benimsemiştir (Mehmet Arif Madenci, B. No: 2014/13916, 12/1/2017, § 69). İdare Mahkemesi kararlarında, idarenin hizmet kusurunun bulunduğu ve dolayısıyla müdahalenin hukuka aykırı olduğu kabul edilmiştir.

40. Anayasa'nın 35. maddesi başvuruculların, hukuka aykırı olduğu saptanan müdahale nedeniyle oluşan ekonomik kayıplarının adil bir şekilde giderilmesini gerektirmektedir. Adil

giderimden söz edilebilmesi için başvuruculaların hukuka aykırı müdahale nedeniyle oluşan tüm zararların karşılanması zorunludur (Abdulkerim Çakmak ve diğerleri, B. No: 2014/1964, 23/2/2017, § 47). Somut olayda başvuruculaların kayıpları, patlamalar nedeniyle oluşan zararın ödenmesi suretiyle giderilebilir.

41. 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 2. maddesinde düzenlenen tam yargı davası idarenin hukuka aykırı işlem ve eylemlerinden doğan zararların giderilmesi bakımından etkin ve elverişli bir yoldur. İdarenin hizmet kusurundan doğan zarara ilişkin olarak açılan tam yargı davasında tazminata hükmedilmesi, başvuruculaların uğradığı gerçek zararın tespit edilmesi kaydıyla yeterli bir giderim aracı olarak görülmektedir.

42. Öte yandan idarenin hukuka aykırı eylemi nedeniyle oluşan zararın tespiti uzman mahkemelerin ve Danıştayın bu konudaki uzman dairelerinin yetki ve görevindedir. Anayasa Mahkemesi bu konuda uzmanlaşmış bir mahkeme olmadığı gibi, mülkiyet hakkı kapsamında yapılan bireysel başvurularda bedel veya değer düşüklüğü karşılığını hesaplamak gibi bir görevi de bulunmamaktadır (Kamulaştırmasız el atma davalarına ilişkin olarak benzer yönde değerlendirmeler için bkz. Mukadder Sağlam ve Diğerleri, B. No: 2013/2511, 22/1/2015, § 49). Anayasa Mahkemesinin görevi, adil giderimin sağlanıp sağlanmadığının incelemesinden ibarettir (Abdulkerim Çakmak ve Diğerleri, § 52).

43. Somut olayda, başvurucular tarafından zarar tespiti isteminde bulunulması üzerine Sulh Hukuk Mahkemesince yaptırılan bilirkişi incelemesi sonucu düzenlenen raporda, hasar gören evlerin Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca düzenlenen "Mimarlık ve Mühendislik Hizmet Bedellerinin Hesabında Kullanılacak 2009 Yılı Yapı Yaklaşık Birim Maliyetleri Hakkında Tebliğ"e göre III. sınıf A grubuna dahil konut olduğu kabul edilerek metrekare birim fiyatı 437 TL üzerinden yapılan hesaplama sonucu başvurucular Murat Kara, Saim Yılık, Nezir Başaran ve Nizamettin Uludağ'ın taşınmazlarında patlama nedeniyle meydana gelen zarar sırasıyla 16.592,02 TL, 52.407,23 TL, 29.563,05 ve 80.625,50 TL olarak tespit edilmiştir.

44. İdare Mahkemesinde açılan tam yargı davalarında yaptırılan bilirkişi incelemesi sonucu düzenlenen raporda, önceki rapordan farklı olarak yapının "Mimarlık ve Mühendislik Hizmet Bedellerinin Hesabında Kullanılacak 2012 Yılı Yapı Yaklaşık Birim Maliyetleri Hakkında Tebliğ"e göre III. sınıf A grubunda değil, I. sınıf B grubunda bulunduğu kabul edilerek I. sınıf B grubu için belirlenen 140 TL metrekare birim fiyatı esas alınarak hasar tutarı hesaplanmıştır. Buna göre başvurucular Murat Kara, Saim Yılık, Nezir Başaran ve Nizamettin Uludağ'ın zararı sırasıyla 2.018 TL, 6.474 TL, 11.340 TL ve 4.032 TL olarak tespit edilmiştir.

45. Mahkemece bilirkişi raporunda belirlenen tutarlar esas alınarak başvuruculardan Murat Kara tarafından açılan davada tek hâkimle verilen kararla,başvurucuya 2.018 TL tazminat ödenmesine; diğer başvurucular tarafından açılan davalarda heyet hâlinde verilen kararlarla, başvurucular Saim Yılık, Nezir Başaran ve Nizamettin Uludağ'a sırasıyla 6.474 TL, 11.340 TL ve 4.032 TL tazminat ödenmesinehükmedilmiştir.

46. Başvurucular Saim Yılık, Nezir Başaran ve Nizamettin Uludağ'a ilişkin kararların temyizi üzerine Danıştay Onuncu Dairesince, Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca düzenlenen "Mimarlık ve Mühendislik Hizmet Bedellerinin Hesabında Kullanılacak Yapı Yaklaşık Birim Maliyetleri Hakkında Tebliğ"'de köy tipi yapılara ilişkin bir düzenlemenin bulunmaması nedeniyle başvuruculaların taşınmazlarında oluşan zararın tespitinde anılan tebliğ

hükümlerinin dikkate alınmayacağı ifade edilmiştir. Gerekçenin devamında, köy tipi yapılara ilişkin düzenlemelere de yer veren Maliye Bakanlığı ile Bayındırlık ve İskan Bakanlığınca hazırlanan ve 23/8/2008 tarihli Resmî Gazete'de yayınlanan "2009 yılında uygulanacak bina metrekare normal inşaat maliyet bedellerini gösterir cetvel"in, zararın tespitinde esas alınabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte, Mahkemece yaptırılan bilirkişi incelemesi sonucunda hazırlanan rapordaki m² bedelleri ile anılan cetveldeki m² bedellerinin birbirine yakın ve uyumlu olduğunu belirten Daire, sonucu itibarıyla Mahkeme kararlarını onamıştır.

47. Görüldüğü üzere Sulh Hukuk Mahkemesine sunulan rapor ile İdare Mahkemesince hükme esas alınan raporda inşaatın değerinin tespitinde "Mimarlık ve Mühendislik Hizmet Bedellerinin Hesabında Kullanılacak Yapı Yaklaşık Birim Maliyetleri Hakkında Tebliğ" hükümleri esas alınmakla birlikte, tebliğ çerçevesinde taşınmazların dahil olduğu grup hususunda her iki raporda farklı sonuçlara ulaşılmıştır. Danıştay Onuncu Dairesi ise zararın tesptinde sözü edilen tebliğ hükümlerinin uygulanamayacağını ve bunun yerine "2009 yılında uygulanacak bina metrekare normal inşaat maliyet bedellerini gösterir cetvel"in tatbiki gerektiğini kabul etmiş, ancak cetvelde köy tipi yapılar için belirlenen m² birim fiyatlar ile İdare Mahkemince esas alan birim fiyatları arasında büyük bir farklılığın bulunmadığını gözeterek tazminatın hesaplanma yönteminde netice itibarıyla bir hukuka aykırılık görmemiştir. Danıştayın bu konudaki uzman Dairesince inşaat değerinin tespitinde varılan bu kanaatin aksi sonuca ulaştırmayı gerektirecek herhangi bir neden bulunmamaktadır.

48.Başvuruculardan Murat Kara tarafından açılan davada tek hâkimle verilen kararı itirazen inceleyen Diyarbakır Bölge İdare Mahkemesince bu yönde bir değerlendirme yapılmamış ise de zararı doğuran maddi olayın aynı olduğu dikkate alındığında Danıştay Onuncu Dairesince diğer başvuruculara yönelik olarak yapılan değerlendirmenin başvurucu Murat Kara'ya ait uyuşmazlık yönünden de geçerli olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

49. Sonuç olarak somut başvuruya konu davalarda hükmedilen tazminatın, müdahalenin sonuçlarının giderilmesi bakımından yeterli olduğu kanaatine varıldığından mülkiyet hakkına yönelik açık bir ihlalin bulunmadığı anlaşılmıştır.

50. Açıklanan nedenlerle başvurunun, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Mahkemeye Erişim Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvuruculaın İddiaları

51. Başvurucular, Anayasa Mahkemesinin 2012/791 başvuru numaralı bireysel dosyasında verilen 7/11/2013 tarihli kararına atıfta bulunarak davalı lehine vekâlet ücretine hükmedilmesinin mahkemeye erişim haklarını ihlal ettiği iddiasını ileri sürmüşlerdir.

2. Değerlendirme

52. Anayasa’nın 36. maddesinin birinci fıkrasışöyledir:

“Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.”

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

53. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Müdahalenin Varlığı ve Hakkın Kapsamı

54. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin yargı organlarına davacı ve davalı olarak başvurabilme ve bunun doğal sonucu olarak da iddia, savunma ve adil yargılanma hakkı güvence altına alınmıştır. Anılan maddeyle güvence altına alınan hak arama özgürlüğü, kendisi bir temel hak niteliği taşımasının ötesinde Anayasa'nın 40. maddesi uyarınca diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biridir (AYM, E.2011/33, K.2012/54, 11/4/2012; AYM, E.2010/83, K.2012/169, 1/11/2012; E.2012/108, K.2013/64, 22/5/2013; E.2013/64, K.2013/142, 28/11/2013; E.2013/95, K.2014/176, 13/11/2014; E.2015/96, K.2016/9, 10/2/2016 § 18).

55. Mahkemeye erişim hakkı, Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkının güvenceleri arasında yer almaktadır (Ahmet Yıldırım, B. No: 2012/144, 2/10/2013, § 28; Özkan Şen, B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 51; Ş.Ç., B. No: 2012/1061, 21/11/2013, § 28; Kenan Yıldırım ve Turan Yıldırım, B. No: 2013/711, 3/4/2014, § 41).

56. Mahkemeye erişim hakkı, bir uyuşmazlığı ve uyuşmazlık kapsamında bir talebi mahkeme önüne taşıyabilmek ve bunların etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına gelmektedir. Mahkemeye erişim hakkı, hak arama özgürlüğünün bir gereği olmakla birlikte, hak arama özgürlüğünün varlığının kabulü için tek başına yeterli bulunmamaktadır. Mahkemeye erişimi etkisiz kılacak ya da yargı yoluna başvurmayı önemli ölçüde zorlaştırıcı veya caydırıcı nitelikte(AYM, E.2013/40, K.2013/139, 28/11/2013), kişinin mahkemeye başvurmasını engelleyen veya mahkeme kararını (Özkan Şen, § 52) ya da kişinin bizatihi mahkemeye başvurmuş olmasını anlamsız hâle getiren sınırlamalar, mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir (İbrahim Can Kişi, B. No: 2012/1052, 23/7/2014, § 31).

57. Vekâlet ücreti yargılama gideri olup bununla, davacı veya davalının o dava nedeniyle aldıkları hukuki yardım karşılığında avukata ödedikleri ücretin telafisi amaçlanmaktadır (AYM, E.2013/95, K.2014/176, 13/11/2014). Dava aşamasında kimin lehine ya da aleyhine olacağı önceden belli olmayan bu ücret yükümlülüğü, bir usul kuralı olup mahkemeye erişim hakkı ile ilişkilidir (Serkan Acar, B. No: 2013/1613, 2/10/2013, § 38).

58. Taraflardan birinin yargılamadaki başarı oranına göre kazanılan veya kaybedilen değer oranında lehine veya aleyhine vekâlet ücretine hükmedilmesine yönelik düzenlemeler mahkemeye erişim hakkına müdahale teşkil etmektedir (Serkan Acar, § 39; Muhbet Adanır ve diğerleri, B, No: 2014/10261, 8/12/2016, § 101)

ii. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

59. Adil yargılanma hakkının görünümlerinden biri olan mahkemeye erişim hakkı, mutlak bir hak olmayıp sınırlandırılması mümkündür. Ancak mahkemeye erişim hakkına müdahalede bulunulurken temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin genel ilkeleri düzenleyen Anayasa'nın 13. maddesinin gözönünde bulundurulması gerekmektedir.

60. Anayasa'nın 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

61. Anılan madde uyarınca temel hak ve özgürlükler, demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olmaksızın Anayasa'nın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir.

62. Anayasa’nın 36. maddesinde, hak arama özgürlüğü için herhangi bir sınırlama nedeni öngörülmemiş olmakla birlikte bunun hiçbir şekilde sınırlandırılması mümkün olmayan mutlak bir hak olduğu söylenemez. Anayasa Mahkemesi kararlarında, Anayasa'nın başka maddelerinde yer alan hak ve özgürlükler ile devlete yüklenen ödevlerin özel sınırlama sebebi gösterilmemiş hak ve özgürlüklere sınır teşkil edebileceği kabul edilmektedir (AYM, E.2010/83, K.2012/169, 1/11/2012; E.2012/108, K.2013/64, 22/5/2013; E.2013/95, K.2014/176, 13/11/2014; E.2014/177, K.2015/49, 14/5/2015; Hüseyin Dayan, B.No: 2013/5033, 13/4/2016, § 46).

63. Sonuç itibarıyla mutlak olmayan ve sınırlandırılabilen mahkemeye erişim hakkına ilişkin sınırlandırmaların kanuni olması, hakkın özünü zedeleyecek şekilde hakkı kısıtlamaması, meşru bir amaç izlemesi ve ölçülü olması gerekir (Serkan Acar, § 38; İbrahim Can Kişi, § 36).

(1)Kanunilik

64. Başvuru konusu olayda 6100 sayılı Kanun’un 323. maddesi ve 659 sayılı KHK'nın 14. maddesinin (1) numaralı fıkrası ile 2013 yılı Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi uyarınca başvurucular aleyhine, reddedilen kısım üzerinden vekâlet ücretine hükmedilmiştir. Dolayısıyla müdahalenin kanuni dayanağının bulunduğu anlaşılmaktadır.

(2) Meşru Amaç

65. Başvuru konusu olayda dava devam ederken 2/11/2011 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe giren 659 sayılı KHK ile idarenin taraf olduğu davaların, idarenin bünyesinde görev yapan kadrolu hukuk müşavirleri ve avukatlar tarafından takibi öngörülmüş olup davanın reddi hâlinde idare lehine avukatlık ücretine hükmedilmesi düzenleme altına alınmıştır.

66. Anayasa'nın 2. maddesinde düzenlenen hukuk devleti ilkesi bir kimsenin, başka bir kişinin hukuka aykırı işlem ve eylemi nedeniyle uğradığı zararı o kişiden tazmin etmesini sağlayacak hukuksal mekanizmaların oluşturulmasını gerektirmektedir. Bu anlamda, haksız yere dava açmak zorunda bırakılan veya kendisine karşı haksız yere dava açılan bir kimsenin o dava nedeniyle yaptığı masrafların karşı taraftan tazmini yolunda tedbir alınmasının hukuk devletinin bir gereği olduğu söylenebilir (AYM, E.2013/95, K.2014/176, 13/11/2014).

67. Yargılama giderlerinin haksız çıkan taraf üzerinde bırakılması, haksız yere dava açmanın veya dava açılmasına sebebiyet vermenin bir sonucudur. Diğer bir ifadeyle yargılama giderinin haksız çıkan taraf üzerinde bırakılması, davada haklı çıkan tarafın o dava nedeniyle uğradığı zararın (yaptığı masrafların) tazmini mahiyetindedir (AYM, E.2013/95, K.2014/176, 13/11/2014).

68. Yukarıda ifade edildiği üzere vekâlet ücreti yargılama gideri olup davacı veya davalının

o dava nedeniyle aldıkları hukuki yardım karşılığında avukata ödedikleri ücretin telafisi amacına yönelik olarak oluşturulan bir hukuksal mekanizmadır (AYM, E.2013/95, K.2014/176, 13/11/2014). Bu nedenle kendisini avukatla temsil ettiren kişinin o davada haklı çıkması durumunda, bu kişi lehine vekâlet ücretine hükmedilmesinin hukuk devleti ilkesinin devlete yüklenen bu ödeve dayandığı söylenebilir.

69. Bununla birlikte başvuru konusu olayda dava devam ederken 2/11/2011 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe giren 659 sayılı KHK ile idarenin taraf olduğu davaların, idarenin bünyesinde görev yapan kadrolu hukuk müşavirleri ve avukatlar tarafından takibi öngörülmüş olup davanın reddi hâlinde idare lehine vekâlet ücretine hükmedilmesi düzenleme altına alınmıştır. İdarelerin kadrolu avukatlarıyla aralarındaki ilişki sözleşmeye değil statü hukukuna tabi olduğundan idare lehine hükmedilen vekâlet ücretinin amacının idare tarafından avukata ödenen vekâlet ücretinin telafisi mahiyetinde olduğu söylenemez.

70. 659 sayılı KHK'nın genel gerekçesinde KHK'nın amacının "hukuk hizmetlerinin, etkili, verimli ve usul ekonomisine uygun bir şekilde yerine getirilmesini sağlamak" olduğu belirtilmiştir (http://www2.tbmm.gov.tr/d26/1/1-0289.pdf). Dolayısıyla idare lehine vekâlet ücretine hükmedilmesinin amacının, gereksiz başvuruların önlenerek dava sayısının azaltılması ve böylece kamu kaynaklarının etkili, verimli ve usul ekonomisine uygun bir şekilde kullanılmasının sağlanması olduğu ifade edilebilir. Kamu kaynaklarının etkili, verimli ve usul ekonomisine uygun bir şekilde kullanılmasının teminine yönelik düzenleme yapılması da hukuk devleti ilkesinin bir gereği olup bu sebeple yapılan müdahalenin meşru bir amaca yönelik olduğu anlaşılmıştır.

(3) Ölçülülük

(a) Genel İlkeler

71. Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasında dikkate alınacak ölçütlerden biri olan ölçülülük, hukuk devleti ilkesinden doğmaktadır. Hukuk devletinde hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması istisnai bir yetki olduğundan bu yetki, ancak durumun gerektirdiği ölçüde kullanılması koşuluyla haklı bir temele oturabilir. Bireylerin hak ve özgürlüklerinin, somut koşulların gerektirdiğinden daha fazla sınırlandırılması kamu otoritelerine tanınan yetkinin aşılması anlamına geleceğinden hukuk devletiyle bağdaşmaz (AYM, E.2013/95, K.2014/176, 13/11/2014).

72. Ölçülülük ilkesi “elverişlilik”, “gereklilik” ve “orantılılık” olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. “Elverişlilik” öngörülen müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, “gereklilik” ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, “orantılılık” ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E. 2012/102, K.2012/207, 27/12/2012; E.2012/149, K.2013/63, 22/5/2013; E.2013/32, K.2013/112, 10/10/2013; E.2013/15, K.2013/131, 14/11/2013; E.2013/158, K.2014/68, 27/3/2014; E.2013/66, K.2014/19, 29/1/2014; E.2014/176, K.2015/53, 27/5/2015; E.2015/43, K.2015/101, 12/11/2015; E.2016/16, K.2016/37, 5/5/2016; E.2016/13, K.2016/127, 22/6/2016; Mehmet Akdoğan ve diğerleri, B.No: 2013/817, 19/12/2013, § 38).

73. Taraflardan birinin yargılamadaki başarı oranına göre kazanılan veya kaybedilen değer oranında lehine veya aleyhine mahkeme masraflarının hükmedilmesine yönelik

düzenlemeler mahkemeye erişim hakkına müdahale oluşturmakta ise de abartılı, zorlama veya ciddiyetten yoksun talepleri disipline etmeye yönelik orantılı müdahaleler makul görülebilir. Ancak bu sınırlamaların hakkın özüne zarar vermeyecek nitelikte ve kullanılan aracın sınırlama amacı ile orantılı olması, kamu yararının gerekleri ile bireyin hakları arasında kurulmaya çalışılan adil dengeyi bozacak şekilde birey aleyhine katlanılması zor külfetler yüklememiş olması gerekir (Özkan Şen, §§ 61, 62).

74. Bir hukuki uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyan başvuruculara reddedilen dava konusu miktar üzerinden hesaplanan avukatlık ücretini karşı tarafa ödemeye mahkûm edilmeleri ihtimali veya olgusu, belirli dava koşulları çerçevesinde mahkemeye başvurmalarını engelleme ya da mahkemeye başvurmalarını anlamsız kılma riski taşımaktadır. Bu kapsamda davanın özel koşulları çerçevesinde masrafların makullüğü ve orantılılığı, mahkemeye erişim hakkının asgari sınırını teşkil etmektedir (Özkan Şen, § 54).

(b) İlkelerin Olaya Uygulanması

75. Başvuru konusu olayda, Sulh Hukuk Mahkemesince yaptırılan bilirkişi incelemesi sonucu düzenlenen raporda tespit edilen zarar tutarları esas alınarak başvurucular Murat Kara, Saim Yılık, Nezir Başaran ve Nizamettin Uludağ tarafından sırasıyla 16.592,02 TL, 52.407,23 TL, 29.563,05 ve 80.625,50 TL maddi tazminat talebinde bulunulmuştur. Ancak İdare Mahkemesince davalar kısmen kabul edilerek başvurucular Murat Kara, Saim Yılık, Nezir Başaran ve Nizamettin Uludağ lehine sırasıyla 2.018 TL, 6.474 TL, 11.340 TL ve 4.032 TL maddi tazminata hükmedilmiş, reddedilen tutar üzerinden başvurucular Murat Kara, Saim Yılık, Nezir Başaran ve Nizamettin Uludağ aleyhine sırasıyla 1.748,64 TL, 5.302,65 TL, 2.186,76 TL ve 8.177,56 TL vekâlet ücretine hükmedilmiştir.

76. Başvuruculara tam yargı (tazminat) davasını açtığı 8/3/2010 tarihi itibarıyla yürürlükteki usul hükümlerinde, dava dilekçesinde belirtilen talep konusu miktarın sonradan ıslah yoluyla değiştirilmesini öngören bir düzenleme bulunmamaktadır.

77. Tazminat alacağının miktarı, ancak bilirkişi incelemesi ve benzeri araştırmalardan sonra mahkemenin takdir yetkisi çerçevesinde belirlenebilen bir olgudur. Tazminat müessesesinin bu özelliği gereği, hak kazanılan tazminat miktarının dava açılmadan önce tam olarak bilinmesi veya öngörülmesi mümkün değildir. Dava açılması aşamasında karşı karşıya kalınan bu belirsizliğin talep edilen miktarın sonradan düzeltilmesi (ıslah) yoluyla aşılması da değişiklik yapılmadan önceki hâliyle 2577 sayılı Kanun gereği mümkün olmadığından hak kaybına uğramak istemeyen davacıların tazminat taleplerine ilişkin miktarları yüksek tutmaktan başka seçeneklerinin olmadığı görülmektedir. Ayrıca başvurucular tarafından talep edilen tazminat miktarının afaki bir şekilde belirlenmediği ve Sulh Hukuk Mahkemesince yaptırılan bilirkişi incelemesi sonucu düzenlenen raporlarla tespit edilen tutarlara dayandığı anlaşılmaktadır.

78. Somut olayın koşulları bir bütün hâlinde değerlendirildiğindebaşvuruculara, dava açtığı sırada ıslah imkânının olmaması nedeniyle hak kaybına uğramamak için taleplerini yüksek tuttuğu ve yargılama sonucunda hak kazandıkları tazminatın, başvurucular Murat Kara, Saim Yılık ve Nezir Başaran ve Nizamettin Uludağ yönünden sırasıyla yaklaşık %88, %82 ve %19'una denk gelen kısmını avukatlık ücreti olarak davalı idareye geri ödemek zorunda kaldıkları görülmüştür. Başvurucu Nizamettin Uludağ'ın ise lehine hükmedilen tazminatın yaklaşık %203'ü oranında avukatlık ücreti ödemek yükümlülüğü altına girdiği anlaşılmıştır. Böylece ıslah imkânı olmaması nedeniyle yüksek tazminat talebinde bulunularak açılan davalara ilişkin yargılama sonucunda başvurucular aleyhine hükmedilen avukatlık ücretinin,

Anayasa Mahkemesinin emsal kararlarında belirlediği kriterlere göre ölçülü olmadığı saptandığından mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır (Galip Kocuk, B. No: 2014/5639, 24/6/2015; Metin Taşdemir, B. No: 2014/6991, 26/2/2015).

79. Açıklanan nedenlerle başvuruya konu müdahale ölçülü olmadığından başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

80. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. …

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

81. Başvurucu Murat Kara 16.592 TL maddi, 20 TL manevi olmak üzere toplam 36.592 TL; Saim Yılık 52.407 TL maddi, 30.000 TL manevi olmak üzere toplam 82.407 TL; Nezir Başaran 29.563 TL maddi, 20.000 TL manevi olmak üzere toplam 49.563 TL ve Nizamettin Uludağ 80.626 TL maddi, 50.000 manevi olmak üzere toplam 130.626 TL tazminat talebinde bulunmuşlardır.

82. Başvuruculaların mahkemeye erişim haklarının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

83. Başvuru konusu olayda tespit edilen ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması bakımından yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmadığından salt ihlalin tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında takdiren başvurucular Murat Kara'ya 1.358 TL, Saim Yılık'a 4.330 TL, Nezir Başaran'a 485 TL ve Nizamettin Uludağ'a 7.517 TL tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

84. Başvuruculaların diğer tazminat taleplerinin reddi gerekir.

85. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 824,4 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.624,4 TL yargılama giderinin başvuruculara müşterek olarak ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Mahkemeye erişim hakkının ihlali nedeniyle başvurucular Murat Kara'ya 1.358 TL, Saim Yılık'a 4.330 TL, Nezir Başaran'a 485 TL ve Nizamettin Uludağ'a 7.517 TL tazminatın AYRI AYRI ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 824,4 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.624,4 TL yargılama giderinin BAŞVURUCULARA MÜŞTEREK OLARAK ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgilendirme amacıyla Diyarbakır 2. İdare Mahkemesine GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 9/3/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

KENAN KARAVİL

B. No: 2014/6886 | Karar tarihi: 09.03.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/6886

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

KENAN KARAVİL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/6886)

Karar Tarihi: 9/3/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör : Akif YILDIRIM

Başvurucu : Kenan KARAVİL

Vekili : Av. Vedat ÖZKAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, yargılamanın makul sürede sonuçlandırılmaması ve delillerin hatalı değerlendirilmesi sonucu mahkûmiyete karar verilmesi nedenleriyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 20/5/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmiştir.

5. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

Bakanlık, görüşünü sunmuştur.

7. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı süresinde beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

9. Adana Cumhuriyet Başsavcılığınca 2008 yılında başlatılan soruşturmada, terör örgütü üyesi olma ve terör örgütü propagandası yapma suçlarından 5/1/2009 tarihli iddianame ile başvurucu hakkında kamu davası açılmıştır.

10. Adana 8. Ağır Ceza Mahkemesi (CMK 250. madde ile görevli), 10/3/2011 tarihli kararı ile başvurucunun yüklenen suçlardan mahkûmiyetine karar vermiştir.

11. Anılan hüküm temyiz edilmişse de kanun yolu aşamasında yürürlüğe giren 2/7/2012 tarihli ve 6352 sayılı Yargı Hizmetlerinin Etkinleştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Basın Yayın Yoluyla İşlenen Suçlara İlişkin Dava ve Cezaların Ertelenmesi Hakkında Kanun uyarınca Yargıtay Başsavcılığının 26/7/2012 tarihli yazısı ile dosya mahkemesine iade edilmiştir.

12. 6352 sayılı Kanun ile kamuoyunda “özel yetkili” olarak adlandırılan mahkemeler kaldırılmıştır. Aynı Kanun’un geçici 2. maddesinin (4) numaralı fıkrasında, bu mahkemelerde açılmış olan davalara kesin hükümle sonuçlandırılıncaya kadar aynı mahkemelerce bakılmaya devam olunacağı, bu davalarda yetkisizlik veya görevsizlik kararı verilemeyeceği hükme bağlanmıştır.

13. İade kararı üzerine Adana 8. Ağır Ceza Mahkemesi (CMK 250. madde ile görevli), 7/12/2012 tarihli ve E.2012/308, K.2012/338 sayılı kararı ile başvurucu hakkında terör örgütü üyesi olmak suçundan mahkûmiyet, diğer suçtan kovuşturmanın ertelenmesi kararı verilmiştir.

14.Yargıtay 9. Ceza Dairesinin 7/3/2014 tarihli kararıyla anılan hüküm onanmıştır.

15. Başvurucu 25/4/2014 tarihinde anılan karardan haberdar olduğunu beyan etmiştir.

16.Başvurucu 20/5/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

17. Mahkemenin 9/3/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

18. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

19. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

20. Ceza yargılamasının süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak bir kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirildiği veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi birtakım tedbirlerin uygulandığı tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak

ise suç isnadına ilişkin nihai kararın verildiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (B.E., B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 34).

21. Ceza yargılamasının süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (B.E., § 29).

22. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 6 yılda tamamlanan yargılamanın süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

23. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

24. Başvurucu; hakkında yürütülen ceza yargılamasında delillerin eksik ve hatalı değerlendirildiğini, aynı suçtan yargılanan sanıkların sonradan vazgeçtikleri suçlayıcı beyanları sonucu ve delillerin takdirinde yanılgıya düşülmesi suretiyle haksız olarak mahkûmiyetine kararı verildiğini belirterek adil yargılanma ve etkili başvuru haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

25. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilke olarak mahkemeler önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ileuyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun adil olup olmaması bireysel başvurukonusu olamaz. Ancak bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden, bariz takdir hatası veya açık keyfîlik içeren tespit ve sonuçlar bu kapsamda değildir (Ahmet Sağlam, B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 42).

26. Somut olayda Adana 8. Ağır Ceza Mahkemesince (CMK 250. madde ile görevli) yapılan yargılamada, sanık savunmaları, teşhis tutanakları ve tüm dosya kapsamı birlikte değerlendirilmek suretiyle bir karar verildiği anlaşılmıştır. Başvurucunun anılan iddialarının esas itibarıyla delillerin değerlendirilmesinde isabet bulunmadığına, dolayısıyla kararın sonucuna ilişkin olduğu görülmektedir. Yapılan yargılamada, Mahkemenin ve Yargıtayın kararında bariz takdir hatası veya açık keyfîlik oluşturan herhangi bir durum da tespit edilmemiştir.

27. Başvurucu, ayrıca suçlayıcı beyanda bulunanların huzurda dinlenilmediğini, canlı teşhis yapılmadığını, bu sebeplerle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

28. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun uyarınca başvurucunun başvuru konusu olaylara ilişkin iddialarını açıklama, dayanılan Anayasa hükmünün ihlal edildiğine dair hukuki iddialarını kanıtlama, bireysel başvuru kapsamındaki haklardan hangisinin hangi nedenle ihlal edildiği ve buna ilişkin gerekçeleri ve delilleri sunma yükümlülüğü bulunmaktadır (Veli Özdemir, B. No: 2013/276, 9/1/2014, §§ 19, 20).

29. Başvuruya konu ihlal iddiasıyla ilgili deliller sunarak olaya ilişkin iddialarını kanıtlama yükümlülüğü başvurucuya ait olmasına rağmen hangi celse veya hangi tarihli dilekçeyle

soruşturmanın genişletilmesi talebinde bulunulduğuna ve aleyhte beyanda bulunanların sorgulanmak istenildiğine dair Anayasa Mahkemesine bir delil sunulmamıştır. Dolayısıyla başvurucu tarafından ileri sürülen iddiaların kanıtlanamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

30. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

31. 6216 sayılı Kanun'un 50. Maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir..."

32. Başvurucu, 30.000 TL maddi, 30.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

33. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

34. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığındabaşvurucuya net 6.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

35. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 6.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, diğer tazminat taleplerinin REDDİNE,

D. 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Kararın bir örneğinin bilgi için (kapatılan) Adana 8. Ağır Ceza Mahkemesinin (E.2012/308, K.2012/338) yerine bakan Mahkemeye GÖNDERİLMESİNE,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 9/3/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SERDAR SOMUNCU

B. No: 2014/7775 | Karar tarihi: 09.03.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/7775

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

SERDAR SOMUNCU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/7775)

Karar Tarihi: 9/3/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör : Yunus HEPER

Başvurucu : Serdar SOMUNCU

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, bir kamu görevlisinin vermiş olduğu dilekçede yer alan ifadelerin hakaret suçunu oluşturduğu gerekçesiyle cezalandırılmasının ifade özgürlüğünü ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 30/5/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

7.Başvurucu, olayların geçtiği tarihte Patnos İlçe Seçim Kurulunda ve Patnos Adliyesinde birden çok mahkemede kâtip olarak çalışmaktadır.

8. Bahsi geçen dönemde başvurucu ile İlçe Seçim Kurulu Başkanı Hâkim arasında bazı anlaşmazlıklar meydana gelmiş ve başvurucu İlçe Seçim Kurulu Başkanı tarafından özürsüz olarak işe gelmemek suçundan aylıktan kesme cezası ile cezalandırılmıştır. İlgili disiplin cezası İl Seçim Kurulu Başkanınca ortadan kaldırılmıştır.

9. Başvurucu ile bahsi geçen Hâkim arasındaki anlaşmazlığın devam etmesi üzerine başvurucu, Patnos Asliye Hukuk Mahkemesi nezdinde psikolojik tacize uğradığından bahisle Hâkim aleyhine tazminat davası açmıştır. Dava dilekçesinde başvurucu, "mobbing" oluşturan eylemlerin tanımını yapmış ve Hâkimin kendisine yönelik davranışlarından örnekler vererek kendince bu davranışları yorumlamıştır.

10. Başvurucunun Asliye Hukuk Mahkemesine verdiği dava dilekçesinde davalı Hâkime yönelik bazı iddia ve sözlerin, iddia ve savunma kapsamı dışında kaldığından bahisle Patnos Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından soruşturma başlatılmış ve 1/11/2011 tarihli iddianame ile başvurucunun hakaret suçundan cezalandırılması için kamu davası açılmıştır.

11.Patnos Sulh Ceza Mahkemesi 17/2/2011 tarihli kararı ile başvurucunun hakaret suçundan on ay hürriyeti bağlayıcı ceza ile cezalandırılmasına ve verilen cezanın ertelenmesine karar verilmiştir. Mahkemeye göre başvurucunun Patnos Asliye Hukuk Mahkemesine sunduğu dava dilekçesinde müşteki Hâkimin eylem ve işlemlerini "talihsizlikler serisi" ve "saçmalıklar serisi" olarak nitelendirmesi ve müşteki hakkında "art niyet gösteren ilçe seçim kurulu başkanı" sözlerini kullanması hakaret suçuna vücut vermiştir.

12. Yargıtay 4. Ceza Dairesinin 28/4/2014 tarihli ilamı ile İlk Derece Mahkemesi kararı onanmıştır.

13.Başvuru 30/5/2014 tarihinde yapılmıştır.

14. Anayasa Mahkemesine yapılan bireysel başvurudan sonra başvurucu Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına itiraz talebinde bulunmuş, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı talebi kabul ederek itiraz kanun yoluna gitmiştir.

15. Yargıtay 4. Ceza Dairesinin 8/1/2015 tarihli ilamı ile başvurucunun dava dilekçesinde kullandığı sözlerin ifade özgürlüğü kapsamında kaldığı ve bu sebeple de hakaret suçunun unsurları oluşmadığı gerekçesiyle hükmün bozulmasına karar vermiştir.

16. Patnos 1. Asliye Ceza Mahkemesinin 1/7/2015 tarihli kararı ile başvurucunun beraatına karar verilmiş ve Yargıtay 18. Ceza Dairesinin 21/6/2016 tarihli ilamı ile beraat hükmünün onanmasına karar verilmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

17. Mahkemenin 9/3/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

18. Başvurucu, dava dilekçesinde kullandığı ifadelerde bir hakaret kastı olmadığı hâlde hakaret suçundan cezalandırılmasının anayasal haklarını ihlal ettiğini iddia etmiştir.

B. Değerlendirme

19. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendi gereği Anayasa Mahkemesi, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kalkmış olması ya da benzer nitelikteki başka bir gerekçeden dolayı başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir sebebin olmadığı kanaatine varması hâlinde başvurunun düşmesine karar verebilir (S.Ö., B. No: 2013/7087, 18/9/2014, § 23).

20. Somut olayda, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılarak başvurucunun mağdurluk statüsünün sona erdiği ve başvurunun incelenmesine devam edilmesini gerektiren bir husus bulunmadığı anlaşılmaktadır.

21. Açıklanan nedenlerle başvurunun düşmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun “ihlalin ve sonuçlarının ortadan kalkmış olması” nedeniyle DÜŞMESİNE,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 9/3/2017tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BURHAN CARLI

B. No: 2014/8781 | Karar tarihi: 09.03.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/8781

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

BURHAN CARLI BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/8781)

Karar Tarihi: 9/3/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör : Akif YILDIRIM

Başvurucu : Burhan CARLI

Vekili : Av. Muzaffer DEĞİRMENCİ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, tutuklamanın makul süreyi aşması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının; yargılamanın makul sürede sonuçlandırılmaması, özel statülü mahkemede yargılama yapılması, delillerin hatalı değerlendirilmesi ve savunma hakkının kısıtlanması nedenleriyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 20/5/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca muhtelif suçlardan yürütülen soruşturma kapsamında İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesinin 2/11/2007 tarihli ve 2007/127 Sorgu sayılı kararıyla tutuklanmıştır.

8. Soruşturma dosyasına erişim, soruşturma evresinin bir kısmında Mahkeme kararıyla kısıtlanmıştır.

9. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının 2/1/2008 tarihli ve E.2008/2 sayılı iddianamesiyle suç işlemek amacıyla kurulan örgüte üye olma, izinsiz tehlikeli madde bulundurma, kasten yaralama, kişiyi hürriyetinden yoksun kılma, yağma ve 10/7/1953 tarihli ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun'a muhalefet suçlarından başvurucu hakkında kamu davası açılmıştır.

10. İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesince (CMK 250. madde ile görevli) yürütülen yargılamada, aynı Mahkemenin dört dosyası daha başvurucunun da yargılandığı E.2008/4 sayılı dosya ile birleştirilmiştir. Birleştirmeler ile birlikte yargılanan sanık sayısı otuz olmuştur.

11. İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesinin (CMK 250. madde ile görevli) 19/10/2011 tarihli kararıyla başvurucunun atılı suçlardan mahkûmiyetine ve tutukluluk hâlinin devamına karar verilmiştir.

12. Başvurucunun temyizi üzerine Yargıtay 6. Ceza Dairesinin 5/3/2014 tarihli ve E.2013/10692, K.2013/3783 sayılı kararıyla başvurucu hakkında 6136 sayılı Kanun'a muhalefet dışındaki suçlardan verilen hükümler onanmıştır.

13. Anılan karar, başvurucu tarafından 28/4/2014 tarihinde öğrenilmiştir. Bireysel başvuru 20/5/2014 tarihinde yapılmıştır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

14. Mahkemenin 9/3/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

15. Başvurucu, tutukluluğunun makul süreyi aştığını belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

16. Anayasa Mahkemesi, benzer iddiaların ileri sürüldüğü başvurulara ilişkin olarak birçok kararında “zaman bakımından yetkisi”yle ilgili ilkeleri belirlemiştir. İlk derece mahkemesince verilen mahkûmiyet kararının anılan yetkinin başladığı 23/9/2012 tarihinden sonra verilmiş olması gerektiği, bu tarihten önce verilen bir nihai kararla sona eren tutukluluk hâllerine ilişkin başvuruların zaman bakımından yetki dışında kaldığı kabul edilmiştir (Osman Büyüksu, B. No: 2013/5512, 3/4/2014, §§ 20-24; Ali Öksüz, B. No: 2013/6065, 3/4/2014, §§ 20-23; Cevdet Genç, B. No: 2012/142, 9/1/2014, §§ 24-29).

17. Somut olayda başvurucunun suç isnadına bağlı tutukluluk durumu başvurucunun mahkûm edildiği 19/10/2011 tarihinde yani bireysel başvuruların incelenmeye başlandığı tarih olarak belirlenen 23/9/2012 tarihinden önce sona ermiştir.

18. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının zaman bakımından yetkisizlik nedeniyle

kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. İddia Makamının İşlemlerine, Mahkemenin Bağımsız ve Tarafsızlığına İlişkin İhlal İddiaları

19. Başvurucu; soruşturmanın bizzat Cumhuriyet savcısı yerine kollukça yapıldığını, iddianame tanzim edilirken lehe delillerin görmezden gelindiğini, suça konu senedin Cumhuriyet Savcısınca aslının araştırılması yerine fotokopisi ile yetinildiğini, bu evrede lehe delil ileri sürülemediğini, müştekilerin sonradan vazgeçtikleri beyanlarına neden itibar edilmediğinin esas hakkındaki mütalaada açıklanmadığını, yargılandığı Mahkemenin özel statülü olarak kurulduğunu, bu tür mahkemelerin yargılamalarının güven vermediğini, kanun koyucu tarafından sonradan bu sebeplerle kaldırıldığını belirterek Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ihlal dildiğini ileri sürmüştür.

20. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (3),48. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları uyarınca başvurucunun başvuru konusu olaylara ilişkin iddialarını açıklama, dayanılan Anayasa hükmünün ihlal edildiğine dair hukuki iddialarını kanıtlama, bireysel başvuru kapsamındaki haklardan hangisinin hangi nedenle ihlal edildiği ve buna ilişkin gerekçeleri ve delilleri sunma yükümlülüğü bulunmaktadır (S.S.A., B. No: 2013/2355, 7/11/2013, § 38; Veli Özdemir, B. No: 2013/276, 9/1/2014, §§ 19, 20).

21. Somut olayda başvurucu, Savcılık işlemlerine yönelik ihlal iddialarını soyut ve genel ifadelerle ileri sürmüş; soruşturma evresindeki işlemlerden ve esas hakkındaki mütalaadan dolayı haklarının ne şekilde ihlal edildiğine ilişkin gerekçeleri açıklama yönündeki yükümlülüğünü yerine getirmemiştir.

22. Başvurucu, Mahkemenin bağımsız ve tarafsızlığına ilişkin ihlal iddiasını da salt 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 250. maddesi ile görevli Mahkemenin özel statülü olarak kurulmasına ve kamuoyu nezdinde bu mahkemelerin güven vermedikleri iddiasına dayandırmış ve anılan Mahkemenin neden adil yargılama yapmadığını temellendirmemiştir. Bir başka ifadeyle Mahkemenin hangi somut özelliğinin adil yargılanma hakkını ihlal ettiği konusunda bir açıklamada bulunmamıştır. Bu nedenlerle ihlal iddiası ve bu iddianın temelindeki olguların ispatına ilişkin yeterli açıklamalarda bulunmayan başvurucunun iddiasını kanıtlayamadığı sonucuna varılmıştır.

23. Açıklanan nedenlerle başvurucu tarafından ileri sürülen ihlal iddiaları kanıtlanamadığından başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Dosyaya Erişiminin Engellenmesi Nedeniyle Savunma Hakkının Kısıtlandığına İlişkin İddia

24. Başvurucu, soruşturma evresinde dosyaya erişiminin engellenmesi nedeniyle savunma hakkının kısıtlandığını belirterek adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

25. Anayasa Mahkemesi, benzer iddiaların ileri sürüldüğü bir başvuruda bu konudaki ilkeleri belirlemiştir. Buna göre süphelinin dava dosyasına erişimine getirilen kısıtlama, duruşma öncesi delillerin suç isnadı altındaki kişiye ulaştırılmasını ve sözlü yargılama aşamasında sanığın müdafii aracılığıyla deliller üzerine görüş sunmasını engellememelidir. Kısıtlamaya ilişkin kararın alınmasında çelişmeli yargılama ve silahların eşitliği ilkelerine riayet edilmeli ve sanığın menfaatlerinin korunması için yeterli güvenceler sağlanmalıdır

(Ersin Ekmekçi ve Sinan Ekmekçi, B. No: 2013/6068, 18/11/2015, §§ 54-68).

26. Başvurucu, duruşma öncesinde delillerin bir kısmından haberdar olmuş, sözlü yargılama aşamasında (duruşmada) müdafii aracılığıyla deliller üzerine görüş bildirmiş ve itirazlarını sunmuştur. Ayrıca başvuru dosyası incelendiğinde "silahların eşitliği" ve "çelişmeli yargılama" ilkelerine aykırı olarak başvurucuya delillerini sunma, inceletme ve itiraz etme hususlarında uygun olanakların sağlanmadığına ilişkin bir delil de bulunmamaktadır.

27. Açıklanan nedenlerle savunma hakkına yönelik bir ihlalin olmadığı açık olduğundan başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

D. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

28. Başvurucu; mahkeme kararlarının gerekçeli olmasına ilişkin kurallara uyulmadığını, gerekçe gösterilmeksizin teşdit uygulandığını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

29. Anayasa'nın 36. maddesi gereği mahkemelerin her türlü kararının gerekçeli olması gerekir. Ancak bu hak, yargılamada ileri sürülen tüm iddialara ayrıntılı şekilde yanıt verilmesi gerektiği şeklinde anlaşılamaz (Mehmet Yavuz, B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51). Ancak ileri sürülen iddialardan biri kabul edildiğinde davanın sonucuna etkili olması hâlinde mahkeme bu hususa belirli ve açık bir yanıt vermek zorunda olabilir(Yasemin Ekşi, B. No: 2013/5486, 4/12/2013, § 56).

30. Yargılama sonunda sanık savunmaları, müşteki beyanları, olay nedeniyle düzenlenen teşhis tutanakları, aramalar sonucu elde edilen deliller, doktor raporları, ekspertiz raporları, telefon görüşme içerikleri ve tüm dosya kapsamı birlikte değerlendirilmek suretiyle bir karar verildiği anlaşılmıştır. Ayrı ve açık bir yanıt verilmesini gerektiren, başvurucunun cezasının azalmasına veya kalkmasına neden olabilecek türde (uyuşmazlığın çözümü için esaslı) tüm iddia ve savunmaları ile dosya kapsamı dikkate alınarak verilen kararda hükme ulaşılması için yeterli gerekçe bulunduğu görüldüğünden gerekçeli karar hakkına yönelik bir ihlal olmadığının açık olduğu anlaşılmaktadır. Diğer yandan suçun işleniş biçimi, yeri ve zamanı, müşteki üzerinde meydana getirdiği etki dikkate alınarak başvurucu hakkındaki cezalar belirlenirken alt sınırdan uzaklaşılmıştır.

31. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

E. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

32. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

33. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

34. Ceza yargılamasının süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak bir kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirildiği veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi birtakım tedbirlerin uygulandığı tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak

ise suç isnadına ilişkin nihai kararın verildiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (B.E., B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 34)

35. Ceza yargılamasının süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (B.E., § 29)

36. İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesince yürütülen yargılamada, aynı Mahkemenin dört dosyası daha başvurucunun da yargılandığı E.2008/4 sayılı dosya ile birleştirilmiştir. Birleştirmeler ile birlikte yargılanan sanık sayısı otuz olmuştur. Yukarıda belirtilen ilkeler, davanın karmaşıklığı, taraf sayısı ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda suç işlemek amacıyla kurulan örgüte üye olma, izinsiz tehlikeli madde bulundurma, kasten yaralama, kişiyi hürriyetinden yoksun kılma ve yağma suçlarına yönelik yaklaşık 6 yıl 4 ay 25 gün sürdüğü anlaşılan yargılamanın süresinin makul olduğu sonucuna varmak gerekir.

37. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

F. Diğer İhlal İddiaları

38. Başvurucu; hakkında yürütülen ceza yargılamasında cezaların şahsiliği ilkesine aykırı davranıldığını, takdiri indirim hükümlerinin uygulanmadığını, şüpheden ve varsayımdan uzak delillere dayanılmadığını, delillerin takdirinde yanılgıya düşülmesi suretiyle haksız olarak mahkûm edildiğini belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

39. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilke olarak mahkemeler önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun adil olup olmaması bireysel başvuru konusu olamaz. Ancak bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden, bariz takdir hatası veya açık keyfîlik içeren tespit ve sonuçlar bu kapsamda değildir (Ahmet Sağlam, B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 42).

40. Somut olayda İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesince yapılan yargılamada; sanık savunmaları, müşteki beyanları, olay nedeniyle düzenlenen teşhis tutanakları, aramalar sonucu elde edilen deliller, doktor raporları, ekspertiz raporları, telefon görüşme içerikleri ve tüm dosya kapsamı birlikte değerlendirilmek suretiyle bir karar verildiği anlaşılmıştır. Başvurucunun anılan iddialarının esas itibarıyla Derece Mahkemelerince verilen kararlarda delillerin değerlendirilmesinde isabet bulunmadığına ve dolayısıyla kararın sonucuna ilişkin olduğu görülmektedir. Yapılan yargılamada Mahkemenin ve Yargıtayın kararında bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik oluşturan herhangi bir durum da tespit edilmemiştir.

41. Başvurucu tarafından ileri sürülen ihlal iddialarının yukarıda belirtilen içtihat kapsamında kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu sonucuna varıldığından başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın zaman bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. İddia makamının işlemlerine, mahkemenin bağımsız ve tarafsızlığına ilişkin ihlal iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Dosyaya erişiminin engellenmesi nedeniyle savunma hakkının kısıtlandığı iddiasının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

4. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

5. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

6. Diğer ihlal iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA,

D. Kararın bir örneğinin bilgi için (kapatılan) İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesinin (E.2008/4, K.2011/180) yerine bakan Mahkemeye GÖNDERİLMESİNE,

E. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 9/3/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SÜLEYMAN OKTAY URAS VE SEVTAP URAS

B. No: 2014/11994 | Karar tarihi: 09.03.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/11994

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

SÜLEYMAN OKTAY URAS VE SEVTAP URAS BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/11994)

Karar Tarihi: 9/3/2017

R.G. Tarih ve Sayı: 28/3/2017-30021

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör : Ayhan KILIÇ

Başvurucular : 1. Süleyman Oktay URAS

2. Sevtap URAS

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, yol şartıyla belediyeye terk edildikten sonra imar planında değişiklik yapılarak konut alanına dönüştürülen ve başka bir parsel ile birleştirilen taşınmazın önceki maliklerine iade edilmemesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 15/7/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

Bakanlık görüş bildirmemiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Beşiktaş Belediye Başkanlığınca (Belediye) gönderilen belgeler ile Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) kayıtlarına göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucular Süleyman Oktay Uras ve Sevtap Uras 1954 doğumlu olup İstanbul ili Beşiktaş ilçesinde ikamet etmektedirler.

A. Uyuşmazlığın Arka Planı

8. Başvuruculara göre 1990 yılında satın almak suretiyle mülk edindikleri ve 26/10/1955 tarihinde imar parseli vasfı kazanmış olan İstanbul ili Beşiktaş ilçesi Dikilitaş Mahallesi'nde kâin 56 pafta 25 ada ve 37 parsel numaralı taşınmazın üzerinde bulunan üç katlı yapının yenilenmesi amacıyla Belediyeye başvurmaları üzerine Belediye tarafından taşınmazın toplam 154.54 m²sinin yol yapılmak üzere bedelsiz olarak Belediyeye terk edilmesi şart koşulmuştur. Beşiktaş Belediyesi İmar Planlama Müdürlüğünce düzenlenen 7/3/1991 onay tarihli "İmar Durumu" belgesinde "(A) işaretli kısım yola terk edilmedikçe uygulama yapılamaz." notu yer almaktadır. Yine aynı Müdürlük tarafından düzenlenen 1/7/1992 tarihli inşaat istikamet rölevesine de "(A) işaretli alan yola terkedilecektir." notu düşülmüştür.

9. Taşınmazın imar istikameti önünde kalan 154.54 m²lik kısmının 18/8/1992 tarihinde Beşiktaş 8. Noterliğince düzenlenen taahhütnameyle yol olarak bedelsiz bir şekilde Belediyeye terk edilmesi başvurucular tarafından taahhüt edilmiştir. Taşınmazın terki taahhüt edilen kısmının 74,50 m²si doğu cephesinde, 80 m²si güney cephesinde konumlanmaktadır.

10. Beşiktaş Belediye Encümeninin 27/8/1992 tarihli kararıyla anılan taahhütnameye istinaden taşınmazın imar istikameti önünde kalan 154.54 m²lik kısmının yol olarak terk edilmesi kararlaştırılmıştır.

11. Beşiktaş 2. Bölge Tapu Sicil Müdürlüğünce 16/9/1992 tarihinde taşınmazın 154.54 m²lik kısmı yol olarak sicilden terkin edilmiştir.

12. Başvurucular taşınmazın geri kalan bölümü için 7/10/1992 onay tarihli inşaat ruhsatı almış ve bu bölümün üzerinde beş katlı bina inşa etmişlerdir.

13. Hisar Veraset ve Harçlar Vergi Dairesi Müdürlüğünce, taşınmazın devri işlemlerindeki usulsüzlükler nedeniyle başvurucular adına cezalı tapu tahsis harcı tarh ettirilmiş ve başvurucular tarafından anılan vergi, zam ve cezalarıyla birlikte toplam 565.960.000 TL olarak 2/11/2002 tarihinde ödenmiştir.

14. Beşiktaş Belediyesince 16/7/2005 tarihinde 1/5000 ölçekli nazım imar planında, 9/8/2007 tarihinde ise 1/1000 ölçekli uygulama imar planında değişiklik yapılarak başvuruculara taşınmazının önünde (güney cephesinde) "sokak" olarak ayrılan 80 m²lik bölüm "konut alanı"na dönüştürülmüştür. Belediye tarafından bu 80 m²lik kısım komşu 36 numaralı parselle birleştirilmiştir.

B. Birleştirme İşlemine Karşı Açılan İptal Davasına İlişkin Yargısal Süreç

15. Başvurucular tarafından 17/12/2009 tarihinde Belediyeye başvuruda bulunularak

taşınmazın kendilerine iadesi ve kendi parseli olan 37 numaralı parselle birleştirilmesi talep edilmiştir. Belediye tarafından anılan talep 7/1/2010 tarihli yazıyla reddedilmiştir.

16. Başvurucular, söz konusu 80 m²lik kısma ilişkin plan değişikliğinin ve bu kısmın komşu 36 numaralı parselle birleştirilmesine dair işlemin iptali ile taşınmazın kendilerine iadesi istemiyle 26/2/2010 tarihinde İstanbul 6. İdare Mahkemesinde (İdare Mahkemesi) dava açmışlardır. İdare Mahkemesi 23/9/2011 tarihli kararla anılan davanın süre aşımı nedeniyle reddine karar vermiştir. Bahsi geçen karar Danıştay 6. Dairesinin 21/2/2013 tarihli kararıyla bozulmuştur.

17. Bozma kararına uyan İdare Mahkemesince işin esasına geçilerek keşif ve bilirkişi incelemesi yaptırılmıştır. Bilirkişi Heyeti tarafından İdare Mahkemesine sunulan 5/3/2015 tarihli raporda, yol şartıyla bedelsiz olarak Belediyeye terk edilen taşınmazın imar planlarıyla kamu kullanımından çıkarılması durumunda iadesinin gündeme gelebileceği belirtilmiş ancak iadenin bedelsiz olmasını öngören hiçbir mevzuat hükmünün bulunmadığı ve dolayısıyla tevhit işleminin mevzuata aykırı olmadığı ifade edilmiştir. Bununla birlikte konut alanına dönüştürülen taşınmazın 36 numaralı parsel yerine 37 numaralı parselle birleştirilerek eski malike satılması usulünün benimsenmesinin hakkaniyete ve adalete daha uygun düşeceği görüşü açıklanmıştır.

18. Bireysel başvurunun yapıldığı tarihten sonra İdare Mahkemesince 29/1/2016 tarihinde verilen kararla bilirkişi raporu doğrultusunda taşınmazın 36 numaralı parselle birleştirilmesine ilişkin işlem iptal edilmiştir. İdare Mahkemesi, taşınmazın iadesine karar verilmesinin idari yargı yetkisinin dışında kaldığı gerekçesiyle bu istemin reddine karar vermiştir.

19. Anılan karar Belediye tarafından 8/4/2016 tarihinde, başvurucular tarafından ise 13/4/2016 tarihinde temyiz edilmiş olup tarafların temyiz talepleri henüz karara bağlanmamıştır.

C. Tapu İptali ve Tescil Davasına İlişkin Yargısal Süreç

20. Başvurucular 3/9/2010 tarihinde İstanbul 4. Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme), taşınmazın konut alanına dönüştürülerek 36 numaralı parselle birleştirilen 80 m²lik bölümünün belediye adına olan tapu kaydının iptali ile 1/2 hisseleri oranında adlarına tesciline ve ayrıca müdahalenin menine karar verilmesi istemiyle dava açmışlardır.

21. Mahkeme 5/4/2012 tarihinde olay yerinde bilirkişilerle birlikte keşif yapmıştır. Bilirkişiler tarafından düzenlenen raporda, rıza gösterilerek Belediyeye terk edilen taşınmazın yol fonksiyonunun değişmesinin iadesini gerektirmediği belirtilmiş ancak ihtilaf konusu80 m²lik bölümün 36 numaralı komşu parselle birleştirilmesinin, başvuruculara ait taşınmazın bu yola çıkışının ve bu yönde pencerelerinin bulunması nedeniyle başvuruculara zarara uğratacağı görüşü açıklanmıştır.

22. Mahkemece 24/1/2013 tarihinde verilen kararla dava reddedilmiştir. Kararın gerekçesinde yerleşik yargı içtihatlarına atıfta bulunularak 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun 35. maddesi uyarınca düzenleme ortaklık payı olarak bir defaya mahsus alınan yol, yeşil alan, benzeri kamu hizmet ve tesisleri için ayrılan yerler ile özel parselasyon sonucu malikinin muvafakatıyla kamu hizmet ve tesisleri için ayrılmış bulunan yerler için eski malikleri tarafından mülkiyet iddiasında bulunulamayacağı ifade edilmiş ve bu nedenle taşınmazın bedelsiz olarak başvurucular adına tescilinin mümkün olmadığı belirtilmiştir. Kararda ayrıca, Belediye tarafından konan tevhit şartının ise tamamen idari

işlem niteliğinde olduğu hatırlatılmıştır.

23. Anılan karara karşı yapılan temyiz istemi Yargıtay 5. Hukuk Dairesince (Daire) 12/11/2013 tarihli kararla reddedilerek Mahkeme kararı onanmıştır. Karar düzeltme istemi de aynı Dairenin 26/5/2014 tarihli kararıyla reddedilmiştir.

24. Kararın düzeltilmesi isteminin reddine ilişkin karar 9/7/2014 tarihinde başvuruculara tebliğ edilmiştir.

25. Başvurucular 15/7/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuşlardır.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

1. İlgili Mevzuat Hükümleri

26. 2942 sayılı Kanun'un "İmar mevzuatı uygulanan veya özel parselasyon yapılan yerler" kenar başlıklı 35. maddesi şöyledir:

“İmar mevzuatı gereğince düzenlemeye tabi tutulan parsellerden düzenleme ortaklık payı karşılığı olarak bir defaya mahsus alınan yol, yeşil saha ve bunun gibi kamu hizmet ve tesislerine ayrılan yerlerle, özel parselasyon sonunda malikinin muvafakatı ile kamu hizmet ve tesisleri için ayrılmış bulunan yerler için eski malikleri tarafından mülkiyet iddiasında bulunulamaz ve karşılığı istenemez.”

27. 3/5/1985 tarihli 3194 sayılı İmar Kanunu'nun "Arazi ve arsa düzenlemesi" kenar başlıklı 18. maddesinin ilgili bölümleri şöyledir:

“İmar hududu içinde bulunan binalı veya binasız arsa ve arazileri malikleri veya diğer hak sahiplerinin muvafakatı aranmaksızın, birbirleri ile, yol fazlaları ile, kamu kurumlarına veya belediyelere ait bulunan yerlerle birleştirmeye, bunları yeniden imar planına uygun ada veya parsellere ayırmaya, müstakil, hisseli veya kat mülkiyeti esaslarına göre hak sahiplerine dağıtmaya ve re'sen tescil işlemlerini yaptırmaya belediyeler yetkilidir. Sözü edilen yerler belediye ve mücavir alan dışında ise yukarıda belirtilen yetkiler valilikçe kullanılır.

Belediyeler veya valiliklerce düzenlemeye tabi tutulan arazi ve arsaların dağıtımı sırasında bunların yüzölçümlerinden yeteri kadar saha, düzenleme dolayısıyla meydana gelen değer artışları karşılığında "düzenleme ortaklık payı" olarak düşülebilir. Ancak, bu maddeye göre alınacak düzenleme ortaklık payları, düzenlemeye tabi tutulan arazi ve arsaların düzenlemeden önceki yüzölçümlerinin yüzde kırkını [olay tarihinde "yüzde otuzbeşini"] geçemez.

...

Bu fıkra hükümlerine göre, herhangi bir parselden bir defadan fazla düzenleme ortaklık payı alınmaz. ...

. ...”

28. 22/4/1926 tarihli ve 818 sayılı mülga Borçlar Kanunu'nun 244. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

“Vahip, aşağıdaki hallerden biri vukuunda elden yaptığı hibeden veya tenfiz ettiği taahhüdünden rücu ve mevhubunlehin elinde halen ne kalmış ise onun iadesini dava

edebilir.

...

3 – Mevhubunleh, hibeyi takyit eden mükellefiyeti haklı bir sebep olmaksızın icra etmezse.”

2. Anayasa Mahkemesi Kararı

29. Anayasa Mahkemesinin 22/12/1934 tarihli ve 2644 sayılı Tapu Kanunu'nun, köy ve belediye sınırları içinde kapanmış yollarla yol fazlalarının köy veya belediye namına tescil olunmasını öngören 21. maddesine ilişkin olarak verilen 12/1/2012 tarihli ve E.2011/23, K.2012/3 sayılı kararının ilgili bölümü şöyledir:

“...2644 sayılı Tapu Kanunu'nun 21. maddesi köy ve belediye sınırları içinde kapanmış yollarla yol fazlalarının köy veya belediye namına tescil olunmasını öngörmektedir. Bu hüküm gereğince plan değişikliği ya da benzeri nedenlerle bir yolun kapanması ya da bazı bölümlerinin yol olmaktan çıkarılması durumunda bu şekilde açığa çıkan taşınmazların belediye ya da köy sınırları içinde bulunması halinde bu tüzelkişilikler adına tescil edilmesi gerekmektedir.

...

Yollar zaman içinde gelişen ihtiyaçlara bağlı olarak imar planlarında değişiklik yapılması suretiyle kapatılabileceği gibi bazı yol parçalarının açığa çıkması da ihtimal dâhilindedir. Kapanan ya da açığa çıkan yol veya yol parçaları kamu malı niteliğini kaybederek idarenin özel malı haline geleceğinden kamu mallarına ilişkin koruma ortadan kalkar. Bu nedenle itiraz konusu kural böylece açığa çıkan taşınmazların tapu sicilinin sağladığı güvenceden yararlanabilmesi için tapu siciline tescilini öngörmektedir. İdare yeni bir kararla bu taşınmazları kamu yararına tahsis ederek kamu malına da dönüştürebilir. Aynı şekilde İmar Kanunu'nun 18. maddesi gereği parsellerin yeniden düzenlenmesinde eski yol parçalarını özel kişilerin arsaları ile birleştirebilir. Eğer yeniden kamu yararına tahsis edilmezse, idare özel hukuk rejimi çerçevesinde bu mallara tasarruf eder, gerekirse satabilir.

...

Diğer taraftan kamu malları devletin mülkiyeti altındadır. İtiraz yoluna başvuran mahkeme her ne kadar yolların kaynağı itibariyle özel mülkiyet konusu taşınmaz olma ihtimalini dikkate alarak malik tarafından rızaen yola terk edilen alanların idarenin bir kararı ile yol olmaktan çıkarılarak idarenin özel malı haline getirilmesinin Anayasanın 35. maddesine aykırılık oluşturduğunu ileri sürmüşse de, yollar kaynağı itibariyle özel mülkiyetteki taşınmazlara dayansa bile bunlar çeşitli usullerle kamu malı haline getirilmiş olabilirler. Kamulaştırma, düzenleme ortaklık payı ayrılması gibi usuller özel mülkiyetteki taşınmazların yol yapılmasında başvurulacak temel usullerdir. Bu hallerde malik taşınmazın karşılığını ya kamulaştırma bedeli, tazminat ya da geri kalan taşınmazlarının değer artışı yoluyla elde etmiş ve taşınmazın mülkiyeti kamuya geçmiştir. Malikin rızasıyla yola terk etmesi de kaynaklardan birisi olmakla birlikte bu durumda bir bağışlama söz konusu olup hukukumuzda bağışlamanın şarta bağlı olarak yapılması mümkündür. Eğer malik bağışladığı taşınmazın yol dışında başka bir amaç için kullanılmasını istemiyorsa şarta bağlı bağışlama yapma imkânına sahiptir. Bu yönüyle itiraz konusu kuralın mülkiyet hakkına müdahale teşkil ettiği söylenemez.”

3. Yargıtay 5. Hukuk Dairesi Kararları

30. Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin 26/10/2011 tarihli ve E.2011/9797, K.2012/17339 sayılı kararının ilgili bölümü şöyledir:

“Dava, imar izni almak için belediyeye müracaat edildiğinde, belediye hizmet alanı yapılmak üzere şartsız ve bedelsiz devredilen taşınmazın bilahare üçüncü kişilere kiralanması nedeniyle tapu iptali ve tescil istemine ilişkindir.

Mahkemece davanın reddine karar verilmiş, hüküm davacılar vekilince temyiz edilmiştir.

Diğer parsellerde imar izni almak için, dava konusu taşınmazbelediye hizmet alanı yapılmak üzere şartsız ve bedelsiz olarak hibe edilmiştir. Kamulaştırma Kanununun 35. maddesi "İmar mevzuatı gereğince düzenlenmeye tabi tutulan taşınmazlardan düzenleme ortaklık payı karşılığı olarak bir defaya mahsus alınan yol, yeşil saha ve bunun gibi kamu hizmet ve tesislerine ayrılan yerlerle, özel parselasyon sonunda malikin muvafakatı ile kamu hizmet ve tesisleri için ayrılmış bulunan yerler için eski maliki tarafından mülkiyet iddiasında bulunulamaz ve karşılığı istenemez" hükmü uyarınca, kamuya terk edilen yerlere ilişkin mülkiyet iddasında bulunulamayacağı gibi, belediyenin kendisine hibe edilmek suretiyle terkin edilen bu yeri bir başka şahsa kiraya vermiş olması da sonucu etkileyici bir tasarruf olmadığından, davanın bu gerekçelerle reddedilmesi gerekirken, yazılı gerekçelerle reddine karar verilmesi bozma nedeni yapılmamıştır.”

31. Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin 14/2/2012 tarihli ve E.2011/15258, K.2012/2057 sayılı kararının ilgili bölümü şöyledir:

“Mahkemece davanın kabulüne karar verilmiş, hüküm davalı idare vekilince temyiz edilmiştir.

Dosyada bulunan kanıt ve belgelerden; davacı şirketin kurucu ortaklarından O. A. ve A. D.'nun murisleri ilk tapu maliklerinden Süleyman Aliç'in taşınmazdaki payını küçük küçük hisseler halinde üçüncü şahıslara sattığı ve bu sırada yollarınkamuya terk edildiği, o tarihten bu yana da oluşan yolların aynı şekilde kullanılmaya devam edildiği anlaşılmıştır.

Kamulaştırma Kanununun 35. maddesi uyarınca, özel parselasyon sonunda malikin muvafakatiyle kamu hizmet ve tesislerine ayrılmış bulunan yerler için eski malikleri tarafından mülkiyet iddiasında bulunulamaz ve karşılığı istenemez.”

32. Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin 18/6/2012 tarihli ve E.2012/7091, K.2012/13152 sayılı kararının ilgili bölümü şöyledir:

“Dava, imar ruhsatı almak için rızası ile kamuya terk ettiği yerin bilahare konut alanı olarak düzenlenmesi nedeniyle tapu iptali istemine ilişkindir.

Mahkemece davanın kabulüne karar verilmiş; hüküm davalı idare vekilince temyiz edilmiştir.

Kamulaştırma Kanununun 35. maddesi uyarınca 'İmar mevzuatı gereğince düzenlemeye tabi tutulan parsellerden Düzenleme Ortaklık Payı olarak bir defaya mahsus alınan yol, yeşil saha ve bunun gibi kamu hizmet ve tesislerine ayrılan yerlerle özel parselasyon sonunda malikin muvafakatı ile kamu hizmet ve tesisleri için ayrılmış bulunan yerler için eski malikleri tarafından mülkiyet iddiasında bulunulamaz ve karşılığı istenemez.'

Dosyadaki bilgi ve belgelere göre, davacıimar ruhsatı almak için bu yeri kendi rızası ile bedelsiz terk ettiğinden, bu kısım daha sonra idare tarafından başka amaçlara tahsis edilse ve imar niteliği değişse bile eski malikleri tarafından mülkiyet iddiasında bulunamayacağı

gibi karşılığı da istenemez.”

B. Uluslararası Hukuk

33. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) Karaman/Türkiye (B. No: 6489/03, 15/1/2008) kararında, sağlık merkezi yapılması şartıyla belediyeye bağışlanan taşınmazın bir kısmının şarta aykırı olarak kamu hizmetine tahsis edilmeyerek üçüncü kişilere satılmasını mülkiyet hakkı yönünden değerlendirmiş ve bu hususstaki ilkeleri ortaya koymuştur. Anılan karara konu olayda, başvurucular sağlık tesisi yapılması amacıyla taşınmazlarını belediyeye terk etmiş ancak belediye tarafından daha sonra bu taşınmaz üç parsele bölünerek parsellerden biri satılmıştır. Başvurucular tarafından açılan davada Asliye Hukuk Mahkemesi 818 sayılı Kanun'un 244. maddesinin birinci fıkrasının (3) numaralı bendine dayanarak şarta aykırı olarak yapılan satışın geçersiz olduğuna hükmetmiştir. Ancak kararı temyizen inceleyen Yargıtay tarafından 2942 sayılı Kanun'un, imar mevzuatı gereğince düzenlemeye tabi tutulan parsellerden malikinin muvafakatı ile kamu hizmet ve tesisleri için ayrılmış bulunan yerler için eski malikleri tarafından mülkiyet iddiasında bulunulamayacağı yolundaki 35. maddesi hükmü gerekçe gösterilerek ilk derece mahkemesi kararı bozulmuştur (Karaman/Türkiye, §§ 5-13).

34. AİHM, idareye devir anında ortaya konulan şarta aykırı bir şekilde kullanılan taşınmaza ilişkin olarak malikin geri alım hakkının bulunmadığını saptayan Yargıtay kararının, taşınmazın kısmen de olsa kamu hizmetine tahsis edilmiş olduğu düşüncesiyle haklılaştırılamayacağını belirtmiştir (Karaman/Türkiye, § 32). AİHM, Yargıtayın kamu hizmetine tahsis edilmemiş olsalar bile mülkiyetin el değiştirmiş olması nedeniyle önceki malikin mülkiyet veya tazminat iddiasında bulunamaması sonucunu doğuran 2942 sayılı Kanun'un 35. maddesine ilişkin yorumunun kamu yararının gerekleri ile bireysel hakların korunmasının gereklilikleri arasındaki dengeyi bozduğu kanaatine varmıştır (Karaman/Türkiye, § 33). AİHM, sonuç olarak 2942 sayılı Kanun'un 35. maddesine ilişkin uygulamanın (1) No.lu Protokol'ün 1. maddesiyle uyumlu olmadığı sonucuna ulaşmıştır (Karaman/Türkiye, § 34).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

35. Mahkemenin 9/3/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiği İddiası Yönünden

1. Başvurucuların İddiaları

36. Başvurucular, yol şartıyla Belediyeye terk edildikten sonra imar planında değişiklik yapılarak konut alanına dönüştürülen ve başka bir parsel ile birleştirilen taşınmazın önceki maliklerine iade edilmemesi nedeniyle mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

37. Başvurucular, 1990 yılında satın almak suretiyle mülk edindikleri taşınmazın üzerinde bulunan üç katlı yapının yenilenmesi amacıyla Belediyeye başvurmaları üzerine Belediye tarafından şart koşulması nedeniyle taşınmazın toplam 154.54 m²sinin yol yapılmak üzere bedelsiz olarak Belediyeye terk edildiğini belirtmişlerdir.

38. Başvurucular, yol yapılmak koşuluyla ve baskı sonucu Belediyeye terk edilen taşınmazın 2007 yılında yapılan imar planı değişikliğiyle yol vasfı ortadan kaldırılarak konut alanına dönüştürülen güney cephesindeki 80 m²lik bölümünün kendilerine iade edilmemesinin mülkiyet hakkının gaspı anlamına geldiğini ifade etmişlerdir. Taşınmazın 26/10/1955

tarihinde yapılan parselasyon sırasında imar parseli vasfını kazandığını belirten başvurucular, Mahkemenin 2942 sayılı Kanun'un 35. maddesine dayanarak davayı reddetmiş olmasını anlamakta güçlük çektiklerini belirtmişlerdir. Başvuruculara göre zora dayalı olarak yapılan Belediyeye terk işleminin düzenleme ortaklık payı olarak yorumlanması mümkün değildir. İlgili mevzuata göre belli bir usul ve amaçla yapılması gereken düzenleme ortaklık payı uygulamasının sadece bir parselde tatbik edilmesi olanaksızdır.

39. Başvurucular ayrıca, iadesi gereken 80 m²lik bölümün komşu 36 numaralı parselle birleştirilmesi nedeniyle kendi taşınmazları zarar göreceği gibi, 36 numaralı parsel malikinin de haksız yere zenginleşeceğinden şikâyet etmişlerdir.

2. Değerlendirme

40. Anayasa'nın "Mülkiyet hakkı" kenar başlıklı 35. maddesi şöyledir:

"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

i. Birleştirme İşlemine İlişkin Şikâyet Yönünden

41. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrasında bireysel başvuruda bulunulmadan önce ihlal iddiasının dayanağı olan işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş olan olağan idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının tüketilmiş olması gerektiği belirtilmiştir. Temel hak ihlallerini öncelikle derece mahkemelerinin gidermekle yükümlü olması, kanun yollarının tüketilmesi koşulunu zorunlu kılar (Necati Gündüz ve Recep Gündüz, B. No: 2012/1027, 12/2/2013, §§ 19, 20; Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 26).

42. Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, ikincil nitelikte bir kanun yoludur. Temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının öncelikle genel yargı mercilerinde, olağan yasa yolları ile çözüme kavuşturulması esastır. Bireysel başvuru yoluna, iddia edilen hak ihlallerinin bu olağan denetim mekanizması içinde giderilememesi durumunda başvurulabilir (Bayram Gök, B. No: 2012/946, 26/3/2013, § 18).

43. Somut olayda, başvurucular tarafından 17/12/2009 tarihinde Belediyeye başvuruda bulunularak taşınmazın kendilerine iadesi ve kendi parseli olan 37 numaralı parselle birleştirilmesi talep edilmiştir. Belediye tarafından anılan talep 7/1/2010 tarihli yazıyla reddedilmiştir. Başvurucular, söz konusu 80 m²lik kısma ilişkin plan değişikliğinin ve bu kısmın komşu 36 numaralı parselle birleştirilmesine dair işlemin iptali ile taşınmazın kendilerine iadesi istemiyle 26/2/2010 tarihinde İdare Mahkemesinde dava açmışlardır. İdare Mahkemesi 23/9/2011 tarihli kararla anılan davanın süre aşımı nedeniyle reddine karar vermiştir. Bu karar Danıştay 6. Dairesinin 21/2/2013 tarihli kararıyla bozulmuştur. Bozma kararına uyan İdare Mahkemesince 29/1/2016 tarihinde verilen kararla, taşınmazın 36 numaralı parselle birleştirilmesine ilişkin işlem iptal edilmiştir. Söz konusu karar Belediye tarafından 8/4/2016 tarihinde, başvurucular tarafından ise 13/4/2016 tarihinde temyiz edilmiş olup tarafların temyiz talepleri henüz karara bağlanmamıştır.

44. Başvurucular tarafından ihtilaf konusu taşınmazın 36 numaralı parselle birleştirilmesi işlemine karşı İdare Mahkemesinde açılan davada verilen karar taraflarca temyiz edilmiş olup temyiz başvurusu henüz karara bağlanmadığından birleştirme işlemine ilişkin şikâyet yönünden başvuru yollarının tüketildiğinden söz edilemez.

45. Açıklanan nedenlerle birleştirme nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasının yetkili Derece Mahkemeleri önünde tanınan başvuru yolları tüketilmeden bireysel başvuru konusu yapıldığı anlaşıldığından başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

ii. Taşınmazın İade Edilmemesi Yönünden

46 Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan, taşınmazın iade edilmemesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Mülkün Varlığı

47. Anayasa'nın 35. maddesinin birinci fıkrasında "Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir." denilmek suretiyle mülkiyet hakkı güvenceye bağlanmıştır. Anayasa'nın anılan maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır (AYM, E.2015/39, K.2015/62, 1/7/2015, § 20). Bu bağlamda, mülk olarak değerlendirilmesi gerektiğinde kuşku bulunmayan menkul ve gayrimenkul mallar ile bunların üzerinde tesis edilen sınırlı ayni haklar ve fikri hakların yanı sıra icrası kabil olan her türlü hak ve alacaklar da mülkiyet hakkının kapsamına dâhildir (Mahmut Duran ve diğerleri, B. No: 2014/11441, 1/2/2006, § 60).

48. Anayasa'nın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkı; mevcut mal, mülk ve varlıkları koruyan bir güvencedir. Bir kişinin hâlihazırda sahibi olmadığı bir mülkün mülkiyetini kazanma hakkı, kişinin bu konudaki menfaati ne kadar güçlü olursa olsun Anayasa'yla korunan mülkiyet kavramı içinde değildir. Bu hususun istisnası olarak belli durumlarda bir "ekonomik değer" veya icrası mümkün bir "alacağı" elde etmeye yönelik "meşru bir beklenti" Anayasa'da yer alan mülkiyet hakkı güvencesinden yararlanabilir. Meşru beklenti, makul bir şekilde ortaya konmuş icra edilebilir bir alacağın doğurduğu, ulusal mevzuatta belirli bir kanun hükmüne veya başarılı olma ihtimalinin yüksek olduğunu gösteren yerleşik bir yargı içtihadına dayanan, yeterli somutluğa sahip nitelikteki bir beklentidir. Temelsiz bir hak kazanma beklentisi veya sadece mülkiyet hakkı kapsamında ileri sürülebilir bir iddianın varlığı meşru beklentinin kabulü için yeterli değildir (Kemal Yeler ve Ali Arslan Çelebi, B. No: 2012/636, 15/4/2014, §§ 36, 37).

49. Olayda taşınmazın ihtilaf konusu 80 m²lik kısmı başvurucular tarafından 18/8/1992 tarihinde Beşiktaş 8. Noterliğince düzenlenen taahhütnameyle yol olarak bedelsiz bir şekilde Belediyeye terk edilmesi taahhüt edilmiş ve Beşiktaş 2. Bölge Tapu Sicil Müdürlüğünce de 16/9/1992 tarihinde başvurucular adına olan sicil kaydı terkin edilmiştir. Dolayısıyla taşınmazın ihtilaflı 80 m²lik kısmının başvurucuların mülkiyetinde bulunmadığı açıktır.

50. Başvurucular tarafından iade iradesinin açıklandığı tarih olan Belediyeye başvuruda bulunulduğu 24/12/2009 gününde yürürlükte bulunan 818 sayılı mülga Kanun'un 244. maddesinin birinci fıkrasının (3) numaralı bendi uyarınca bağışlayan, şartlı bağışlarda bağışlananın haklı bir sebep olmaksızın şartın gereğini yerine getirmemesi durumunda hibe edilen şeyi geri isteyebilir. Bu hükmün bağışlananın kamu kurumu olması durumunda uygunlanmayacağını öngören herhangi bir kural bulunmamaktadır. Kaldı ki Anayasa Mahkemesinin yukarıda alıntılanan 12/1/2012 tarihli ve E.2011/23, K.2012/3 sayılı kararının gerekçesinden anılan hükmün kamuya yapılan hibelerde de uygulanması gerektiği anlaşılmaktadır. Anayasa Mahkemesinin anılan kararında, köy ve belediye sınırları içinde kapanmış yollarla yol fazlalarının köy veya belediye namına tescil olunmasını öngören 2644 sayılı Kanun'un 21. maddesinin Anayasa'ya aykırı olmadığı tespiti yapılırken rıza gösterilerek yola terk edilen taşınmazların durumu da değerlendirilmiştir. Anayasa Mahkemesi, hukukumuzda bağışlamanın şarta bağlı olarak yapılmasının da mümkün olduğunu hatırlatmış ve malikin bağışladığı taşınmazın yol dışında başka bir amaç için kullanılmasını istememesi durumunda şarta bağlı bağışlama yapma imkânına sahip olduğunu ifade etmiştir. Gerekçede dolaylı olarak hibeye ilişkin borçlar hukuku hükümlerine atıf yapılmıştır. Gerekçede yapılan açıklamaların aksi ile yorumundan, yol şartı ile bağışlanan taşınmazların yol dışındaki bir amaçla kullanılması durumunda bağışlayanın iade hakkının doğacağı sonucuna ulaşılmaktadır.

51. Somut olayda, ihtilaf konusu taşınmaz yol şartıyla Belediyeye terk edilmiş (bağışlanmış), ancak Belediye tarafından konut alanına dönüştürülmüştür. Bu durumda şartın gereğinin yerine getirilmediği açıktır. Dolayısıyla başvuruculaların, yol olarak kullanılmayan taşınmazın iadesi hususunda 818 sayılı mülga Kanun'un sözü edilen hükmüne dayanan meşru beklentileri bulunmaktadır.

52. Bu itibarla taşınmazın iadesi isteminin Anayasa'nın 35. maddesindeki güvence kapsamına girdiği sonucuna ulaşılmaktadır.

ii. Müdahalenin Varlığı ve Türü

53. Mülkiyet hakkına müdahale, devletin yasal, idari ve adli fiil veya işlemleriyle Anayasa'nın 35. maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkının kullanım alanının daraltılmasıdır. Bu nedenle mülkiyet hakkına müdahaleden söz edilebilmesi, kural olarak kamunun aktif bir fiilinin varlığını gerektirmektedir.

54. Başvuru konusu olayda, yol şartıyla belediyeye terk edildikten sonra imar planında değişiklik yapılarak konut alanına dönüştürülen taşınmaz, iade hususunda meşru beklenti sahibi olan önceki maliklere iade edilmemiştir. İdarenin fiilinin "iade etmeme" biçiminde tanımlanması, pozitif bir edimin yerine getirilmediği izlenimi oluştursa da buradaki "iade etmeme" şeklindeki pasif eylem, uyuşmazlığın devletin pozitif yükümlülüklerini ilgilendirdiğini ima etmemektedir. Pasif kalmak biçiminde beliren bir davranışın da fiil olarak nitelenmesi mümkündür. Dolayısıyla idarenin eylemsizliğinin söz konusu olduğu her durumda pozitif bir yükümlülüğün yerine getirilmediği sonucuna ulaşmak mümkün değildir.

55. İdarenin yapması gereken bir şeyi yapmamasının ne zaman pozitif yükümlülük ne zaman negatif yükümlülük kapsamında inceleneceğinin tespitinde başvurulacak ölçüt, idarenin "yapma" yükümünün mülkiyet hakkının üçüncü kişiler tarafından gelebilecek müdahalelere karşı korunmasına veya üçüncü kişiler ya da kamu tarafından mülkiyet hakkının ihlali hâlinde ihlalin sonuçlarının giderilmesine yönelik olup olmadığıdır. Şayet idarenin "yapma" ödevi mülkün korunması veya ihlalin sonuçlarının giderilmesi (düzeltme) kapsamında

idareye yüklenen bir edim niteliği taşıyorsa bu hâlde idarenin "yapmama"biçiminde tezahür eden fiilinin pozitif yükümlülükler kapsamında ele alınması gerekir. Buna karşılık, şikâyet edilen pasif eylem, idarenin koruma ve düzeltme yükümlülükleri kapsamında ifası gereken bir görevin yerine getirilmemesi niteliğinde değilse bu takdirde idarenin yapması gereken bir şeyi yapmamasının, negatif yükümlülükler kapsamında incelenmesi lazım gelmektedir.

56. Somut olayda taşınmazın başvuruculara iade edilmesi ödevi, mülkiyet hakkının üçüncü kişilerin müdahalelerine karşı korunmasına veya üçüncü kişilerin ya da kamunun müdahalesinin sonuçlarının giderilmesine yönelik bir edim değildir. Bu nedenle bu edimin ifa edilmemesinin pozitif yükümlülükler kapsamında değil, negatif yükümlülükler kapsamında incelenmesi gerekmektedir.

57. Anayasa’nın 35. maddesinde bir temel hak olarak güvence altına alınmış olan mülkiyet hakkı kişiye -başkasının hakkına zarar vermemek ve yasaların koyduğu sınırlamalara uymak koşuluyla- sahibi olduğu şeyi dilediği gibi kullanma, semerelerinden yararlanma ve tasarruf etme olanağı veren bir haktır (Mehmet Akdoğan ve diğerleri, B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 32). Dolayısıyla malikin mülkünü kullanma, semerelerinden yararlanma ve mülkü üzerinde tasarruf etme yetkilerinden herhangi birinin sınırlanması, mülkiyet hakkına müdahale teşkil eder (Recep Tarhan ve Afife Tarhan, B. No: 2014/1546, 2/2/2017, § 53). Ayrıca "meşru beklenti" teşkil eden mülk edinme beklentilerini zedeleyici kamu işlem ve eylemleri de mülkiyet hakkına müdahale oluşturur.

58. Somut olayda, yol şartıyla Belediyeye terk edildikten sonra imar planında değişiklik yapılarak konut alanına dönüştürülen taşınmazın iadesi yolunda meşru beklenti sahibi olan önceki maliklerine iade edilmemesi mülkiyet hakkına müdahale oluşturmaktadır.

59. Anayasa’nın 35. maddesi ve mülkiyet hakkına temas eden hükümler içeren kıyılara ilişkin 43., toprak mülkiyetine ilişkin 44., kamulaştırmayı düzenleyen 46., tarih, kültür ve tabiat varlıklarının korunmasına ilişkin 63., tabii servet ve kaynaklara ilişkin 168., ormanlara ilişkin 169. ve 170. maddeleri ile müsadereye ilişkin 28. maddesinin sekizinci fıkrası, 30. maddesi, 38. maddesinin onuncu fıkrası dikkate alındığında Anayasa'nın mülkiyet hakkına müdahaleyle ilgili üç kural ihtiva ettiği görülmektedir. Anayasa'nın 35. maddesinin birinci fıkrasında herkesin mülkiyet hakkına sahip olduğu belirtilmek suretiyle "mülkten barışçıl yararlanma hakkı"na yer verilmiş, ikinci fıkrasında da mülkten barışçıl yararlanma hakkına müdahalenin çerçevesi belirlenmiştir (Recep Tarhan ve Afife Tarhan, § 55).

60. Anayasa'nın 35. maddesinin ikinci fıkrasında genel olarak mülkiyet hakkının hangi koşullarda sınırlanabileceği belirlenmekle aynı zamanda "mülkten yoksun bırakma"nın şartlarının genel çerçevesi de çizilmiştir. Öte yandan Anayasa'nın 46. maddesinde taşınmaz mülkiyetinden yoksun bırakma yolu olan kamulaştırma usulü özel olarak düzenlenmiştir(Recep Tarhan ve Afife Tarhan, § 56).

61. Anayasa’nın 35. maddesinin son fıkrasında mülkiyet hakkının kullanımının toplum yararına aykırı olamayacağı kurala bağlanmak suretiyle devletin mülkiyetin kullanımını kontrol etmesine ve düzenlemesine imkân sağlanmıştır. Zira mülkiyet hakkının kullanımının toplum yararına aykırı olamaması, devletin mülkiyetin kullanımının toplum yararına uygun olarak düzenleyebilmesini gerektirmektedir. Bu durumda da devletin “mülkiyetin kullanımını kontrol” yetkisine sahip olduğunun kabulü zorunlu hâle gelmektedir. Ayrıca Anayasa'nın kıyılara ilişkin 43., toprak mülkiyetine ilişkin 44., tarih, kültür ve tabiat varlıklarının korunmasına ilişkin 63., tabii servet ve kaynaklara ilişkin 168., ormanlara

ilişkin 169. ve 170. maddeleri ile müsadereye ilişkin 28. maddesinin sekizinci fıkrası, 30. maddesi ve 38. maddesinin onuncu fıkrasında devlet tarafından mülkiyetin kontrolüne imkân tanıyan özel hükümlere yer verilmiştir (Recep Tarhan ve Afife Tarhan, § 57).

62. Mülkten yoksun bırakma ve mülkiyetin düzenlenmesi, mülkiyet hakkına müdahalenin özel biçimleridir. Mülkten yoksun bırakma şeklindeki müdahalede mülkiyetin kaybı söz konusudur. Mülkiyetin kullanımının kontrolünde ise mülkiyet kaybedilmemekte ancak mülkiyet hakkının malike tanıdığı yetkilerin kullanım biçimi, toplum yararı gözetilerek belirlenmekte veya sınırlandırılmaktadır. Mülkten barışçıl yararlanma hakkına müdahale ise genel nitelikte bir müdahale türü olup mülkten yoksun bırakma ve mülkiyetin kullanımının kontrolü mahiyetinde olmayan her türlü müdahalenin mülkten barışçıl yararlanma hakkına müdahale kapsamında ele alınması gerekmektedir. Bununla birlikte özellikle kamu otoritelerinin doğrudan mülkün kullanımına yönelik olmayan ancak sonuçları itibarıyla mülkiyet hakkını etkileyen müdahaleler mülkten barışçıl yararlanma hakkına müdahale kapsamında görülmelidir (Recep Tarhan ve Afife Tarhan, § 58).

63. Somut olayda, başvurucular hukuken taşınmazın maliki olmayıp malik olacakları yolunda meşru bir beklentiye sahiptir. Belediye tarafından, başvuruculaların yol yapımı şartıyla bağışladığı taşınmazın şarta uygun bir şekilde yol olarak kullanılmayıp konut alanına dönüştürülmesinin mülkten yoksun bırakma olarak değil mülkiyetten barışçıl yararlanma hakkına müdahale kapsamında değerlendirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır.

iii. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

64. Anayasa’nın 35. maddesinde mülkiyet hakkı sınırsız bir hak olarak düzenlenmemiş, bu hakkın kamu yararı amacıyla ve kanunla sınırlandırılabileceği öngörülmüştür. Mülkiyet hakkına müdahalede bulunulurken temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin genel ilkeleri düzenleyen Anayasa'nın 13. maddesinin de gözönünde bulundurulması gerekmektedir.

65. Anayasa'nın 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

66. Anılan madde uyarınca temel hak ve özgürlükler, demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olmaksızın Anayasa'nın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Dolayısıyla mülkiyet hakkına yönelik müdahalenin Anayasa'ya uygun düşebilmesi için müdahalenin kanuna dayanması, kamu yararı amacı taşıması ve ayrıca ölçülülük ilkesi gözetilerek yapılması gerekmektedir.

(1) Kanunilik

67. Mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin Anayasa'ya uygun düşebilmesi için Anayasa'nın 35. maddesi ile 13. maddesindeki düzenlemelere uygun olarak yapılması gerekmektedir. Anayasa'nın 35. maddesinin ikinci fıkrasında mülkiyet hakkının ancak kamu yararı amacıyla ve kanunla sınırlanabileceği belirtilmek suretiyle mülkiyet hakkına yönelik müdahalelerin kanunda öngörülmesi gereği ifade edilmiştir. Öte yandan temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin genel ilkeleri düzenleyen Anayasa'nın 13. maddesi de "hak ve özgürlüklerin ancak kanunla sınırlanabileceğini" temel bir ilke olarak benimsemiştir

(Mehmet Arif Madenci, B. No: 2014/13916, 12/1/2017, § 69).

68. Olayda başvurucular tarafından, konut alanına dönüştürülen 80 m²lik taşınmazın iadesi amacıyla açılan tapu kaydının iptali ve tescil davası, 2942 sayılı Kanun'un 35. maddesine dayanılarak reddedilmiştir. Dolayısıyla başvurucunun mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin 2942 sayılı Kanun'un 35. maddesine dayandığı anlaşılmaktadır.

69. 2942 sayılı Kanun'un 35. maddesinde, imar mevzuatı gereğince düzenlemeye tabi tutulan parsellerden düzenleme ortaklık payı karşılığı olarak bir defaya mahsus alınan yol, yeşil saha ve bunun gibi kamu hizmet ve tesislerine ayrılan yerlerle özel parselasyon sonunda malikinin muvafakatıyla kamu hizmet ve tesisleri için ayrılmış bulunan yerler için eski malikleri tarafından mülkiyet iddiasında bulunulamayacağı ve karşılığının istenemeyeceği hükme bağlanmıştır.

70. Anılan hükmün, düzenleme ortaklık payı (DOP) olarak ayrılan yerler ile malikinin muvafakatıyla kamu hizmet ve tesisleri için ayrılmış bulunan yerlerin öngörüldükleri amaca uygun olarakyol, yeşil saha ve bunun gibi kamu hizmet ve tesisleri için kullanılmayıp özel mülkiyete dönüştürülmesi durumunda uygulanıp uygulanmayacağına yönelik açık bir ifade bulunmamaktadır. Bununla birlikte somut olaydaMahkeme, söz konusu hükmün DOP olarak kamu hizmetlerinde kullanılmak üzere ayrılan veya malikin rızasıyla kamu hizmetlerinde kullanılmak üzere kamuya terk edilen taşınmazların kamu yararı dışında amaçlarla kullanılması durumunda da uygulanacağı sonucuna ulaşmıştır. Buna göre kamu hizmetlerinde kullanılması şartıyla bağışlanan taşınmazların kamu hizmetinde kullanılmaması hâlinde bile malikin taşınmazı geri alma hakkı bulunmamaktadır. Mahkemenin bu yorumunun Yargıtay içtihatlarıyla da uyumlu olduğu anlaşılmaktadır (bkz. §§ 30-32).

71. Hukuk kurallarının ne şekilde yorumlanacağı ve birden fazla biçimde yorumlanmasının mümkün olduğu durumlarda bunlardan hangisinin benimseneceği derece mahkemelerinin yetkisinde olan bir husustur. Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru kapsamında inceleme yaparken kural olarak derece mahkemelerince uygulanan hukuk kurallarının nasıl yorumlanması gerektiği hususunda derece mahkemelerinin yerine geçerek karar vermesi bireysel başvurunun amacıyla bağdaşmaz.Anayasa Mahkemesinin görevi, derece mahkemelerince benimsenen yorumun etkilerini incelemek ve bunların hak ve özgürlükleri ihlal edip etmediğini saptamaktır. Dolayısıyla Mahkemenin 2942 sayılı Kanun'un Yargıtay içtihatlarıyla uyumlu olduğu anlaşılan yorumuna dayanılarak başvuruculların iade istemi reddedildiğinden mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin kanuni dayanağının bulunduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

(2) Meşru Amaç

72. Anayasa'nın 35. maddesi uyarınca mülkiyet hakkı ancak kamu yararı amacıyla sınırlanabilir. Toplum yararı, ortak çıkar, genel yarar gibi birbirinin yerine kullanılan kavramlarla ifade edilen ve bireysel çıkardan farklı onun üstünde ortak bir yarar olan kamu yararı Anayasa'nın 35. maddesinin mülkiyet hakkı açısından öngördüğü özel sınırlandırma sebebi olup genel yarar ve toplumsal yarar gibi ifadeleri de kapsayacak şekilde geniş yorumlanmaktadır (AYM, E.1999/46, K.2000/25, 20/09/2000).

73. Özellikle mülkiyetten yoksun bırakmayı düzenleyen kanunlar gibi sosyal ve ekonomik politikaların uygulanmasını belirleyen düzenlemeler konusunda yasama organının geniş bir takdir yetkisinin olması doğaldır. Kural olarak kamu makamları ekonomik veya toplumsal bir

politikayı hayata geçirmek amacıyla mülkiyet hakkına müdahale etmişlerse burada meşru bir kamu yararı amacının bulunduğunu varsaymak gerekir. Kamu yararı konusunda bir uyuşmazlığın çıkması hâlinde ise örneğin kamulaştırma gibi hususlarda uzmanlaşmış ilk derece ve temyiz yargılaması yapan mahkemelerin uyuşmazlığı çözmek konusunda daha iyi konumda oldukları açıktır. Bu nedenle müdahalenin kamu yararına uygun olmadığını ispat yükümlülüğü bunu iddia edene aittir (Mehmet Akdoğan ve diğerleri, § 35).

74. Kamu yararı kavramı, devlet organlarının takdir yetkisini de beraberinde getiren bir kavram olup objektif bir tanıma elverişli olmayan bu ölçütün her somut olay temelinde ayrıca değerlendirilmesi gerekir. Makul bir temelden açıkça yoksun olan düzenlemelerin ve uygulamaların ise kamu yararının tespitine ilişkin takdir yetkisi kapsamında değerlendirilmesi mümkün değildir (Yunis Ağlar, B. No: 2013/1239, 20/3/2014, § 29).

75. Bağışlanan taşınmazın yol olarak tahsis edilmesinin kamu yararına yönelik olduğunda kuşku bulunmamaktadır. Ancak 16/7/2005 tarihinde 1/5000 ölçekli nazım imar planında, 9/8/2007 tarihinde ise 1/1000 ölçekli uygulama imar planında yapılan değişiklikle taşınmazın "yol" olan tahsis amacı "konut alanı" biçiminde değiştirilmiştir. Taşınmazın tahsis amacının değiştirilmiş olması tek başına kamu yararının varlığını ortadan kaldırmamaktadır. Zira bir taşınmazın konut alanı olarak kullanımı durumunda da Belediye (kamu) ekonomik menfaat elde edeceğinden belli ölçüde kamu yararı bulunmaktadır. Bununla birlikte, bu ikinci durumda (şartın yerine getirilmemiş olması dolayısıyla) malikin, taşınmazın kendisine iade edileceği hususunda meşru bir beklentiye sahip olduğu gözden uzak tutulmamalıdır (bkz. §§ 45-60). Bu husus dikkate alındığında, konut alanına dönüştürülen taşınmazın malike iadesi durumunda elde edilecek bireysel yarar karşısında Belediyenin mülkiyetinde kalması hâlinde elde edilecek kamusal yararın önemi ve ağırlığı hususunda ciddi kuşkular oluşmaktadır. Bu nedenle meşru amacın varlığının aşağıda müdahalenin ölçülülüğüyle birlikte ele alınmasının daha uygun olacağı sonucuna ulaşılmaktadır.

(3) Ölçülülük

(a) Genel İlkeler

76. Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasında dikkate alınacak ölçütlerden biri olan ölçülülük, hukuk devleti ilkesinden doğmaktadır. Hukuk devletinde hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması istisnai bir yetki olduğundan bu yetki, ancak durumun gerektirdiği ölçüde kullanılması koşuluyla haklı bir temele oturabilir. Bireylerin hak ve özgürlüklerinin, somut koşulların gerektirdiğinden daha fazla sınırlandırılması kamu otoritelerine tanınan yetkinin aşılması anlamına geleceğinden hukuk devletiyle bağdaşmaz (AYM, E.2013/95, K.2014/176, 13/11/2014).

77. Ölçülülük ilkesi, “elverişlilik”, “gereklilik” ve “orantılılık” olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. “Elverişlilik” öngörülen müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, “gereklilik” ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, “orantılılık” ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2012/102, K.2012/207, 27/12/2012; E.2012/149, K.2013/63, 22/5/2013; E.2013/32, K.2013/112, 10/10/2013; E.2013/15, K.2013/131, 14/11/2013; E.2013/158, K.2014/68, 27/3/2014; E.2013/66, K.2014/19, 29/1/2014; E.2014/176, K.2015/53, 27/5/2015; E.2015/43, K.2015/101, 12/11/2015; E.2016/16, K.2016/37, 5/5/2016; E.2016/13, K.2016/127, 22/6/2016; Mehmet Akdoğan ve diğerleri, §

38).

(b) İlkelerin Olaya Uygulanması

78. Somut olayın, elverişlilik ve gereklilik kriterlerinin tartışılmasını gerektiren bir yönü bulunmamaktadır. Asıl tartışılması gereken husus, müdahalenin orantılı olup olmadığıdır.

79. Ölçülülüğün üçüncü alt ilkesi olan orantılılık, kamu yararının korunması ile bireyin hak ve özgürlükleri arasında adil bir dengenin sağlanmasını gerektirmektedir. Öngörülen tedbirin, maliki olağan dışı ve aşırı bir yük altına sokması durumunda müdahalenin orantılı ve dolayısıyla ölçülü olduğundan söz edilemez. Bu itibarla, uygulanan tedbirle başvuruculara aşırı ve orantısız bir yük yüklenip yüklenmediğinin tespiti gerekmektedir.

80. Olayda başvurucular, maliki bulundukları taşınmazı yol yapılması şartıyla Belediyeye bağışlamış ancak Belediye tarafından yapılan imar planı değişiklikleriyle taşınmaz, konut alanına dönüştürülmek suretiyle bağış vaadi sözleşmesinde belirtilen mükellefiyet ihlal edilmiştir. Bu mükellefiyetin ihlali başvurucular acısından taşınmazın iadesi yönünde meşru bir beklenti yaratmıştır. Meşru beklentinin doğması, taşınmazın her durumda mutlak surette başvuruculara iadesini gerektirmemekle birlikte somut olayın koşulları gözetilerek başvuruculara iadesinin gerekip gerekmediği hususunda ölçülülük ilkesi çerçevesinde bir değerlendirme yapılmasını zorunlu kılmaktadır. Oysa incelenen başvuruda Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca yapılan ölçülülük değerlendirmesi yönünden hukuki sorunun; 2942 sayılı Kanun'un 35. maddesi hükmünün, malikin rızasıyla kamu hizmetlerinde kullanılmak üzere kamuya terk edilen taşınmazların kamu yararı dışındaki amaçlarla kullanılması durumunda dahi taşınmazın malike iadesine engel teşkil ettiği biçimindeki yerleşik yargısal içtihattan kaynaklandığı görülmektedir.

81. Başvuru konusu olayda iade hakkının ortadan kaldırılmasının başvuruculara önemli bir külfet yüklediği tartışmasızdır. Buna karşılık Belediye, kamu yararı amacıyla yol yapılmak üzere bağışlanan taşınmazdan önemli ekonomik yarar elde etmektedir. Yol şartıyla bağışlanan taşınmazın konut alanına dönüştürülerek bundan elde edilecek ekonomik menfaatin Belediyeye ait olması devlete güven ilkesini zedeleyici sonuçlar doğurmaktadır. Öte yandan, Belediyenin konut alanına dönüştürdüğü taşınmazdan ekonomik çıkar sağlamasıyla elde edilecek kamu yararı, taşınmazın malike iade edilmemesi nedeniyle malikin yüklendiği külfete kıyasen çok hafif kalmaktadır. Diğer bir deyişle konut alanına dönüştürülen taşınmazın eski malikine iade edilmeyerek Belediyenin özel mülkü hâline getirilmesi, amme menfaatlerinin gözetilmesindeki kamusal yarar ile bireyin mülkiyet hakkının korunmasındaki bireysel yarar arasında kurulması gereken makul dengenin malik aleyhine orantısız bir biçimde zedelenmesine yol açmaktadır. Bu durumda, başvuruculaların mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin ölçülü olduğundan söz edilemez.

82. Açıklanan nedenlerle Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İddialar

83. Başvurucular, iptal tarihi ile iade tarihi arasındaki dönem için makul bir kira bedeli ödenmesine, taşınmazın doğu cephesinde kalan 74.4 m^2lik bölümü için hisseleri oranında ayrı ayrı 93.125 TL nin yasal faiziyle birlikte ödenmesine ve Maliye Bakanlığına ödenen toplam 565.960.000 TL tapu tahsis harcı ile buna bağlı zam ve cezaların hisseleri oranında ödenmesine karar verilmesi isteminde bulunmuşlardır. Başvuruculaların bu tazminat taleplerinin dayanağı olan olgulara ilişkin herhangi bir şikâyeti bulunmadığından bu

istemlerin incelenmesine gerek görülmemiştir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

84. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

85. Başvurucular, ihlalin tespiti ile taşınmazın bedelsiz olarak iadesine ve adlarına tescil edilmesine karar verilmesi talebinde bulunmuşlardır.

86. Başvuruda mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

87. Mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılamasında hukuki yarar bulunduğundan kararın bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul 4. Asliye Hukuk Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

88. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Birleştirme işlemi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Taşınmazın iade edilmemesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Taşınmazın iade edilmemesi nedeniyle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvuruculara diğer iddialarının İNCELENMESİNE GEREK GÖRÜLMEDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul 4. Asliye Hukuk Mahkemesine GÖNDERİLMESİNE,

E. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCULARA MÜŞTEREK OLARAK ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 9/3/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MURAT EKEN VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/12481 | Karar tarihi: 09.03.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/12481

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MURAT EKEN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/12481)

Karar Tarihi: 9/3/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör Yrd. : Derya ATAKUL

Başvurucular : 1. Murat EKEN

2. Yusuf EKEN

3. Sema ALTUNAY

4. Semiha ÜNSAL

Vekili : Av. Adem ALTUNDAĞ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 24/7/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilir olduğuna ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

5. Başvurucu Üzüm Eken'in 30/11/2015 tarihinde vefat ettiği tespit edilmiştir. 2/1/2017 tarihli yazı ile mirasçılarına, başvurucu tarafından yapılan bireysel başvuruya mirasçı sıfatı ile devam edip etmeyecekleri sorulmuş, devam edecek olmaları hâlinde buna ilişkin belgelerin Anayasa Mahkemesine gönderilmesi gerektiği bildirilmiştir. Başvurucunun mirasçıları 23/1/2017 tarihli dilekçe ile bireysel başvuruya mirasçı sıfatı ile devam edeceklerini belirterek vekâletnameleri ile mirasçılık belgesinin onaylı suretini göndermişlerdir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvuruculaların murisi Üzüm Eken, trafik kazası sonucu cismani zarar nedeniyle ortaya çıkan maddi ve manevi zararının karşılanması talebiyle 16/3/2001 tarihinde dava açmıştır. Ankara 20. Asliye Hukuk Mahkemesi 13/11/2002 tarihli kararı ile davalıların diplomatik dokunulmazlıklarının bulunduğu gerekçesiyle yargılamanın durdurulmasına karar vermiştir. Karar, Yargıtay 4. Hukuk Dairesinin 17/6/2010 tarihli ilamı ile bozulmuştur. Bozma ilamına uyularak yapılan yargılamada Mahkemece 14/5/2015 tarihli karar ile davanın reddine karar verilmiştir. Temyiz talebinde bulunulmuş olup temyiz incelemesi devam etmektedir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 9/3/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucular, murisleri tarafından açılan davada makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

A. Esas Yönünden

11. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

13. Anılan ilkeler doğrultusunda Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda 15 yıl 11 aydır devam eden yargılamanın süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

14. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

15. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri

Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

16. Başvurucular, manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

17. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

18. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvuruculara ayrı ayrı net 6.600 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

19. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvuruculara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvuruculara ayrı ayrı net 6.600 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuruculara Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Yargıtay 4. Hukuk Dairesine GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 9/3/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HAKKI İLKER YAŞAR VE BİRGÜN YAYINCILIK VE İLETİŞİM TİC. A.Ş.

B. No: 2014/14637 | Karar tarihi: 09.03.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/14637

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HAKKI İLKER YAŞAR VE BİRGÜN YAYINCILIK VE İLETİŞİM TİC. A.Ş. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/14637)

Karar Tarihi: 09/03/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör : Yunus HEPER

Başvurucular : 1. Hakkı İlker YAŞAR

Vekili : Av. Ali Deniz CEYLAN

2. Birgün Yayıncılık ve İletişim Tic. A.Ş.

Vekili : Av. Ali Deniz CEYLAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; ulusal bir gazetenin İnternet sitesinde yer alan bir haber hakkında içeriğe erişimin engellenmesi kararı verilmesi nedeniyle basın özgürlüğünün, ilgili kararın çekişmesiz yargılama neticesi verilmesi nedeniyle de adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME VE GEREKÇE

2. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereği başvuru yollarının tüketildiği,

başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde bireysel başvuru yapılması gerekir.

3. Somut olayda, nihai karar olan İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesinin 8/7/2014 tarihli kararının tebliğ alındığı 21/7/2014 tarihinden itibaren otuz günlük başvuru süresi geçtikten sonra 21/8/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunulduğu anlaşılmıştır.

4. Açıklanan nedenlerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 9/3/2017 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

İSMAİL ADİYAMAN

B. No: 2014/14993 | Karar tarihi: 09.03.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/14993

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

İSMAİL ADİYAMAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/14993)

Karar Tarihi: 9/3/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör Yrd. : Leyla Nur ODUNCU

Başvurucu : İsmail ADİYAMAN

Vekili : Av. Mehmet Sinan YİĞİT

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, 17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun kapsamında yapılan başvurunun makul sürede sonuçlandırılmaması nedeniyle adil yargılanma hakkının ve mülkiyet hakkının; birçok başvuru hakkında karar verilmiş ve ödemeler yapılmış olmasına rağmen başvuru hakkında henüz karar verilmemiş olması nedeniyle eşitlik ilkesinin ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 16/9/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte

yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü 27/5/2015 tarihinde Anayasa Mahkemesine sunmuştur.

7. Bakanlık tarafından Anayasa Mahkemesine sunulan görüş 10/6/2015 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanlarını 23/6/2015 tarihinde ibraz etmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

9. Başvurucu, Şırnak ili Beytüşşebap ilçesi Tuzluca köyünde ikamet etmekte iken yerleşim yerinde yaşanan terör olayları nedeniyle 1989 yılında yerleşim yerini terk etmek zorunda kaldığını beyan etmiştir.

10. Başvurucu 7/9/2006 tarihinde 5233 sayılı Kanun kapsamına giren zararlarının karşılanması talebiyle Şırnak Valiliği Zarar Tespit Komisyonuna (Komisyon) başvurmuştur.

11. Bireysel başvuru tarihi itibarıyla dosya, Komisyon aşamasında derdest olup başvurucu vekili tarafından 16/9/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunulmuştur.

B. İlgili Hukuk

12. 5233 sayılı Kanun'un 1., 2., 4., 6., 7., 8., geçici 1., geçici 3., geçici 4. maddeleri; 24/6/2013 tarihli ve 2013/5034 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ek kararın 1. maddesi.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

13. Mahkemenin 9/3/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

14. Başvurucu, Şırnak ili Beytüşşebap ilçesi Tuzluca köyünde ikamet etmekte iken meydana gelen terör olayları nedeniyle 1989 yılında köyünü terk etmek zorunda kaldığını, söz konusu köyü terk olayı nedeniyle uğradığı zararların karşılanması istemiyle 5233 Kanun kapsamında 7/9/2006 tarihinde Komisyona başvurmasına rağmen Komisyon tarafından olumlu ya da olumsuz herhangi bir karar verilmediğini, dosyanın yoğun bir araştırmayı gerektirir yapıda olmamasına rağmen uzun süredir karara bağlanmadığını, bu nedenle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini, Komisyona yapılan başvuruların birçoğunun sonuca bağlanmasına ve çevre köylerde yaşayan kişilerin bazılarının zararlarının ödenmiş olmasına rağmen kendi başvurusu hakkında karar dahi verilmemesi nedeniyle eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini, başvurusunun uzun zamandır karara bağlanmamış olması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

a. Eşitlik İlkesinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

15. Başvurucu, Komisyona yapılan başka başvurular hakkında karar verilmiş; bu kapsamda ödemeler yapılmış olmasına rağmen 5233 sayılı Kanun kapsamında yaptığı giderim talebi

hakkında henüz bir karar verilmemiş olması nedeniyle Anayasa'nın 10. maddesinde tanımlanan eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini iddia etmiştir.

16. 5233 sayılı Kanun kapsamında yapılan başvurularda, tazminat taleplerinin reddedilmesi nedeniyle ayrımcılığa maruz kalındığı iddiası daha önce bireysel başvuruya konu olmuş ve Anayasa Mahkemesinin bu konuda verdiği kararlarında başvurucuların kendilerine hangi temele dayalı olarak ayrımcılık yapıldığına ilişkin herhangi bir beyanda bulunmadıkları gibi belirtilen iddialarını temellendirecek herhangi bir somut bulgu ve kanıt da sunmamış oldukları dikkate alınarak başvurucuların anılan iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğu sonucuna varılmıştır (Mesude Yaşar, B. No: 2013/2738, 16/7/2014, §§ 43-48; Cahit Tekin, B. No: 2013/2744, 16/7/2014, §§ 39-44).

17. Somut başvuru açısından yapıldığı iddia edilen ayrımcılığın hangi temele dayalı olduğuna dair bir beyanda bulunulmadığı, belirtilen iddiaları temellendirecek herhangi bir somut bulgu ve kanıt sunulmadığı gibi farklı karar verilmesini gerektiren bir yön de bulunmamaktadır.

18. Açıklanan nedenlerle başvurucunun eşitlik ilkesinin ihlal edildiği iddiasının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

19. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle mal varlığı zararının tazmin edilmemesinden kaynaklı olarak Anayasa'nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

20. Bakanlık görüşünde, başvurucunun başvurusunun Komisyon önünde derdest olduğunu, bu bağlamda kanunda öngörülmüş olan başvuru yollarının tamamı tüketilmeksizin bireysel başvuruda bulunulduğu hususlarının kabul edilebilirlik aşamasında gözönünde bulundurulması gerektiği ifade edilmiştir.

21. Başvurucu, Bakanlık görüşüne verdiği cevapta başvuruları hakkında Komisyonca karar verilmemiş olması nedeniyle yargısal yollara başvuru yapılamadığını beyan etmiştir.

22. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur. Başvurucunun, bireysel başvuru konusu şikâyetini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve delilleri zamanında bu makamlara sunması, bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir(İsmail Buğra İşlek, B. No: 2013/1177, 26/3/2013, § 17).

23. Başvuru konusu olayda, başvurucu tarafından terör olayları nedeniyle yerleşim yerinin terk edildiği iddiasıyla 5233 sayılı Kanun kapsamında yapılmış olan başvurunun Komisyon önünde derdest olduğu anlaşılmaktadır. Derdest olan idari süreç nazara alındığında başvurucunun hukuk sisteminde mevcut idari ve yargısal yolları tüketmeksizin bireysel başvuruda bulunduğu anlaşılmaktadır.

24. Açıklanan nedenlerle başvurucunun mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

c. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

25. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

26. Başvurucu, 5233 sayılı Kanun kapsamında ileri sürülen giderim talebinin değerlendirilmesi hususundaki prosedürünün makul sürede sonuçlandırılmaması nedeniyle Anayasa'nın 36. maddesinde tanımlanan makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

27. 5233 sayılı Kanun kapsamında yapılan müracaatlarda idari yargı makamları nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesinin bu konuda verdiği kararlarında komisyon ve yargılama aşamalarında geçen süreler ile davanın tüm koşulları, karara bağlanan başvuru sayısı ve yargılama sürecinde komisyon ve yargılama makamlarınca yapılan işlemler dikkate alınarak uyuşmazlığın karara bağlanması konusunda kamu otoritelerine ve özellikle yargılama organlarına atfedilebilecek bir gecikmenin olmadığı ve toplamda sekiz yılın altında gerçekleşen başvuruların karara bağlanma süresinin makul sürede yargılanma hakkının ihlaline yol açmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Sabri Çetin, B. No: 2013/3007, 6/2/2014, §§ 61-69; Mahmut Can Arslan, B. No: 2013/3008, 6/2/2014, §§ 60-68; Mehmet Gürgen, B. No: 2013/3202, 6/2/2014, §§ 58-66; Celal Demir, B. No: 2013/3309, 6/2/2014, §§ 58-66). Başvurunun kesin olarak karara bağlanmasının daha uzun bir sürede gerçekleştiği ve bu durumun başvuruculara atfedilebilecek bir kusurdan kaynaklanmadığı durumlarda ise makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır (İsmet Kaya, B. No: 2013/2294, 8/5/2014, §§ 46-70).

28. Devam eden yargılamalara ilişkin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasını içeren başvuruların yargılama faaliyetinin devamı sırasında da yapılabilmesi olanağı bulunduğundan değerlendirmeye esas alınacak sürenin bitiş anı bireysel başvurunun karara bağlandığı tarihtir (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 52).

29. Somut davaya bir bütün olarak bakıldığında Komisyona başvuru tarihi olan 7/9/2006 tarihi ile başlayan süreçte Komisyon incelemesinin hâlen devam ettiği anlaşılmaktadır. Bu bakımdan 7/9/2006 tarihi ile başlayan ve devam eden yaklaşık 10 yıl 4 aylık yargılamanın süresinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

30. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

31. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata

hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

32. Başvurucu, maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

33. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

34. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 9.600 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

35. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Eşitlik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 9.600 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Şırnak Zarar Tespit Komisyonuna (Dosya No: 1597) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 9/3/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ARİF ERGÜL

B. No: 2014/15656 | Karar tarihi: 09.03.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/15656

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ARİF ERGÜL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/15656)

Karar Tarihi: 9/3/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör : Yakup MACİT

Başvurucu : Arif ERGÜL

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, cezaevi disiplin kurulu kararına karşı yapılan itirazda, delillerin toplanmaması, mahkeme ve itiraz mercinin bu yöndeki talepleri gerekçesiz reddetmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 12/9/2014 tarihinde yapılmıştır.

3.Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüş sunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu olay tarihinde Isparta E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (Cezaevi) hükümlü olarak bulunmaktadır.

9. İhbar üzerine başvurucunun bulunduğu koğuşta yapılan aramada, ucu düzeltilerek keskinleştirilmiş el yapımı metal eşya ile boncuk tığı ve telefon kartı ele geçirilmiş, soruşturma neticesinde Cezaevi Disiplin Kurulunun 9/5/2014 tarihli kararı ile kanuna uygun olarak yasaklanmış bulunan her türlü eşya, araç gereç veya malzemeyi Ceza İnfaz Kurumuna sokmak, kullanmak veya bulundurmak eylemini gerçekleştirdiği belirtilerek başvurucu hakkında 11 gün hücreye koyma cezasına hükmedilmiştir.

10. Başvurucu 13/5/2014 tarihli dilekçesiyle Disiplin Kurulu kararına karşı Isparta İnfaz Hâkimliği nezdinde itirazda bulunmuştur.

11. Başvurucu itiraz dilekçesinde ihbarda bulunan hükümlü ile arasında husumet bulunduğunu, yasak olduğu belirtilen malzemelerin koğuşun ortak kullanım alanında ele geçirildiğini, tek kişinin -iftiraya dayalı- beyanına göre ceza verilmeyeceğini belirtmiştir.

12. Başvurucu 20/6/2014 tarihli duruşmada tanıklarının beyanlarının alınması, ele geçirilen yasak eşyaların Mahkemece incelenmesi ve eşyalar üzerinde DNA ve parmak izi incelemesi yapılması talebinde bulunmuş, tanık isimleri ile aramada ele geçirilen boncuk tığının Cezaevi kantininde satıldığına dair faturayı da 25/6/2014 tarihli dilekçe ile dosyaya eklemiştir.

13.Mahkeme 22/7/2014 tarihli duruşmada ele geçirilen eşyaları incelemiştir.

14. Mahkeme, 1/8/2014 tarihli kararında belirttiği "...Hükümlü ARİF ERGÜL'ün Isparta E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Disiplin Kurulu Başkanlığınca kendisi hakkında verilen disiplin cezasının kaldırılması talebi üzerine 6008 SY ile değişik 4675 SY gereğince yapılan değişiklikler de göz önüne alınarak yapılan duruşmalı incelemede kanuna uygun olarak yasaklanmış bulunan her türlü eşya, araç gereç veya malzemeyi ceza infaz kurumlarına sokmak, bulundurmak, kullanmak fiilini işlediği anlaşılmakla, itiraz edenin alınan savunması da göz önüne alındığında Isparta E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Disiplin Kurulu Başkanlığının 09/05/2014tarih ve 2014/746 karar sayılı 11 gün hücre hapis cezası ile ilgili kararın usül ve yasaya uygun olduğu ..." gerekçesiyle başvurucunun itirazını reddetmiştir.

15.Başvurucunun karara yaptığı itiraz, Isparta Ağır Ceza Mahkemesinin 15/8/2014 tarihli kararı ile hâkimlik kararının usul ve yasaya uygun olduğu gerekçesiyle reddedilmiştir.

16.Isparta Ağır Ceza Mahkemesi kararı oy çokluğu ile almış, karara muhalefet eden Başkan, karşı oy gerekçesinde "yakalanan yasak eşyanın hükümlüye ait olduğunun kesin olarak saptanamadığını bu nedenle itirazın kabul edilerek disiplin cezasının kaldırılması gerektiğini" belirtmiştir.

17.Karar 25/8/2014 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir.

18. Başvurucu Ağır Ceza Mahkemesi kararına karşı itiraz etmiş, aynı Mahkeme 28/8/2014 tarihinde itirazın yeniden değerlendirilmesine yer olmadığına karar vermiştir.

19. Ağır Ceza Mahkemesinin bu kararı 4/9/2014 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiş, başvurucu 15/9/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

20. 16/5/2011 tarihli ve 4675 sayılı İnfaz Hâkimliği Kanunu'nun 4. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Hükümlü ve tutuklular hakkında alınan disiplin tedbirleri ve verilen disiplin cezalarının kanun, tüzük veya yönetmelik hükümleri ile genelgelere aykırı olduğu iddiasıyla yapılan şikâyetleri incelemek ve karara bağlamak."

21. 4675 sayılı Kanun'un 6. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...

Şikayet başvurusu üzerine infaz hâkimi, duruşma yapmaksızın dosya üzerinden bir hafta içinde karar verir; ancak, gerek gördüğünde karar vermeden önce şikâyet konusu işlem veya faaliyet hakkında resen araştırma yapabilir ve ilgililerden bilgi ve belge isteyebilir; ayrıca ceza infaz kurumu ve tutukevi ile ilgili Cumhuriyet savcısının da yazılı görüşünü alır.Disiplin cezasına karşı yapılan şikâyet üzerine infaz hâkimi, hükümlü veya tutuklunun savunmasını aldıktan ve talep edilen diğer delilleri toplayıp değerlendirdikten sonra kararını verir. Hükümlü veya tutuklu, savunmasını, hazır bulunmak ve vekaletnamesini ibraz etmek koşuluyla avukatıyla birlikte veya avukatı aracılığıyla yapabilir. İnfaz hâkimi gerekli görmesi durumunda hükümlü veya tutuklunun savunmasını ceza infaz kurumunda da alabilir.

İnfaz hâkimi, inceleme sonunda şikâyeti yerinde görmezse reddine; yerinde görürse, yapılan işlemin iptaline ya da faaliyetin durdurulmasına veya ertelenmesine karar verir.

İnfaz hâkimi, bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde 4/4/1929 tarihli ve 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu hükümlerine göre inceleme ve işlemlerini yürütür ve kararını verir.

İnfaz hâkiminin kararlarına karşı şikayetçi veya ilgili Cumhuriyet savcısı tarafından, tebliğden itibaren bir hafta içinde Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu hükümlerine göre acele itiraz yoluna gidilebilir.

İtiraz, infaz hâkimliğinin kurulduğu yer ağır ceza mahkemesine, ağır ceza mahkemesinin birden fazla dairesinin bulunması halinde (2) numaralı daireye yapılır. İnfaz hâkimi aynı zamanda bu mahkemenin üyesi olduğu takdirde itirazla ilgili karara katılamaz."

22. 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 44. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"(1) Hücreye koyma cezası, hükümlünün eylemlerinin nitelik ve ağırlığına göre bir günden yirmi güne kadar, açık havaya çıkma hakkı saklı kalmak üzere, geceli ve gündüzlü bir hücrede tek başına tutulması ve her türlü temastan yoksun bırakılmasıdır.

2) Bir günden on güne kadar hücreye koyma cezasını gerektiren eylemler şunlardır:

…

g) Üçüncü fıkranın (g) bendinde belirtilenler dışında kalıp da Kanuna uygun olarak yasaklanmış bulunan her türlü eşya, araç, gereç veya malzemeyi ceza infaz kurumlarına sokmak, bulundurmak, kullanmak.

…

(3) Onbir günden yirmi güne kadar hücreye koyma cezasını gerektiren eylemler şunlardır:

...

g)Her türlü ateşli silâh, mermi, patlayıcı madde, kesici, delici, yaralayıcı, bereleyici alet, yakıcı, aşındırıcı, boğucu, bayıltıcı, kör edici gaz ve ecza, her türlü zehir ve uyuşturucu ilâç ve madde, cep telefonu, telsiz ve sair elektronik haberleşme aracını kuruma sokmak, bulundurmak, kullanmak.

..."

23.5275 sayılı Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bir eylemden dolayı verilen disiplin cezası kesinleştikten sonra bu cezanın kaldırılması için gerekli süre içinde yeniden disiplin cezasını gerektiren bir eylemde bulunan hükümlü hakkında, her defasında bir üst ceza uygulanır."

B. Uluslararası Hukuk

24. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 6. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes davasının medeni hak ve yükümlülükleri ile ilgili uyuşmazlıklar ya da cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamaların esası konusunda karar verecek olan, kanunla kurulmuş bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından kamuya açık olarak ve makul bir süre içinde, görülmesini isteme hakkına sahiptir.."

25. AİHM, kaçma tehlikesi olduğu gerekçesiyle cezalarının hücrede infazına karar verilen başvurucularla ilgili olarak Gülmez/Türkiye kararına atıfta bulunarak kısıtlamaların başvurucuların medeni haklarını etkilediği sonucuna ulaşmış ve başvuru konusu davada Sözleşme'nin 6. maddesinin birinci fıkrasının uygulanabilir olduğuna karar vermiştir (Benzer yöndeki AİHM kararı için bkz. Stegarescu Et Bahrin/Portekiz, B. No: 46194/06, 6/4/2010, §§ 34-40).

26. AİHM, dellillerin davada esas alınıp alınmayacağı hususuyla ilgili yaptığı değerlendirmelerde, somut olay açısından da uygulanabilecek genel ilkeleri tespit etmiştir. Buna göre Sözleşme'de, yargılamada sunulan kanıtların kabul edilebilir olup olmadığına karar verme usulünü gösteren ve hangi kanıtların kabul edilebilir olduğunu hangilerinin kabul edilemez olduğunu belirleyen bir kuralın olmadığını (Benzer yöndeki AİHM kararı için bkz. Schenk/İsviçre, B.No: 10862/84, 12/7/1988, §§ 45-46), kanıtların kabulü ve değerlendirilmesinin öncelikle ulusal mahkemelerin görevi olduğunu belirtmiştir (Benzer yöndeki AİHM kararı için bkz. Van Mechelen ve Diğerleri/Hollanda, B. No: 21363/93, 23/4/1997, § 50).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

27. Mahkemenin 9/3/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

1. Başvurucunun İddiaları

28. Başvurucu, husumetli olduğu bir hükümlünün iftira niteliğindeki beyanına dayanılarak hakkında disiplin cezası verildiğini, yasak eşyaların koğuşun ortak kullanım alanında ele geçirildiğini, eşyaların kendisine ait olmadığını, eşyalar üzerinde DNA ve parmak izi incelemesi yapılmadığı gibi malzemelerin Cezaevi kantininde satıldığı hususlarının da araştırılmadığını, buna yönelik taleplerinin görmezden gelindiğini veya gerekçesiz olarak

reddedildiğini, ele geçirilen eşyaların kendisine ait olduğuna ilişkin hiçbir delil olmadığını, tek kişinin iftirasına dayanılarak hücre cezası verilmesinin hakkaniyete aykırı olduğunu belirterek Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş, mağduriyetinin giderilmesi talebinde bulunmuştur.

2. Değerlendirme

29. Anayasa Mahkemesi, hakkında iki ayrı hücreye koyma disiplin cezası verilen hükümlünün yaptığı başvuruyla ilgili olarak hücre hapsinin infazı ile başvurucunun haberleşme veya iletişim araçlarından ve ziyaretçi kabulünden yoksun bırakılma sonucunun ortaya çıkacağını belirterek disiplin cezasına ilişkin uyuşmazlığın "medeni hak" ile ilgili olduğunu kabul etmiş, Anayasa'nın 36. maddesi ile Sözleşme'nin 6. maddesinin birinci fıkrasının başvuru konusu olayda uygulanabilir olduğunu belirterek kıyas yoluyla ceza boyutundaki usule ilişkin güvenceler çerçevesinde somut olayı değerlendirmiştir (Cihan Yeşil, B. No: 2013/8635, 6/5/2015, § 35). Buna göre ihlal iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamında incelenmiştir.

30. Anayasa’nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği, yine 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (6) numaralı fıkrasında Bölümlerce kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamayacağı aynı Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında ise Mahkemenin açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebileceği belirtilmiştir.

31. Anayasa Mahkemesi bu konudaki temel yaklaşımını, derece mahkemeleri önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile derece mahkemelerince uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun esas yönünden adil olup olmamasının bireysel başvuru incelemesine konu olamayacağı bunun tek istisnasının, derece mahkemelerinin tespit ve sonuçlarının adaleti ve sağduyuyu hiçe sayan tarzda açık bir keyfîlik içermesi ve bu durumun kendiliğinden bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlükleri ihlal etmiş olması, bu çerçevede kanun yolu şikâyeti niteliğindeki başvuruların açıkça keyfîlik bulunmadıkça Anayasa Mahkemesince incelenemeyeceği şeklinde belirlemiştir (Ahmet Sağlam, B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 42).

32. Yine Anayasa Mahkemesi yargılama makamlarının taraflarca ileri sürülen iddiaları ve gösterdikleri delilleri gereği gibi incelemek zorunda olduğunu, bununla birlikte belirli bir davaya ilişkin olarak delilleri değerlendirme ve gösterilmek istenen delilin davayla ilgili olup olmadığına karar verme yetkisinin esasen derece mahkemelerine ait olduğunu, mevcut yargılamada geçerli olan delil sunma ve inceleme yöntemlerinin adil yargılanma hakkına uygun olup olmadığını denetlemenin Anayasa Mahkemesinin görevi kapsamında olmayıp Mahkemenin görevinin başvuru konusu yargılamanın bütünlüğü içinde adil olup olmadığının değerlendirilmesi olduğunu, genel anlamda hakkaniyete uygun bir yargılamanın yürütülebilmesi için silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri ışığında, taraflara iddialarını sunmak hususunda uygun olanakların sağlanmasının şart olduğunu, taraflara tanık delili de dâhil olmak üzere delillerini sunma ve inceletme noktasında da uygun imkânların tanınması gerektiğini, bu anlamda delillere ilişkin dengesizlik veya hakkaniyetsizlik iddialarının da yargılamanın bütünü ışığında değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir (Muhittin Kaya ve Muhittin Kaya İnşaat Taahhüt Madencilik Gıda Turizm Pazarlama Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti, B. No: 2013/1213, 4/12/2013, § 27).

33. Somut olayda Cezaevi Disiplin Kurulunun K.2014/746 sayılı soruşturma dosyasında, başvurucu vediğer hükümlüler ile tanıkların beyanlarına dayanılarak 11 gün hücreye koyma cezasına hükmedildiği, itiraz üzerine Isparta İnfaz Hâkimliğinin E.2014/462 sayılı dosyasında duruşma açılarak yapılan yargılamada başvurucunun itirazlarını yazılı ve sözlü olarak Mahkemede dile getirdiği, itirazına dayanak kantin faturasını dosyaya sunduğu, başvurucunun talebi üzerine ele geçirilen eşyaların Mahkemece incelendiği, malzemeler üzerinde DNA ve parmak izi incelemesi yapılması ve malzemelerin Cezaevi kantininden temin edilebileceğinin tespitine yönelik Cezaevi'ne yazı yazılması talebi dikkate alınmadan itirazın reddine karar verildiği, Hâkimlik kararına karşı yapılan itirazın da bu karara atıf yapılmak suretiyle Ağır Ceza Mahkemesince reddedildiği anlaşılmıştır.

34. Delilleri değerlendirme ve gösterilmek istenen delilin davayla ilgili olup olmadığına karar verme yetkisinin esasen derece mahkemelerine ait olduğu, derece mahkemelerinin dava konusuna, elde edilen delillerin ağırlığına ve iddia ile savunmalara göre tanık beyanı, keşif icrası ve bilirkişi incelemesi gibi delilleri toplamama veya incelememe konusunda takdir yetkisine sahip olduğu (Ahmet Yeter, B. No: 2014/5100, 16/2/2017, § 30), somut olayın koşulları açısından davacının talep ettiği DNA ve parmak izi incelemesi ve Cezaevine yazı yazılması taleplerinin yerine getirilmemesi hususunda, infaz hâkiminin olayı kabul edişi, olay tutanağı, tanık beyanları ve toplanan diğer delillere göre yaptığı değerlendirmedeki takdirinin keyfî olmadığı, bu açıdan başvurucunun iddialarının özünün Mahkeme tarafından delillerin değerlendirilmesinde ve hukuk kurallarının yorumlanmasında isabet olmadığına ve esas itibarıyla yargılamanın sonucuna ilişkin olduğu anlaşılmıştır.

35. Açıklanan nedenlerle başvurucunun belirtilen iddiasının kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin olduğu, Derece Mahkemesi kararlarının açık keyfîlik veya bariz takdir hatası da içermediği anlaşıldığından başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 9/3/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HIDIR BİLİR VE YUSUF İMRE

B. No: 2014/16319 | Karar tarihi: 09.03.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/16319

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HIDIR BİLİR VE YUSUF İMRE BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/16319)

Karar Tarihi: 9/3/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör Yrd. : Leyla Nur ODUNCU

Başvurucular : 1.Hıdır BİLİR

2. Yusuf İMRE

Vekilleri : Av. Mehmet Ali KIRDÖK

Av. Meral HANBAYAT

Av. Ümit SİSLİGÜN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, terör olaylarından dolayı köyü terke mecbur kalınması nedeniyle 17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun kapsamında yapılan başvuruların kısmen kabul edilmesi ve idare ile sulhname imzalanması akabinde başvuruların kabul edilmeyen kısmı için açılmış davaların reddedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının; açılan davalara ilişkin yargılama işlemlerinin adil olmaması, makul sürede sonuçlandırılmaması, kararların gerekçesiz olması nedenleriyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvurular 29/9/2014 ve 13/10/2014 tarihlerinde yapılmıştır.

3. Başvurular, başvuru formları ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Anayasa Mahkemesi tarafından 18/3/2015 tarihlerde konu yönünden hukuki irtibat nedeniyle 2014/16536 başvuru numaralı bireysel başvuru dosyasının 2014/16319 başvuru numaralı bireysel başvuru dosyası ile birleştirilmesine, 2014/16536 numaralı bireysel başvuru dosyasının kapatılmasına, incelemenin 2014/16319 başvuru numaralı bireysel başvuru dosyası üzerinden yürütülmesine karar verilmiştir.

5. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

6. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

7. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlığın 22/10/2015 tarihli görüş yazısı 11/11/2015 tarihinde başvurucu vekiline tebliğ edilmiş olup başvurucu vekili tarafından 26/11/2015 tarihinde Bakanlık görüşüne karşı beyan dilekçesi sunulmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

9. Başvurucular, Tunceli ili Ovacık ilçesi Kuşluca köyünde ikamet etmekte iken meydana gelen terör olayları neticesinde köylerinin boşaltılmasıyla yerleşim yerlerinden 1994 yılında göç etmek zorunda kaldıklarını iddia etmişlerdir.

10. Başvurucular 7/10/1994 ile 16/10/1994 tarihleri arasında köylerindeki evlerinin terör nedeniyle yanmasına ilişkin Ovacık Kaymakamlığına şikâyet dilekçesi verdiklerini ancak herhangi bir sonuç alamadıklarını beyan etmişlerdir.

11. Başvurucular, köylerine dönüşlerine izin verilmesi talebiyle 2001 yılında Ovacık Kaymakamlığına başvurduklarını fakat taleplerinin reddedildiğini ileri sürmüşlerdir.

12. Başvurucular 11/4/2006 tarihinde 5233 sayılı Kanun kapsamına giren zararlarının karşılanması talebiyle Tunceli Valiliği Zarar Tespit Komisyonuna (Komisyon) başvurmuştur.

13. Komisyon;

i. 16/10/2009 tarihli ve 2310 sayılı kararında başvurucu Hıdır Bilir'e 260,00 m2, ahşap, taş duvarlı ev için 122,10 TL birim fiyatı üzerinden 15.873 TL, 150,00 m2 , ahşap, taş duvarlı ahır için 70,40 TL birim fiyatı üzerinden 5.280 TL, 30.21 dönüm sulak arazi için 53.46 TL birim fiyatı üzerinden 7 yıl için 1.496,88 TL, 4.67 dönüm kıraç arazi için 27.50 TL birim fiyatı üzerinden 7 yıl için 11.305,19 TL, 40 adet ceviz ağacı için 62.70 TL birim fiyatı üzerinden 7 yıl için 8.242,50 TL; 10 adet karışık meyve ağacı için 39,50 TL birim fiyatı üzerinden 4 yıl için 10.032 TL; 80 adet kavak ağacının fiziksel değeri için 11 TL birim fiyatı üzerinden 880 TL olmak üzere toplam 45.130,19 TL,

ii. 16/10/2009 tarihli ve 2317 sayılı kararında başvurucu Yusuf İmre'ye 120,00 m2, ahşap, taş duvarlı ev için 122,10 TL birim fiyatı üzerinden 8.791,20 TL, 170,00 m2 , ahşap, taş duvarlı ahır için 70,40 TL birim fiyatı üzerinden 7.180,80 TL, 10 dönüm sulak arazi için 53.46 TL birim fiyatı üzerinden 7 yıl için 3.742,20 TL, 3 dönüm susuz arazi için 27.50 TL

birim fiyatı üzerinden 7 yıl için 577,50 TL, 13 adet ceviz ağacı için 62.70 TL birim fiyatı üzerinden 7 yıl için 3.260,40 TL; 25 adet karışık meyve ağacı için 22 TL birim fiyatı üzerinden 3.850 TL; 38 adet ağacın fiziksel değeri için 22 TL birim fiyatı üzerinden 1.672 TL, 100 adet kavak ağacının fiziksel değeri için 11 TL birim fiyatı üzerinden 1.100 TL olmak üzere toplam 30.174,10 TL ödenmesine karar vermiştir

14. Komisyon kararları akabinde 5233 sayılı Kanun'un 12. maddesi gereğince davet yazısı ile birlikte sulhname örnekleri başvurucular vekiline gönderilmiştir.

15. Komisyon tarafından karara bağlanan tazminat miktarları başvurucular tarafından kabul edilmeyerek 14/6/2010 ve 24/5/2010 tarihlerinde uyuşmazlık tutanakları düzenlenmiştir.

16. Başvurucular tarafından Komisyon kararlarında hükmedilen miktarın zararlarını karşılamadığından bahisle Malatya İdare Mahkemesinde iptal davaları açılmıştır.

17. Malatya İdare Mahkemesinin,

i. 31/3/2011 tarihli ve E.2010/1433, K.2011/915 sayılı kararı ile başvurucu Hıdır Bilir yönünden başvurucunun uğradığını iddia ettiği hayvan zararının afaki olması nedeniyle tazmin edilmemesinde hukuka aykırılık görülmediğine, eksik ve yanlış hesaplama nedeniyle dava konusu işlemin iptaline,

ii. 24/3/2011 tarihli ve E.2010/1340, K.2011/806 sayılı kararı ile başvurucu Yusuf İmre yönünden sulu ve susuz arazilerin birim fiyatların düşük hesaplandığına, eksik ve yanlış hesaplama nedeniyle dava konusu işlemin iptaline karar verilmiştir. Kararların gerekçesinin ilgili kısımları şöyledir:

"...Ancak, komisyonun sözü edilen re'sen araştırma yükümlüğünün yanında başvuru sahiplerinin de dilekçelerinde zararın nev'i, tutarı, gerçekleşme şekli, gerçekleştiği yer ve tarihi belirtmelerinin yanısıra ellerinde varsa bu hususları kanıtlayan bilgi-belgeleri ibraz etmek suretiyle komisyona yardımcı olma yükümlülüklerinin bulunduğu anlaşılmaktadır.

Komisyon, başvuru sahiplerinin zararlarını, Kanundan aldığı bu yetkileri kullanarak yapacağı araştırma ve inceleme sonucunda elde edeceği somut verileri esas alarak objektif ve tutarlı ölçülere göre hakkaniyete ve günün ekonomik koşullarına uygun biçimde belirlemek zorundadır.

Kanunda işaret edilen "gerçek zararın, hakkaniyete ve günün ekonomik koşullarına uygun biçimde tazmini" ilkesinin yaşama geçirilebilmesi için öncelikle komisyon tarafından, gerek mahallinde yapılacak keşif, gerekse ilgili kurum ve kuruluşlar nezdinde yapılacak araştırmalar neticesinde elde edilecek verilerin, zarar görenin beyanı ve sunduğu bilgi belgelerle bir arada değerlendirilerek zarar kalemlerinin ve miktarlarının net ve somut olarak belirlenmesi, sonrasında ise, elde edilen bu veriler esas alınarak belirlenen objektif kriterlere göre gerçek zarar miktarının tespit edilmesi gerekmektedir.

Bu bağlamda, komisyonun, başvuru sahibinin uğradığı zararın nev'i, kapsamı ve miktarını net olarak tespit etmeden, başka bir deyişle somut veri ve ölçülere dayanmadan varsayıma dayalı olarak zarar miktarını belirlemesine imkan bulunmamaktadır.

...

komisyonların zarar iddialarının araştırılması konusunda izlediği yöntem ile zarar miktarının hesaplanmasında esas aldığı ölçü ve kriterlerle ilgili olarak aşağıda sıralanan belli başlı hususlar tespit edilmiştir:

1- İnşaat bilirkişilerince binaların maliyeti belirlenirken, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nca her yıl yayımlanan Mimarlık ve Mühendislik Hizmet Bedellerinin Hesabında Kullanılacak Yapı Yaklaşık Birim Maliyetleri Hakkında Tebliğ hükümlerinin esas alınması suretiyle, Komisyonca, binaların, niteliğine ve yapımında kullanılan malzemeye göre bir ayrıma tabi tutularak köy tipi ev için I. Sınıf B Grubu'ndaki, betonarme ev için II. Sınıf B Grubu'ndaki, ahır-samanlık için ise I. Sınıf A Grubu'ndaki m2 birim maliyet değerlerinin esas alınmasının daha objektif ve hakkaniyete uygun düştüğü sonucuna ulaşılarak bina zararlarının belirlenmesinde esas alınabilecek bir kriter olduğu ancak kararın verildiği tarihte geçerli olan birim fiyatlarının dikkate alınması hususunda hatalar yapıldığı görülmektedir.

2- Benzer soruna tarım zararlarının belirlenmesinde de karşılaşıldığı, bu bağlamda bilirkişi raporlarının yer alan bilgi notuna göre Tunceli ili genelinde ilgili kurum ve kuruluşlara piyasa verileri değerlendirilerek yörenin toprak ve iklim yapısı ile yaygın olarak yerleştirilen bitki türleri göz önünde bulundurularak tarla arazilerinin ve çeşitli ağaç türlerinin 2006 fiyatlarına göre yıllık ortalama net gelirleri ve birim değerlerinin belirlendiği ve bilirkişiler tarafından yapılan hesaplamalarda bu verilerin esas alındığı; ancak, komisyon tarafından yapılan hesaplamalarda bu verilerin esas alınmadığı; örneğin, 300,00 TL olarak belirlenen 1 dekar sulu tarla arazisinin yıllık ortalama net gelirinin 245,00 TL olarak, 90,00 TL olarak belirlenen 1 dekar susuz tarla arazisinin yıllık ortalama net getirisinin ise 22.50 TL olarak esas alındığı görülmüş olup, bundan hareketle tarım zararlarının belirlenmesinde istikrarlı olarak esas alınan objektif kriterlerin mevcut olmadığı sonucuna ulaşılmış, bunun üzerine Mahkememizin E:2007/1880 nolu dosyasında yapılan ara kararla Tunceli İli'nin coğrafi, iklim ve toprak yapısı ile yörede yoğun olarak yetiştirilen ürün çeşidi göz önünde bulundurularak burada bulunan 1.000 m2 sulu ve susuz tarla ile aynı ölçülerdeki meyve bahçesinin ortalama yıllık gelirinin, 2005, 2006, 2007 ve 2008 yılı fiyatlarına göre ne kadar olduğunun sorulması üzerine davalı idarece yapılan çalışma neticesinde ilçeler bazında 1 dekar sulu ve susuz tarım arazisi ile aynı ölçülerdeki karışık meyve bahçesi ve kapama ceviz bahçesinin yıllık ortalama net gelirine ilişkin fiyatlar tablo halinde Mahkememize sunulduğu görülmektedir.

...

Buna göre, kamulaştırmalarda kullanılan değerlere göre tespit edildiği anlaşılan söz konusu tablonun, gerçek zararın tazminine elverişli ve daha objektif nitelikte olduğu görülmüş olup, bu nedenle komisyonca başvurucuların tarım zararlarının belirlenmesinde dikkate alınabileceği görülmektedir.

3- Komisyonlarca, tapu senedi, emlak beyanı veya araştırma heyeti tespitlerine göre başvurucuların ne kadar sulu araziye sahip olduğuna bakılmaksızın Tunceli'de en fazla 5 dönüm sulu tarım yapılabileceği varsayımından hareketle başvuru sahiplerine en fazla 5 dönüm sulu arazi üzerinden ödeme yapıldığı görülmekte olup, bunun hiçbir hukuki ve bilimsel dayanağı bulunmadığı gibi Kanunun amacına da aykırı düşmektedir. ...

4- Komisyonun başvuru sahiplerine uğradığı gerçek zararı belirleyebilmesi için öncelikle başvurucunun göç ettiği esnadaki malvarlığının hangi kalemlerden oluştuğunu ve miktarlarını net olarak saptaması gerekmektedir. Oysa bakılan uyuşmazlıklarda Komisyon tarafından, çoğu zaman gerek araştırma heyetinin yaptığı tespitler, gerekse başvuru sahibinin sunduğu tapu senedi, emlak beyanı gibi kanıtlayıcı bilgi ve belgeler dikkate alınmadan ve/veya bu veriler arasındaki çelişkiler giderilmeden doğrudan, hiçbir hukuki dayanağı olmayan zarar kalem ve miktarlarının esas alınarak hesaplama yapıldığı

görülmektedir. Ancak, yukarıda da açıklandığı üzere araştırma heyetlerinin yaptığı tespitler, resmi ve itibar edilebilir nitelikte olup, komisyonların bu tespitleri doğrudan esas alması gerektiği yönünde zorlayıcı yasal bir hüküm olmamakla birlikte komisyonların mahallinde yapılması gereken araştırma ve incelemeleri bizzat yapmak yerine bu heyetler vasıtasıyla yaptığı durumlarda ya söz konusu tespitleri esas alması ya da tespitlerin sıhhatından kuşku duyuluyor ise yeniden keşif yapmak veya araştırmayı derinleştirerek aksinin ortaya konulması gerekmektedir.

5- Konu ile ilgili olarak değinilmesi gereken bir diğer husus ise, başvuru sahiplerinin meyve, kavak ve söğüt ağaçları ile ilgili zarar iddialarının araştırılması yöntemidir. Bakılan uyuşmazlıkların çoğunda araştırma heyetlerince, başvurucunun sahip olduğunu iddia ettiği ağaç varlığının araştırılması ile ilgili olarak sadece bu yöndeki iddia ve beyanların tutanağa geçirilerek başvurucu ve mahalli bilirkişilere imzalatılmasıyla yetinildiği; araştırma heyeti üyelerinin, söz konusu formu imzalamadığı gibi forma geçirilen iddialarla ilgili olarak mahallinde herhangi bir araştırma yapmadığı, kendi gözlem ve kanaatlerini belirtmedikleri görülmüş olup, bu haliyle söz konusu tutanakların bu duruma yönelik zarar hesabında esas alınmasına imkan bulunmamaktadır.

Oysa, araştırma heyetlerinin mahallinde keşif yapmasındaki maksat, başvuru sahiplerinin zarar iddiaları ile ilgili olarak yerinde araştırma ve inceleme yapmak suretiyle gerçeğin ortaya çıkarılmasıdır. Bu nedenle, ağaç varlığı ile ilgili iddilarda da yerinde araştırma ve inceleme yapılarak bu kapsamda başvuru sahiplerinden ve mahalli bilirkişilerden yer gösterme talep edilmeli ve gösterilen yerlerde iddia konusu ile ilgili iz, emare araştırması yapılarak bunun sonucunda varılan nihai kanaat ve düşüncenin belirtilmesi gerekmektedir.

6- Başvuruculaların malvarlıklarına ulaşamadıkları sürenin belirlenmesinde öncelikle aynı yerleşim yerinde ikamet eden kişilerin farklı tarihlerde göç etmiş olabilecekleri gerçeği karşısında sürenin başlangıcı olarak köyün tamamen boşaldığı tarihin esas alınması gerektiği, bu tarih ile ilgili resmi makamlarca yapılmış bir tespit varsa öncelikle bunun, şayet köyün tamamen boşaldığı tarih ile ilgili somut resmi bir tespit yok ise bu takdirde bölgede göçlerin yoğun olarak yaşandığı 1994 yılı sonbaharının esas alınması gerektiği; malvarlığına ulaşamama durumunun son bulduğu tarih ile ilgili olarak ise yine aynı şekilde öncelikle bu konuda resmi makamlarca (valilik, kaymakamlık, araştırma heyeti v.b.)tespit edilmiş bir tarihin olup olmadığına bakılmalı, şayet bu yönde resmi tespit yok ise bu durumda olağanüstü hal uygulamasının kaldırıldığı tarihin esas alınması gerektiği sonucuna varılmıştır. ..."

18. İptal kararları akabinde Komisyonca yapılan yeniden inceleme sonunda;

i. Başvurucu Hıdır Bilir yönünden Komisyonun 2/11/2011 tarihli ve 2011/1-7022 sayılı kararında amortisman oranları da dikkate alınarak başvurucuya 260,00 m2, ahşap, taş duvarlı ev için 137 TL birim fiyatı üzerinden 21.372 TL; 150,00 m2 , ahşap, taş duvarlı ahır için 80 TL birim fiyatı üzerinden 7.200 TL; 30.21 dönüm sulak arazi için 81 TL birim fiyatı üzerinden 7 yıl için 17.129,07 TL; 40 adet ceviz ağacı için 77 TL birim fiyatı üzerinden 7 yıl için 21.560 TL; 80 adet kavak ağacı için 14 TL birim fiyatı üzerinden 1.120 TL olmak üzere toplam 68.381,07 TL,

ii. Başvurucu Yusuf İmre yönünden Komisyonun 2/11/2011 tarihli ve 2011/1-7021 sayılı kararında amortisman oranları da dikkate alınarak başvurucuya 120,00 m2, ahşap, taş duvarlı ev, 170,00 m2 , ahşap, taş duvarlı ahır, 10 dönüm sulak arazi, 3 dönüm susuz arazi, ceviz ağaçları, karışık meyve ağaçları, kavak ağaçları için toplam 39.655,75 TL ödenmesine

karar vermiştir.

19. Komisyon kararları akabinde 5233 sayılı Kanun'un 12. maddesi gereğince davet yazısı ile birlikte başvuruculara vekillerine sulhname tasarıları gönderilmiş; "Yukarıda ayni/nakdi olarak belirtilen zararımın/zararlarımın karşılanması sonucunda Komisyonun tespitine esas olay ile ilgili olarak uğradığım zararımın tamamının karşılanmış olduğunu kabul ve taahhüt ederim." beyanını içeren sulhnameler, başvuruculara vekilleri tarafından başvurucu Hıdır Bilir adına 18/4/2012 tarihinde, başvurucu Yusuf İmre adına 19/4/2012 tarihinde imzalanmıştır.

20. Başvurucular tarafından Komisyon kararlarında hükmedilen miktarların zararlarını karşılamadığından bahisle iptal davaları açılmıştır.

21. Elazığ 2. İdare Mahkemesinin;

i. 28/12/2012 tarihli ve E.2012/1417, K.2012/1835 sayılı kararı ile başvurucu Hıdır Bilir tarafından açılan iptal davasının,

ii. 28/12/2012 tarihli ve E.2012/1418, K.2012/1831 sayılı kararı ile başvurucu Yusuf İmre tarafından açılan iptal davasının reddine karar verilmiştir. Kararların gerekçesinin ilgili kısımları şöyledir:

"... maddenin son fıkrasında da sulh yoluyla çözülemeyen uyuşmazlıkların ise ilgililerin yargı yoluna başvurma haklarının saklı olduğu hükme bağlanmıştır.

Anılan 12. maddenin gerekçesinde ise; "...Hukukumuzda feragat, kabul ve sulh gibi işlemler, görülmekte olan davaları sona erdiren işlemlerdir. Sulh işlemi, dava öncesi yapılmışsa dava açılmasını engelleyici özelliktedir. Sulh işlemine rağmen dava açılırsa bu durum itiraz olarak ileri sürülebilir ve dava ortadan kaldırılır. Böylece dostane bir çözüm şekli olan sulh bağlayıcı niteliktedir." şeklinde açıklamalara yer verilmiştir.

5233 sayılı Kanunun yukarıda belirtilen amacı, gerekçesi ve 12. madde metninin birlikte değerlendirilmesinden; sulhnamenin imzalanmasından sonra dava açılmasına hukuki olanak bulunmamaktadır.

Olayda, davacı vekili ile davalı idare arasında imzalanan ... sulhname ile davacının uğradığı zararları tazmin edilmek suretiyle uyuşmazlığın ortadan kalktığı, tarafları bağlayıcı nitelik taşıyan ve imzalama aşamasında davacı/davacı vekilinin iradesini fesada uğratan herhangi bir hususun bulunmadığı görülmekte olup sulhname sonucu uyuşmazlığın tekrar yargıya taşınmasının mümkün olmadığı sonucuna varılmıştır.

Öte yandan, 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun ile terör eylemleri veya terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler nedeniyle maddi zarara uğrayan kişilerin, sadece maddi zararlarının karşılanmasına ilişkin esas ve usuller belirlenmiş olup, manevi zararın tazminine yönelik herhangi düzenlemeye yer verilmemiş olması karşısında, davacının manevi tazminat talebinin karşılanmamış olması yönüyle de söz konusu komisyon kararında hukuka aykırılık bulunmamaktadır. ..."

22. Başvuruculara temyizi üzerine Danıştay Onbeşinci Dairesinin;

i. 26/12/2013 tarihli ve E.2013/8274, K.2013/11992 sayılı ilamı ile başvurucu Hıdır Bilir tarafından açılan iptal davası hakkındaki,

ii. 26/12/2013 tarihli ve E.2013/7878, K.2013/11991 sayılı ilamı ile başvurucu Yusuf İmre

tarafından açılan iptal davası hakkındaki İlk Derece Mahkemesi kararlarının onanmasına hükmedilmiştir.

23. Başvurucuların karar düzeltme istemleri;

i. Başvurucu Hıdır Bilir yönünden aynı Dairenin 19/6/2014 tarihli ve E.2014/4450, K.2014/5635 sayılı ilamı ile,

ii. Başvurucu Yusuf İmre yönünden aynı Dairenin 19/6/2014 tarihli ve E.2014/4455, K.2014/5637 sayılı ilamı ile reddedilmiştir. Karar düzeltme isteminin reddi kararları başvurucu vekillerine 11/9/2014 ve 16/9/2014 tarihlerinde tebliğ edilmiştir.

24. Başvurucular 29/9/2014 ve 13/10/2014 tarihlerinde bireysel başvuruda bulunmuşlardır.

B. İlgili Hukuk

25. 5233 sayılı Kanun'un 1., 2., 4., 6., geçici 1., geçici 4. maddeleri.

26. 5233 sayılı Kanun'un 25/4/2013 tarihli ve 6462 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle değişik 7. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Bu Kanun hükümlerine göre sulh yoluyla karşılanabilecek zararlar şunlardır:

a) Hayvanlara, ağaçlara, ürünlere ve diğer taşınır ve taşınmazlara verilen her türlü zararlar. ..."

27. 5233 sayılı Kanun'un 8. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"7 nci maddede belirtilen zararlar, zarar görenin beyanı, adlî, idarî ve askerî mercilerdeki bilgi ve belgeler göz önünde tutularak olayın oluş şekli ve zarar görenin aldığı tedbirlere göre, zarar görenin varsa kusur veya ihmalinin de göz önünde bulundurulması suretiyle, hakkaniyete ve günün ekonomik koşullarına uygun biçimde komisyon tarafından doğrudan doğruya veya bilirkişi aracılığı ile belirlenir."

28. 5233 sayılı Kanun'un 12. maddesi şöyledir:

"Komisyon, doğrudan doğruya veya bilirkişi aracılığı ile yaptığı tespitten sonra 8 inci maddeye göre belirlenen zararı, 9 uncu maddeye göre hesaplanan yaralanma, engelli hâle gelme ve ölüm hâllerindeki nakdî ödeme tutarını, 10 uncu maddeye göre ifa tarzını ve 11 inci maddeye göre mahsup edilecek miktarları dikkate alarak, uğranılan zararı sulh yoluyla karşılayacak safi miktarı belirler. Komisyonca, bu esaslara göre hazırlanan sulhname tasarısının örneği davet yazısı ile birlikte hak sahibine tebliğ edilir.

Davet yazısında hak sahibinin sulhname tasarısını imzalamak üzere otuz gün içinde gelmesi veya yetkili bir temsilcisini göndermesi gerektiği, aksi takdirde sulhname tasarısını kabul etmemiş sayılacağı ve yargı yoluna başvurarak zararının tazmin edilmesini talep etme hakkının saklı olduğu belirtilir.

Davet üzerine gelen hak sahibi veya yetkili temsilcisi sulhname tasarısını kabul ettiği takdirde, bu tasarı kendisi veya yetkili temsilcisi ve komisyon başkanı tarafından imzalanır.

Sulhname tasarısının kabul edilmemesi veya ikinci fıkraya göre kabul edilmemiş sayılması hâllerinde bir uyuşmazlık tutanağı düzenlenerek bir örneği ilgiliye gönderilir.

Sulh yoluyla çözülemeyen uyuşmazlıklarda ilgililerin yargı yoluna başvurma hakları saklıdır."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

29. Mahkemenin 9/3/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvurular incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucuların İddiaları

30. Başvurucular; Tunceli ili Ovacık ilçesi Kuşluca köyünde ikamet etmekte iken terör olayları nedeniyle yerleşim yerlerini terk etmek zorunda kaldıklarını, 5233 sayılı Kanun kapsamında yapmış oldukları müracaatların kısmen kabul edildiğini, kısmen reddedildiğini, kabul edilen kısım için idare ile sulhname imzaladıklarını, sulhnamenin kapsamının kabul edilen zararlarla sınırlı olduğunu, dolayısıyla kabul edilmeyen kısım için mal varlığına ulaşamamaktan kaynaklanan dava açma haklarının saklı bulunduğunu, köylerini terk etmeleri sonucunda oluşan hayvancılık gelir kayıplarının tazmin edilmediğini, 5233 sayılı Kanun'un 7. ve 8. maddelerinin Komisyon ve Derece Mahkemelerince hatalı yorumlandığını, idarece tek taraflı olarak belirlenen birim fiyatlar üzerinden Komisyonca tazminat kararları verildiğini ve bu birim fiyatlarının düşük olduğunu, yerleşim yerinden ayrı kaldıkları sürenin dokuz yıl üzerinden değerlendirilmesi gerekirken iki yıl eksik hesaplama yapılarak yedi yıl üzerinden değerlendirmeler yapıldığını, Komisyonun manevi tazminata hükmetmesi gerektiği yönündeki taleplerinin reddedildiğini, yargılama sürecinin uzun sürdüğünü belirterek Anayasa’nın 35., 36. ve 141. maddelerinde tanımlanan haklarının ihlal edildiğini iddia etmişlerdir.

B. Değerlendirme

31. Başvuru formları ve ekleri incelendiğinde başvurucuların 5233 sayılı Kanun kapsamındaki zararlarının kısmen reddi akabinde açtıkları davanın reddedilmesi nedeniyle Anayasa’nın 35., 36. ve 141. maddelerinde tanımlanan haklarının ihlal edildiğini iddia etmişlerdir. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvuruculların ihlal iddiaları aşağıdaki başlıklar altında incelenmiştir:

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

a. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

i. Manevi Tazminat Talebinin Reddedilmesi Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

32. Başvurucular; Tunceli ili Ovacık ilçesi Kuşluca köyünde ikamet etmekte iken terör olayları nedeniyle yerleşim yerlerini terk etmek zorunda kaldıklarını, bu nedenle Komisyonca manevi tazminata da hükmedilmesi talebinde bulunduklarını fakat 5233 sayılı Kanun kapsamında manevi tazminatın yer almadığı gerekçesiyle taleplerinin reddedildiğini, Komisyon tarafından ayrıca manevi tazminata da hükmedilmesi gerektiğini, açtıkları iptal davasında bu itirazlarını ileri sürmelerine rağmen manevi tazminat taleplerinin reddedilmesi konusunda hukuka aykırılık görülmemesi nedeniyle mülkiyet haklarının ihlal edildiği iddia etmişlerdir.

33. Bakanlığın başvuruya ilişkin görüş yazısında manevi tazminat hakkında Danıştay, Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihatlarına yer verilmiş; 5233 sayılı Kanun'un kişilerin uğramış olduğu maddi zararları karşılama amaçlı olduğu, manevi zararların 5233 sayılı Kanun kapsamı dışında tutulduğu fakat kişilerin manevi

zararları için idari yargıda dava açmalarına engel teşkil etmediği, başvuruculaların Komisyona başvurmaları ve idare ile sulhname imzalamaları akabinde zararlarını tamamının ve manevi tazminat isteminin karşılanmadığı iddiasıyla Komisyon kararının iptali için dava açtıkları, İlk Derece Mahkemesince Komisyon kararında manevi tazminat talebinin karşılanmamış olması yönüyle Komisyon kararında hukuka aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle de başvuruculaların iptal talebinin reddedildiği, başvuruculaların açtıkları davanın iptal davası olduğu, başvuruculaların temyiz ve karar düzeltme dilekçelerinde de manevi tazminata ilişkin taleplerini açıkça ileri sürmedikleri; başvuruculaların şikâyetinin esası inceleneceği takdirde genel tedbirlerin bolluğu diğer bir ifadeyle zarara maruz kalan başvuruculara 5233 sayılı Kanun kapsamında toplamda ödenen tazminat miktarının uygun bir tazmini sağladığı şeklindeki AİHM içtihatları kapsamında değerlendirmesinde bulunulabileceği, manevi tazminat taleplerinin reddedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkına müdahale edilip edilmediği, müdahale edildiği kanaatine ulaşılması hâlinde müdahalenin meşru amaç, yasallık, kamu yararı ve adil denge kriterine uygun olup olmadığı konusunda değerlendirme yetkisinin Anayasa Mahkemesine ait olduğu belirtilmiştir.

34. Bakanlığın görüşüne karşı başvurucular karşı beyanlarında iddialarının en azından özünü ortaya koyar şekilde ileri sürülmesinin yeterli olduğunu, kaldı ki temyiz mercinin temyiz gerekçeleri ile bağlı olmadığını ve resen inceleme yapabileceğini, başvurularının esasına yönelik olarak ise Bakanlığın yorumuna katılmadıklarını, başvurularının 5233 sayılı Kanun'un 12. maddesinin son fıkrasının manevi tazminat istemlerine olanak sağladığına ilişkin AİHM içtihadı kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini beyan etmişlerdir.

35. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmak için ihlale neden olduğu iddia edilen işlem veya eylem için idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının tüketilmiş olması gerekir.

36. Temel hak ve özgürlüklere saygı, devletin tüm organlarının uyması gereken bir ilke olup bu ilkeye uygun davranılmadığı takdirde ortaya çıkan ihlale karşı öncelikle yetkili idari mercilere ve derece mahkemelerine başvurulmalıdır (Selvi Ağgül ve diğerleri, B. No: 2013/6201, 21/4/2016, § 33) .

37. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur. Başvurucunun, bireysel başvuru konusu şikâyetini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve delilleri zamanında bu makamlara sunması, bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir(İsmail Buğra İşlek, B. No: 2013/1177, 26/3/2013, § 17).

38. Anayasa Mahkemesi (25/6/2009 tarihli ve E.2006/79, K.2009/97 sayılı karar), Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu (26/3/2014 tarihli ve E.2013/1489, K.2014/1219 sayılı karar) ve AİHM (İçyer/Türkiye, B. No: 18888/02, 12/1/2006, § 81) içtihatlarında belirtildiği üzere 5233 sayılı Kanun, maddi zararların özel bir giderim usulü olmakla birlikte manevi zararların karşılanmasına da engel olmayan bir kanundur. 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 12. ve 13.maddelerinde, idarenin işlem veya eyleminden kaynaklı olarak hakları ihlal edilenlere tazminat talebinde bulunabilme imkânı tanınmaktadır. Bu yol, 5233 sayılı Kanun dışında idari yargıda genel hükümlere başvurularak uğranılan zararın tazminine imkân sağlamaktadır (Abbas Emre, B. No:

2014/5005, 6/1/2016, § 81).

39. Başvuru konusu olayda başvurucuların Komisyona yaptıkları başvuru, imzaladıkları sulhname akabinde başvurucuların bakiye zarar kalemleri olan manevi tazminat istemleri için sadece iptal davası açtıkları, başvurucuların manevi tazminat istemleri yönünden Komisyon tarafından manevi tazminata da hükmedilmesi gerekirken hükmedilmemesi nedeniyle Komisyon kararının iptal edilmesi gerektiği yönünde iddiada bulunmakla yetindikleri tespit edilmiştir. 5233 sayılı Kanun'un maddi zararlar için öngörülmüş bir kanun olduğunun açık olmasına, idari yargıda genel hükümlere başvurarak uğranıldığı iddia edilen manevi zararların tazminine imkân sağlanmasına rağmen manevi tazminat istemleri yönünden başvurucuların buna ilişkin taleplerini yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmeksizin Komisyon kararının iptali için iptal davası açmakla yetindikleri, idare hukuku genel hükümleri kapsamında başvuruda bulunmaları konusunda herhangi bir engelin mevcut olduğuna ilişkin bir iddiada da bulunmadıkları anlaşıldığından başvurucularının iddialarının Anayasa Mahkemesince incelenmesi bireysel başvurunun ikincillik ilkesi gereği mümkün değildir.

40. Açıklanan nedenlerle manevi tazminat talebinin reddedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddialarının başvuru yolları usulüne uygun şekilde tüketilmeden bireysel başvuru konusu yapıldığı anlaşıldığından başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

ii. Zararların Eksik Tazmin Edilmesi Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

41. Başvurucular; 5233 sayılı Kanun kapsamında yapmış oldukları başvuruların kısmen kabul edildiğini, kısmen reddedildiğini, zararlarının kabul edilen kısmı için idare ile sulhname imzalandığını, sulhname kapsamında olan zarar kalemleri için öngörülen birim fiyatlarının idare tarafından tek taraflı olarak belirlendiğini ve birim fiyatı miktarlarının düşük olduğunu, ayrıca başvurucuların yerleşim yerinden ayrı kaldığı ve dolayısıyla başvurucuların mülklerine erişemediği süre dokuz yıl olmasına rağmen Komisyon kararlarında bu sürenin yedi yıl olarak değerlendirildiğini ve birim fiyatları üzerinden yapılan hesaplamanın yedi yıl üzerinden yapıldığını, hayvan zararlarının ve hayvancılık gelir kayıplarının tazmin edilmediğini, 5233 sayılı Kanun'un 7. ve 8. maddelerinin Komisyon ve Derece Mahkemelerince hatalı yorumlandığını belirterek mülkiyet haklarının ihlal edildiğini iddia etmişlerdir.

42. 5233 sayılı Kanun kapsamında yapılan başvurularda idare ile sulhname imzalanması nedeniyle bakiye zarar iddiasına ilişkin davanın reddedilmesi daha önce bireysel başvuruya konu olmuş ve Anayasa Mahkemesinin bu konuda verdiği kararlarda idari ve yargısal süreci müteakip ihlali tespit eden ve makul bir tazminata hükmedilmesini temin eden etkili bir giderim yolu bulunduğundan hareketle başvurucunun mağdur sıfatının ortadan kalkmış olması sebebine dayanılarak kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle başvurunun kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir (Zübeyit Kaya, B. No: 2013/7674, 21/5/2015, §§ 29-43; Faris Arslan, B. No: 2014/1026, 20/5/2015, §§ 45-58).

43. Komisyonca hükmedilen tazminatta birim fiyatlarının düşük olması sonucu tazminat miktarının az hesaplanması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia daha önce bireysel başvuruya konu olmuş ve Anayasa Mahkemesi bu konudaki kararında terör nedeniyle zarar görenlerin 5233 sayılı Kanun'un kapsamına ilişkin hükümler içeren 2.

maddesi gereğince tazminat ödenmesinde Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından belirlenen Yıllık Yapı Yaklaşık Birim Maliyetine yönelik değerlerin 2007 yılından sonra İçişleri Bakanlığı İller İdaresi Genel Müdürlüğünce yayımlanan yazıyla 5233 sayılı Kanun'un uygulandığı tüm illerde geçerli olmak üzere yeniden belirlendiği, İçişleri Bakanlığı İller İdaresi Genel Müdürlüğünün birim fiyat aralıklarının değiştirilmesine ilişkin 5/3/2007 tarihli yazıları ile İçişleri Bakanlığınca konuya ilişkin sunulan 10/6/2015 tarihli yazıda değişikliğin amacının, Kanun'un ülke genelinde aynı şekilde anlaşılmasını ve uygulanmasını sağlamak, gerek farklı illerde gerekse aynı il içinde faaliyet gösteren farklı komisyonların zararların tespitinde ve karşılanmasında aynı kıstasları kullanmasını temin etmek ve böylece uygulama birliğini sağlamak, uygulama farklılıkları neticesinde oluşacak suistimal ve mağduriyetleri engellemek, vatandaşların enflasyon nedeniyle oluşacak kayıplarını önlemek olduğunun ifade edildiği hususları dikkate alındığında yıllık yapı yaklaşık birim maliyet oranlarına ilişkin değişikliğin yapılmasında kamu yararı olduğu açık olduğu belirtilmiştir. Bu çerçevede kamu yararı amacına dayanan düzenlemenin; başvurucuyu ağır ve tahammül edilemez bir yük altına sokmadığı, müdahalenin amacı ile başvurucuya yüklenen külfetin orantılı olduğu, yapılan değişikliğin başvurucunun taraf olduğu uyuşmazlığa özgü olmadığı, ülkenin geniş bir coğrafyasında söz konusu olan somut ve acil bir sorunu çözmeye yönelik olduğu sonucuna varılmış; mülkiyet hakkına yönelik bir ihlalin olmadığı açık olduğundan başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir (Abbas Emre, §§ 44-65) .

44. Somut başvurularda başvurucular, terör ve terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler nedeniyle oluşan zararlarının karşılanması amacıyla 5233 sayılı Kanun kapsamında Komisyona başvurmuş; Komisyonca hükmedilen tazminat miktarları (bkz. § 13) başvurucular tarafından kabul edilmeyerek iptal davaları açılmış (bkz. § 16), İlk Derece Mahkemesince eksik ve yanlış hesaplama nedeniyle dava konusu işlemlerin iptaline karar verilmesi (bkz. § 17) akabinde Komisyon tarafından yapılan yeniden araştırma ve inceleme sonucunda başvuruculara mal varlığına ulaşamamaları nedeniyle tespit edilen zararları öngörülen birim fiyatlara tabi tutularak ve mülke erişememe süreleri yedi yıl üzerinden değerlendirilerek başvurucular lehine sırasıyla 68.381,07 TL ve 39.655,75 TL'lik tazminat miktarı belirlenmiş (bkz. § 18) ve başvurucular vekiline kararlaştırılan tazminat miktarını içerir sulhname örneği ile birlikte sulha davet yazıları gönderilmiştir. Sulh teklifi başvurucular tarafından kabul edilmiştir (bkz. § 19).

45. Başvurucular küçükbaş ve büyükbaş hayvanlarının bulunduğunu, yerleşim yerlerini terk etmeleri sonucunda hayvancılık gelirlerinden mahrum kaldıklarını, 5233 sayılı Kanun'un 7. ve 8. maddelerinin hatalı yorumlanması sonucunda bu zararlarının tazmin edilmediğini iddia etmişlerdir. Başvuruculara başvuru formlarının 12. sayfasında "... başvurucunun işleyebileceği tarlası yoktur; ancak hayvan varlığı söz konusudur. Eğer ilk derece mahkemesinin kabul ettiği gibi başvurucu ve ailesinin hayvancılık yapmadığının da kabulü halinde başvurucunun hiçbir geçim kaynağı ve geliri olmadan bölgenin çetin doğasına dayanabileceğini düşünmek/varsaymak hayatın olağan akışına; eşyanın doğasına aykırıdır" ifadesine; 20. sayfasında "... burada işleyecek herhangi bir arazisi olmamasına karşın hayvancılıkla geçimini sağladığı ve bu çerçevede ... küçükbaş ve ... büyükbaş hayvanın sahibi olduğu..." ifadesine yer verildiği tespit edilmiştir. Komisyon tarafından başvurucular lehine hükmedilen ve başvurucular tarafından kabul edilen tazminata ilişkin zarar kalemleri (bkz. § 18) dikkate alındığında başvuruculara beyanlarının çelişkili olduğu hususu anlaşılmıştır.

46. Başvuruculaların eksik hesaplandığını beyan ettiği zarar miktarı dikkate alındığında başvuruculaların idareyle anlaşma sağlayarak sulhnameyi imzalamalarıyla Komisyonun tespitine esas olan olay ile ilgili Komisyonca karara bağlanan zarar kalemleri konusunda maddi mağduriyetleri açıkça orantısız olmayacak şekilde giderildiği sonucuna varılmıştır. Başvurucular, Komisyonun tespitinde belirlenen ve zararlarının tamamını karşıladığını beyan ettikleri alacaklarını tümüyle davalı idareden tahsil etmekle mülkiyet haklarına ilişkin mağduriyetleri giderilmiş ve bu hak yönünden başvuruculaların mağdurluk statüleri de sona ermiştir. Öte yandan başvurucular, Komisyon tarafından ödenmesine karar verilen tazminat tutarlarının kendilerine ödenmediği ya da eksik ödendiği yönünde bir iddiada da bulunmamışlardır.

47. Açıklanan nedenlerle zararların eksik tazmin edilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia bakımından başvuruculaların mağdurluk statüsünü kaybettiği anlaşıldığından anılan iddianın diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

i. Kanun Yolu Mercinin Kararlarının Gerekçesiz Olması Nedeniyle Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

48. Başvurucular, temyiz ve karar düzeltme istemleri hakkında karar veren Mahkemenin kararlarında talep sonuçlarına etki eden hususlara dair yeterli gerekçeye yer verilmediğini iddia etmişlerdir.

49. 5233 sayılı Kanun kapsamında yapılan başvurularda, gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiası daha önce bireysel başvuruya konu olmuş ve Anayasa Mahkemesinin bu konuda verdiği kararlarında, başvuruculaların hakkaniyete uygun yargılanma hakkı kapsamında olan özel durumlarının değerlendirilmesi hariç olmak üzere başvurucular tarafından ileri sürülen ve hüküm sonucunu etkilediği iddia edilen taleplerinin İlk Derece Mahkemesi kararlarında incelenerek reddedildiği, ilk derece mahkemesince oluşturulan karar ve gerekçesi hukuka uygun bulunmak suretiyle kanun yolu mahkemelerinin denetiminden geçerek kesinleştiği, bu kapsamda kanun yolu mahkemelerinin, yerel mahkeme gerekçesini benimsediğinin anlaşıldığı gerekçesiyle başvuruların bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğu sonucuna varılmıştır (Mesude Yaşar, B. No: 2013/2738, 16/7/2014 §§ 79-82; Cahit Tekin, B. No: 2013/2744, 16/7/2014, §§ 75-77).

50. Somut başvuruların incelenmesinde başvuruculaların taleplerinin 5233 sayılı Kanun kapsamında incelenerek reddedildiği, İlk Derece Mahkemesince oluşturulan karar ve gerekçelerinin hukuka uygun bulunmak suretiyle kanun yolu mahkemesinin denetiminden geçerek (bkz. §§ 22, 23) kesinleştiği anlaşılmıştır. Bu bakımdan başvuruculaların gerekçeli karar haklarının ihlal edildiğine yönelik iddiaları hakkında farklı karar verilmesini gerektiren bir yön bulunmamaktadır.

51. Açıklanan nedenlerle kanun yolu mercinin kararlarının gerekçesiz olması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddialarının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

ii. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

52. Başvuru formu ile eklerinin incelenmesi sonucunda açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun bu kısmının kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

53. Başvurucular, 5233 sayılı Kanun kapsamında ileri sürdükleri giderim taleplerinin değerlendirilmesi hususundaki idari süreç ve yargılama prosedürlerinin makul sürede sonuçlandırılmaması nedeniyle Anayasa'nın 36. maddesinde tanımlanan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmişlerdir.

54. 5233 sayılı Kanun kapsamında yapılan müracaatlarda idari yargı makamları nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesinin bu konuda verdiği kararlarda, Komisyon ve yargılama aşamalarında geçen süreler ile davanın tüm koşulları, karara bağlanan başvuru sayısı ve yargılama sürecinde Komisyon ve yargılama makamlarınca yapılan işlemler dikkate alınarak uyuşmazlığın karara bağlanması konusunda kamu otoritelerine ve özellikle yargılama organlarına atfedilebilecek bir gecikmenin olmadığı ve toplamda sekiz yılın altında gerçekleşen başvuruların karara bağlanma süresinin makul sürede yargılanma hakkının ihlaline yol açmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Sabri Çetin, B. No: 2013/3007, 6/2/2014, §§ 61-69; Mahmut Can Arslan, B. No: 2013/3008, 6/2/2014, §§ 60-68; Mehmet Gürgen, B. No: 2013/3202, 6/2/2014, §§ 58-66; Celal Demir, B. No: 2013/3309, 6/2/2014, §§ 58-66). Başvurunun kesin olarak karara bağlanmasının daha uzun bir sürede gerçekleştiği ve bu durumun başvuruculara atfedilebilecek bir kusurdan kaynaklanmadığı durumlarda ise makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır (İsmet Kaya, B. No: 2013/2294, 8/5/2014, §§ 46-70).

55. Somut davalara bir bütün olarak bakıldığında Komisyona başvuru tarihi (11/4/2006)ile kararların kesinleştiği tarih (19/6/2014) arasında geçen ve toplam süresi 8 yıl 2 ay olan sürelerde başvurucular açısından farklı karar verilmesini gerektiren bir yön bulunmadığı ve söz konusu yargılama sürelerinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

56. Açıklanan nedenlerle başvurucuların Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

57. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

58. Başvurucular, maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

59. Mevcut başvurularda Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

60. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğinin tespit edilmiş olması nedeniyle yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvuruculara ayrı ayrı net 4.800 TL manevi tazminatın ödenmesine karar verilmesi gerekir.

61. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206.10 TL başvurucu harcından ibaret yargılama giderinin başvuruculara ayrı ayrı ödenmesine, 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvuruculara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Manevi tazminat talebinin reddedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Zararların eksik tazmin edilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Kanun yolu merciinin kararlarının gerekçesiz olması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

4. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvuruculara net 4.800 TL manevi tazminatın ayrı ayrı ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin BAŞVURUCULARA AYRI AYRI, 1.800 TL vekâlet ücretinin MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuruculara Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 9/3/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET ZAİT KOZAT VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/17108 | Karar tarihi: 09.03.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/17108

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET ZAİT KOZAT VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/17108)

Karar Tarihi: 9/3/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör Yrd. : Tuğba YILDIZ

Başvurucular : 1. Mehmet Zait KOZAT

2. Hanımşa UZUNKAYA

3. Gülşen ANAR

4. Necla KOZAT

5. Halim KOZAT

6. Mahmut KOZAT

7. Gülten YETKİN

Vekili : Av. Ramazan DEMİR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, terör olayı nedeniyle köyü terk etmeye mecbur kalınması sonucu 17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun kapsamında yapılan başvuru neticesinde yeterli tazminat verilmemesi, açılan davanın reddedilmesi ve makul sürede sonuçlandırılmaması nedenleriyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 23/10/2014 tarihinde İstanbul 26. Asliye Ceza Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Başvuru formları ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde başvurunun Komisyona sunulmasına engel teşkil edecek bir eksikliğinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm İkinci Komisyonunca 30/1/2015 tarihinde, başvurucuların adli yardım talebinin kabulüne karar verilmiştir.

4. Birinci Bölüm İkinci Komisyonunca, 30/1/2015 tarihinde başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından 11/4/2016 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık tarafından görüş sunulmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucular, murislerinin Diyarbakır ili Lice ilçesinde 18/7/1994 tarihinde meydana gelen terör örgütü üyeleri ve güvenlik güçleri arasındaki çatışmada öldüğünü, güvenlik nedeniyle göç etmek zorunda kaldıklarını iddia etmişlerdir.

9. Başvurucular 22/12/2004 tarihinde 5233 sayılı Kanun kapsamına giren zararının karşılanması talebiyle Diyarbakır Valiliği Zarar Tespit Komisyonuna (Komisyon) başvurmuşlardır.

10. 14/7/2006 tarihli ve 2006/4-448 sayılı Komisyon kararında, terör olayları sonucu oluşan zararın karşılanması talebiyle yapılan başvuruda başvuruculara toplam 14.666,67 TL ödenmesine karar verilmiştir.

11. Başvurucular tarafından sulhname imzlanmayarak tazminat miktarının yeterli olmadığı gerekçesiyle belirtilen işlem aleyhine Diyarbakır İdare Mahkemesinde dava açılmıştır.

12. Diyarbakır 1. İdare Mahkemesinin 17/4/2008 tarihli ve E.2006/1861, K.2008/550 sayılı kararı ile dava konusu işlemin iptaline karar verilmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

“…Dava dosyasının incelenmesinden; 18.7.1999 günü saat 14.30 sıralarında PKK Terör Örgütü mensuplarınca Lice İlçe Merkezinde bulunan Jandarma Komando Bölük Komutanlığı hizmet binasına, çevre nöbetçilerine ve nizamiye nöbetçilerine kimlikleri ve sayıları tespit edilemeyen örgüt elemanlarınca roket ve uzun namlulu silahlarla ateş açıldığı, güvenlik güçleri tarafından karşılık verildiği, meydana gelen çatışma esnasında olay yeri yakınında bulunan evlerin, mermi ve sıcaklığın etkisiyle alev alarak yandığı, murisin olay sırasında evde bulunduğu evinin çatışmadan dolayı ateş alması nedeniyle yanarak öldüğü,5233 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesi üzerine ölümden kaynaklanan zararların karşılanması için 22.12.2004 günlü ve 5567 sayılı başvuru dosyası ile davacılar tarafından komisyona başvurulduğu, Komisyonca 4.8.2006 gün ve 2006/4-6271 sayılı karar ile toplam 14.666,67-YTL ödenmesine karar verildiği, 14.7.2006 gün ve 448 sayılı sulhnameye davet yazısının davacıya gönderildiği bilahare 15.10.2006 tarihinde ise uyuşmazlık tutanağı

düzenlendiği, bakılan davada ise 14.7.2006 gün ve 448 sayılı sulhnameye davet yazısının dava konusu edildiği anlaşılmaktadır.

Yukarıda anılan kanun hükmü uyarınca; ölüm hallerinde 7000 gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunan miktarın, elli katı tutarında ilgililere nakdi ödeme yapılacağı hususu açıktır.

Davacı sulhnameye davet yazısının iptalini istediğine göre, aylık katsayı esas alınırken sulhnameye davet yazısının düzenlendiği tarihteki (işlem tarihi) memur aylık katsayısının esas alınması gerekmektedir.

Buna göre; davacıların maddi tazminat istemlerine ilişkin olarak; 7000 gösterge rakamının işlem tarihinde (2006 yılı Bütçe Kanununa göre 1.7.2006-31.12.2006 tarihleri arasında) geçerli olan memur aylık katsayısı olan 0,04373 ile çarpımının elli katı olarak hesaplanan 15.305,50-YTL miktarın davacılara önerilmesi gerekirken, komisyon tarafından düşük katsayı esas alınarak bulunan 14.666,67-YTL' nin davacılara teklif edildiği görülmektedir.

Bu durumda, yanlış katsayı uygulanarak bulunan miktara ilişkin dava konusu işlemde hukuka uyarlık bulunmamaktadır.

Davacıların manevi tazminat istemine gelince; 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun ve Yönetmelikte manevi zarara uğrayan ilgililerin manevi tazminatlarının karşılanacağına ilişkin bir hüküm yer almadığından davacıların manevi tazminat talebinin karşılanmasına hukuken imkan bulunmamaktadır.

Davacılara ödeme yapılırken 5233 sayılı Kanunun 9. maddesinde yer alan; "Birinci fıkranın (e) bendine göre belirlenen nakdi ödemenin mirasçılara intikalinde 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun mirasa ilişkin hükümleri uygulanır" hükmü gereğince, hükmedilen tazminatın, her bir davacıya miras hissesi nispetinde ödenmesi gerektiği de kuşkusuzdur...”

13. Kararın idarece temyiz edilmesi üzerine, Danıştay Onbeşinci Dairesinin 2/4/2015 tarihli ve E.2011/9599, K.2015/1881 sayılı kararı ile kısmen onama kısmen bozma kararı verilmiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir;

"...Davacıların maddi tazminat istemlerine ilişkin olarak; yanlış katsayı uygulanarak komisyon tarafından düşük katsayı esas alınarak bulunan 14.666,67-TL' nin davacılara teklif edilen miktara karşılık Mahkeme tarafından 7000 gösterge rakamının işlem tarihinde (2006 yılı Bütçe Kanununa göre 1.7.2006-31.12.2006 tarihleri arasında) geçerli olan memur aylık katsayısı olan 0,04373 ile çarpımının elli katı olarak hesaplanan 15.305,50-TL miktarın davacılara ödenmesi yolunda verilen kararda hukuka aykırılık bulunmamaktadır.

Temyize konu Mahkeme kararının, yasal faize ilişkin kısmına gelince;

Terör eylemleri veya terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler sonucunda salt toplumun bir bireyi olmaları nedeniyle maddî zarara uğrayan kişilerin, bu zararlarının sosyal risk ilkesi gereğince sulhen karşılanması amacıyla çıkarılan 5233 sayılı Kanun, kapsamında bulunan maddi zararların sulhen karşılanması için 2577 sayılı Kanunun 13. maddesinden ayrı, özel bir usul öngörmektedir. Bu prosedüre göre, Kanunda belirtilen süreler içinde ilgili valiliklere yapılan başvurular, valilikler nezdinde oluşturulan komisyonlarca değerlendirmeye tâbi tutulmakta ve başvuranın zarara uğradığı sonucuna varılması halinde, saptanan zararının ödenmesine karar verilerek, bu miktar üzerinden düzenlenen sulhname tasarısı davet yazısı ile birlikte hak sahibine tebliğ edilmektedir. Hak sahibinin, sulhname tasarısını 30 gün içinde imzalaması halinde uyuşmazlık sulhen

çözümlenmiş olmakta; sulh yoluyla çözülemeyen uyuşmazlıklarda ise ilgililerin yargı yoluna başvurma hakları saklı bulunmaktadır.

Bu çerçevede 5233 sayılı Kanunun 6. maddesinde, zarar gören veya mirasçılarının veya yetkili temsilcilerinin, zarar konusu olayın öğrenilmesinden itibaren altmış gün içinde ve herhalde olayın meydana gelmesinden itibaren bir yıl içinde zararın gerçekleştiği veya zarar konusu olayın meydana geldiği il valiliğine başvurmaları halinde gerekli işlemlere başlanacağı, Zarar Tespit Komisyonunun her başvuru ile ilgili çalışmasını, başvuru tarihinden itibaren altı ay içinde tamamlamak zorunda olduğu, zorunlu hallerde bu sürenin vali tarafından üç ay daha uzatılabileceği kurala bağlanmıştır.

5233 sayılı Kanun uyarınca yapılan başvuruların sonuçlandırılması için yasa koyucu tarafından belirli süreler öngörülmüştür.

Bu nedenle, belirli bir miktarın ödenmesini içeren zarar tespit komisyonu kararlarının iptali ve uğranıldığı ileri sürülen zararların tazmini istemiyle açılan davalarda, idare mahkemesince belirli bir zararın tazminine hükmedilmesi durumunda, kural olarak zarar tespit komisyonu karar tarihinden itibaren yasal faize hükmedilmesi gerekmektedir.

Buna göre, davacıların da talebi olduğu için hükmedilen tazminata komisyonun karar tarihi olan 14.07.2006 tarihinden itibaren yasal faiz uygulanmasına hükmedilmesi gerekirken, ,tazminatın davalı idareye başvuru tarihinden itibaren işletilecek yasal faiziyle birlikte davacılara ödenmesine karar verilmesinde mevzuata ve hukuka uyarlık görülmemiştir.

Temyize konu Mahkeme kararının, manevi tazminat talebinin reddine ilişkin kısmına gelince;

Görüldüğü üzere; 5233 sayılı Kanun, yargısal ve bilimsel içtihatlarla kabul edilen "sosyal risk" ilkesinin yasalaşmış halidir. Bu nedenle, "sosyal risk ilkesi" uyarınca tazmini gereken uyuşmazlıklarda adı geçen Kanunun uygulanması zorunlu bulunmaktadır. Başka bir ifadeyle; 5233 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra açılan davalarda, zarar ile idari eylem arasında nedensellik bağının bulunmadığı, fakat kişilerin salt toplumun bir bireyi olmaları nedeniyle zarar gördükleri ve bu nedenle ortaya çıkan bu zararın paylaştırılması gerektiği hallerde, idari yargı yerince 5233 sayılı Kanunun uygulanması suretiyle bir karar verilmesi gerekmektedir.

Yukarıda açıklandığı üzere, 5233 sayılı Kanunun, terör eylemleri veya terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler sonucu uğranılan maddi zararların tazminini öngörmesi, diğer bir deyişle, manevi zararların tazminini kapsamaması karşısında; 5233 sayılı Kanun kapsamında çözümlenmesi gereken uyuşmazlıkta, davacının manevi tazminat isteminin reddine karar verilmesi yolunda verilen kararda hukuka aykırılık bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle, temyiz isteminin kısmen kabulü ile, Diyarbakır 1. İdare Mahkemesi'nin 17/04/2008 tarih ve E:2006/1861; K:2008/550 sayılı kararının dava konusu işlemin iptali ve maddi tazminat isteminin kısmen kabul kısmen reddine ilişkin kısımlarının oybirliği ile, manevi tazminat talebinin reddine dair kısmının ise oyçokluğuyla ONANMASINA, kararın faize ilişkin kısmının ise oybirliği ile BOZULMASINA..."

14. Başvurucular tarafından karar düzeltme isteminde bulunulmuş; aynı Dairenin 14/4/2016 tarihli ve E.2016/235, K.2016/2598 sayılı kararı ile karar düzeltme isteminin reddine karar verilmiştir.

15. Bozma kararı üzerine Diyarbakır 1. İdare Mahkemesinin 18/5/2016 tarihli ve

E.2016/615, K.2016/534 sayılı kararı ile bozmaya uyma kararı verilmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...Bu nedenle, belirli bir miktarın ödenmesini içeren zarar tespit komisyonu kararlarının iptali ve uğranıldığı ileri sürülen zararların tazmini istemiyle açılan davalarda, idare mahkemesince belirli bir zararın tazminine hükmedilmesi durumunda, kural olarak zarar tespit komisyonu karar tarihinden itibaren yasal faize hükmedilmesi gerekmektedir.

Buna göre, davacıların da talebi olduğu için hükmedilen tazminata komisyonun karar tarihi olan 14.07.2006 tarihinden itibaren yasal faiz uygulanmasına hükmedilmesi gerekmektedir.

Açıklanan nedenlerle;

1 - Mahkememizin 17/04/2008 tarih ve E:2006/1861, K:2008/550 sayılı kararı ile davalı idare tarafından davacıya ödenmesine hükmedilen15.305,50-TL tazminata komisyon karar tarihi olan 15/07/2006 tarihinden işleyecek olan yasal faizin davalı idare tarafından davacılara ödenmesine,

2 - Mahkememizin 17/04/2008 tarih ve E:2006/1861, K:2008/550 sayılı kararının esasa ilişkin hükümleri yönünden kesinleşmiş olması nedeniyle söz konusu karar ile hüküm altına alınan yargılama giderleri yönünden yeniden hüküm kurulmamasına,

3 - Davacı tarafından yapılan 261,80-TL temyiz ve KD yargılama giderinin davanın sonucunda oluşan haklılık durumuna göre 1/3'ü olan 87,25-TL'nın davacıların üzerinde bırakılmasına, geri kalan 174,55-TL yargılama giderinin davalı idare tarafından davacılara ödenmesine..."

16. Başvurucular tarafından kararın temyiz edilmesi üzerine, dosya Danıştayda karar verilmek üzere beklemektedir.

B. İlgili Hukuk

17. 5233 sayılı Kanun'un 1., 2., 4., 6., 7., 8., geçici 1., geçici 3., geçici 4. maddeleri, 24/6/2013 tarihli ve 2013/5034 sayılı Bakanlar Kurulu kararı eki kararın 1. maddesi, Danıştay Onuncu Dairesinin 30/12/2008 tarihli ve E.2008/4141, K.2008/9584 sayılı kararı, Danıştay Onuncu Dairesinin 31/12/2008 tarihli ve E.2008/5548, K.2008/9733 sayılı kararı, Danıştay Onuncu Dairesinin 20/2/2009 tarihli ve E.2008/6679, K.2009/1227 sayılı kararı (Celal Demir, B. No: 2013/3309, 6/2/2014, §§ 15-28).

18. 5233 sayılı Kanun'un 25/4/2013 tarihli ve 6462 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle değişik 9. maddesinin birinci ve üçüncü fıkraları şöyledir:

"Yaralanma, engelli hâle gelme ve ölüm hâllerinde (7000) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucunda bulunan miktarın;

a) Yaralananlara altı katı tutarını geçmemek üzere yaralanma derecesine göre,

b) Çalışma gücü kaybı, yetkili sağlık kuruluşları tarafından üçüncü derece olarak tespit edilenlere dört katından yirmidört katı tutarına kadar,

c) Çalışma gücü kaybı, yetkili sağlık kuruluşları tarafından ikinci derece olarak tespit edilenlere yirmibeş katından kırksekiz katı tutarına kadar,

d) Çalışma gücü kaybı, yetkili sağlık kuruluşları tarafından birinci derece olarak tespit edilenlere kırkdokuz katından yetmişiki katı tutarına kadar,

e) Ölenlerin mirasçılarına elli katı tutarında,

Nakdî ödeme yapılır.

…

Birinci fıkranın (e) bendine göre belirlenen nakdî ödemenin mirasçılara intikalinde 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun mirasa ilişkin hükümleri uygulanır.”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

19. Mahkemenin 9/3/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucuların İddiaları

20. Başvurucular, miras bırakanlarının terör olayları nedeniyle 18/7/1994 tarihinde çıkan çatışmada yanarak hayatını kaybettiğini ve yerleşim yerlerini terk etmek zorunda bırakıldıklarını, söz konusu ölüm olayı nedeniyle uğradıkları zararların karşılanması talebiyle yaptıkları başvuruda zararlarına karşılık Komisyon tarafından çok düşük bir bedel teklif edildiğini, bu bedeli kabul etmeyerek açtıkları davada işlemin iptal edilerek maddi tazminat taleplerinin kısmen kabulüne karar verildiğini, temyiz edilen bu kararın karmaşık olmamasına rağmen altı yıldır karara bağlanmadığını, Komisyona başvuru tarihinden itibaren on yıl geçmesine rağmen zararlarının tazmin edilmediğini ve bu sürenin makul olmadığını belirterek Anayasa'nın 36. maddesinde yer alan adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüş ve tazminat isteminde bulunmuşlardır.

B. Değerlendirme

21. Başvurucuların ihlal iddiası aşağıdaki başlık altında incelenmiştir:

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

22. Başvuru formu ve eklerinin incelenmesi sonucunda açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurucuların makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiği iddialarının kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

23. Başvurucular, 5233 sayılı Kanun kapsamında ileri sürdükleri giderim taleplerinin değerlendirilmesi hususundaki idari süreç ve yargılama prosedürlerinin makul sürede sonuçlandırılmaması nedeniyle Anayasa’nın 36. maddesinde tanımlanan makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğini iddia etmişlerdir.

24. 5233 sayılı Kanun kapsamında yapılan müracaatlarda idari yargı makamları nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesinin bu konuda verdiği kararlarında, Komisyon ve yargılama aşamalarında geçen süreler ile davanın tüm koşulları, karara bağlanan başvuru sayısı ve yargılama sürecinde Komisyon ve yargılama makamlarınca yapılan işlemler dikkate alınarak uyuşmazlığın karara bağlanması konusunda kamu otoritelerine ve özellikle yargılama organlarına atfedilebilecek bir gecikmenin olmadığı ve toplamda sekiz yılın altında gerçekleşen başvuruların karara bağlanma süresinin makul sürede yargılanma hakkının ihlaline yol açmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Sabri Çetin, B. No: 2013/3007, 6/2/2014, §§ 61-69; Mahmut Can Arslan, B. No: 2013/3008, 6/2/2014, §§ 60-68;

Mehmet Gürgen, B. No: 2013/3202, 6/2/2014, §§ 58-66; Celal Demir, §§ 58-66). Başvurunun kesin olarak karara bağlanmasının daha uzun bir sürede gerçekleştiği ve bu durumun başvuruculara atfedilebilecek bir kusurdan kaynaklanmadığı durumlarda ise makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır (İsmet Kaya, B. No: 2013/2294, 8/5/2014, §§ 46-70).

25. Somut davaya bir bütün olarak bakıldığında Komisyona başvuru tarihi (22/12/2004)ile nihai kararın Danıştayca verilmemiş olması ve devam eden bir yargılama olduğu dikkate alınarak toplam on iki yıl olan yargılama süresinde, başvurucular açısından farklı karar verilmesini gerektiren bir yön bulunmadığı ve söz konusu yargılama süresinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

26. Açıklanan nedenlerle başvurucuların Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

27. 30/1/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

28. Başvurucular, makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğinin tespitini ve bu nedenle tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

29. Makul sürede yargılanma hakkının ihlali nedeniyle yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında -davaya konu miktarda dikkate alınarak- başvuruculara net 14.400 TL manevi tazminatın ayrı ayrı ödenmesine karar verilmesi gerekir.

30. Başvuruculara adli yardım talebi kabul edildiği ve ihlal kararı verildiği için yargılama giderlerinin Maliye Hazinesi üzerinde bırakılmasına ve 1.800 TL vekâlet ücretinin başvuruculara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvuruculara ayrı ayrı net 14.400 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 9/3/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

EMRE GÜNEŞ

B. No: 2014/17616 | Karar tarihi: 09.03.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/17616

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

EMRE GÜNEŞ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/17616)

Karar Tarihi: 9/3/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör : Yunus HEPER

Başvurucu : Emre GÜNEŞ

Vekili : Av. Pınar ÇELİK ARPACI

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, önceden izin alınmaksızın pankart asıldığı gerekçesi ile idari para cezasına mahkûm olunmanın ifade özgürlüğünü ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME VE GEREKÇE

2. Mahkemenin 9/3/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

3 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereği başvuru yollarının tüketildiği, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde bireysel başvuru yapılması gerekir.

4. Somut olayda, nihai karar olan Eskişehir 2. Sulh Ceza Hakimliğinin 12/9/2014 tarihli kararının tebliğ edildiği 8/10/2014 tarihinden itibaren otuz günlük başvuru süresi geçtikten

sonra 10/11/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunulduğu anlaşılmıştır.

5. Açıklanan nedenlerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçeyle;

A. Başvurunun süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 9/3/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

CAFER ARSLAN

B. No: 2014/18133 | Karar tarihi: 09.03.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/18133

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

CAFER ARSLAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/18133)

Karar Tarihi: 9/3/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör : Özgür DUMAN

Başvurucu : Cafer ARSLAN

Vekili : Av. Cemile AÇIKGÖZ KULAÇ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, Maliye Hazinesi adına orman sınırları dışına çıkarılan taşınmazın kullanıcısının belirlenmesine ilişkin kadastro tespitine itirazın reddedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının; yargılamanın makul bir sürede sonuçlanmaması nedeniyle de adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 14/11/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüş sunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Kocaeli ili Kandıra ilçesine bağlı Akçabeyli köyünde 21/6/1987 tarihli ve 3402 sayılı Kadastro Kanunu'nun ek 4. maddesi uyarınca Hazine adına orman sınırları dışına çıkarılan yerler ve muhdesatları ile bunların kullanıcılarının tespiti amacıyla 2010 yılında kadastro çalışmaları (kullanım kadastrosu) yapılmıştır.

9. Bu köyde yapılan kullanım kadastrosu sırasında, 5.093,49 m2 yüzölçümlü 124 ada 13 parsel ve 5.032,34 m2 yüzölçümlü 124 ada 20 parsel sayılı taşınmazlar "tarla" nitelikli olarak Hazine adına sınırlandırılarak tespit edilmiştir. Bu taşınmazlara ait 14/3/2010 tarihli kadastro tutanaklarının beyanlar hanesinde söz konusu taşınmazların 31/8/1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 2. maddesinin birinci fıkrasının (B) bendi (2/B) uyarınca Hazine adına orman sınırları dışına çıkarıldığı belirtilmiştir. Beyanlar hanesinde ayrıca bu taşınmazların 1996 yılından beri H.İ. oğlu N.A.'nın kullanımında olduğu yazılmıştır. Tutanakların edinme sebeplerinde; bu taşınmazların 13/8/1990 tarihinde köy satış senedi düzenlenerek başvurucuya, başvurucu tarafından da 8/1/1996 tarihinde yine köy satış senediyle N.A.'ya satıldığı ve satış tarihinden bu yana da taşınmazların N.A.'nın kullanımında olduğu açıklanmıştır.

10. Akçabeyli köyünde yapılan kullanım kadastrosu sınırlandırma ve tespitleri 21/4/2010 - 21/5/2010 tarihleri arasında askı ilanına alınmıştır. Başvurucu 12/5/2010 tarihinde N.A. aleyhine Kandıra Kadastro Mahkemesinde kadastro tespitine itiraz davası açmıştır.

11. Başvurucunun köy satış senedindeki imzanın sahte olduğunu ileri sürmesi üzerine Mahkemece, Adli Tıp Kurumundan imza karşılaştırması raporu alınmıştır. Adli Tıp Kurumu raporunda 13/8/1990 tarihli satış senedindeki imzanın başvurucunun eli ürünü olduğu, ancak 8/1/1996 tarihli satış senedindeki imzanın ise başvurucunun eli ürünü olmadığı belirtilmiştir.

12. Mahkeme, 11/10/2013 tarihinde uyuşmazlık konusu taşınmazların başında kadastro ve ziraat uzmanı teknik bilirkişilerin de katılımıyla keşif yapmıştır. Keşif sırasında mahalli bilirkişiler, kadastro tutanaklarında imzası bulunan bilirkişiler (tespit bilirkişileri) ile tarafların tanıkları dinlenilmiştir.

13. Mahkemenin 20/11/2013 tarihli kararıyla; davanın reddine ve orman sınırları dışına çıkarılan taşınmazların tespit gibi N.A.'nın kullanımında olduğu belirtilmek suretiyle Hazine adına tesciline karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde, tespitin aksini iddia eden tarafça bu durumun ispat edilmesinin zorunlu olduğu belirtilmiştir. Mahkeme, yapılan keşifte dinlenen mahalli bilirkişi M.T., tespit bilirkişisi R.E. ve davalı tanığı N.D. ile davacı tanığı C.Ç. tarafından, bu taşınmazların davalı N.A. tarafından sahiplenildiğinin beyan edildiğini tespit etmiştir. Mahkeme taşınmazların davalıya devrine dair senedin sahte olduğunun ispatlandığını kabul etmiş ancak davalının bu taşınmazları kadastro tespiti öncesinde üç yıldır kullandığını vurgulamıştır. Kararda, başvurucunun kanun ile öngörülen bir yıllık süre içinde zilyetliğin korunması davası açmadığı ve bu taşınmazlara fiilen de zilyet olmadığı belirtilmiştir. Mahkeme sonuç olarak başvurucunun uyuşmazlık konusu taşınmazların (fiilî olarak) kullanıcısının kendisi olduğunu ya kendisi tarafından kullanıldığını ispat edemediği kanaatine vardığını açıklamıştır.

14. Başvurucunun temyiz ettiği karar, Yargıtay 16. Hukuk Dairesinin 20/5/2014 tarihli ilamıyla onanmıştır. Başvurucu karar düzeltme talebinde bulunmuş, aynı Dairenin 25/9/2014 tarihli ilamıyla bu talebin reddine karar verilmiştir.

15. Nihai karar başvurucu vekiline 20/10/2014 tarihinde tebliğ edilmiştir.

16. Başvurucu 14/11/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

17. 6831 sayılı Kanun'un 2. maddesinin ilgili bölümleri şöyledir:

"Orman sayılan yerlerden:

...

B) 31/12/1981 tarihinden önce bilim ve fen bakımından orman niteliğini tam olarak kaybetmiş yerlerden; tarla, bağ, bahçe, meyvelik, zeytinlik, fındıklık, fıstıklık (antep fıstığı, çam fıstığı) gibi çeşitli tarım alanları veya otlak, kışlak, yaylak gibi hayvancılıkta kullanılmasında yarar olduğu tespit edilen araziler ile şehir, kasaba ve köy yapılarının toplu olarak bulunduğu yerleşim alanları,

Orman sınırları dışına çıkartılır.

Orman sınırları dışına çıkartılan bu yerler Devlete ait ise Hazine adına, hükmi şahsiyeti haiz amme müesseselerine ait ise bu müesseseler adına, hususi orman ise sahipleri adına orman sınırları dışına çıkartılır. Uygulama kesinleştikten sonra tapuda kesin tashih ve tescil işlemi yapılır."

18. 3402 sayılı Kanun'un ek 4. maddesi şöyledir:

“6831 sayılı Orman Kanununun 20/6/1973 tarihli ve 1744 sayılı Kanunla değişik 2 nci maddesi ile 23/9/1983 tarihli ve 2896 sayılı, 5/6/1986 tarihli ve 3302 sayılı kanunlarla değişik 2 nci maddesinin (B) bendine göre orman kadastro komisyonlarınca Hazine adına orman sınırları dışına çıkarılan yerler, fiili kullanım durumları dikkate alınmak ve varsa üzerindeki muhdesatın kime veya kimlere ait olduğu ve kim veya kimler tarafından ne zamandan beri kullanıldığı kadastro tutanağının beyanlar hanesinde gösterilmek suretiyle, bu Kanunun 11 inci maddesinde belirtilen askı ilanı hariç diğer ilanlar yapılmaksızın öncelikle kadastrosu yapılarak Hazine adına tescil edilir.

Bu maddeye göre yapılacak kadastro çalışmaları ikinci kadastro sayılmaz.

Bu maddeye göre yapılacak kadastro sırasında orman ve Hazine adına orman sınırları dışına çıkarılan yerlerin sınır nokta ve hatları; orman kadastro tutanakları esas alınmak suretiyle orman işletme müdürlüğünce görevlendirilecek en az bir orman yüksek mühendisi ya da orman mühendisinin iştirak ettirildiği kadastro ekibince zemine aplike edilir. Bu çalışmalar sırasında kadastro veya orman haritalarında düzeltmeyi gerektiren tutanak, pafta ve zemin uyumsuzluğunun tespiti halinde, yukarıda oluşturulan kadastro ekibince teknik mevzuata uygun hale getirilir. Bu çalışmalara kadastro kontrol mühendisi de iştirak ettirilir. Çalışma sonucunda bir zabıt düzenlenir ve bu zabıt ekip görevlileri ile kontrol mühendisi tarafından birlikte imzalanır. Düzeltme işlemleri, orman mevzuatı ile tapu ve kadastro mevzuatına göre yapılmış ve bu Kanuna göre yapılacak askı ilanı ile de ilan ve tebliğ edilmiş sayılır.

Hazine adına orman sınırları dışına çıkarılan yerler, daha öncesi tescil edilmiş olduğuna

bakılmaksızın Maliye Bakanlığının talebi üzerine, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünce fiili kullanım durumları dikkate alınmak suretiyle ifraz ve/veya tevhit de yapılabilir. Bu işlemler sırasında, orman ve kadastro haritalarında tespit edilen fenni hatalar, yukarıdaki üçüncü fıkrada belirtilen usul ve esaslara göre düzeltilir.

..."

19. 19/4/2012 tarihli ve 6292 sayılı Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi ve Hazine Adına Orman Sınırları Dışına Çıkarılan Yerlerin Değerlendirilmesi ile Hazineye Ait Tarım Arazilerinin Satışı Hakkında Kanun'un 6. maddesi şöyledir:

"(1) 2/B alanlarında bulunan taşınmazlar hakkında bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce düzenlenen güncelleme listelerine veya kadastro tutanaklarına ya da kesinleşmiş mahkeme kararlarına göre oluşturulan tapu kütüklerinin beyanlar hanesine göre; bu taşınmazların 31/12/2011 tarihinden önce kullanıcısı ve/veya üzerindeki muhdesatın sahibi olarak gösterilen kişilerden bu taşınmazları satın almak için süresi içerisinde idareye başvuran ve idarece tespit edilen satış bedelini itiraz ve dava konusu etmeksizin kabul edenler bu Kanuna göre hak sahibi sayılır.

(2) 2/B alanlarında bulunan taşınmazlar hakkında bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra düzenlenecek güncelleme listelerine veya kadastro tutanaklarına ya da kesinleşmiş mahkeme kararlarına göre oluşturulacak tapu kütüklerinin beyanlar hanesine göre; bu taşınmazların 31/12/2011 tarihinden önce kullanıcısı ve/veya üzerindeki muhdesatın sahibi olarak gösterilecek kişilerden bu taşınmazları satın almak için süresi içerisinde idareye başvuran ve idarece tespit edilen satış bedelini itiraz ve dava konusu etmeksizin kabul edenler de hak sahibi sayılır.

(3) Hak sahiplerinden birinci fıkra kapsamında olanlar bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde, ikinci fıkra kapsamında olanlar ise, güncelleme listelerinin tescil edildiği veya kadastro tutanaklarının kesinleştiği tarihten itibaren sekiz ay içinde idareye başvurarak, bu taşınmazların bedeli karşılığında kendilerine doğrudan satılmasını isteyebilirler.

(4) Hak sahiplerine doğrudan satılacak olan taşınmazların satış bedeli, rayiç bedelin yüzde yetmişidir.

(5) Başvuru sahiplerinden satış bedellerine mahsup edilmek üzere; belediye ve mücavir alan sınırları içinde olan yerler için iki bin Türk Lirası, dışında olan yerler için bin Türk Lirası başvuru bedeli alınarak ilgilileri adına emanet hesabına kaydedilir.

(6) Hak sahiplerine satış işlemleri idarece, başvuru süresinin bittiği tarihten itibaren en geç altı ay içinde sonuçlandırılır.

(7) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce düzenlenen güncelleme listeleri veya kadastro tutanakları kapsamında kalan taşınmazların satış işlemleri, 1/5/2010 tarihinden itibaren tespit edilen rayiç bedeller üzerinden yapılır.

(8) Satış bedeli peşin veya taksitle ödenebilir. Satış bedelinin tamamının peşin ödenmesi hâlinde yüzde yirmi, en az yarısının ödenmesi hâlinde yüzde on oranında indirim uygulanır ve bu bedeller idarece yapılan yazılı tebligat tarihinden itibaren en geç üç ay içinde ödenir. Tebliğ edilen satış bedeline itiraz edilemez ve dava açılamaz. Peşinat alınmadan yapılan taksitle satışlarda ise satış bedelinin yüzde onu, yapılan yazılı tebligat tarihinden itibaren en geç üç ay içinde, kalanı ise belediye ve mücavir alan sınırları içinde en fazla üç yılda altı eşit

taksitte, belediye ve mücavir alan sınırları dışında ise en fazla dört yılda sekiz eşit taksitte faizsiz olarak ödenir. Taksitli satışlarda kalan miktarı karşılayacak tutarda kesin ve taksitlendirmeye uygun süreli banka teminat mektubu verilmesi veya satışı yapılan taşınmazın üzerinde 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu hükümleri uyarınca Hazine lehine kanuni ipotek tesis edilmesi hâlinde; taşınmaz, tapuda hak sahibi adına devredilir. İdare tarafından yapılan taşınmaz mülkiyetinin devrini amaçlayan taşınmaz satış sözleşmeleri ile kanuni ipotek sözleşmelerinde resmî şekil şartı aranmaz. Hak sahipliği belgesi; hak sahibinin Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası, imzası, fotoğrafı ve nüfus bilgilerini içerecek şekilde idarece düzenlenir. Düzenlenen hak sahipliği belgelerinin idarece yazılı olarak tapu idaresine bildirilmesi üzerine, devir ve kanuni ipotek tapu siciline resen tescil edilir. İpotek tesis edilerek devredilen taşınmazların üçüncü kişilere satılması hâlinde borcun kalan tutarından alıcılar sorumludur. Bu hususta tapu kütüğünde gerekli belirtme yapılır. Hak sahibi adına mülkiyet devredilmeden yapılan taksitli satışlarda, hak sahibi tarafından yükümlülüklerin yerine getirilmemesi durumunda, tahsil edilen tutar hak sahibine aynen ve faizsiz olarak iade edilir.

(9) Peşin satışlarda satış bedelinin tamamını, taksitli satışlarda ise peşinatı veya taksitleri vadesinde ödememek suretiyle yükümlülüklerini yerine getirmeyenlerin doğrudan satın alma hakları düşer. Ancak, taksitli satışlarda, taksit süresinin sonuna kadar ödenmek kaydıyla taksitlerden ikisinin vadesinde ödenmemesi yükümlülüklerin ihlali anlamına gelmez. Vadesinde ödenmeyen taksit tutarlarına 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun 51 inci maddesine göre belirlenen oranda gecikme zammı uygulanır.

...

(14) Bu maddeye göre hak sahibi bulunmayan veya doğrudan satın almaya ilişkin hak sahipliği kalmayan taşınmazların tapu kütüklerinde yer alan 2/B, kullanıcı ve muhdesat belirtmeleri Maliye Bakanlığının talebi üzerine tapu idaresince terkin edilir ve bu taşınmazlar Maliye Bakanlığınca satış dâhil genel hükümlere göre değerlendirilir.

(15) Hak sahipliği kalmayan taşınmazların değerlendirilmesi amacıyla, 4706 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin son fıkrası kapsamında kalanlar hariç olmak üzere, üzerlerinde bulunan kişilere ait yapı ve eklentiler; o yıla ait Çevre ve Şehircilik Bakanlığı yapı birim fiyatlarından eksik imalat bedelleri ve yıpranma payı düşüldükten sonra kalan bedeli ilgililerine ödenmek suretiyle yıktırılır veya bu şekilde belirlenen bedel, taşınmazın değerine eklenerek son müracaat tarihinden itibaren üç yıl içinde satılarak satıştan elde edilen gelirden yapı ve eklenti sahiplerine ödenir ve idare tarafından yapıların tahliyesi sağlandıktan sonra ferağ işlemleri gerçekleştirilir.

..."

20. 6292 sayılı Kanun'un 11. maddesinin (4) ve (5) numaralı fıkraları şöyledir:

"(4) Bu Kanun kapsamında kalan taşınmazlardan hak sahiplerine satılmaması, ilgililerine devredilmemesi veya iade edilmemesi gerektiği halde bu tasarruflara konu edilenlerden; satılanların satış bedeli kanuni faiziyle iade edilir, devir ve iade edilenler ise bedelsiz olarak geri alınır.

(5) Hak sahibi bulunmayan taşınmazlar ile bu Kanun hükümlerine göre işlem yapılmak üzere hak sahipleri veya ilgilileri tarafından süresi içerisinde başvuruda bulunulmaması veya başvuruda bulunulmasına rağmen yükümlülüklerin yerine getirilmemesi ya da gerekli

şartları sağlayamaması sebebiyle doğrudan satılamamaları veya iade edilmemeleri sebepleriyle haklarında işlem yapılamayan taşınmazların tapu kütüklerinde yer alan 2/B, kullanıcı ve muhdesat belirtmeleri Maliye Bakanlığının talebi üzerine tapu idaresince terkin edilir ve bu taşınmazlar Maliye Bakanlığınca genel hükümlere göre değerlendirilir. Bu yerlerden kamu hizmetlerinde kullanılanlar, kamu idarelerinin ihtiyaçları için gerekli olanlar ve özel kanunları gereğince ilgili idarelere tahsisi gerekenler Maliye Bakanlığınca tahsis edilir."

B. Uluslararası Hukuk

21. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihatlarında, mülkiyet hakkının kapsamı konusunda, mevzuat hükümlerinden ve derece mahkemelerinin bunlara ilişkin yorumundan bağımsız olarak “özerk bir yorum” esas alınmaktadır (Depalle/Fransa [BD], B. No: 34044/02, 29/3/2010 § 62; Anheuser-Busch Inc./Portekiz [BD], B. No: 73049/01, 11/1/2007, § 63; Öneryıldız/Türkiye [BD], B. No: 48939/99, 30/11/2004, § 124; Broniowski/Polonya [BD], B. No: 31443/96, 22/6/2004, § 129).

22. AİHM, mülkiyet hakkına ilişkin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne (Sözleşme) ek (1) Numaralı Protokol'ün 1. maddesinin mülkiyeti elde etme hakkını koruma altına almadığını kabul etmektedir (Van der Mussele/Belçika [GK], B. No: 8919/80, 23/11/1983, § 48; Slivenko ve diğerleri/Letonya (kk), B. No: 48321/99, 23/1/2002, § 121; Fener Rum Erkek Lisesi Vakfı/Türkiye, B. No: 34478/97, 9/1/2007, § 52).

23. AİHM, mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasının ancak müdahalenin Sözleşme'ye ek (1) Numaralı Protokol'ün 1. maddesinin anlamı kapsamında bir "mülk" ile ilişkili olması durumunda ileri sürülebileceğini belirtmektedir. Buna göre alacak haklarını da içeren mevcut mülk veya mal varlığı yanında mülkiyet hakkının elde edilebileceği yönündeki en azından bir "meşru beklenti" de mülkiyet hakkı kapsamında değerlendirilebilir (Kopecký/Slovakya [BD], No. 44912/98, 28/9/2004,§ 35; Lihtenştayn Prensi Hans-Adam II/Almanya [BD], B. No: 42527/98, 12/7/2001; meşru beklenti kavramının ilk defa geliştirildiği kararlar için bkz. Pine Valley Developments Ltd ve diğerleri/İrlanda, B. No: 12742/87, 29/11/1991, § 51; Stretch/Birleşik Krallık, B. No: 44277/98, 24/6/2003, § 35; Pressos Compañía Naviera S.A. ve diğerleri/Belçika, B. No: 17849/91, 20/11/1995, § 31).

24. Bununla birlikte AİHM içtihatlarına göre, temelsiz bir hak kazanma beklentisi veya sadece ulusal hukukta mülkiyet hakkı kapsamında savunulabilir bir iddianın varlığı meşru beklentinin kabulü için yeterli değildir (Kopecký/Slovakya, § 35; Gratzinger ve Gratzingerova/Çek Cumhuriyeti, (kk) [BD]B. No: 39794/98, 10/7/2002, § 69). İç hukukun ne şekilde yorumlanacağına ve uygulanacağına dair bir uyuşmazlık olduğunda ve bu bağlamda başvurucu tarafından ileri sürülen iddiaların ulusal mahkemelerce kesin olarak reddedildiği durumlarda “meşru bir beklentinin” bulunduğu sonucuna varılamaz (Kopecký/Slovakya, §§ 50, 52; Jantner/Slovakya, B. No: 39050/97, 4/3/2003, §§ 29-33).

25. AİHM içtihatlarında sıklıkla -her ne kadar anlaşılabilir olsa da- basit beklenti ile daha somut nitelikte olması ve hukuki bir düzenlemeye ya da iç hukukta yerleşik ve istikrarlı bir yargı kararına dayanması gereken meşru beklenti arasındaki fark vurgulanmaktadır (Kopecký/Slovakya, § 52; Bozcaada Kimisis Teodoku Rum Ortodoks Kilisesi Vakfi/Türkiye (kk), B. No: 22522/03, 9/12/2008).

26. AİHM, kamu malı niteliğinde bulunan taşınmazlara tapu tahsis belgesi verilmesi sebebiyle mülkiyet hakkı kapsamında meşru beklenti yönünden değerlendirmeler yaptığı

kararında, mülkten yararlanmaya devam etme konusundaki meşru beklentinin iç hukukta yeterli bir temele dayanması gerektiğini, başvuruculara verilen tapu tahsis belgesine dayanılarak mülk sahibi olunmasının şartları olduğunu yani bu hakkın şartlı bir hak sağladığını ve şartların oluşup oluşmadığının derece mahkemeleri tarafından değerlendirileceğini belirtmiştir (Anat ve diğerleri/Türkiye, B. No: 37899/04, 26/4/2011, §§ 52, 53).

27. Diğer taraftan AİHM, Sözleşme'ye ek (1) Numaralı Protokol'ün 1. maddesinin, devletin doğrudan müdahalesinin söz konusu olmadığı, özel kişiler arasındaki uyuşmazlıklar yönünden de -belirli durumlarda- mülkiyet hakkının korunması için gerekli tedbirleri alma yükümlülüğünü içerdiğini kabul etmektedir. Devletin pozitif yükümlülükleri çerçevesinde -özel kişiler arası mülkiyet ilişkileri bakımından olsa bile- kişilerin mülkiyet haklarına yapılacak keyfî müdahalelere karşı hukuksal bir koruma sağlaması gerekmektedir. Bu bağlamda devlet özellikle, tarafların mülkiyet hakkına ilişkin uyuşmazlıklar yönünden gerekli usule ilişkin güvenceleri sunan etkin bir yargısal mekanizma oluşturma yükümlülüğü altındadır. Bu çerçevede oluşturulan yargı yollarında ulusal mahkemeler de iç hukukta yer alan ilgili kanunlar ışığında makul ve adil bir biçimde mülkiyet uyuşmazlıklarını çözmek durumundadır. Mahkeme, bu gerekliliğin sağlanıp sağlanmadığını değerlendirirken uygulanan usulün bütününü incelemektedir (Sovtransavto Holding/Ukrayna, § 96; Fuklev/Ukrayna, B. N: 71186/01, 7/6/2005, §§ 90, 91; Kotov/Rusya [BD], B. No: 54522/00, 3/4/2012, § 112; Anheuser-Busch Inc./Portekiz [BD], B. No: 73049/01, 11/1/2007, §§ 82-87; Capital Bank AD/Bulgaristan, B. No: 49429/99, 24/11/2005, § 134).Bununla birlikte AİHM, iç hukukun yorumlanması ve uygulanması konusundaki görevinin sınırlı olduğunu, ulusal mahkemelerin hukuk kurallarının yorumlanması bakımından sahip oldukları takdir hakkına açıkça keyfî veya bariz bir takdir hatası içermedikçe karışamayacağını belirtmektedir (Anheuser-Busch Inc./Portekiz, § 83; Ukraine-Tyumen/Ukrayna, B. No: 22603/02, 22/11/2007, § 51; Kushoglu/Bulgaristan, B. No: 48191/99, 10/5/2007, § 47).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

28. Mahkemenin 9/3/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Mülkiyet Hakkın İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

29. Başvurucu, kullanım kadastrosu sırasında bir satış senedine dayalı olarak uyuşmazlık konusu taşınmazların N.A.'nın kullanımında olduğunun tespit edildiğini ancak bu tespitin hatalı olduğunu iddia etmektedir. Başvurucuya göre kadastro sırasında esas alınan satış senedindeki imza sahte olup bu taşınmazlar kendisinin işgalinde bulunmaktadır. Başvurucu bu nedenle açtığı kadastro tespitine davasında da Adli Tıp Kurumu raporuyla imzanın sahte olduğunun belirlendiğini, ancak buna rağmen davanın reddedildiğini belirterek adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

30. İddianın değerlendirilmesinde dayanak alınacak Anayasa’nın 35. maddesi şöyledir:

“Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz.”

31. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucu kullanım kadastrosu tespitine itiraz davasının reddedilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmektedir. Ancak başvurucunun temel iddiası, uyuşmazlık konusu taşınmazların kullanıcısının kendisi olmasına karşın hatalı tespit edilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkindir. Dolayısıyla başvurucunun makul sürede yargılanma hakkı dışındaki diğer bütün iddialarının mülkiyet hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

a. Genel İlkeler

32. Anayasa'nın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkı; mevcut mal, mülk ve varlıkları koruyan bir güvencedir. Bir kişinin hâlihazırda sahibi olmadığı bir mülkün mülkiyetini kazanma hakkı, kişinin bu konudaki menfaati ne kadar güçlü olursa olsun Anayasa'yla korunan mülkiyet kavramı içinde değildir. Bu hususun istisnası olarak belli durumlarda bir "ekonomik değer" veya icrası mümkün bir "alacağı" elde etmeye yönelik "meşru bir beklenti" Anayasa'da yer alan mülkiyet hakkı güvencesinden yararlanabilir. Meşru beklenti, makul bir şekilde ortaya konmuş icra edilebilir bir alacağın doğurduğu, ulusal mevzuatta belirli bir kanun hükmüne veya başarılı olma ihtimalinin yüksek olduğunu gösteren yerleşik bir yargı içtihadına dayanan, yeterli somutluğa sahip nitelikteki bir beklentidir. Temelsiz bir hak kazanma beklentisi veya sadece mülkiyet hakkı kapsamında ileri sürülebilir bir iddianın varlığı meşru beklentinin kabulü için yeterli değildir (Kemal Yeler ve Ali Arslan Çelebi, B. No: 2012/636, 15/4/2014, § 36, 37).

33. Meşru beklenti objektif temelden uzak bir beklenti olmayıp bir kanun hükmü, yerleşik bir yargısal içtihat veya ayni menfaatle ilgili hukuki bir işleme dayalı beklentidir (Selçuk Emiroğlu, B. No: 2013/5660, 20/3/2014, § 28). Dolayısıyla Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma kapsamında olan meşru beklentiye dayalı mülkiyet hakkının tespiti mevcut hukuk sisteminde iddia edilen mülkiyet iddiasının tanınmasına bağlı olup bu tanım, mevzuat hükümleri ve yargı kararları ile yapılmaktadır (Üçgen Nakliyat Ticaret Ltd. Şti., B. No: 2013/845, 20/11/2014, § 37). Bu çerçevede mülkiyet hakkının ihlal edildiğinden şikâyet eden bir kimse, önce böyle bir hakkının var olduğunu kanıtlamak zorundadır (Mustafa Ateşoğlu ve diğerleri, B. No: 2013/1178, 5/11/2015, §§ 49-54).

34. Bireysel başvuru, devlet tarafından kamu gücü kullanılarak bireylerin temel haklarına yapılan müdahaleler sonucu meydana gelen hak ihlallerini gidermek amacıyla ihdas edilmiş bir ikincil koruma mekanizması olmakla birlikte kimi durumlarda özel kişiler arası ilişkiler sonucu özel kişilerin birbirilerinin haklarına yaptıkları müdahalelerde devlete atfedilebilecek sorumluluklar bulunabilmektedir. Bu durumlarda bireysel başvuru konusu yapılan dava sadece adil yargılanma hakkı kapsamında incelenmekle kalmayıp özel kişiler tarafından başlatılan süreç sonucu etkilenen diğer haklar yönünden de incelenebilir (Türkiye Emekliler Derneği, B. No: 2012/1035, 17/7/2014, § 34).

35. Bu bağlamda devletin temel amaç ve görevlerini tanımlayan Anayasa’nın 5. maddesi kişinin temel hak ve hürriyetlerini sınırlayan engelleri kaldırmayı ve insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamayı hukuk devletinin gereği olarak kabul etmektedir. Bahsedilen Anayasa hükmünün gerekçesinde devletin hak ve hürriyetlerin gerçekleştirilmesine yardımcı olması gereğinin benimsendiği ifade edilmiştir. Anayasa’nın pek çok maddesinde düzenlemeye konu hakkın korunması ve gerçekleştirilmesi için devletin

alacağı tedbirlerden bahsetmektedir (Türkiye Emekliler Derneği, § 38).

36. Bireylerin Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanında bulunan temel haklara özel hukuk kişileri tarafından yapılan müdahaleler sonucu bireylerin haklarının zarar gördüğü kimi durumlarda devlete atfedilebilecek sorumluluklar bulunabilir. Devletin bu tür haksız müdahalelere karşı bireylerin mülkiyet hakkının korunması için etkili iç hukuk yolları ihdas ederek yapılan müdahalelere karşı özellikle mahkemelere başvurmak suretiyle koruma talep edebilmelerini sağlaması ve yapılacak yargılamalarda özel kişilerin çatışan hakları arasında tercih yaparken mahkemelerce anayasal yorumla temel hakların korunması gerekmektedir. Böylelikle devlet, etkili bir iç hukuk yolu ihdas ederek adalet ve hakkaniyete uygun bir yargılama ortamı oluşturup üzerine düşen görevi yerine getirmiş olacaktır (Türkiye Emekliler Derneği, § 40).

b. İlkelerin Olaya Uygulanması

37. 3402 sayılı Kanun'un ek 4. maddesinin birinci fıkrasında, 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 2. maddesinin (B) bendi uyarınca Maliye Hazinesi adına orman sınırları dışına çıkarılan yerlerin fiilî kullanım durumları dikkate alınarak kimler tarafından ve ne zamandan beri kullanıldığının, varsa üzerindeki muhdesatın kimlere ait olduğunun kadastro tutanağının beyanlar hanesinde gösterilmesi suretiyle öncelikle kadastrosu yapılarak Hazine adına tescil edileceği hükme bağlanmıştır.

38. Orman sayılmakla birlikte 6831 sayılı Kanun'un 2. maddesinin (B) bendi kapsamında orman sınırları dışına çıkarılan taşınmazın 3402 sayılı Kanun'un ek 4. maddesi kapsamında yapılan kadastro çalışmaları sırasında Hazine adına tespit gördüğü ve mülkiyetinin Hazineye ait olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim bu husus taraflar arasında uyuşmazlık konusu da olmamıştır. Bu bakımdan başvurucu adına düzenlenen bir tapu kaydının bulunmadığı ve taşınmazın mülkiyetinin Hazineye ait bulunduğu tartışmasızdır (Benzer yönde bkz. Cüneyt Ali Turgut, B. No: 2013/8332, 10/3/2016, § 43).

39. Bununla birlikte 6292 sayılı Kanun'un 6. maddesine göre, Hazine adına orman sınırları dışına çıkarılan taşınmazların tespit edilen kullanıcıları yönünden bu taşınmazları belirli bir bedel mukabilinde satın almak üzere hak sahibi sayılmaları öngörülmüştür. Dolayısıyla kişinin böyle bir taşınmazda kullanıcı olduğunun tespit edilmesi, anılan kanun çerçevesinde taşınmazı belirli koşullara bağlı olarak satın alma hakkı vermektedir.

40. Başvuru konusu olayda, başvurucu Hazine adına orman sınırları dışına çıkarılan taşınmazların kullanıcısının kendisi olduğu hâlde kadastro sırasında yanlış tespit edildiği iddiasıyla kadastro tespitine itiraz davası açmıştır. Mahkeme ise taşınmazın başında keşif yapmış, keşif sırasında tarafların tanıklarını ve mahalli bilirkişileri dinlemiş, kadastro ve ziraat uzmanı teknik bilirkişilerden raporlar almıştır. Yapılan yargılama neticesinde Mahkeme, başvurucunun uyuşmazlık konusu taşınmazların kullanıcısı olduğunu kanıtlamayamadığı gerekçesiyle davanın reddine karar vermiştir. Başvurucunun temyiz ve karar düzeltme istemleri de aynı gerekçelerle Yargıtayca reddedilmiştir.

41. Öncelikle mülkiyet hakkının ihlali iddiasına konu edilen yargılama sürecinin bütününe bakıldığında başvurucunun kendisini vekil ile temsil ettirdiği, yargılamanın duruşmalı olarak görüldüğü, başvurucuya itiraz ve savunmalarını ortaya koyabilme ve delillerini sunabilme olanağının tanındığı anlaşılmaktadır.

42. Başvurucu kadastro tespitinde esas alınan satış senedinin sahte olduğunu ileri sürmüş, Mahkeme de aldırdığı Adli Tıp Kurumu raporuna göre bu senedin sahte olduğunun

kanıtlandığını kabul etmiştir. Ancak Mahkeme, davanın kullanıcı tespitine ilişkin olduğunu belirterek kullanım kadastrosu öncesi fiilî durumu esas alarak sonuca varmıştır.

43. Belirtmek gerekir ki, 3402 sayılı Kanun'un 18. maddesinin ikinci fıkrasına göre orman niteliğindeki taşınmazların zilyetlik yoluyla edinilmesi mümkün bulunmamaktadır. Dolayısıyla somut olay bakımından zilyetliğe dayalı olarak kazandırıcı zamanaşımı yoluyla mülk edinmeye ilişkin kuralların uygulanmasının söz konusu olmadığı anlaşılmaktadır. Nitekim 3402 sayılı Kanun'un ek 4. maddesinin birinci fıkrasında da Hazine adına orman sınırları dışına çıkarılan taşınmazların fiilî kullanım durumlarına göre tespitin yapılacağı belirtilmiştir. Mahkeme de davanın reddini, bir davacı tanığının da aralarında olduğu tarafların tanıkları ve mahalli bilirkişi beyanlarına göre kullanım kadastrosu öncesi taşınmazların fiilî kullanıcısının davalı olduğunu, başvurucunun ise kullanıcı olduğunu kanıtlayamadığı gerekçesine dayandırmaktadır.

44. Benzer davalar bakımından Yargıtay, 3402 sayılı Kanun'un ek 4. maddesindeki düzenleme karşısında bu tür davalarda 3402 sayılı Kanun'un 14. maddesinde öngörülen mülkiyetin kazanılmasına ilişkin koşulların varlığının aranmayacağı görüşündedir. Yargıtay kararlarında, gayrimenkul hukukunda kullanıma ilişkin olarak "zilyetlik" kavramı kullanılmakta iken ek 4. maddede "fiilî kullanım" kavramının kullanıldığı belirtilmiştir. Yargıtay uygulamasında fiilî kullanımın, ekonomik amaca uygun bir kullanım olması gerektiği ve en azından taşınmaz üzerinde fiilî hâkimiyet sağlamaya yetecek bir süredeki zilyetliğin yeterli olduğu kabul edilmektedir. Yargıtay kararlarında, kullanım kadastrosunun amacı; 2/B sahalarını, fiilî kullanım durumlarını dikkate alarak parsellere ayırmak ve bu taşınmazları Hazine adına tescil ederken taşınmazlar üzerinde tespit günü itibariyle fiilî kullanımı bulunanları ve muhdesatları tespit ederek tapunun beyanlar hanesinde göstermek olarak açıklanmıştır (Yargıtay 20. Hukuk Dairesinin 8/11/2016 tarihli ve E.2016/14023, K.2016/8832 sayılı ile aynı Dairenin 29/3/2016 tarihli ve E.2015/8945, K.2016/3462 sayılı kararları).

45. Anayasa Mahkemesinin delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının yorumlanmasına yönelik şikâyetler bakımından görevi ise bireysel başvurunun ikincil doğası gereği sınırlıdır. Derece mahkemeleri önünde hukukun ne şekilde yorumlanacağına ve uygulanacağına dair bir uyuşmazlık olduğunda ve bu bağlamda başvurucu tarafından ileri sürülen iddiaların derece mahkemelerince kesin olarak reddedildiği durumlarda açıkça keyfî olmadığı veya bariz bir takdir hatası içermediği sürece "meşru bir beklentinin" bulunduğu sonucuna varılamaz.

46. Sonuç olarak orman sınırları dışına çıkarılan taşınmazın mülkiyeti Hazineye ait olup kadastro mahkemesinde görülen yargılamada başvurucunun uyuşmazlık konusu taşınmazların fiilî kullanıcısı olduğunu kanıtlayamadığı anlaşılmaktadır. Somut olay bakımından ilgili hukuk kuralları ve benzeri içtihatlar gözetildiğinde derece mahkemelerinin kararlarının açıkça keyfî olduğu veya bariz takdir hatası içerdiği de tespit edilememiştir. Dolayısıyla somut başvuru açısından, yeterli bir hukuki temele dayalı olmadığından başvurucunun, Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı kapsamında bir mülkü veya en azından mülkiyeti elde etme yönünde bir meşru beklentisinin bulunmadığı anlaşılmaktadır. Nitekim Anayasa Mahkemesi benzer başvurularda da aynı sonuca varmıştır (karşılaştırma için bkz. Cüneyt Ali Turgut, §§ 24-52).

47. Açıklanan gerekçelerle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

48. Başvurucu makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

49. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

50. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

51. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

52. Başvuruya konu dava, Maliye Hazinesi adına orman sınırları dışına çıkarılan anılan taşınmazların "kullanıcılarının belirlenmesine" ilişkin kadastro tespitine itiraz hakkındadır. Nitekim Mahkeme kararı ve gerekçesi ile Yargıtayın onama ve karar düzeltme ilamları incelendiğinde de; uyuşmazlığın, taşınmazın sadece "fiili kullanım durumunun" tespiti ile sınırlı olarak irdelendiği görülmektedir (bkz. §§ 13-14). Dolayısıyla belirtilen mahiyeti itibarıyla somut davanın, karmaşıklıktan uzak olduğu açıktır. Yargılama süresince duruşmaların on iki oturum boyunca sürdüğü görülmektedir. Mahkeme, köy satış senedinde sahtecilik iddiasına ilişkin olarak Adli Tıp Kurumundan imza karşılaştırması raporu aldırmıştır. Bu süreç ise, 26/1/2011 tarihli üçüncü oturumdan 19/6/2013 tarihli on birinci oturuma kadar yaklaşık iki yıl beş ayda sonuçlanabilmiştir. Mahkeme, ancak bu süreç tamamlandıktan sonra 11/10/2013 tarihinde teknik bilirkişiler ile birlikte uyuşmazlık konusu taşınmazların başında keşif icra etmiş, mahalli bilirkişileri, tespit bilirkişilerini ve taraf tanıklarını dinlemiştir. Bununla birlikte, yapılan yargılama neticesinde Mahkeme, söz konusu satış senedi ile adli tıp raporuna itibar edilemeyeceğini gerekçeleriyle açıklamıştır (bkz. §§ 13). Zira Mahkemeye göre, dava yalnızca "fiili kullanım durumunun" tespitine ilişkin olduğundan, bu delillerin varılan sonuca etkisi bulunmamaktadır. Sonuç olarak Mahkemenin, yapılan keşif, keşifte dinlenen mahalli bilirkişiler, tespit bilirkişileri ve tanık beyanlarını esas alarak hüküm kurduğu, Yargıtayın da yine bu delilleri dikkate alarak hükmü onadığı anlaşılmaktadır. Bu durumda, yargılamanın uzamasında en önemli etken olan adli tıp raporunun aldırılmasının gerekli olmadığı derece mahkemelerince de kabul edilmiştir. Diğer taraftan, başvurucu adına vekili, yapılan bütün keşif ve duruşmalara katılmış olup, başvurucunun yargılamanın uzamasına etki edecek bir kusurunun bulunduğu ise tespit edilememiştir.

53. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 4 yıl 4 ay süren yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

54. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

55. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. …”

56. Başvurucu mülkiyet hakkının ihlali iddiası yönünden maddi ve adil yargılanma hakkının ihlali iddiası yönünden ise manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

57. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

58. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 3.000 TL manevi tazminat ödenmesine, diğer tazminat taleplerinin ise reddine karar verilmesi gerekir.

59. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın konu bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 3.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Kandıra Kadastro Mahkemesine (E.2010/26, K.2013/166) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 9/3/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ALİ BACACI

B. No: 2014/18688 | Karar tarihi: 09.03.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/18688

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ALİ BACACI BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/18688)

Karar Tarihi: 9/3/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör : Yakup MACİT

Başvurucu : Ali BACACI

Vekili : Av. Asım OKAT

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, Tüketici Sorunları İl Hakem Heyeti kararının iptali talebiyle açılan davada yargılamanın duruşma yapılarak sözlü beyanda bulunma hakkı tanınmadan sonuçlandırılması nedeniyle aleni yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 24/11/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüş sunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu; T.G. Bankası A.Ş. (Banka) tarafından verilen kredi kartını kullanmaktayken kendisinden 2013 yılına ait kart aidat bedeli olarak 586,71 TL tahsil edilmiş, paranın iadesi için Kütahya Tüketici Sorunları İl Hakem Heyetine (Hakem Heyeti) başvurmuştur.

9. Hakem Heyeti 13/1/2014 tarihli kararında 23/2/1995 tarihli ve 4077 sayılı mülga Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 6. maddesinde satıcının tüketici ile müzakere etmeden tek taraflı olarak sözleşmeye koyduğu ve tarafların sözleşmeden doğan hak ve yükümlülüklerinde iyi niyet kurallarına aykırı düşecek biçimde tüketici aleyhine dengesizliğe neden olan sözleşme koşullarının haksız şart niteliğinde olduğunun belirtildiğini, aynı maddede sözleşme hükümlerinin en az on iki punto ve koyu siyah harflerle düzenlenmesi gerektiğinin belirtildiğini, Kanun'a uygun olarak düzenlenmeyen sözleşme nedeniyle tüketiciden kart ücreti adı altında bir meblağın istenemeyeceğini belirterek başvurucunun talebini kabul etmiştir.

10. Banka, Hakem Heyeti kararının iptali için Kütahya 1. Asliye Hukuk Mahkemesi (Tüketici Mahkemesi Sıfatıyla) nezdinde itirazda bulunmuştur.

11. Mahkemenin 30/1/2014 tarihli duruşmaya hazırlık tensip tutanağı gereği dava dilekçesi ve ekleri 14/2/2014 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir.

12. Mahkemenin 3/3/2014 tarihli ön inceleme tensip tutanağında dosyanın 18/6/2014 tarihinde ele alınmasına karar verilmiş, 18/6/2014 tarihli ön inceleme duruşmasında ise tebligatın usulsüz olduğu belirtilerek dilekçeler aşamasının tamamlanması için cevap ve delillerini bildirmek üzere başvurucuya süre verilmiş, başvurucuya 4/7/2014 tarihinde bununla ilgili tebligatta bulunulmuştur.

13. Mahkeme 18/6/2014 tarihli duruşmada dilekçeler aşaması tamamlandıktan sonra duruşma açılıp açılmayacağı hususunun değerlendirilmesine karar vermiş, başvurucu 18/7/2014 tarihli cevap dilekçesini dosyaya sunmuş, 28/8/2014 tarihli kesin nitelikteki kararla Bankanın itirazını kabul etmiştir.

14. Mahkeme gerekçesinde; uyuşmazlığın davalıdan tahsil edilen kredi kartı aidat bedellerinin tüketici olan davalıya iade edilip edilmeyeceği noktasından kaynaklandığı, Yargıtay 13. Hukuk Dairesinin son içtihatları ile kredi kartlarından üyelik aidat bedeli alınmasının uygun olduğunun karara bağlandığı, Yargıtay 13. Hukuk Dairesinin 5/4/2011, 22/3/2011 ve 16/2/2012 tarihli kararlarında da açıklandığı üzere kart hamili davalının, davacı Bankaya ait kredi kartını kullanması nedeniyle Banka tarafından bildirilen ücreti sözleşmede hüküm olsun ya da olmasın ödemekle yükümlü olduğu, bir başka deyişle davacı Bankanın üyelik ücreti ödenmeden kart verme yükümlülüğünde olmayıp sözleşmede buna dair kararlaştırmanın haksız şart niteliğinde olduğunun değerlendirilmeyeceği, taraflar arasında mevcut sözleşme hükümlerine göre davacı Bankanın davalıdan üyelik ücreti istemesinin davalı tüketici tarafından kabul edilmemesi nedeniyle sözleşme özgürlüğü çerçevesinde aralarındaki sözleşmeyi feshetmesi ve kredi kartını kullanıma kapatmasına engel bir hüküm bulunmadığı, 23/2/2006 tarihli ve 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu uyarınca kredi kartı üyelik bedelinin davalıya bildirildiği ve davalının bu

bedele itirazda bulunmayarak bu hususu kabul etmiş sayılacağı, son Yargıtay kararlarına göre Kütahya İl Tüketici Hakem Heyetinin vermiş olduğu kararın usul ve yasaya, yerleşik uygulamalara aykırı bulunduğu, bu nedenle Hakem Heyeti kararının iptal edilmesi gerektiği belirtilmiştir.

15. Karar 6/11/2014 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiş, 24/11/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunulmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

16. 5464 sayılı Kanun'un 11. maddesinin ikinci fıkrası şöyledir:

"Kredi kartı ile yapılan işlemlere, son ödeme tarihinden itibaren on gün içinde, kart çıkaran kuruluşa başvurmak suretiyle itiraz edilebilir. Kredi kartı hamili, yapacağı başvuruda, hesap özetinin hangi unsurlarına itiraz ettiğini gerekçesiyle belirtmek zorundadır. Süresi içerisinde itiraz edilmeyen hesap özeti kesinleşir. Hesap özetinin kesinleşmesi genel hükümlere göre dava hakkını ortadan kaldırmaz."

17. 5464 sayılı Kanun'un 24. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Kart çıkaran kuruluşlar ile kart hamilleri arasındaki ilişkiler, bu Kanun ve ilgili diğer mevzuat çerçevesinde en az oniki punto ve koyu siyah harflerle hazırlanacak yazılı sözleşme ile düzenlenir. Sözleşmenin bir örneği, kart hamiline ve varsa kefile verilir. Sözleşme hükümleri ve kartın kullanımı hakkında kart hamiline ayrıntılı bilgi verilmesi zorunludur.

...

Kart hamilinin yaptığı işlemler nedeniyle, sözleşmede yer almayan faiz, komisyon veya masraf gibi adlar altında hiçbir şekil ve surette ödeme talep edilemez ve kart hamilinin hesabından kesinti yapılamaz. Sözleşmede kart hamilinin haklarını zedeleyici ve kart çıkaran kuruluş lehine tek taraflı haksız şartlar sağlayan hükümlere yer verilemez."

18. 5464 sayılı Kanun'un 25. maddesinin birinci fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Sözleşmede yapılacak değişiklikler kart hamiline bildirilir. Bu değişiklikler bildirimin yapıldığı döneme ilişkin son ödeme tarihinden itibaren hüküm ifade eder. Bildirimin ait olduğu döneme ilişkin son ödeme tarihinden sonra kartın kullanılmaya devam olunması halinde, sözleşmede meydana gelen değişikliklerin kabul edildiği addolunur..."

19. 10/3/2007 tarihli ve 26458 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Banka Kartları ve Kredi Kartları Hakkında Yönetmelik'in 18. maddesi şöyledir:

"(1) Kredi kartı sözleşmelerinde yapılacak değişiklikler kart hamiline hesap özeti ile bildirilir. Bu değişiklikler bildirimin yapıldığı döneme ilişkin son ödeme tarihinden itibaren hüküm ifade eder. Bildirimin ait olduğu döneme ilişkin son ödeme tarihinden sonra kartın kullanılmaya devam olunması halinde, sözleşmede meydana gelen değişikliklerin kabul edildiği addolunur. Faiz oranlarının artırılması durumunda ise bu değişikliğin hüküm ifade edebilmesi için otuz gün önceden kart hamiline bildirilmesi zorunludur. Değişiklikler, hesap özetinde en az oniki punto harfler kullanılarak belirtilir. Kart hamili faiz artırımına ilişkin bildirim tarihinden itibaren en geç altmış gün içinde tüm borcunu ödeyip kredi kartını kullanmaya son verdiği takdirde faiz artışından etkilenmez.

(2) Kart hamili, talep etmek suretiyle kartı iptal ettirmek ve sözleşmeyi feshetmek hakkına

sahiptir. Kartın iptal edilmesine ve sözleşmenin feshine ilişkin kart hamilince yapılan talebin en geç yedi gün içinde kart çıkaran kuruluşça yerine getirilmesi zorunludur. (Ek cümle:17/12/2010-27788) Şubeler kanalıyla yapılan kart iptaline ilişkin taleplerde, bu talebin hangi tarihte alındığına dair şube yetkililerince imzalanmış bir belgenin veya doldurulan iptal talep formunun bir örneğinin kart hamiline verilmesi zorunludur"

20. 7/11/2013 tarihli ve 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 70. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"(3)Taraflar, tüketici hakem heyetinin kararlarına karşı tebliğ tarihinden itibaren on beş gün içinde tüketici hakem heyetinin bulunduğu yerdeki tüketici mahkemesine itiraz edebilir...

...

(4)İtiraz olunan kararın, esas yönünden kanuna uygun olup da, kanunun olaya uygulanmasında hata edilmiş olmasından dolayı itirazın kabul edilmesi gerektiği veya kanuna uymayan husus hakkında yeniden yargılamayı gerektirmediği takdirde tüketici mahkemesi evrak üzerinde, kararı değiştirerek veya düzelterek onama kararı verebilir. Tarafların kimliklerine, ticari unvanlarına ait yanlışlıklarla, yazı, hesap veya diğer açık ifade yanlışlıkları hakkında da bu hüküm uygulanır. Karar, usule ve kanuna uygun olup da gösterilen gerekçe doğru bulunmazsa, gerekçe değiştirilerek veya düzeltilerek onanır."

21. 6502 sayılı Kanun'un 73. maddesinin (4) numaralı fıkrası şöyledir:

"(4) Tüketici mahkemelerinde görülecek davalar 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun Altıncı Kısım hükümlerine göre yürütülür."

22. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 320. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"(1)Mahkeme, mümkün olan hâllerde tarafları duruşmaya davet etmeden dosya üzerinden karar verir.

(2)Daha önce karar verilemeyen hâllerde mahkeme, ilk duruşmada dava şartları ve ilk itirazlarla hak düşürücü süre ve zamanaşımı hakkında tarafları dinler; daha sonra tarafların iddia ve savunmaları çerçevesinde, anlaştıkları ve anlaşamadıkları hususları tek tek tespit eder. Uyuşmazlık konularının tespitinden sonra hâkim, tarafları sulhe veya arabuluculuğa teşvik eder. Tarafların sulh olup olmadıkları, sulh olmadıkları takdirde anlaşamadıkları hususların nelerden ibaret olduğu tutanağa yazılır; tutanağın altı hazır bulunan taraflarca imzalanır. Tahkikat bu tutanak esas alınmak suretiyle yürütülür."

B. Uluslararası Hukuk

23. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme/AİHS) 6. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes davasının medeni hak ve yükümlülükleri ile ilgili uyuşmazlıklar ya da cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamaların esası konusunda karar verecek olan, kanunla kurulmuş bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından kamuya açık olarak ve makul bir süre içinde, görülmesini isteme hakkına sahiptir..."

24. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) duruşmalı yargılanma hakkı ile ilgili yaptığı tespitlerde; Sözleşme'nin 6. maddesinin birinci fıkrasında kamuya açık duruşma hakkının sözlü yargılama hakkını içerdiğini, yargılamada duruşma yapma yükümlülüğünün mutlak

olmadığını, ilgili tarafın bu hakkından feragat etmesi veya kamu yararının gerektirdiği durumlarda duruşma yapılmayabileceğini (Benzer yöndeki AİHM kararı için bkz. Elo/Finlandiya, B.No: 30742/02, 26/9/2006, § 34; Lundevall/İsveç, B.No: 38629/97, 12/11/2002, § 34), ilk derece mahkemesi önündeki davalarda esasen bir duruşma hakkının var olduğunu ancak ikinci ve üçüncü derecedeki yargılamalarda duruşma yapılmamasının ilk derece yargılamasında duruşma yapılması koşuluyla haklı görülebileceğini, duruşma yapılmamasını haklı kılan istisnai koşullar olmadığı sürece Sözleşme'nin 6. maddesinin birinci fıkrasının en azından ilk derece mahkemesi huzurundaki davalarda bir kez duruşma yapılması hakkını sağlayacağını belirtmiştir (Benzer yöndeki AİHM kararı için bkz. Döry/İsveç, B.No:28394/95, 12/11/2002, § 39; Salomonsson/İsveç, B.No: 38978/97, 12/11/2002, § 39).

25. AİHM, bir yargılamada duruşma yapılmamasını haklı kılabilecek istisnai nedenleri tespit ederken ulusal mahkemeler önündeki davanın niteliğinin gözönüne alınması gerektiğini belirtmiştir (Benzer yöndeki AİHM kararı için bkz. Miller/İsveç, B.No: 55853/00, 8/2/2005, § 29; Elo/Finlandiya, § 29). Bu bağlamda davanın yazılı beyan ve belgelere dayalı olarak çözülebilecek nitelikte olması, başka bir deyişle dosya üzerinden çözülemeyecek herhangi bir maddi ya da hukuki uyuşmazlığın bulunmaması ya da uyuşmazlığın sınırlı konular içermesi veya karmaşık olmaması durumlarında duruşmanın gerekli olmayabileceğini belirtmiştir (Benzer yöndeki AİHM kararı için bkz. Jussila/Finlandiya, B.No: 73053/01, 23/11/2006, § 29; Salomosson/İsveç, § 34; Allan Jacopsson/İsveç (no:2), B.No:16970/90, 19/1998, § 49; Varela Assalino/Portekiz (k.k.), B. No: 64336/01, 25/42002). Yine AİHM kararlarında, başvurucunun iddiasının davanın çözümü için sözlü bir duruşmaya ihtiyaç duyacak nitelikte bir olgu içeriyorsa veya kişisel durumunu duruşmada açıklama hakkı verilmesi davanın çözümüne, adaletin doğru tecelli etmesine etki edeceği anlaşılıyorsa duruşma yapılmasının gerekli olduğu belirtilmiştir (Benzer yöndeki AİHM kararı için bkz. Miller/İsveç, §§ 34,35; Apaydın/Türkiye, B.No: 502/03, 12/2/2008, § 37; Fredin/İsveç (no:2), B.No: 18928/91, 23/2/1994,§ 22).

26. Schuler-Zgraggen/İsviçre (B. No: 14518/89, 24/6/1993, § 58) davasında başvurucu sosyal güvenlik hakkından yararlandırılmaması nedeniyle açtığı davada, Federal Sigorta Mahkemesinin duruşma yapmaksızın yargılamayı sonuçlandırdığını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir. AİHM, bu tür davalarda yargılamaların genellikle duruşmasız yapıldığını, davanın teknik nitelikte ve yazılı belgelere göre yürütülebildiğini ve çözümünün tıbbi delillere dayandığını belirterek duruşma yapılmamasının adil yargılanma hakkının ihlali sonucunu doğurmayacağını belirtmiştir.

27. Göç/Türkiye ([BD]B.No: 36590/97, 11/72002, § 51)davasında başvurucu bir ceza soruşturması kapsamında Cumhuriyet savcılığı tarafından gözaltına alınmış, iki gün sonra serbest bırakılmıştır. Savcılık bir süre sonra takipsizlik kararı vermiştir. Başvurucu haksız yere gözaltına alındığını belirterek devlet aleyhine Ağır Ceza Mahkemesine tazminat davası açmıştır. Mahkeme üyelerden birini naip hâkim olarak atamış; naip hâkim, başvurucu ile ilgili kişisel bilgileri toplayarak raporunu Mahkemeye sunmuştur. Mahkeme duruşma yapmadan başvurucu lehine tazminata hükmetmiştir. Karar, Yargıtay tarafından onanarak kesinleşmiştir. Başvurucu; yargılamanın hiçbir aşamasında duruşma yapılmadığını, dava ile ilgili beyanlarını sözlü olarak açıklama fırsatının verilmediğini belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir. AİHM somut davanın her ne kadar yargılama ceza mahkemesince yürütülüyor ise de niteliği itibarıyla hukuk davası olduğunu belirterek yukarıda açıklanan ilkeleri tekrarlamış, başvuruyu özellikle İlk Derece Mahkemesi önündeki

yargılama açısından sözlü duruşma yapılmamasını haklı kılabilecek istisnai koşulların bulunup bulunmadığı hususu ile ilgili olarak incelemiştir. AİHM, başvuru konusu davada tazminat miktarının belirlenmesinde başvurucunun yaşadığı olay nedeniyle çektiği sıkıntı, endişe ve manevi zararlarını sözlü olarak Mahkemeye ifade etmesi hususunda fırsat tanınması gerektiğini, uyuşmazlığın teknik nitelikte olmadığı ve yalnızca dava dosyasındaki yazılı belgelere dayanılarak soruçlandırılamayacağını belirterek adilyargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna uluşmıştır.

28. Speil/Avusturya ((k.k.) B. No: 42057/98, 5/9/2002) davasında, kendi mülkünde içki fabrikası işleten başvurucunun fabrikaya ait atık su sisteminin şehir kanalizasyonuna bağlanmasına ilişkin idari işlemin iptali talebiyle açtığı davada, duruşma yapılmaması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddia edilmiştir. AİHM, ilke olarak somut davadaki gibi durumlarda başvurucunun idare mahkemesi nezdinde duruşma hakkının olduğunu ancak yalnızca hukuki veya teknik konularla ilgili olan davalarda sözlü duruşma yapılmaması durumunda bile Sözleşme'nin 6. maddesinin gerekliliklerinin yerine getirilebileceğini, idare mahkemesinin başvurucunun davasının esasını inceleyen ilk ve tek mahkeme olduğunu ve başvurucunun yargılama sırasında duruşma yapılmasını açıkca talep ettiğini ancak olguların tartışılmadığı ve karmaşık nitelikte olmayan uyuşmazlıklarda sözlü duruşmaya gerek olmayabileceğini başvuru konusu davanın bu özellikte olduğunu belirterek başvurunun kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

29. Mahkemenin 9/3/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

1. Başvurucunun İddiaları

30. Başvurucu Hakem Heyeti kararına yapılan itirazda Kanun hükmü gereği duruşma yapılması gerektiği hâlde Mahkemenin ön inceleme ve tahkikata dair duruşma yapmadan dosya üzerinden karar verdiğini, duruşma yapılmaması nedeniyle davaya ilişkin beyan ve delillerini sözlü olarak dile getiremediğini belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

31. Anayasa’nın 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.”

32. Başvurucunun iddiasının, usul kurallarına aykırı olarak duruşmaya katılmayarak sözlü beyanda bulunma hakkından yoksun bırakılmasına yönelik olması nedeniyle başvuru aleni yargılanma hakkı kapsamında incelenmiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

33. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan aleni yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Genel İlkeler

34. Anayasa’nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir.

35. Anayasa'nın 36. maddesine 2001 yılı değişiklikleriyle eklenen "adil yargılanma" ibaresine ilişkin gerekçede, taraf olduğumuz uluslararası sözleşmelerce güvence altına alınan adil yargılanma hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Bu sözleşmelerden AİHS'in 6. maddesinde belirtilen adil yargılanma hakkının güvencelerinden birini de aleni yargılanma hakkı oluşturmaktadır. Aleni yargılanma hakkı doğası gereği davanın açık duruşma ile görülmesini yani sözlü yargılama yapılmasını da içerir.

36. Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının temel unsurlarından birinin de Anayasa’nın 141. maddesinde düzenlenen yargılamanın açık ve duruşmalı yapılması ilkesi olduğunu, yargılamanın açıklığı ilkesinin amacının adli mekanizmanın işleyişini kamu denetimine açarak yargılama faaliyetinin saydamlığını güvence altına almak ve yargılamada keyfîliği önlemek olduğunu ancak her türlü yargılamanın mutlaka duruşmalı yapılması zorunluluğunun bulunmadığını, adil yargılama ilkelerine uyulmak şartıyla usul ekonomisi ve iş yükünün azaltılması gibi amaçlarla bazı yargılamaların duruşmadan istisna tutulması ve duruşma yapılmaksızın karara bağlanmasının anayasal hakların ihlalini oluşturmayacağını belirtmiştir (Nevruz Bozkurt, B. No: 2013/664, 17/92013, § 32).

37. Anayasa Mahkemesi bireysel başvuru kapsamında verdiği kararlarda AİHM tarafından kabul edilen ilkelerle aynı doğrultuda tespitlere yer vermiş, gerek hukuk gerekse ceza yargılamalarında duruşma yapılmaması nedeniyle ileri sürülen ihlal iddialarını, başvuruya konu uyuşmazlığın niteliğini dikkate alarak değerlendirmiştir. Bu kapsamda yapılan incelemelerde; duruşma yapılması usul kurallarına göre zorunlu olsun ya da olmasın bunlardan bağımsız olarak davanın açıklığa kavuşturulmasında dosya kapsamındaki bilgi ve belgelerin yeterli olup olmadığı, davada başvurucuların kişisel özellikleri, davranışları gibi sözlü yargılamayı zorunlu kılan olguların bulunup bulunmadığı veya şekli, sınırlı ve teknik nitelikte bir incelemenin çözüm için yeterli olup olmadığı hususları çerçevesinde değerlendirmeler yapmış, nihai olarak duruşma yapılmamasının yargılamanın bütünü dikkate alındığında adilliğine zarar verip vermediğini gözönüne aldığı anlaşılmıştır(Adnan Altın, B.No: 2013/9748, 7/1/2016; Mustafa Doğan, B. No: 2014/1836, 28/9/2016; Peyote Müzik Film Org. Tur. Gıda San. ve Tic. Ltd. Şti., B.No: 2013/9345, 7/7/2015; Fatih Birol ve Remziye Birol, B.No: 2013/19, 7/3/2014).

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

38. Başvurucu, Hakem Heyeti kararının iptali istemiyle açılan davada, Mahkemenin duruşma yaparak itiraz ve delillerini sözlü olarak ileri sürme imkânından mahrum bıraktığını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

39. Somut olayda, kullandığı kredi kartı nedeniyle başvurucudan tahsil edilen aidat bedelinin iadesine yönelik Hakem Heyetinin verdiği karara yapılan itirazda dava dilekçesi ve eklerinin 14/2/2014 tarihinde başvurucuya tebliğ edildiği, Mahkemenin 3/3/2014 tarihli ön inceleme tensip tutanağında dosyanın 18/6/2014 tarihinde ele alınmasına karar verildiği, 18/6/2014 tarihli ön inceleme duruşmasına davacı vekilinin katıldığı ancak başvurucuyu yargılamada dezavantajlı duruma sokacak herhangi bir işlem yapılmadan tebligatın usulsüz olduğu belirtilerek dilekçeler aşamasının tamamlanması için cevap ve delillerini bildirmek üzere başvurucuya süre verildiği ve bununla ilgili tebligatın 4/7/2014 tarihinde başvurucuya

tebliğ edildiği anlaşılmıştır.

40. Mahkemenin 18/6/2014 tarihli duruşmada dilekçeler aşaması tamamlandıktan sonra duruşma açılıp açılmayacağı hususunun değerlendirilmesine karar verildiği başvurucunun 18/7/2014 tarihli cevap dilekçesi ve delillerini dosyaya sunduğu, taraflar arasında düzenlenen kredi kartı üyelik sözleşmesi ve hesap ekstrelerinin dosya arasına alındığı anlaşılmıştır.

41. 6502 sayılı Kanun'un 70. maddesinde tarafların Tüketici Hakem Heyetinin kararlarına karşı tebliğ tarihinden itibaren on beş gün içinde Tüketici Hakem Heyetinin bulunduğu yerdeki tüketici mahkemesine itiraz edebileceği, itiraz olunan kararın esas yönünden kanuna uygun olup da kanunun olaya uygulanmasında hata edilmiş olmasından dolayı itirazın kabul edilmesi gerektiği veya kanuna uymayan husus hakkında yeniden yargılamayı gerektirmediği takdirde tüketici mahkemesi evrak üzerinde kararı değiştirerek veya düzelterek onama kararı verebileceği, tarafların kimliklerine, ticari unvanlarına ait yanlışlıklarla birlikte yazı, hesap, diğer ifade yanlışlıkları hakkında da bu hükmün uygulanacağı aynı zamanda kararın, usule ve kanuna uygun olup da gösterilen gerekçe doğru bulunmaması hâlinde gerekçe değiştirilerek veya düzeltilerek onama kararı verileceği belirtilmiştir.

42. Yine Kanun'un 73. maddesinin (4) numaralı fıkrasında tüketici mahkemelerinde görülecek davalarda 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Kanun'un Altıncı Kısım hükümlerinde yer alan basit yargılama usulünün uygulanacağı belirtilmiştir.

43. 6100 sayılı Kanun'un 320. maddesinde ise basit yargılama usulüne tabi davalarda mahkemenin mümkün olan hâllerde tarafları duruşmaya davet etmeden dosya üzerinden karar vereceği, daha önce karar verilemeyen hâllerde mahkemenin ilk duruşmada dava şartları ve ilk itirazlarla hak düşürücü süre ve zamanaşımı hakkında tarafları dinleyeceği; daha sonra tarafların iddia ve savunmaları çerçevesinde, anlaştıkları ve anlaşamadıkları hususları tek tek tespit edeceği, uyuşmazlık konularının tespitinden sonra hâkimin, tarafları sulhe veya arabuluculuğa teşvik edeceği, tarafların sulh olup olmadıkları, sulh olmadıkları takdirde anlaşamadıkları hususların nelerden ibaret olduğunun tutanağa yazılacağı, tutanağın hazır bulunan taraflarca imzalanacağı, tahkikatın bu tutanak esas alınmak suretiyle yürütüleceği belirtilmiştir.

44. Anayasa Mahkemesinin bireysel başvurudaki işlevi, yargılama sürecindeki işlemlerin Kanun'a uygun olup olmadığını incelemekten ziyade başvuru konusu yargılamanın bütünlüğü içerisinde adil olup olmadığını denetlemektir. Bu açıdan duruşma yapılmaması nedeniyle başvurucuya sözlü beyanda bulunma ve delil sunma hakkı verilmemesi yönündeki uygulamanın yargılamanın adilliğini ne ölçüde etkilediğinin dikkate alınması gerekmektedir.

45. Başvuru konusu davada başvurucunun 18/7/2014 tarihli cevap dilekçesinde itirazlarını dile getirdiği, dilekçesinde belirtilen delillerin dosya kapsamına alındığı, Mahkemece başvurucudan tahsil edilen kredi kartı aidat alacağı ile ilgili araştırmalar yapıldığı, Bankadan gerekli bilgi ve belgelerin toplandığı ve bu çerçevede değerlendirme yapılarak yargılamanın sonuçlandırıldığı anlaşılmıştır.

46. Mahkemenin gerekçeli kararı incelendiğinde, Yargıtay içtihatları dikkate alınarak başvurucunun Bankaya ait kredi kartını kullanması nedeniyle Banka tarafından bildirilen ücreti sözleşmede hüküm olsun ya da olmasın ödemekle yükümlü olduğu, sözleşmede bu yönde yer alan hükümlerin haksız şart niteliğinde değerlendirilmeyeceği, 5464 sayılı Kanun

gereği kredi kartı üyelik bedelinin davalıya bildirildiği ve davalının bu bedele itirazda bulunmayarak bu hususu kabul etmiş sayılacağının belirtildiği, bu açıdan Mahkemenin tamamen dosyada yer alan belgelere göre değerlendirmelerde bulunduğu anlaşılmıştır.

47. Somut olay yukarıda açıklanan ilkeler doğrultusunda değerlendirildirildiğinde Hakem Heyeti kararına yapılan itirazda İlk Derece Mahkemesinin başvurucuya itirazla ilgili sözlü beyanda bulunma imkânı tanımadan dosya üzerinden değerlendirme yapmak suretiyle karar verdiği anlaşılmış ise de Mahkemenin tamamen şekli, sınırlı ve teknik nitelikte bir inceleme yaparak itirazı değerlendirdiği, uyuşmazlığın niteliği gözönüne alındığında başvurucunun kişisel özellikleri, davranışları gibi sözlü yargılamayı zorunlu kılan olguların Mahkemenin kararını doğrudan etkileme potansiyeline sahip olmadığı, Mahkemenin yazılı belge ve beyanlara istinaden uyuşmazlığı hakkaniyete uygun bir şekilde sonlandırma imkânına sahip olduğu, başka bir ifadeyle davanın yazılı sunumlar temelinde hüküm vermeye elverişli bir yapıda olduğu anlaşılmıştır.

48. Bunun yanında, tarafların dinlenmemesinin yargılamayı her durumda adil olmaktan uzaklaştırmayacağı, başvurucunun, sözlü yargılama yapılması hâlinde daha önce sunduğu belge ve delillerin dışında yargılamanın sonucunu etkileyecek nitelikte esasa yönelik hangi beyan ve delilleri sunacağına ilişkin kabul edilebilir bir açıklamada bulunmadığı da anlaşılmıştır.

49. Buna göre başvuru konusu davada duruşma yapılmamasını haklı gösteren istisnai koşulların bulunduğu, yargılamanın bütünü gözönüne alındığında başvurucuya sözlü beyanda bulunma hakkının kullandırılmamasının yargılamayı adillik ölçütünden uzaklaştırmadığı, bu suretle adil yargılanma hakkının ihlal edilmediği sonucuna ulaşılmıştır.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki duruşmalı yargılanma hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE, 9/3/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MUHABBET UÇAK VE DİĞERLERİ

B. No: 2016/4944 | Karar tarihi: 09.03.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2016/4944

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MUHABBET UÇAK VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2016/4944)

Karar Tarihi: 9/3/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör Yrd. : Tuğba YILDIZ

Başvurucu : Fatma SAVAŞ

(17/3/2015 tarihinde vefat etmiştir.)

Fatma Savaş'ın

Mirasçıları : 1. Muhabbet UÇAK

Vekili : Av. Ali ARTUK

2. Zarife AKA

3. Nazime UÇAK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, terör olayları nedeniyle köyü terk etmeye mecbur kalınması sonucu 17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun kapsamında yapılan başvurunun ve açılan davanın reddedilmesi, makul sürede sonuçlandırılmaması nedeniyle adil yargılanma ile mülkiyet haklarının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 8/10/2013 tarihinde Ağrı 3. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde başvurunun Komisyona sunulmasına engel teşkil edecek bir eksikliğinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Başvurucu, adli yardım talep etmişse de bireysel başvuru yapıldıktan sonra harcın yatırıldığı görülmüştür.

4. Anayasa Mahkemesi tarafından 9/5/2014 tarihlerde, konu yönünden hukuki irtibat nedeniyle 2013/7707 başvuru numaralı bireysel başvuru dosyasının 2013/7257 başvuru numaralı bireysel başvuru dosyası ile birleştirilmesine; 2013/7707 numaralı bireysel başvuru dosyasının kapatılmasına, incelemenin 2013/7257 başvuru numaralı bireysel başvuru dosyası üzerinden yürütülmesine karar verilmiştir.

5. Komisyonca 25/7/2014 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölümler tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

6. Bölüm Başkanı tarafından 5/1/2015 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

7. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlığın 2/2/2015 tarihli yazısında Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

8. Başvurucu Fatma Savaş'ın bireysel başvuru tarihinden sonra 17/3/2015 tarihinde vefat ettiği tespit edilmiştir.

9. Anayasa Mahkemesi tarafından 15/3/2016 tarihlerde, 2013/7257 başvuru numaralı bireysel başvuru dosyasında başvurucu Fatma Savaş tarafından yapılan başvurunun ayrılmasına ve ayrılan dosyanın 2016/4944 başvuru numarasına kaydedilmesine karar verilmiştir.

10. Başvurucunun mirasçılarına 16/3/2016 tarihli müzekkere ile bireysel başvuruya mirasçı sıfatı ile devam edip etmeyecekleri sorulmuş; mirasçılarından Muhabbet Uçak, Zarife Aka ve Nazime Uçak devam etmek istediklerini bildirmiş; diğer mirasçılar herhangi bir bildirimde bulunmamışlardır.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

11. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

12. Başvurucular murisi Fatma Savaş, Iğdır ili Tuzluca ilçesi Kartutan köyünde ikamet etmekte iken 1994 yılında meydana gelen terör olayları neticesinde köyün boşaltılmasıyla yerleşim yerinden göç etmek zorunda kaldığını iddia etmiştir.

13. Başvurucular murisi 1/1/2005 tarihinde 5233 sayılı Kanun kapsamına giren zararlarının karşılanması talebiyle Iğdır Valiliği Zarar Tespit Komisyonuna (Komisyon) başvurmuştur.

14. 8/12/2006 tarihli ve 2006/1-156 sayılı Komisyon kararında, terör olayları sonucu oluşan zararların karşılanması talebiyle yapılan başvuruda, dosyada yer alan bilgi ve belgelerden başvurucular murisine 1.000 TL tazminat ödenmesine karar verilmiştir.

15. Başvurucular murisi tarafından sulhname tasarısı imzalanmayarak Komisyon kararında belirtilen miktarın eksik hesaplandığı gerekçesiyle iptal davası açılmıştır.

16. Belirtilen Komisyon kararı aleyhine başvurucular murisi tarafından açılan iptal davasında, 2. Erzurum İdare Mahkemesinin 24/11/2008 tarihli ve E.2007/1158, K.2008/1159 sayılı kararı ile dava konusu işlemin iptaline karar verilmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

" ... ara kararı ile davalı idareden,Iğdır İli Tuzluca İlçesi Kartutan Köyü'nde 1993 yılı ve sonrasında yaşanan terör olayları nedeniyle uğranılan zarar ziyandan dolayı aynı tarihlerde Kartutan Köyü ile ilgili olarak tutulan tüm tutanaklar ile olayla ilgili tüm diğer bilgi ve belgeler istenilmiş olup, davalı idare tarafından ara kararına cevaben verilen yazı ile eklerinin incelenmesi neticesinde; 15.5.2006 tarihinde yapılan ve Iğdır İli'ndeki birçok köyü kapsayan keşifle ilgili başvuru sahibi veya yetkili temsilcisine keşif yeri ile gün ve saatinin yazılı olarak bildirildiğine ilişkin tebliğ ve tebellüğ belgeleri ile hazır bulunmadıklarını gösteren tutanağa ilişkin herhangi bir belgenin ibraz edilmediği görülmüştür.

Olayın Mahkememizce değerlendirilmesi neticesinde; Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Yönetmeliğin 11. maddesinde belirtilen usule uyulmaksızın keşif yapıldığı, keşif yeri ile gün ve saatinin davacıya veya yetkili temsilcisine yazılı olarak bildirilmediği; başvuru sahibinin kendisi veya yetkili temsilcisi ve varsa şahitlerinin keşif mahallinde hazır bulundurulmadığı hususunun dava dosyası mündericatında yer alan ... keşif tutanağından anlaşıldığından, eksik incelemeye ve usule aykırı biçimde yapılan keşfe dayalı olarak tesis edilen dava konusu işlemde hukuka uyarlık bulunmadığı sonucuna varılmıştır."

17. İdare Mahkemesinin iptal kararı üzerine, Komisyon tarafından 27/1/2010 tarihli ve 2010/1-16 sayılı karar ile taleplerin reddine karar verilmiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir;

"...Bayındırlık ve İskan Müdürlüğü ile 11.11.2009 tarihinde yapılan yazışmaya ilişkin alınan cevabi yazıda 14/25.11.1983 yılında Kartutan köyünde meydana gelen doğal afet (sel) nedeniyle köyde bulunan genel hane sayısı 11 olarak tespit edilmiş ve 11 aile hak sahibi kabul edilerek Afet İşleri Genel Müdürlüğünce Tuzluca merkez Tuzla civarı mevkide bulunan afet konutlarına yerleştirildiği, ilçe nüfus müdürlüğü ile yapılan yazışma sonucu alınan 16.2.2007 tarih ve 146 sayılı cevabı yazıda Kartutan köyünde 1990-2000 tarihinde genel nüfus sayımı yapılmış olup köy nüfus sayısının sıfır olarak belirtildiği,

İl İdare Kurulu Müdürlüğü ile 17.12.2009 tarihinde yapılan yazışmaya ilişkin alınan cevapta, ilgili köyü 1992 yılında ekonomik ve sosyal nedenlerden dolayı köyü terk ederek başka yerleşim birimlerine yerleştikleri, köydeki evlerin harap ve yıkık bir şekilde olduğu ve herhangi bir hayat belirtisinin bulunmadığı bu nedenle adı geçen köyün Bakanlık Makamının 19.12.2005 tarih ve 76-1 sayılı onayı ile köy tüzel kişiliğinin kaldırıldığı,

Tuzluca ilçe jandarma komutanlığı ile Komisyonumuzca 13.7.2009 tarihli yapılan yazışmaya ilişkin alınan cevabi yazıda Kartutan köyünün bağlı olduğu Gaziler karakol arşiv kayıtlarında ilgili köyde herhangi bir terör olayının meydana gelemediği ve yine müracaat dosyalarında iddia edilen olaya ilişkin ilçe jandarma Komutanlığı ile yapılan ikinci yazışma neticesinde 5.8.2009 tarihli alınan cevabi yazıda, vatandaşlar tarafından iddia edilen olayın köy sınırları içerisinde değilde 4.4.1990 tarihinde Seyitçeşme tepede gerçekleştiği,

İlçe Seçim Kurulu Başkanlığı ile komisyonumuzca yapılan yazışmaya ilişkin 8.10.2009 tarihli alınan cevabi yazıda ilgili mezrada yaşanan doğal afet sonucu Kartutan mezrası halkının Tuzluca merkezde bulunan afet konutlarına yerleştirildiği ve bu nedenle 3.27.1994 yılında yapılan mahalli idareler genel seçimlerinin de burada yapıldığı anlaşılmış olup bu nedenle ...

taleplerin reddine...karar verildi."

18. Belirtilen Komisyon kararı aleyhine başvurucular murisi tarafından tekrar açılan iptal davasında, 1. Erzurum İdare Mahkemesinin 2/2/2011 tarihli ve E.2010/313, K.2011/152 sayılı kararı ile davanın reddine hükmedilmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...Uyuşmazlığın çözümü için Mahkememizce yapılan ara kararlara verilen cevapların incelenmesinden; Iğdır Valiliği Bayındırlık ve İskan Müdürlüğü'nün 11.11.2009 gün ve 2345 sayılı yazısında; Kartutan Köyü'nde 14-25.11.1983 tarihinde meydana gelen şiddetli yağmurlar sonucu oluşan afet nedeniyle 11 ailenin hak sahibi kabul edildiği ve bu ailelerin Tuzluca ilçesinde yapılan afet konutlarına 1989 yılında yerleştirildikleri, Tuzluca Kaymakamlığı İlçe Nüfus Müdürlüğü'nün 18.01.2010 gün ve 50 sayılı yazısında; 1993-1999 yılları arasında genel nüfus sayımı yapılmadığı, ancak 1997 yılında genel nüfus tespiti yapıldığı ve burada Kartutan Köyü nüfusunun sıfır olarak tespit edildiği, 28.07.2009 tarihli Jandarma tutanağında; Kartutan Köyü'nde terör olayı meydana gelmediği, başvuruculaların iddia ettikleri terör olayının Seyisçeşme Tepe'de meydana geldiği, buranın da Kartutan Köyü dışında bulunduğu, Jandarma tarafından tutulan 15.11.2010 tarihli tutanakta; 1993-2000 yılları arasında Kartutan Köyü'nde geçici köy korucusu bulunmadığı ve görevlendirilmediği, İçişleri Bakanlığı İller İdaresi Genel Müdürlüğü'nün 19.12.2005 gün ve 76-1 sayılı onayıyla; Kartutan Köyü halkının 1992 yılından itibaren ekonomik ve sosyal nedenlerle köyü terk ederek başka yerleşim birimlerine yerleşmeleri ve köyde yerleşik nüfusun bulunmaması nedeniyle tüzel kişiliğinin kaldırılmasına karar verildiği, Tuzluca İlçe Seçim Kurulu Başkanlığı'nın 03.11.2010 gün ve 261 sayılı yazısında; 27 Mart 1994 tarihinde yapılan Mahalli İdareler Genel Seçimleri öncesinde Kartutan Köyü halkı topluca Tuzluca İlçe Merkezi Kartutan Afet Konutlarına yerleştirildiğindenYüksek Seçim Kurulu Başkanlığı'nın 25.12.1993 gün ve 30 sayılı yazısı ekinde yer alan 165 sayılı kararı gereği Kartutan Köyü'nde sandık kurulamadığı ve muhtar seçilemediği, 18 Nisan 1999 tarihinde yapılan Milletvekilliği Genel Seçimlerinde Kartutan Köyü'nün sandık bölgesi ilan edilmediği, Tuzluca İlçe Seçim Kurulu Başkanlığı'nın anılan yazısı eklerinde yer alan belgelerde ise; Kartutan Köyü Muhtarı (H.O.)'ın 17.02.1994 tarihli dilekçesinde; köylerinde heyelan olması nedeniyle Tuzluca ilçe merkezinde kendilerine konut yapıldığı, söz konusu afet konutlarına kendi köyleri adına sandık kurulması talebinde bulunulduğu, dolayısıyla o tarih itibariyle anılan gerekçeyle köyün boşaldığının muhtarca zımnen kabul edildiği, Tuzluca Kaymakamlığı Mahalli İdareler Bürosu'nun 03.03.1994 gün ve 310 sayılı yazısında da, Kartutan Köyü'nün tamamen boşaltılarak Tuzluca ilçe merkezindeki afet konutlarına yerleştiklerinin belirtildiği görülmüştür.

Bu durumda, yukarıda belirtilen hususların birlikte değerlendirilmesinden, Kartutan Köyü'nün idarece resmi şekilde veyaköy halkıtarafından terör kaygısıyla fiilenboşaltılmadığı, dolayısıyla ... 5233 sayılı Yasadan yararlanma imkanı bulunmadığı anlaşıldığından, ... başvurunun reddine dair dava konusu işlemde hukuka aykırılık görülmemiştir..."

19. Başvurucular murisinin temyizi üzerine Danıştay Onbeşinci Dairesinin 28/11/2012 tarihli ve E.2011/11825, K.2012/12329 sayılı ilamı ile kararın usul ve hukuka uygun olduğu, dilekçede ileri sürülen temyiz nedenlerinin kararın bozulmasını gerektirecek nitelikte görülmediği belirtilerek hükmün onanmasına karar verilmiştir.

20. Başvurucular murisi tarafından karar düzeltme talebinde bulunulmuş; Danıştay Onbeşinci Dairesinin 12/6/2013 tarihli ve E.2013/8616, K.2013/4375 sayılı ilamı ile karar düzeltme talebinin reddine karar verilmiştir.

21. Karar düzeltme isteminin reddi kararı, başvurucular murisine 12/9/2013 tarihinde tebliğ edilmiş ve başvurucu 8/10/2013 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

22. 5233 sayılı Kanun'un 4., 6., 7., 8., geçici 1., geçici 3., geçici 4. maddeleri, 24/6/2013 tarihli ve 2013/5034 sayılı Bakanlar Kurulu kararı eki kararın 1. maddesi, Danıştay Onuncu Dairesinin 20/2/2009 tarihli ve E.2008/6679, K. 2009/1227 sayılı kararı (Celal Demir, B. No: 2013/3309, 6/2/2014, §§ 15-28).

23. 5233 sayılı Kanun'un 1. maddesi şöyledir:

"Bu Kanunun amacı, terör eylemleri veya terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler nedeniyle maddî zarara uğrayan kişilerin, bu zararlarının karşılanmasına ilişkin esas ve usulleri belirlemektir."

24. Aynı Kanun'un 2. maddesi şöyledir:

"Aşağıda belirtilen zararlar bu Kanunun kapsamı dışındadır:

...

d) Terör dışındaki ekonomik ve sosyal sebeplerle uğranılan zararlar ile güvenlik kaygıları dışında kendi istekleriyle bulundukları yerleri terk edenlerin bu sebeple uğradıkları zararlar."

25. Danıştay 10. Dairesinin 30/12/2008 tarihli ve E.2008/4141, K.2008/9584 sayılı kararı şöyledir:

"Öte yandan; kişilerin malvarlıklarına ulaşamamaları nedeniyle uğradıkları zararların 5233 sayılı Yasa uyarınca tazmini; köyün, idarece veya köy halkı tarafından tamamen boşaltılması halinde mümkün olabileceğinden; Mahkemece bozma kararı üzerine davacının ikamet ettiği köyün boşaltılıp boşaltılmadığının araştırılmasından sonra bir karar verilmesi gerektiği tabiidir.

..."

26. Danıştay 10. Dairesinin 31/12/2008 tarihli ve E.2008/5548, K.2008/9733 sayılı kararı şöyledir:

"5233 sayılı Yasanın yukarıda aktarılan maddelerinin değerlendirilmesinden; kişilerin malvarlıklarına ulaşamaması nedeniyle uğradıkları zararın 5233 sayılı Yasa uyarınca tazmininin, terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler sonucu meydana gelmesi şartına bağlı bulunduğu; başka bir ifadeyle, köyün, idarece veya köy halkı tarafından tamamen boşaltılması halinde söz konusu zararların tazmini yoluna gidilebileceği; güvenlik kaygısına dayansa dahi, terör olayları sonucu köyü terk edenlerin malvarlıklarına ulaşamaması nedeniyle uğradıkları zararın, sadece köyün idarece veya köy halkı tarafından tamamen boşaltılması halinde ve köyün boşaltılmasından köye dönüşün başladığı tarihe kadar geçen süreçle sınırlı olarak tazmininin mümkün olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Zira, boşaltılan bir köye dönüşün başlaması, o köyde güvenli bir şekilde yaşayabilme olanaklarına kavuşulduğu anlamına gelmektedir. Köye dönüş için sağlanması zorunlu olan asgari güvenlik düzeyi ölçütünün ise objektif olması gerektiği; başka bir anlatımla, köye geri dönen ve dönmeyen kişilere göre değişmemesi gerektiği de tabiidir.

Bu kabule göre, uyuşmazlığa konu olayda, davacının terör olayları sonucu terk ettiği

Yoncalıbayır Köyü'nde bulunan malvarlığına ulaşamamasından kaynaklanan zararının; sadece köyün boşaltılmasından, köye dönüşün başladığı tarihe kadar geçen süreçle sınırlı kalmak kaydıyla tazmini olanaklı bulunduğundan, davalı idarece yaptırılan bilirkişi incelemesi sonucu 1 yıllık süre üzerinden hesaplanan miktarın ödenmesi yolundaki dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmamaktadır.

..."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

27. Mahkemenin 9/3/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucuların İddiaları

28. Başvurucular murisi Fatma Savaş, ikamet ettiği Iğdır ili Tuzluca ilçesi Kartutan köyünde 1993 yılında terör olaylarının yoğunlaşması ve muhtarın öldürülmesi nedenleriyle güvenlik kaygısıyla köyün boşaltıldığını, 5233 sayılı Kanun kapsamında yaptığı talebin ve akabinde açtığı davanın reddedildiğini, Komisyonun ilk kararında tazminata hükmetmişken daha sonra verdiği kararla önceki kararından haksız olarak döndüğünü, köyde sürekli çatışma ortamının var olması karşısında devletin yeterli güvenli ortamı sağlayamadığını, Mahkeme kararının kendi içinde çelişkili olduğunu, komşu köylerde yaşayanlara terör nedeniyle tazminat verildiğini, köyün yoğun kış şartlarına rağmen yıllardır boşaltılmadığını, terör olayı nedeniyle boşaltıldığını, köyün sosyal ve ekonomik nedenlerle boşaltıldığı fikrinin soyut ve afaki olduğunu, mal varlığına ulaşamamaktan dolayı maddi zararlarının doğduğunu, yapılan yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığını belirterek Anayasa’nın19., 35., 36. ve 45. maddelerinde tanımlanan haklarının ihlal edildiğini iddia etmiş ve maddi tazminat talebinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

29. Başvuruformu ve ekleri incelendiğinde başvurucu Fatma Savaş, 5233 sayılı Kanun kapsamındaki zararlarının tazmini amacıyla açtığı davanın reddedilmesi nedeniyle Anayasa’nın 19., 35., 36. ve 45. maddelerinde tanımlanan haklarının ihlal edildiğini iddia etmiştir. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucu Fatma Savaş'ın ihlal iddiaları aşağıdaki başlıklar altında incelenmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

a. Yargılamanın Sonucu İtibarıyla Adil Olmadığına İlişkin İddia

30. Başvurucu Fatma Savaş, Komisyonca verilen kararın akabinde açtığı davadan sonuç alamadığını, göç etmeye mecbur kalması nedeni ile malvarlığına ulaşamadığını, tarım, hayvancılık ve diğer köy geçim kaynaklarından mahrum kaldığını kira, taşınma gibi zararlarının olduğunu anılan zararlara köy boşaltma eylemleri ile sebebiyet verilmiş olmasına rağmen zararlarının tazmin edilmediğini belirterek mülkiyet haklarının ihlal edildiğinden şikâyetçi olmuş; yargılama sürecinde yapılan incelemeler ve lehine olmayan yargı kararı temeline dayandırıldığı tespit edilen bu iddiaların Anayasa’nın 36. maddesi kapsamında değerlendirilmesi uygun görülmüştür.

31. Başvurucu Fatma Savaş, yargılamanın adil olmadığı iddiası kapsamında ayrıca

Komisyonun ve Mahkemenin kararlarının çelişkili olduğunu, iddialarının esastan incelenmediğini, yeterli araştırmanın yapılmadığını, 1994 yılında muhtarın öldürüldüğünü, yaşanan olaylar neticesinde güvenlik nedeniyle göç etmeye mecbur kaldıklarını, oluşan zararları için yeterli bir giderim imkânının kendilerine sağlanmadığını iddia etmiştir.

32. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrası ile 30/3/211 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (6) numaralı fıkrasında, bireysel başvurulara ilişkin incelemelerde kanun yolunda gözetilmesi gereken hususların incelemeye tabi tutulamayacağı, 6216 sayılı Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında ise açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Mahkemece kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir (Necati Gündüz ve Recep Gündüz, B. No: 2012/1027, 12/2/2013, § 24).

33. Anılan kurallar uyarınca ilke olarak derece mahkemeleri önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile derece mahkemelerince uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun esas yönünden adil olup olmaması bireysel başvuru incelemesine konu olamaz. Bunun tek istisnası, derece mahkemelerinin tespit ve sonuçlarının adaleti ve sağduyuyu hiçe sayan tarzda bariz takdir hatası içermesi ve bu durumun kendiliğinden bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlükleri ihlal etmiş olmasıdır. Bu çerçevede kanun yolu şikâyeti niteliğindeki başvurular, derece mahkemesi kararları bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik içermedikçe Anayasa Mahkemesince esas yönünden incelenemez (Necati Gündüz ve Recep Gündüz, § 26).

34. Başvurucu Fatma Savaş, maddi vakıa ve delillerin hatalı takdiri neticesinde davasının reddedildiğini, bu kapsamda Derece Mahkemesince delillerin takdirinin hatalı ve hükmün sonuç itibarıyla hukuka aykırı olduğunu belirtmekte olup başvurucunun iddialarının özünün Derece Mahkemesince delillerin değerlendirilmesinde ve hukuk kurallarının yorumlanmasında isabet olmadığına, esas itibarıyla yargılamanın sonucuna ilişkin olduğu anlaşılmaktadır.

35. Başvuru konusu İdare Mahkemesi kararında, başvurucu ve idare tarafından sunulan bilgi ve belgelerden söz konusu olaylarla ilgili olarak Iğdır Valiliği Bayındırlık ve İskan Müdürlüğünün yazısında, Kartutan köyünde 14/11/1983-25/11/1983 tarihlerinde meydana gelen şiddetli yağmurlar sonucu oluşan afet nedeniyle on bir ailenin hak sahibi kabul edildiği ve bu ailelerin Tuzluca ilçesinde yapılan afet konutlarına 1989 yılında yerleştirildiği; Tuzluca Kaymakamlığı İlçe Nüfus Müdürlüğünün yazısında, 1993 ile 1999 yılları arasında genel nüfus sayımı yapılmadığı ancak 1997 yılında genel nüfus tespiti yapıldığı ve burada Kartutan köyü nüfusunun sıfır olarak tespit edildiği; 28/7/2009 tarihli Jandarma tutanağında, Kartutan köyünde terör olayı meydana gelmediği, başvuruculların iddia ettikleri terör olayının Seyisçeşme Tepesi'nde meydana geldiği, buranın da Kartutan köyü dışında bulunduğu; Jandarma tarafından tutulan 15/11/2010 tarihli tutanakta, 1993 ile 2000 yılları arasında Kartutan köyünde geçici köy korucusu bulunmadığı ve görevlendirilmediği, İçişleri Bakanlığı İller İdaresi Genel Müdürlüğünün 19/12/2005 tarihli onayıyla Kartutan köyü halkının 1992 yılından itibaren ekonomik ve sosyal nedenlerle köyü terk ederek başka yerleşim birimlerine yerleşmeleri ve köyde yerleşik nüfusun bulunmaması nedeniyle tüzel kişiliğinin kaldırılmasına karar verildiği; Tuzluca İlçe Seçim Kurulu Başkanlığının yazısında, 27/3/1994 tarihinde yapılan Mahalli İdareler Genel Seçimleri öncesinde Kartutan köyü halkı topluca Tuzluca İlçe Merkezi Kartutan afet konutlarına yerleştirildiğindenYüksek Seçim Kurulu Başkanlığının yazısının ekinde yer alan karar gereği Kartutan köyünde sandık

kurulamadığı ve muhtar seçilemediği, 18/4/1999 tarihinde yapılan Milletvekilliği Genel Seçimlerinde Kartutan köyünün sandık bölgesi ilan edilmediği, Tuzluca İlçe Seçim Kurulu Başkanlığının anılan yazısının eklerinde yer alan belgelerde ise Kartutan köyü muhtarı H.O.nun 17/2/1994 tarihli dilekçesinde, köylerinde heyelan olması nedeniyle Tuzluca ilçe merkezinde kendilerine konut yapıldığı, söz konusu afet konutlarına kendi köyleri adına sandık kurulması talebinde bulunulduğu, dolayısıyla o tarih itibarıyla anılan gerekçeyle köyün boşaldığının muhtarca zımnen kabul edildiği, Tuzluca Kaymakamlığı Mahalli İdareler Bürosunun yazısında da Kartutan köyünün tamamen boşaltılarak Tuzluca ilçe merkezindeki afet konutlarına yerleştirildiği, belirtilen hususların birlikte değerlendirilmesinden Kartutan köyünün idarece resmî şekilde veya köy halkı tarafından terör kaygısıyla fiilenboşaltılmadığı belirtilerek davanın reddine karar verilmiştir. Başvurucunun iddiaları, temyiz merciince de incelenip reddedilmek suretiyle yerel Mahkeme kararı onanmış, karar düzeltme talebi ise reddedilmiştir.

36. Başvurucunun iddialarına yönelik olarak muhtarın terör nedeniyle öldüğü, köyün boşaltılmış olduğuna dayanak olarak gösterilmişse de anılan Mahkeme kararı gereğince belirtilen olayın köy dışında gerçekleştiği, köyün terör nedeniyle boşaltılmış olduğuna ilişkin bilgi ve belge sunulmadığı da dikkate alındığında Derece Mahkemesinin kararında bariz takdir hatası ve açık bir keyfîlik bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

37. Açıklanan nedenlerle başvurucu Fatma Savaş tarafından ileri sürülen iddiaların kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu anlaşıldığından başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

38. Başvurucu, ayrıca idarenin can ve mal güvenliğini sağlama yükümlülüğünü yerine getirmemesi nedeniyle mülkiyet haklarının ihlal edildiğini iddia etmektedir.

39. Başvuru dilekçesi incelendiğinde başvurucunun Anayasa’nın 35. maddesinin ihlal edildiğini ileri sürdüğü bölümde, 5233 sayılı Kanun kapsamında tanzim edilen belgelerde maddi zararlarının mevcut olduğu iddia edilmiş fakat idari yargı makamlarının tazminat başvurularına ilişkin söz konusu düzenlemeleri dar ve aleyhe yorumlayarak Anayasa’nın 35. maddesinin ihlal edildiği ileri sürülmüştür.

40. Başvurucu tarafından mülkiyet hakkının ihlal edildiği hususundaki iddiaların yargılamanın sonucuna dayandırıldığı ve yargılama sürecine ilişkin olarak yukarıda yapılan değerlendirme neticesinde başvurucunun delillerini ve iddialarını sunma fırsatı bulamadığına ve yargılamaya etkin olarak katılma imkânlarının ellerinden alındığına dair bir bulgu da saptanmadığı anlaşılan somut yargılama faaliyetlerinin Derece Mahkemelerince adil yargılanma hakkının gereklerine uygun şekilde yerine getirildiği tespit edildiğinden mülkiyet hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiaların ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir (Ülkü Özgür, B. No: 2013/2263, 26/6/2014, § 43).

b. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

41. Başvuru formu ile eklerinin incelenmesi sonucunda açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun bu kısmının kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

42. Başvurucu 5233 sayılı Kanun kapsamında ileri sürülen giderim talebinin

değerlendirilmesi hususundaki idari süreç ve yargılama prosedürünün makul sürede sonuçlandırılmaması nedeniyle Anayasa'nın 36. maddesinde tanımlanan makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

43. 5233 sayılı Kanun kapsamında yapılan müracaatlarda idari yargı makamları nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesinin bu konuda verdiği kararlarında, komisyon ve yargılama aşamalarında geçen süreler ile davanın tüm koşulları, karara bağlanan başvuru sayısı ve yargılama sürecinde komisyon ve yargılama makamlarınca yapılan işlemler dikkate alınarak uyuşmazlığın karara bağlanması konusunda kamu otoritelerine ve özellikle yargılama organlarına atfedilebilecek bir gecikmenin olmadığı ve toplamda sekiz yılın altında gerçekleşen başvuruların karara bağlanma süresinin makul sürede yargılanma hakkının ihlaline yol açmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Sabri Çetin, §§ 61-69; Mahmut Can Arslan, B. No: 2013/3008, 6/2/2014, §§ 60-68; Mehmet Gürgen, B. No: 2013/3202, 6/2/2014, §§ 58-66; Celal Demir, §§ 58-66). Başvurunun kesin olarak karara bağlanmasının daha uzun bir sürede gerçekleştiği ve bu durumun başvuruculara atfedilebilecek bir kusurdan kaynaklanmadığı durumlarda ise makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır (İsmet Kaya, B. No: 2013/2294, 8/5/2014, §§ 46-70).

44. Somut davaya bir bütün olarak bakıldığında Komisyona başvuru tarihi olan 1/1/2005ile nihai karar tarihi olan 12/6/2013 arasında geçen ve toplamda 8 yıl 5 aylık yargılama süresinde başvurucu açısından farklı karar verilmesini gerektiren bir yön bulunmadığı ve söz konusu sürede makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

45. Açıklanan nedenlerle başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

46. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

47. Başvurucu, başvuru formunda belirttiği maddi tazminat miktarının taraflarına ödenmesi talebinde bulunmuştur.

48. Mevcut başvuruda Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği tespit edilmiş olmakla birlikte başvurucu tarafından manevi tazminat talebinde bulunulmadığı, tespit edilen ihlal ile iddia edilen maddi zarar arasında illiyet bağı da olmadığı anlaşıldığından başvurucunun maddi tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

49. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden

oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucu Fatma Savaş mirasçılarından Muhabbet Uçak, Zarife Aka ve Nazime Uçak'a müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Yargılamanın sonucu itibarıyla adil olmadığına ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Tazminata ilişkin taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucu mirasçılarından Muhabbet Uçak, Zarife Aka ve Nazime Uçak'a MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuruculara Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemelerde gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 9/3/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BİLAL MUŞTAK

B. No: 2014/233 | Karar tarihi: 22.03.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/233

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

BİLAL MUŞTAK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/233)

Karar Tarihi: 22/3/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör : Akif YILDIRIM

Başvurucu : Bilal MUŞTAK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, tutuklamanın makul süreyi aşması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının; delillerin hatalı değerlendirilmesi, gizli tanığın huzurda dinlenilmemesi ve soruşturmanın genişletilmesi taleplerinin reddedilmesi nedenleriyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvurular 6/1/2014 ve 4/4/214 tarihlerinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. 2014/5052 numaralı bireysel başvuru dosyası, kişi yönünden hukuki irtibatı nedeniyle bu dosya ile birleştirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Ceyhan Cumhuriyet Başsavcılığınca çocuğu öldürme suçundan başvurucu ve başka şüpheliler hakkında yürütülen soruşturma sırasında başvurucu 2/9/2009 tarihinde gözaltına alınmış ve 3/9/2009 tarihinde tutuklanmıştır.

8. Ceyhan Cumhuriyet Başsavcılığının 8/10/2009 tarihli iddianamesi ile başvurucu hakkında çocuğu öldürme suçundan kamu davası açılmıştır.

9. Yargılama sırasında gizli tanık A.nın sanık ve müdafilerinin yokluğunda tespit olunan beyanları,başvurucu ve müdafiinin de hazır bulunduğu 5/3/2010 ve 6/4/2012 tarihli celselerde okunmuştur.

10. Ceyhan Ağır Ceza Mahkemesinin 4/5/2012 tarihli kararı ile başvurucunun çocuğu öldürme suçuna yardımdan mahkûmiyetine karar verilmiştir. Mahkûmiyet kararı, sanıklar ve suça sürüklenen çocuk ile müdafilerinin savunmalarına, katılan beyanlarına, yeminli tanık ifadelerine, gizli tanık A.nın ifadesine, olay nedeniyle düzenlenen tutanaklara, doktor raporlarına ve Adli Tıp Kurumunca düzenlenen raporlara dayandırılmıştır.

11. Başvurucunun temyizi üzerine anılan karar, Yargıtay 1. Ceza Dairesinin 27/1/2014 tarihli kararıyla onanmıştır.

12. Başvurucu, kişi hürriyeti ve güvenliği ve adil yargılanma hakları yönünden 6/1/2014 tarihinde; sadece adil yargılanma hakkı yönünden 4/4/214 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

13. Mahkemenin 22/3/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

14. Başvurucu, haksız olarak tutuklandığını ve tutukluluğunun makul süreyi aştığını iddia etmiştir.

15. Anayasa Mahkemesi, benzer iddiaların ileri sürüldüğü başvurulara ilişkin olarak birçok kararında “zaman bakımından yetkisi”yle ilgili ilkeleri belirlemiştir. İlk derece mahkemesince verilen mahkûmiyet kararının anılan yetkinin başladığı 23/9/2012 tarihinden sonra verilmiş olması gerektiği, bu tarihten önce verilen bir nihai kararla sona eren tutukluluk hâllerine ilişkin başvuruların zaman bakımından yetki dışında kaldığı kabul edilmiştir (Osman Büyüksu, B. No: 2013/5512, 3/4/2014, §§ 20-24; Ali Öksüz, B. No: 2013/6065, 3/4/2014, §§ 20-23; Cevdet Genç, B. No: 2012/142, 9/1/2014, §§ 24-29).

16. Somut olayda başvurucunun suç isnadına bağlı tutukluluk durumu başvurucunun mahkûm edildiği 4/5/2012 tarihinde yani bireysel başvuruların incelenmeye başlandığı tarih olarak belirlenen 23/9/2012 tarihinden önce sona ermiştir.

17. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının zaman bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

18. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

19. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

20. Ceza yargılamasının süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak bir kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirildiği veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi birtakım tedbirlerin uygulandığı tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak ise suç isnadına ilişkin nihai kararın verildiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (B.E., B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 34)

21. Ceza yargılamasının süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (B.E., § 29)

22. Anılan ilkeler, taraf sayısı, davanın karmaşıklığı, delil toplanmasındaki güçlük ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 4 yıl 5 ay 25 gün sürdüğü anlaşılan yargılamanın süresinin makul olduğu sonucuna varmak gerekir.

23. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

C. Diğer İhlal İddiaları

24. Başvurucu; hakkında yürütülen ceza yargılamasında delillerin eksik ve hatalı değerlendirildiğini, bazı tanık beyanlarının nazara alınmadığını, aynı suçtan yargılanan sanık M.G.nin suçlayıcı beyanları sonucu ve delillerin takdirinde yanılgıya düşülmesi suretiyle haksız olarak mahkûmiyetine kararı verildiğini belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

25. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilke olarak mahkemeler önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ileuyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun adil olup olmaması bireysel başvurukonusu olamaz. Ancak bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden, bariz takdir hatası veya açık keyfîlik içeren tespit ve sonuçlar bu kapsamda değildir (Ahmet Sağlam, B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 42).

26. Somut olayda Ceyhan Ağır Ceza Mahkemesince yapılan yargılamada, sanıklar ve suça sürüklenen çocuk ile müdafilerinin savunmaları, katılan beyanları, yeminli tanık ifadeleri, gizli tanık A.nın anlatımı, olay nedeniyle düzenlenen tutanaklar, doktor raporları, Adli Tıp Kurumunca düzenlenen raporlar ve tüm dosya kapsamı birlikte değerlendirilmek suretiyle bir karar verildiği anlaşılmıştır. Başvurucunun anılan iddialarının esas itibarıyla Derece Mahkemelerince verilen kararların delillerin değerlendirilmesinde isabet bulunmadığına, dolayısıyla kararın sonucuna ilişkin olduğu görülmektedir. Yapılan yargılamada, Mahkemenin ve Yargıtayın kararında bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik oluşturan herhangi bir durum da tespit edilmemiştir.

27. Başvurucu tarafından ileri sürülen ihlal iddialarının yukarıda belirtilen içtihat kapsamında kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu sonucuna varıldığından başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

28. Başvurucu ayrıca gizli tanığın huzurda dinlenilmesine, sanık ve tanık ifadelerinde geçen birtakım hususların araştırılmasına ve bazı kimselerin tanık sıfatıyla dinlenilmesine ilişkin taleplerinin karşılanmadığını, bu sebeplerle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

29. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (3) numaralı, 48. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları uyarınca Anayasa Mahkemesine başvuru konusu olaylarla ilgili delilleri sunmak suretiyle olaylar hakkındaki iddialarını kanıtlamak başvurucuya düşer. Başvurucunun kamu gücünün işlem, eylem ya da ihmali nedeniyle ihlal edildiğini ileri sürdüğü hak ve özgürlük ile dayanılan Anayasa hükümlerini, ihlal gerekçelerini, dayanılan deliller ile ihlale neden olduğu ileri sürülen işlem veya kararların aslı ya da örneğini başvuru dilekçesine eklemesi şarttır (Veli Özdemir, B. No: 2013/276, 9/1/2014, §§ 19-20).

30. Başvuruya konu ihlal iddiasıyla ilgili deliller sunarak olaya ilişkin iddialarını kanıtlama yükümlülüğü başvurucuya ait olmasına rağmen hangi celse veya hangi tarihli dilekçeyle soruşturmanın genişletilmesi talebinde bulunulduğuna ve gizli tanığın sorgulanmak istendiğine dair başvurucu tarafından Anayasa Mahkemesine bir delil sunulmamıştır. Anılan taleplerin hangi hususlara ilişkin olduğu ve Mahkemenin hangi gerekçelerle bunları reddettiğine ilişkin olarak da bilgi verilmemiştir. Dolayısıyla başvurucu tarafından ileri sürülen iddiaların kanıtlanamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

31. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın zaman bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

3. Diğer ihlal iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

C. Yapılan yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 22/3/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

GÜLCAN KELEŞ VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/797 | Karar tarihi: 22.03.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/797

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GÜLCAN KELEŞ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/797)

Karar Tarihi: 22/3/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör : Nahit GEZGİN

Başvurucular : 1. Gülcan KELEŞ

2. İlhan KELEŞ

3. Ömer Faruk KELEŞ

Vekili : Av. Berrin DEMİR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, bir iş kazası sonucunda yakınlarının yaşamının yitirmesi olayı ile ilgili olarak yürütülen ceza soruşturmasında bazı şüpheliler hakkında kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmesi nedeniyle yaşama hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 16/1/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü sunmuştur.

7. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmuşlardır.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden elde edilen bilgi ve belgeler çerçevesinde ilgili olaylar özetle şöyledir:

9. Başvurucular İstanbul ilinde ikamet etmektedirler. Başvurucu Gülcan Keleş'in eşi, diğer başvuruculaın ise babası olan E.K. olay tarihinde İstanbul ili Arnavutköy bölgesinin elektrik bakım ve onarım işlerini alan taşeron firma niteliğindeki bir şirkette işçi statüsünde çalışmaktadır.

10. E.K. 10/9/2010 günü çalışma bölgesindeki bir elektrik arızasını gidermek için olay yerine geldiğinde burada bulunan bir elektrik direğine çıkmış ve direkteki elektrik akımına kapılarak yaşamını yitirmiştir.

A. Ceza Soruşturması Süreci

11. Gaziosmanpaşa Cumhuriyet Başsavcılığı (Cumhuriyet Başsavcılığı) tarafından olay hakkında soruşturma başlatılmış, 8/1/2013 tarihinde elektrik teknisyeni olarak çalışan ve bölgeden sorumlu olan Ö.G., İşletme Mühendisliği Şefi A.S., Şantiye Şefi N.Ç., ŞirketinYönetim Kurulu Üyesi ve İstanbul Şube Müdürü S.A. ile işletme şefliğini bünyesinde barındıran Gaziosmanpaşa İşletme Müdürlüğünde müdür ve müdür yardımcısı olarak görev yapan G.S. ve H.G. hakkında ihmali davranışla kasten adam öldürme suçundan kamu davası açılmıştır.

12. Cumhuriyet Başsavcılığı ayrıca 7/1/2013 tarihinde 21 kişi hakkında olayda kusurlarının bulunmadığı gerekçesiyle ek kovuşturma yapılmasına yer olmadığına karar vermiştir.

13. Başvuruculaın kovuşturmaya yer olmadığına kararına itirazı, Bakırköy 11. Ağır Ceza Mahkemesinin 21/10/2013 tarihli kararı ile reddedilmiştir.

14. Bu karar başvurucular tarafından 18/12/2013 tarihinde öğrenilmiş olup 16/1/2014 tarihinde bireyselbaşvuruda bulunulmuştur.

15. UYAP üzerinden yapılan incelemede, olaya ilişkin bazı şüpheliler hakkında kamu davası açıldığı ve açılan bu kamu davasının İstanbul 2. Ağır Ceza Mahkemesinin (Ağır Ceza Mahkemesi) E.2013/198 sayılı dosyası üzerinden görülmekte olup derdest olduğu görülmüştür.

B. Adli Yargıda Görülen Tazminat Davası Süreci

16. Bakanlığın görüş yazısı ve UYAP üzerinden yapılan incelemeye göre, başvurucu Gülcan Keleş'in, ölüm nedeniyle uğradığını ileri sürdüğü zararlarının giderilmesi talebiyle şirket aleyhine tazminat davası açtığı anlaşılmıştır. Başvurucular, başvuru formunda bu davayla ilgili bir bildirimde bulunmamışlardır. İlgili dava, İstanbul 11. İş Mahkemesinin E.2011/307 sayılı dosyası üzerinden devam etmekte olup dava dosyasında henüz bir karar verilmediği görülmüştür.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

17. Mahkemenin 22/3/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucuların İddiası ve Bakanlığın Görüşü

18. Başvurucular, yakınlarının yaşamını yitirmesiyle sonuçlanan olay hakkında yürütülen soruşturma sonucunda sorumlulukları bulunan bazı kişiler hakkındakovuşturmaya yer olmadığına karar verildiğini belirterek Anayasa'nın 17. ve 36. maddelerinde düzenlenen yaşama ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşler, tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuşlardır.

19. Bakanlık görüşünde, başvuruya konu olaya ilişkin bazı kişiler hakkında açılan kamu davasının halen derdest olması; bu davada, olaydaki kusur durumunun belirlenmesi bakımından bilirkişi incelemelerinin yaptırılması ayrıca başvurucu Gülcan Keleş tarafından aynı olayla ilgili olarak açılmış bir tazminat davasının da görülmekte olması nedeniyle başvurunun olağan başvuru yollarının tüketilip tüketilmediği yönünden değerlendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

20. Başvurucular, Bakanlığın görüşüne karşı beyanlarında, olay hakkında Ağır Ceza Mahkemesi tarafından yürütülmekte olan kamu davasıyla ilgili olarak bir şikâyetlerinin bulunmadığını bildirmişlerdir. Başvurucular, bunun yanında Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından bazı şüpheliler hakkında verilen kovuşturmaya yer olmadığına ilişkin kararı ve bu karara itirazlarını inceleyen Bakırköy Ağır Ceza Mahkemesince verilen kararı şikâyet ettiklerini beyan etmişlerdir. Başvurucular ayrıca, bireysel başvurularında talep ettikleri tazminatın bu kararlar nedeniyle meydana gelen manevi zararlarına ilişkin olup İş Mahkemesinde görülmekte olan tazminata ilişkin davanın olay nedeniyle uğradıklarını ileri sürdükleri zararın karşılanması talebini içermesi nedeniyle Bakanlığın söz konusu tazminat davasını gerekçe göstererek başvurularının olağan başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna dair görüşüne katılmadıklarını ifade etmişlerdir.

B. Değerlendirme

21. Anayasa’nın “Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı” kenar başlıklı 17. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir."

22. Anayasa’nın "Devletin temel amaç ve görevleri" kenar başlıklı 5. maddesinin ilgili bölümüşöyledir:

“Devletin temel amaç ve görevleri, … Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır.”

23. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucuların iddiaları, yakınlarının doğal olmayan ölümüyle ilgili olarak yürütülen ceza soruşturmasında verilen kovuşturmaya yer olmadığına kararı ile ilgilidir. Bu nedenle söz konusu iddialar, Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşama hakkı kapsamında incelenmiştir.

24. Yaşama hakkının doğal niteliği gereği yaşamını kaybeden kişi açısından bu hakka yönelik bir başvuru ancak yaşanan ölüm olayı nedeniyle ölen kişinin mağdur olan yakınları tarafından yapılabilecektir (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, B. No: 2012/752, 17/9/2013, § 41). Başvurucu Gülcan Keleş, müteveffanın eşi; diğer başvurucular ise çocuklarıdır. Bu nedenle somut olayda başvuru ehliyeti açısından bir eksiklik bulunmamaktadır.

25. Diğer taraftan bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur. Başvurucunun bireysel başvuru konusu şikâyetini öncelikle yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve delilleri zamanında bu makamlara sunması, bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir(İsmail Buğra İşlek, B. No: 2013/1177, 26/3/2013, § 17).

26. Somut olayda başvuruculaın yakınının ölümüne neden olduğu iddia edilen bazı kişiler hakkında Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından başlatılan ve Ağır Ceza Mahkemesinde bakılmakta olan soruşturma devam etmektedir. Bunun yanında aynı olay nedeniyle adli yargıda görülmekte olan bir tazminat davası da bulunmaktadır.

27. Bu noktada belirtilmelidir ki yaşama hakkının veya vücut bütünlüğünün ihlaline kasten sebebiyet verilmediği durumlarda devletin yaşama hakkı kapsamındaki etkili yargısal sistem kurmaya ilişkin pozitif yükümlülüğü her olayda mutlaka etkili bir ceza soruşturması yürütülmesini gerektirmez. Mağdurlara hukuki, idari ve hatta disiplinle ilgili hukuk yollarının açık olması yeterli olabilir (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri,§ 59).

28. Bununla birlikte kasıtlı olmayan fiiller nedeniyle meydana gelen ölüm olaylarında kamu makamlarının muhakeme hatası veya dikkatsizliği aşan bir kusuru olduğu veya olası sonuçların farkında olmalarına rağmen söz konusu makamların kendilerine verilen yetkiler kapsamında tehlikeli bir faaliyet nedeniyle oluşan riskleri bertaraf etmek için gerekli ve yeterli önlemleri almadığı durumlarda ilgililer, diğer hukuk yollarına başvurmuş olsalar dahi kişilerin hayatının tehlikeye girmesine neden olanlar hakkında bir ceza soruşturması yürütülmesi gerekir (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, § 60).

29. Öte yandan bir ceza soruşturması veya ceza yargılaması sürecinde kovuşturmaya yer olmadığı, beraat, mahkumiyet veya hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararlarıyla farklı zamanlarda neticelenmiş aşamalar bulunması durumunda, anılan aşamaların tek bir olay bazında farklı kişilerin sorumluluklarına yönelik olduğu gözetildiğinde soruşturmaların bir bütün olarak değerlendirilmesi gerekebilecektir (S.D., B. No: 2013/3017, 16/12/2015, § 69).

30. Anayasa'nın yaşama hakkını güvence altına alan 17. maddesi ile devletin temel amaç ve görevlerini belirten 5. maddesi birlikte değerlendirildiğinde (bkz. §§ 21, 22) meydana gelen ölüm olaylarının sorumlularının belirlenmesini ve gerekiyorsa cezalandırılmasını sağlayabilecek etkili bir ceza soruşturması yürütülmesi gerekmektedir. Ancak yürütülen bu soruşturma, belirli bir kişinin sorumlu olup olmadığıyla sınırlı olmamalı; olayın tüm yönlerini ortaya koyacak kapsamda ve nitelikte olmalıdır. Nitekim soruşturmanın etkili olup olmadığına ilişkin değerlendirme -somut olayın kendine özgü koşulları dikkate alınarak- belirli bir kişi hakkında verilen kararla sınırlı olarak değil yürütülen soruşturma bir bütün olarak incelendikten sonra yapılabilecektir.

31. Somut olaya bu çerçevede bakıldığında başvurucular her ne kadar Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından olayla ilgili olarak yürütülen soruşturmada bazı kişiler hakkında

kovuşturmaya yer olmadığına karar verildiğini ileri sürerek bireysel başvurularda bulunmuşlarsa da olaya ilişkin görülmekte olan kamu davasının henüz sonuçlanmadığı, bu davada, yapılan araştırma sonucunda haklarında olayda kusurları bulunmadığı gerekçesiyle kovuşturmaya yer olmadığına karar verilen kişilerin sorumluluğunun bulunduğuna karar verilip bu kişiler hakkında kamu davasının açılmasının sağlanmasının her zaman mümkün olduğu anlaşılmıştır.

32. Diğer taraftan olayla ilgili olarak görülmekte olan bir tazminat davası da mevcut olup gerek görülmekte olan kamu davasında gerekse bu davada olay henüz tüm yönleriyle aydınlatılamadığından Anayasa Mahkemesinin somut olayı bir bütün olarak değerlendirerek olayda ağır ihmal bulunup bulunmadığını ve buna göre devletin etkili yargısal sistem kurma yönündeki pozitif yükümlülüğü kapsamında hangi hukuk yolunun etkili olarak yürütülmesi gerektiğini belirlemesinin de bu aşamada mümkün olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

33. Dolayısıyla başvuru konusu olayda, kanunda öngörülen yargısal başvuru yollarının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olduğundan söz edilemeyecektir.

34. Açıklanan nedenlerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemiş olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA 22/3/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ASIM AÇIKEL

B. No: 2014/948 | Karar tarihi: 22.03.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/948

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ASIM AÇIKEL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/948)

Karar Tarihi: 22/3/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör Yrd. : Gökçe GÜLTEKİN

Başvurucu : Asım AÇIKEL

Vekilleri : Av. Ufuk SARIOĞLU, Av. Haşim ARLIER

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, hakaret suçunun işlendiği iddiasıyla kamu davası açılması ve yargılamanın makul sürede sonuçlandırılmaması nedenleriyle başvurucunun adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 23/1/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucunun 15/4/2008 tarihinde ifadesi alınmış, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının 30/4/2008 tarihli iddianamesiyle kamu görevlisine görevinden dolayı hakaret suçunu işlediği iddiasıyla hakkında kamu davası açılmıştır. (Kapatılan) Ankara9. Sulh Ceza Mahkemesinin 11/11/2008 tarihli kararıyla iddia edildiği şekilde telefonla müştekiyi arayıp küfür ve hakaret ettiğine dair müştekinin beyanları dışında bir delil olmadığı belirtilerek başvurucunun beraatine karar verilmiştir.

9. Temyiz üzerine hüküm, Yargıtay 4. Ceza Dairesine gelmiştir. Başvurucu; milletvekili seçimlerinde aday olacağını, dosyanın ivedilikle görüşülmesini talep etmiştir. Bu talep kabul edilmiş ancak daha sonra dosya karar verilmek üzere Yargıtay 2. Ceza Dairesine gönderilmiştir. Yargıtay 2. Ceza Dairesi 22/10/2013 tarihinde kararı onamıştır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

10. Mahkemenin 22/3/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

11. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

13. Ceza yargılamasının süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak bir kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirildiği veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi birtakım tedbirlerin uygulandığı tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak ise suç isnadına ilişkin nihai kararın verildiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (B.E., B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 34).

14. Ceza yargılamasının süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (B.E., § 29).

15. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 5 yıl 6 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

16. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

17. Başvurucu, eksik araştırma ve soruşturma sonucunda hakkında kamu davası açıldığını,

lekelenerek şüpheli durumundan sanık durumuna getirildiğini ve mağdur edildiğini, hakkında açılan kamu davası nedeniyle manevi olarak yıpratıldığını, sonuç olarak beraat ettiğini belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

18. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuru hakkına sahip olanlar" başlıklı 46. maddesinde kimlerin bireysel başvuru yapabileceği sayılmıştır. Anılan maddenin (1) numaralı fıkrasına göre bir kişinin Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmesi için üç temel ön koşulun birlikte bulunması gerekmektedir. Bu ön koşullar; başvurucunun kamu gücünün eylem veya işleminden ya da ihmalinden dolayı "güncel bir hakkının ihlal edildiği iddiasında"bulunması, iddia edilen ihlalden kişinin "kişisel olarak" ve "doğrudan" etkilenmiş olması ve bunların sonucunda başvurucunun "mağdur" olduğunu iddia etmesidir (Fetih Ahmet Özer, B. No: 2013/6179, 20/3/2014, § 24).

19. Bir başvurunun kabul edilebilmesi için başvurucunun sadece mağdur olduğunu ileri sürmesi yeterli olmayıp ihlalden doğrudan etkilendiğini yani mağdur olduğunu göstermesi veya mağdur olduğu konusunda Anayasa Mahkemesini ikna etmesi gerekir. Bu itibarla mağdur olduğu zannı veya şüphesi de mağdurluk statüsünün varlığı için yeterli değildir (Ayşe Hülya Potur, B. No: 2013/8479, 6/6/2014, § 24).

20. Bu kapsamda bir şüpheli hakkında yürütülen ceza soruşturmasının kovuşturmaya yer olmadığına dair kararla sonuçlanması veya açılmış olan davanın ertelenmesi, düşürülmesi ya da sanığın beraatine hükmedilmesi hâlinde makul sürede yargılanma hakkına ilişkin iddialara halel gelmemek şartıyla bu kişilerin adil yargılanma hakkının ihlali nedeniyle mağdur olduklarının kabulü mümkün değildir. Ancak bu durum, soruşturma veya kovuşturmaların yukarıda belirtilen sonuçlarının adil yargılanma hakkı dışındaki haklara etkisinin incelenmesine engel teşkil etmez (Mustafa Kamil Uzuner ve Mustafa Kadir Gül, B. No: 2013/3371, 9/3/2016, § 52).

21. Somut olayda başvurucu hakkında her ne kadar kamu davası açılmış ise de müştekinin beyanları dışında bir delil olmaması nedeniyle şikâyet konusu suç yönünden herhangi bir mahkûmiyet hükmü kurulmamış ve başvurucunun beraatine karar verilmiştir. Dolayısıyla başvurucunun bahse konu iddiaları bakımından mağdur sıfatı bulunmamaktadır.

22. Açıklanan gerekçelerle mağdurluk statüsünün bulunmadığı anlaşıldığından başvurucunun makul sürede yargılanma hakkına ilişkin şikâyeti dışındaki adil yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki şikâyetlerinin kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

23. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…"

24. Başvurucu, manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

25. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

26. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığındabaşvurucuya net 6.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

27. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1.Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 6.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 ve1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL harç oluşan yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin kapatılan Ankara 9. Sulh Ceza Mahkemesi (E.2008/824, K.2008/1304) yerine bakan Ankara 2. Sulh Ceza Mahkemesine GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 22/3/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ÖZTAŞ HAFRİYAT KUM ÇAKIL SANAYİ VE TİCARET A.Ş.

B. No: 2014/1128 | Karar tarihi: 22.03.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/1128

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ÖZTAŞ HAFRİYAT KUM ÇAKIL SANAYİ VE TİCARET A.Ş. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/1128)

Karar Tarihi: 22/3/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör : Abuzer YAZICIOĞLU

Başvurucu : Öztaş Hafriyat Kum Çakıl Sanayi ve Ticaret A.Ş.

Vekili : Av. Neslihan TÜRKAY

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; hakkında verilen idari para cezasına karşı yaptığı itirazın yasal hükümlerin hatalı uygulanması, yeterli araştırma yapılmadan, talep ve itirazları dikkate alınmadan sonuçlandırılarak reddine karar verilmesi nedenleriyle suç ve cezaların kanuniliği ilkesinin ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 22/1/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Anonim şirket olarak tüzel kişiliği bulunan başvurucu, 2006 yılı Aralık ayından itibaren dava konusu yer ve çevresinde kum, çakıl ve benzeri maden işleriyle uğraşmaktadır.

8. Başvurucunun Edirne İl özel İdaresi (İdare) tarafından onaylı maden işletme ruhsatı bulunmaktadır. Ruhsatla 2006 yılı Aralık ayından itibaren Edirne ili Merkez ilçesi Hatip köyü sınırları içinde bulunan 799, 800, 813 ve 822 parsel numaralı taşınmazlarda kum ve çakıl madeni işletmeye izin verilmektedir.

9. Başvurucunun maden işletme sahasına komşu taşınmaz malikleri tarafından Edirne 2. Asliye Hukuk Mahkemesine açılan müdahalenin önlenmesi davasının yargılama sürecinde yapılan keşifte, üçüncü kişilere ait 802 ve 821 parsel numaralı taşınmazlardan toplamda 1131,50 m2 kısmının maden sahasına katılmış olduğu bilirkişi raporlarında tespit edilmiş; durum ara kararla İdareye bildirilmiştir.

10. İhbar üzerine İdare tarafından 20/9/2011 tarihli ve 8383 sayılı kararla 4/6/1985 tarihli ve 3213 sayılı Maden Kanunu'nun 12. maddesinin beşinci fıkrası gereğince başvurucuya 237.615 TL idari para cezası uygulamıştır.

11. Başvurucu, idari yaptırıma tabi tutulan alanlarla ilgili hukuk yargılamasının devam ettiğini ve müdahalenin varlığının kesinleşmediğini, belirlenen ceza miktarının hatalı hesaplandığını, çelişkili bilirkişi raporları esas alınarak değerlendirme yapıldığını belirterek para cezasına itiraz etmiştir.

12. Edirne 2. Sulh Ceza Mahkemesi (Mahkeme), başvurucunun itirazına karşı ilgili idarenin yazılı görüşünü almış; müdahalenin önlenmesi davasına ilişkin yargılama evraklarını, keşif ve bilirkişi raporlarını temin etmiş; dosya üzerinden iki kez uzman bilirkişi incelemesi yaptırmıştır. Mahkeme 30/10/2013 tarihli kararı ile başvurucunun itirazını reddetmiştir. Mahkeme kararının ilgili bölümleri aşağıdaki gibidir:

"… Dosyanın maden mühendisi Abdullah Doğutürk'e tevdi edildiği, 12.11.2012 tarihli bilirkişi tarafından raporun sunulduğu, raporun sonuç bölümü 2 numaralı bendinde 'ruhsat sınırı dışında ekonomik değeri olan bir maden üretimi olmadığından dolayı uygulanan idari para cezasına gerek olmadığı ortaya çıkmaktadır' açıklamasının bulunduğu, bu nedenle dosyanın Ankara Nöbetçi Sulh Ceza Mahkemesine gönderilerek üç kişilik maden mühendisi bilirkişi heyetinden rapor istendiği, üç kişilik maden mühendisi bilirkişisinin 21.4.2013 tarihinde düzenlenen raporunda Edirne İl Özel İdaresinin ... idari para cezası kararının iptalini gerektirecek hukuka aykırı bir durum söz konusu olmadığı belirtilmiştir.

Tüm dosya kapsamından, itiraz eden şirketin ruhsat alanı dışında bulunan 802 ve 821 parsellerde (ruhsatsız alanda) üretim yapması nedeniyle MK 12. Madde gereği uygulanan idari para cezasının mevzuata uygun olduğu anlaşıldığından başvurunun reddine karar verilmiştir."

13. Başvurucunun karara itirazı, Edirne 4. Asliye Ceza Mahkemesinin 19/12/2013 tarihli kararı ile İlk Derece Mahkemesinin kararında itiraz dilekçesinde ileri sürülen iddiaların söz konusu kararın ortadan kaldırılmasını sağlayacak nitelikte görülmediği belirtilerek

reddedilmiştir.

14. Nihai karar, başvurucuya 30/12/2013 tarihinde tebliğ edilmiştir.

15. Başvurucu 22/1/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

16. 3213 sayılı Kanun'un 12. maddesinin beşinci fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Ruhsatı olmadan veya başkasına ait ruhsat alanı içerisinde üretim yapıldığının tespiti halinde faaliyetler durdurularak üretilen madene mülki idare tarafından el konulur. Bu fiili işleyenlere, bu fıkra kapsamında üretilmiş olup el konulan ve el konulma imkanı ortadan kalkmış olan tüm madenin ocak başı satış bedelinin üç katı tutarında idari para cezası uygulanır..."

17. 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 217. maddesi şöyledir:

"(1) Hâkim, kararını ancak duruşmaya getirilmiş ve huzurunda tartışılmış delillere dayandırabilir. Bu deliller hâkimin vicdani kanaatiyle serbestçe taktir edilir.

(2) Yüklenen suç, hukuka uygun bir şekilde elde edilmiş her türlü delille ispat edilebilir."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

18. Mahkemenin 22/3/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

19. Başvurucu Şirket, işletmesinin bulunduğu maden sahasının komşu parsellere bir taşması/müdahalesi bulunup bulunmadığının tespiti amacıyla Edirne 2. Asliye Hukuk Mahkemesinde açılan dava sonucunda maden sahasının Hazine ve şahıs arazisi olan komşu parsellere müdahaleli olduğunun tespit edildiğini, bu tespit üzerine Hazine tarafından hakkında açılan dava sonucu mevzuatta belirtildiği şekilde (bkz. § 16) 2.146.000 m2 taşma alanının maden çıkartılan bölümü olan 473,592 m2 üzerinden hesaplanan değer ile hakkında idari para cezası işlemi uygulandığını ancak komşu parsel sahibi tarafından açılan ve bireysel başvuru tarihi itibarıyla derdest olan davada yargılama süreci neticelenmeden ve taşma alanının tümü üzerinden hesaplanan değer ile hakkında idari para cezası işlemi uygulandığını, bu hususları itiraz mercileri önünde ileri sürmesine rağmen mevzuatın açıkça hatalı yorumlanarak itirazlarının reddedildiğini, bu nedenlerle "suç ve cezada kanunilik" ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüş ve idari para cezasının iptal edilmesi talebinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

20. Suç ve cezada kanunilik ilkesi, hukuk devletinin kurucu unsurlarından olup bu ilkenin Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak koruma alanı kapsamında yer aldığı kabul edilmektedir. Kanunilik ilkesi, genel olarak bütün hak ve özgürlüklerin düzenlenmesinde temel bir güvence oluşturmanın yanı sıra suç ve cezaların belirlenmesi bakımından özel bir anlam ve önemi haiz olup bu kapsamda kişilerin kanunen yasaklanmamış veya yaptırıma bağlanmamış fiillerden dolayı keyfî bir şekilde suçlanmaları ve cezalandırılmaları önlenmekte; buna ek olarak, suçlanan kişinin lehine olan düzenlemelerin geriye etkili olarak uygulanması sağlanmaktadır (Karlis A. Ş., B. No: 2013/849, 15/4/2014, §§ 23-33).

21. Kamu otoritesinin ve bunun bir sonucu olan ceza verme yetkisinin keyfî ve hukuk dışı amaçlarla kullanılmasının önlenebilmesi, kanunilik ilkesinin katı bir şekilde uygulanmasıyla mümkün olabilir. Bu doğrultuda kamu otoritesini temsil eden yasama, yürütme ve yargı erklerinin bu ilkeye saygılı hareket etmeleri, suç ve cezalara ilişkin kanuni düzenlemelerin sınırlarının yasama organı tarafından belirgin bir şekilde çizilmesi, yürütme organının sınırları kanunla belirlenmiş bir yetkiye dayanmaksızın düzenleyici işlemleri ile suç ve ceza ihdas etmemesi, ceza hukukunu uygulamakla görevli yargı organın da kanunlarda belirlenen suç ve cezaların kapsamını yorum yoluyla genişletmemesi gerekir (Karlis A.Ş., § 34).

22. Ceza yaptırımına ilişkin düzenlemelerin öngörülebilir ve erişilebilirliği noktasındaki öncelikli ölçü; mahkemelerin yorumunu ve hangi eylemlerin ne tür bir cezayla karşılık bulduğunu, gerektiğinde hukuki bir yardımla kişilerin bilebilmelerini sağlamasıdır. Bu bağlamda tüm ayrıntıların düzenleme içinde yer alması şart olmayıp bazı muhtemel belirsizliklerin yargısal yorumla zamanla açıklanıp aydınlatılması imkân dâhilindedir. Bu noktada önemli olan yorumla ulaşılan sonucun, eylemin özü açısından tutarlı ve makul kabul edilebilir olmasıdır (Efendi Yaldız, B. No: 1202, 25/3/2015, § 34).

23. Başvurucu, idari yaptırım kararının dayanağı olan Kanun'da müdahaleli olarak tespit edilen alanın esas alınmadığını aksine müdahaleli olarak tespit edilen alandan elde edilen maden miktarının esas alınmasının amaçlandığını, mera niteliğindeki taşınmazla ilgili müdahale tespiti sonrasında uygulanan idari para cezasının maden miktarı esas alınarak hesaplandığını ve buna itiraz etmediğini, itiraz konusu idari para cezasında yasal düzenlemenin hatalı yorumlanarak Kanun'da öngörülmeyen bir ceza belirlendiğini ileri sürmektedir.

24. Somut olayda, başvurucu hakkında düzenlenen idari para cezasının dayanağı olarak 3213 sayılı Kanun'un 12. maddesinin uygulandığı, başvurucunun emsal gösterdiği ve itiraz etmediğini belirttiği mera niteliğindeki taşınmaza ilişkin idari para cezasıyla ilgili olarak yargı merciine başvurulmadığı, şikâyet konusu idari yaptırımın yargı denetiminden geçtiği, başvurucunun itirazlarını yargı makamlarına ulaştırdığı ve itirazların yasal düzenlemenin yorumundan kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

25. Anayasa Mahkemesinin görevi, kanun hükümlerinin nasıl yorumlanması gerektiğini belirlemek değil bunun ötesinde uygulamaya yansıyan yorumun başvurucu tarafından ilgili tarihte geçerli olan "hukuk" kapsamında makul ölçüde öngörülebilir olup olmadığını incelemektir. Bu bağlamda Mahkeme kararında, bariz takdir hatası veya açık birkeyfîlik oluşturan bir durumun veya yorumun bulunmadığı, kişilerin davranışlarının sonuçlarını öngörebilecek ölçüde açık ve anlaşılabilir olduğu değerlendirilmektedir.

26. Açıklanan nedenlerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Suç ve cezaların kanuniliği ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 22/3/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ASYA OKTAY VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/3549 | Karar tarihi: 22.03.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/3549

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ASYA OKTAY VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/3549)

Karar Tarihi: 22/3/2017

R.G. Tarih ve Sayı: 21/4/2017-30045

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör Yrd. : Ceren Sedef EREN

Başvurucular : 1. Asya OKTAY

2. Azize KARAASLAN

3. Hasan KARAASLAN

4. Hasiye AKKOYUN

5. Ayşe KARAASLAN

6. Azize KARAASLAN

7. Gamra TARHAN

8. Güle DEMİR

9. Güli DOĞAN

10. Hüseyin KARAASLAN

11. Reşit KARAASLAN

12. Ayten KARAASLAN

13. Ali KARAASLAN

14. Abas KARAASLAN

15. İdan KARAASLAN

16. Mehmet Şirin AYDIN

17. Abdulhalim AYDIN

18. Eyyüp Sabir AYDIN

19. Nadire AYDIN

20. Güla Dicle AYDIN

21. Nurhayat AYDIN KAYHAN

Vekili : Av. Yılmaz FİDAN

22. Bessi KURTAY

23. Zahre SARIBOĞA

24. Reşşi POLAT

25. Mecit SARIBOĞA

26. Bedran SARIBOĞA

27. Nezire SARIBOĞA

28. Şaha KARAKUŞ

Vekili : Av. Orhan SEZER

29. Mahmut YUSUFOĞLU

30.İzzettin YUSUFOĞLU

31. Haşım YUSUFOĞLU

32. Nurettin YUSUFOĞLU

33. Süleyman YUSUFOĞLU

34. Hadi YUSUFOĞLU

35. Mustafa YUSUFOGLU

36. Şeri YUSUFOĞLU

37. Gemra ERTAŞ

38. Şaha AYDOĞAN

39. Miçhim YUSUFOĞLU

40. Mehmet Şerif YUSUFOĞLU

41. Zerga GÜMÜŞ

42. Hamza YUSUFOĞLU

43. Şemse KILINÇASLAN

44. Ferit YUSUFOĞLU

Vekili : Av. Mehmet Beşir ABAK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvurular11/9/2014 tarihi ve devamında yapılmıştır.

3. Başvurular, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. 2014/13266, 2014/13267, 2014/13341, 2014/13342, 2015/1973 ve 2015/1986 sayılı bireysel başvuru dosyaları konu yönünden hukuki irtibat nedeniyle 2014/3549 sayılı dosya üzerinde birleştirilmiştir.

6. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

7. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

9. Başvuruculardan bir kısmının babası olan muris Mehmet Yusufoğlu'nun 1966 yılında Kızıltepe Kadastro Mahkemesinde farklı parseller yönünden açtığı kadastro tespitine itiraz davaları ile yine bir kısım başvurucunun babası olan muris Ahmet Sarıboğa'nın 1966 yılında anılan Mahkemede açtığı kadastro tespitine itiraz davası; başvurucular Abdulhalim Aydın ve Mehmet Şirin Aydın'ın babaları, başvurucular Eyyüp Sabir Aydın, Güle Dicle Aydın, Nurhayat Aydın Kayhan'ın dedesi ve başvurucu Nadire Aydın'ın mirasçısı olduğu eşinin babası olan muris Diyap Aydın'ın 1966 yılında anılan Mahkemede açtığı 1966/164 Esas sayılı kadastro tespitine itiraz davası üzerinde birleştirilmiş; söz konusu davaya bir kısım başvurucunun babası olan muris Abdurrahman Karaaslan 28/2/1966 tarihinde müdahil olmuştur. Kızıltepe Kadastro Mahkemesinin kapatılmasıyla Mardin Kadastro Mahkemesine devredilen davayerel Mahkeme aşamasında derdest durumdadır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

10. Mahkemenin 22/3/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

11. Başvurucular, makul sürede yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

1. Başvurucular Mehmet Şirin Aydın ve Nurhayat Aydın Kayhan Yönünden

12.30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası şu şekildedir:

"Bireysel başvuruların incelenmesinde, bu Kanun ve İçtüzükte hüküm bulunmayan hâllerde ilgili usul kanunlarının bireysel başvurunun niteliğine uygun hükümleri uygulanır."

13. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 84. maddesinin (1) numaralı fıkrası şu şekildedir:

"Bireysel başvuruların incelenmesinde, kararların infazında Kanun ve İçtüzükte hüküm bulunmayan hâllerde ilgili usul kanunlarının bireysel başvurunun niteliğine uygun hükümleri uygulanır."

14. Başvurucuların bireysel başvuru tarihinden sonra vefat etmeleri hâlinde uygulanacak usule dair 6216 sayılı Kanun'da ve İçtüzük'te bir hüküm bulunmamaktadır. Dolayısıyla yukarıda yer verilen hükümler uyarınca başvurucuların başvuru tarihinden sonra vefat etmeleri hâlinde uygulanacak usule dair ilgili usul kanunlarında bireysel başvurunun niteliğine uygun düşen hükümlerin varlığı araştırılmalıdır.

15. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun "Dava sırasında taraflardan birinin ölümü" kenar başlıklı 55. maddesinin (1) numaralı fıkrası şu şekildedir:

"Taraflardan birinin ölümü hâlinde, mirasçılar mirası kabul veya reddetmemişse, bu hususta kanunla belirlenen süreler geçinceye kadar dava ertelenir. Bununla beraber hâkim, gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde, talep üzerine davayı takip için kayyım atanmasına karar verebilir."

16. 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 606. maddesi şu şekildedir:

"Miras, üç ay içinde reddolunabilir.

Bu süre, yasal mirasçılar için mirasçı olduklarını daha sonra öğrendikleri ispat edilmedikçe mirasbırakanın ölümünü öğrendikleri; vasiyetname ile atanmış mirasçılar için mirasbırakanın tasarrufunun kendilerine resmen bildirildiği tarihten işlemeye başlar."

17. 4721 sayılı Kanun'un 607. maddesi şu şekildedir:

"Koruma önlemi olarak terekenin yazımı hâlinde mirası ret süresi, yasal ve atanmış mirasçılar için yazım işleminin sona erdiğinin sulh hâkimi tarafından kendilerine bildirilmesiyle başlar."

18. Uygulamada, hukuk yargılamalarında taraflardan birinin ölümü hâlinde dava sonunda verilecek hükmün olumlu veya olumsuz bir şekilde mirasçıların haklarını etkilemesi nedeniyle davaya mirasçılar tarafından devam edilebileceğinin kabul edildiği hâllerde mahkemelerce mirasçılara usulüne uygun şekilde tebligat yapılarak mirası reddetmeyen mirasçıların mecburi dava arkadaşı olarak davada yer almalarının sağlandığı görülmektedir (Yargıtay 21. Hukuk Dairesi E.2015/20127, K.2015/21189, 26/11/2015).

19. Asli görevi Anayasa'yı yorumlamak, böylece Anayasa'da yer alan temel hak ve özgürlüklerin kapsam ve sınırlarını belirlemek olan Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru yolunda başvurucuların başvuru tarihinden sonra vefat etmeleri hâlinde yukarıda yer verilen usulü benimseyerek4721 sayılı Kanun'unanılan hükümlerindeki tarihleri tespit etme ve buna göre mirası reddetmeyen mirasçıların başvuruya devam etmelerini sağlama yükümlülüklerini üstlenmesinin, Mahkemenin asli görevini yerine getirmesi önünde engel teşkil edecek ve böylelikle Mahkemeyi temel işlevinden uzaklaştırabilecek olması nedeniyle bireysel başvurunun niteliğine uygun düşmediği görülmektedir.

20. İçtüzük'ün 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ç) bendine göre başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir sebebin olmadığı kanaatine varılması hâlinde başvurunun düşmesine karar verilebilir. Bununla birlikte İçtüzük'ün 80. maddesinin (2) numaralı fıkrası gereği Anayasa'nın uygulanması, yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurunun incelenmesine devam edilebileceği öngörülmüştür.

21. Yukarıda yer verilen açıklamalar doğrultusunda Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâller gibi başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir sebebin olmadığı kanaatine varıldığı durumlarda başvuruculaların vefat etmesi hâlinde başvuruya devam edilmesinin sağlanması yönünden öncelikli yükümlülüğün başvuruya devam etme hakları olan şahıslarda bulunduğu kabul edilmelidir. Somut olayda, başvurucular Mehmet Şirin Aydın ve Nurhayat Aydın Kayhan'ın başvuru tarihinden sonra sırasıyla 1/4/2015 ve 5/4/2016 tarihlerinde vefat ettikleri tespit edilmiştir. Anılan tarihlerden itibaren makul bir süre içinde başvuruya mirasçı olarak devam edilmek istendiğine dair bir talepte bulunulmadığı gibi başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan başka herhangi bir nedenin varlığından da söz edilemeyeceği anlaşılmaktadır.

22. Açıklanan nedenlerle başvurucular Mehmet Şirin Aydın ve Nurhayat Aydın Kayhan yönünden başvurunun düşmesine karar verilmesi gerekir.

2. Başvurucular Azize Karaaslan, Güli Doğan, Abas Karaaslan ve İdan Karaaslan Yönünden

23. 6216 sayılı Kanun’un 47. maddesinin (3),48. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları uyarınca bireysel başvuruda,kamu gücünün neden olduğu iddia edilen ihlale dair olayların tarih sırasına göre özeti yapılmalı; bireysel başvuru kapsamındaki hakların ne şekilde ihlal edildiği ve buna ilişkin gerekçeler ve deliller açıklanmalıdır (Veli Özdemir, B. No: 2013/276, 9/1/2014, §§ 19, 20).

24. Somut olayda bireysel başvuru formlarında başvurucular Azize Karaaslan, Güli Doğan ve Abas Karaaslan'ın şikâyet konusu yargılama sürecinde müdahil davacı olan Abdurrahman Karaaslan'ın mirasçıları oldukları belirtilmesine rağmen anılan şahsa ilişkin veraset ilamına göre söz konusu başvuruculaların Abdurrahman Karaaslan mirasçıları olmadıkları, ayrıca başvuruya dayanak olarak sunulan belgelerden de anılan başvuruculaların şikâyet konusu davaya taraf olup olmadıklarının teyit edilemediği, dolayısıyla ihlal iddiasına ilişkin delillerini sunma, temel hak ve özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin açıklamalarda bulunma yönündeki yükümlülüklerini yerine getirmeyen başvurucular tarafından ileri sürülen iddiaların kanıtlanamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

25. Başvurucu İdan Karaaslan ise bireysel başvuru formunda şikâyet konusu davaya müdahil olan Reşit Karaaslan mirasçısı sıfatıyla davaya taraf olduğunu ancak murisi Reşit Karaaslan'ın davaya müdahillik tarihinin bilinmediğini iddia etmiş, Mardin Kadastro Mahkemesine başvurucu İdan Karaaslan ya da murisi Reşit Karaaslan'ın şikâyet konusu davaya hangi tarihte müdahil olduklarının sorulması üzerine anılan Mahkeme 19/01/2015 tarihli cevabında başvurucu İdan Karaaslan'ın söz konusu davaya müdahilliği ile ilgili bir dilekçe ya da ara karara rastlanılmadığını belirtmiştir. Başvurucunun murisi olan babası Reşit Karaaslan'ın yapılan nüfus kaydı sorgulamasında anılan şahsın 25/9/1965 tarihinde vefat ettiği, dolayısıyla 1966 yılında açılan davaya müdahale talebinde bulunmasının mümkün olmadığı, başvuruya dayanak olarak sunulan belgelerden de başvurucu İdan Karaaslan'ın şikâyet konusu davaya taraf olup olmadığının teyit edilemediği görüldüğünden

ihlal iddiasına ilişkin delillerini sunma, temel hak ve özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin açıklamalarda bulunma yönündeki yükümlülüğünü yerine getirmeyen başvurucu tarafından ileri sürülen iddiaların kanıtlanamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

26. Açıklanan nedenlerle başvurunun başvurucular Azize Karaaslan (6 numaralı), Güli Doğan, Abas Karaaslan ve İdan Karaaslan yönündendiğer kabul edilebilirlik koşulları bakımından incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

3. Diğer Başvurucular Yönünden

27. Diğer başvurucular yönünden açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

28. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

29. Başvuruya konu dava, başvurucuların murislerinden intikalle takip etmekte oldukları bir uyuşmazlık olup bu yönüyle makul süre değerlendirmesi bakımından dikkate alınacak sürenin başlangıç anı, mirasçının yargılamaya katıldığı an değil somut olayda muris açısından değerlendirmeye esas alınan sürenin başlangıç anıdır (Gülseren Gürdal ve diğerleri, B. No: 2013/1115, 5/12/2013, § 51).

30. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

31. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık elli bir yıllık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

32. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

33. Başvurucular uzun süren yargılama nedeniyle taşınmazlarını kullanamadıklarınıbelirterek Anayasa’nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet haklarının da ihlal edildiğini iddia etmişlerse de, başvurucuların makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiği yönünde yukarıda yer verilen tespitler ışığında, mülkiyet haklarının ihlal edildiği yönündeki iddialarının ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

34. 6216 sayılı Kanun’un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir …”

35. Başvurucular, manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

36. Somut olayda, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

37. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında şikâyet konusu davadaki taraf sayısı ve başvurucular murislerinin tüm mirasçılarının sayısı da dikkate alındığında başvuruculara karara ekli tabloda gösterilen miktarlarda manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

38. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç bedelinin başvurucular Asya Oktay, Azize Karaaslan (2 numaralı), Hasan Karaaslan, Hasiye Akkoyun, Ayşe Karaaslan, Gamra Tarhan, Güle Demir, Hüseyin Karaaslan, Reşit Karaaslan, Ayten Karaaslan ve Ali Karaaslan'a müştereken; 206.10 TL harç bedelinin başvurucu Abdulhalim Aydın'a münferiden; 206.10 TL harç bedelinin başvurucular Eyyüp Sabir Aydın, Nadire Aydın ve Güla Dicle Aydın'a müştereken; 226.90 TL harç bedelinin başvurucular Bessi Kurtay, Zahre Sarıboğa, Reşşi Polat, Mecit Sarıboğa, Bedran Sarıboğa, Nezire Sarıboğa ve Şaha Karakuş'a müştereken; 226,90 TL harç bedelinin Mahmut Yusufoğlu, İzzettin Yusufoğlu, Haşım Yusufoğlu, Nurettin Yusufoğlu, Süleyman Yusufoğlu, Hadi Yusufoğlu, Mustafa Yusufoğlu, Şeri Yusufoğlu, Gemra Ertaş, Şaha Aydoğan,Miçhim Yusufoğlu,Mehmet Şerif Yusufoğlu, Zerga Gümüş, Hamza Yusufoğlu, Şemse Kılınçaslan ve Ferit Yusufoğlu'na müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

39. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 1.800 TL vekâlet ücretinin başvurucular Asya Oktay, Azize Karaaslan (2 numaralı), Hasan Karaaslan, Hasiye Akkoyun, Ayşe Karaaslan, Gamra Tarhan, Güle Demir, Hüseyin Karaaslan, Reşit Karaaslan, Ayten Karaaslan, Ali Karaaslan, Abdulhalim Aydın, Eyyüp Sabir Aydın, Nadire Aydın ve Güla Dicle Aydın'a müştereken; 1.800 TL vekâlet ücretinin başvurucular Bessi Kurtay, Zahre Sarıboğa, Reşşi Polat, Mecit Sarıboğa, Bedran Sarıboğa, Nezire Sarıboğa ve Şaha Karakuş'a müştereken; 1.800 TL vekâlet ücretinin başvurucular Mahmut Yusufoğlu, İzzettin Yusufoğlu, Haşım Yusufoğlu, Nurettin Yusufoğlu, Süleyman Yusufoğlu, Hadi Yusufoğlu, Mustafa Yusufoğlu, Şeri Yusufoğlu, Gemra Ertaş, Şaha Aydoğan,Miçhim Yusufoğlu,Mehmet Şerif Yusufoğlu, Zerga Gümüş, Hamza Yusufoğlu, Şemse Kılınçaslan ve Ferit Yusufoğlu'na müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Başvurucular Mehmet Şirin Aydın ve Nurhayat Aydın Kayhan yönünden başvurunun DÜŞMESİNE,

2.Başvurucular Azize Karaaslan (6 numaralı), Güli Doğan, Abas Karaaslan ve İdan Karaaslan yönünden başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Diğer başvurucular yönünden makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Diğer başvurucular yönünden Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul

sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvuruculara ekli tabloda gösterilen miktarlarda manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 1. 206,10 TL harç bedelinin başvurucular Asya Oktay, Azize Karaaslan (2 numaralı), Hasan Karaaslan, Hasiye Akkoyun, Ayşe Karaaslan, Gamra Tarhan,Güle Demir, Hüseyin Karaaslan, Reşit Karaaslan, Ayten Karaaslan ve Ali Karaaslan'a MÜŞTEREKEN; 206.10 TL harç bedelinin başvurucu Abdulhalim Aydın'a MÜNFERİDEN; 206.10 TL harç bedelinin başvurucular Eyyüp Sabir Aydın, Nadire Aydın ve Güla Dicle Aydın'a MÜŞTEREKEN; 226.90 TL harç bedelinin başvurucular Bessi Kurtay, Zahre Sarıboğa, Reşşi Polat, Mecit Sarıboğa, Bedran Sarıboğa, Nezire Sarıboğa ve Şaha Karakuş'a MÜŞTEREKEN; 226,90 TL harç bedelinin Mahmut Yusufoğlu,İzzettin Yusufoğlu, Haşım Yusufoğlu, Nurettin Yusufoğlu, Süleyman Yusufoğlu, Hadi Yusufoğlu, Mustafa Yusufoğlu, Şeri Yusufoğlu, Gemra Ertaş, Şaha Aydoğan,Miçhim Yusufoğlu,Mehmet Şerif Yusufoğlu, Zerga Gümüş, Hamza Yusufoğlu, Şemse Kılınçaslan ve Ferit Yusufoğlu'na MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

2. 1.800 TL vekâlet ücretinin başvurucular Asya Oktay, Azize Karaaslan (2 numaralı), Hasan Karaaslan, Hasiye Akkoyun, Ayşe Karaaslan, Gamra Tarhan,Güle Demir, Hüseyin Karaaslan, Reşit Karaaslan, Ayten Karaaslan, Ali Karaaslan, Abdulhalim Aydın, Eyyüp Sabir Aydın, Nadire Aydın ve Güla Dicle Aydın'a MÜŞTEREKEN; 1.800 TL vekâlet ücretinin başvurucular Bessi Kurtay, Zahre Sarıboğa, Reşşi Polat, Mecit Sarıboğa, Bedran Sarıboğa, Nezire Sarıboğa ve Şaha Karakuş'a MÜŞTEREKEN; 1.800 TL vekâlet ücretinin başvurucular Mahmut Yusufoğlu, İzzettin Yusufoğlu, Haşım Yusufoğlu, Nurettin Yusufoğlu, Süleyman Yusufoğlu, Hadi Yusufoğlu, Mustafa Yusufoğlu, Şeri Yusufoğlu,Gemra Ertaş, Şaha Aydoğan,Miçhim Yusufoğlu,Mehmet Şerif Yusufoğlu, Zerga Gümüş, Hamza Yusufoğlu, Şemse Kılınçaslan ve Ferit Yusufoğlu'na MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Mardin Kadastro Mahkemesine (E.2013/54) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 22/3/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BAŞVURUCULAR TAZMİNAT MİKTARI

DİYAP AYDIN MİRASÇISI BAŞVURUCULAR 1. Abdulhalim AYDIN 4.700 TL

2. Eyyüp Sabir AYDIN 3. Nadire AYDIN 4. Güla Dicle AYDIN AYRI AYRI NET 800 TL

ABDURRAHMAN KARAASLAN MİRASÇISI BAŞVURUCULAR 1. Asya OKTAY 2. Azize KARAASLAN (2 numaralı) 3. Hasan KARAASLAN 4. Hasiye AKKOYUN 5. Ayşe KARAASLAN 6. Gamra TARHAN 7. Güle DEMİR 8. Hüseyin KARAASLAN 9. Reşit KARAASLAN 10. Ayten KARAASLAN 11. Ali KARAASLAN AYRI AYRI NET 1.200 TL

MEHMET YUSUFOĞLU MİRASÇISI BAŞVURUCULAR 1. Mahmut YUSUFOĞLU 2. İzzettin YUSUFOĞLU 3. Haşım YUSUFOĞLU 4. Nurettin YUSUFOĞLU 5. Süleyman YUSUFOĞLU 6. Hadi YUSUFOĞLU 7. Mustafa YUSUFOGLU 8. Şeri YUSUFOĞLU 9. Gemra ERTAŞ 10. Şaha AYDOĞAN 11. Miçhim YUSUFOĞLU 12. Mehmet Şerif YUSUFOĞLU 13. Zerga GÜMÜŞ 14. Hamza YUSUFOĞLU 15. Şemse KILINÇASLAN 16. Ferit YUSUFOĞLU AYRI AYRI NET 900

TL

AHMET SARIBOĞA MİRASÇISI BAŞVURUCULAR 1. Bessi KURTAY 2. Zahre SARIBOĞA 3. Reşşi POLAT 4. Mecit SARIBOĞA 5. Bedran SARIBOĞA 6. Nezire SARIBOĞA 7. Şaha KARAKUŞ AYRI AYRI NET 1.750 TL

MEHMET ALİ DÜNDAR VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/7695 | Karar tarihi: 22.03.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/7695

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET ALİ DÜNDAR VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/7695)

Karar Tarihi: 22/3/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör Yrd. : Ceren Sedef EREN

Başvurucular : 1. Mehmet Ali DÜNDAR

2. Abdulkadir DÜNDAR

3. Davut DÖNDER

4. İsmail DÖNDER

5. Mehmet DÜNDAR

6. Sait DÜNDAR

7. Şemsettin DÖNDER

8. Abdulhakim DÜNDAR

9. İbrahim DÜNDAR

10. Beşir DÖNDER

11. Beşir DÜNDAR

12. Mehmet Selim DÜNDAR

13. Melesi DÖNDER

14. Ramazan DÜNDAR

15. Ahmet DÜNDAR

16. Halis DÖNDER

17. Selanik DÜNDAR

18. Mahmut DÜNDAR

19. Lokman DÜNDAR

20. Mahmut DÜNDAR

Vekili : Av. İsmail DOĞAN

21. Şeyhmus AKSOY

Vekili : Av. Ali AYDEMİR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvurular 29/5/2014 tarihinde ve devamında yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvuruların kabul edilebilir olduğuna karar verilmiştir.

5. 2014/9900 ve 2014/13482 sayılı bireysel başvuru dosyalarının konu yönünden hukuki irtibat nedeniyle 2014/7695 sayılı dosya üzerinde birleştirilmesine karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu Şeyhmus Aksoy'un 31/7/2001 tarihinde Kızıltepe 1. Asliye Hukuk Mahkemesinde diğer başvurucular aleyhine açtığı tapu iptali ve tescil davası hakkında 5/3/2014 tarihinde davanın takipsiz bırakılması nedeniyle dosyanın işlemden kaldırılmasına karar verilmiş, dava dilekçesinin süresinde yenilenmesi üzerine devam eden dava hakkında 2/10/2015 tarihinde tekrar davanın takipsiz bırakılması üzerine ikinci kez dosyanın işlemden kaldırılmasına karar verilmiştir. Dava dosyasının işlemden kaldırıldığı tarihten itibaren süresinde davanın yenilenmediği anlaşıldığından 7/3/2016 tarihinde davanın açılmamış sayılması kararı verilmekle dosya söz konusu yerel Mahkeme kararının taraflara tebliği aşamasındadır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 22/3/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucular, makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

A. Başvurucu Abdulhakim Dündar Yönünden

11. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (3),48. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları uyarınca bireysel başvuruda,kamu gücünün neden olduğu iddia edilen ihlale dair olayların tarih sırasına göre özeti yapılmalı; bireysel başvuru kapsamındaki hakların ne şekilde ihlal edildiği ve buna ilişkin gerekçeler ve deliller açıklanmalıdır (Veli Özdemir, B. No: 2013/276, 9/1/2014, §§ 19, 20).

12. Somut olayda bireysel başvuru dosyasına sunulan bilgi ve belgelerden başvurucu Abdulhakim Dündar'ın şikâyet konusu yargılama sürecinde taraf olup olmadığının anlaşılamadığı, dolayısıyla ihlal iddiasına ilişkin delillerini sunma ile temel hak ve özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin açıklamalarda bulunma yönündeki yükümlülüklerini yerine getirmeyen başvurucu tarafından ileri sürülen iddiaların kanıtlanamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

13. Açıklanan nedenlerle başvurunun başvurucu Abdulhakim Dündar yönünden diğer kabul edilebilirlik koşulları bakımından incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

14. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

15. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

16. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 15 yıl 7 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

17. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

18. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir..."

19. Başvurucular, manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

20. Somut olayda, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

21. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında şikâyet konusu yargılama sürecinde davacı olan başvurucu Şeyhmus Aksoy'a; davasını takipsiz bırakması

nedeniyle iki defa dava dosyasının işlemden kaldırıldığı ve bu suretle yargılamanın uzamasında anılan başvurucuya atfedilebilecek bir gecikme döneminin olduğu, ayrıca söz konusu davadaki taraf sayısı ile dava konusu hukuki menfaat de göz önüne alındığında net 9.500 TL; diğer başvurucular Mehmet Ali Dündar, Abdulkadir Dündar, Davut Dönder, İsmail Dönder, Mehmet Dündar, Sait Dündar, Şemsettin Dönder, İbrahim Dündar, Beşir Dönder, Beşir Dündar, Mehmet Selim Dündar, Melesi Dönder, Ramazan Dündar, Ahmet Dündar, Halis Dönder, Selanik Dündar, Mahmut Dündar (18 numaralı), Lokman Dündar ve Mahmut Dündar'a (20 numaralı) ise yine şikâyet konusu yargılama sürecindeki taraf sayısı ve dava konusu hukuki menfaat dikkate alındığında ayrı ayrı net 13.500 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

22. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucu Şeyhmus Aksoy'a münferiden, başvurucular Mehmet Ali Dündar, Abdulkadir Dündar, Davut Dönder, İsmail Dönder, Sait Dündar, İbrahim Dündar, Beşir Dönder, Beşir Dündar, Mehmet Selim Dündar, Melesi Dönder, Ramazan Dündar, Ahmet Dündar, Halis Dönder, Selanik Dündar, Lokman Dündar ve Mahmut Dündar'a (20 numaralı) müştereken, yine başvurucular Mahmut Dündar (18 numaralı), Mehmet Dündar ve Şemsettin Dönder'e de müşterekenödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun başvurucu Abdulhakim Dündar yönünden açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Diğer başvurucular yönünden Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucu Şeyhmus Aksoy'a net 9.500 TL, diğer başvurucular Mehmet Ali Dündar, Abdulkadir Dündar, Davut Dönder, İsmail Dönder, Mehmet Dündar, Sait Dündar, Şemsettin Dönder, İbrahim Dündar, Beşir Dönder, Beşir Dündar, Mehmet Selim Dündar, Melesi Dönder, Ramazan Dündar, Ahmet Dündar, Halis Dönder, Selanik Dündar, Mahmut Dündar (18 numaralı), Lokman Dündar ve Mahmut Dündar'a (20 numaralı) ise ayrı ayrı net 13.500 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucu Şeyhmus Aksoy'a MÜNFERİDEN, başvurucular Mehmet Ali Dündar, Abdulkadir Dündar, Davut Dönder, İsmail Dönder, Sait Dündar, İbrahim Dündar, Beşir Dönder, Beşir Dündar, Mehmet Selim Dündar, Melesi Dönder, Ramazan Dündar, Ahmet Dündar, Halis Dönder, Selanik Dündar, Lokman Dündar ve Mahmut Dündar'a (20 numaralı) MÜŞTEREKEN, yine başvurucular Mahmut Dündar (18 numaralı), Mehmet Dündar ve Şemsettin Dönder'e de MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Kızıltepe 1. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2001/269, K.2016/425) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 22/3/2017 tarihinde

OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AHMET SAVCI VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/7697 | Karar tarihi: 22.03.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/7697

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AHMET SAVCI VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/7697)

Karar Tarihi: 22/3/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör Yrd. : Ceren Sedef EREN

Başvurucular : 1. Ahmet SAVCI

2. Ayşe HAZAR

3. Cemil SARIDAĞ

4. Emine İLBOĞA

5. Faruk SARIDAĞ

6. Hıdır SAVCI

7. Hıssa SARIDAĞ

8. İbrahim SARIDAĞ

9. İbrahim SAVCI

10. Mehmet SAVCI

11. Meryem KORHAN

12. Mesut SARIDAĞ

13. Nücüde SARIDAĞ

14. Şükran SARIDAĞ

15. Türkan SARIDAĞ

16. Zahra DÜZGÖREN

17. Zeynep HAZAR

18. Zübeyde YILDIRIM

Vekili : Av. Ali AYDEMİR

19. Abdullah SARIDAĞ

20. Ayşe ÇINAR

21. Emine KILIÇ

22. Emine SARIDAĞ

23. Hadice SARIDAĞ

24. Halil SARIDAĞ

25. Halime BALU

26. Mehmet SARIDAĞ

27. Mehmet SARIDAĞ

28. Meryem SARIDAĞ

29. Musa SARIDAĞ

30. Sara DÖNDER

31. Selman SARIDAĞ

32. Yüksel SARIDAĞ

33. Zehra SARIDAĞ

Vekili : Av. Hakan GELERİ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvurular 29/5/2014, 19/8/2014 ve 17/11/2014 tarihlerinde yapılmıştır.

3. Başvurular, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvuruların kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. 2014/13505 ve 2014/17983 sayılı bireysel başvuru dosyaları konu yönünden hukuki irtibat nedeniyle 2014/7697 sayılı dosya üzerinde birleştirilmiştir.

6. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

7. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

9. Başvurucular İbrahim Savcı, Emine İlboğa, Zahra Düzgören, Ahmet Savcı, Zeynep Hazar, Hıdır Savcı, Zübeyde Yıldırım, Ayşe Hazar, Meryem Korhan ve Mehmet Savcı'nın babaları olan muris Halef Savcı ile başvurucular Mesut Sarıdağ,Şükran Sarıdağ, Türkan Sarıdağ, Cemil Sarıdağ, Musa Sarıdağ, Emine Kılıç ve Yüksel Sarıdağ'ın babaları, başvurucu Hıssa Sarıdağ'ın ise eşi olan muris Yusuf Sarıdağ'ın 21/7/1978 tarihinde Kızıltepe Kadastro Mahkemesinde açtıkları kadastro tespitine itiraz davası, anılan Mahkemenin kapatılmasıyla Mardin Kadastro Mahkemesine gönderilmiştir. Söz konusu dava, yerel Mahkeme aşamasında derdest durumdadır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

10. Mahkemenin 22/3/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

11. Başvurucular, makul sürede yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

1. Başvurucular Halil Sarıdağ, İbrahim Sarıdağ, Nücüde Sarıdağ, Faruk Sarıdağ, Halime Balu, Zehra Sarıdağ, Ayşe Çınar, Sara Dönder, Hadice Sarıdağ, Mehmet Sarıdağ, Abdullah Sarıdağ, Meryem Sarıdağ, Mehmet Sarıdağ, Emine Sarıdağ ve Selman Sarıdağ Yönünden

12. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (3),48. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları uyarınca bireysel başvuruda,kamu gücünün neden olduğu iddia edilen ihlale dair olayların tarih sırasına göre özeti yapılmalı; bireysel başvuru kapsamındaki hakların ne şekilde ihlal edildiği ve buna ilişkin gerekçeler ve deliller açıklanmalıdır (Veli Özdemir, B. No: 2013/276, 9/1/2014, §§ 19, 20).

13.Somut olayda anılan başvurucular bireysel başvuru formlarında, şikâyet konusu yargılama sürecinde davacı olan Yusuf Sarıdağ ve Ali Sarıdağ'ın mirasçıları olduklarını ileri sürmelerine rağmen anılan şahısların mirasçıları olmadıkları, ayrıca sunulan belgelerden şikâyet konusu yargılama sürecine taraf olduklarının teyit edilemediği görüldüğünden söz konusu başvurucuların, ihlal iddiasına ilişkin delillerini sunma ve temel hak ve özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin açıklamalarda bulunma yönündeki yükümlülüklerini yerine getirmedikleri, dolayısıyla ileri sürülen iddialarının kanıtlanamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

14. Açıklanan nedenlerle başvurunun başvurucular Halil Sarıdağ, İbrahim Sarıdağ, Nücüde Sarıdağ, Faruk Sarıdağ, Halime Balu, Zehra Sarıdağ, Ayşe Çınar, Sara Dönder, Hadice Sarıdağ, Mehmet Sarıdağ, Abdullah Sarıdağ, Meryem Sarıdağ, Mehmet Sarıdağ, Emine Sarıdağ ve Selman Sarıdağ yönünden diğer kabul edilebilirlik koşulları bakımından incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Diğer Başvurucular Yönünden

15. Diğer başvurucular yönünden açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

16. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

17. Başvuruya konu dava, başvuruculaın murislerinden intikalle takip etmekte oldukları bir uyuşmazlık olup bu yönüyle makul süre değerlendirmesi bakımından dikkate alınacak sürenin başlangıç anı, mirasçının yargılamaya katıldığı an değil somut olayda muris açısından değerlendirmeye esas alınan sürenin başlangıç anıdır (Gülseren Gürdal ve diğerleri, B. No: 2013/1115, 5/12/2013, § 51).

18. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

19. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 39 yıllık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

20. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

21. Başvurucular, uzun süren yargılama nedeniyle taşınmazlarını kullanamadıklarınıbelirterek Anayasa’nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet haklarının da ihlal edildiğini iddia etmişlerse de başvuruculaın makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiği yönünde yukarıda yer verilen tespitler ışığında mülkiyet haklarının ihlal edildiği yönündeki iddialarının ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

22. 6216 sayılı Kanun’un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

23. Başvurucular, manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

24. Somut olayda, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

25. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında -şikâyet konusu davadaki taraf sayısı, dava değeri ve başvurucular murislerinin tüm mirasçılarının sayısı da dikkate alındığında- başvurucular İbrahim Savcı, Emine İlboğa, Zahra Düzgören, Ahmet

Savcı, Zeynep Hazar, Hıdır Savcı, Zübeyde Yıldırım, Ayşe Hazar, Meryem Korhan ve Mehmet Savcı'ya ayrı ayrı net 1.450 TL; başvurucular Mesut Sarıdağ,Şükran Sarıdağ, Türkan Sarıdağ, Cemil Sarıdağ, Musa Sarıdağ, Emine Kılıç, Yüksel Sarıdağ ve Hıssa Sarıdağ'a ise ayrı ayrı net 2.350 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

26. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç bedelinin başvurucular İbrahim Savcı, Emine İlboğa, Zahra Düzgören, Ahmet Savcı, Zeynep Hazar, Hıdır Savcı, Zübeyde Yıldırım, Ayşe Hazar, Meryem Korhan ve Mehmet Savcı'ya müştereken; 206,10 TL harç bedelinin başvurucular Mesut Sarıdağ, Şükran Sarıdağ, Türkan Sarıdağ, Hıssa Sarıdağ ve Cemil Sarıdağ'a müştereken; yine 206,10 TL harç bedelinin Musa Sarıdağ, Emine Kılıç ve Yüksel Sarıdağ'a müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

27. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 1.800 TL vekâlet ücretinin başvurucular İbrahim Savcı, Emine İlboğa, Zahra Düzgören, Ahmet Savcı, Zeynep Hazar, Hıdır Savcı, Zübeyde Yıldırım, Ayşe Hazar, Meryem Korhan, Mehmet Savcı, Mesut Sarıdağ, Şükran Sarıdağ, Türkan Sarıdağ, Hıssa Sarıdağ ve Cemil Sarıdağ'a müştereken; yine 1.800 TL vekâlet ücretinin başvurucular Musa Sarıdağ, Emine Kılıç ve Yüksel Sarıdağ'a müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Başvurucular Halil Sarıdağ, İbrahim Sarıdağ, Nücüde Sarıdağ, Faruk Sarıdağ, Halime Balu, Zehra Sarıdağ, Ayşe Çınar, Sara Dönder, Hadice Sarıdağ, Mehmet Sarıdağ, Abdullah Sarıdağ, Meryem Sarıdağ, Mehmet Sarıdağ, Emine Sarıdağ ve Selman Sarıdağ yönünden başvurunun, açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Diğer başvurucular yönünden makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Diğer başvurucular yönünden Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucular İbrahim Savcı, Emine İlboğa, Zahra Düzgören, Ahmet Savcı, Zeynep Hazar, Hıdır Savcı, Zübeyde Yıldırım, Ayşe Hazar, Meryem Korhan ve Mehmet Savcı'ya ayrı ayrı net 1.450 TL; başvurucular Mesut Sarıdağ,Şükran Sarıdağ, Türkan Sarıdağ, Cemil Sarıdağ, Musa Sarıdağ, Emine Kılıç, Yüksel Sarıdağ ve Hıssa Sarıdağ'a ise ayrı ayrı net 2.350 TL manevi tazminat manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 1. 206,10 TL harç bedelinin başvurucular İbrahim Savcı, Emine İlboğa, Zahra Düzgören, Ahmet Savcı, Zeynep Hazar, Hıdır Savcı, Zübeyde Yıldırım, Ayşe Hazar, Meryem Korhan ve Mehmet Savcı'ya müştereken; 206,10 TL harç bedelinin başvurucular Mesut Sarıdağ, Şükran Sarıdağ, Türkan Sarıdağ, Hıssa Sarıdağ ve Cemil Sarıdağ'a MÜŞTEREKEN; yine 206,10 TL harç bedelinin Musa Sarıdağ, Emine Kılıç ve Yüksel Sarıdağ'a MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

2. 1.800 TL vekâlet ücretinin başvurucular İbrahim Savcı, Emine İlboğa, Zahra Düzgören, Ahmet Savcı, Zeynep Hazar, Hıdır Savcı, Zübeyde Yıldırım, Ayşe Hazar, Meryem Korhan, Mehmet Savcı, Mesut Sarıdağ, Şükran Sarıdağ, Türkan Sarıdağ, Hıssa Sarıdağ ve Cemil Sarıdağ'a MÜŞTEREKEN; yine 1.800 TL vekâlet ücretinin başvurucular Musa Sarıdağ, Emine Kılıç ve Yüksel Sarıdağ'a MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Mardin Kadastro Mahkemesine (E.2013/71) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 22/3/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

VOLKAN TOPÇU

B. No: 2014/9457 | Karar tarihi: 22.03.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/9457

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

VOLKAN TOPÇU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/9457)

Karar Tarihi: 22/3/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör : Nahit GEZGİN

Başvurucu : Volkan TOPÇU

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, mağdur sıfatıyla katılınan ceza soruşturmasının etkili yürütülmemesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 11/6/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. 2015/1763 sayılı bireysel başvuru dosyasının konu yönünden hukuki irtibatı nedeniyle 2014/9457 sayılı bireysel başvuru dosyası ile birleştirilmesine, incelemenin 2014/9457 sayılı bireysel başvuru dosyası üzerinden yürütülmesine karar verilmiştir.

5. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

6. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

7. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüş bildirmemiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde ilgili olaylar özetle şöyledir:

9. Başvurucunun oğlu olan 1989 doğumlu B.T., 27/9/2012 günü kullandığı motosikleti ile yolda ilerlerken polis memuru B.O.nun yönetimindeki resmî polis aracı ile yaşadığı çarpışma sonucunda olay yerinde yaşamını yitirmiştir.

10. Eskişehir Cumhuriyet Başsavcılığı (Cumhuriyet Başsavcılığı) olay hakkında derhâlsoruşturma başlatmış ve 1/10/2012 tarihinde Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Ulaşım Koordinasyon Merkezi (UKOME) Daire Başkanlığına yazı yazarak kazanın meydana geldiği yolun kaç şeritli olduğunu, yolun iniş-çıkış şeritlerini gösterir uyarı levhalarının yol güzergâhı boyunca bulunup bulunmadığını ve yol üzerindeki şeritlerin belirgin olup olmadığını sormuştur.

11. Bu yazıya, UKOME Daire Başkanı adına Genel Sekreter M.M. tarafından 4/10/2012 tarihinde cevap verilmiştir. Verilen bu cevapta, yolun her iki yönünde de tehlike uyarı ve trafik tanzim işaretlerinin bulunduğu ancak yol üzerinde belirgin bir şerit çizgisinin olmadığı belirtilmiştir.

12. Başvurucu, vekili aracılığıyla 12/12/2012 tarihinde UKOME Daire Başkanlığına bir dilekçeyle başvurmuş ve söz konusu yolun kaç şeritli olduğunu yeniden sormuştur.

13. Genel Sekreter M.M. tarafından bu talep üzerine başvurucu vekiline 17/12/2012 günlü yazı ile verilen cevapta, yolun bir gidiş ve bir geliş olmak üzere iki şeritli olduğu belirtilmiştir.

14. Başvurucu, aynı konu ile ilgili olarak 21/8/2013 tarihinde bu kez Büyükşehir Belediyesi Ulaşım Dairesi Başkanlığına başvurmuş; Başkanlığın Trafik Şube Müdürlüğü (Trafik Şube Müdürlüğü) tarafından aynı gün düzenlenen bir yazıyla kendisine verilen cevapta, yolun genişliği dikkate alındığında mevcut durumu ile üç şeride müsait olduğu ve orta şeridinin güvenlik ve sollama şeridi olarak kullanıldığı belirtilmiştir.

15. Bu arada kazaya karışan polis memuru hakkında taksirle öldürme suçundan Eskişehir 4. Asliye Ceza Mahkemesinde (Asliye Ceza Mahkemesi) Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından kamu davası açılmıştır.

16. Asliye Ceza Mahkemesi de Büyükşehir Belediyesine yazı yazarak yolun kaç şeritli olduğunu sormuş, Trafik Şube Müdürlüğü tarafından 24/10/2013 günü verilen cevapta yolun trafiğe açıldığı tarihten itibaren üç şeritli olduğu bildirilmiştir.

17. Bunun üzerine başvurucu, Büyükşehir Belediyesi tarafından söz konusu yolun kaç şeritli olduğuna ilişkin verilen cevaplar arasında farklılığın bulunduğunu ve bunun kazaya karışan polis memurunun korunması amacıyla yapıldığını ileri sürerek UKOME Daire Başkanı Ü.G. hakkında Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunmuştur.

18. Başvurucu, bu suç duyurusunda emekli bir polis memuru olduğunu ileri sürdüğü Ü.G.nin kazaya karışan eski meslektaşı polis memurunu korumak için astlarına yanlış bilgi vermeleri yönünde talimat verdiğini, astlarının dabu talimatı yerine getirdiklerini iddia etmiştir.

19. Başvurucunun şikâyeti üzerine Cumhuriyet Başsavcılığı, Ü.G. hakkında kamu görevlisi olduğu gerekçesiyle Eskişehir Valiliğinden soruşturma izni istemiştir.

20. Eskişehir Valiliği 26/3/2014 tarihinde soruşturma izni verilmemesine karar vermiştir.

21. Başvurucunun anılan karara karşı yaptığı itiraz, Eskişehir Bölge İdare Mahkemesinin 15/5/2014 tarihli kararı ile reddedilmiştir. Kararda, ön inceleme raporu ve eki belgelerin atılı suçtan dolayı Cumhuriyet Başsavcılığınca hazırlık soruşturması yapılmasını gerektirecek nitelik ve yeterlilikte olmadığı gerekçesine yer verilmiştir.

22. Bu karar başvurucu tarafından28/5/2014 tarihinde öğrenilmiş olup 11/6/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunulmuş ve başvuru 2014/9457 sayısıyla kaydedilmiştir.

23. Cumhuriyet Başsavcılığı, Ü.G. hakkında Valiliğin soruşturma izni vermemesi üzerine kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir.

24. Başvurucunun bu karara itirazı, Eskişehir 1. Sulh Ceza Hâkimliğinin 8/12/2014 tarihli kararıyla kesin olarak reddedilmiştir.

25. Bu karar başvurucu tarafından 13/1/2015 tarihinde öğrenildikten sonra 22/1/2015 tarihinde bireysel başvuruda bulunulmuş olup bu başvuru 2015/1763 sayısıyla kaydedilmiştir.

26. UYAP üzerinden yapılan incelemede, trafik kazasına karışan polis memuru hakkında açılan kamu davasına bakan Asliye Ceza Mahkemesinin kusur ve yol durumuna ilişkin bilirkişi raporlarını aldıktan sonra yolun üç şeritli olduğunu kabul ettiği ve sanığı olaydaki kusur derecesine göre 3 yıl 4 ay hapis cezasına mahkûm ettiği anlaşılmıştır.

27. Başvurucu ve sanık bu kararı temyiz etmişlerdir. Temyiz incelemesini yapan Yargıtay 12. Ceza Dairesi 26/4/2016 tarihinde kararı bozmuştur. Bozma kararında kamu görevlisi olan ve resmî araçla görevi başındayken kazaya karışan sanığın eyleminin soruşturulabilmesi için ilgili merciden izin alınması gerektiği, bu nedenle soruşturma izni istenip davanın bu izin isteme süresince durmasına karar verilmesi gerekirken yargılamaya devam edilerek karar verilmesinin yasaya aykırı olduğu gerekçesine yer verilmiştir.

28.UYAP üzerinden yapılan incelemede, söz konusu davanın bozma sonrasındaki durumuna ilişkin bir bilgi veya belgeye rastlanmamıştır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

29. Mahkemenin 22/3/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

30. Başvurucu; bir kamu görevlisinin, oğlunun yaşamını yitirmesiyle sonuçlanan trafik kazasına ilişkin yürütülen soruşturma sırasında olayın şüphelisini korumak amacıyla soruşturma makamlarına yanlış bilgi verdiğini, bu kamu görevlisi hakkında soruşturma makamlarını yanıltmaya çalıştığı için Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunduğunu ancak Valilik tarafından soruşturma izni verilmeyip bu karara itirazının gerekçe gösterilmeden reddedildiğini belirterek Anayasa'nın 17., 36. ve 141. maddelerinde güvence altına alınan yaşama, adil yargılanma ve gerekçeli karar haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüş; ilgili hakkında kamu davası açılmasına izin verilmesi talebinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

31. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16).

32. Yukarıda yer verilen şikâyetlerinden de anlaşılacağı üzere başvurucunun, oğlunun yaşamını yitirdiği trafik kazasıyla ilgili Eskişehir 4. Asliye Ceza Mahkemesi tarafından bakılmakta olan davaya yönelik bir hak ihlali iddiası bulunmamaktadır. Başvuru, olayın meydana geldiği yere ilişkin olarak görev yaptığı Büyükşehir Belediyesinden kendisinden bilgi istenen bir kamu görevlisinin soruşturma makamlarını yanıltmak amacıyla yanlış bilgi verdiği iddiasıyla ilgili olarak bir ceza soruşturması yürütülmediğine ilişkindir. Başka bir ifadeyle başvuruda, görevinin gereklerine aykırı hareket ettiği ileri sürülen bir kamu görevlisinin cezalandırılmadığından şikâyet edilmektedir.

33. Öncelikle devletin Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşama hakkı kapsamındaki etkili yargısal sistem kurmaya ilişkin pozitif yükümlülüğü gereğince doğal olmayan her ölüm olayının aydınlatılmasını ve sorumlularının belirlenmesi ile gerekiyorsa cezalandırılmasını sağlayabilecek etkili bir soruşturma yürütme yükümlülüğünün bulunduğunu belirtmek gerekir. Bu soruşturmanın temel amacı, yaşam hakkını koruyan hukukun etkili bir şekilde uygulanmasını ve kamu görevlilerinin müdahalesiyle veya onların sorumlulukları altında meydana gelen ya da diğer bireylerin fiilleriyle gerçekleşen ölümler nedeniyle sorumluların hesap vermelerini sağlamak olmalıdır (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, B. No: 2012/752, 17/9/2013 § 54).

34. Belirtilen bu amaçla yürütülen bir soruşturmada, ölüm olayının nedeninin ve/veya bu ölüm olayında sorumlulukları bulunan kişilerin belirlenmesi imkânını zayıflatan bir eksiklik, yaşama hakkı kapsamındaki etkili soruşturma yükümlülüğüne aykırılık oluşturabilir (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri,§ 57).

35. Somut olayda başvurucu, oğlunun yaşamını yitirmesiyle sonuçlanan trafik kazasına ilişkin olarak olayın nedeninin ve varsa ölümde sorumlulukları bulunan kişilerin belirlenmesi amacıyla yürütülen soruşturmanın etkili olmadığından şikâyet etmemiş; bu soruşturmayı yürütmekle yetkili mercilerin ihmalinden kaynaklanan bir eksiklikten dolayı olayın aydınlatılamadığını ya da olayda sorumlulukları bulunduğunu ileri sürdüğü kişilerin tespit edilemediğiniiddia etmemiştir.

36. Başvurucunun iddiası temel olarak yukarıda ifade edildiği gibi görevinin gereklerine aykırı hareket ettiğiniileri sürdüğü bir kamu görevlisinin cezalandırılmasına yöneliktir. Bu kamu görevlisinin ise gerçekleşen ölüm olayında veya bu olayla ilgili soruşturmada doğrudan ya da dolaylı bir sorumluluğu bulunduğu ileri sürülmediği gibi bu yönde bir tespite varılmasına neden olacak bir bilgi veya bulgu da başvuru dosyasında bulunmamaktadır.

37. Bununla birlikte ölümle sonuçlanan olay hakkında yürütülen soruşturmada, olayın aydınlatılması ve sorumluluğun belirlenmesi bakımından bazı soruşturma işlemlerinin gerçekleştirildiği ve sonucunda kazanın meydana geldiği yolun durumuna ilişkin yeterli bilgiye ulaşıldığı anlaşılmaktadır. Bu durumda söz konusu kamu görevlisine başvurucu tarafından isnat edilen iddiaların olay hakkında yürütülen soruşturmayı doğrudan etkileyecek nitelikte olduğu da söylenemez. Nitekim başvurucu da kamu görevlisine yönelik iddialarında böyle bir etkinin varlığından söz etmemiştir.

38. Dolayısıyla, olayın özelliği ile başvurucunun şikâyetinin özü ve dile getiriş biçimi dikkate

alındığında başvuruda her ne kadar Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşama hakkının ihlal edildiğini ileri sürülmüş ise de başvurunun yaşama hakkı ile bir ilişkisi tespit edilememiştir. Diğer taraftan, yaşama hakkı ile ilişkisi belirlenemeyen başvurunun, adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiası bakımından da ayrıca değerlendirilmesi gerekmektedir.

39. Bu noktada 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre bireysel başvurunun incelenebilmesi için kamu gücü tarafından ihlal edildiği iddia edilen hakkın Anayasa'da güvence altına alınmış olmasının yanı sıra Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (Sözleşme) ve Türkiye'nin taraf olduğu Sözleşme'ye ek protokoller kapsamına da girmesinin gerektiği ifade edilmelidir. Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanı dışında kalan hak ihlali iddiasını içeren başvurular, bireysel başvurunun kapsamında değildir (Onurhan Solmaz, B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18).

40. Sözleşme'nin 6. maddesinde adil yargılanmaya ilişkin hak ve ilkelerin "medeni hak ve yükümlülükler ile ilgili uyuşmazlıkların ve bir suç isnadının" esasının karara bağlanması esnasında geçerli olduğu belirtilerek hakkın kapsamı bu konularla sınırlandırılmıştır. Dolayısıyla bahsedilen hâller dışında kalan adil yargılanma hakkının ihlali iddiasına dayanan başvurular, Anayasa ve Sözleşme kapsamı dışında kalacağından bireysel başvuruya konu olamaz. Bir ceza davasında üçüncü kişilerin cezalandırılmasını talep eden mağdur, suçtan zarar gören, şikâyetçi veya katılan sıfatını haiz kişiler Sözleşme'nin 6. maddesinin koruma alanı dışında kalmaktadır (Onurhan Solmaz, § 23, 24).

40. Somut olay bu ilkeler bağlamında incelendiğinde ise başvurunun üçüncü kişinin cezalandırılmasına yönelik olduğu dolayısıyla Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanı dışında kaldığı anlaşılmaktadır.

41. Açıklanan nedenlerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun konu bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 22/3/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AYNUR TUNÇ VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/9843 | Karar tarihi: 22.03.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/9843

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AYNUR TUNÇ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/9843)

Karar Tarihi: 22/3/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör Yrd. : Leyla Nur ODUNCU

Başvurucular : 1. Aynur TUNÇ

2. Tekoşin TUNÇ

3. Zınarin TUNÇ

4. Azize KAPLAN

5. Hüseyin KAPLAN

6. Muzaffer KAPLAN

7. Serdar KAPLAN

8. Sultan KAPLAN

9. Mustafa KAPLAN

10. Nejla ÖZHAN

11. Halise ÖZHAN

12. Kadriye ÖZHAN

13. Ferhat ÖZHAN

14. Neriman ÖZHAN
15. Hülya BOZAN
16. Sakine YARICI
17. Davut YARICI
18. Sultane YARICI
19. Şehmus YARICI
20. Hayat YARICI
21. Hasan YARICI
22. Seyithan YARICI
23. İbrahim ÇAKIR
24. Hadice ÇAKIR
25. Abdulaziz ÇAKIR
26. Maşallah ÇAKIR
27. Nurten DENİZ
28. Cemil MUTLU
29. Zero MUTLU
30. Zinet TURAN
31. Abdulaziz ADIYEKE
32. Fatma ARSLAN
33. Ramazan ADIYEKE
34. Şerif ADIYEKE
35. Behiye ASLAN
36. Sami ASLAN
37. Selman ASLAN
38. Abdulbaki TÜRK
39. Fatma AVCİ
40. Hacire BİLGİÇ
41. Hanife GÜMÜŞ
42. Abdurrahim GÜMÜŞ
43. Halime GÜMÜŞ
44. Bahar BİLGE
45. Libya DEMİR
46. Sadettin BİLGE

47. Ramazan BİLGE

48. Mehmet BİLGE

49. Hasan BİLGE

50. Mahmut BİLGE

51. Zine OĞUR

52. Remziye OĞUR

53. Türkan ENGİN

54. Kadri DİRİ

55. Kader AKTAY

56. Dicle ALPKAYA

57. Türkan ALPKAYA

58. İdris KAYA

59. Salih SAĞLAM

60. Atiye SAĞLAM

61. Emine YAĞIZ

62. Bilal YAĞIZ

Vekilleri : Av. Ayşe ALKANDEMİR

Av. Cüneyt ALKANDEMİR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurular 17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun kapsamında yapılan başvurulara ilişkin yargılama işlemlerinin makul sürede sonuçlandırılmaması nedeniyle adil yargılanma haklarının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvurular, muhtelif tarihlerde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. Başvuru formları ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde başvuruların Komisyona sunulmasına engel teşkil edecek bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm ve İkinci Bölüm Komisyonlarınca muhtelif tarihlerde başvuruların kabul edilebilirlik incelemelerinin Bölümler tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanları tarafından muhtelif tarihlerde, başvuruların kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Anayasa Mahkemesi tarafından muhtelif tarihlerde konu yönünden hukuki irtibat nedeniyle 2014/13143 başvuru numaralı bireysel başvuru dosyasının 2014/9843 başvuru numaralı bireysel başvuru dosyası ile; 2014/9858, 2014/9886, 2014/13134, 2014/13135, 2014/13137 başvuru numaralı bireysel başvuru dosyalarının 2014/9844 başvuru numaralı bireysel başvuru dosyası ile; 2014/13145 başvuru numaralı bireysel başvuru dosyasının

2014/9845 başvuru numaralı bireysel başvuru dosyası ile; 2014/13141 başvuru numaralı bireysel başvuru dosyasının 2014/9859 başvuru numaralı bireysel başvuru dosyası ile; 2014/13129 başvuru numaralı bireysel başvuru dosyasının 2014/9860 başvuru numaralı bireysel başvuru dosyası ile; 2014/13126 başvuru numaralı bireysel başvuru dosyasının 2014/9865 başvuru numaralı bireysel başvuru dosyası ile birleştirilmesine; 2014/9858, 2014/9886, 2014/13126, 2014/13129, 2014/13134, 2014/13135, 2014/13137, 2014/13141, 2014/13143 ve 2014/13145 numaralı bireysel başvuru dosyalarının kapatılmasına, incelemenin 2014/9843, 2014/9844, 2014/9845, 2014/9859, 2014/9860 ve 2014/9865 başvuru numaralı bireysel başvuru dosyaları üzerinden yürütülmesine karar verilmiştir.

6. Anayasa Mahkemesi tarafından ekli tablonun A satırında başvuru numaraları belirtilen dosyaların konu yönünden hukuki irtibatı nedeniyle 2014/9843 başvuru numaralı dosya ile birleştirilmesine, incelemenin 2014/9843 başvuru numaralı dosya üzerinden yürütülmesine ve diğer bireysel başvuru dosyalarının kapatılmasına karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

7. Başvuru formları ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucular;

i. Aynur Tunç, Tekoşin Tunç ve Zınarin Tunç'un murisleri F.T.nin 24/1/1994 tarihinde öldürülmesinin,

ii. Azize Kaplan, Hüseyin Kaplan, Muzaffer Kaplan, Serdar Kaplan, Sultan Kaplan ve Mustafa Kaplan; murisleri Ş.K.nin 10/7/1994 tarihinde öldürülmesinin,

iii. Nejla Özhan, Halise Özhan, Kadriye Özhan, Ferhat Özhan, Neriman Özhan ve Hülya Bozan; murisleri A.Ö.nün 5/3/1993 tarihinde öldürülmesinin,

iv. Sakine Yarıcı, Davut Yarıcı, Sultane Yarıcı, Şehmus Yarıcı, Hayat Yarıcı, Hasan Yarıcı ve Seyithan Yarıcı; murisleri N.Y.nin 6/2/1992 tarihinde öldürülmesinin,

v. İbrahim Çakır, Hadice Çakır, Abdulaziz Çakır ve Maşallah Çakır; murisleri S.Ç.nin 31/5/1992 tarihinde öldürülmesinin,

vi. Nurten Deniz, murisi B.D.nin 1/11/1994 tarihinde öldürülmesinin,

vii. Cemil Mutlu ve Zero Mutlu, murisleri E.M.nin 12/1/1994 tarihinde öldürülmesinin,

viii. Zinet Turan, murisi A.T.nin 21/3/1991 tarihinde öldürülmesinin,

ix. Abdulaziz Adıyeke, Fatma Arslan, Ramazan Adıyeke ve Şerif Adıyeke; murisleri M.A.nın 30/4/1992 tarihinde öldürülmesinin,

x. Behiye Aslan, Sami Aslan ve Selman Aslan; murisleri A.A.nın 10/12/1995 tarihinde öldürülmesinin,

xi. Abdulbaki Türk 21/1/1994 tarihinde kendisinin yaralanmasının,

xii. Fatma Avci, Hacire Bilgiç, Hanifi Gümüş, Abdurrahim Gümüş ve Halime Gümüş; murisleri H.G.nin 26/2/1994 tarihinde öldürülmesinin,

xiii. Bahar Bilge, Libya Demir, Sadettin Bilge, Ramazan Bilge, Mehmet Bilge, Hasan Bilge ve Mahmut Bilge; murisleri A.B.nin 8/8/1994 tarihinde öldürülmesinin,

xiv. Zine Oğur ve Remziye Oğur, murisleri S.O.nun 8/4/1992 tarihinde öldürülmesinin,

xv. Türkan Engin, murisi M.E.E.nin 23/5/1997 tarihinde öldürülmesinin,

xvi. Kadri Diri 22/3/1992 tarihinde kendisinin yaralanmasının,

xvii. Kader Aktay, murisi C.A.nın 14/1/1994 tarihinde öldürülmesinin,

xviii. Dicle Alpkaya ve Türkan Alpkaya, murisleri H.A.nın 9/2/1994 tarihinde öldürülmesinin,

xix. İdris Kaya, murisi A.K.nın 22/3/1992 tarihinde öldürülmesinin,

xx. Salih Sağlam ve Atiye Sağlam, murisleri M.S.S.nin 6/5/1992 tarihinde öldürülmesinin,

xxi. Emine Yağız ve Bilal Yağız, murisleri E.Y.nin 25/12/1993 tarihinde öldürülmesinin terör eylemlerinden veya terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetlerden kaynaklandığını ve bu olaylar nedeniyle zarara uğradıklarını iddia etmişlerdir.

9. Başvurucular, ekli tablonun C satırında belirtilen tarihlerde 5233 sayılı Kanun kapsamına giren zararlarının karşılanması talebiyle Mardin Valiliği Zarar Tespit Komisyonuna (Komisyon) başvurmuşlardır.

10. Ekli tablonun D satırında tarih ve sayıları belirtilen Komisyon kararlarında başvuruculaın taleplerinin reddine karar verilmiştir.

11. Belirtilen ret işlemleri aleyhine başvurucular tarafından açılan davalarda, ekli tablonun E satırında tarihleri gösterilen Mardin İdare Mahkemesi kararları ile davaların reddine, bazı başvurucular yönünden davanın açılmamış sayılmasına yahut dava konusu işlemlerin iptaline, başvuruculaın maddi tazminat taleplerinin kısmen kabulüne, hükmedilen tazminat miktarlarının yasal faizi ile birlikte miras payları oranlarında başvuruculara ödenmesine şeklinde hükümler kurulmuştur.

12. İlk Derece Mahkemesi kararlarının temyiz edilmesi üzerine ekli tablonun F satırında gösterilen tarihlerde Danıştay Onuncu Dairesi veya Danıştay Onbeşinci Dairesi ilamları ile kararların bozulmasına ya da onanmasına hükmedilmiştir.

13. Başvuruculardan bir kısmı karar düzeltme talebinde bulunmuş, ekli tablonun G satırında belirtilen tarihlerde karar düzeltme talepleri Danıştay Onbeşinci Dairesinin ilamları ile reddedilmiştir.

14. Başvurulardan bir kısmı hakkında verilen Danıştay ilgili Dairesinin bozma kararı üzerine ekli tablonun E.2. satırında tarihleri gösterilen Mardin İdare Mahkemesi kararı ile yeniden hüküm kurulmuştur.

15. Bozma ilamı sonrası verilen İlk Derece Mahkemesi kararının temyiz edilmesi üzerine ekli tablonun F2 satırında gösterilen tarihte Danıştay Onbeşinci Dairesi ilamı ile kararın onanmasına hükmedilmiştir

16. Başvurucular, açtıkları davalar temyiz incelemesinde derdest iken muhtelif tarihlerde bireysel başvuruda bulunmuşlardır.

B. İlgili Hukuk

17. 5233 sayılı Kanun’un 1., 2., 4., 6., 7., 8., 9., geçici 1., geçici 3., geçici 4. maddeleri; 24/6/2013 tarihli ve 2013/5034 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ek kararın 1. maddesi.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

18. Mahkemenin 22/3/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucuların İddiaları

19. Başvurucular; ölüm, yaralanma veya mallarının hasara uğraması nedenleriyle uğradıkları zararların karşılanması istemiyle 5233 sayılı Kanun kapsamında yapılan taleplerinin incelenmesi sürecinde kendilerine isnat edilebilecek herhangi bir kusur bulunmamasına rağmen bireysel başvuru tarihi itibarıyla dosyalarının uzun zamandır temyiz aşamasında derdest olduğunu, dolayısıyla yaptıkları başvurular hakkında yürütülen işlemlerin makul sürede sonuçlandırılmadığını belirterek Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamında makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğini iddia etmişlerdir.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

a. Başvurucu Şerif Adıyeke'nin Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

20. Başvurucu, 5233 sayılı Kanun kapsamında yaptığı başvurunun ve akabinde açtığı davanın makul sürede sonuçlandırılmaması nedeniyle Anayasa'nın 36. maddesinde tanımlanan makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

21. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 83. maddesi ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 51. maddesi gereği başvurucunun istismar edici, yanıltıcı ve benzeri nitelikteki davranışlarıyla bireysel başvuru hakkını açıkça kötüye kullandığının tespit edilmesi hâlinde başvuru reddedilir ve yargılama giderleri dışında ilgilinin 2.000 Türk lirasından fazla olmamak üzere disiplin para cezasıyla cezalandırılmasına karar verilir.

22. İlgili düzenlemeler vasıtasıyla genel hukuk teorisinde bir kamu düzeni kuralı olarak ele alınan ve genel olarak bir hakkın açıkça öngörüldüğü amaç dışında ve başkalarını zarara sokacak şekilde kullanılmasının hukuk düzenince himaye edilmeyeceğini ifade eden hakkın kötüye kullanılmasının bireysel başvuru alanında özel olarak ele alındığı görülmektedir. Bu bağlamda bireysel başvuru usulünün amacına açıkça aykırı olan ve mahkemenin başvuruyu gereği gibi değerlendirmesini engelleyen davranışların başvuru hakkının kötüye kullanılması olarak değerlendirilmesi mümkündür (S.Ö., B. No: 2013/7087, 18/9/2014, § 28).

23. Bu kapsamda özellikle Anayasa Mahkemesini yanıltmak amacıyla gerçek olmayan maddi vakıalara dayanılması veya bu nitelikte bilgi ve belge sunulması, başvurunun değerlendirilmesi noktasında esaslı olan bir unsur hakkında bilgi verilmemesi, başvurunun değerlendirilmesi sürecinde vuku bulan ve söz konusu değerlendirmeyi etkileyecek nitelikte yeni ve önemli gelişmeler hakkında Mahkemenin bilgilendirilmemesi suretiyle başvuru hakkında doğru bir kanaat oluşturulmasının engellenmesi, medeni ve meşru eleştiri sınırları saklı kalmak kaydıyla bireysel başvuru amacıyla bağdaşmayacak surette hakaret, tehdit veya tahrik edici bir üslup kullanılması ile söz konusu başvuru yolu kapsamında ihlalin tespiti ile ihlal ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına ilişkin amaçla bağdaşmayacak surette içeriksiz bir başvuruda bulunulması durumunda başvuru hakkının kötüye kullanıldığı kabul edilebilecektir (S.Ö., § 29; Mehmet Güven Ulusoy [GK], B. No: 2013/1013, 2/7/2015; Osman Sandıkçı, B. No: 2013/6297, 10/3/2016; Selman Kapan ve diğerleri, B. No: 2013/7302,

20/4/2016).

24.22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 28. maddesine göre gerçek kişiler hakkında sağ doğmakla başlayan kişilik ölümle sona ermekte olup ölüm ile kişiliği sona erenler için artık hak ve fiil ehliyetine sahip olduklarından söz etmeye olanak bulunmamaktadır. 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 43. maddesinde ve 513. maddesinin birinci fıkrasında yer alan hükümlerinden anlaşıldığı üzere ise hukuki işlemden doğan vekâlet veren ile vekil arasında temsil yetkisine dair sözleşme, aksi kararlaştırılmadıkça veya işin niteliğinden aksi anlaşılmadıkça taraflardan birinin ölümü, ehliyetini kaybetmesi veya iflası ile hiçbir işleme gerek kalmaksızın kendiliğinden son bulacaktır (Abdurrehman Uray, B. No: 2013/6140, 5/11/2014, § 28). Bu bakımdan müvekkilin ölümü ile davaya vekâlet son bulduğundan müvekkilin sağlığında düzenlediği vekâletname ile yetkili kıldığı vekili (avukatı), müvekkilin ölümünden sonra onun adına dava açamaz (Abdulhalim Özdemir ve diğerleri, B. No: 2014/9850, 16/11/2016, § 28).

25. Başvuru konusu olayda, Mardin İdare Mahkemesinde açılan davanın temyiz incelemesi sırasında 11/5/2010 tarihinde başvurucu vefat etmiş; başvuru tarihi itibarıyla temyiz incelemesinde derdest olan dosya hakkında anılan yargılamada başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde tanımlanan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasıyla 23/6/2014 tarihinde avukat tarafından bireysel başvuru yapılmıştır.

26. Bu durumda başvuru tarihinden önce vefat eden başvurucu adına aksi bir kanıya varılacak durum bulunmadığından vekâlet ilişkisi sona ermiş olan avukat tarafından yapılan bireysel başvuruda, başvurucunun güncel bir hakkının ihlal edildiği iddiasının değerlendirilmesi söz konusu olamayacaktır.

27. Başvuru konusu olayda başvurucu Şerif Adıyeke 20/6/2005 tarihinde Avukat Cüneyt Alkandemir'e vekâlet vermiştir. Başvurucu, nüfus kayıtlarına göre 11/5/2010 tarihinde vefat etmiştir. Başvurucu vekili tarafından 23/6/2014 tarihinde başvurucunun makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasıyla bireysel başvuru yapılmış, başvuru formunda başvurucunun öldüğü konusunda bir bilgiye yer verilmediği gibi başvuru sonuçlanana kadar da bir bildirimde bulunulmayarak Mahkemeyi yanıltıcı bir davranışın ortaya konulduğu anlaşılmaktadır.

28. Açıklanan nedenlerle başvuru tarihinden önce vefat etmiş başvurucu adına vekâlet ilişkisi sona ermiş olan avukat tarafından yapılan bireysel başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanımı nedeniyle reddine karar verilmesi gerekir.

29. Bu durumda Avukat Cüneyt Alkandemir aleyhine Anayasa Mahkemesini yanıltıcı nitelikte başvuru yapması nedeniyle 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve İçtüzük'ün 83. maddesi uyarınca takdiren 2.000 TL disiplin para cezasına hükmedilmesi gerekir.

b. Başvurucular Sultane Yarıcı, Şehmus Yarıcı, Hayat Yarıcı ve Hasan Yarıcı'nın Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

30. Başvurucular 5233 sayılı Kanun kapsamında yaptığı başvurunun ve akabinde açtıkları davanın makul sürede sonuçlandırılmaması nedeniyle Anayasa'nın 36. maddesinde tanımlanan makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

31. 5233 sayılı Kanun kapsamında yapılan müracaatlarda idari yargı makamları nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesinin bu konuda verdiği kararlarında,

komisyon ve yargılama aşamalarında geçen süreler ile davanın tüm koşulları, karara bağlanan başvuru sayısı ve yargılama sürecinde komisyon ve yargılama makamlarınca yapılan işlemler dikkate alınarak uyuşmazlığın karara bağlanması konusunda kamu otoritelerine ve özellikle yargılama organlarına atfedilebilecek bir gecikmenin olmadığı ve toplamda sekiz yılın altında gerçekleşen başvuruların karara bağlanma süresinin makul sürede yargılanma hakkının ihlaline yol açmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Sabri Çetin, B. No: 2013/3007, 6/2/2014, §§ 61-69; Mahmut Can Arslan, B. No: 2013/3008, 6/2/2014, §§ 60-68; Mehmet Gürgen, B. No: 2013/3202, 6/2/2014, §§ 58-66; Celal Demir, B. No: 2013/3309, 6/2/2014, §§ 58-66). Başvurunun kesin olarak karara bağlanmasının daha uzun bir sürede gerçekleştiği ve bu durumun başvuruculara atfedilebilecek bir kusurdan kaynaklanmadığı durumlarda ise makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır (İsmet Kaya, B. No: 2013/2294, 8/5/2014, §§ 46-70).

32. 6216 sayılı Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ilgili bölümü şöyledir:

"Mahkeme, … açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir."

33. Somut başvurular bakımından başvurucular tarafından 26/7/2005 tarihinde Komisyona yapılan müracaat sonrasında 24/8/2007 tarihinde talebin reddedildiği, belirtilen karar aleyhine başlatılan yargılama sürecinde ise adı geçen başvuruculara ihtaratlı bildirimde bulunulmasına karşın verilen süre içinde vekâletname sunulmadığı gibi yapılan işlemlerin Sultane Yarıcı, Şehmus Yarıcı, Hayat Yarıcı ve Hasan Yarıcı tarafından kabul edildiğinin İlk Derece Mahkemesine bildirilmediği gerekçesi ile 19/3/2009 tarihi Mardin İdare Mahkemesi kararı ile adı geçen davacılar yönünden davanın açılmamış sayılmasına hükmedilmiştir. Davalı idarenin temyizi üzerine Danıştay Onbeşinci Dairesinin 22/10/2015 tarihli ilamı ile İlk Derece Mahkemesi hükmünün onanmasına karar verilmiştir. Bu bakımdan başvuruculların iddiaları hakkında inceleme yapılırken sürenin sona erdiği tarih olarak başvuruculların ihtaratlı bildirime rağmen eylemsiz kalmaları sonucu İlk Derece Mahkemesince davanın açılmamış sayılmasına karar verildiği tarih olan 19/3/2009 tarihinin esas alınması gerekmektedir.

34. Somut başvuru açısından 3 yıl 7 aylık yargılama süresinde uyuşmazlığın karara bağlanması konusunda kamu otoritelerine ve özellikle yargılama organlarına atfedilebilecek bir gecikmenin olduğu tespit edilemediğinden ve başvurular açısından farklı karar verilmesini gerektiren bir yön de bulunmadığından yargılama sürelerinin makul olduğu sonucuna varılmıştır.

35. Açıklanan nedenlerle başvuruculların makul sürede yargılanma haklarına yönelik bir müdahalenin bulunmadığının açık olduğu anlaşıldığından başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

c. Diğer Başvuruculların Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

36. Başvuru formu ile eklerinin incelenmesi sonucunda açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun bu kısmının kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

37. Başvurucular, 5233 sayılı Kanun kapsamında ileri sürdükleri giderim talebinin değerlendirilmesi hususundaki yargılama süreçlerinin, dava dosyalarının karmaşık bir

yapıda olmamasına ve başvuruculara isnat edilebilecek herhangi bir kusur bulunmamasına rağmen makul sürede sonuçlandırılmaması nedeniyle Anayasa'nın 36. maddesinde tanımlanan makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğini iddia etmişlerdir.

38. Yukarıda belirtilen ilkeler kapsamında (bkz. § 41) somut davalara bir bütün olarak bakıldığında Komisyona başvuru tarihleri (ekli tablonun C satırı)ile nihai karar tarihleri (ekli tablonun F ve G satırları) arasında geçen ve ekli tablonun H satırında her bir başvuru için ayrı ayrı toplam süreleri belirtilen yargılama süreçlerinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

39. Açıklanan nedenlerle başvurucuların Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

40. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

41. Başvurucular, manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

42. Mevcut başvuruda Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği tespit edilmiş olması nedeniyle yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvuruculara ekli tablonun I satırında gösterilen net manevi tazminat miktarlarının ödenmesine karar verilmesi gerekir.

43. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206.10 TL başvurucu harcından ibaret yargılama giderinin;

i. Başvurucu Aynur Tunç'a münferiden,

ii. Başvurucular Tekoşin Tunç ve Zınarin Tunç'a müştereken,

iii. Başvurucular Azize Kaplan, Hüseyin Kaplan ve Muzaffer Kaplan'a müştereken,

iv. Başvurucular Serdar Kaplan, Sultan Kaplan ve Mustafa Kaplan'a müştereken,

v. Başvurucular Nejla Özhan, Halise Özhan ve Kadriye Özhan'a müştereken,

vi. Başvurucular Ferhat Özhan, Neriman Özhan ve Hülya Bozan'a müştereken,

vii. Başvurucular Sakine Yarıcı ve Davut Yarıcı'ya müştereken,

viii. Başvurucu Seyithan Yarıcı'ya münferiden,

ix. Başvurucular İbrahim Çakır ve Hadice Çakır'a müştereken,

x. Başvurucular Abdulaziz Çakır ve Maşallah Çakır'a müştereken,

xi. Başvurucu Nurten Deniz'e münferiden,

xii. Başvurucular Cemil Mutlu ve Zero Mutlu'a müştereken,

xiii. Başvurucu Zinet Turan'a münferiden,

xiv. Başvurucular Abdulaziz Adıyeke, Fatma Arslan ve Ramazan Adıyeke'ye müştereken,

xv. Başvurucular Behiye Aslan, Sami Aslan ve Selman Aslan'a müştereken,

xvi. Başvurucu Abdulbaki Türk'e münferiden,

xvii. Başvurucular Fatma Avci, Hacire Bilgiç ve Hanifi Gümüş'e müştereken,

xviii. Başvurucular Abdurrahim Gümüş ve Halime Gümüş'e müştereken,

xix. Başvurucular Bahar Bilge, Libya Demir ve Sadettin Bilge'e müştereken,

xx. Başvurucular Ramazan Bilge, Mehmet Bilge, Hasan Bilge ve Mahmut Bilge'ye müştereken,

xxi. Başvurucu Zine Oğur'a münferiden,

xxii. Başvurucu Remziye Oğur'a münferiden,

xxiii. Başvurucu Türkan Engin'e münferiden,

xxiv. Başvurucu Kadri Diri'ye münferiden,

xxv. Başvurucu Kader Aktay'a münferiden,

xxvi. Başvurucular Dicle Alpkaya ve Türkan Alpkaya'ya müştereken,

xxvii. Başvurucu İdris Kaya'ya münferiden,

xxviii. Başvurucular Salih Sağlam ve Atiye Sağlam'a müştereken,

xxix. Başvurucular Emine Yağız ve Bilal Yağız'a müştereken iadesine karar verilmesi gerekir.

44. 3.600 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucular Şerif Adıyeke, Sultane Yarıcı, Şehmus Yarıcı, Hayat Yarıcı ve Hasan Yarıcı hariç olmak üzere diğer başvuruculara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Başvurucular Sultane Yarıcı, Şehmus Yarıcı, Hayat Yarıcı ve Hasan Yarıcı'nın makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Diğer başvuruculaların makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Başvurucu Şerif Adıyeke yönünden yapılan başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle REDDİNE,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının başvurucular Şerif Adıyeke, Sultane Yarıcı, Şehmus Yarıcı, Hayat Yarıcı ve Hasan Yarıcı dışında diğer başvurucular açısından İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvurucular Şerif Adıyeke, Sultane Yarıcı, Şehmus Yarıcı, Hayat Yarıcı ve Hasan Yarıcı dışında diğer başvuruculara ekli tablonun I satırında gösterilen miktarlarda net manevi tazminat ÖDENMESİNE, başvuruculaların tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

E. Başvurucular Şerif Adıyeke, Sultane Yarıcı, Şehmus Yarıcı, Hayat Yarıcı ve Hasan Yarıcı adına yapılan yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA,

F. Başvurucular tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen;

i. 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucu Aynur Tunç'a MÜNFERİDEN ÖDENMESİNE,

ii. 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucular Tekoşin Tunç ve Zınarin Tunç'a MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

iii. 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucular Azize Kaplan, Hüseyin Kaplan ve Muzaffer Kaplan'a MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

iv. 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucular Serdar Kaplan, Sultan Kaplan ve Mustafa Kaplan'a MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

v. 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucular Nejla Özhan, Halise Özhan ve Kadriye Özhan'a MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

vi. 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucular Ferhat Özhan, Neriman Özhan ve Hülya Bozan'a MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

vii. 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucular Sakine Yarıcı ve Davut Yarıcı'ya MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

viii. 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucu Seyithan Yarıcı'ya münferiden,

ix. 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucular İbrahim Çakır ve Hadice Çakır'a MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

x. 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucular Abdulaziz Çakır ve Maşallah Çakır'a MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

xi. 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucu Nurten Deniz'e münferiden,

xii. 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucular Cemil Mutlu ve Zero Mutlu'ya MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

xiii. 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucu Zinet Turan'a MÜNFERİDEN ÖDENMESİNE,

xiv. 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucular Abdulaziz Adıyeke, Fatma Arslan ve Ramazan Adıyeke'ye MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

xv. 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucular Behiye Aslan, Sami Aslan ve Selman Aslan'a MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

xvi. 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucu Abdulbaki Türk'e MÜNFERİDEN ÖDENMESİNE,

xvii. 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucular Fatma Avci, Hacire Bilgiç ve Hanifi Gümüş'e MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

xviii. 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucular Abdurrahim Gümüş ve Halime Gümüş'e MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

xix. 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucular Bahar Bilge, Libya Demir ve Sadettin Bilge'ye MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

xx. 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucular Ramazan Bilge, Mehmet Bilge, Hasan Bilge ve Mahmut Bilge'ye MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

xxi. 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucu Zine Oğur'a MÜNFERİDEN ÖDENMESİNE,

xxii. 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucu Remziye Oğur'a MÜNFERİDEN ÖDENMESİNE,

xxiii. 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucu Türkan Engin'e MÜNFERİDEN ÖDENMESİNE,

xxiv. 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucu Kadri Diri'ye MÜNFERİDEN ÖDENMESİNE,

xxv. 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucu Kader Aktay'a MÜNFERİDEN ÖDENMESİNE,

xxvi. 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucular Dicle Alpkaya ve Türkan Alpkaya'ya MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

xxvii. 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucu İdris Kaya'ya MÜNFERİDEN ÖDENMESİNE,

xxviii. 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucular Salih Sağlam ve Atiye Sağlam'a MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

xxix. 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucular Emine Yağız ve Bilal Yağız'a MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

G. 3.600 TL vekâlet ücretinin başvurucular Şerif Adıyeke, Sultane Yarıcı, Şehmus Yarıcı, Hayat Yarıcı ve Hasan Yarıcı dışında diğer başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

H. 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 83. maddesi uyarınca Avukat Cüneyt Alkandemir'in 2.000 TL disiplin para cezası ile CEZALANDIRILMASINA,

İ. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuruculara Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemelerde gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

J. Kararın bir örneğinin Mardin Barosuna GÖNDERİLMESİNE,

K. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 22/3/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Sıra 1 2 3 4 5 6 7

A Başvuru Numarası 2014/9843 2014/9843 (2014/13143) 2014/9843 (2014/13143) 2014/9844 2014/9844 2014/9844 2014/9844 (2014/13134)

B Başvurucu ve T.C. Kimlik No Aynur TUNÇ Tekoşin TUNÇ Zınarin TUNÇ Azize KAPLAN Hüseyin KAPLAN Muzaffer KAPLAN Serdar KAPLAN

C Komisyona Başvuru Tarihi ve Dosya Kayıt Numarası 26/7/2005 10.769 26/7/2005 10.769 26/7/2005 10.769 26/7/2005 10.917 26/7/2005 10.917 26/7/2005 10.917 26/7/2005 10.917

D Komisyon Karar Tarihi ve Numarası 6/10/2006 2006/5-3707 6/10/2006 2006/5-3707 6/10/2006 2006/5-3707 24/8/2007 2007/5-7083 24/8/2007 2007/5-7083 24/8/2007 2007/5-7083 24/8/2007 2007/5-7083

E Yerel Mahkeme Karar Tarihi 22/12009 22/12009 22/12009 28/10/2009 28/10/2009 28/10/2009 28/10/2009

F Temyiz Yolu Karar Tarihi 10/9/2015 10/9/2015 10/9/2015 8/10/2015 8/10/2015 8/10/2015 8/10/2015

G Karar Düzeltme Yolu Karar Tarihi — — — 19/10/2016 19/10/2016 19/10/2016 19/10/2016

H İdari ve Yargısal Süreçte Geçen Toplam Süre 10 yıl 1 ay 10 yıl 1 ay 10 yıl 1 ay 11 yıl 2 ay 11 yıl 2 ay 11 yıl 2 ay 11 yıl 2 ay

I Hükmedilen NET Manevi Tazminat (TL) 9.600 9.600 9.600 12.000 12.000 12.000 12.000

Sıra 8 9 10 11 12 13 14

A Başvuru Numarası 2014/9844 (2014/13134) 2014/9844 (2014/13134) 2014/9844 (2014/9858) 2014/9844 (2014/9858) 2014/9844 (2014/9858) 2014/9844 (2014/13135) 2014/9844 (2014/13135)

B Başvurucu ve T.C. Kimlik No Sultan KAPLAN Mustafa KAPLAN Nejla ÖZHAN Halise ÖZHAN Kadriye ÖZHAN Ferhat ÖZHAN Neriman ÖZHAN

C Komisyona Başvuru Tarihi ve Dosya Kayıt Numarası 26/7/2005 10.917 26/7/2005 10.917 27/1/2005 3.545 27/1/2005 3.545 27/1/2005 3.545 27/1/2005 3.545 27/1/2005 3.545

D Komisyon Karar Tarihi ve Numarası 24/8/2007 2007/5-7083 24/8/2007 2007/5-7083 6/10/2006 2006/5-3721 6/10/2006 2006/5-3721 6/10/2006 2006/5-3721 6/10/2006 2006/5-3721 6/10/2006 2006/5-3721

E Yerel Mahkeme Karar Tarihi 28/10/2009 28/10/2009 9/5/2008 9/5/2008 9/5/2008 9/5/2008 9/5/2008

F Temyiz Yolu Karar Tarihi 8/10/2015 8/10/2015 10/9/2015 10/9/2015 10/9/2015 10/9/2015 10/9/2015

G Karar Düzeltme Yolu Karar Tarihi 19/10/2016 19/10/2016 — — — — —

H İdari ve Yargısal Süreçte Geçen Toplam Süre 11 yıl 2 ay 11 yıl 2 ay 10 yıl 7 ay 10 yıl 7 ay 10 yıl 7 ay 10 yıl 7 ay 10 yıl 7 ay

I Hükmedilen NET Manevi Tazminat (TL) 12.000 12.000 12.000 12.000 12.000 12.000 12.000

Sıra 15 16 17 18 19 20 21

A Başvuru Numarası 2014/9844 (2014/13135) 2014/9844 (2014/9886) 2014/9844 (2014/9886) 2014/9844 (2014/13137) 2014/9845 2014/9845 2014/9845 (2014/13145)

B Başvurucu ve T.C. Kimlik No Hülya BOZAN Sakine YARICI Davut YARICI Seyithan YARICI İbrahim ÇAKIR Hadice ÇAKIR Abdulaziz ÇAKIR

C Komisyona Başvuru Tarihi ve Dosya Kayıt Numarası 27/1/2005 3.545 26/7/2005 10.771 26/7/2005 10.771 26/7/2005 10.771 24/2/2005 3.922 24/2/2005 3.922 24/2/2005 3.922

D Komisyon Karar Tarihi ve Numarası 6/10/2006 2006/5-3721 24/8/2007 2007/5-7076 24/8/2007 2007/5-7076 24/8/2007 2007/5-7076 6/10/2006 2006/5-3716 6/10/2006 2006/5-3716 6/10/2006 2006/5-3716

E Yerel Mahkeme Karar Tarihi 9/5/2008 19/3/2009 19/3/2009 19/3/2009 27/5/2009 27/5/2009 27/5/2009

F Temyiz Yolu Karar Tarihi 10/9/2015 22/10/2015 22/10/2015 22/10/2015 15/10/2015 15/10/2015 15/10/2015

G Karar Düzeltme Yolu Karar Tarihi — — — — — — —

H İdari ve Yargısal Süreçte Geçen Toplam Süre 10 yıl 7 ay 10 yıl 2 ay 10 yıl 2 ay 10 yıl 2 ay 10 yıl 7 ay 10 yıl 7 ay 10 yıl 7 ay

I Hükmedilen NET Manevi Tazminat (TL) 12.000 9.600 9.600 9.600 12.000 12.000 12.000

Sıra 22 23 24 25 26 27 28

A Başvuru Numarası 2014/9845 (2014/13145) 2014/9852 2014/9853 2014/9853 2014/9854 2014/9855 2014/9855

B Başvurucu ve T.C. Kimlik No Maşallah ÇAKIR Nurten DENİZ Cemil MUTLU Zero MUTLU Zinet TURAN Abdulaziz ADIYEKE Fatma ARSLAN

C Komisyona Başvuru Tarihi ve Dosya Kayıt Numarası 24/2/2005 3.922 22/11/2004 1.592 26/7/2005 10.775 26/7/2005 10.775 26/7/2005 10.979 26/7/2005 11.117 26/7/2005 11.117

D Komisyon Karar Tarihi ve Numarası 6/10/2006 2006/5-3716 3/10/2006 2006/5-3594 6/10/2006 2006/5-3710 6/10/2006 2006/5-3710 24/8/2007 2007/5-7081 14/8/2007 2007/5-7034 14/8/2007 2007/5-7034

E Yerel Mahkeme Karar Tarihi 27/5/2009 14/4/2009 10/6/2008 10/6/2008 31/12/2009 5/12/2008 5/12/2008

F Temyiz Yolu Karar Tarihi 15/10/2015 15/10/2015 10/9/2015 10/9/2015 1/10/2015 8/10/2015 8/10/2015

G Karar Düzeltme Yolu Karar Tarihi — — — — — 14/10/2016 14/10/2016

H İdari ve Yargısal Süreçte Geçen Toplam Süre 10 yıl 7 ay 10 yıl 10 ay 10 yıl 1 ay 10 yıl 1 ay 10 yıl 2 ay 11 yıl 2 ay 11 yıl 2 ay

I Hükmedilen NET Manevi Tazminat (TL) 12.000 12.000 9.600 9.600 9.600 12.000 12.000

Sıra 29 30 31 32 33 34 35

A Başvuru Numarası 2014/9855 2014/9856 2014/9856 2014/9856 2014/9857 2014/9859 2014/9859

B Başvurucu ve T.C. Kimlik No Ramazan ADIYEKE Behiye ASLAN Sami ASLAN Selman ASLAN Abdulbaki TÜRK Fatma AVCİ Hacire BİLGİÇ

C Komisyona Başvuru Tarihi ve Dosya Kayıt Numarası 26/7/2005 11.117 22/11/2004 1.596 22/11/2004 1.596 22/11/2004 1.596 27/1/2005 3.551 26/7/2005 10.795 26/7/2005 10.795

D Komisyon Karar Tarihi ve Numarası 14/8/2007 2007/5-7034 19/10/2005 2005/1596/674/6290 19/10/2005 2005/1596/674/6290 19/10/2005 2005/1596/674/6290 6/10/2006 2006/5-3724 6/10/2006 2006/5-3711 6/10/2006 2006/5-3711

E Yerel Mahkeme Karar Tarihi 5/12/2008 18/1/2010 18/1/2010 18/1/2010 27/6/2008 21/1/2009 21/1/2009

F Temyiz Yolu Karar Tarihi 8/10/2015 15/10/2015 15/10/2015 15/10/2015 10/9/2015 22/10/2015 22/10/2015

G Karar Düzeltme Yolu Karar Tarihi 14/10/2016 26/10/2016 26/10/2016 26/10/2016 — — —

H İdari ve Yargısal Süreçte Geçen Toplam Süre 11 yıl 2 ay 11 yıl 11 ay 11 yıl 11 ay 11 yıl 11 ay 10 yıl 7 ay 10 yıl 2 ay 10 yıl 2 ay

I Hükmedilen NET Manevi Tazminat (TL) 12.000 14.400 14.400 14.400 12.000 9.600 9.600

Sıra 36 37 38 39 40 41 42

A Başvuru Numarası 2014/9859 2014/9859 (2014/13141) 2014/9859 (2014/13141) 2014/9860 2014/9860 2014/9860 2014/9860 (2014/13129)

B Başvurucu ve T.C. Kimlik No Hanife GÜMÜŞ Abdurrahim GÜMÜŞ Halime GÜMÜŞ Bahar BİLGE Libya DEMİR Sadettin BİLGE Ramazan BİLGE

C Komisyona Başvuru Tarihi ve Dosya Kayıt Numarası 26/7/2005 10.795 26/7/2005 10.795 26/7/2005 10.795 24/2/2005 3.921 24/2/2005 3.921 24/2/2005 3.921 24/2/2005 3.921

D Komisyon Karar Tarihi ve Numarası 6/10/2006 2006/5-3711 6/10/2006 2006/5-3711 6/10/2006 2006/5-3711 6/10/2006 2006/5-3705 6/10/2006 2006/5-3705 6/10/2006 2006/5-3705 6/10/2006 2006/5-3705

E Yerel Mahkeme KararTarihi 21/1/2009 21/1/2009 21/1/2009 1. 5/10/2007 2. 22/10/2010 1. 5/10/2007 2. 22/10/2010 1. 5/10/2007 2. 22/10/2010 1. 5/10/2007 2. 22/10/2010

F Temyiz Yolu Karar Tarihi 22/10/2015 22/10/2015 22/10/2015 1. 17/12/2008 2. 15/10/2015 1. 17/12/2008 2. 15/10/2015 1. 17/12/2008 2. 15/10/2015 1. 17/12/2008 2. 15/10/2015

G Karar Düzeltme Yolu Karar Tarihi — — — — — — —

H İdari ve Yargısal Süreçte Geçen Toplam Süre 10 yıl 2 ay 10 yıl 2 ay 10 yıl 2 ay 10 yıl 7 ay 10 yıl 7 ay 10 yıl 7 ay 10 yıl 7 ay

I Hükmedilen NET Manevi Tazminat (TL) 9.600 9.600 9.600 12.000 12.000 12.000 12.000

Sıra 43 44 45 46 47 48 49

A Başvuru Numarası 2014/9860 (2014/13129) 2014/9860 (2014/13129) 2014/9860 (2014/13129) 2014/9865 2014/9865 (2014/13126) 2014/9868 2014/9870

B Başvurucu ve T.C. Kimlik No Mehmet BİLGE Hasan BİLGE Mahmut BİLGE Zine OĞUR Remziye OĞUR Türkan ENGİN Kadri DİRİ

C Komisyona Başvuru Tarihi ve Dosya Kayıt Numarası 24/2/2005 3.921 24/2/2005 3.921 24/2/2005 3.921 27/1/2005 3.548 27/1/2005 3.548 27/1/2005 3.552 26/7/2005 10.926

D Komisyon Karar Tarihi ve Numarası 6/10/2006 2006/5-3705 6/10/2006 2006/5-3705 6/10/2006 2006/5-3705 6/10/2006 2006/5-3723 6/10/2006 2006/5-3723 14/8/2007 2007/5-7035 18/12/2007 2007/5-8674

E Yerel Mahkeme Karar Tarihi 30/6/2009 30/6/2009 9/7/2008 6/11/2009 1. 5/10/2007 2. 22/10/2010 1. 5/10/2007 2. 22/10/2010 1. 5/10/2007 2. 22/10/2010

F Temyiz Yolu Karar Tarihi 10/9/2015 10/9/2015 8/10/2015 1/10/2015 1. 17/12/2008 2. 15/10/2015 1. 17/12/2008 2. 15/10/2015 1. 17/12/2008 2. 15/10/2015

G Karar Düzeltme Yolu Karar Tarihi — — — 24/3/2016 24/3/2016 12/5/2016 —

H İdari ve Yargısal Süreçte Geçen Toplam Süre 10 yıl 7 ay 10 yıl 7 ay 10 yıl 7 ay 11 yıl 1 ay 11 yıl 1 ay 11 yıl 3 ay 10 yıl 2 ay

I Hükmedilen NET Manevi Tazminat (TL) 12.000 12.000 12.000 12.000 12.000 12.000 9.600

Sıra 50 51 52 53 54 55 56

A Başvuru Numarası 2014/9873 2014/9874 2014/9874 2014/9875 2014/9879 2014/9879 2014/9880

B Başvurucu ve T.C. Kimlik No Kader AKTAY Dicle ALPKAYA Türkan ALPKAYA İdris KAYA Salih SAĞLAM Atiye SAĞLAM Emine YAĞIZ

C Komisyona Başvuru Tarihi ve Dosya Kayıt Numarası 27/1/2005 3.547 24/2/2005 3.925 24/2/2005 3.925 24/2/2005 3.924 24/2/2005 3.928 24/2/2005 3.928 24/2/2005 3.926

D Komisyon Karar Tarihi ve Numarası 6/10/2006 2006/5-3719 6/10/2006 2006/5-3718 6/10/2006 2006/5-3718 17/3/2006 2006/3924/1376 19/10/2005 2005/3928/679/6285 19/10/2005 2005/3928/679/6285 6/10/2006 2006/5-3704

E Yerel Mahkeme Karar Tarihi 6/11/2009 6/11/2009 6/11/2009 18/1/2008 24/3/2008 24/3/2008 22/1/2009

F Temyiz Yolu Karar Tarihi 15/10/2015 15/10/2015 15/10/2015 1/10/2015 17/9/2015 17/9/2015 15/10/2015

G Karar Düzeltme Yolu Karar Tarihi 26/5/2016 24/3/2016 24/3/2016 — 24/3/2016 24/3/2016 —

H İdari ve Yargısal Süreçte Geçen Toplam Süre 11 yıl 3 ay 11 yıl 1 ay 11 yıl 1 ay 10 yıl 7 ay 11 yıl 1 ay 11 yıl 1 ay 10 yıl 7 ay

I Hükmedilen NET Manevi Tazminat (TL) 12.000 12.000 12.000 12.000 12.000 12.000 12.000

Sıra 57

A Başvuru Numarası 2014/9880

B Başvurucu ve T.C. Kimlik No Bilal YAĞIZ

C Komisyona Başvuru Tarihi ve Dosya Kayıt Numarası 24/2/2005 3.926

D Komisyon Karar Tarihi ve Numarası 6/10/2006 2006/5-3704

E Yerel Mahkeme Karar Tarihi 22/1/2009

F Temyiz Yolu Karar Tarihi 15/10/2015

G Karar Düzeltme Yolu Karar Tarihi —

H İdari ve Yargısal Süreçte Geçen Toplam Süre 10 yıl 7 ay

I Hükmedilen NET Manevi Tazminat (TL) 12.000

DERYA ŞENER

B. No: 2014/12023 | Karar tarihi: 22.03.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/12023

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

DERYA ŞENER BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/12023)

Karar Tarihi: 22/3/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör : Murat ŞEN

Başvurucu : Derya ŞENER

Vekili : Av. Çağatay Ulaş PEKER

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, uzuv kaybıyla sonuçlanan bir olaya ilişkin olarak sanık aleyhinde açılan ceza davası ile uğranılan zararların tazmini için açılan hukuk davasının uzun süredir sonuçlanmaması nedeniyle adil yargılanma hakkını ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 16/7/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüş sunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu 15/3/2002 tarihinde Y.D. tarafından fırlatılan şişenin gözüne isabet etmesi sonucu yaralanmıştır. Bunun üzerine Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı 22/3/2002 tarihli iddianame ile Y.D. aleyhine kamu davası açmıştır. Başvurucu, anılan olay sonucu bir gözünü kaybetmiş; diğer gözü de belli bir süre %50 işlev kaybına uğramıştır.

9. Ankara 13. Asliye Ceza Mahkemesinin 2002/419 esasına kayden görülen davada başvurucunun uzuv kaybına uğradığının raporlarla kesinleşmesi üzerine Mahkeme, görevsizlik kararı vermiştir. Karara karşı Y.D.nin temyize gitmesi üzerine Yargıtay, 2005 yılında Ankara Ağır Ceza Mahkemesinin görevli ve yetkili olduğuna karar vermiştir.

10. Ankara 4. Ağır Ceza Mahkemesinde devam eden yargılamada 19/12/2006 ve 25/5/2010 tarihlerinde verilen kararlar Yargıtay 3. Ceza Dairesi tarafından bozulmuştur. En son bozma kararından sonra dosyayı yeniden inceleyen Ankara 4. Ağır Ceza Mahkemesi 18/9/2012 tarihinde Y.D.nin neticeten 2 yıl 1 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına karar vermiştir. Anılan karar 29/4/2014 tarihinde Yargıtay 3. Ceza Dairesi tarafından onanmıştır.

11. Öte yandan başvurucu uzuv kaybına ilişkin kesin nitelikli raporun ceza dosyasına girmesiyle uğradığı cismani zarar nedeniyle 7/2/2003 tarihinde Y.D. aleyhineAnkara 18. Asliye Hukuk Mahkemesinde maddi ve manevi tazminat davası açmıştır.

12. Anılan hukuk davası Ankara 18. Asliye Hukuk Mahkemesinin 1/10/2015 tarihli kararı ile başvurucu lehine sonuçlanmıştır. Kararda başvurucu lehine 15/3/2002 tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte 119.615,55 TL maddi ve 8.000 TL manevi tazminata hükmedilmiştir. Anılan karar, tarafların temyiz etmemesi üzerine 25/11/2015 tarihinde kesinleşmiştir.

13. Başvurucu 16/7/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

14. Mahkemenin 22/3/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

15. Başvurucu; bir gözünü kaybettiği, diğer gözünün de belli bir süre %50 işlev kaybına uğradığı olay sonucu sanık hakkında 2002 yılında açılan ve yürütülen ceza yargılaması ile uğradığı zararlar dolayısıyla 2003 yılında açtığı tazminat davasının henüz sonuçlanmadığını belirterek Anayasa’nın 36. maddesinde tanımlanan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş ve tazminat talebinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

a. Ceza Yargılaması Bağlamında Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

16. Başvurucu, kendisinin yaralanmasına neden olan kişi hakkında başvuru tarihi itibarıyla

yargılamanın devam ettiğini ve bu durumun makul sürede yargılanma hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

17. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre bireysel başvurunun incelenebilmesi için kamu gücü tarafından ihlal edildiği iddia edilen hakkın Anayasa'da güvence altına alınmış olmasının yanı sıra Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (Sözleşme) ve Türkiye'nin taraf olduğu Sözleşme'ye ek protokoller kapsamına da girmesi gerekir. Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanı dışında kalan hak ihlali iddiasını içeren başvurular bireysel başvuru kapsamında değildir (Onurhan Solmaz, B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18).

18. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 6. maddesinde, adil yargılanmaya ilişkin güvencelerin medeni hak ve yükümlülükler ile ilgili uyuşmazlıkların ve bir suç isnadının esasının karara bağlanması esnasında geçerli olduğu belirtilerek hakkın kapsamı bu konularla sınırlandırılmıştır. Dolayısıyla bahsedilen hâller dışında kalan adil yargılanma hakkının ihlali iddiasına dayanan başvurular, Anayasa ve Sözleşme kapsamı dışında kalacağından bireysel başvuruya konu olamaz. Bir ceza davasında üçüncü kişilerin cezalandırılmasını talep eden mağdur, suçtan zarar gören, şikâyetçi veya katılan sıfatını haiz kişiler Sözleşme'nin 6. maddesinin koruma alanı dışında kalmaktadır (Onurhan Solmaz, §§ 23, 24).

19. Bu kuralın istisnaları, ceza davasında medeni hak talebine imkân veren bir sistemin benimsenmiş olması veya ceza davası sonucunda verilen kararın hukuk davası açısından etkili ya da bağlayıcı olması hâlleridir (Perez/Fransa, B. No: 47287/99,12/2/2004, § 70). 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun yürürlüğe girmesi ile ceza muhakemesinde şahsi hak iddiasında bulunma imkânı ortadan kalkmıştır. Bu nedenle bir ceza davasında mağdur, suçtan zarar gören, şikâyetçi veya katılan sıfatını haiz kişilerin yargılamanın uzun sürmesine ilişkin ihlal iddialarının adil yargılanma hakkı kapsamında değerlendirilmesi mümkün değildir.

20. Somut olayda başvurunun adil yargılanma hakkı kapsamına girmediği anlaşılmaktadır.

21. Açıklanan nedenlerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Hukuk Yargılaması Bağlamında Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

22. Başvurucu, kendisini yaralayan kişi hakkında açtığı maddi ve manevi tazminat davasının başvuru tarihi itibarıyla devam etmesinin makul yargılanma hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

23. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

24. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede

yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

25. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

26. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 12 yıl 9 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

27. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

28. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…"

29. Başvurucu, maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

30. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

31. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 25.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

32. Ankara 18. Asliye Hukuk Mahkemesinin hükmettiği maddi tazminat gözetilerek başvurucunun maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

33. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Ceza yargılaması bağlamında makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın konu bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Hukuk yargılaması bağlamında makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 25.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru

tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Ankara 18. Asliye Hukuk Mahkemesine GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 22/3/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AHMET KARAKUŞ VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/12095 | Karar tarihi: 22.03.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/12095

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AHMET KARAKUŞ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/12095)

Karar Tarihi: 22/3/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör : Murat ŞEN

Başvurucular : 1. Ahmet KARAKUŞ

2. Aslihan KARAKUŞ

3. Bediha KARAKUŞ

4. Muhsine KARAKUŞ

5. Mutahir KARAKUŞ

6. Muzahit KARAKUŞ

7. Songül KARAKUŞ

8. Şengül KARAKUŞ

9. Şıhap KARAKUŞ

Vekilleri : Av. İnan AKMEŞE

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, intihar eden yakınlarının kolluk güçleri tarafından gözaltında tutulduğu esnada işkenceye maruz bırakılmasının ve buna ilişkin yapılan yargılamanın makul süreyi aşacak

şekilde beraat kararı ile sonuçlanmasının işkence ve kötü muamale yasağını ihlal ettiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 15/7/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü sunmuştur.

7. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı süresinde beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

9. Bütün başvuruculaın yakını olan Sezai Karakuş (S.K.) (Başvuruculardan Muhsine Karakuş annesi, Ahmet Karakuş babası, Aslıhan, Şengül, Songül, Bediha Şıhap, Muzahit ve Mutahir Karakuş ise kardeşleridir), 28/9/2004 tarihinde İstanbul-Beyazıt Meydanı'nda örgüt üyesi olduğu iddiasıyla İstanbul İl Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü görevlilerince gözaltına alınmıştır. 29/9/2004 tarihinde kolluk güçleri tarafından S.K.nın ifadesi alınmıştır. Dört günlük gözaltı süresi sonrasında 2/10/2004 tarihinde de İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca (5190 sayılı Kanun ile görevli) ifadesi alınmıştır.

10. S.K. Cumhuriyet Savcılığındaki ifadesinde polis ifadesini kabul etmediğini, ifadenin kendisine zorla imzalattırıldığını, emniyette kötü muamele ve işkence gördüğünü, avukat talebinin karşılanmadığını, işkence yapan polisleri tanıdığını ve şikâyetçi olduğunu beyan etmiştir. S.K. sevk edildiği Sorgu Hâkimliğince alınan beyanında da işkence ve kötü muamele gördüğünü, şikâyetçi olduğunu beyan etmiştir. Daha sonra tutuklanmasına karar verilen S.K. cezaevine gönderilmiştir.

11. S.K.nın tutuklanması sonrasında gözaltında maruz kaldığı işkence ve kötü muamele nedeniyle avukatı tarafından 7/10/2004 tarihinde Fatih Cumhuriyet Başsavcılığına sorumlular hakkında soruşturma başlatılması için dilekçe verilmiş ve Adli Tıpa sevk edilerek tedavisinin yapılması, rapor alınması ve bir an önce ifadesinin alınması talep edilmiştir.

12. S.K.nın İstanbul'da bulunduğu cezaevinden Tekirdağ 2 No.lu F Tipi Cezaevine sevk edildikten sonra 22/11/2004 tarihinde hücresinde ası suretiyle intihar ettiği bildirilmiş ve buna dair ölü muayene tutanağı düzenlenmiştir.

13. S.K.nın 7/10/2004 şikâyet dilekçesi üzerine İstanbul 5. Ağır Ceza Mahkemesinin E.2005/35 sayılı dosyasındapolis memurlarına kamu davası açılmıştır.

14. İstanbul 5. Ağır Ceza Mahkemesince dosya Adli Tıp İhtisas Dairesine gönderilmiş, Adli Tıp Kurumu Başkanlığı 1. İhtisas Kurulunca hazırlanan 14/11/2008 tarihli raporda, "...tespit edilen lezyonların gözaltı giriş muayenesinde tariflenmeyip 1/10/2004 tarihli gözaltı muayenelerinde tariflendiğinden bu lezyonların gözaltı süresinde oluştuğunun kabulü

gerektiği, ancak eldeki verilerle söz konusu lezyonların nasıl oluşturulduğunun belirlenemediği..." şeklindeki gerekçeye dayanarak Mahkemece 26/2/2009 tarihinde tüm sanıklar hakkında beraat kararı vermiştir.

15. Karar başvurucular tarafından 2/3/2009 tarihinde temyiz edilmiş,Yargıtay 8. Ceza Dairesince 22/2/2012 tarihli ilamı ile kararınbozulmasına karar verilmiştir.

16. Kararın bozulması üzerine dosya İstanbul 5. Ağır Ceza Mahkemesince E.2012/192 sayısına kaydedilmiş ve yapılan yargılamada 12/10/2012 tarihinde tüm sanıklar hakkında beraat kararı verilmiştir.

17. Başvurucular tarafından 12/10/2012 tarihinde temyiz edilen kararı, Yargıtay 8. Ceza Dairesi 24/12/2013 tarihli ilamıyla onamıştır. Onama kararı İstanbul 5. Ağır Ceza Mahkemesince 31/1/2014 tarihinde kesinleştirilmiştir.

16. Başvurucular, ilamdan 25/6/2014 tarihinde Mahkeme Kaleminden sorarak haberdar olduklarını beyan etmişlerdir.

17. Başvurucular 15/7/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuşlardır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

18. Mahkemenin 22/3/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucuların İddiaları

19. Başvurucular yakınları Sezai Karakuş'un, gözaltına alındığı 28/9/2004 tarihinden Savcılığa sevk edildiği, 2/10/2004 tarihine kadar İstanbul Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şube Müdürlüğünde tutulduğu, dört gün boyunca güvenlik görevlileri tarafından darp, cebir, küfür hakaret ve kötü muameleye maruz kaldığı, avukat talebinin karşılanmadığı, hayalarının sıkıldığı, sürekli uykusuz bırakıldığı, gündüzlü geceli sürekli sorguya alındığı ve devamlı psikolojik baskıya tabi tutulduğunu, gözaltına alındıktan sonra düzenlenen raporların bu iddialarını kanıtladığını, buna ilişkin yaptıkları şikâyetin 9 yıl 2 ay süren yargılama sonunda etkin bir yargılama yapılmadan berat kararı ile sonuçlandığını belirterek Anayasa’nın 17. maddesinde tanımlanan işkence ve kötü muamele yasağının ihlal edildiğini ileri sürmüş, sanıklar hakkında yapılan yargılamanın yenilenmesi ve tazminat talebinde bulunmuşlardır.

B. Değerlendirme

1. Başvurucu Ahmet Karakuş Yönünden

20. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 83. maddesi ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 51. maddesi gereği başvurucunun istismar edici, yanıltıcı ve benzeri nitelikteki davranışlarıyla bireysel başvuru hakkını açıkça kötüye kullandığının tespit edilmesi hâlinde başvuru reddedilir ve yargılama giderleri dışında ilgilinin 2.000 Türk Lirasından fazla olmamak üzere disiplin para cezasıyla cezalandırılmasına karar verilir.

21. Bu kapsamda özellikle Mahkemeyi yanıltmak amacıyla gerçek olmayan maddi vakıalara dayanılması veya bu nitelikte bilgi ve belge sunulması durumunda başvuru hakkının kötüye kullanıldığı kabul edilebilecektir (S.Ö., B. No: 2013/7087, 18/9/2014, § 29, Mehmet Güven Ulusoy [GK], B. No: 2013/1013, 2/7/2015).

22. Başvuru konusu olayda, Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden yapılan araştırmada başvurucu Ahmet KaraKuş'un nüfus kayıtlarına göre 30/3/2011 tarihinde vefat ettiği tespit edilmiştir. Avukat İnan Akmeşe tarafından başvurucunun ölümünden 3 yıl sonra 15/7/2014 tarihinde, başvurucunun makul sürede yargılanma hakkının ve kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasıyla bireysel başvuru yapıldığı anlaşılmıştır.

23. Kamu gücü tarafından hakkı ihlal edilen kişinin bireysel başvuru yapmadan önce ölmesi durumunda ölen kişi adına bir başkası tarafından bireysel başvuru yapma imkânı bulunmamaktadır (Abdurrehman Uray, B. No: 2013/6140, 5/11/2014, § 30).

24. Açıklanan nedenlerle başvuru tarihinden 3 yıl önce vefat etmiş başvurucu adına yapılan bireysel başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle reddine karar verilmesi gerekir.

25. Bu durumda Avukat İnan Akmeşe aleyhine, Anayasa Mahkemesini yanıltıcı nitelikte başvuru yapması nedeniyle 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve İçtüzük'ün 83. maddesi uyarınca takdiren 2.000 TL disiplin para cezasına hükmedilmesi gerekir.

2. Diğer Başvurucular Yönünden

26. Dava açma ya da kanun yollarına başvuru için belli sürelerin öngörülmesi -bu süreler dava açmayı imkânsız kılacak ölçüde kısa olmadıkça- hukuki belirlilik ilkesinin bir gereğidir ve mahkemeye erişim hakkına aykırı değildir (Remzi Durmaz, B. No: 2013/1718, 2/10/2013, § 27).

27. Bireysel başvuruların 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca başvuru yollarının tüketildiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekmektedir. Anılan düzenlemelerde başvuru yolu öngörülen durumlarda bireysel başvuru süresinin başlangıcına ilişkin olarak "başvuru yollarının tüketildiği tarih"ten söz edilmekte ise de haberdar olunmayan bir hususta başvuru yapılamayacağı dikkate alınarak bu ibarenin "nihai kararın gerekçesinin öğrenilebildiği tarih" olarak anlaşılması gerekir. Bu öğrenme, somut olayın özelliklerine göre farklı şekillerde gerçekleşebilir.

28. Bireysel başvuru süresi bakımından "nihai kararın gerekçesinin tebliği", öğrenme şekillerinden biridir (Mehmet Ali Kurtuldu, B. No: 2013/5504, 28/5/2014, § 27). Ancak öğrenme, gerekçeli kararın tebliği ile sınırlı olarak gerçekleşmez; başka şekillerde de öğrenme söz konusu olabilir. Bu kapsamda nihai kararın gerekçesinin "dosyadan suret alınması" gibi hâllerde öğrenilmesi de mümkündür. Başvuruculara nihai kararın gerekçesini" öğrendiklerini beyan ettikleri tarih" de bireysel başvuru süresinin başlangıcı olarak ele alınabilir (İlyas Türedi, B. No: 2013/1267, 13/6/2013, §§ 21, 22).

29. Diğer yandan nihai kararın gerekçesi öğrenilmemiş olmakla birlikte sonucunun öğrenildiği durumlar da söz konusu olabilir. Böyle bir durumda sonucu öğrenilen nihai kararın gerekçesine derece mahkemesinden kesin olarak erişilebilmesi mümkün ise bireysel başvuru süresinin sonucun öğrenildiği tarihten itibaren başlatılması gerekir (Aydın Selçuk, B. No: 2014/3194, 20/11/2014, § 24; Özgür Çapkın, B. No: 2014/2546, 30/12/2014, § 24; Halil Aslan, B. No: 2014/3038, 10/12/2014, § 38).

30. Nihai kararın gerekçesinin öğrenilemediği veya nihai kararın sonucunun öğrenilip

gerekçesinin kesin olarak öğrenilme imkânının elde edilemediği hâllerde başvuru süresinin hangi tarihten başlayacağının belirlenmesi gerekir. Aksi hâlde sınırsız bir başvuru süresi söz konusu olabilecektir. Bu kapsamda yapılacak değerlendirmede sürenin başlangıç tarihinin, başvurucuların özen yükümlükleri ile mahkemeye erişim haklarının aşırı sınırlanmaması hususlarının birlikte dikkate alınması gerekir.

31. Başvurucuların bireysel başvuruda bulunmak amacıyla dava ve başvurularını takip etmek için gerekli özeni gösterme yükümlülüğü vardır.Bu yükümlülük kapsamında ilk derece mahkemesine fiilen ulaşan nihai kararın gerekçesini öğrenme konusunda gerekli özeni gösterme sorumluluğu başvuruculara aittir. Diğer bir ifadeyle başvurucular veya vekillerinin ilk derece mahkemesine ulaşan kararın bir örneğini almak için özenli davrandıklarını kanıtlamaları gerekir (Fatma Gökot, B. No: 2013/5697, 21/4/2016,§ 50).

32. Yargıtay Ceza Daireleri tarafından verilen kararların taraflara tebliğine ilişkin bir düzenleme mevzuatta bulunmamaktadır. Ceza yargılamasında nihai kararın tebliğ edilmediği durumlarda kararın derece mahkemesine ulaşmasından ve böylece gerekçesinin erişilebilir olmasından sonra özen yükümlülüğü kapsamında makul bir süre içinde bireysel başvuru yapmak isteyen ilgililerden karara erişmeleri ve karar gerekçesini öğrenmeleri beklenir. Bu kapsamda erişilebilir olan nihai kararın en geç üç ay içinde ilgilileri tarafından bilindiği ve gerekçesinin öğrenildiği kabul edilmelidir. Aksi tespit edilmediği sürece bireysel başvuru için 6216 sayılı Kanun'da öngörülen otuz günlük başvuru süresi bu tarihten itibaren başlayacaktır(A. C. ve diğerleri [GK], B. No: 2013/1827,25/2/2016, § 30; Fatma Gökot, § 51).

33. Somut olayda İstanbul 5. Ağır Ceza Mahkemesinin12/10/2012 tarihli kararı, Yargıtay 8. Ceza Dairesinin 24/12/2013 tarihli ilamıyla onanarak aynı tarihte kesinleşmiştir. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla yapılan araştırmada Yargıtay ilamının en geç kesinleştirme şerhinin gerçekleştirildiği, 31/1/2014 tarihinde Mahkemeye ulaştığı görülmüştür. Diğer bir ifadeyle başvurucunun nihai kararın içeriğine erişme imkânını en geç 31/1/2014 tarihinde elde ettiği anlaşılmıştır.

34. Nihai kararın içeriğine erişme imkânının elde edildiği 31/1/2014 tarihinden itibaren özen yükümlüğü kapsamında kararın içeriğinin öğrenildiği kabul edilen üç aylık sürenin sonundan itibaren en geç otuz günlük bireysel başvuru süresi sonunda 30/5/2014 tarihine kadar başvurucu tarafından bireysel başvuruda bulunulması gerekirken başvuru süresi geçtikten sonra 15/7/2014 tarihinde bireysel başvuru yapılmıştır.

35. Açıklanan nedenlerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucu Ahmet Karakuş yönünden yapılan başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle REDDİNE,

B. Avukat İnan AKMEŞE'nin, 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 83. maddesi uyarınca 2.000 TL disiplin para cezasıyla CEZALANDIRILMASINA,

C. Kararın bir örneğinin İstanbul Barosuna GÖNDERİLMESİNE,

D. Diğer başvurucular yönünden başvurunun süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ

OLDUĞUNA,

E. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA 22/3/2017tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET ŞEN

B. No: 2014/13552 | Karar tarihi: 22.03.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/13552

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET ŞEN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/13552)

Karar Tarihi: 22/3/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör : Murat ŞEN

Başvurucu : Mehmet ŞEN

Vekili : Av. Tahsin ŞAHİN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, izin tecavüzü suçundan yakalanarak askerî cezaevine konulan başvurucunun görevli personel tarafından ayağının kırıldığına dair şikâyetinin sonuçsuz kalmasının işkence ve kötü muamale yasağını ihlal ettiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 13/8/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü sunmuştur.

7. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı süresinde beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

9. Başvurucu, zorunlu askerlik hizmetini yerine getirirken izin tecavüzü suçunu işlediği iddiası ile açılan soruşturma kapsamında hakkında yakalama emri çıkarılmıştır. Anılan yakalama emri uyarınca başvurucu ikamet ettiği Almanya'dan Türkiye'ye giriş yaptığı esnada 30/6/2012 tarihinde yakalanarak Mamak Askerî Cezaevine konulmuştur.

10. Cezaevinde bulunan görevli personel ile başvurucu arasında meydana gelen olay esnasında başvurucunun ayağı kırılmıştır. Ayrıca görevli askerî personelden bir kişi de basit tıbbi müdahale ile giderilebilecek nitelikte yaralanmıştır.

11. Anılan olay nedeniyle Kara Kuvvetleri Komutanlığı Askerî Savcılığı başvurucu hakkında kişinin yerine getirdiği kamu görevi nedeniyle kasten yaralama suçundan, diğer askerî personel hakkında ise zor kullanma yetkisine ilişkin sınırın aşılması suçundan soruşturma başlatmıştır. Askerî Savcılık, dosyadaki tarafların terhis olması gerekçesine dayanarak 7/3/2013 tarihinde verdiği görevsizlik kararı ile dosyayı Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına göndermiştir.

12. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığınca yapılan soruşturma sonunda 15/4/2013 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilmiştir.

13. Başvurucunun bu karara karşı yapmış olduğu itiraz, Sincan 1. Ağır Ceza Mahkemesinin 22/7/2013 tarihli kararı ile kesin olarak reddedilmiştir. Bu karar 28/8/2013 tarihinde tebliğ edilmiştir.

14. Başvurucu 29/8/2013 tarihinde anılan olaya ilişkin olarak tekrar Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına şikâyetçi olmuştur. Şikâyet dilekçesi Kara Kuvvetleri Askerî Savcılığına gönderilmiş ve Askerî Savcılık 25/12/2013 tarihli kararıyla başvurucunun şikâyetine ilişkin 7/3/2013 tarihinde vermiş olduğu görevsizlik kararını hatırlatarak tekrar görevsizlik kararı vermiş, dosyayı Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına göndermiştir.

15. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı 5/2/2014 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına dair karar vermiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

''... UYAP kayıtlarında yapılan incelemede yukarıda belirtilen Görevsizlik Kararı üzerine Cumhuriyet Başsavcılığımızın 2013/54047 numarasına kayden yapılan soruşturma sonunda 15/4/2013 tarih 2013/23737 sayı ile aynı olayla ilgilikovuşturmaya yer olmadığına dair karar verildiği,

Bu itibarla aynı konu ile ilgili daha önce soruşturma yapılarak karara bağlandığı anlaşıldığından CMK 223/7. maddesi gereğince Kovuşturma Yapılmasına Yer Olmadığına ... karar verildi.''

16. Anılan karara itiraz, Sincan 1. Ağır Ceza Mahkemesinin 26/5/2014 tarihli kararıyla kesin olarak reddedilmiştir. Nihai karar başvurucuya 23/7/2014 tarihinde tebliğ edilmiştir.

17. Başvurucu 13/8/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

18. Mahkemenin 22/3/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

19. Başvurucu, işçi olarak çalıştığı Almanya'dan iznini geçirmek üzere Türkiye'ye geldiğinde askerî izin tecavüzü suçu işlediği gerekçesi ile havaalanında yakalanılarak gönderildiği Mamak Askerî Cezaevinde görevliler tarafından dövüldüğünü, bu esnada bacağının kırıldığını ve burada insanlık dışı muamelelere maruz kaldığını, haksız olarak konulduğu cezaevinde bacağının kırılmasından dolayı tekrar Almanya'ya dönemediği için maddi kayba uğradığını ve kendisine işkence yapan kişiler hakkında şikâyetçi olmasına rağmen ilgililer hakkında kamu davası açılmadığını belirterek Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında ve 36. maddesinde düzenlenen işkence ve kötü muamele yasağı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş; ihlalin tespiti ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

20. Bakanlık, başvurucunun iddialarının bireysel başvuruda ilk kez Sincan 1. Ağır Ceza Mahkemesinin 22/7/2013 tarihli kararıyla ileri sürülebilir hâle geldiğini belirtmiştir. Bu nedenle Bakanlık tarafından, başvurucunun anılan karar yerine herhangi bir açıklama getirmeden ikinci kez yaptığı şikâyetin sonuçsuz kalması üzerine bireysel başvuruda bulunduğu gözetilerek otuz günlük başvuru süresinin başlangıç tarihinin Sincan 1. Ağır Ceza Mahkemesinin 22/7/2013 tarihli kararının öğrenildiği tarihin kabul edilmesi ve bu nedenle başvurunun süre aşımı nedeniyle kabul edilemez bulunması gerektiği ileri sürülmüştür.

21. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında başvurunun süresinde yapıldığını ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

22. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereği başvuru yollarının tüketildiği, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde bireysel başvuru yapılması gerekir.

23. Daha önce başvurulduğu ve reddedildiği için başarılı olunmayacağı belli olan başvuru yoluna, yeni bir delil ileri sürmeksizin farklı zamanlarda başvurulmasının bireysel başvuru süresinin yeniden canlandırılması noktasında herhangi bir etkisi ve işlevi olmayacaktır (İbrahim Oğuz Yapar, B. No: 2012/829, 5/3/2013, § 32; Seyithan Akgül, B. No: 2013/5869, 7/1/2016, § 38).

24. Somut olayda, başvuru yolları Kara Kuvvetleri Komutanlığı Asker Savcılığının 7/3/2013 tarihli görevsizlik kararı ile dosyayı Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına göndermesi üzerine Ankara Cumhuriyet Başsavcılığınca yapılan soruşturma sonunda 15/4/2013 tarihli ilk kovuşturmaya yer olmadığına dair karara yapılan itirazın Sincan 1. Ağır Ceza Mahkemesinin 22/7/2013 tarihli kararı ile kesin olarak reddedilmesi ile tüketilmiştir. Dosya kapsamından bu kararın başvurucu vekiline tebliğ tarihinin 28/8/2013 olduğu görülmektedir.

25. Daha önce başvurulduğu ve kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verildiği için başarılı olunmayacağı belli olan başvuru yoluna, yeni bir delil ileri sürmeksizin tekrar verilen şikâyet dilekçesi ile soruşturma başlatılmasının bireysel başvuru süresine bir etkisi

bulunmamaktadır. Nitekim Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı 5/2/2014 tarihli kavuşturmaya yer olmadığı kararında (bkz. § 15) şikâyet konusunun daha önce soruşturulduğunu ve karara bağlandığını hatırlatmıştır. Dolayısıyla başvuru yolunun tüketildiği tarihin nihai karar olan Sincan 1. Ağır Ceza Mahkemesinin 22/7/2013 tarihli kararının öğrenme tarihi olan 28/8/2013 olduğu kabul edilmelidir.

26. Bu kapsamda başvurucunun en geç 27/9/2013 tarihine kadar bireysel başvuruda bulunması gerekirken 13/8/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunduğu anlaşılmış olup bireysel başvuru için öngörülen otuz günlük sürenin geçtiği sonucuna varılmıştır.

27. Açıklanan nedenlerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 22/3/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

A.Ş. VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/14438 | Karar tarihi: 22.03.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/14438

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

A. Ş. VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/14438)

Karar Tarihi: 22/3/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör : Nahit GEZGİN

Başvurucular : 1. A. Ş.

2. A. Ş.

3. İ. Ş.

Vekili : Av. Cihat HAYKIR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, zorunlu askerlik hizmeti sırasında gerçekleşen intiharın önlenmemesi ve bu intiharla ilgili etkili bir soruşturma yürütülmemesi nedenleriyle yaşama hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 27/8/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına

karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüş sunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvuruculardan İ. Ş.'in oğlu, diğer başvurucuların ise kardeşi olan 1992 doğumlu(A.Ş.) olay tarihinde zorunlu askerlik hizmetini yerine getirmektedir.

A. Başvurucuların Yakınının Askerlik Süreci

9. A.Ş. askere alınmadan önce psikolojik muayene de dâhil olmak üzere bir dizi sağlık kontrolünden geçirilmiş ve bu kontroller sonucunda askerlik yapmaya elverişli bulunarak 23/2/2012 tarihinde Birliğine katılmıştır.

10. A.Ş. askerliği sırasında psikiyatrik yönden tedavi görmemiş; kendisi, yakınları ya da arkadaşları tarafından ruhsal sorunu olduğuna ilişkin olarak amirlerine ya da başka bir askerî birime herhangi bir başvuru da yapılmamıştır. Birliğine katılır katılmaz yapılan psikososyal risk faktörü anketine verdiği cevaplarda A.Ş. sağlığı ve sosyoekonomik durumuyla ilgili olarak herhangi bir sorunu bulunmadığını belirtmiş, yetkililer tarafından kendisiyle aynı zaman diliminde gerçekleştirilen görüşmelerde de bu yönde sorulan sorulara aynı nitelikte cevaplar vermiştir.

11. A.Ş. Birliğine katıldığı tarihten yaklaşık on sekiz gün sonra 11/3/2012 günü sabah saatlerinde kaldığı koğuştaki bir ranzaya kendini asarak intihar etmiştir.

B. Ceza Soruşturması Süreci

12. Yetkili Askerî Savcılık tarafından olay hakkında derhâl ve resen bir soruşturma açılmıştır. Bu soruşturmada öncelikle Savcı tarafından Jandarma Olay Yeri İnceleme Birimi (Olay Yeri İnceleme) ile birlikte olay yerinde maddi delil incelemesi yapılmış; bu incelemede herhangi bir darp ve boğuşma izine rastlanılmadığı, müteveffanın ranzanın üst bölümüne palaskasıyla bir ası mekanizması kurduğu görülmüştür.

13. Olay yerinin incelenmesinden sonra doktor bilirkişisi refakatinde cesedi üzerinde gerçekleştirilen ölü muayenesinde ise müteveffanın boynunda ası izi olduğu ve vücudunun diğer bölgelerinde, kıyafetlerinde herhangi bir boğuşma veya mücadele yaşadığına ilişkin bir emare bulunmadığı belirlenmiştir. Ölü muayene sonrasında Adli Tıp Kurumu tarafından gerçekleştirilen otopsi sonucunda müteveffanın ölümünün ası sonucu gerçekleştiği anlaşılmıştır.

14. Soruşturmada, müteveffa ile aynı yerde görev yapan farklı rütbedeki askerler de tanık sıfatıyla dinlenilmişlerdir. Bu kişiler ifadelerinde özetle müteveffanın kimi zaman neşeli kimi zaman ise içine kapanık davranışlar sergilediğini, olaydan önce herhangi bir sorunu veya psikolojik rahatsızlığı olduğundan bahsetmediğini, ayrıca kendisine kötü muamelede bulunulmadığı gibi anlaşmazlığı olan bir kişinin de olmadığını söylemişlerdir.

15. Bu tanıklardan er H.K. ifadesinde; askerliğe müteveffayla birlikte başladığını, birbirlerine "can dostu" -diğer amaçların yanında askerlerin birliklerine intibaklarını

kolaylaştırmak için kurulan askerî bir uygulama- olarak görevlendirildiklerini, sohbetleri sırasında müteveffanın küçük yaştayken annesinin öldüğünü ve on üç yaşına kadar Sosyal Hizmetler veÇocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK) himayesinde büyüdüğünü söylediğini ancak annesinin nasıl öldüğünü açıklamadığını belirtmiştir.

16. Tanık V.A. ise H.K.nın ifadesinde belirttiği hususlara ek olarak olaydan bir gün önce sohbetleri sırasında müteveffanın "Çok bunalıyorum, ölsem de kurtulsam." dediğini, kendisinin ise "Saçma düşünme, Allah'ın verdiği canı nasıl alacaksın?" şeklinde karşılık verdiğini, ertesi gün sabah saatlerinde müteveffanın kendisine birlikte koğuşa gitmeyi teklif ettiğini ancak kendisinin bu teklifi gündüz saatlerinde koğuşta kalmanın yasak olması nedeniyle kabul etmediğini, müteveffanın ise soğuk algınlığı yaşaması nedeniyle izinli olduğundan koğuşuna gittiğini, ardından burada intihar ettiğini öğrendiğini söylemiştir.

17. Bölük Komutanı E.U. müteveffaya görev yaptığı birliğe katılır katılmaz "psikososyal risk faktörü anketi" doldurttuklarını, bu ankete verdiği cevaplarda herhangi bir rahatsızlığı veya sorunu bulunduğunu belirtmediğini, bu ankete göre psikolojik açıdan riskli bir personel olarak sınıflandırmadıklarını beyan etmiştir.

18. Üsteğmen G.U. ifadesinde, Birliğe katıldığında müteveffayla "lider danışmanlık görüşmesi"ni gerçekleştirdiğini, müteveffanın bu görüşmede kardeş sayısı hakkında doğru bilgiler vermediğini ve sağlık sorunu olarak sadece mide bulantısı olduğunu söylediğini belirtmiştir.

19. Soruşturmada, başvurucular A. Ş. ve A. Ş. de dinlenilmiş; adı geçenler ifadelerinde müteveffanın herhangi bir psikolojik rahatsızlığının veya bu boyuta varmayan ruhsal sorununun bulunmadığını ve annelerinin olaydan yaklaşık 20 yıl önce intihar ettiğini söylemişlerdir.

20. Soruşturma sonucunda Askerî Savcılık tarafından 25/7/2012 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmiştir. Kararda; müteveffanın özel yaşantısına ilişkin bilinmeyen bir nedenle intihar ettiği, ölümünde bir kişinin ihmali, kusurlu veya kasti bir davranışı bulunmadığı, ayrıca soruşturmada intiharın teşvik edildiği, azmettirildiği veya intihar kararının kuvvetlendirildiğine ilişkin bir bulgunun da elde edilmediği gerekçesine yer verilmiştir.

21. Bu karar başvuruculara bildirilmiştir. Başvuru dosyasında, başvuruculaın bu karara itiraz edip etmediklerine ilişkin bir bilgi veya belge bulunmamaktadır.

C. İdare Mahkemesinde Açılan Tazminat Davası Süreci

22. Başvurucular, yakınlarının intiharında görevlilerin hizmet kusuru bulunduğunu iddia ederek olay nedeniyle uğradıklarını ileri sürdükleri maddi ve manevi zararlarının karşılanması talebiyle 11/12/2012 tarihinde Millî Savunma Bakanlığına başvurmuşlardır. Bakanlık tarafından bu başvurularına herhangi bir cevap verilmemiştir.

23. Başvurucular, yaptıkları başvurunun idarece bu şekilde zımnen reddedilmesi üzerine Askeri Yüksek İdare Mahkemesi İkinci Daire Başkanlığı (İkinci Daire) nezdinde aynı taleplerini içeren -toplamda 225.000 TL tazminat- bir dava açmışlardır.

24. İkinci Daire 26/2/2014 tarihli kararıyla davanın reddine karar vermiştir. Karar gerekçesinin ilgili bölümü şöyledir:

"(...) olayla ilgili yapılan adli soruşturma neticesinde de tespit edildiği üzere, müteveffanın

tamamen kendi iradesi ile koğuşta bulunan ranzada kendini asarak intihar etmesi suretiyle ölümü olayında, zararlı sonucu doğuran eylem ile hizmet arasında illiyet bağının bulunmadığı, davacılar vekilinin de intihar olayına ilişkin olarak davalı idarenin kusurlu ya da kusursuz sorumluluğunu doğuracak herhangi bir somut delili ortaya koyamadığı, davalı idareye yüklenebilecek bir nedensellik bağının mevcut olmadığı, davalı idarenin herhangi bir hizmet kusurunun ya da kusursuz sorumluluk şartlarının mevcut olmadığı değerlendirilerek dava konusu olayda idareye yüklenebilecek hukuki bir sorumluluğun bulunmadığı, tüm bu hususlar birlikte değerlendirildiğinde davacıların maddi ve manevi tazminat istemlerinin reddine karar verilmesi gerektiği (sonuç ve kanaatine ulaşılmıştır)."

25. Başvuruculaların karar düzeltme talepleri de İkinci Dairenin 9/7/2014 tarihli kararıyla reddedilmiştir.

26. Karar, başvurucular vekiline 1/8/2014 tarihinde tebliğ edilmiş; yasal otuz günlük süresi içinde 27/8/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunulmuştur. Başvurucular, bireysel başvurularında kamuya açık belgelerde kimliklerinin gizli tutulması taleplerinde bulunmuştur.

IV. İlgili Hukuk

27. 25/10/1963 tarihli ve 353 sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanunu'nun "Kovuşturmaya yer olmadığına dair karara itiraz" kenar başlıklı 107. maddesi şöyledir:

"Askerî savcı tarafından verilen kovuşturmaya yer olmadığına dair karar, teşkilâtında askerî mahkeme kurulan kıt’a komutanı veya askerî kurum amiri ile şüpheli ve suçtan zarar görene bildirilir.

Bu karara karşı teşkilâtında askerî mahkeme kurulan kıt’a komutanı veya askerî kurum amiri ya da suçtan zarar gören, kararın kendilerine tebliğinden itibaren onbeş gün içinde kararı veren askerî savcının teşkilâtında olduğu askerî mahkemeye yer itibarıyla en yakın askerî mahkemede itiraz edebilirler. En yakın askerî mahkemenin tayininde kararsızlık olursa, bu husus Millî Savunma Bakanlığınca giderilir. İtiraz isteminde kamu davasının açılmasını haklı gösterecek olaylar ve deliller gösterilir."

28. 8/10/1986 tarihli ve 86/11092 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla kabul edilen ve 24/1/1986 tarihli ve 19291 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türk Silahlı Kuvvetleri Sağlık Yeteneği Yönetmeliği'nin -olay tarihinde yürürlükte bulunan- 5. maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"Yükümlülerin ilk sağlık muayeneleri Askerlik Kanunu gereğince son yoklama sırasında askerlik şubelerinde toplanan askerlik meclisindeki iki tabip (birisi sivil olabilir) tarafından aşağıdaki şekilde yapılır.

1) (Değişik bent: 16/06/2008 - 2008/13831 S.Yön/2.mad) Ruh ve beden durumları ile iç organları dikkatle gözden geçirilir, ... Yükümlünün bildiği herhangi bir hastalık veya arızası olup olmadığına ilişkin ve muayene sırasında herhangi bir sağlık yakınması bulunup bulunmadığına ilişkin ekte yer alan Yükümlülere Yoklamalarda Uygulanacak Sağlık Durumu Hakkında Bilgi Formuna uygun yazılı beyanı alınır. ...

(...)"

29. Anılan Yönetmelik'in 5. maddesinin başvuru tarihi itibarıyla yürürlülükteki 5.

maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"(Değişik:14.1.2013-13/4240-1 md.) Askerlik Kanunu gereğince yükümlülerin sağlık muayeneleri, askerlik şubelerinin bulunduğu yerlerde, öncelikle varsa kayıtlı olduğu aile hekimi tarafından, yoksa en yakın resmi sivil sağlık kuruluşunda veya asker hastanelerinde tek tabip tarafından aşağıdaki şekilde yapılır.

(...)"

V. İNCELEME VE GEREKÇE

30. Mahkemenin 22/3/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucuların İddiaları

31. Başvurucular;

i. Devlet tarafından askerliğe alma işlemi sırasında gerçekleştirilen muayenelerin yürürlükteki mevzuat gereğince konunun uzman olmayan bir hekim -aile hekimi- tarafından gerçekleştirilmesi nedeniyle müteveffanın intihar edebileceğinin daha bu aşamada tespit edilecekken belirlenemediğini,

ii. Kaldı ki çok küçük yaştayken annesinin intihar ettiğini görmesi, ardından ailevi nedenlerle SHÇEK'e bağlı yurtta bir süre kalması, bu durumun yetkili makamlar tarafından öğrenilmesi ve intihar etmesinden bir gün önce yaşamına son vermeyi istediğini bir arkadaşına söylemesi gibi nedenlerle müteveffanın intihar edebileceğinin askere alımından sonraki aşamada da öngörülebilir olduğunu,

iii. Olay hakkında etkili bir soruşturma yürütülmediğini belirterek Anayasa'nın 17. ve 36. maddelerinde güvence altına alınan yaşama ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşler, yeniden yargılama yapılması ve manevi tazminata karar verilmesi taleplerinde bulunmuşlardır.

B. Değerlendirme

32. Anayasa'nın "Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı" kenar başlıklı 17. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir."

33. Anayasa'nın "Devletin temel amaç ve görevleri" kenar başlıklı 5. maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"Devletin temel amaç ve görevleri, ... Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır."

34. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucular, yakınlarının ölümüyle sonuçlanan olayla ilgili olarak şikâyette bulunmuşlardır. Bu nedenle başvurucuların iddialarının yaşama hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

35. Öte yandan, 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 46. maddesinin (1) numaralı fıkrasında ancak ihlale yol açtığı ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal nedeniyle güncel ve kişisel bir hakkı doğrudan etkilenenlerin bireysel başvuru hakkına sahip oldukları kurala bağlanmıştır. Yaşama hakkının doğal niteliği gereği, yaşamını kaybeden kişi açısından bu hakka yönelik bir başvuru ancak yaşanan ölüm olayı nedeniyle ölen kişinin mağdur olan yakınları tarafından yapılabilecektir (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, B. No: 2012/752, 17/9/2013, § 41).

36. Başvuru konusu olayda başvurucu İ. Ş. müteveffanın babası, diğer başvurucular ise müteveffanın kardeşidir. Bu nedenle başvuru ehliyeti açısından bir eksiklik bulunmamaktadır. Diğer taraftan, başvurunun kabul edilebilirlik bakımından incelenmesi gerekir.

1. Ceza Soruşturması Yönünden

37. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"... Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır."

38. 6216 sayılı Kanun'un45. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"İhlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir."

39. Anılan Anayasa ve Kanun maddelerinde yer verilen kanun yollarının tüketilmesi koşulu, bireysel başvurunun temel hak ihlallerini önlemek için son ve olağanüstü bir çare olmasının doğal sonucudur. Diğer bir ifadeyle temel hak ihlallerini öncelikle idari makamların ve derece mahkemelerinin gidermekle yükümlü olması, kanun yollarının tüketilmesi koşulunu zorunlu kılmaktadır (Necati Gündüz ve Recep Gündüz, B. No: 2012/1027, 12/2/2013, § 20).

40. Temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının öncelikle genel yargı mercilerinde olağan yasa yolları ile çözüme kavuşturulması esastır. Bireysel başvuru yoluna, iddia edilen hak ihlallerinin bu olağan denetim mekanizması içinde giderilememesi durumunda başvurulabilir. Bireysel başvurunun ikincil niteliği gereği başvurucunun ihlal iddialarını öncelikle yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve delilleri zamanında sunması, dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermesi gerekmektedir (İsmail Buğra İşlek, B. No: 2013/1177, 26/3/2013, § 17; Rıfat Bakır ve diğerleri, B. No: 2013/2782, 11/3/2015, § 45; Bayram Gök, B. No: 2012/946, 26/3/2013, §§ 18, 19).

41. Bireysel başvuru formu ve eklerinde, başvuruculaın ilgili mevzuat gereğince (bkz. § 27) yürütülen ceza soruşturması sonucunda verilen kovuşturmaya yer olmadığı kararınailişkin olarak yetkili yargısal mercilere başvuruda bulunduklarına dair bir bilgi veya belge bulunmamaktadır.

42. Dolayısıyla somut olayda başvuruculaın, kanunda öngörülen yargısal yolları tüketmeksizin olay hakkında etkili bir ceza soruşturması yürütülmediği iddiasıyla doğrudan bireysel başvuruda bulunduğu sonucuna varılmıştır.

43. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. İdare Mahkemesinde Açılan Tazminat Davası Yönünden

44. Devletin sorumluluğunu gerektirebilecek şartlar altında can kaybının gerçekleştiği durumlarda Anayasa'nın 17. maddesi, kamu makamlarına yetkileri dâhilinde tüm imkânları kullanarak yaşama hakkına yönelen tehdit ve risklere karşı etkili yasal ve idari tedbirlerin oluşturulmasını gerektirir. Bu kapsamda anılan yasal ve idari tedbirler, yaşama hakkına yönelik ihlalleri durdurmayı ve gerektiğinde faillerin cezalandırılmasını sağlayacak nitelikte olmalıdır. Bu yükümlülük, yaşama hakkının tehlikeye girebileceği her durum bakımından geçerlidir (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, § 52).

45. Bir kişinin yaşamına yönelik gerçek ve yakın bir tehlikenin bulunduğunun kamu makamlarınca bilindiği ya da bilinmesi gerektiği durumlarda makul ölçüler çerçevesinde kamu makamlarının bu tehlikenin gerçekleşmesini önleyebilecek şekilde önlem alması gerekir. Ancak özellikle insan davranışlarının öngörülemezliği, öncelikler ve kaynaklar değerlendirilerek yapılacak işlem veya yürütülecek faaliyet tercihi dikkate alındığında, pozitif yükümlülük kamu makamları üzerinde aşırı yük oluşturacak şekilde yorumlanamaz (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri,§ 53).

46. Bu kapsamda bazı özel koşullarda devletin, kişinin kendi eylemlerinden kaynaklanabilecek risklere karşı yaşamı korumak amacıyla gerekli tedbirleri alma yükümlülüğü de bulunmaktadır. Zorunlu askerlik hizmeti için de geçerli olan bu yükümlülüğün ortaya çıkması için askerî mercilerin, kendi kontrolleri altındaki bir kişinin kendini öldürmesi konusunda gerçek bir risk olduğunu bilip bilmediklerini ya da bilmelerinin gerekip gerekmediğini tespit etmek, böyle bir durum söz konusu ise bu riski ortadan kaldırmak için makul ölçüler çerçevesinde ve sahip oldukları yetkiler kapsamında kendilerinden beklenen her şeyi yapıp yapmadıklarını incelemek gerekmektedir. Ancak yukarıda ifade edildiği gibi bu yükümlülük, yetkililer üzerine aşırı yük oluşturacak şekilde yorumlanmamalıdır. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesince yapılacak incelemede basit bir ihmali veya değerlendirme hatasını aşan bir kusurun askerî yetkililere atfedilebilip atfedilemeyeceğinin ortaya konulması gerekmektedir (Sadık Koçak ve diğerleri, B. No: 2013/841, 23/1/2014,§ 74).

47. Diğer taraftan askerlik yükümlülüğü kapsamında yürütülen bazı eylem ve etkinliklerin doğasına ve insan unsuruna bağlı olarak ortaya çıkan risk seviyesine uygun şekilde yaşamı koruyucu yasal ve idari düzenlemelerin bulunması gerekmektedir. Devlet, askerlik görevini zorunlu kıldığı için özellikle silahların kullanımı konusunda büyük bir titizlik göstermeli ve psikolojik sorunları olan askerlerin tedavi edilmesini ve onlara yönelik uygun tedbirlerin alınmasını sağlamalıdır. Oluşturulan yasal ve idari düzenlemelerde askerlik yaşamının doğasında var olan tehlikelerle karşı karşıya bulunan askerlerin etkin bir şekilde korunmalarını sağlayan uygulamaya ilişkin tedbirlerin ve emir komuta zinciri içerisinde yer alan sorumlular tarafından işlenebilecek kusur ve hataların tespit edilmesini sağlayacak usullerin öngörülmesi gerekmektedir. Bu çerçevede askere alım sırasında kişilerin uygun denetimlerden geçirilmesi, askerlik öncesinde ve sırasında gerekli denetim ve müdahalelerin yapılması büyük önem taşımaktadır (Sadık Koçak ve diğerleri, §§ 75, 76).

48. Yaşama hakkının korunması, silah altındaki bir askerin askerî makamların kontrolü altında iken ölmesi durumunda bağımsız ve tarafsız bir şekilde etkili ve uygun bir soruşturmanın yürütülmesini de gerekli kılmaktadır. Ancak bu şekilde söz konusu yasal ve idari çerçevenin etkili bir şekilde uygulanması temin edilebilecektir. Bu amaçla yürütülen araştırma ve soruşturmanın; öncelikle olayların tam olarak nasıl meydana geldiğinin

belirlenmesini, ikinci olarak ise varsa sorumluların tespit edilmesini ve gerek görüldüğünde sorumlulukların yaptırım altına alınmasını sağlayacak nitelikte olması gerekir. Bu kapsamda yürütülen işlemler ve yargı aşaması da dâhil bütün süreç Anayasa'nın 17. maddesinin gereklerine cevap vermelidir (Sadık Koçak ve diğerleri, § 77).

49. Yaşama hakkına ilişkin usule ilişkin yükümlülük olayın niteliğine bağlı olarak cezai, hukuki ve idari nitelikte soruşturmalarla yerine getirilebilir (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri,§ 55). Bu kapsamda, yaşama hakkının veya vücut bütünlüğünün ihlaline kasten sebebiyet verilmediği durumlarda pozitif yükümlülük, her olayda mutlaka ceza davası açılmasını gerektirmez. Mağdurlara hukuki, idari ve hatta disiplinle ilgili hukuk yollarının açık olması yeterli olabilir (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri,§ 59).

50. Ancak Anayasa Mahkemesi için bu noktada önemli olan husus, yürürlükteki yargı sisteminin, yaşama hakkına yapılan müdahalelerden doğan sorumluluğu hiçbir durumda belirsizlik içinde bırakmamasıdır. Bu husus, toplumun güvenini korumak ve hukuk devletinin benimsenmesini sağlamak amacıyla gereklidir.

51. Bu noktada belirtilmelidir ki Anayasa Mahkemesinin bu tür olaylara ilişkin başvurulara yönelik inceleme görevi, kullanılan yargı sisteminin caydırıcı etkisinin ve yaşama hakkı ihlallerinin önlenmesinde oynaması gereken rolün zayıflatılmaması için derece mahkemelerin karara varırken Anayasa'nın 17. maddesi ile öngörülen dikkatli ve özenli inceleme şartını ne ölçüde yerine getirdiklerini belirlemekten ibarettir (Perihan Uçar ve diğerleri, B. No: 2013/5860, 1/12/2015, § 52).

52. Yaşamı koruma yükümlülüğünün ihlal edilip edilmediği konusunda bir sonuca varabilmek için öncelikli olarak askerî yetkililerin müteveffanın intihar etme riskini bilip bilmediklerinin veya bilmeleri gerekip gerekmediğinin -yukarıda ifade edilen ilkeler çerçevesinde- ortaya konulması gerekmektedir.

53. Başvuru konusu olayda, askerliği öncesi yapılan sağlık kontrollerinde müteveffanın herhangi bir psikolojik sorunu olduğuna dair bir tespit bulunmamaktadır. Birliğine ilk katılış işlemleri sırasında müteveffaya psikososyal risk faktörü anketi doldurulttuğu ayrıca kendisiyle bir görüşme gerçekleştirildiği, müteveffanın bu anket ve görüşmede herhangi bir probleminden bahsetmediği görülmektedir.

54. Aslında başvurucular da müteveffanın psikolojik bir rahatsızlığı ya da ruhsal bozukluğu bulunduğunu ileri sürmemişler, askerliği öncesinde veya sırasında yoğun kaygılar yaşadığı bir durumdan da bahsetmemişlerdir. Bireysel başvuru dilekçelerinde, annesinin intihar etmesi ve bir süre SHÇEK'e bağlı bir yurtta kalmasından dolayı intihar edebileceğinin öngörülmesi gerektiğini ileri sürmüşlerdir.

55. Bununla birlikte bir yakını intihar eden ve belli bir süre SHÇEK'e bağlı bir yurtta kalan herkesin -bu konuda bilinen herhangi bir ruhsal bozukluk yaşamamasına rağmen- aradan geçen uzun zaman diliminden sonra yaşamına son vermeyi isteyebileceğini ve bu nedenle potansiyel olarak intihar eğilimine sahip olduğunu söyleyebilmek mümkün değildir. Dolayısıyla somut olayda, müteveffanın küçüklüğünde yaşadıkları nedeniyle intihara eğilimi bulunduğu, askerî yetkililerin de bu durumu görmezden gelerek öngörülebilir olan intiharı makul tedbirler alarak önlemedikleri sonucuna varılamaz.

56. Öte yandan somut olayda böyle bir durum söz konusu olmamakla birlikte bir askerin sadece psikolojik sorunlarının bulunmasına veya kendisine yüklenilen sorumlulukların ifası sırasında yaptığı hatalardan dolayı askerliğinin uzaması, disiplin cezası alması gibi

yaptırımlara maruz kalacağı düşüncesiyle yoğun kaygılar yaşamasına bağlı olarak gerçekleşen intihar eylemlerini idarenin öngörmesi ve gerekli tedbirleri alması gerektiği sonucu da kendiliğinden çıkarılamayacaktır (Rıfat Bakır ve diğerleri, § 93).

57. Bunun yanında müteveffanın, olaydan bir gün önce arkadaşına söylediği belirtilen sözden (bkz. § 16) hareketle olay tarihinde yaşamına son vermeyi isteyecek derecede bir bunalım içinde bulunduğu veya yoğun kaygılar yaşadığı da söylenemeyecektir. Müteveffa, askerliği sırasında üçüncü kişilerle bir sorun veya anlaşmazlık yaşamamıştır ve tanık anlatımlarına göre günlük hayatta herkes için olağan sayılabilecek tarzda duruma göre neşeli duruma göre ise sakin bir duruş sergilemektedir. Somut olayda müteveffanın; belirtilen sözü (bkz. § 16), yaşadığı kötü bir olay nedeniyle ve gerçekten de yaşamına son vermeyi arzulayarak söylediğine ilişkin herhangi bir emare de bulunmamaktadır. Bununla birlikte bu sözün yetkili makamlar tarafından öğrenildiği ifade edilmediği gibi müteveffanın intihar etmeden hemen önce sözü söylediği arkadaşına birlikte koğuşuna gitmeyi teklif ettiği de anlaşılmıştır (bkz. §§14, 16).

58. Bu durumda, müteveffanın intiharının ani bir karar sonucunda gerçekleştiği, başka bir ifadeyle önceden alınmış bir kararın uygulanması sonucu meydana gelmediği anlaşılmıştır. Bu itibarla yetkililerin intihar riskinden haberdar olmalarının veya bu riski bilmeleri ya da bilmemekle birlikte öngörmelerinin beklenemeyeceği söylenebilecektir.

59. Dolayısıyla somut olayda askerî yetkililerin, müteveffanın intihar etme riskini bilmedikleri ve bilmelerini veya öngörmelerini gerektiren bir durumun da söz konusu olmadığı; aksinin kabulünün -özellikle insan davranışlarının öngörülemezliği dikkate alındığında- kamu makamları üzerinde aşırı yük oluşturacak nitelikte bir yorum olacağı sonucuna varılmıştır.

60. NitekimAskeri Yüksek İdare Mahkemesi de davayı reddetmesine ilişkin gerekçesinde, olayla ilgili olarak topladığı tüm delillere dayanarak başvuruculaların ve davalının ileri sürdükleri bütün hususları değerlendirmiş ve olayda kamu görevlilerin sorumluluğunun incelenmesini gerektirecek bir durumun bulunmadığını takdir ettiğini bildirmiştir. İdare Mahkemesi, intiharın öngörülebilir olmadığına ve müteveffanın belirlenemeyen bir sebeple intihar ettiğine, bu durumda yetkililerin bir kusurunun bulunduğunun söylenemeyeceği gibi olayda kusursuz sorumluluk ilkesinin de uygulanamayacağına karar vermiştir (bkz. § 24).

61. Diğer taraftan başvurucular, askere alım öncesinde gerçekleştirilen muayenenin yürürlükte bulunan mevzuat gereğince konunun uzmanı olmayan bir hekim tarafından gerçekleştirilmesi nedeniyle devletin bu tür intihar risklerine karşı etkili yasal tedbirleri almadığını iddia etmişlerdir. Ancak buiddiaya dayanak yaptıkları düzenlemenin olaydan sonra yürürlüğe girdiği ve bu nedenle somut olayda bir uygulamasının söz konusu olmadığı anlaşılmıştır (bkz. §§28, 29).

62. Açıklanan nedenlerle, başvuruda bir ihlalin olmadığının açık olduğu anlaşıldığından başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksunluk nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamuya açık belgelerde başvuruculaların kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE, Serruh KALELİ'nin karşı oyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

B. 1. Yaşama hakkı kapsamında etkili bir ceza soruşturması yürütülmediğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA, OYBİRLİĞİYLE,

2. Yaşama koruma yükümlülüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksunluk nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA, OYBİRLİĞİYLE,

C. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA 22/3/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

KARŞIOY

Başvurucular, başvuru formunda kamuoyu önünde kimliklerinin “özel nedenler” gerekçesi ile gizli tutulmasını talep etmişlerdir.

Başvurucular tarafından Askeri Yüksek İdare Mahkemesi İkinci daire başkanlığı nezdinde yapılan aleni ve kamu bilgisine açık yargılamada ise başvurucuların benzer nitelikli herhangi bir kimlik bilgilerinin gizliliği talebi bulunmadığı görülmektedir.

Yetkili askeri savcılık tarafından resen başlatılan soruşturma ve akabinde hizmet kusuru nedeniyle açılan tazminat davasında, sonucu doğuran eylemle ilintili somut delil ve idareye yüklenecek bir kusur oluşmadığından başvurucuların davaları reddedilmiş olması karşısında etkili bir soruşturma yürütülmediği, dolayısıyla yaşam hakkının ihlal iddiası ile yapılan başvuruda bölümümüzce netice olarak başvuru açıkça dayanaktan yoksun bulunularak reddedilmiş, gizlilik talepleri de oyçokluğu ile kabul edilmiştir. Hüküm fıkrasında yer alan gizlilik talebinin kabulü kararına gerekçesizliği nedeniyle katılınmamıştır. 22.2.2017 yakın tarihli bir kararımızda gizlilik talebinin kabulünün aksi yönünde imzası bulunan çoğunluk üyeleri bu kez de talep yönünde oy kullanmışlar ancak nedenlerini yazmamışlardır.

CMK’nun 182 ve 187. maddeleri arasında yer alan Duruşma başlıklı maddeler dizininde duruşmaların açıklığı ve açıklığın kaldırılması yani gizli yapılması hakkındaki hukuki gerçeklik şöyle ifade bulmaktadır.

Genel ahlakın veya kamu güvenliğinin kesin olarak gerekli kıldığı hallerde duruşmanın bir kısmı veya tamamının kapalı yapılmasına karar verilebilmektedir. AYM ‘de Anayasal şikayet başvurularında baktığı davanın türüne göre somut dosyada yargılama sürecinin hak ihlaline sebep olup olmadığını denetlerken, hukuk kurallarının uygulama biçimini de gözeteceği ve bu metodun dava dosyasının usul ve esasını birlikte kapsadığı açıktır.

Gizlilik talebi bir hak olmakla birlikte talebe uygun karar verilebilmesi için onsekiz yaşından küçükler için olan zorunlu kapalılık hali hariç gizliliği gerektiren haller 182. maddede yazılı hususlar dahilinde hakimin takdir hakkı kapsamında kalmaktadır.

Takdir hakkı denetimsiz bir alan olmadığı gibi adalet, hakkaniyet, kamu yararı gibi ölçütleri de bulunduğu düşünüldüğünde, hakimin talep ve gerekçesine karşı gizlilik/kapalılık kararına ulaşma nedenlerini CMK 186. maddesindeki zorunluk nedenleri ile birlikte karara geçirmek zorundadır.

Nitekim Mahkememiz bir çok kararında olduğu gibi başvurucusu kimliğini gizlemeyi gerektiren yüksek menfaatin ne olduğu ya da bu anlamdaki zorunluluğun varlığını kabul etmeye yarayacak bilgi ve belge ile Mahkememizi bu kanaate ulaştıracak bir açıklama ve gerekçe bulunmadığı hallerinde gizlilik taleplerini red etmektedir.

Gerekçesiz kararların keyfilik ürünü olduğunun izahına dahi gerek olmayan bir süreçte

başvurucuların gizlilik talebinde yer alan “özel nedenlerin” ne olduğunun açıklanmadığı ve bu halin Mahkememizi talep konusunda yeterli kanaate ulaştırmaya elverişli olmadığı düşünüldüğünde ölçme değerlendirmeye uygun olmayan talebe kabul kararı veren anlayışa katılınmamıştır.

Üye Serruh KALELİ

SAİT DİZMAN

B. No: 2014/14509 | Karar tarihi: 22.03.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/14509

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

SAİT DİZMAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/14509)

Karar Tarihi: 22/3/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör : Murat ŞEN

Başvurucu : Sait DİZMAN

Vekili : Av. Mustafa TURAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, 12 Eylül 1980 Askerî Müdahalesi Dönemi'nde kamu görevlileri tarafından gerçekleştirildiği ileri sürülen işlem ve eylemler nedeniyle işkence ve kötü muamale yasağının, kişi özürlüğü ve güvenliği hakkının ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 26/8/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvurucu 12 Eylül 1980 Askerî Müdahalesi Dönemi'nde birkaç kez gözaltına alınmıştır. Başvurucu, 12/9/2010 tarihli referandumla Anayasa'nın geçici 15. maddesinin yürürlükten kaldırılması üzerine gözaltı ve tutukluluk sürecinde Konya İl Emniyet Müdürlüğü görevlilerince işkence ve kötü muamele gördüğü iddiasıyla askerî darbeyi yapanlar ile kendisine doğrudan işkence yapanlar hakkında 1/10/2010 tarihinde Seydişehir Cumhuriyet Başsavcılığına şikâyette bulunmuştur.

7. Cumhuriyet Başsavcılığı dosyayı görevli ve yetkili olduğunu değerlendirdiği Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına göndermiştir. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı başvurucunun işkence gördüğünü ileri sürdüğü yerin Konya olduğunu beyan ettiğini hatırlatarak dosyayı görevsizlikle Konya Cumhuriyet Başsavcılığına göndermiştir.

8. Konya Cumhuriyet Başsavcılığı başvurucunun şikâyetlerini araştırarak olay tarihinde Konya Siyasi 1. Şube Müdürüne ve komiserine işkence yapma suçundan cezalandırma talebi ile 12/12/2012 tarihinde Konya 3. Ağır Ceza Mahkemesine kamu davası açmıştır. Cumhuriyet Başsavcılığı iddianamede kamu görevlilerinin işkence teşkil eden eylemlerinin cezasız kalmaması gerektiğini ve bu bağlamda bu suçlarda zamanaşımının işlemeyeceğini belirtmiştir.

9. Konya 3. Ağır Ceza Mahkemesi 28/2/2013 tarihli kararında şüphelilere isnat edilen eylemlerin zamanaşımına uğradığını kabul ederek düşme kararı vermiştir. Başvurucunun temyiz ettiği karar, Yargıtay 8. Ceza Dairesinin 21/1/2014 tarihli kararı ile onanmıştır. Onama kararı Konya 3. Ağır Ceza Mahkemesince 22/4/2014 tarihinde kesinleştirilmiştir.

10. Başvurucu 26/8/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

11. Mahkemenin 22/3/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

15. Başvurucu, 12 Eylül 1980 Askerî Müdahalesi Dönemi'nde gözaltında tutulması sürecinde Konya İl Emniyet Müdürlüğü görevlilerince işkence ve kötü muamele gördüğü iddiasıyla yaptığı şikâyetin zamanaşımı nedeniyle düşmesine karar verildiğini belirterek işkence ve kötü muamale yasağı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

12. Bireysel başvuruların 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca başvuru yollarının tüketildiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekmektedir. Anılan düzenlemelerde başvuru yolu öngörülen durumlarda bireysel başvuru süresinin başlangıcına ilişkin olarak "başvuru yollarının tüketildiği tarih"ten söz edilmekte ise de haberdar olunmayan bir hususta başvuru yapılamayacağı dikkate alınarak bu ibarenin "nihai kararın gerekçesinin öğrenilebildiği tarih" olarak anlaşılması gerekir. Bu öğrenme, somut olayın özelliklerine göre farklı şekillerde gerçekleşebilir (Güven Demir, B. No: 2014/11041, 21/9/2016, § 28).

13. Bireysel başvuru süresi bakımından "nihai kararın gerekçesinin tebliği" öğrenme şekillerinden biridir (Mehmet Ali Kurtuldu, B. No: 2013/5504, 28/5/2014, § 27). Ancak öğrenme, gerekçeli kararın tebliği ile sınırlı olarak gerçekleşmez; başka şekillerde de öğrenme söz konusu olabilir. Bu kapsamda nihai kararın gerekçesinin "dosyadan suret alınması" gibi hâllerde öğrenilmesi de mümkündür. Başvuruculaların nihai kararın gerekçesini" öğrendiklerini beyan ettikleri tarih" de bireysel başvuru süresinin başlangıcı olarak ele alınabilir (İlyas Türedi, B. No: 2013/1267, 13/6/2013, §§ 21, 22).

14. Diğer yandan nihai kararın gerekçesi öğrenilmemiş olmakla birlikte sonucunun öğrenildiği durumlar da söz konusu olabilir. Böyle bir durumda sonucu öğrenilen nihai kararın gerekçesine derece mahkemesinden kesin olarak erişilebilmesi mümkün ise bireysel başvuru süresinin sonucun öğrenildiği tarihten itibaren başlatılması gerekir (Aydın Selçuk, B. No: 2014/3194, 20/11/2014, § 24; Özgür Çapkın, B. No: 2014/2546, 30/12/2014, § 24; Halil Aslan, B. No: 2014/3038, 10/12/2014, § 38).

15. Nihai kararın gerekçesinin öğrenilemediği veya nihai kararın sonucunun öğrenilip gerekçesinin kesin olarak öğrenilme imkânının elde edilemediği hâllerde başvuru süresinin hangi tarihten başlayacağının belirlenmesi gerekir. Aksi hâlde sınırsız bir başvuru süresi söz konusu olabilecektir. Bu kapsamda yapılacak değerlendirmede sürenin başlangıç tarihinin, başvuruculaların özen yükümlükleri ile mahkemeye erişim haklarının aşırı sınırlanmaması hususlarının birlikte dikkate alınması gerekir.

16. Başvuruculaların bireysel başvuruda bulunmak amacıyla dava ve başvurularını takip etmek için gerekli özeni gösterme yükümlülüğü vardır. Bu yükümlülük kapsamında ilk derece mahkemesine fiilen ulaşan nihai kararın gerekçesini öğrenme konusunda gerekli özeni gösterme sorumluluğu başvuruculara aittir. Diğer bir ifadeyle başvurucular veya vekillerinin ilk derece mahkemesine ulaşan kararın bir örneğini almak için özenli davrandıklarını kanıtlamaları gerekir (Fatma Gökot, B. No: 2013/5697, 21/4/2016,§ 50).

17. Yargıtay Ceza Daireleri tarafından verilen kararların taraflara tebliğine ilişkin bir düzenleme mevzuatta bulunmamaktadır. Ceza yargılamasında nihai kararın tebliğ edilmediği durumlarda kararın derece mahkemesine ulaşmasından ve böylece gerekçesinin erişilebilir olmasından sonra özen yükümlülüğü kapsamında makul bir süre içinde bireysel başvuru yapmak isteyen ilgililerden karara erişmeleri ve karar gerekçesini öğrenmeleri beklenir. Bu kapsamda erişilebilir olan nihai kararın en geç üç ay içinde ilgilileri tarafından bilindiği ve gerekçesinin öğrenildiği kabul edilmelidir. Aksi tespit edilmediği sürece bireysel başvuru için 6216 sayılı Kanun'da öngörülen otuz günlük başvuru süresi bu tarihten itibaren başlayacaktır(A. C. ve diğerleri [GK], B. No: 2013/1827,25/2/2016, § 30; Fatma Gökot, § 51).

18. Somut olayda Konya 3. Ağır Ceza Mahkemesinin 28/2/2013 tarihli kararı Yargıtay 8. Ceza Dairesinin 21/1/2014 tarihli ilamıyla onanarak aynı tarihte kesinleşmiştir. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sisteminden (UYAP) yapılan araştırmada Yargıtay ilamının en geç kesinleştirme şerhinin gerçekleştirildiği, 22/4/2014 tarihinde Mahkemeye ulaştığı görülmüştür. Diğer bir ifadeyle başvurucunun nihai kararın içeriğine erişme imkânını en geç 22/4/2014 tarihinde elde ettiği anlaşılmıştır.

19. Nihai kararın içeriğine erişme imkânının elde edildiği 22/4/2014 tarihinden itibaren özen yükümlüğü kapsamında kararın içeriğinin öğrenildiği kabul edilen üç aylık sürenin sonundan itibaren en geç otuz günlük bireysel başvuru süresi içinde 21/8/2014 tarihine kadar başvurucu tarafından bireysel başvuruda bulunulması gerekirken başvuru süresi geçtikten sonra 26/8/2014 tarihinde bireysel başvuru yapılmıştır.

20. Açıklanan nedenlerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 22/3/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

İSMAİL AY VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/15674 | Karar tarihi: 22.03.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/15674

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

İSMAİL AY VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/15674)

Karar Tarihi: 22/3/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör Yrd. : Ceren Sedef EREN

Başvurucular : 1. İsmail AY

2. Mehmet Ali AY

3. Süleyman KODAK

4. Hemi BAĞDAŞ

5. Mehmet KAPÇAK

6. Sinan KAYA

7. Mustafa KAYA

8. Mehmet KAYA

9. Hamit YABIŞ

10. Mustafa YILMAZ

11. Mehmet YILMAZ

12. Mehmet AY

13. Şükrü AY

14. Fetah KAYA

15. Haci KAPÇAK

16. Abdulkerim AY

17. Mehmet AY

18. Edul YILMAZ

19. Mehmet AY

20. Abdulkadir AY

21. Güleser AY

22. Mustafa KÜÇÜKÇAY

23. Vahit ÇAY

24. Ali AY

25. Arap AY

26. Halil BAĞDAŞ

27. Mehmet KÜÇÜKÇAY

28. M.eyyüp AY

29. Abdulvahap BAĞDAŞ

Vekili : Av. Resul AYDIN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 18/9/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucular İsmail Ay, Mehmet Ay (19 numaralı), Abdulkadir Ay, Ali Ay, Mehmet Ay (17 numaralı), Arap Ay ve Edul Yılmaz'ın babaları, başvurucu Güleser Ay'ın ise eşi olan muris Hüseyin Ay ile diğer başvurucular tarafından 26/10/1989 tarihinde Siverek Kadastro Mahkemesinde açılan kadastro tespitine itiraz davası anılan Mahkemenin kapatılmasıyla Şanlıurfa Kadastro Mahkemesine gönderilmiş ve söz konusu dava yerel Mahkeme aşamasında derdest durumdadır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

8. Mahkemenin 22/3/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

9. Başvurucular, makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

A. Başvurucular Hemi Bağdaş, Sinan Kaya ve Abdulkerim Ay Yönünden

10. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (3),48. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları uyarınca bireysel başvuruda, kamu gücünün neden olduğu iddia edilen ihlale dair olayların tarih sırasına göre özeti yapılmalı, bireysel başvuru kapsamındaki hakların ne şekilde ihlal edildiği ve buna ilişkin gerekçeler ve deliller açıklanmalıdır (Veli Özdemir, B. No: 2013/276, 9/1/2014, §§ 19, 20).

11. Somut olayda başvurucu Hemi Bağdaş bireysel başvuru formunda, şikâyet konusu davaya ilişkin tensip zaptında davacı olarak yer alan "Mehmet Bağdaş" isimli kişinin kendisi olduğunu, isminin sehven "Mehmet" olarak yazıldığını iddia etmişse de, dava dilekçesinde de davacı olarak "Mehmet Bağdaş" isminin yer aldığı, ayrıca başvuruya dayanak olarak sunulan diğer belgelerden de anılan başvurucunun şikâyet konusu davaya taraf olup olmadığı teyit edilemediğinden ihlal iddiasına ilişkin delillerini sunma ve temel hak ve özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin açıklamalarda bulunma yönündeki yükümlülüğünü yerine getirmeyen başvurucu tarafından ileri sürülen iddiaların kanıtlanamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

12.Başvurucular Sinan Kaya ve Abdulkerim Ay da bireysel başvuru formlarında şikâyet konusu yargılama sürecinde davacı olduklarını iddia etmiş ve buna ilişkin olarak yerel mahkemece düzenlenen tensip zabıtlarında davacı olarak isimlerinin yer aldığını belirtmişlerse de, söz konusu tensip zabıtlarında tarafların baba isimlerinin de yer aldığı ve buna göre başvurucular Sinan Kaya ile Abdulkerim Ay'ın anılan tensip zabıtlarında yer alan kişiler olmadıkları anlaşıldığından, ayrıca başvuruya dayanak olarak sunulan diğer belgelerden de söz konusu başvurucuların şikâyet konusu davaya taraf olup olmadıkları teyit edilemediğinden ihlal iddiasına ilişkin delillerini sunma ve temel hak ve özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin açıklamalarda bulunma yönündeki yükümlülüklerini yerine getirmeyen başvurucular tarafından ileri sürülen iddiaların kanıtlanamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

13.Açıklanan nedenlerle başvurunun, başvurucular Hemi Bağdaş, Sinan Kaya ve Abdulkerim Ay yönünden diğer kabul edilebilirlik koşulları bakımından incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

14. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

15. Başvuruya konu dava, bir kısım başvuruculaların murislerinden intikalle takip etmekte oldukları bir uyuşmazlık olup bu yönüyle makul süre değerlendirmesi bakımından dikkate alınacak sürenin başlangıç anı, mirasçının yargılamaya katıldığı an değil somut olayda muris

açısından değerlendirmeye esas alınan sürenin başlangıç anıdır (Gülseren Gürdal ve diğerleri, B. No: 2013/1115, 5/12/2013, § 51).

16. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

17. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 27 yıllık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

18. Açıklanan gerekçelerle diğer başvurucular yönünden Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

19. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir..."

20. Başvurucular, manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

21. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

22. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucular Mehmet Ali Ay, Süleyman Kodak, Mehmet Kapçak, Mustafa Kaya, Mehmet Kaya, Hamit Yabış, Mustafa Yılmaz, Mehmet Yılmaz, Mehmet Ay (12 numaralı), Şükrü Ay, Fetah Kaya, Haci Kapçak, Mustafa Küçükçay, Vahit Çay, Halil Bağdaş, Mehmet Küçükçay, M. Eyyüp Ay ve Abdulvahap Bağdaş'a ayrı ayrı net 7.550 TL; başvurucular İsmail Ay, Mehmet Ay (19 numaralı), Abdulkadir Ay, Ali Ay, Mehmet Ay (17 numaralı), Arap Ay, Edul Yılmaz ve Güleser Ay'a ise ayrı ayrı net 750 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

23. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucular Mehmet Ali Ay, Süleyman Kodak, Mehmet Kapçak, Mustafa Kaya, Mehmet Kaya, Hamit Yabış, Mustafa Yılmaz, Mehmet Yılmaz, Mehmet Ay (12 numaralı), Şükrü Ay, Fetah Kaya, Haci Kapçak, Mustafa Küçükçay, Vahit Çay, Halil Bağdaş, Mehmet Küçükçay, M. Eyyüp Ay, Abdulvahap Bağdaş, İsmail Ay, Mehmet Ay (19 numaralı), Abdulkadir Ay, Ali Ay, Mehmet Ay (17 numaralı), Arap Ay, Edul Yılmaz ve Güleser Ay'a müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucular Hemi Bağdaş, Sinan Kaya ve Abdulkerim Ay yönünden başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Diğer başvurucular yönünden Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucular Mehmet Ali Ay, Süleyman Kodak, Mehmet Kapçak, Mustafa Kaya, Mehmet

Kaya, Hamit Yabış, Mustafa Yılmaz, Mehmet Yılmaz, Mehmet Ay (12 numaralı), Şükrü Ay, Fetah Kaya, Haci Kapçak, Mustafa Küçükçay, Vahit Çay, Halil Bağdaş, Mehmet Küçükçay, M. Eyyüp Ay ve Abdulvahap Bağdaş'a ayrı ayrı net 7.550 TL; başvurucular İsmail Ay, Mehmet Ay (19 numaralı), Abdulkadir Ay, Ali Ay, Mehmet Ay (17 numaralı), Arap Ay, Edul Yılmaz ve Güleser Ay'a ise ayrı ayrı net 750 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucular Mehmet Ali Ay, Süleyman Kodak, Mehmet Kapçak, Mustafa Kaya, Mehmet Kaya, Hamit Yabış, Mustafa Yılmaz, Mehmet Yılmaz, Mehmet Ay (12 numaralı), Şükrü Ay, Fetah Kaya, Haci Kapçak, Mustafa Küçükçay, Vahit Çay, Halil Bağdaş, Mehmet Küçükçay, M. Eyyüp Ay, Abdulvahap Bağdaş, İsmail Ay, Mehmet Ay (19 numaralı), Abdulkadir Ay, Ali Ay, Mehmet Ay (17 numaralı), Arap Ay, Edul Yılmaz ve Güleser Ay'a MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Şanlıurfa Kadastro Mahkemesine (E.2013/23) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 22/3/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HEKBER TAMER

B. No: 2014/17564 | Karar tarihi: 22.03.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/17564

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HEKBER TAMER BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/17564)

Karar Tarihi: 22/3/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör Yrd. : Leyla Nur ODUNCU

Başvurucu : Hekber TAMER

Vekilleri : Av. Mehmet Ali KIRDÖK

Av. Meral HANBAYAT

Av. Ümit SİSLİGÜN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, terör olayları dolayısıyla köyü terke mecbur kalınması nedeniyle 17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun kapsamında yapılan başvurunun kısmen kabul edilmesi ve idare ile sulhname imzalanması akabinde başvurunun kabul edilmeyen kısmı için açılmış davanın reddedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının; açılan davaya ilişkin yargılama işlemlerinin adil olmaması, makul sürede sonuçlandırılmaması, kararların gerekçesiz olması nedenleriyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 7/11/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra

Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlığın 7/10/2015 tarihli görüş yazısı 19/10/2015 tarihinde başvurucu vekiline tebliğ edilmiş olup başvurucu vekili tarafından 3/11/2015 tarihinde Bakanlık görüşüne karşı beyan dilekçesi sunulmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu, Tunceli ili Hozat ilçesi Kurukaymak köyünde ikamet etmekte iken meydana gelen terör olayları neticesinde köyünün boşaltılmasıyla yerleşim yerlerinden 1994 yılında göç etmek zorunda kaldığını iddia etmiştir.

9. Başvurucu, yerleşim yerine dönme talebiyle Hozat Kaymakamlığına dilekçe sunmuştur. Hozat Kaymakamlığının 28/3/2002 tarihli ve BO54VLK4623001-16-12/193 sayılı yazılarında GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığınca Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde Köye Dönüş ve Rehabilitasyon Projesi'nin geliştirildiği ve bu konuda çalışmalara devam edildiği, bu kapsamda dilekçenin değerlendirmeye alınmış olup ilerleyen tarihlerde oluşturulacak olanaklar çerçevesinde talebin gereğinin yapılacağı bildirilmiştir.

10. Başvurucu 15/6/2006 tarihinde 5233 sayılı Kanun kapsamına giren zararlarının karşılanması talebiyle Tunceli Valiliği Zarar Tespit Komisyonuna (Komisyon) başvurmuştur.

11. Komisyon 14/3/2008 tarihli ve 2008/3-1087 kararında; İlçe Araştırma Heyeti tespit raporuna göre 1994 yılında terör nedeniyle başvurucunun köyünden ayrıldığı tespit edilmiş ise de bu tespitin beyana dayalı olduğu, bunu destekleyici bilgi ve belgenin bulunmadığı, başvurucunun köyde yaşadığı ve başvurucu adına kayda rastlanmadığı gerekçeleriyle talebin reddine karar vermiştir.

12. Başvurucu tarafından belirtilen ret işlemi aleyhine Malatya İdare Mahkemesinde iptal davası açılmıştır.

13. Malatya İdare Mahkemesinin 11/6/2010 tarihli ve E.2008/1164, K.2010/1335 sayılı kararı ile eksik incelemeye dayalı olarak başvurunun bilgi belge eksikliğinden reddedilmesine ilişkin dava konusu işlemde hukuka uyarlık görülmediği gerekçesi ile işlemin iptaline karar verilmiştir.

14. İptal kararı akabinde Komisyonca yapılan yeniden inceleme sonucunda Komisyonun 16/12/2011 tarihli ve 7137 sayılı kararı ile mal varlığına erişilemeyen yedi yıl üzerinden amortisman oranları da dikkate alınarak başvurucuya 29 m2, ahşap, taş duvarlı ev için 2.383,80 TL;29 m2, ahşap, taş duvarlı ahır için 1.392 TL; 1,80 dönüm, sulak arazi için 1.020,60 TL; ceviz ağaçları için 2.695 TL ve 2.156 TL; badem ağaçları için 1.645 TL; dut ağaçları için 315 TL; erik ağaçları için 385 TL; kavak ağaçları için 154 TL olmak üzere toplam 12.146,40 TL ödenmesine karar verilmiştir.

15. Komisyon kararı akabinde 5233 sayılı Kanun'un 12. maddesi gereğince davet yazısı ile birlikte sulhname örneği başvurucu vekiline gönderilmiştir.

16. "Yukarıda ayni/nakdi olarak belirtilen zararımın/zararlarımın karşılanması sonucunda Komisyonun tespitine esas olay ile ilgili olarak uğradığım zararımın tamamının karşılanmış olduğunu kabul ve taahhüt ederim." beyanını içeren sulhname, başvurucu vekili tarafından imzalanmıştır.

17. Başvurucu tarafından Komisyon kararında hükmedilen miktarın gerçek zararını karşılamadığından bahisle Elazığ 2. İdare Mahkemelerinde iptal davası açılmıştır.

18. Elazığ 2. İdare Mahkemesinin 28/12/2012 tarihli ve E.2012/1430, K.2012/1834 sayılı kararı ile davanın reddine karar verilmiştir. İlgili gerekçe şöyledir:

"... maddenin son fıkrasında da sulh yoluyla çözülemeyen uyuşmazlıkların ise ilgililerin yargı yoluna başvurma haklarının saklı olduğu hükme bağlanmıştır.

Anılan 12. maddenin gerekçesinde ise; "....Hukukumuzda feragat, kabul ve sulh gibi işlemler, görülmekte olan davaları sona erdiren işlemlerdir. Sulh işlemi, dava öncesi yapılmışsa dava açılmasını engelleyici özelliktedir. Sulh işlemine rağmen dava açılırsa bu durum itiraz olarak ileri sürülebilir ve dava ortadan kaldırılır. Böylece dostane bir çözüm şekli olan sulh bağlayıcı niteliktedir." şeklinde açıklamalara yer verilmiştir.

5233 sayılı Kanunun yukarıda belirtilen amacı, gerekçesi ve 12. madde metninin birlikte değerlendirilmesinden; sulhnamenin imzalanmasından sonra dava açılmasına hukuki olanak bulunmamaktadır.

Olayda, davacı vekili ile davalı idare arasında imzalanan 18.04.2012 tarih ve 7137 sayılı sulhname ile davacının uğradığı zararları tazmin edilmek suretiyle uyuşmazlığın ortadan kalktığı, tarafları bağlayıcı nitelik taşıyan ve imzalama aşamasında davacı/davacı vekilinin iradesini fesada uğratan herhangi bir hususun bulunmadığı görülmekte olup sulhname sonucu uyuşmazlığın tekrar yargıya taşınmasının mümkün olmadığı sonucuna varılmıştır.

Öte yandan, 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun ile terör eylemleri veya terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler nedeniyle maddi zarara uğrayan kişilerin, sadece maddizararlarının karşılanmasına ilişkin esas ve usuller belirlenmiş olup, manevi zararın tazminine yönelik herhangi düzenlemeye yer verilmemiş olması karşısında, davacının manevi tazminat talebinin karşılanmamış olması yönüyle de söz konusu komisyon kararında hukuka aykırılık bulunmamaktadır..."

19. Başvurucunun temyizi üzerine Danıştay Onbeşinci Dairesinin 12/12/2013 tarihli ve E.2013/7784, K.2013/10632 sayılı ilamı ileİlk Derece Mahkemesi kararının onanmasına hükmedilmiştir.

20. Başvurucunun karar düzeltme istemi, aynı Dairenin 6/6/2014 tarihli ve E.2014/3625, K.2014/4839 sayılı ilamı ile reddedilmiştir. Karar düzeltme isteminin reddi kararı, başvurucu vekiline 15/10/2014 tarihinde tebliğ edilmiştir.

21. Başvurucu 7/11/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

22. 5233 sayılı Kanun'un 1., 2., 4., 6., geçici 1., geçici 4. maddeleri.

23. 5233 sayılı Kanun'un 25/4/2013 tarihli ve 6462 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle değişik 7.

maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Bu Kanun hükümlerine göre sulh yoluyla karşılanabilecek zararlar şunlardır:

a) Hayvanlara, ağaçlara, ürünlere ve diğer taşınır ve taşınmazlara verilen her türlü zararlar ..."

24. 5233 sayılı Kanun'un 8. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"7 nci maddede belirtilen zararlar, zarar görenin beyanı, adlî, idarî ve askerî mercilerdeki bilgi ve belgeler göz önünde tutularak olayın oluş şekli ve zarar görenin aldığı tedbirlere göre, zarar görenin varsa kusur veya ihmalinin de göz önünde bulundurulması suretiyle, hakkaniyete ve günün ekonomik koşullarına uygun biçimde komisyon tarafından doğrudan doğruya veya bilirkişi aracılığı ile belirlenir."

25. 5233 sayılı Kanun'un 12. maddesi şöyledir:

"Komisyon, doğrudan doğruya veya bilirkişi aracılığı ile yaptığı tespitten sonra 8 inci maddeye göre belirlenen zararı, 9 uncu maddeye göre hesaplanan yaralanma, engelli hâle gelme ve ölüm hâllerindeki nakdî ödeme tutarını, 10 uncu maddeye göre ifa tarzını ve 11 inci maddeye göre mahsup edilecek miktarları dikkate alarak, uğranılan zararı sulh yoluyla karşılayacak safi miktarı belirler. Komisyonca, bu esaslara göre hazırlanan sulhname tasarısının örneği davet yazısı ile birlikte hak sahibine tebliğ edilir.

Davet yazısında hak sahibinin sulhname tasarısını imzalamak üzere otuz gün içinde gelmesi veya yetkili bir temsilcisini göndermesi gerektiği, aksi takdirde sulhname tasarısını kabul etmemiş sayılacağı ve yargı yoluna başvurarak zararının tazmin edilmesini talep etme hakkının saklı olduğu belirtilir.

Davet üzerine gelen hak sahibi veya yetkili temsilcisi sulhname tasarısını kabul ettiği takdirde, bu tasarı kendisi veya yetkili temsilcisi ve komisyon başkanı tarafından imzalanır.

Sulhname tasarısının kabul edilmemesi veya ikinci fıkraya göre kabul edilmemiş sayılması hâllerinde bir uyuşmazlık tutanağı düzenlenerek bir örneği ilgiliye gönderilir.

Sulh yoluyla çözülemeyen uyuşmazlıklarda ilgililerin yargı yoluna başvurma hakları saklıdır."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

26. Mahkemenin 22/3/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

27. Başvurucu; Tunceli ili Hozat ilçesi Kurukaymak köyünde ikamet etmekte iken terör olayları nedeniyle yerleşim yerini terk etmek zorunda kaldığını, 5233 sayılı Kanun kapsamında yapmış olduğu müracaatının kısmen kabul edildiğini, kısmen reddedildiğini, kabul edilen kısım için idare ile sulhname imzaladığını, sulhnamenin kapsamının kabul edilen zararlarla sınırlı olduğunu, dolayısıyla kabul edilmeyen kısım için mal varlığına ulaşamamaktan kaynaklanan dava açma hakkının saklı bulunduğunu, köyünü terk etmesi sonucunda oluşan hayvan zararları konusunda hiçbir değerlendirme yapılmadığını ve zararının tazmin edilmediğini, hayvan ve hayvancılık geliri zararlarının sulhname kapsamı dışında kalan bir zarar kalemi olmasına rağmen bunun gözönünde bulundurulmadığını, 5233 sayılı Kanun'un 7. ve 8. maddelerinin Komisyon ve Derece Mahkemelerince hatalı

yorumlandığını, idarece tek taraflı olarak belirlenen birim fiyatlar üzerinden Komisyonca tazminat kararı verildiğini ve bu birim fiyatlarının düşük olduğunu, yerleşim yerinden ayrı kaldığı sürenin dokuz yıl üzerinden değerlendirilmesi gerekirken iki yıl eksik hesaplama yapılarak yedi yıl üzerinden değerlendirme yapıldığını, Komisyonun manevi tazminata hükmetmesi gerektiği yönündeki talebinin reddedildiğini, yargılama sürecinin uzun sürdüğünü belirterek Anayasa'nın 35., 36. ve 141. maddelerinde tanımlanan haklarının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

B. Değerlendirme

28. Başvuru formu ve ekleri incelendiğinde başvurucunun 5233 sayılı Kanun kapsamındaki zararlarının kısmen reddi akabinde açtığı davanın reddedilmesi nedeniyle Anayasa'nın 35., 36. ve 141. maddelerinde tanımlanan haklarının ihlal edildiğini iddia etmiştir. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun ihlal iddiaları aşağıdaki başlıklar altında incelenmiştir:

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

a. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

i. Manevi Tazminat Talebinin Reddedilmesi Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

29. Başvurucu; Tunceli ili Hozat ilçesi Kurukaymak köyünde ikamet etmekte iken terör olayları nedeniyle yerleşim yerini terk etmek zorunda kaldığını, bu nedenle Komisyonca manevi tazminata da hükmedilmesi tabinde bulunduğunu fakat 5233 sayılı Kanun kapsamında manevi tazminatın yer almaması nedeniyle talebinin reddedildiğini, Komisyon tarafından ayrıca manevi tazminata da hükmedilmesi gerektiğini, açtığı iptal davasında bu itirazını ileri sürmesine rağmen manevi tazminat talebinin reddedilmesi konusunda hukuka aykırılık görülmemesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddia etmiştir.

30. Bakanlığın başvuruya ilişkin görüş yazısında manevi tazminat hakkında Danıştay, Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihatlarına yer verilmiş; 5233 sayı Kanun'un kişilerin uğramış olduğu maddi zararları karşılama amaçlı olduğu, manevi zararların 5233 sayılı Kanun kapsamı dışında tutulduğu fakat kişilerin manevi zararları için idari yargıda dava açmalarına engel teşkil etmediği, başvurucunun Komisyona başvurması ve idare ile sulhname imzalaması akabinde zararını tamamının ve manevi tazminat isteminin karşılanmadığı iddiasıyla Komisyon kararının iptali için dava açtığı, İlk Derece Mahkemesince Komisyon kararında manevi tazminat talebinin karşılanmamış olması yönüyle Komisyon kararında hukuka aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle de başvurucunun iptal talebinin reddedildiği, başvurucunun dava, temyiz ve karar düzeltme dilekçelerinde manevi tazminat talebinde bulunmadığı belirtmiştir.

31. Bakanlığın görüşüne karşı başvurucu; karşı beyanında Bakanlığın itirazının yerinde olduğunu, başvurucunun manevi tazminat talebi yönünden hak ihlali şikâyetlerinin hukuk yollarının tüketilmesi koşulunun yerine getirilmesinde başarısız olunduğundan sadece manevi tazminata ilişkin talepleri bakımından bireysel başvurudaki şikâyetlerini geri çektiğini beyan etmiştir.

32. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi

İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi gereği başvurudan feragat edilmesi hâlinde düşme kararı verilmesi gerektiği öngörülmüştür. Ancak İçtüzük'ün 80. maddesinin (2) numaralı fıkrası gereği Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde, feragat hâllerinde de başvurunun incelenmesine devam edilebilir (İrfan Akkaya, B. No: 2012/69, 12/2/2013, §§ 16, 17).

33. Somut olayda başvurucunun bireysel başvurudan feragat ettiği, başvurunun incelenmesine devam edilmesini gerektiren bir husus da bulunmadığı anlaşılmaktadır.

34. Açıklanan nedenlerle manevi tazminat talebinin reddedilmesi gerekçesiyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın düşmesine karar verilmesi gerekir.

ii. İdarece Tek Taraflı Belirlenen ve Düşük Miktarlı Olan Birim Fiyatları ile Mülke Erişememe Süresinin Eksik Hesaplanması Sonucu Oluşan Bakiye Zararların Tazmin Edilmemesi Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

35. Başvurucu; 5233 sayılı Kanun kapsamında yapmış olduğu başvurunun kısmen kabul edildiğini, kısmen reddedildiğini, zararlarının kabul edilen kısmı için idare ile sulhname imzalandığını, sulhname kapsamında olan zarar kalemleri için öngörülen birim fiyatlarının idare tarafından tek taraflı olarak belirlendiğini ve birim fiyatı miktarlarının düşük olduğunu, ayrıca başvurucunun yerleşim yerinden ayrı kaldığı, dolayısıyla başvurucunun mülküne erişemediği süre dokuz yıl olmasına rağmen Komisyon kararında bu sürenin yedi yıl olarak değerlendirildiğini ve birim fiyatları üzerinden yapılan hesaplamanın yedi yıl üzerinden yapıldığını belirterek mülkiyet haklarının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

36. 5233 sayılı Kanun kapsamında yapılan başvurularda idare ile sulhname imzalanması nedeniyle bakiye zarar iddiasına ilişkin davanın reddedilmesi daha önce bireysel başvuruya konu olmuş ve Anayasa Mahkemesinin bu konuda verdiği kararlarda idari ve yargısal süreci müteakip ihlali tespit eden ve makul bir tazminata hükmedilmesini temin eden etkili bir giderim yolu bulunduğundan hareketle başvurucunun mağdur sıfatının ortadan kalkmış olması sebebine dayanılarak kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle başvurunun kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir (Zübeyit Kaya, B. No: 2013/7674, 21/5/2015, §§ 29-43; Faris Arslan, B. No: 2014/1026, 20/5/2015, §§ 45-58).

37. Komisyonca hükmedilen tazminatta birim fiyatlarının düşük olması sonucu tazminat miktarının az hesaplanması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia daha önce bireysel başvuruya konu olmuştur. Anayasa Mahkemesinin bu konudaki kararında belirtildiği üzere 5233 sayılı Kanun'un 2. maddesi gereğince tazminat ödenmesinde Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından belirlenen yıllık yapı yaklaşık birim maliyetine yönelik değerlerin 2007 yılından sonra İçişleri Bakanlığı İller İdaresi Genel Müdürlüğünce yayımlanan yazıyla 5233 sayılı Kanun'un uygulandığı tüm illerde geçerli olmak üzere yeniden belirlenmiştir. İçişleri Bakanlığı İller İdaresi Genel Müdürlüğünün birim fiyat aralıklarının değiştirilmesine ilişkin 5/3/2007 tarihli yazısı ile İçişleri Bakanlığınca konuya ilişkin sunulan 10/6/2015 tarihli yazıda değişikliğin amacının Kanun'un ülke genelinde aynı şekilde anlaşılmasını ve uygulanmasını sağlamak, gerek farklı illerde gerekse aynı il içinde faaliyet gösteren farklı komisyonların zararların tespitinde ve karşılanmasında aynı kıstasları kullanmasını temin etmek ve böylece uygulama birliğini sağlamak, uygulama farklılıkları neticesinde oluşacak suistimal ve mağduriyetleri engellemek, vatandaşların enflasyon nedeniyle oluşacak kayıplarını önlemek olduğu ifade edilmiştir. Bu gerekçeler dikkate alındığında yıllık yapı yaklaşık birim maliyet oranlarına ilişkin değişikliğin

yapılmasında kamu yararı bulunduğunun açık olduğu, bu çerçevede kamu yararı amacına dayanan düzenlemenin; başvurucuyu ağır ve tahammül edilemez bir yük altına sokmadığı, müdahalenin amacı ile başvurucuya yüklenen külfetin orantılı olduğu, yapılan değişikliğin başvurucunun taraf olduğu uyuşmazlığa özgü olmadığı, ülkenin geniş bir coğrafyasında söz konusu olan somut ve acil bir sorunu çözmeye yönelik olduğu sonucuna varılmıştır. Dolayısıyla mülkiyet hakkına yönelik bir ihlalin olmadığı açık olduğundan başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir (Abbas Emre, B. No: 2014/5005, 6/1/2016, §§ 44-65).

38. Somut başvuruda başvurucu, terör ve terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler nedeniyle oluşan zararlarının karşılanması amacıyla 5233 sayılı Kanun kapsamında Komisyona başvurmuş, Komisyon tarafından yapılan araştırma ve inceleme sonucunda başvurucunun mal varlığına ulaşamaması nedeniyle tespit edilen zararları öngörülen birim fiyatlara tabi tutularak ve mülke erişememe süresi yedi yıl üzerinden değerlendirilerek başvurucu lehine 12.146,40 TL'lik tazminat miktarı belirlenmiş ve başvurucu vekiline kararlaştırılan tazminat miktarını içerir sulhname örneği ile birlikte sulha davet yazısı gönderilmiştir. Sulh teklifi başvurucu tarafından kabul edilmiştir.

39. Başvurucunun eksik hesaplandığını beyan ettiği zarar miktarı dikkate alındığında başvurucunun idareyle anlaşma sağlayarak sulhnameyi imzalamasıyla Komisyonun tespitine esas olan olay ile ilgili Komisyonca karara bağlanan zarar kalemleri konusunda maddi mağduriyeti açıkça orantısız olmayacak şekilde giderildiği sonucuna varılmıştır. Başvurucu, Komisyonun tespitinde belirlenen ve zararlarının tamamını karşıladığını beyan ettiği alacağını tümüyle davalı idareden tahsil etmekle mülkiyet hakkına ilişkin mağduriyeti giderilmiş ve bu hak yönünden başvurucunun mağdurluk statüsü de sona ermiştir. Öte yandan başvurucu, 5233 sayılı Kanun ile oluşturulan iç hukuk yolunun AİHM kararlarında (Akdıvar ve diğerleri/Türkiye [Giderim], B. No: 21893/93, 16/9/1996; Doğan ve diğerleri/Türkiye, B. No: 8803-8811/02…, 13/7/2006) belirtilen nitelikleri taşımadığı veya Komisyon tarafından ödenmesine karar verilen tazminat tutarlarının kendisine ödenmediği ya da eksik ödendiği yönünde bir iddiada da bulunmamıştır.

40. Açıklanan nedenlerle idarece tek taraflı belirlenen ve düşük miktarlı olan birim fiyatları ile mülke erişememe süresinin eksik hesaplanması sonucu oluşan bakiye zararların tazmin edilmemesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia yönünden başvurucunun mağdurluk statüsünü kaybettiği anlaşıldığından anılan iddianın diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

i. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

41. Başvurucu, 5233 sayılı Kanun kapsamında ileri sürdüğü giderim talebinin değerlendirilmesi hususundaki idari süreç ve yargılama prosedürlerinin makul sürede sonuçlandırılmaması nedeniyle Anayasa'nın 36. maddesinde tanımlanan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

42. 5233 sayılı Kanun kapsamında yapılan müracaatlarda idari yargı makamları nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesinin bu konuda verdiği kararlarda,

Komisyon ve yargılama aşamalarında geçen süreler ile davanın tüm koşulları, karara bağlanan başvuru sayısı ve yargılama sürecinde Komisyon ve yargılama makamlarınca yapılan işlemler dikkate alınarak uyuşmazlığın karara bağlanması konusunda kamu otoritelerine ve özellikle yargılama organlarına atfedilebilecek bir gecikmenin olmadığı ve toplamda sekiz yılın altında gerçekleşen başvuruların karara bağlanma süresinin makul sürede yargılanma hakkının ihlaline yol açmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Sabri Çetin, B. No: 2013/3007, 6/2/2014, §§ 61-69; Mahmut Can Arslan, B. No: 2013/3008, 6/2/2014, §§ 60-68; Mehmet Gürgen, B. No: 2013/3202, 6/2/2014, §§ 58-66; Celal Demir, §§ 58-66). Başvurunun kesin olarak karara bağlanmasının daha uzun bir sürede gerçekleştiği ve bu durumun başvuruculara atfedilebilecek bir kusurdan kaynaklanmadığı durumlarda ise makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır (İsmet Kaya, B. No: 2013/2294, 8/5/2014, §§ 46-70).

43. 6216 sayılı Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Mahkeme, ... açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir."

44. Somut davaya bir bütün olarak bakıldığında Komisyona başvuru tarihi (15/6/2006) ile nihai karar tarihi (6/6/2014) arasında geçen 7 yıl 11 aylık süreçte, uyuşmazlığın karara bağlanması konusunda kamu otoritelerine ve özellikle yargılama organlarına atfedilebilecek bir gecikmenin olduğu tespit edilemediğinden, başvuru açısından farklı karar verilmesini gerektiren bir yön de bulunmadığından yargılama süresinin makul olduğu sonucuna varılmıştır.

45. Açıklanan nedenlerle başvurucunun makul sürede yargılanma hakkına yönelik bir ihlalin olmadığı açık olduğu anlaşıldığından başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

ii. Hayvanların Telef Olduğuna dair Şikâyet Kapsamında Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

46. Başvuru formu ile eklerinin incelenmesi sonucunda açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun bu kısmının kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

47. Başvurucu; yerleşim yerini terör olayları nedeniyle terk etmeden önce kendisinin ve ailesinin geçimini murisine ait taşınmaz üzerinden elde ettiği gelir yanında hayvancılık yaparak sağladığını, yerleşim yerini terke mecbur kalması sonucunda büyükbaş ve küçükbaş hayvanlarından elde ettiği hayvancılık gelirinden mahrum kaldığını, hayvancılık gelir kaybına ilişkin zararlarının talebinin Komisyonca karara bağlanmadığını, Komisyonca kabul edilmeyen kısım olan hayvancılık gelir kayıplarının hesap dışı bırakılmasının sulhname kapsamı dışında kaldığını, bu zararlarından dolayı dava açma haklarının saklı bulunduğunu fakat açtığı davada derece mahkemelerince bu iddiası hakkında hiçbir değerlendirme yapılmaksızın davasının reddedildiğini, 5233 sayılı Kanun'un 7. ve 8. maddelerine ilişkin yorumlamaların hatalı olduğunu iddia etmiştir.

48. Gerekçeli karar hakkı adil yargılanma hakkının somut görünümlerinden biridir. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 6. maddesi ve AİHM içtihadı

ışığında yorumlamak suretiyle Sözleşme'nin lafzi içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen gerekçeli karar hakkı ve silahların eşitliği ilkesi gibi ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 38).

49. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin yargı organlarına davacı veya davalı olarak başvurabilme ve bunun doğal sonucu olarak da iddia, savunma ve adil yargılanma hakkı güvence altına alınmıştır. Maddeyle güvence altına alınan hak arama özgürlüğü, kendisi bir temel hak niteliği taşımasının ötesinde diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biridir. Bu bağlamda Anayasa'nın, bütün mahkemelerin her türlü kararlarının gerekçeli olarak yazılmasını ifade eden 141. maddesinin de hak arama hürriyetinin kapsamının belirlenmesinde gözetilmesi gerektiği açıktır (Vedat Benli, B. No: 2013/307, 16/5/2013, § 30).

50. Mahkeme kararlarının gerekçeli olması adil yargılanma hakkının unsurlarından birisi olmakla beraber bu hak yargılamada ileri sürülen her türlü iddia ve savunmaya ayrıntılı şekilde yanıt verilmesi şeklinde anlaşılamaz. Bu nedenle gerekçe gösterme zorunluluğunun kapsamı, kararın niteliğine göre değişebilir. Bununla birlikte başvurucunun ayrı ve açık bir yanıt verilmesini gerektiren usul veya esasa dair iddialarının cevapsız bırakılmış olması bir hak ihlaline neden olacaktır (Muhittin Kaya ve Muhittin Kaya İnşaat Taahhüt Madencilik Gıda Turizm Pazarlama Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi, B. No: 2013/1213, 4/12/2013, § 26).

51. Kanun yolu mahkemelerince verilen karar gerekçelerinin ayrıntılı olmaması, ilk derece mahkemesi kararlarında yer verilen gerekçelerin onama kararlarında kabul edilmiş olduğu şeklinde yorumlanmakla beraber (Aziz Turhan, B. No: 2012/1269, 8/5/2014, § 53), başvuruculara dile getirmesine rağmen ilk derece mahkemesinin de tartışmadığı esaslı hususlara ilişkin temyiz başvurularıyla başvurucuların usule ilişkin haklarının ihlal edildiğine yönelik somut şikâyetlerinin temyiz incelemesinde tartışılmaması veya yargı mercileri tarafından resen dikkate alınması gereken hükümlerin gerekçesi açıklanmaksızın uygulanmaması gerekçeli karar hakkının ihlali olarak görülebilir (Mustafa Kahraman, B. No: 2014/2388, 4/11/2014, § 37).

52. AİHM'e göre mahkemeler ve yargı mercileri verdikleri kararlarda yeterli gerekçe göstermelidirler. Gerekçe gösterme yükümlülüğünün kapsamı, kararın niteliğine göre değişir ve davaya konu olayın içinde bulunduğu şartlar ışığında değerlendirilerek belirlenir (Higgins ve diğerleri /Fransa, B. No: 134/1996/753/952,19/2/1998, § 42).

53. Bir mahkeme kararının gerekçesi, o davaya konu maddi olguların mahkemece nasıl nitelendirildiğini, kurulan hükmün hangi nedenlere ve hukuksal düzenlemelere dayandırıldığını ortaya koyar; maddi olgular ile hüküm arasındaki mantıksal bağlantıyı gösterir. Tarafların hangi nedenle haklı veya haksız görüldüklerini anlayıp değerlendirebilmeleri ve hukuka uygunluk denetimini yapabilmeleri için ortada usulüne uygun şekilde oluşturulmuş, hükmün hangi nedenle o içerik ve kapsamda verildiğini kuşkuya yer vermeyecek açıklıkta gösteren bir gerekçe bölümünün bulunması zorunludur (Nurten Esen, B. No: 2013/7970, 10/6/2015, § 56).

54. Somut olayda başvurucu; yerleşim yerini terke mecbur kalması nedeniyle büyükbaş ve küçükbaş hayvanları üzerinden elde ettiği hayvancılık gelirinden mahrum kaldığını, anılan iddiası hakkında bir değerlendirme yapılmasızın yargılama mercilerince karar verildiğini

iddia etmiştir.

55. 5233 sayılı Kanun kapsamında yapılan başvuruda, Komisyon kararında (bkz. § 14) başvurucunun 29 m2, ahşap, taş duvarlı ahırının mevcut olduğu kabul edilmekle birlikte başvurucunun hayvancılık gelirine ilişkin zararlarına yönelik iddiaları hakkında herhangi bir değerlendirme yapılmadığı tespit edilmiştir.

56. İdare Mahkemesi kararında (bkz. § 18), başvurucunun hayvancılık gelirinden mahrum kaldığı yönündeki iddiası hakkında herhangi bir değerlendirme yapılmayarak davanın reddine karar verilmiş, kanun yolu merciince de İlk Derece Mahkemesi kararı onanmıştır (bkz. §§ 19, 20).

57. Başvurucu, iddialarına dayanak olarak köy halkından üç kişi tarafından düzenlenen ve imza altına alınan tutanak sunmuştur. Tutanağın içeriği şu şekildedir:

"Hozat İlçesi, Kurukaymak Köyünde 1994 yılı Ekim ayına kadar yaşayıp bu tarihte güvenlik güçleri tarafından köyün boşaltılmasıyla göç ettirilen (M.T.)'ın mirasçısı olan Hekber TAMER'in çiftçilik ve hayvancılık yaptığını, hayvancılık faaliyetinin ve orman gelirlerinin temel geçim kaynağı olduğunu ve göç sırasında 200'e yakın küçükbaş ve 10 büyükbaş hayvan varlığı bulunduğunu biliyor ve beyan ediyoruz.

İşbu tutanak, 5233 sayılı Yasa uyarınca Valilik Zarar Tespit Komisyonlarında bulunan dosyalara ibraz edilmek üzere, olay tarihinde köyde yaşayan ve köylüler hakkında bilgisi bulunan aşağıda ismi yazılı biz bilirkişiler tarafından 28 Haziran 2007 tarihinde düzenlenmiş ve imzalanmıştır."

58. AİHM 28/6/2011 tarihli Şükrü Boğuş ve diğerleri ((k.k.), B. No: 54788/09, 28/6/2011) kararında, başvuruculaların taleplerinin kanıt yokluğu nedeniyle Ağrı Zarar Tespit Komisyonu tarafından reddedilmesi hakkında incelemede bulunmuş ve başvuruculaların iddiaları hakkında tek delilin Cumhuriyetin ilanından 1993 yılına kadar başvuruculaların olağanüstü hal ilan edilen bölgede yaşadıklarının muhtar tarafından onaylandığı belge olduğunu tespit etmiş ve sonuç olarak başvuruların açıkça dayanaktan yoksun olduğu kanaatine varmıştır.

59. AİHM, 28/6/2011 tarihli Elif Akbayır ve diğerleri/Türkiye ((k.k.), 30415/08,286/2011) kararında, 5233 sayılı Kanun'un kabul edilmesiyle uygulamaya konulan yeni giderim usulünün incelenmesinde olay ve olguların meydana geldiği dönemde başvurucunun çok genç yaşta olduğu veya başvurucunun doğum tarihinin bu dönemden sonraki bir zamana denk gelmesi dikkate alındığında komisyonlarca ilgilinin tek başına yaşamasının veya mülklere sahip olmasının mümkün olamayacağı yönünde bir sonuca varılarak aynı aile fertleri tarafından çok sayıda talepte bulunulması nedeniyle tazminat taleplerinin reddedildiği durumların mevcut olduğu tespitinde bulunmuştur.

60. Yerleşim yerini terk etmek zorunda kaldığını beyan ettiği 1994 yılında yirmi dört yaşında olan başvurucunun nüfus kaydının incelenmesi neticesinde başvurucunun 1997 yılında evlendiği, başvurucunun evlenme tarihine kadar çocuklarının bulunmadığı tespit edilmiştir.

61. Başvurucunun hayvancılık gelirinin de bulunduğu iddialarını destekleyici tek belgenin 28/6/2007 tarihli tutanak olduğu (bkz. § 57), anılan tutanak dışında ilçe Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğünde herhangi bir kayıt bulunduğuna dair belge sunulmadığı ya da bir beyanda da bulunulmadığı anlaşılmakla birlikte terk olayının gerçekleştiği beyan edilen 1994 yılında başvurucunun yirmi dört yaşında olduğu tespit edilmiştir. Bölgenin ekonomik koşulları dikkate alındığında başvurucunun geçimini temin için hayvancılıkla uğraşıyor

olmasının kuvvetle muhtemel olması, başvurucunun ahır mülküne ilişkin zararının varlığının kabul edilmesi, bu zararın tazmin edilmesi(bkz. § 14) karşısında başvurucunun geçimini hayvanlılıkla karşıladığı iddiaları hakkında inceleme yapılmaksızın hüküm kurulması nedeniyle kararların yeterli gerekçe ihtiva etmediği sonucuna varılmıştır.

62. Başvurucunun, büyükbaş ve küçükbaş hayvanlarının telef olduğu yönünde bir iddası bulunmamakla birlikte başvurucunun yerleşim yerini terke mecbur kalması sonucunda hayvancılık gelirinden mahrum kalmasına ilişkin zararlarının bulunduğu iddiası konusunda başvurucunun beyan edilen hayvan mülklerine sahip olup olmadığı, başvurucunun yerleşim yerini terk ederken bu hayvanların satışını yapıp yapmadığı, başvurucunun olay tarihindeki geçim kaynağı imkânları, aynı mülk iddiaları için başvurucunun aile fertleri tarafından yapılan başvuruların bulunup bulunmadığı gibi hususlar dikkate alınarak başvurucunun iddiaları hakkında değerlendirmelerde bulunulması gerekirken başvurucunun iddiaları hakkında hiçbir inceleme yapılmaksızın davasının reddine karar verilmesi adil yargılanma hakkı kapsamında gerekçeli karar hakkının ihlal edilmesi sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

63. Açıklanan nedenlerle başvurucunun Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar haklarının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

64. 6216 sayılı Kanun’un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

“(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

65. Başvurucu, maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

66. Somut olayda Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

67. Gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunduğundan ihlal kararının bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere Elazığ 2. İdare Mahkemesine (E.2012/1430, K.2012/1834) gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

68. Anayasa Mahkemesinin tazminata hükmedebilmesi için başvurucunun uğradığını iddia ettiği zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Bu bakımdan başvurucunun tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

69. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Manevi tazminat talebinin reddedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın DÜŞMESİNE,

B. 1. İdarece tek taraflı belirlenen ve düşük miktarlı olan birim fiyatları ile mülke erişememe süresinin eksik hesaplanması sonucu oluşan bakiye zararların tazmin edilmemesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Hayvanlarının telef olduğu şikâyeti kapsamında gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Elazığ 2. İdare Mahkemesine (E.2012/1430, K.2012/1834) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminata ilişkin taleplerinin REDDİNE,

F. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

G. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 22/3/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ALİ DİKBAŞ

B. No: 2014/17737 | Karar tarihi: 22.03.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/17737

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ALİ DİKBAŞ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/17737)

Karar Tarihi: 22/3/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör Yrd. : Leyla Nur ODUNCU

Başvurucu : Ali DİKBAŞ

Vekili : Av. Mahmut Yavuz NACAR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, gönüllü köy korucusu olarak görev yapmakta iken başvurucunun 30/5/1999 tarihinde güvenlik güçleri ile terör örgütü mensupları arasında çıkan çatışmada yaralanarak malul kalması sonucu oluşan maddi zararının eksik tazmin edilmesi nedeniyle Anayasa'nın 17. maddesi kapsamında devletin tazmin yükümlülüğünün, dolayısıyla başvurucunun mülkiyet hakkının, sağlık hizmetleri ve çevrenin korunması hakkının; anılan olay sebebiyle 3/11/1980 tarihli ve 2330 sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun kapsamında tazminata hükmedilmiş olmakla birlikte bakiye zararları için 17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun kapsamında yapılan başvurunun reddedilmesi, bu işleme karşı açılmış olan davada manevi tazminat isteminin genel hükümler kapsamında değerlendirilmeksizin reddedilmesi, yapılan başvurunun makul sürede sonuçlandırılmaması nedenleriyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 5/11/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü sunmuştur.

7. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı süresinde beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

9. Başvurucu, Hatay ili İskenderun ilçesi Azganlık beldesinde gönüllü köy korucusu olarak görev yaptığını ve 30/5/1999 tarihinde Köy Hizmetlerine ait dozeri bekleme görevine giderken Kurşundağ mevkiinde güvenlik güçleriyle terör örgütü mensupları arasında çıkan silahlı çatışmada yaralanarak %46 oranında malul kaldığı iddiasıyla 2330 sayılı Kanun kapsamında başvuruda bulunmuştur.

10. İçişleri Bakanlığı Nakdi Tazminat Komisyonunun 6/12/2000 tarihli ve 2000/176 numaralı kararıyla 18/3/1924 tarihli ve 442 sayılı Köy Kanunu'nun 74. maddesi, 2330 sayılı Kanun'un 2/e, 3/b maddeleri uyarınca başvurucuya 3.743 TL tutarında nakdi tazminat ödenmesine karar verilmiştir.

11. Başvurucu 30/5/1999 tarihinde gerçekleşen olay nedeniyle 5233 sayılı Kanun kapsamına giren zararlarının karşılanması talebiyle 4/2/2005 tarihinde Hatay Valiliği Zarar Tespit Komisyonuna (Komisyon) başvurmuştur.

12. Komisyon 12/4/2005 tarihli ve 51 kararında "... Köy korucusu Ali DİKBAŞ'ın yaralanması nedeniyle 45 gün hastanede yatarak iş gücü kaybına uğradığı ve yine yaralanmadan dolayı % 46 sakat kaldığı ve bu nedenle 2330 sayılı Kanunun 2-eve 3-b maddeleri gereğince toplam 3.743.000,000 TL nakdi tazminat aldığı tespit edilmiştir.213 sayılı Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre yeniden değerlendirildiğinde 13.028.176.000 TL aldığı anlaşılmıştır. Sakatlanma ve iş gücü kaybından dolayı alması gereken 2005 yılı itibariyle 7.000 X 0,0401 = 280.7 olmak üzere 280.7 X 20 = 5.614,00 YTL'dir. Yapılan ödeme tutarı, 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkındaki Kanunun Geçici 2. maddesi ve ilgili Yönetmeliğin 18. maddesi uyarınca hesaplanan ödeme tutarından fazla olması..." gerekçesiyle talebin reddine karar verilmiştir.

13. Başvurucu tarafından belirtilen ret işlemi nedeniyle bakiye zararları için Adana 2. İdare Mahkemesinde açılan maddi ve manevi tazminat istemli tam yargı davası, yetkisizlik kararıyla Hatay İdare Mahkemesine gönderilmiştir.

14. Hatay İdare Mahkemesinin 3/12/2008 tarihli ve E.2006/402, K.2008/1336 sayılı kararında süre aşımı nedeniyle davanın reddine karar verilmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...davacının malüliyetine sebebiyet veren terör eyleminin 30.05.1999 tarihinde

gerçekleştiği ve davacının% 48 oranında malül kaldığının Antakya Devlet Hastanesi Sağlık Kurulunun 11.12.1999tarih ve 4911 sayılı kararıyla tespit edildiği ve davacının dava dilekçesinde tazmin sorumluluğuna ilişkin olarak "genel hükümler uyarınca Mahkemeye müracaat zorunluluğunun hasıl olduğu" yönündeki talebi dedikkate alındığında, yukarıda hükmüne yer verilen 2577 sayılı Kanunun 13. maddesinde belirtildiği üzere eylemin öğrenilmesinden itibaren bir yıl ve her halde eylem tarihinden itibaren beş yıl içinde ilgili idareye başvurarak haklarının yerine getirilmesini, başka bir anlatımla, zararın tazminini anılan süreler içerisinde davalı idareden talep etmesi gerekmektedir.

Bu Durumda; davacının cismani zararı en geç sağlık kurulu raporuyla öğrendiğinin kabulü ile11.12.1999 tarihinden itibaren bir yıl içinde uğranıldığı ileri sürülen zararın tazmini istemiyle davalı idareye başvurulması gerekirken 24.02.2005 tarih ve 458 sayılı dilekçeyle tazminat istemiyle başvuruda bulunulduğu anlaşılmakla zararın tazmini için yapılan başvurunun süresi içinde yapılmadığı..."

15. Başvurucunun temyizi üzerine Danıştay Onbeşinci Dairesinin 17/10/2012 tarihli ve E.2011/10326, K.2012/6916 sayılı ilamı ile 5233 sayılı Kanun'un terör eylemleri ve terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler nedeniyle maddi zarara uğrayan kişilerin bu zararlarının karşılanması konusunda 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 13. maddesinden farklı bir usul öngördüğü ve başvurucu tarafından 5233 sayılı Kanun kapsamında yapılan başvuru üzerine tesis edilen Komisyon kararının iptali istenilmeden anılan Kanun kapsamındaki zararının tazmini istemiyle açılan davada işin esasına girilerek karar verilmesi gerektiğinden bahisle İdare Mahkemesi hükmünün bozulmasına karar verilmiştir.

16. Danıştay bozma kararı doğrultusunda değerlendirme yapılarak dava dosyasının yeniden incelenmesi suretiyle Hatay İdare Mahkemesinin 27/9/2013 tarihli ve E.2013/1420, K.2013/1666 sayılı kararında dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulanmadığı belirtilerek davanın reddine karar verilmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"... Hatay İli, İskenderun İlçesi, Azganlık BeldesiSu Yolu Kurşundağ Sırtı Bölgesinde Köy Hizmetlerine ait dozeri bekleme görevine giderken güvenlik kuvvetleriyle PKK terör örgütüne mensup teröristler arasında çıkan silahlı çatışma sonucunda yaralanması olayının,5233 sayılı Yasa kapsamında bir terör eylemi olduğu ve dava konusu uyuşmazlığın, 5233 sayılı Yasa kapsamında irdelenerek karar verilmesi gerektiğinde duraksama bulunmamaktadır.

Bu durumda, 5666 sayılı Yasa, gerekçesinde de anlaşıldığı üzere, 5233 sayılı Yasa kapsamında daha önceden hiç başvuru yapmamış, yani başvuru yapma süresini kaçırmış olan kişilerin terör olayları nedeniyle uğradıkları zararların karşılanması ve mağduriyetlerinin giderilmesi amaçlamış olup; daha önce 5233 sayılı Yasa ve bu Yasaya 5442 sayılı Yasanın Geçici 1. maddesi ile eklenen hüküm uyarınca zararlarının karşılanması istemiyle Zarar Tespit Komisyonuna başvuranların, 5666 sayılı Yasa kapsamında ve aynı olay nedeniyle uğradıklarını ileri sürdükleri zararların tazmini istemiyle yeniden başvuruda bulunmalarına olanak bulunmamaktadır.

Öte yandan,dava konusu uyuşmazlık 5233 sayılı Yasa çerçevesinde irdelendiğinde ise;

5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanunun 7. maddesinde, hayvanlara, ağaçlara, ürünlere ve diğer taşınır ve taşınmazlara verilen her türlü zararlar; yaralanma, sakatlanma ve ölüm hallerinde uğranılan zararlar ile

tedavi ve cenaze giderler; ... anılan Yasanın 9. maddesinde ise, yaralanma, sakatlanma ve ölüm hallerinde (7000) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucunda bulunan miktarın; yaralananlara altı katı tutarını geçmemek üzere yaralanma derecesine göre; çalışma gücü kaybı, yetkili sağlık kuruluşları tarafından üçüncü derece olarak tespit edilenlere dört katından yirmidört katı tutarına kadar; çalışma gücü kaybı, yetkili sağlık kuruluşları tarafından ikinci derece olarak tespit edilenlere yirmibeş katından kırksekiz katı tutarına kadar; çalışma gücü kaybı, yetkili sağlık kuruluşları tarafından birinci derece olarak tespit edilenlere kırkdokuz katından yetmişiki katı tutarına kadar; ölenlerin mirasçılarına elli katı tutarında nakdî ödeme yapılacağı; ...

Ayrıca, Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Yönetmeliğin 21. maddesinde de, 5233 sayılı Yasanın 9. maddesinde yer alan düzenlemeye yer verilmiş; anılan Yönetmeliğin 22. maddesinde ise, yaralanma ve sakatlık derecelerin tespitine ilişkin düzenleme yapılmıştır

Bununla birlikte, davacı tarafından, meydana gelen olay anında yaralanması ve % 46 özürlü olduğuna yönelik raporu kabul ederek uğranılan zararı belirleyen 12.04.2005 tarih ve 51 sayılı Hatay Valiliği Zarar Tespit Komisyonu kararında yer verilen miktarın hakkaniyete uygun olmadığı ileri sürüldüğünden, Mahkememizin 29.11.2007 tarihli ara kararı ile 30.05.1999 tarihinde Azganlık Beldesisu yolu Kurşundağ Sırtı bölgesinde silahlı çatışma sonucu yaralanması nedeniyledavacının uğradığı maddi zararın hesaplanması hususunda bilirkişi incelemesi yaptırılmasına karar verildiği, bilirkişi tarafından hazırlanan ve ayrıntılı gerekçesi içeriğinde yer alan bilirkişi raporunda özet ve sonuç olarak; “davacının, terör olayında yaralanarak % 46 oranında çalışma gücünü kaybetmesi nedeniyle maruz kaldığı kazanç kaybının talep tarihi olan 04.02.2005 tarihi itibari ile 5233 sayılı Yasa’ya göre alması gereken tazminat tutarının 6.957,47 TL olduğu, davacıya 2330 sayılı Yasa gereği ödenen ve mahsup edilmesi gereken 3.743,00 TL tutarındaki ödeme ile ilgili yönetmelik gereği 213 sayılı VUK göre yeniden değerleme oranları ile oranlanıp artırıldığında 13.028,17 TL (YTL) sine karşılık geldiği, dolayısıyla 2330 sayılı Yasa kapsamında mahsubu gereken ve davacıya ödenen 3.743,00 TL (YTL) tutarındaki ödeme 13.028,17 TL(YTL) sine karşılık gelmekle bu miktar davacının talep tarihi olan 04.02.2005 tarihi itibari ile hak ettiği alacak miktarı olan 6.957,47 TL (YTL) tutarının üzerinde olduğuve davacının 5233 sayılı Yasa kapsamında hak ettiği bir alacağın bulunmadığı görüş ve kanaatine yer verilmiş oluprapor Mahkememiz kararına esas alınabilir nitelikte görülmüştür

Bakılan uyuşmazlıkta, davacı tarafından, 3.1.2006 tarih ve 26042 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan, 5442 sayılı Yasanın Geçici 1. maddesi uyarınca, 25.4.2006 tarihinde yapılan başvuru üzerine Zarar Tespit Komisyonu'nun 9.2.2007 tarih ve 2007/1-49/2 sayılı kararı ile, % 46 özür oranına bağlı işgücü kaybı nedeniyle uğranılan zararın ödenmesine karar verilmesi karşısında; artık, 5666 sayılı Yasa uyarınca yapılan (söz konusu terör saldırısı nedeniyle %46 işgücü kaybı nedeniyle zarara uğradığından bahisle) başvuru üzerine, davacının uğradığını iddia ettiği zararın tazmini mümkün bulunmamaktadır.

Öte yandan, 5233 sayılı Yasa hükümlerine göre, terör olayları nedeniyle kişilerin uğradığı maddi zararların karşılanması olanaklı olup manevi zararların karşılanmasına olanak bulunmadığından, davacıya manevi tazminat ödenmesi de mümkün değildir."

17. Başvurucunun temyizi üzerine Danıştay Onbeşinci Dairesinin 27/5/2014 tarihli ve E.2014/136, K.2014/4299 sayılı ilamı ile hükmün onanmasına karar verilmiştir. Onama kararı 8/10/2014 tarihinde başvurucu vekiline tebliğ edilmiştir.

18. Başvurucu 5/11/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

19. 2330 sayılı Kanun'un 2. maddesinin (e) bendinde yer alan hüküm şöyledir:

"Bu kanun;

...

e) Güven ve asayişin korunmasında hizmetlerinden yararlanılması zorunlu olan ve yetkililerce kendilerine bu amaca yönelik görev verilen kamu görevlileri ve sivilleri;"

20. 1/4/1998 tarihli ve 4356 sayılı Kanun'un 1. maddesi ile 25/4/2013 tarihli ve 6462 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle değişik hâliyle 2330 sayılı Kanun'un 3. maddesinin (b) bendinde yer alan hüküm şöyledir:

"Bu kanun kapsamına girenlerden;

...

b) Yaşamak için gerekli hareketleri yapmaktan aciz ve hayatını başkasının yardım ve desteği ile sürdürebilecek şekilde malül olanlara 200 katı, diğer engelli hâle gelenlere (a) bendinde belirtilen tutarın % 25'inden % 75'ine kadar, yaralananlara ise % 20'sini geçmemek üzere engellilik ve yaralanma derecesine göre,

Nakdi tazminat ödenir."

21. 5233 sayılı Kanun'un 1., 2., 4., 6., 7. geçici 1., geçici 3., geçici 4. maddeleri, 24/6/2013 tarihli ve 2013/5034 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı eki kararın 1. maddesi.

22. 5233 sayılı Kanun'un 9. maddesinin birinci fıkrasında yer alan hüküm şöyledir:

"Yaralanma, engelli hâle gelme ve ölüm hâllerinde (7000) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucunda bulunan miktarın;

a) Yaralananlara altı katı tutarını geçmemek üzere yaralanma derecesine göre,

b) Çalışma gücü kaybı, yetkili sağlık kuruluşları tarafından üçüncü derece olarak tespit edilenlere dört katından yirmidört katı tutarına kadar,

c) Çalışma gücü kaybı, yetkili sağlık kuruluşları tarafından ikinci derece olarak tespit edilenlere yirmibeş katından kırksekiz katı tutarına kadar,

d) Çalışma gücü kaybı, yetkili sağlık kuruluşları tarafından birinci derece olarak tespit edilenlere kırkdokuz katından yetmişiki katı tutarına kadar,

e) Ölenlerin mirasçılarına elli katı tutarında,

Nakdî ödeme yapılır."

23. 5233 sayılı Kanun'un 5. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde yer alan hüküm şöyledir:

"Komisyonun görevleri şunlardır:

...

b) Kamu kurum ve kuruluşları veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarınca uygulanmış projelerin, zararın giderilmesine katkıları; zarar görenin değerlendirebileceği

enkaz ve diğer yararlar; sigorta şirketlerince veya ilgili mevzuata göre kamu kurum ve kuruluşları ile sosyal güvenlik kuruluşlarınca ödenen tazminatlar, tedavi ve cenaze giderleri ile Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonundan yapılan yardımların zarar miktarından mahsup edilmesi suretiyle belirlenen ve 9 uncu veya 10 uncu maddelere göre yapılan nakdî veya aynî ödeme miktarını içeren sulhname tasarılarını hazırlamak."

24. 5233 sayılı Kanun'un 11. maddesinde yer alan hüküm şöyledir:

"5 inci maddenin (b) bendine göre belirlenen miktarlar, mahsup tarihindeki değerleri üzerinden 8 inci ve 9 uncu maddelere göre hesaplanacak toplam gayrisafi ifa bedelinden düşülür.

Mahsup edilecek değerlerin hesaplanması ile ilgili esas ve usuller yönetmelikle belirlenir."

25. 4/10/2004 tarihli ve 2004/7955 No.lu Bakanlar Kurulu kararıyla kabul edilen Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Yönetmelik'in (Yönetmelik) 18. maddesi şöyledir:

"19/7/1987 tarihinden Kanunun yürürlüğe girdiği 27/7/2004 tarihine kadar, görevleri başında iken terörden veya terörle mücadele sırasında zarar gören kamu görevlilerinden veya mirasçılarından, ilgili mevzuat uyarınca tazminat almış olup, ancak aldıkları tazminatın hesaplanma kriteri bu Yönetmelikten farklı olanlardan, Kanunun yayımı tarihinden itibaren bir yıl içinde başvuranlara, yapılan hesaplamada aldıkları tazminat ile bu Yönetmeliğe göre almaları gereken tazminat arasında fark olması halinde, eksik olan tutar yasal faiziyle birlikte ödenir. Ödenen tazminat miktarı fazla ise iade talep edilmez."

26. Aynı Yönetmelik'in 24. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Mahsup edilecek miktarların hesaplanmasında, mahsup edilecek değerlerin her yıl bir önceki yıla ilişkin olarak 213 sayılı Vergi Usul Kanunu hükümleri uyarınca belirlenen yeniden değerleme oranında artırılmak suretiyle uygulanır."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

27. Mahkemenin 22/3/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Maddi Tazminata İlişkin Bakiye Zararlarının Tazmini Talebinin Reddedilmesine İlişkin İddia

28. Başvurucu; Mahkemece hatalı değerlendirme yapılarak davasının reddi yönünde karar verilmesi nedeniyle sağlık hizmetleri ve çevrenin korunması hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir. Başvurucu, Anayasa'nın 56. maddesinde düzenlenen sağlık hizmetleri ve çevrenin korunması hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasını soyut olarak sadece Anayasa'nın ilgili maddesini yazarak belirtmekle yetindiğinden bu iddia yönünden ayrıca incelenme yapılmasına gerek görülmemiştir.

29. Başvurucu; 30/5/1999 tarihinde gerçekleşen çatışmada yaralandığını ve %46 oranında malul olduğunu, bu olay nedeniyle ortaya çıkan zararlarının 2330 sayılı Kanun kapsamında tazmin edilmesi için yaptığı başvuru kabul edilip kendisine tazminat ödenmekle birlikte hükmedilen tazminat miktarının düşük olduğunu, tazminat miktarını yeterli görmediği için 5233 sayılı Kanun kapsamında yeniden başvuruda bulunduğunu, maddi zararları konusunda daha yüksek miktarda tazminata hükmedilmesi gerektiğini fakat bu şikâyet kapsamında yaptığı başvuru ve açtığı davanın reddedilmesi nedeniyle Anayasa'nın 17. maddesi

kapsamında devletin tazmin yükümlülüğünün, dolayısıyla mülkiyet hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

30. Başvurucu, ayrıca 5233 sayılı Kanun kapsamında yapmış olduğu başvuruda zarar kalemleri için öngörülen birim fiyatlarının idare tarafından tek taraflı olarak belirlendiğini, yaralanması ve malul olması sebebiyle ödenen tazminat miktarının düşük olduğunu düşündüğü için tam yargı davası açtığını, devletin tazmin yükümlülüğüne aykırı davrandığını iddia etmiştir.

31. Bakanlık görüş yazısında, başvurucu tarafından açılan maddi tazminat davasında başvurucunun yargılama sürecinde karşı tarafın sunduğu deliller ve görüşlerden bilgi sahibi olmadığına, kendi delillerini ve iddialarını sunma olanağı bulmadığına, karşı tarafça sunulan delillere ve iddialara etkili bir şekilde itiraz etme fırsatı bulamadığına ya da uyuşmazlığın çözüme kavuşturulmasıyla ilgili iddialarının Derece Mahkemesi tarafından dinlenmediğine ilişkin bir bilgi ya da kanıt sunmadığı gibi Mahkemenin kararında bariz takdir hatası oluşturan herhangi bir durum da bulunmadığı; açıklanan nedenlerle başvurucunun şikâyetlerinin kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu, başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerektiğinin değerlendirildiği belirtilerek görüş yazısı ekindeki Danıştayın bir içtihadı ile somut başvuru arasında farklılık bulunmadığı beyan edilmiştir.

32. Başvurucu Bakanlık görüşüne karşı beyanında Bakanlığın görüş yazısı ekinde sunduğu Danıştay içtihadına ilişkin olay ile başvuru konusu olayın birbirinden farklı niteliklerde olduğunu belirtmiştir.

33. 5233 sayılı Kanun uyarınca tazminat istemleri hakkında yapılan değerlendirmelere ilişkin şikâyetler daha önce bireysel başvuruya konu olmuş ve Anayasa Mahkemesinin bu konuda verdiği kararında, başvuru konusu olayda yaşam hakkı bakımından devletin koruma yükümlülüğü yönünden herhangi bir sorumluluğu tespit edilmemiş olmakla birlikte objektif sorumluluk anlayışına dayalı sosyal risk ilkesi temel alınarak hazırlanan 5233 sayılı Kanun kapsamında başvuruculara ödenmesine karar verilen tazminatın 5233 sayılı Kanun hükümlerine dayalı olarak Komisyonlar tarafından Kanun'da belirtilen yönteme göre belirleneceği, başvurucular tarafından 5233 sayılı Kanun kapsamında Komisyonca kendilerine ödenmesi teklif edilen maddi tazminat miktarının Mahkemelerde uygulanan çeşitli kriterler dikkate alınmaksızın maktu olarak belirlendiği ve yetersiz olduğu ileri sürülmekte ise de terörden kaynaklanan zararların dava yoluna gidilmeden ilgililerce tazmini olanağı sağlayan 5233 sayılı Kanun uyarınca belirlenen tazminat miktarına ve bu miktarın hesaplanma şekline belirli bir tatmin sağladığı sürece ve açık bir orantısızlık bulunmadığı müddetçe Anayasa Mahkemesinin müdahalesinin söz konusu olamayacağı belirtilerek başvuruculaların yaşam hakkının ihlal edilmediği sonucuna varılmıştır (Mehmet Çetinkaya ve Maide Çetinkaya, B. No: 2013/1280, 28/5/2014, §§ 71-76).

34. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (6) numaralı fıkrasında bireysel başvurulara ilişkin incelemelerde kanun yolunda gözetilmesi gereken hususların incelemeye tabi tutulamayacağı, 6216 sayılı Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında ise açıkça dayanaktan yoksun başvuruların mahkemece kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir (Necati Gündüz ve Recep Gündüz, B. No: 2012/1027, 12/2/2013, § 24).

35. Anılan kurallar uyarınca ilke olarak derece mahkemeleri önünde dava konusu yapılmış

maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile derece mahkemelerince uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun esas yönünden adil olup olmaması bireysel başvuru incelemesine konu olamaz. Bunun tek istisnası, derece mahkemelerinin tespit ve sonuçlarının adaleti ve sağduyuyu hiçe sayan tarzda bariz takdir hatası içermesi ve bu durumun kendiliğinden bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlükleri ihlal etmiş olmasıdır. Bu çerçevede kanun yolu şikâyeti niteliğindeki başvurular, derece mahkemesi kararları bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik içermedikçe Anayasa Mahkemesince esas yönünden incelenemez (Necati Gündüz ve Recep Gündüz, § 26).

36. Komisyonca hükmedilen tazminatta idare tarafından tek taraflı belirlenen birim fiyatlarının düşük olması sonucu tazminat miktarının az hesaplanması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia daha önce bireysel başvuruya konu olmuş ve Anayasa Mahkemesi bu konudaki kararında terör nedeniyle zarar görenlerin 5233 sayılı Kanun'un kapsamına ilişkin hükümler içeren 2. maddesi gereğince tazminat ödenmesinde Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından belirlenen yıllık yapı yaklaşık birim maliyetine yönelik değerlerin 2007 yılından sonra İçişleri Bakanlığı İller İdaresi Genel Müdürlüğünce yayımlanan yazıyla 5233 sayılı Kanun'un uygulandığı tüm illerde geçerli olmak üzere yeniden belirlendiği, İçişleri Bakanlığı İller İdaresi Genel Müdürlüğünün birim fiyat aralıklarının değiştirilmesine ilişkin 5/3/2007 tarihli yazıları ile İçişleri Bakanlığınca konuya ilişkin sunulan 10/6/2015 tarihli yazıda değişikliğin amacının Kanun'un ülke genelinde aynı şekilde anlaşılmasını ve uygulanmasını sağlamak, gerek farklı illerde gerekse aynı il içinde faaliyet gösteren farklı komisyonların zararların tespitinde ve karşılanmasında aynı kıstasları kullanmasını temin etmek ve böylece uygulama birliğini sağlamak, uygulama farklılıkları neticesinde oluşacak suistimal ve mağduriyetleri engellemek, vatandaşların enflasyon nedeniyle oluşacak kayıplarını önlemek olduğunun ifade edildiği hususları dikkate alındığında yıllık yapı yaklaşık birim maliyet oranlarına ilişkin değişikliğin yapılmasında kamu yararı olduğu açık olduğu, bu çerçevede kamu yararı amacına dayanan düzenlemenin başvurucuyu ağır ve tahammül edilemez bir yük altına sokmadığı, müdahalenin amacı ile başvurucuya yüklenen külfetin orantılı olduğu, yapılan değişikliğin başvurucunun taraf olduğu uyuşmazlığa özgü olmadığı, ülkenin geniş bir coğrafyasında söz konusu olan somut ve acil bir sorunu çözmeye yönelik olduğu sonucuna varılmış; mülkiyet hakkına yönelik bir ihlalin olmadığı açık olduğundan başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir (Abbas Emre, B. No: 2014/5005, 6/1/2016, §§ 44-65) .

37. Somut başvuruda başvurucu 30/5/1999 tarihinde yaralanması ve %46 oranından malul olması nedeniyle oluşan zararlarının karşılanması istemiyle 2330 sayılı Kanun kapsamında başvuruda bulunmuş, başvurucunun talebi kabul edilerek 2330 sayılı Kanun kapsamındaki zararlarının tazmini amacıyla 6/12/2000 tarihli kararla başvurucuya 3.743 TL tutarında nakdi tazminat ödenmesine karar verilmiştir (bkz. § 10). Başvurucu; bu karara karşı herhangi bir yargı yoluna başvurduğuna, bakiye zararlarını talep ettiğine dair bir beyanda bulunmamıştır. 5233 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesi akabinde başvurucu 2330 sayılı Kanun kapsamında kendisine ödenen tazminat miktarının düşük olduğu iddiasıyla bakiye zararı için 5233 sayılı Kanun kapsamında Komisyona başvuruda bulunmuş; Komisyon tarafından yapılan araştırma ve inceleme sonucunda başvurucunun başvuru konusu olay kapsamında 2330 sayılı Kanun hükümleri gereğince toplam 3.743 TL nakdi tazminat aldığının tespit edilmesi, bu miktar yeniden değerlemeye tabi tutulduğunda elde edilen miktarın (13.028,176 TL), sakatlanma ve iş gücü kaybından dolayı 5233 sayılı Kanun

kapsamında hesaplanan ödeme tutarından fazla olması nedeniyle talebinin reddine karar verilmiştir (bkz. § 12). Anılan ret işlemi nedeniyle bakiye zararlar için açılan tam yargı davasında verilen hükmün Danıştay tarafından bozulması üzerine yeniden yapılan inceleme ve değerlendirme sonucunda başvurucunun terör olayında yaralanarak %46 oranında çalışma gücünü kaybetmesi nedeniyle maruz kaldığı kazanç kaybı sonucunda talep tarihi (4/2/2005) itibarıyla başvurucuya 5233 sayılı Kanun kapsamında ödenebilecek tazminat tutarının 6.957,47 TL olduğu, başvurucuya 2330 sayılı Kanun gereği ödenen ve 5233 sayılı Kanun uyarınca tespit edilen tazminat miktarından mahsup edilmesi gereken 3.743 TL tutarındaki ödeme, ilgili Yönetmelik gereği yeniden değerleme oranları ile oranlandığında bu miktarın 13.028,17 TL'ye karşılık geldiği, dolayısıyla 2330 sayılı Kanun kapsamında ödenen ve yeniden değerlemeye tabi tutulan tazminat miktarının başvurucunun 5233 sayılı Kanun kapsamındaki talebinin tarihi olan 4/2/2005 tarihi itibarıyla başvurucunun hak ettiği alacak miktarı olan 6.957,47 TL tutarının üzerinde olduğu gerekçesi ile davanın reddine karar verilmiştir (bkz. § 16). Bu karar kanun yolu aşamasını tamamlayarak kesinleşmiştir(bkz. § 17).

38. 6/12/2000 tarihli kararla 2330 sayılı Kanun kapsamında başvurucu lehine tazminata hükmedildiği, başvurucunun başvuru formunda bu tazminat miktarını aldığını belirttiği, akabinde bakiye zararları için herhangi bir başvuruda bulunduğuna ya da dava açtığına dair beyanının bulunmadığı, 2330 sayılı Kanun kapsamındaki prosedürden dört yıl sonra 5233 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesi akabinde başvurucunun bakiye zararları için tazminat talebinde bulunduğu, Komisyon tarafından yapılan tespitler ve yeniden değerlemeler neticesinde başvurucunun talebinin reddedildiği tespit edilmiştir.

39. Başvurucu, yaralanması sonucunda oluşan zararlarının daha fazla olduğunu iddia etmiş ise de 5233 sayılı Kanun kapsamında talep edilen maddi tazminat ile ilgili dava sürecinde başvurucunun iddialarını değerlendiren Derece Mahkemelerinin kararlarında herhangi bir keyfîlik bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

40. Açıklanan nedenlerle başvurucu tarafından ileri sürülen iddiaların kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu anlaşıldığından başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Manevi Tazminat Talebinin Reddedilmesi Nedeniyle Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

a. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

41. Başvurucu, Hatay ili İskenderun ilçesi Azganlık beldesinde gönüllü köy korucusu olarak görev yaptığı dönemde 30/5/1999 tarihinde güvenlik güçleriyle terör örgütü mensupları arasında çıkan silahlı çatışmada yaralandığını, %46 oranında malul kaldığını, 5233 sayılı Kanun kapsamında yaptığı başvuru akabinde açtığı manevi tazminat istemli tam yargı davasının manevi tazminat isteminin genel hükümler kapsamında değerlendirme yapılmaksızın reddedildiğini iddia etmektedir.

42. Bakanlık görüş yazısında, başvurucunun kişi dokunulmazlığına müdahale eden fiilin tarihinin Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başladığı tarihten önce olduğu, kabul edilebilirlik incelemesi yapılırken bu hususun dikkate alınmasının uygun olacağı, başvurucunun 2577 sayılı Kanun'un 13. maddesi uyarınca olay tarihinden itibaren

bir ve her hâlde olaydan itibaren beş yıl içinde idari müracaatta bulunduktan sonra idari yargı merciinde tam yargı davası açma imkânı bulunmakta iken bu yola başvurmadığı ancak 5233 sayılı Kanun yürürlüğe girdikten sonra 2005 yılında anılan Kanun'daki özel hükme dayanarak yaptığı başvurunun reddi üzerine dava açtığı, dolayısıyla 2577 sayılı Kanun'da öngörülmüş genel dava açma yolunu kendi tercihi ile kullanmadığı belirtilmiştir.

43. Başvurucu Bakanlık görüşüne karşı beyanında başvuru formundaki iddialarını aynen tekrar ettiğini beyan etmiştir.

b. Değerlendirme

44. Başvurucu; Mahkemece hatalı değerlendirme yapılarak davasının reddi yönünde karar verildiğini, manevi zararları hakkında idare hukuku genel hükümleri kapsamında inceleme yapılarak bir giderim sağlanması imkânının kendisine tanınmadığını belirterek Anayasa'nın 17., 35., 56. ve 125. maddelerinde tanımlanan haklarının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

45. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Manevi tazminat isteminin reddedilmesi ile ortaya çıkan hak ihlali iddiası bakımından temel sorun başvurucunun gerekçeli karar hakkının engellenmesi olduğundan başvurucunun manevi tazminat istemi hakkındaki iddiasının adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı yönünden incelenmesi uygun görülmüştür.

46. Başvurucu açtığı davanın reddedilmesi nedeniyle işkence yasağının ihlal edildiğini iddia etmiştir. Sadece Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ilgili maddesinin yazılması ile yetinilen iddia yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

i. Kabul Edilebilirlik Yönünden

47. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan manevi tazminat talebinin reddedilmesi nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

ii. Esas Yönünden

48. Mahkeme kararlarının gerekçeli olması adil yargılanma hakkının unsurlarından birisi olmakla beraber bu hak, yargılamada ileri sürülen her türlü iddia ve savunmaya ayrıntılı şekilde yanıt verilmesi şeklinde anlaşılamaz. Bu nedenle gerekçe gösterme zorunluluğunun kapsamı kararın niteliğine göre değişebilir. Bununla birlikte başvurucunun ayrı ve açık bir yanıt verilmesini gerektiren usul veya esasa dair iddialarının cevapsız bırakılmış olması bir hak ihlaline neden olacaktır (Muhittin Kaya ve Muhittin Kaya İnşaat Taahhüt Madencilik Gıda Turizm Pazarlama Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi, B. No: 2013/1213, 4/12/2013, § 26).

49. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) göre mahkemeler ve yargı mercileri verdikleri kararlarda yeterli gerekçe göstermelidir. Gerekçe gösterme yükümlülüğünün kapsamı, kararın niteliğine göre değişir ve davaya konu olayın içinde bulunduğu şartlar ışığında değerlendirilerek belirlenir (Mustafa Kahraman, B. No: 2014/2388,4/11/2014, § 36).

50. Kanun yolu mahkemelerince verilen karar gerekçelerinin ayrıntılı olmaması, ilk derece mahkemesi kararlarında yer verilen gerekçelerin onama kararlarında kabul edilmiş olduğu şeklinde yorumlanmakla beraber (Aziz Turhan, B. No: 2012/1269, 8/5/2014, § 53),

başvurucuların dile getirmesine rağmen ilk derece mahkemesinin de tartışmadığı esaslı hususlara ilişkin temyiz başvurularıyla başvurucuların usule ilişkin haklarının ihlal edildiğine yönelik somut şikâyetlerinin temyiz incelemesinde tartışılmaması veya yargı mercileri tarafından resen dikkate alınması gereken hükümlerin gerekçesi açıklanmaksızın uygulanmaması gerekçeli karar hakkının ihlali olarak görülebilir (Mustafa Kahraman, § 37).

51. Somut olayda başvurucu, 5233 sayılı Kanun kapsamında kurulan Hatay Valiliği Zarar Tespit Komisyonuna başvuruda bulunmuştur. Başvurucunun oluşan zararları için başvurucuya 2330 sayılı Kanun kapsamında ödeme yapıldığı, yeniden değerleme ile ödenen bu miktarın 5233 sayılı Kanun kapsamında ödenmesi gereken tutardan fazla olduğu gerekçesi ile başvurucunun talebinin reddine karar verilmiştir. Başvurucu tarafından İdare Mahkemesinde manevi tazminat talebiyle tam yargı davası açılmıştır.

52. Hatay İdare Mahkemesinin 3/12/2008 tarihli hükmünün Danıştay tarafından bozulması üzerine aynı Mahkemenin 27/9/2013 tarihli kararında 5233 sayılı Kanun hükümlerine göre terör olayları nedeniyle kişilerin uğradığı manevi zararların karşılanmasına olanak bulunmadığı gerekçesi ile başvurucunun manevi tazminat talebinin reddine karar verilmiş, temyiz merciince de bu karar onanmıştır (bkz. §§ 14-17).

53. Bir davada, maddi olguları bildirmek tarafların bunları hukuksal nitelendirmeye tabi tutmak ise hâkimin görevidir. Taraflarca bildirilip iddia ve savunmaya dayanak yapılan maddi olgular mahkemece tam olarak saptanmalı, dayanılan maddi olguların hukuksal nitelendirmesi ve ilgili hukuk kuralının uygulanması ise mahkemece yapılmalıdır (Nurten Esen, B. No: 2013/7970, 10/6/2015, § 51).

54. 5233 sayılı Kanun; AİHM (Aydın İçyer/Türkiye, B. No: 18888/02, 12/1/2006, § 81), Anayasa Mahkemesi (25/6/2009 tarihli ve E.2006/79, K.2009/97 sayılı karar) ve Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun (26/3/2014 tarihli ve E.2013/1489, K.2014/1219 sayılı karar) verdiği kararlarda da belirtildiği üzere maddi zararların özel bir giderim usulü olmakla birlikte manevi zararların karşılanmasına da engel olmayan bir kanundur. 2577 sayılı Kanun'un 12. ve 13. maddelerinde, idarenin işlem veya eyleminden kaynaklı olarak hakları ihlal edilenlere tazminat talebinde bulunabilme imkânı tanınmaktadır. Bu yol, 5233 sayılı Kanun dışında idari yargıda genel hükümlere başvurularak uğranılan zararın tazminine imkân sağlamaktadır (Abbas Emre, B.No: 2014/5005, 6/1/2016, § 81).

55. Başvurucu, Mahkemenin ret gerekçesinin 2577 sayılı Kanun’a, tazminat hukukunun genel prensiplerine aykırı olduğunu belirtmiştir. Anayasa Mahkemesinin 25/6/2009 tarihli ve E.2006/79, K.2009/97 sayılı kararında da belirtildiği üzere 5233 sayılı Kanun genel hükümlere göre manevi tazminat talep edilmesine engel teşkil etmemektedir. Başvurucu, anılan iddialarını Mahkeme önünde ileri sürmüş ise de kararın gerekçesinden (bkz. § 16) iddialarının tam olarak karşılanmadığı anlaşılmakta olup kanun yolu merciince de anılan konu hakkında değerlendirme yapılmamıştır.

56. Bir mahkeme kararının gerekçesi, o davaya konu maddi olguların mahkemece nasıl nitelendirildiğini, kurulan hükmün hangi nedenlere ve hukuksal düzenlemelere dayandırıldığını ortaya koyar; maddi olgular ile hüküm arasındaki mantıksal bağlantıyı gösterir. Tarafların hangi nedenle haklı veya haksız görüldüklerini anlayıp değerlendirebilmeleri ve hukuka uygunluk denetimini yapabilmeleri için ortada usulüne uygun şekilde oluşturulmuş, hükmün hangi nedenle o içerik ve kapsamda verildiğini kuşkuya yer vermeyecek açıklıkta gösteren bir gerekçe bölümünün bulunması zorunludur (Nurten Esen, § 57).

57. Bu durumda, başvurucunun 30/5/1999 tarihinde güvenlik güçleri ile terör örgütü mensupları arasından çıkan çatışmada yaralanması, %46 oranında malul olması neticesinde manevi zarara uğradığından bahisle açtığı tam yargı davasında, ayrı ve açık bir yanıt verilmesini gerektiren, uyuşmazlığın çözümü için esaslı bir iddia olan manevi tazminat talebine ilişkin şikâyetlerin sadece 5233 sayılı Kanun kapsamında değerlendirilmesi yeterli görülmemektedir. Anılan iddianın AİHM, Anayasa Mahkemesi ve Danıştay içtihatlarında da belirtildiği üzere 2577 sayılı Kanun kapsamında usul kurallarına ve esasa yönelik değerlendirilmesi yapılarak başvuruculaın manevi tazminatı hak edip etmediğinin tartışılması gerekirken 5233 sayılı Kanun kapsamında, terör olayları nedeniyle kişilerin uğradıklarını iddia ettikleri manevi zararların karşılanmasına olanak bulunmadığı gerekçesiyle manevi tazminat talebinin reddine karar verilmesi adil yargılanma hakkı kapsamında gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ortaya koymaktadır. Bu nedenle yargılama süreci bir bütün olarak değerlendirildiğinde başvurucunun gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

58. Açıklanan nedenlerle başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

2. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

a. Başvurucunun İddiaları

59. Başvurucu, 5233 sayılı Kanun kapsamında ileri sürdüğü giderim talebinin değerlendirilmesi hususundaki idari süreç ve yargılama prosedürlerinin makul sürede sonuçlandırılmaması nedeniyle Anayasa'nın 36. maddesinde tanımlanan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

b. Değerlendirme

i. Kabul Edilebilirlik Yönünden

60. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

ii. Esas Yönünden

61. 5233 sayılı Kanun kapsamında yapılan müracaatlarda idari yargı makamları nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesinin bu konuda verdiği kararlarında, Komisyon ve yargılama aşamalarında geçen süreler ile davanın tüm koşulları, karara bağlanan başvuru sayısı ve yargılama sürecinde Komisyon ve yargılama makamlarınca yapılan işlemler dikkate alınarak uyuşmazlığın karara bağlanması konusunda kamu otoritelerine ve özellikle yargılama organlarına atfedilebilecek bir gecikmenin olmadığı ve toplamda sekiz yılın altında gerçekleşen başvuruların karara bağlanma süresinin makul sürede yargılanma hakkının ihlaline yol açmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Sabri Çetin, B. No: 2013/3007, 6/2/2014, §§ 61-69; Mahmut Can Arslan, B. No: 2013/3008, 6/2/2014, §§ 60-68; Mehmet Gürgen, B. No: 2013/3202, 6/2/2014, §§ 58-66; Celal Demir, B. No: 2013/3309, 6/2/2014, §§ 58-66). Başvurunun kesin olarak karara bağlanmasının daha uzun bir sürede gerçekleştiği ve bu durumun başvuruculara atfedilebilecek bir kusurdan kaynaklanmadığı durumlarda ise makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır (İsmet

Kaya, B. No: 2013/2294, 8/5/2014, §§ 46-70).

62. Somut davaya bir bütün olarak bakıldığında Komisyona başvuru tarihi (4/2/2005)ile kararın kesinleştiği tarih (27/5/2014) arasında geçen ve toplam süresi 9 yıl 3 ay olan sürede, başvurucu açısından farklı karar verilmesini gerektiren bir yön bulunmadığı ve söz konusu yargılama süresinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

63. Açıklanan nedenlerle başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

64. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

65. Başvurucu, maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

66. Mevcut başvuruda Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

67. Gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunduğundan ihlal kararının bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere Hatay İdare Mahkemesine (E.2013/1420, K.2013/1666) gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

68. Mevcut başvuruda Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

69. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğinin tespit edilmiş olması nedeniyle yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 7.200 TL manevi tazminatın ödenmesine karar verilmesi gerekir.

70. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Maddi tazminata ilişkin bakiye zararlarının tazmini talebinin reddedilmesine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Manevi tazminat talebinin reddedilmesi nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal

edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

3. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. 1. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Hatay İdare Mahkemesine (E.2013/1420, K.2013/1666) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucuya net 7.200 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

G. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 22/3/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SEVGİ DAYLAN

B. No: 2014/18717 | Karar tarihi: 22.03.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/18717

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

SEVGİ DAYLAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/18717)

Karar Tarihi: 22/3/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör Yrd. : Gökçe GÜLTEKİN

Başvurucu : Sevgi DAYLAN

Vekili : Av. Ercan KANAR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 26/11/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

6. Başvurucu, silahlı terör örgütüne üye olma suçunu işlediği iddiasıyla 18/5/2010 tarihinde tutuklanmış; Erzurum Cumhuriyet Başsavcılığının (CMK mülga 250. madde ile görevli)

7/7/2010 tarihli iddianamesi ile hakkında kamu davası açılmıştır. (Kapatılan) Erzurum 2. Ağır Ceza Mahkemesinin (CMK mülga 250. madde ile görevli) 20/12/2011 tarihli kararıyla başvurucunun 6 yıl 3 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir. Temyiz üzerine hüküm, Yargıtay 9. Ceza Dairesinin 9/6/2014 tarihli kararı ile onanmıştır.

7. Kararın kesinleşme işlemi 22/7/2014 tarihinde gerçekleştirilmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

8. Mahkemenin 22/3/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

9. Başvurucu; hakkında yürütülen yargılama sonucunda hakkaniyete uygun yargılanma hakkı, makul sürede yargılanma hakkı, kanuni hâkim güvencesi, masumiyet karinesi, etkili başvuru hakkı ve gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

10. Dava açma ya da kanun yollarına başvuru için belli sürelerin öngörülmesi -bu süreler dava açmayı imkânsız kılacak ölçüde kısa olmadıkça- hukuki belirlilik ilkesinin bir gereğidir ve mahkemeye erişim hakkına aykırılık oluşturmaz. (Remzi Durmaz, B. No: 2013/1718, 2/10/2013, § 27).

11. Bireysel başvuruların 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca başvuru yollarının tüketildiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekmektedir. Anılan düzenlemelerde başvuru yolu öngörülen durumlarda bireysel başvuru süresinin başlangıcına ilişkin olarak "başvuru yollarının tüketildiği tarih"ten söz edilmekte ise de haberdar olunmayan bir hususta başvuru yapılamayacağı dikkate alınarak bu ibarenin "nihai kararın gerekçesinin öğrenilebildiği tarih" olarak anlaşılması gerekir. Bu öğrenme, somut olayın özelliklerine göre farklı şekillerde gerçekleşebilir.

12. Bireysel başvuru süresi bakımından "nihai kararın gerekçesinin tebliği", öğrenme şekillerinden biridir (Mehmet Ali Kurtuldu, B. No: 2013/5504, 28/5/2014, § 27). Ancak öğrenme, gerekçeli kararın tebliği ile sınırlı olarak gerçekleşmez; başka şekillerde de öğrenme söz konusu olabilir. Bu kapsamda nihai kararın gerekçesinin "dosyadan suret alınması" gibi hâllerde öğrenilmesi de mümkündür. Başvuruculaların nihai kararın gerekçesini "öğrendiklerini beyan ettikleri tarih" de bireysel başvuru süresinin başlangıcı olarak ele alınabilir (İlyas Türedi, B. No: 2013/1267, 13/6/2013, §§ 21, 22).

13. Diğer yandan nihai kararın gerekçesi öğrenilmemiş olmakla birlikte sonucunun öğrenildiği durumlar da söz konusu olabilir. Böyle bir durumda sonucu öğrenilen nihai kararın gerekçesine derece mahkemesinden kesin olarak erişilebilmesi mümkün ise bireysel başvuru süresinin sonucun öğrenildiği tarihten itibaren başlatılması gerekir (Aydın Selçuk, B. No: 2014/3194, 20/11/2014, § 24; Özgür Çapkın, B. No: 2014/2546, 30/12/2014, § 24; Halil Aslan, B. No: 2014/3038, 10/12/2014, § 38).

14. Nihai kararın gerekçesinin öğrenilemediği veya nihai kararın sonucunun öğrenilip gerekçesinin kesin olarak öğrenilme imkânının elde edilemediği hâllerde başvuru süresinin hangi tarihten başlayacağının belirlenmesi gerekir. Aksi hâlde sınırsız bir başvuru süresi söz konusu olabilecektir. Bu kapsamda yapılacak değerlendirmede sürenin başlangıç tarihinin, başvuruculaların özen yükümlükleri ile mahkemeye erişim haklarının aşırı sınırlanmaması

hususlarının birlikte dikkate alınması gerekir.

15. Başvuruculaların bireysel başvuruda bulunmak amacıyla dava ve başvurularını takip etmek için gerekli özeni gösterme yükümlülüğü vardır.Bu yükümlülük kapsamında ilk derece mahkemesine fiilen ulaşan nihai kararın gerekçesini öğrenme konusunda gerekli özeni gösterme sorumluluğu başvuruculara aittir. Diğer bir ifadeyle başvurucular veya vekillerinin ilk derece mahkemesine ulaşan kararın bir örneğini almak için özenli davrandıklarını kanıtlamaları gerekir (Fatma Gökot, B. No: 2013/5697, 21/4/2016, § 50).

16. Yargıtay Ceza Daireleri tarafından verilen kararların taraflara tebliğine ilişkin bir düzenleme mevzuatta bulunmamaktadır. Ceza yargılamasında nihai kararın tebliğ edilmediği durumlarda kararın derece mahkemesine ulaşmasından ve böylece gerekçesinin erişilebilir olmasından sonra özen yükümlülüğü kapsamında makul bir süre içinde bireysel başvuru yapmak isteyen ilgililerden karara erişmeleri ve karar gerekçesini öğrenmeleri beklenir. Bu kapsamda erişilebilir olan nihai kararın en geç üç ay içinde ilgilileri tarafından bilindiği ve gerekçesinin öğrenildiği kabul edilmelidir. Aksi tespit edilmediği sürece bireysel başvuru için 6216 sayılı Kanun'da öngörülen otuz günlük başvuru süresi bu tarihten itibaren başlayacaktır (A.C. ve diğerleri [GK], B. No: 2013/1827,25/2/2016, § 30; Fatma Gökot, § 51).

17. Somut olayda (kapatılan) Erzurum 2. Ağır Ceza Mahkemesinin(CMK mülga 250. madde ile görevli) 20/12/2011 tarihli hükmü, Yargıtay 9. Ceza Dairesinin 9/6/2014 tarihli kararı ile onanmış ve aynı tarihte kesinleşmiştir. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi'nden (UYAP) yapılan araştırmada Yargıtay ilamının en geç kararın kesinleştirme işleminin gerçekleştirildiği, 22/7/2014 tarihinde Mahkemeye ulaştığı görülmüştür. Diğer bir ifadeyle başvurucunun nihai kararın içeriğine erişme imkânını en geç 22/7/2014 tarihinde elde ettiği anlaşılmıştır.

18. Nihai kararın içeriğine erişme imkânının elde edildiği 22/7/2014 tarihinden itibaren özen yükümlüğü kapsamında kararın içeriğinin öğrenildiği kabul edilen üç aylık sürenin sonundan itibaren otuz günlük bireysel başvuru süresi içinde en geç 21/11/2014 tarihine kadar başvurucu tarafından bireysel başvuruda bulunulması gerekirken başvuru süresi geçtikten sonra 26/11/2014 tarihinde bireysel başvuru yapılmıştır.

19. Açıklanan nedenlerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 22/3/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ÖZBENT KÖÇKAR

B. No: 2014/20153 | Karar tarihi: 22.03.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/20153

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ÖZBENT KÖÇKAR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/20153)

Karar Tarihi: 22/3/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör Yrd. : Gökçe GÜLTEKİN

Başvurucu : Özbent KÖÇKAR

Vekili : Av. Servet SARICA

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, yargılamanın makul sürede sonuçlandırılmaması ve Yargıtay onama kararının tebliğ edilmemesi nedenleriyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 22/12/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8.Başvurucunun hırsızlık suçunu işlediği iddiasıyla 14/5/2007 tarihinde ifadesi alınmış, Gemlik Cumhuriyet Başsavcılığının 19/6/2007 tarihli iddianamesi ile başvurucu hakkında kamu davası açılmıştır. Gemlik 2. Asliye Ceza Mahkemesinin 27/5/2008 tarihli kararıyla başvurucunun hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiştir. Temyiz üzerine hüküm, Yargıtay 6. Ceza Dairesinin21/10/2014 tarihli kararıyla onanmıştır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 22/3/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

10. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

12. Ceza yargılamasının süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak bir kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirildiği veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi birtakım tedbirlerin uygulandığı tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak ise suç isnadına ilişkin nihai kararın verildiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (B.E., B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 34).

13. Ceza yargılamasının süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (B.E., § 29).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 7 yıl 5 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Çelişmeli Yargılama ve Silahların Eşitliği İlkelerinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

16. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki tavsifi ile bağlı olmayıp, olay ve olguların hukuki nitelendirmesini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucu her ne kadar Yargıtay 6. Ceza Dairesinin onama kararının tebliğ edilmemesi nedeniyle savunma hakkının kısıtlandığını ileri sürmekte ise de belirtilen iddia, çelişmeli yargılama ve silahların eşitliği ilkeleri kapsamında incelenmiştir.

17. Başvurucu, Yargıtay 6. Ceza Dairesinin onama kararınınkendisine tebliğ edilmemesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucuya yönelik suç

isnadını sonlandıran nihai karar, Dairenin onama kararıdır. Onama kararı ile birlikte karar kesinleşmekte ve yargılamada varılan sonuç ortaya çıkmaktadır. Başka bir ifadeyle onama kararı, yargılama sonucunda verilen nihai karardır. Bu nedenle onama kararının tebliğ edilmemesinin yargılamanın sonucunu etkilediği -kararın bu niteliği gereği- söylenemez.

18. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Yargıtay 6. Ceza Dairesinin onama kararının kendisine tebliğ edilmemesi nedeniyle silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama haklarının ihlal edildiğine yönelik iddialarının açık ve görünür bir ihlalin olmadığı anlaşıldığından başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

19. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir..."

20. Başvurucu, manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

21. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

22. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 7.200 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

23. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Çelişmeli yargılama ve silahların eşitliği ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 7.200 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Gemlik 2. Asliye Ceza Mahkemesine (E.2007/185, K.2008/216) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 22/3/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ÜMİT ÖMÜR SALAR

B. No: 2014/187 | Karar tarihi: 23.03.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/187

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ÜMİT ÖMÜR SALAR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/187)

Karar Tarihi: 23/3/2017

R.G. Tarih ve Sayı: 14/4/2017 - 30038

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör : Murat ŞEN

Başvurucu : Ümit Ömür SALAR

Vekilleri : Av. Muhammed Yasir YÜRÜK

Av. Hale YILDIRIM

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, Hava Harp Okulundan ayrılmaya zorlamak için bazı subay ve öğrencilerin diğer öğrencilere sistematik ve onur kırıcı davranışlarda bulunduğundan bahisle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 6/1/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir.

7. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

9. 1991 doğumlu olan başvurucu, Kuleli Askeri Lisesini bitirdikten sonra 2009 yılının Ağustos ayında Hava Harp Okulu öğrenci seçme uçuşu (ÖSU) kampına katılmıştır. Başvurucu, kamp bitiminde Hava Harp Okulunda eğitimine başlamıştır.

10. ÖSU kampında ve kamp sonrasında Hava Harp Okulunda bazı subayların ve lider öğrenci olarak tabir edilen bazı 4. sınıf öğrencilerinin fiziki ve psikolojik baskı yaptığından bahisle başvurucu, kendi isteğiyle 24/5/2010 tarihinde Hava Harp Okulundan ayrılmıştır.

11. Daha sonra başvurucu, vekili vasıtasıyla 1/11/2010 tarihinde kendisine yapılan fiziki ve psikolojik baskılardan dolayı kamp ve okul döneminde görevli bazı subaylar ve 4. sınıf öğrencilerinden Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına şikâyetçi olmuştur. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı, şikâyet konusunun askerî yargının görev alanında kaldığından bahisle dosyayı Kuzey Deniz Saha Komutanlığı Askerî Savcılığına göndermiştir. Bu aşamadan sonra soruşturma Askerî Savcılık tarafından yürütülerek sonuçlandırılmıştır.

12. Başvurucu, şikâyet dilekçesinde ÖSU kampında ve Hava Harp Okulunda eğitim gördüğü dönemde kendisine fiziki ve psikolojik baskı oluşturacak birçok münferit davranıştan bahsetmiş ve sistematik şekilde yapılan bu muamelenin temel amacının kasıtlı olarak kendisini okuldan ayrılmaya zorlamak olduğunu ileri sürmüştür.

13. Başvurucu;

i. ÖSU kampında 4. sınıf öğrencisi E.A.nın, selam ve tekmil verirken sesinin az çıktığından bahisle yüzünü aydınlatma direğine dayadığını ve bağırarak tekmil vermeye zorladığını,

ii. ÖSU kampındaki eğitim sırasında 4. sınıf öğrencisi E.A.nın, sırtına basarak "Senden adam olmaz, karaktersiz, bu dayatman, direnmen niye? Okula gitsen de sonun ayrılık..." dediğini, ayrıca kendisinin diğer altı öğrenci ile birlikte taşlaşmış bir kum tepesinden yuvarlanmaya zorlandığını ve bu esnada "Şerefsiz, sen okula girme, girsen de bitersin, karakterin uygun değil; yalancı, dürüst değilsiniz." şeklinde hakarete uğradığını,

iii. ÖSU kampının bitiminden bir gün önce diğer öğrenciler eşyalarını toplarken öğrenci E.A.nın kendisini 3 km boyunca takla atmaya zorladığını ve bu esnada yine yukarıda belirtilen sözleri söylediğini,

iv. 4. sınıf öğrencisi E.A.nın kendisini "çin oturuşu" adı verilen sandalye pozisyonunda saatlerce tuttuğunu ve bu esnada "Okula girersin ama sonunda atılacaksın, karakterin ortada, burası sana göre değil, sen iyisi şimdi git." dediğini,

v. ÖSU kampı boyunca kendisinin uykusuz bırakıldığını, bir odaya kapatılarak sabaha kadar okulda barındırılmayacağı yönünde hakaret ve tehditlere maruz kaldığını, savaş eğitimine ilişkin uygulamalarda kendisine diğer öğrencilerden farklı davranıldığını, kampta görevli rütbeli M.S.nin de kendisine hakaret ettiğini ve okuldan ayrılması için sözler söylediğini,

öğrenci E.A.nın 250 kişilik topluluk önünde "Sen adam değilsin, senin yerin burası değil, burada işin yok, istenmiyorsun, çok iyi rol yapıyorsun, karaktersizsin, git sen Emret Komutanım'da oyna." dediğini,

vi. Kendisinin millî oryantring sporcusu ve birçok madalyası olmasına rağmen müsabakalara katılmasına izin verilmediği gibi katıldığı bir yarışma nedeniyle cezalandırıldığını, bu spor bağlamında bacak kıllarını alması nedeniyle "Kadın mısın, erkek misin, dönme misin, cinsiyetin belli değil." şeklinde saldırılara uğradığını, yine teyzesinin hediye ettiği parfüm nedeniyle aynı saldırıların rütbeliler tarafından yapıldığını,

vii. Harp Okulundaki dönemde yine 4. sınıf öğrenci A.D. tarafından ders aralarında sınıf kapısının önünde beklemeye zorlandığını, rütbelilerin bu durumu görmesine rağmen ses çıkarmadığını,

viii. Okulda yapılan denetimlerde rütbeliler tarafından özellikle kendisinin açıklarının arandığını, bu nedenle disiplin cezaları aldığını, diğer öğrencilerden farklı muameleye tabi tutulduğunu, bunların kendisini yıldırmak, ezmek ve okuldan ayrılması için zemin hazırlamak amacıyla yapıldığını,

ix. 4. sınıf öğrencileri Y.C. ve M.M.nin "Bu okulu bitiremezsin, bunu bil, boşa çabalama." şeklinde sözler söyleyerek psikolojik baskı oluşturduğunu,

x. Çantasına porno CD ve kadın iç çamaşırı konulduğunu, bunu fark etmesi üzerine ilgili rütbelilere bilgi verdiğini ancak herhangi bir işlem yapılmadığını ileri sürmüştür.

14. Bu bağlamda Askerî Savcılık; başvurucunun ileri sürdüğü olayları önce tek tek, daha sonra bir bütün hâlinde incelemiştir. Başvurucunun yukarıda belirtilen olaylara ilişkin tanık olarak gösterdiği kişiler dinlenmiş ve bazı şüphelilerin savunmaları alınmıştır.

15. Başvurucunun tanık olarak dinlenmesini istediği kişilerin çoğu, başvurucunun fiziki ve psikolojik bir baskıya maruz kaldığını beyan etmiş; başvurucunun ileri sürdüğü bazı olayları doğrulamıştır. Bu bağlamda tanıklardan İ.A., başvurucuya ve kendisine baskı uygulayan 4. sınıf öğrencilerinin bilmediği bir sebepten birbirlerine gerçek isimlerle hitap etmediklerini belirtmiştir. Anılan tanık, kendisine de benzer baskılar yapıldığını ileri sürmüştür.

16. Tanıklardan bazıları benzer baskıların askerî lise kökenli öğrencilere uygulandığını iddia etmiştir. Öte yandan tanıklardan H.B., başvurucunun da belirttiği bazı rütbelilerin ve 4. sınıf öğrencilerinin askerî liseden gelen öğrencileri baskı ile okuldan attırmak için bir örgüt gibi hareket ettiklerini ileri sürmüştür. Ayrıca tanık C.O.K., sadece başvurucunun değil hedef alınan başka öğrencilerin de akla hayale gelmeyecek sözlerle, davranışlarla ve verilen cezalarla okuldan kendiliğinden ayrılmalarını sağlamak için çaba sarf edildiğini beyan etmiştir.

17. Öte yandan soruşturma dosyasındaki belgelerden 2009-2010 eğitim döneminde başvurucu dâhil on beş kişinin Hava Harp Okulundan kendi isteği ile ayrıldığı anlaşılmıştır.

18. Askerî Savcılık, başvurucunun iddialarının bir kısmı hakkında herhangi bir tanık olmadığını, Hava Harp Okulu kayıtlarında bir şikâyet bulunmadığını ve darp raporu olmadığını; iddia edilen bazı eylemler hakkında ise işlenmiş olması hâlinde dahi yaralama ve hakaret suçları açısından şikâyetin 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 73. maddesi kapsamında altı aylık şikâyet süresi içinde yapılmadığını belirterek kovuşturma yapılmasına yer olmadığına karar vermiştir. Askerî Savcılık, 4. sınıf öğrencileri hakkındaki şikâyete ilişkin olarak 4/1/1961 tarihli ve 211 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet

Kanunu'nun 113. maddesi uyarınca askerî öğrencilerin kendi aralarında astlık-üstlük ilişkilerinin bulunmadığını, bu bağlamda başvurucunun üst sınıf öğrencilerinin talimatını yerine getirme yükümlülüğü altında olmadığını vurgulamıştır.

19. Öte yandan Askerî Savcılık kararında, genel bir psikolojik yıpratma hareketi gerçekleşmesi hâlinde suç teorisi bakımından değerlendirilebilecek bazı sözlerin söylendiği kabul edilse bile sözlerin başvurucunun okuldan ayrılması kastıyla söylendiğine dair herhangi bir delil bulunmadığını belirtmiştir. Ayrıca başvurucuya verilen disiplin cezalarında suç kastıyla hareket edildiğine dair herhangi bir delil bulunmadığı ve idari işlem niteliğinde disiplin cezalarına karşı idari yargı yoluna başvurulabileceği hatırlatılmıştır.

20. Kovuşturma yapılmasına yer olmadığına dair kararda, tek tek değerlendirilen eylemlerin ortak bir iradenin ürünü ve başvurucunun okuldan ayrılmaya yönelik olarak ortaya çıkan bir suç kastının parçası olduğuna dair herhangi bir delil bulunamadığı, başvurucu tarafından gösterilen ve çeşitli nedenlerle Harp Okulundan ayrılmış tanıkların beyanlarının soyut değerlendirmelerin ötesine geçemediği de ifade edilmiştir. Sonuç olarak Askerî Savcılık, başvurucunun baskı altında kalmadan istifa etme hakkını kullandığını, okuldan ayrılmasını temine yönelik olarak komuta kademesini de kapsayacak şekilde sistematik bir eylemler silsilesi olduğuna ilişkin herhangi bir somut olgu ve delil bulunamadığını belirterek tüm şüpheliler hakkında 30/9/2013 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir.

21. Askerî Savcılık kararına yapılan itiraz, 1. Ordu Komutanlığı Askerî Mahkemesinin 11/11/2013 tarihli kararı ile reddedilmiştir.

22. Başvurucu 6/1/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

23. Harp okullarında ayrımcılığa uğradıkları ve okuldan ayrılmaları için fiziki ve psikolojik kötü muameleye uğradıkları iddiasıyla çok sayıda dilekçenin askerî öğrenciler tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Dilekçe Komisyonuna ulaştırılması üzerine Dilekçe Komisyonu Genel Kurulu şikâyetlere ilişkin bir rapor hazırlamıştır. 27/6/2012 tarihli raporda harp okullarında kötü muamele ve mobbinge uğradığını iddia edenler, ilgili kamu otoriteleri ve bilirkişiler dinlenmiş; sonuçta ilgili kamu otoritelerine tavsiyelerde bulunulmuştur.

24. Anılan raporda harp okullarından ayrılma istatistiklerine yer verilmiştir. Raporda ayrıntıları ile verilen rakamlarda Hava Harp Okuluna ihtiyacın çok üstünde alımlar yapılıp sistemli bir şekilde sayıyı azaltma anlayışı olduğuna yönelik şikâyetler bulunduğuna yer verilmiştir. Raporda ayrıca lise çağında özenle seçilen ve yetiştirilmeleri tüm yönleriyle idarenin inisiyatifinde olan seçkin insan kaynağının yüksek oranlarda mesleğe kazandırılamamasının kamu yararı açısından olumsuz bir durum olduğu değerlendirilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

25. 211 sayılı Kanun’un 113. maddesinin (b) bendi şöyledir:

“(Değişik: 28/5/2003-4861/19 md.) Bütün askerî öğrenciler, subaylara; astsubay hazırlama ve astsubay meslek yüksek okulu öğrencileri ile astsubay nasbedilmek üzere temel askerlik eğitimine tâbi tutulan adaylar, aynı zamanda astsubaylara karşı ast durumunda olup, askerî öğrencilerin, belirtilen hallerin dışında, gerek kendi aralarında gerekse erbaş ve erlere karşı astlık ve üstlük ilişkileri yoktur.”

B. Uluslararası Hukuk

26. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 3. maddesi şöyledir:

“Hiç kimse işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya işlemlere tabi tutulamaz.”

27. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), Sözleşme'nin 3. maddesi ile ilgili içtihatlarında kötü muamele yasağının demokratik toplumların en temel değeri olduğunu vurgulamıştır. Terörizmle ya da organize suçla mücadele gibi en zor şartlarda dahi Sözleşme'nin, mağdurların davranışlarından bağımsız olarak işkence, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya işlemlerden men ettiği belirtilmiştir. Kötü muamele yasağının, Sözleşme'nin 15. maddesinde belirtilen toplum hayatını tehdit eden kamusal tehlike hâlinde dahi hiçbir istisnaya yer vermediği içtihatlarda hatırlatılmıştır (Selmouni/Fransa [BD], B. No: 25803/94, 28/7/1999, § 95; Labita/İtalya [BD], B. No: 26772/95, 6/4/2000, § 119).

28. Öte yandan bir muamele veya cezanın kötü muamele olduğunu söyleyebilmek için eylemin "minimum ağırlık eşiğini" aşması beklenir (Raninen/Finlandiya, B. No: 20972/92, 16/12/1997, § 55; Erdoğan Yağız/Türkiye, B. No: 27473/02, 6/3/2007 §§ 35-37; Gafgen/Almanya [BD], B. No: 22978/05, 1/6/2010, §§ 88-90; Costello-Roberts/Birleşik Krallık, B. No: 13134/87, 25/3/1993, § 30).

29. Askerlik hizmeti ve mesleği, kişiyi özgürlüğünden yoksun bırakmak gibi bazı sınırlayıcı koşulları sıklıkla içermektedir. AncakSilahlı Kuvvetlerin bünyesinde yapılan birçok muamele, mahkûmlar için insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele olarak değerlendirilse bile -örneğin savaş koşullarında eğitimin bir parçası olarak Silahlı Kuvvetlerin özel görevlerine katkıda bulunmak için gerçekleştiği zaman- kötü muamele yasağı için öngörülen ağırlık eşiğine ulaşmayabilir (Chember/Rusya, B. No: 7188/03, 3/7/2008,§ 49).

30. Bununla birlikte devletin askerî hizmette bulunan kişilerin insan onuruna uygun şartlar altında görev yapmasını sağlayacak ortamı sağlama görevi vardır. Bu bağlamda askerî eğitim usul ve yöntemlerinin kişiyi askerî disiplin içindeki kaçınılmaz doğal zorluk seviyesini aşacak yoğunlukta elem ve ızdıraba maruz bırakmaması -bazı hizmetlerin pratik gerekleri gözetilerek- kişiye gerekli sağlık yardımı sağlanarak kişinin sağlık ve refahının yeterli bir şekilde güvence altına alınması gerekir. Sadece askerî faaliyetlerin ve operasyonların yapısından değil vatandaşların devlet tarafından zorunlu askerî hizmete çağrılması ile insan unsurundan kaynaklanabilecek hayati risk seviyesine uygun kuralları belirlemek devletin öncelikli görevidir. Bu kurallar, askerî yaşamın içindeki doğal tehlikelere ve değişik seviyelerdekilerin karıştığı kusur ve hatalardaki sorumluluğu belirlemek için uygun usullere karşı zorunlu askerlik hizmetini yapanları etkili bir şekilde koruma amacını taşıyan pratik önlemlerin uygulanması için gereklidir (Chember/Rusya,§ 50).

31. AİHM, Sözleşme'nin 3. maddesinin “tartışılabilir” ve “makul şüphe uyandıran” kötü muamele iddialarının etkin biçimde soruşturma yükümlülüğü getirdiğine dikkat çekmektedir (Labita/İtalya, § 131). AİHM’in içtihadında tanımlanan etkinlik için minimum standartlar; soruşturmanın bağımsız, tarafsız, kamu denetimine açık olmasını ve yetkili makamların titizlikle ve çabuklukla çalışmasını gerektirmektedir (Mammadov/Azerbaycan, B. No: 34445/04, 11/1/2007,§ 73; Çelik ve İmret/Türkiye, B. No: 44093/98, 26/10/2004, § 55).

32. AİHM, insan hakları ihlalleri ile ilgili iddialarda soruşturma yükümlülüğünün mutlaka iddiayı kabul etme anlamına gelmediğini ancak iddiaların ciddiye alınması ve adil bir sonucu garanti eden bir usulle soruşturulması gerektiğini birçok kararında dile getirmiştir (Saçılık ve diğerleri/Türkiye, B. No: 43044/05, 45001/05, 5/7/2011, §§ 90, 91).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

33. Mahkemenin 23/3/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

34. Başvurucu, Kuleli Askeri Lisesini bitirdikten sonra Hava Harp Okulu ÖSU kampına katıldığını, daha sonra Hava Harp Okulunda eğitimine devam ettiğini ancak kampta ve daha sonra Hava Harp Okulu eğitimi sürecinde "lider" öğrenci olarak tabir edilen bazı subaylar ve 4. sınıf öğrencileri tarafından psikolojik ve fiziksel baskılara maruz bırakıldığını, bu baskılara dayanamayarak ve "Okuldan atıldı." denmemesi için kendi isteğiyle okuldan ayrıldığını, kendisine yönelik muamele ve cezaların onur kırıcı olduğunu ve sivil hayatta da yaşadığı olaylar nedeniyle psikolojik tedavi almak zorunda kaldığını, bu hususa ilişkin şikâyetinin sonuçsuz kaldığını belirterek Anayasa'nın 17. maddesinde düzenlenen işkence ve kötü muamele yasağının ihlal edildiğini ileri sürmüş; maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

35. Bakanlık görüşünde, öncelikle kabul edilebilirlik hususu değerlendirilmiş ve başvurucunun şikâyetine konu eylemlerin gerçekleştiği tarihlerin Anayasa Mahkemesine bireysel başvurunun kabul edildiği tarihten yaklaşık iki yıl önce sona erdiği belirtilerek Mahkemenin zaman bakımından yetkisinin olmadığı ileri sürülmüştür. Bakanlığın esas yönünden görüşünde ise bir eylemin, Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrası kapsamına girebilmesi için asgari ağırlık düzeyine ulaşmış olması gerektiği hatırlatılmış ve Anayasa Mahkemesinin içtihatlarına atıf yapılarak somut olayda iddia edilen eylemlerin fiziki ve manevi etkileri, süresi ve yoğunluk derecesi gözetildiğinde asgari ağırlık eşiği aşılmadığından başvurunun Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrası kapsamında değerlendirilmesi gerektiği ileri sürülmüştür. Bu bağlamda başvurucunun şikâyetlerinin mobbing olarak kabul edilmesi gerektiği ve Anayasa Mahkemesi içtihatları kapsamında tazminat davası açılması yerine ceza muhakemesi yolu tüketildikten sonra bireysel başvuru yapılmasının başvuru yolları tüketilmediğinden bahisle kabul edilemez bulunması gerektiği ifade edilmiştir.

B. Değerlendirme

36. Anayasa’nın “Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı” kenar başlıklı 17. maddesi şöyledir:

"Herkes, … maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.

...

Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz.”

37. Anayasa’nın 5. maddesi şöyledir:

“Devletin temel amaç ve görevleri, … Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır.”

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

a. Zaman Bakımından Yetki Yönünden

38. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası uyarınca Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başlangıcı 23/9/2012 tarihi olup bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvurular incelenebilir (Zafer Öztürk, B. No: 2012/51, 25/12/2012, § 17).

39. Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında işkence ve kötü muamele yasağının ihlal edildiğine yönelik iddiaları incelerken olayların bireysel başvuruların kabul edilmeye başlandığı 23/9/2012 tarihinden önce gerçekleşmiş olması durumunda dahi eğer soruşturma ve/veya kovuşturma işlemleri anılan tarihten sonra sonuçlanmışsa başvuruları incelemeye devam etmiştir (Cezmi Demir ve diğerleri, B. No: 2013/293, 17/7/2014; Ali Rıza Özer ve diğerleri [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015). Dolayısıyla başvurunun zaman bakımından Anayasa Mahkemesinin yetkisinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

b. İşkence ve Kötü Muamele Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddialar Yönünden

40. Anayasa'nın 17. maddesinde herkesin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı güvence altına alınmıştır. Maddenin üçüncü fıkrasında kimseye "işkence" ve "eziyet" yapılamayacağı, kimsenin "insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye" tabi tutulamayacağı düzenlenmiştir. Anılan fıkrayla özel olarak insan onurunun korunması amaçlanmıştır (Cezmi Demir ve diğerleri, § 80).

41. Bu bağlamda Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında öngörülen işkence, eziyet ve insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulma yasağı mutlak bir nitelik taşımakta olup bu kapsamda öncelikle kamusal yetkiyle güç kullanan görevlilerin hiçbir şekilde kişilerin beden ve ruh bütünlüğüne zarar vermemeleri gerekir (Cezmi Demir ve diğerleri, § 81).

42. Öte yandan Anayasa'nın 17. maddesi 5. maddesiyle birlikte değerlendirildiğinde ayrıca devlete, kişilerin işkence ve eziyete ya da insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir muameleye maruz bırakılmalarını engelleyecek tedbirler alma ödevini yükler. Bu ödev üçüncü kişiler tarafından işlenen fiilleri de kapsamaktadır. Dolayısıyla yetkililerce bilinen ya da bilinmesi gereken bir kötü muamelenin gerçekleşmesini engellemek için makul tedbirlerin alınmaması durumunda devletin sorumluluğu ortaya çıkabilir (Cezmi Demir ve diğerleri, § 82).

43. İşkence ve kötü muamele yasağına ilişkin şikâyetlerin incelenmesinde -devletin negatif ve pozitif yükümlülükleri dikkate alınarak- yasağın maddi ve usul boyutlarının ayrı ayrı ele alınması gerekmektedir. Bu bağlamda yasağın maddi boyutu sadece bireyleri işkence, insanlık dışı veya aşağılayıcı muameleye ya da cezaya tabi tutmama sorumluluğunu (negatif yükümlülük) içermemektedir. Ayrıca bireylerin bu tür muameleye maruz kalmasını engelleyecek etkili önleyici mekanizmaların kurulması yönünde pozitif bir yükümlülük de bulunmaktadır.

44. İşkence ve kötü muamele yasağının usul boyutu ise bu yasağın ihlal edildiğine yönelik "tartışılabilir" ve "makul şüphe uyandıran" iddiaların sorumlularının tespitini ve cezalandırılmasını sağlayacak etkili bir soruşturma yapılması sorumluluğunu (pozitif yükümlülük) içermektedir.

45. Bununla birlikte her kötü muamele iddiasının, Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının getirdiği korumadan ve devlete yüklediği pozitif yükümlülüklerden yararlanması

beklenmez. Bu bağlamda kötü muamele konusundaki iddialar uygun delillerle desteklenmelidir. İddia edilen olayların gerçekliğini tespit etmek için soyut iddiaya dayanan şüphe ötesinde makul kanıtların varlığı gerekir. Bu kapsamdaki bir kanıt; yeterince ciddi, açık ve tutarlı emarelerden ya da aksi ispat edilmemiş birtakım karinelerden oluşabilir. Bu bağlamda kanıtlar değerlendirilirken ilgililerin süreçteki tutumları da dikkate alınmalıdır (Cezmi Demir ve diğerleri, § 95).

46. Somut olayda başvurucunun Hava Harp Okuldan ayrılması için bazı subayların ve 4. sınıf öğrencilerinin kendisine fiziki ve psikolojik baskı uyguladıkları yönündeki iddiasının tanık beyanları ile kısmen doğrulanması ve TBMM Dilekçe Komisyonu Genel Kurulunun raporu kapsamında harp okullarında bu tür iddiaların yaygınlaşması gözetildiğinde iddiaların savunulabilir olduğunda tereddüt bulunmamaktadır. Emir-komuta zincirinin hâkim olduğu Hava Harp Okulunda öğrencilik yapıldığı dönemde kötü muameleye uğradığı iddiasında bulunmanın ve bu iddiaları ispatlar nitelikte deliller veya tanıklarla savunmanın çok zor olduğu dikkate alınmalıdır. Dolayısıyla savunulabilir bir iddianın kabulü açısından mevcut bulguların yeterli olduğu açıktır.

47. Öte yandan bir muamelenin Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında olabilmesi için asgari bir ağırlık derecesine ulaşmış olması gerekir. Bu asgari eşik göreceli olup her olayın somut koşulları dikkate alınarak değerlendirilmelidir. Bu kapsamda muamelenin süresi, bedensel ve ruhsal etkileri ile mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi faktörler önem taşır. Ayrıca muamelenin ardındaki saik ve amaç dikkate alınmalıdır. Muamelenin heyecanın yükseldiği ve duygu yoğunluğunun olduğu bir anda meydana gelip gelmediği de gözönünde bulundurulmalıdır (Cezmi Demir ve diğerleri, § 83).

48. Başvuru konusu olayda başvurucunun iddia ettiği muamelelerin başvurucunun fiziki ve ruhsal değerlerini etkilemesi, başvurucuda stres, üzüntü ve sair menfi tezahürlere yol açması -bu etkileri açısından- özellikle küçük düşürücü muamele kavramını çağrıştırmaktadır. Ancak muamelenin Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrası anlamında işkence, eziyet veya haysiyetle bağdaşmayan muamele veya ceza olarak nitelendirilebilmesi için başvurucunun subjektif niteliklerinin yanı sıra muamelenin uygulanış şekli ve yöntemi ile özellikle meydana getirdiği fiziksel ve ruhsal etkiler açısından önemli bir ağırlığa ulaşmış olması gerekmektedir (Yusuf Burak Çelik, B. No: 2013/2538, 20/11/2014, § 24).

49. Belirtilen tespitler ışığında somut olay incelendiğinde başvurucunun ÖSU kampında ve Hava Harp Okulunda bazı subaylar ve 4. sınıf öğrencileri tarafından okuldan ayrılması için kasıtlı olarak maddi ve manevi baskı altına alındığı, bu kapsamda Anayasa'nın 17. maddesinin ihlal edildiği iddiasıyla başvuruda bulunduğu anlaşılmaktadır. Başvurucunun maruz kaldığını ileri sürdüğü eylemlerin sistematik bir şekilde yapıldığı ve münferit olaylar olmadığı yönündeki iddiası, asgari eşiğin değerlendirmesinde gözetilmesi gereken en önemli unsurdur. Özellikle hiyerarşik düzenin ve askerî eğitim uygulamalarının içeriği, mevcut askerî yapı ve sistematik bir devamlılık nedeniyle kötü muameleye varan uygun bir ortam oluşmasına veya öğrencilerce bu şekilde algılanmasına yol açabilir. Ancak bu tür bir ihtimal askerlik mesleğinin doğasındaki zorlukların ve bireyleri bu zorluklara alıştırma maksadıyla uygulanan eğitimlerin yöntemlerinin ve içeriğinin sorgulanmasına yol açmamalıdır. Başvurucunun iddialarının sistematik ve kasıtlı olarak şahsına yönelik yıldırma ve okuldan ayrılmaya zorlama olduğu gözetildiğinde askerlik mesleğinin kendine özgü eğitimlerini ve zorluklarını aşan bir durumun söz konusu olduğu anlaşılmaktadır.

50. Başvurucu tarafından iddia edilen eylemlerin fiziki ve manevi etkileri, süresi ve

yoğunluk derecesi gibi unsurların değerlendirilmesi neticesinde başvurucuya yönelik iddia edilen eylemlerin sistematik bir muamele tarzına işaret ettiği, münferit hadiselerden ibaret olmadığı anlaşılmaktadır. İddia edilen eylemlerin uygulanış şekli ve yöntemi ile özellikle meydana getirdiği ileri sürülen fiziksel ve ruhsal etkiler açısından başvurucunun iddialarının, askerlik mesleğinin doğasından kaynaklanan zorluklardan ve başvurucuyu bu zorluklara alıştırmaktan öte olduğu -özellikle başvurucunun Kuleli Askeri Lisesindeki ve spordaki başarı durumu da (bkz. § 61) nazara alındığında- Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında değerlendirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

51. Bireysel başvurulara ilişkin şikâyetlerin incelenmesinde Anayasa Mahkemesinin rolü ikincil nitelikte olup Mahkemenin; bazı durumların ortaya koyduğu şartlar nedeniyle ilk derece mahkemesinin ve Cumhuriyet başsavcılığının, somut olay açısından ise askerî savcılığın rolünü üstlenmesinin kaçınılmaz olduğu hâllerde çok dikkatli davranması gerekmektedir. Anayasa'nın 17. maddesi bağlamında yapılan şikâyetlerin incelenmesinde böyle bir durumla karşılaşma riski bulunmaktadır. Anılan maddede güvence altına alınan yaşam hakkı ve kötü muamele yasağı ihlali ile ilgili iddialarda bulunulduğu zaman Anayasa Mahkemesi, bu konu hakkında tam bir inceleme yapmalıdır. Ancak soruşturma ve kovuşturma aşamasında delilleri değerlendirmek kural olarak Cumhuriyet savcıları (askerî savcılar) ve derece mahkemelerinin işi olduğundan Anayasa Mahkemesinin görevi, bu makamların maddi olaylara ilişkin olarak yaptıkları değerlendirmenin yerine kendi değerlendirmesini koymak değildir. Bu nedenle öncelikle yapılması gereken bireysel başvuru dosyasındaki iddialar ile soruşturma ve/veya kovuşturma dosyasındaki değerlendirmede ortaya konulan delillerin iddiaların maddi boyutu açısından yeterli olup olmadığını değerlendirmektir. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesinin cezai sorumluluk bağlamında suça ya da masumiyete ilişkin bir bulguya ulaşma görevi bulunmamaktadır. Diğer taraftan derece mahkemelerinin bulgularının Anayasa Mahkemesini bağlamamasına rağmen normal şartlar altında bu mahkemelerin maddi olaylara ilişkin yaptığı tespitlerden ayrılmak için de kuvvetli nedenlerin var olması gerekir.

52. Başvurucunun asgari ağırlık eşiğini aştığı değerlendirilen sistematik olarak maruz kaldığını iddia ettiği eylemlerin maddi boyutunun incelenmesi için soruşturma dosyası kapsamında yeterli delil bulunmamaktadır. Sistematik olarak yıldırmak için yapıldığına yönelik savunulabilir iddialar olmakla birlikte soruşturma dosyasındaki bilgi ve bulgular, iddiaların maddi boyut açısından incelenmesi için yeterli değildir. Bununla birlikte savunulabilir olduğu kabul edilen iddiaların kötü muamele yasağının usul boyutu kapsamında incelenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

53. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir nedenin de bulunmadığı anlaşılan işkence ve kötü muamele yasağının usul boyutunun ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

54. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrası, mağdurların eylemi veya yetkililerin saiki ne olursa olsun kötü muamele yasağının ihlal edilmemesi gerektiğini vurgulamaktadır. Saikin önemi ne kadar yüksek olursa olsun yaşam hakkı gibi en zor koşullarda bile işkence, eziyet veya insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yapılamaz. Anayasa'nın 15. maddesinin ikinci fıkrası gereğince savaş, seferberlik, sıkıyönetim veya olağanüstü hâllerde bile bu yasağın askıya alınmasına izin verilmemiştir. Anılan maddelerdeki hakkın mutlaklık

niteliğini güçlendiren felsefi temel -söz konusu kişinin eylemi ve suçun niteliği ne olursa olsun- herhangi bir istisnaya veya haklılaştırıcı faktöre veya menfaatlerin tartılmasına izin vermemektedir (Cezmi Demir ve diğerleri, § 104).

55. Devletin, kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkı kapsamındaki pozitif yükümlülüğünün bir de usul boyutu bulunmaktadır. Bu usul yükümlülüğü çerçevesinde devlet, her türlü fiziksel ve ruhsal saldırı olayının sorumlularının belirlenmesini ve gerekiyorsa cezalandırılmasını sağlayabilecek etkili resmî bir soruşturma yürütmek durumundadır. Bu tarz bir soruşturmanın temel amacı; söz konusu saldırıları önleyen hukukun etkin bir şekilde uygulanmasını güvenceye almak, kamu görevlilerinin ya da kurumlarının karıştığı olaylarda bunların sorumlulukları altında meydana gelen olaylar için hesap vermelerini sağlamaktır (Cezmi Demir ve diğerleri, § 110).

56. Yürütülen ceza soruşturmalarının amacı, kişinin maddi ve manevi varlığını koruyan mevzuat hükümlerinin etkili bir şekilde uygulanmasını ve sorumluların hesap vermelerini sağlamaktır. Bu bir sonuç yükümlülüğü değil uygun araçların kullanılması yükümlülüğüdür. Diğer taraftan burada yer verilen değerlendirmeler hiçbir şekilde Anayasa'nın 17. maddesinin, başvuruculara üçüncü tarafları adli bir suç nedeniyle yargılatma ya da cezalandırma hakkı veya tüm yargılamaları mahkûmiyetle ya da belirli bir ceza kararıyla sonuçlandırma ödevi yüklediği anlamına gelmemektedir (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, B. No: 2012/752, 17/9/2013, § 56).

57. Ceza soruşturmasının etkili olması için soruşturma makamlarının resen harekete geçerek kötü muamele iddiasını aydınlatabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek bütün delilleri tespit etmeleri gerekir. Yetkililer şikâyet yapılır yapılmaz harekete geçmeli, bir şikâyet olmasa bile işkence veya kötü muamele olduğunu gösteren yeterli belirtiler olduğunda soruşturma açmalıdır (Cezmi Demir ve diğerleri, § § 114, 116).

58. Somut olayda başvurucu, Kuleli Askeri Lisesini bitirdikten sonra ÖSU kampına katılmış ve daha sonra Hava Harp Okulunda eğitime başlamıştır. Başvurucu, bu süreçte bazı subayların ve 4. sınıf öğrencilerinin kendisini okuldan ayrılmaya zorlamak maksadıyla sistematik olarak fiziki ve psikolojik baskı uygulamaları nedeniyle baskıları kaldıramadığı için Hava Harp Okulundan ayrıldığını belirtmiştir. Daha sonra başvurucu, ÖSU kampında ve Hava Harp Okulunda maruz kaldığı eylemler nedeniyle Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına şikâyetçi olmuştur. Dosya görevsizlik kararı ile Kuzey Deniz Saha Komutanlığı Askerî Savcılığına gönderilmiştir.

59. Askerî Savcılık yaptığı soruşturmada başvurucu dâhil birçok şüphelinin ve tanık olarak gösterilen kişilerin ifadelerini almıştır. Bununla birlikte Askerî Savcılık başvurucuya yönelik şikâyete tabi hakaret, tehdit ve basit yaralama suçları açısından şikâyet süresinin geçtiğini belirtmiştir. Böylelikle Askerî Savcılık başvurucunun iddialarını olay bazında ayrı ayrı incelemiştir. Askerî Savcılığın kovuşturmaya yer olmadığına dair kararında, genel bir psikolojik yıpratma hareketi kapsamında gerçekleşmesi hâlinde suç teorisi bakımından değerlendirilebilecek bazı sözlerin söylendiği kabul edilse bile bunların başvurucunun okuldan ayrılması kastıyla söylendiğine dair herhangi bir delil bulunmadığı belirtilmiştir. Ayrıca kararda, başvurucuya verilen disiplin cezalarında suç kastıyla hareket edildiğine dair herhangi bir delil bulunmadığı ve idari işlem niteliğinde disiplin cezalarına karşı idari yargı yoluna başvurulabileceği hatırlatılmıştır.

60. Soruşturma kapsamında dinlenen bazı tanıklar, 4. sınıf öğrencilerinin birbirlerini gerçek isimleri ile çağırmadıklarını ve askerî liseden gelen öğrencileri baskı ile okuldan attırmak

için bir örgüt gibi hareket ettiklerini ileri sürmüştür. Ayrıca sadece başvurucunun değil hedef alınan başka öğrencilerin de çok ağır sözlerle, davranışlarla ve verilen cezalarla okuldan kendiliğinden ayrılmalarını sağlamak için çaba sarf edildiğini beyan etmiştir (bkz. §§ 15, 16). Aynı şekilde Askerî Savcılığın 30/9/2013 tarihli kovuşturmaya yer olmadığına dair kararından önce 27/6/2012 tarihinde yayımlanan TBMM Dilekçe Komisyonu Genel Kurulunun raporunda benzer iddialara yer verilmiştir. Askerî Savcılık kararında anılan rapora ilişkin herhangi bir değerlendirme yapılmamıştır.

61. TBMM Dilekçe Komisyonu Genel Kurulu raporuna yansıyan iddialar da gözetildiğinde Askerî Savcılığın, başvurucunun katı hiyerarşik yapının hâkim olduğu Hava Harp Okulunda öğrencilik yaparken kötü muameleye uğradığı iddiasında bulunmasının ve bu iddiaları ispatlar nitelikte deliller veya tanıklarla savunma yapmasının çok zor olduğunu dikkate almadığı anlaşılmaktadır. Başvurucuya yapılan uygulamaların askerî okul öğrencisi olmanın getirdiği doğal zorluklardan ve askerî öğrencileri bu zorluklara alıştırma maksatlı eğitim yöntemleri olup olmadığı da anılan kararda değerlendirilmemiştir. Askerlik mesleğinin doğasından kaynaklanan zorluklara alıştırmak amacıyla askerî disiplin içinde bazı eğitimlerin pratik gerekleri açısından belirli oranda fiziki ve psikolojik baskı yapılabileceğinde tereddüt bulunmamaktadır. Ancak başvurucunun iddiaları ve tanık beyanları kapsamında maruz kalındığı anlaşılan davranışların, askerî eğitim kapsamındaki tüm öğrencilere uygulanan eğitimden farklı olarak başvurucuyu yıldırmaya yönelik olduğu izlenimi uyanmaktadır. Özellikle dört yıllık askerî lise öğrenciliğinden sonra Hava Harp Okulundan ayrılan başvurucunun askerî eğitimlere yabancı olmaması ve Hava Harp Okulu eğitiminde karşılaşacağı güçlükleri öngörmesi bakımından sivil liseden gelen öğrencilere göre askerî eğitime daha dayanıklı olması beklenen bir durumdur. Olaya ilişkin araştırmada, Kuleli Askeri Lisesi mezunu olan başvurucunun Hava Harp Okulundan ayrılmak zorunda kalması durumunun ayrıca dikkate alınması gerekmektedir.

62. Bu bağlamda bazı harp okulu öğrencilerinin eğitim sırasında ancak eğitim gerekleriyle bağdaşmayan fiziki ve psikolojik kötü muamelelere tabi tutuldukları, sürekli ve sistemli olarak bezdirme uygulanması nedeniyle harp okulundan kayıtlarını sildirmeye mecbur bırakıldıkları hususlarında şikâyetlerin yoğunlaşarak arttığı da Askerî Savcılığın kararında gözetilmemiştir. İstatistiklere de yansıyan bu durum, iddiaların ciddiyetini ortaya koymaktadır (bkz. TBMM Dilekçe Komisyonu Genel Kurul raporu).

63. Öte yandan Askerî Savcılığın, başvurucuya yönelik eylemlerin örgütsel bir yapı içinde ve yaygın şekilde, başka öğrencilere yönelik olarak da gerçekleştirilip gerçekleştirilmediğini detaylı bir şekilde araştırdığı da söylenemez. Belli bir amaç doğrultusunda, örgütsel yapı içinde zamana yayılarak ve çok sayıda kişiye yönelik olarak yapılan eylemlere ilişkin kötü muamele iddialarının soruşturma makamlarınca münferit kötü muamele iddiaları olarak ele alınması, soruşturmanın etkililiğinin önündeki en önemli engellerden biridir. Olaya bir bütün hâlinde bakıldığında bağlantılar kurulabilecek ve anlamlandırılabilecek somut verilerin münferit hadiseler yönünden yetersiz bulunması ve somut veriler ışığında soruşturmanın derinleştirilmemesi, örgütlü suçlar yönünden başvurulabilecek özel delil araştırma usullerinin uygulanmamasına neden olabilecek niteliktedir. Askerî savcı, askerî disiplinin gerekleri söz konusu olduğunda olağan karşılanabilecek bazı eylemlerin bu amaç dışında özel bir motivasyonla yapıldığında kötü muamele teşkil edebileceğini değerlendirerek somut verilerle de desteklenen iddiaları araştırma konusunda daha istekli olmalı; gerekli tüm delil toplama araçlarını kullanmalı ve soruşturmayı münferit bir iddia olmanın ötesinde ele alarak derinleştirmelidir.

64. Bu tür iddiaların zamanında ve detaylı bir şekilde araştırılmaması, Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) içinde örgütlenmesi muhtemel yapıların ortaya çıkarılmasını da engellemektedir. Bu durum kişilerin temel hak ve özgürlüklerinin ihlal edilmesinin üstü örtülü bir şekilde, sistematik olarak devam ettirilmesine ve eylemlerin askerî bir eğitim kurumunda olması nedeniyle millî güvenlik yönünden de sorunlara yol açabilecek niteliktedir.

65. Nitekim anılan Askerî Savcılığın takipsizlik kararından sonra yaşanan 15 Temmuz darbe girişimi ve başvuru konusu olayda şüpheli sıfatı bulanan bazı kişilerin "Fetullahçı terör örgütü" (FETÖ) ve "paralel devlet yapılanması" (PDY) olarak bilinen terör örgütü üyesi olduğu gerekçesiyle TSK'dan ihraç edilmesi, soruşturma sürecinde öngörülemeyen ancak tanık beyanlarında varolduğu ileri sürülen örgütün FETÖ/PDY olup olmadığını da ayrıca incelemeyi gerektirmektedir.

66. Sonuç olarak başvurucunun, soruşturmadaki diğer delillerle birlikte işkence ve kötü muameleye ilişkin savunulabilir bir iddiasının bulunmasına rağmen somut olayda bu iddiaların özen ve hassasiyetle soruşturma konusu yapılmaması nedeniyle Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının usul bakımından ihlal edildiği kanaatine ulaşılmıştır.

67. Açıklanan nedenlerle Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan işkence ve kötü muamele yasağının usul bakımından ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

68. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

69. Başvurucu 40.000 TL maddi, 500.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

70. Başvuruda işkence ve kötü muamele yasağının usul bakımından ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

71. İşkence ve kötü muamele yasağının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmasında hukuki yarar bulunduğundan kararın bir örneğinin Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Kuzey Deniz Saha Komutanlığı Askerî Savcılığına gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

72. İşkence ve kötü muamele yasağının ihlali nedeniyle yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 24.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

73. Anayasa Mahkemesinin maddi tazminata hükmedebilmesi için başvurucunun uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmalıdır.

Başvurucunun bu konuda herhangi bir belge sunmamış olması nedeniyle maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

74. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. İşkence ve kötü muamele yasağının usul boyutunun ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan işkence ve kötü muamele yasağının usul boyutunun İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin işkence ve kötü muamele yasağının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması ve yeniden soruşturma yapılması için Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Kuzey Deniz Saha Komutanlığı Askerî Savcılığına GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucuya net 24.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 23/3/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

KASIM ASLAN

B. No: 2014/793 | Karar tarihi: 23.03.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/793

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

KASIM ASLAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/793)

Karar Tarihi: 23/3/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör : Akif YILDIRIM

Başvurucu : Kasım ASLAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, yargılamanın sekiz yılda sonuçlandırılmaması nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının; bir kısım usul güvencelerinin ihlal edilmesi nedeniyle de adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 20/1/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu, olay tarihinde49. Motorlu Piyade Tugayı İstihkam Savaş Bölük Komutanlığı emrinde bölük astsubayı olarak görev yapmaktadır.

9. Başvurucuya teslim edilen ve emanetinde kalması gereken paraları ihtiyaçları için kullandığı iddiasıyla başlatılan soruşturma kapsamında yapılan aramada, başvurucunun evinde bir kısım askerî malzeme de bulunmuştur. Başvurucu 1/10/2006 tarihinde gözaltına alınmış ve 6/10/2006 tarihinde tutuklanmıştır.

10. Başvurucu hakkında Kara Kuvvetleri Komutanlığı 8. Kolordu Komutanlığı Askerî Savcılığının 8/12/2006 tarihli iddianamesi ile bir kısım suçlardan cezalandırılması talebiyle kamu davası açılmıştır.

11.Kara Kuvvetleri Komutanlığı 8. Kolordu Komutanlığı Askerî Mahkemesi, 11/1/2008 tarihli kararı ile başvurucunun bazı suçlardan mahkûmiyetine ve Türk Silahlı Kuvvetlerinden çıkarılmasına karar vermiştir.

12. Anılan karar, Askerî Yargıtay 2. Dairesinin 10/4/2009 tarihli kararıyla bozulmuştur.

13. Bozma sonrası yapılan yargılaması sonunda 22/8/2013 tarihli kararla başvurucu hakkında yeniden cezaya hükmedilmiştir. Anılan karar temyiz edilmiş olup derdest durumdadır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

14. Mahkemenin 23/3/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

15. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

16. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir nedeni de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

17. Ceza yargılamasının süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak bir kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirildiği veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi birtakım tedbirlerin uygulandığı tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak ise suç isnadına ilişkin nihai kararın verildiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (B.E., B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 34).

18. Ceza yargılamasının süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (B.E., § 29).

19. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 10 yıl 5 aydır devam eden yargılamanın süresinin makul

olmadığısonucuna varmak gerekir.

20. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

21. Başvurucu; arama işleminin usule aykırı yapıldığını, parmak izi alınması talebinin reddedildiğini ve tanıkların baskı altında ifade verdiklerini, bu sebeplerle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

22. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca bireysel başvuru yoluna başvurabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması gerekir (Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt, B. No: 2012/403, 26/3/2013, § 16).

23. Somut olayda, mahkeme kararı temyiz aşamasındayken bireysel başvuruda bulunulmuştur. Dolayısıyla başvuru yolları tüketilmeden bireysel başvuruda bulunulduğu anlaşılmaktadır.

24. Başvurucu hakkındaki dosyalarda ayrıca Anayasa'nın 37., 38., 138., 139., 140., 141. ve 142. maddelerinin de ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

25. 6216 sayılı Kanun’un 47. maddesinin (3),48. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları uyarınca bireysel başvuruda,kamu gücünün neden olduğu iddia edilen ihlale dair olayların tarih sırasına göre özeti yapılmalı; bireysel başvuru kapsamındaki hakların ne şekilde ihlal edildiği, bunun gerekçeleri ve delilleri açıklanmalıdır (Veli Özdemir, B. No: 2013/276, 9/1/2014, §§ 19, 20).

26. Somut olayda başvurucu, ihlal iddialarını soyut ve genel ifadelerle ileri sürmüş; Anayasa'nın anılan maddelerinin ne şekilde ihlal edildiğine ve hangi dosylarına ilişkin olduğuna yönelik gerekçeleri açıklama yönündeki yükümlülüğünü yerine getirmemiştir. Dolayısıyla başvurucu tarafından ileri sürülen iddiaların kanıtlanamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

27. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi ve açıkça dayanaktan yoksun olması nedenleriyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

28. 6216 sayılı Kanun’un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

“(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

29. Başvurucu, süresinden sonra (eksiklik tamamlama dilekçesiyle) manevi tazminat

talebinde bulunmuştur. Tazminat talebi süresinde dile getirilmediğinden başvurucu lehine tazminata hükmedilmesi mümkün değildir (kısmen benzer yönde bkz.Ramazan Büyük, B. No: 2014/12917, 16/11/2016, § 39).

30. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

31. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının başvuru yollarının tüketilmemesi ve açıkça dayanaktan yoksun olması nedenleriyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Tazminat talebi süresinde dile getirilmediğinden başvurucu lehine tazminata hükmedilmesine YER OLMADIĞINA,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 23/3/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

İBRAHİM TOPCU

B. No: 2014/1295 | Karar tarihi: 23.03.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/1295

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

İBRAHİM TOPCU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/1295)

Karar Tarihi: 23/3/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör : Abuzer YAZICIOĞLU

Başvurucu : İbrahim TOPCU

Vekili : Av. Emrullah BEYTAR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararına karşı yasal süresi içinde itiraz edilmediği gerekçesiyle reddine karar verilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 31/1/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüş bildirmemiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde olaylar özetle şöyledir:

8. 1976 doğumlu olan başvurucu, Ankara Barosuna kayıtlı bir avukat olduğunu belirtmektedir.

9. Başvurucu hakkında Ankara 8. Ağır Ceza Mahkemesinde açılan dava 10/10/2013 tarihinde sonuçlanmış ve başvurucu hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilmiştir. Kısa karar, aynı tarihte başvurucunun yüzüne tefhim edilmiş ve kanun yolu başvurusuna ilişkin yasal süreler açıklanmıştır.

10. Başvurucu 21/10/2013 tarihinde Ankara 9. Ağır Ceza Mahkemesine (Mahkeme) itiraz dilekçesi sunmuştur. İtirazı inceleyen Mahkeme, yedi günlük yasal süre geçtikten sonra yapılan itirazın süresinde olmadığı gerekçesiyle ve kesin olarak reddine karar vermiştir.

11. Nihai karar, başvurucuya 3/1/2014 tarihinde tebliğ edilmiştir.

12. Başvurucu 31/1/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

13. 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun "Hükmün açıklanması ve hükmün açıklanmasının geri bırakılması" kenar başlıklı 231. maddesinin (1), (2) ve (12) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Duruşma sonunda, 232 nci maddede belirtilen esaslara göre duruşma tutanağına geçirilen hüküm fıkrası okunarak gerekçesi ana çizgileriyle anlatılır.

(2) Hazır bulunan sanığa ayrıca başvurabileceği kanun yolları, mercii ve süresi bildirilir.

...

(12) (Ek: 6/12/2006-5560/23 md.) Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararına itiraz edilebilir.

14. 5271 sayılı Kanun'un "İtiraz usulü ve inceleme mercileri" kenar başlıklı 268. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısımları şöyledir:

"Hâkim veya mahkeme kararına karşı itiraz, kanunun ayrıca hüküm koymadığı hâllerde 35 inci maddeye göre ilgililerin kararı öğrendiği günden itibaren yedi gün içinde kararı veren mercie verilecek bir dilekçe veya tutanağa geçirilmek koşulu ile zabıt kâtibine beyanda bulunmak suretiyle yapılır. Tutanakla tespit edilen beyanı ve imzayı mahkeme başkanı veya hâkim onaylar..."

15. 5271 sayılı Kanun'un "Sürelerin hesaplanması" kenar başlıklı 39. maddesinin (4) numaralı fıkrası şöyledir:

"Son gün bir tatile rastlarsa süre, tatilin ertesi günü biter."

B. Uluslararası Hukuk

16. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 6. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Adil yargılanma hakkı

1. Herkes, … cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamalar konusunda karar verecek olan … bir mahkeme tarafından davasının … hakkaniyete uygun ve açık olarak görülmesini istemek hakkına sahiptir. …

…"

17. Sözleşme'de açıkça yer almasa da Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), mahkemeye erişim hakkını, adil yargılanma hakkının en temel unsurlarından biri olarak nitelendirmektedir (Roche/Birleşik Krallık [BD], B. No: 32555/96, 19/10/2005, § 117; Stanev/Bulgaristan, [BD], B. No: 36760/06, 17/1/2012, § 229). AİHM, mahkemeye ulaşmayı aşırı derecede zorlaştıran ya da imkânsız hâle getiren uygulamaların mahkemeye erişim hakkını ihlal edebileceğini vurgulamaktadır (Golder/Birleşik Krallık, B. No: 4451/70, 21/2/1975, § 36).

18. Bununla birlikte AİHM, dava açma ya da kanun yollarına başvuru için belli sürelerin öngörülmesini, bu süreler dava açmayı imkânsız kılacak ölçüde kısa olmadıkça hukuki belirlilik ilkesinin bir gereği olarak kabul etmekte ve mahkemeye erişim hakkına aykırılık oluşturmayacağını belirtmektedir (Perez de Rada Cavanilles/İspanya, B. No: 28090/95, 28/10/1998, § 45). Ne var ki öngörülen süre koşullarının açıkça hukuka aykırı olarak yanlış uygulanması ya da yanlış hesaplanması nedeniyle kişilerin dava açma ya da kanun yollarına başvuru hakkını kullanamamaları söz konusu olduğunda mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğinin kabul edilmesi gerektiği değerlendirilmektedir (Osu/İtalya, B. No: 36534/97, 11/7/2002, § 35).

19. Son olarak mahkemeye erişim hakkının sadece ilk derece mahkemesine dava açma hakkını değil eğer iç hukukta itiraz, istinaf veya temyiz gibi kanun yollarına başvurma imkânı tanınmış ise üst mahkemelere başvurma hakkını da içerdiğini vurgulamak gerekir (Bayar ve Gürbüz/Türkiye, B. No: 37569/06, 27/11/2012, § 42).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

20. Mahkemenin 23/3/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

21. Başvurucu; itirazının süresinde yapıldığını, sürenin bitimi olan 17/10/2013 tarihinin resmî tatil olduğunu, başvuruda bulunduğu 21/10/2013 tarihinin ise resmî tatilin bitimini takip eden ilk mesai günü olduğunu, bu nedenle itirazının süre yönünden reddedilmesinin hukuka aykırı olduğunu, ret kararının gerekçeden yoksun olduğunu, bu nedenlerle gerekçe hakkının ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş ve yeniden yargılanma talebinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

22. Anayasa'nın "Hak arama hürriyeti" kenar başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşrû vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

23. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile

bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun gerekçe hakkı kapsamındaki iddiaları, mahkemeye erişmeyi ilgilendiren başvuru süresinin hesaplanmasına ilişkin değerlendirmenin karara yansımasıyla ilgili olduğundan başvurunun adil yargılanma hakkı kapsamında mahkemeye erişim hakkı yönünden incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

24. Adil yargılanma hakkını düzenleyen Anayasa'nın 36. maddesinde ve Sözleşme'nin 6. maddesinde, mahkemeye erişim hakkına açıkça yer verilmemişse de maddelerin (1) numaralı fıkralarındaki "herkesin yargı mercileri veya mahkeme önünde iddia ve savunmada bulunma hakkına sahip olduğuna" ilişkin birbirine yakın ifadelerin 3/10/2001 tarihli ve 4709 sayılı Kanun'un 14. maddesi ile anılan maddeye eklenen "adil yargılanma" ibaresi ve adil yargılanma hakkının doğası gereği mahkemeye erişim hakkını da kapsadığının kabulü gerekir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

25. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir nedeni de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Müdahalenin Varlığı ve Hakkın Kapsamı

26. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğü, bir temel hak olmanın yanında diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biridir. Bu bakımdan davanın bir mahkeme tarafından görülebilmesi ve kişinin adil yargılanma hakkı kapsamına giren güvencelerden faydalanabilmesi için ilk olarak kişiye iddialarını ortaya koyma imkânının tanınması gerekir. Diğer bir ifadeyle dava yoksa adil yargılanma hakkının sağladığı güvencelerden yararlanmak mümkün olmaz (Mohammed Aynosah, B. No: 2013/8896, 23/2/2016, § 33).

27. Anayasa'nın 36. maddesinde mahkemeye erişim hakkı açısından herhangi bir sınırlama nedeni öngörülmemiş olmakla birlikte bunun hiçbir şekilde sınırlandırılması mümkün olmayan mutlak bir hak olduğu söylenemez. Özel sınırlama nedeni öngörülmemiş olan hakların da hakkın doğasından kaynaklanan bazı sınırlarının bulunduğu kabul edilmektedir. Ayrıca hakkı düzenleyen maddede herhangi bir sınırlama nedenine yer verilmemiş olsa da Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan sınırlama ölçütlerine dayanılarak bu hakların sınırlandırılması da mümkündür (Tahir Gökatalay, B. No: 2013/1780, 20/3/2014, § 39).

28. Mahkemeye erişim hakkı adil yargılanma hakkının en temel unsurlarından biridir. Mahkemeye ulaşmayı aşırı derecede zorlaştıran ya da imkânsız hâle getiren uygulamalar mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir. Bununla birlikte dava açma ya da kanun yollarına başvuru için süre ve şekil gibi birtakım koşullar öngörülmesi, dava açmayı imkânsız kılacak ölçüde katı olmadıkça hukuki belirlilik ilkesinin gereği olup mahkemeye erişim hakkına aykırılık oluşturmaz. Ne var ki öngörülen koşulların açıkça hukuka aykırı olarak yanlış uygulanması ya da yorumlanması nedeniyle kişiler dava açma ya da kanun yollarına başvuru hakkını kullanamadığı takdirde mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğinin kabulü gerekir (Remzi Durmaz, B. No: 2013/1718, 2/10/2013, § 27; Kamil Koç, B. No: 2012/660, 7/11/2013, § 59; Neriman Polat, B. No: 2012/1223, 5/11/2014, § 35).

29. Başvurucu, itiraz yoluna başvurma süresine ilişkin hükümlerin yorumlanması ve uygulanmasından şikâyet etmektedir. İtiraz konusu işlemin başvurucunun yüzüne karşı tebliğ (tefhim) edildiği tarih ile başvurucunun itiraz başvurusunu yaptığı tarih arasında 2013 yılının Kurban Bayramı tatilinin bulunmasına rağmen Mahkemenin itiraz süresinin hesaplanmasında tatil sürelerini dikkate almadığı görülmektedir. Mevcut hâliyle kanuni bir düzenlemeye dayandırılarak verilen red kararının mahkemeye erişim hakkına yönelik bir müdahalenin varlığını ortaya koyduğu kabul edilmelidir.

ii. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

30. Anayasa'nın 13. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, ... yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, ... ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

31. Yukarıda anılan müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşulları yerine getirmediği müddetçe Anayasa'nın 36. maddesinin ihlalini teşkil edecektir.

32. Bu sebeple müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen kanun tarafından öngörülme, haklı bir sebebe dayanma, ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

33. Mahkemeye erişim hakkı, bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek ve devamında varsa kanun yolu denetimine başvurabilmek anlamına gelmektedir. Kişinin mahkemeye başvurmasını engelleyen veya mahkeme kararını anlamsız hâle getiren, bir başka ifadeyle mahkeme kararını önemli ölçüde etkisizleştiren sınırlamalar mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir (Özkan Şen, B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52).

34. Bu kapsamda değerlendirilen usul kurallarının, hukuki güvenliğin sağlanması ve yargılamanın düzgün bir şekilde yürütülmesi sonucu adaletin tecelli etmesine hizmet etmek yerine, kişilerin davalarının yetkili bir mahkeme tarafından görülmesi noktasında bir çeşit engel hâline geldiği durumlarda mahkemeye erişim hakkının ihlali tartışmaya açılmış olacaktır.

35. Mahkemelerin usul kurallarını uygularken bir yandan davanın hakkaniyetine halel getirecek kadar katı şekilcilikten, öte yandan kanunla öngörülmüş olan usul şartlarının ortadan kalkmasına neden olacak kadar aşırı bir esneklikten kaçınmaları gerekmektedir (Kamil Koç, § 65).

36. Başvuru konusu olayda uygulanan 5271 sayılı Kanun'un 268. maddesinde, mahkeme kararlarına karşı "itiraz" kanun yoluna başvuru süresi ile başvuru yeri açıkça belirlenirken aynı Kanun'un 39. maddesinde yasal sürelerin hesaplanma yöntemi ve resmî tatil günlerinin esas alınma usulleri şüpheye yer vermeyecek biçimde düzenlenmiştir. Başvurucunun şikâyeti de mevcut kanuni düzenlemenin açıkça hatalı uygulanması ile ilgilidir.

37. Bu kapsamda başvurucu hakkında 8. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından verilen hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının 10/10/2013 tarihinde tefhim edildiği, itiraz kanun yoluna başvurma süresinin yedi gün olduğu ve sürenin tefhim tarihinden başladığı, 2013 yılı Kurban Bayramı resmî tatil günlerinin 15/10/2013-18/10/2013 tarihlerine rastladığı ve takip eden iki günün hafta sonu tatili olduğu, başvurucunun itiraz dilekçesini resmi tatil sonrası 21/10/2013 tarihinde yetkili makama ilettiği anlaşılmaktadır.

38. Resmî tatil günlerine rastlayan itiraz kanun yolu süresinin hesaplanmasında Mahkemenin hatası, bireyin itiraz inceleme taleplerinin esastan yapılmasını engellemiş; başvurucunun mahkemeye erişim hakkından yararlanamaması ve kendisine uygulanan hükmün hukukiliğini inceletememesi sonucunu doğurmuştur.

39. Sonuç olarak başvurucunun açık kanun hükümlerine verilebilecek olağan anlama göre süresinde yapılan itiraz kanun yolu başvurusu, derece mahkemesinin açık kanun hükmünü şüphe barındırmayan fiilî duruma aykırı şekilde uygulaması neticesinde reddedilmiş ve mahkemeye erişim hakkı ihlal edilmiştir.

40. Açıklanan nedenlerle başvurucunun adil yargılanma hakkının unsurlarından biri olan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

41. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri HakkındaKanun’un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

42. Başvurucu, yeniden yargılama talebinde bulunmuştur.

43. Başvurucunun mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

44. Mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunduğundan kararın bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 9. Ağır Ceza Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

45. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamında mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 9. Ağır Ceza Mahkemesine GÖNDERİLMESİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekalet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 23/3/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

İBRAHİM MERCAN

B. No: 2014/1513 | Karar tarihi: 23.03.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/1513

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

İBRAHİM MERCAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/1513)

Karar Tarihi: 23/3/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör : Aydın ŞİMŞEK

Başvurucu : İbrahim MERCAN

Vekili : Av. Servet ÖZEN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, tutukluluğun makul süreyi aşması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 4/2/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

Bakanlık, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen başvuru hakkında görüş sunulmayacağını bildirmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu, Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığınca (CMK mülga 250. maddeyle görevli bölümü) yürütülen bir soruşturma kapsamında 21/11/2011 tarihinde gözaltına alınmış ve Diyarbakır 6. Ağır Ceza Mahkemesinin(CMK mülga 250. maddeyle görevli) 25/11/2011 tarihli kararı ile silahlı terör örgütü üyesi olma suçundan tutuklanmıştır.

9. Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığının 5/4/2012 tarihli iddianamesi ile başvurucunun "terör örgütünün faaliyetlerini düzenlemek suretiyle örgütü yönetme, kanuna aykırı toplantı ve gösteri yürüyüşleri düzenleme, yönetme ve bunların hareketlerine katılma" suçlarını işlediğinden bahisle cezalandırılması istemiyle aynı yer ağır ceza mahkemesinde kamu davası açılmıştır.

10. Dava, Diyarbakır 5. Ağır Ceza Mahkemesinin (CMK mülga 250. maddeyle görevli) E.2012/198 sayılı dosya üzerinden başvurucu yönünden tutuklu olarak görülmüştür.

11. Başvurucu 20/1/2014 tarihinde, tahliyesine karar verilmesi talebiyle Diyarbakır 5. Ağır Ceza Mahkemesine müdafii aracılığıyla başvurmuş; anılan Mahkeme 21/1/2014 tarihli kararı ile başvurucunun tutukluluk hâlinin devamına karar vermiştir.

12. Başvurucu kararı 21/1/2014 tarihinde öğrendiğini bildirmiştir.

13. Başvuru formu ve eklerinde, Diyarbakır 5. Ağır Ceza Mahkemesinin 21/1/2014 tarihli tutukluluğun devamı kararına karşı itiraz yoluna gidildiğine dair bilgi ve/veya belge sunulmamıştır.

14. UYAP üzerinden yapılan incelemede başvurucunun Diyarbakır 5. Ağır Ceza Mahkemesinin E.2012/198 sayılı dosyası ile yürütülen yargılama kapsamında, hakkında verilen tutukluluğun devamı kararlarına karşı bireysel başvuruda bulunduğu tarihten önce itiraz ettiğine dair bir kayda rastlanmamıştır. Ayrıca başvurucunun da bu yönde bir iddiası bulunmamaktadır.

15. Başvurucu 4/2/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

16. 21/2/2014 tarihli ve 6526 sayılı Terörle Mücadele Kanunu ve Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 1. maddesi ile CMK mülga 250. maddeyle görevlendirilen ağır ceza mahkemelerinin kaldırılması üzerine Diyarbakır 5. Ağır Ceza Mahkemesinin 10/3/2014 tarihli kararı ile dosya, Diyarbakır 1. Ağır Ceza Mahkemesine devredilmiştir.

17. Diyarbakır 1. Ağır Ceza Mahkemesi, E.2014/191 sayılı dosya üzerinden 4/4/2014 tarihinde yaptığı tensip incelemesinde başvurucunun tahliyesine karar vermiştir. Başvurucu, aynı gün serbest bırakılmıştır.

18. Dava, bireysel başvurunun incelendiği tarih itibarıyla ilk derece mahkemesinde derdesttir.

IV. İLGİLİ HUKUK

19. 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun "Tutuklama kararı" kenar

başlıklı 101. maddesinin (1), (2) ve (5) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Soruşturma evresinde şüphelinin tutuklanmasına Cumhuriyet savcısının istemi üzerine sulh ceza hâkimi tarafından, kovuşturma evresinde sanığın tutuklanmasına Cumhuriyet savcısının istemi üzerine veya re'sen mahkemece karar verilir. Bu istemlerde mutlaka gerekçe gösterilir ve adlî kontrol uygulamasının yetersiz kalacağını belirten hukukî ve fiilî nedenlere yer verilir.

(2) (Değişik: 2/7/2012-6352/97 md.) Tutuklamaya, tutuklamanın devamına veya bu hususta ki bir tahliye isteminin reddine ilişkin kararlarda;

a) Kuvvetli suç şüphesini,

b) Tutuklama nedenlerinin varlığını,

c) Tutuklama tedbirinin ölçülü olduğunu,

gösteren deliller somut olgularla gerekçelendirilerek açıkça gösterilir. Kararın içeriği şüpheli veya sanığa sözlü olarak bildirilir, ayrıca bir örneği yazılmak suretiyle kendilerine verilir ve bu husus kararda belirtilir.

...

(5) Bu madde ile 100 üncü madde gereğince verilen kararlara itiraz edilebilir."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

20. Mahkemenin 23/3/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

21. Başvurucu, yargılandığı davada tahliye taleplerinin sürekli olarak matbu gerekçelerle reddedildiğini, iki yılı aşkın bir süredir devam ettirilen tutukluluğun makul süreyi aştığını belirterek Anayasa'nın 19. maddesinde güvence altına alınan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş; hak ihlali tespitiyle birlikte tazminat talebinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

22. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrasının son cümlesi şöyledir:

"Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır."

23. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuru hakkı" kenar başlıklı 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"İhlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir."

24. Yukarıda belirtilen Anayasa ve Kanun hükümleri gereğince Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, iddia edilen hak ihlallerinin derece mahkemelerince düzeltilmemesi hâlinde başvurulabilecek ikincil nitelikte bir kanun yoludur. Bireysel başvuru yolunun ikincillik niteliği gereği Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur (Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt,

B. No: 2012/403, 26/3/2013, § 17).

25. Somut olayda başvurucu tarafından başvuru formuna ek olarak sunulan ve ihlal iddiasına dayanak olarak gösterilen Diyarbakır 5. Ağır Ceza Mahkemesinin 21/1/2014 tarihli kararı ile dosya üzerinden yapılan inceleme sonucunda, başvurucunun tahliye talebi kabul edilmemiş ve tutukluluk hâlinin devamına karar verilmiştir. 5271 sayılı Kanun'un 101. maddesinin (5) numaralı fıkrası uyarınca anılan karara karşı itiraz yolu açık olup (bkz. § 19) bu husus kararda da ifade edilmiştir.

26. Başvurucu tarafından tutukluluğun devamına ilişkin bu karara itiraz edilmeden bireysel başvuruda bulunulduğu görülmektedir (bkz. § 13).

27. Tüketilmesi gereken başvuru yollarının ulaşılabilir olmaları yanında, telafi kabiliyetini haiz olmaları ve tüketildiklerinde başvurucunun şikâyetlerini gidermede makul başarı şansı tanımaları gerekir. Dolayısıyla mevzuatta bu yollara yer verilmesi tek başına yeterli olmayıp uygulamada da etkili olduklarının gösterilmesi ya da en azından etkili olmadıklarının kanıtlanmamış olması gerekir (Ramazan Aras, B. No: 2012/239, 2/7/2013, § 29). Özellikle daha önce birçok kez tutukluluğun devamı kararlarına itiraz edilmiş ve sonuç alınamamışsa somut olayın koşulları gözetilerek en son verilen tutukluluğun devamı kararına itiraz edilmediği, dolayısıyla başvuru yollarının tüketilmediği gerekçesiyle başvurunun reddedilmemesi de mümkündür (Serdar Ziriğ, B. No: 2013/7766, 2/7/2015, § 27).

28. Başvuru konusu olay dikkate alındığında, bireysel başvuruda bulununcaya kadar, yargılamayı yapan Mahkemece verilen tutukluluğun devamı kararlarından birine karşı itiraz yoluna gittiği tespit edilemeyen başvurucu yönünden (bkz. § 14), başvuru yollarının tüketilmesi kuralına istisna tanınmasını gerektiren bir durumun olmadığı görülmektedir.

29. Açıklanan nedenlerle yargısal başvuru yolları tüketilmeden bireysel başvuru yapıldığı anlaşıldığından, başvurunun başvuru yollarının tüketilmemiş olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun, başvuru yollarının tüketilmemiş olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 23/3/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BAYRAM SAYAN

B. No: 2014/2471 | Karar tarihi: 23.03.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/2471

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

BAYRAM SAYAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/2471)

Karar Tarihi: 23/3/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör Yrd. : Derya ATAKUL

Başvurucu : Bayram SAYAN

Vekili : Av. Özgür KOÇAK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; başvurucu aleyhine açılan tahliye davası ile başvurucu tarafından açılan tazminat ve el atmanın önlenmesi davalarının uzun sürmesi, tahliye davasının reddine dair kararın uygulanmaması nedenleriyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 20/2/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu, Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü (DHMİ) ile imzalanan 22/1/1996 tarihli Kira Sözleşmesi'ne dayalı olarak Atatürk Havalimanı Charter Limanı Gelen Yolcu Karşılama salonunda büfe işletmekte iken DHMİ tarafından başvurucu aleyhine Ankara 5. İcra Müdürlüğünün 1998/6305 sayılı dosyasında icra takibi başlatılmıştır.

9. İcra takibinden sonra DHMİ tarafından başvurucu aleyhine 1999 yılında açılan alacak ve tahliye davası sonunda, Ankara 10. Sulh Hukuk Mahkemesince 25/9/2001 tarihinde davanın kabulüne ve başvurucunun kiralanandan tahliyesine karar verilmiştir. Temyiz üzerine Yargıtay 6. Hukuk Dairesince 3/12/2001 tarihinde hüküm onanmış, karar düzeltme talebi üzerine aynı Daire tarafından 18/2/2002 tarihinde hükmün bozulmasına karar verilmiştir. Bozma kararına uyan Ankara 10. Sulh Hukuk Mahkemesince 7/11/2002 tarihinde davanın reddine karar verilmiş, temyiz üzerine Yargıtay 6. Hukuk Dairesi tarafından 20/1/2003 tarihinde hüküm onanmış, karar düzeltme talebinin reddedildiği 8/4/2003 tarihinde karar kesinleşmiştir.

10. Başvurucu; 1999 yılı Eylül ayında büfeden zorla tahliye edildiği iddiasıyla 13/10/2005 tarihinde Ankara 14. Asliye Hukuk Mahkemesinde DHMİ aleyhine tazminat davası açmış, Mahkemece 31/10/2006 tarihinde davanın kabulüne karar verilmiştir. Temyiz sonucu Yargıtay 13. Hukuk Dairesinin 25/6/2007 tarihli ilamıyla hükmün bozulması üzerine Mahkemece bozma kararına uyularak 27/12/2007 tarihinde davanın reddine karar verilmiştir. Temyiz üzerine Yargıtay 13. Hukuk Dairesinin 14/10/2008 tarihli ilamıyla hüküm onanmıştır. Karar, davalı DHMİ'ye 20/11/2008 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvurucu, 24/6/2013 tarihinde karar düzeltme yoluna başvurmayacağını bildirmiş ve karar kesinleşmiştir.

11. Başvurucu; DHMİ aleyhine 29/4/2008 tarihinde Bakırköy 1. Asliye Hukuk Mahkemesinde el atmanın önlenmesi davası açmış, Mahkemece 23/6/2009 tarihinde davanın reddine karar verilmiştir. Temyiz üzerine Yargıtay 13. Hukuk Dairesinin 15/6/2010 tarihli ilamıyla hüküm onanmış, karar düzeltme talebi de aynı Dairenin 20/1/2011 tarihli ilamıyla reddedilmiştir.

12. Başvurucu, Bakırköy 13. İcra Müdürlüğünün E.2007/4998 sayılı dosyasında,Ankara 10. Sulh Hukuk Mahkemesinin kesinleşen kararına dayalı olarak büfenin iadesi için icra takibi başlatmış; DHMİ, başvurucu aleyhine Bakırköy 5. İcra Hukuk Mahkemesinde şikâyette bulunarak Ankara 10. Sulh Hukuk Mahkemesi kararında kiralananın teslimine dair hüküm bulunmadığını ileri sürmüş ve takibin iptalini talep etmiştir. Mahkemece şikâyetin kabulüne ve takibin iptaline karar verilmiş, kararın temyiz edildiğine dair bir bilgi sunulmamıştır.

13. Başvurucu anılan davalarda yargılamanın makul olmayacak şekilde uzun sürdüğü iddiasıyla 4/7/2011 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) başvurmuştur.

14. Başvurucu 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un kabulü üzerine 5/9/2013 tarihinde Adalet Bakanlığı İnsan Hakları Tazminat Komisyonu Başkanlığına (Komisyon) başvurmuştur.

15. Komisyonca başvurucunun talepleri reddedilmiştir.

16. Başvurucunun Komisyon kararına yaptığı itiraz, Ankara Bölge İdare Mahkemesi 3. Kurulunun 11/12/2013 tarihli kararıyla reddedilmiştir.

17. Anılan ilam başvurucuya 24/1/2014 tarihinde tebliğ edilmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

18. Mahkemenin 23/3/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

19. Başvurucu; 1999 yılında aleyhine açılan alacak ve tahliye davası ile DHMİ aleyhine açtığı tazminat ve el atmanın önlenmesi davalarının on iki yıl sürdüğünü, makul sürede yargılama yapılmadığını, Komisyona yaptığı başvurunun reddedildiğini, DHMİ tarafından aleyhine açılan tahliye davasının Ankara 10. Sulh Hukuk Mahkemesi tarafından reddedildiğini ve hükmün kesinleştiğini; ancak, kararın uygulanmadığını belirterek adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

20. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ç) bendine göre başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir sebebin olmadığı kanaatine varılması hâlinde başvurunun düşmesine karar verilebilir. Bununla birlikte İçtüzük'ün 80. maddesinin (2) numaralı fıkrası gereği Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurunun incelenmesine devam edilebileceği öngörülmüştür.

21. Başvuru tarihinden sonra ölen başvurucunun mirasçılarının makul bir süre içinde başvuruyu devam ettirme yönünde iradelerini Anayasa Mahkemesine bildirmemeleri hâlinde anılan İçtüzük hükümleri uyarınca başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir sebebin olmadığı kanaatine varılabilir (Asya Oktay ve diğerleri, B. No: 2014/3549, 22/3/2017, §§18-21). Somut olayda başvurucu, başvuru tarihinden sonra 19/8/2016 tarihinde ölmüş ancak mirasçıları makul bir süre içinde başvuruya devam etme yönünde iradelerini bildirmemişlerdir. Başvurunun incelenmesine devam etmeyi gerekli kılan ve İçtüzük'ün 80. maddesinin (2) numaralı fıkrasında öngörülen nedenlerden biri de bulunmamaktadır.

22. Açıklanan nedenlerle başvurunun düşmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun DÜŞMESİNE,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına 23/3/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SADUN BAŞBOĞA VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/2609 | Karar tarihi: 23.03.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/2609

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

SADUN BAŞBOĞA VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/2609)

Karar Tarihi: 23/3/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör Yrd. : Ceren Sedef EREN

Başvurucular : 1. Sadun BAŞBOĞA

2. Fato BAŞBOĞA

3. Mehmet Ali BAŞBOĞA

4. Mehmet Nuri BAŞBOĞA

5. Ömer BAŞBOĞA

6. Adduli ÖRNEK

7. Muhbeti BAŞBOĞA

Vekili : Av. Yılmaz FİDAN

8. Davut KANDEMİR

9. Abdulkadir DAMAR

10. Hasan BAŞBOĞA

11. Ramazan KANDEMİR

12. Mehmet Nezir DAMAR

13. Nüsret KANDEMİR

14. Abdulkadir KANDEMİR

Vekili : Av. Özlem DÜNDAR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvurular 28/2/2014 ve 21/11/2014 tarihlerinde yapılmıştır.

3. Başvurular, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvuruların kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. 2014/18331 sayılı bireysel başvuru dosyası konu yönünden hukuki irtibat nedeniyle 2014/2609 sayılı dosya ile birleştirilmiştir.

6. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

7. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

9. Başvurucular Sadun Başboğa, Fato Başboğa, Mehmet Ali Başboğa, Mehmet Nuri Başboğa, Ömer Başboğa, Adduli Örnek ve Muhbeti Başboğa'nın babaları olan murisleri Abdo Başboğa'nın 1970 yılında Kızıltepe Kadastro Mahkemesinde açtığı kadastro tespitine itiraz davasına; başvurucu Davut Kandemir 6/8/1980 tarihinde, başvurucu Hasan Başboğa 22/12/1985 tarihinde, başvurucu Mehmet Nezir Damar 11/5/1983 tarihinde, başvurucu Abdulkadir Damar'ın babası olan murisi Mahmut Damar 11/5/1983 tarihinde, başvurucular Ramazan Kandemir, Nüsret Kandemir ve Abdulkadir Kandemir'in babaları olan Hasan Kandemir, Halef Kandemir ve Ali Kandemir ise 8/7/1981 tarihinde müdahil olmuşlar, söz konusu davada yerel Mahkemece verilen kararlar müteaddit kereler Yargıtayca bozulmuş ve Kızıltepe Kadastro Mahkemesinin kapatılması üzerine Mardin Kadastro Mahkemesine gönderilen dava yerel Mahkeme aşamasında derdest durumdadır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

10. Mahkemenin 23/3/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

11. Başvurucular makul sürede yargılanma haklarının, bir kısım başvurucular ise ayrıca mülkiyet haklarınınihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

1. Başvurucular Ramazan Kandemir, Nüsret Kandemir ve Abdulkadir Kandemir Yönünden

12. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 47. maddesinin (3),48. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları uyarınca

bireysel başvuruda,kamu gücünün neden olduğu iddia edilen ihlale dair olayların tarih sırasına göre özeti yapılmalı, bireysel başvuru kapsamındaki hakların ne şekilde ihlal edildiği; bunun gerekçeleri ve delilleri açıklanmalıdır (Veli Özdemir, B. No: 2013/276, 9/1/2014, §§ 19, 20).

13. Somut olayda başvurucular Ramazan Kandemir, Nüsret Kandemir ve Abdulkadir Kandemir'in babaları Hasan Kandemir, Halef Kandemir ve Ali Kandemir'in 8/7/1981 tarihinde şikâyet konusu davaya müdahale talebinde bulundukları ve taleplerinin Mahkemece kabul edildiği anlaşılmasına rağmen anılan şahısların hâlen hayatta olduğu, dolayısıyla başvurucular Ramazan Kandemir, Nüsret Kandemir ve Abdulkadir Kandemir'in söz konusu şahısların mirasçısı sıfatıyla şikâyet konusu davaya taraf olamayacakları; ayrıca, başvuruya dayanak olarak sunulan belgelerden de anılan başvurucuların şikâyet konusu davaya herhangi bir şekilde taraf olup olmadıklarının teyit edilemediği görüldüğünden, ihlal iddiasına ilişkin delillerini sunma, temel hak ve özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin açıklamalarda bulunma yönündeki yükümlülüklerini yerine getirmeyen başvurucular tarafından ileri sürülen iddiaların kanıtlanamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

14. Açıklanan nedenlerle başvurunun, başvurucular Ramazan Kandemir, Nüsret Kandemir ve Abdulkadir Kandemir yönünden diğer kabul edilebilirlik koşulları bakımından incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

.

2. Diğer Başvurucular Yönünden

15. Diğer başvurucular yönünden açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir nedeni de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

16. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

17. Başvuru konusu davanın açılış tarihi farklı olmakla beraber bir kısım başvurucuların ya da murislerinin; 6/8/1980, 11/5/1983 ve 22/12/1985 tarihlerinde verdikleri müdahale talepli dilekçeleri sonrasında dâhili davacı sıfatıyla yargılamada yer almaya başladıkları anlaşılmaktadır. Bu nedenle söz konusu başvurucular açısından makul süre değerlendirmesinde dikkate alınacak sürenin başlangıç anı, davanın açıldığı tarih değil usulüne uygun olarak müdahale talebinde bulunulan tarihlerdir (İsmail Özkan, B. No: 2012/367, 17/9/2013, § 25).

18. Başvuruya konu dava, bir kısım başvurucuların murislerinden intikalle takip etmekte oldukları bir uyuşmazlık olup bu yönüyle makul süre değerlendirmesi bakımından dikkate alınacak sürenin başlangıç anı, mirasçının yargılamaya katıldığı an değil somut olayda muris açısından değerlendirmeye esas alınan sürenin başlangıç anıdır (Gülseren Gürdal ve

diğerleri, B. No: 2013/1115, 5/12/2013, § 51).

19. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

20. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda başvurucular Sadun Başboğa, Fato Başboğa, Mehmet Ali Başboğa, Mehmet Nuri Başboğa, Ömer Başboğa, Adduli Örnek ve Muhbeti Başboğa yönünden yaklaşık 47 yıl; başvurucu Davut Kandemir yönünden yaklaşık 37 yıl; başvurucu Hasan Başboğa yönünden yaklaşık 32 yıl ve başvurucular Abdulkadir Damar ile Mehmet Nezir Damar yönünden yaklaşık 34 yıllık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

21. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

22. Bir kısım başvurucular uzun süren yargılama nedeniyle taşınmazlarını kullanamadıklarınıbelirterek Anayasa’nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet haklarının da ihlal edildiğini iddia etmişlerse de başvuruculaın makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiği yönünde yukarıda yer verilen tespitler ışığında, mülkiyet haklarının ihlal edildiği yönündeki iddialarının ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

23. 6216 sayılı Kanun’un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

24. Başvurucular, manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

25. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

26. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında şikâyet konusu davadaki taraf sayısı ve bir kısım başvuruculaın murislerinin tüm mirasçılarının sayısı ile söz konusu davada taraf olan murisin doğrudan mirasçısı ya da mirasçısının mirasçısı olma durumları da dikkate alınarak başvurucular Sadun Başboğa, Fato Başboğa, Mehmet Ali Başboğa, Mehmet Nuri Başboğa, Ömer Başboğa, Adduli Örnek ve Muhbeti Başboğa'ya ayrı ayrı net 1.560 TL; başvurucu Abdulkadir Damar'a net 1.750 TL; başvurucular Davut Kandemir, Hasan Başboğa ve Mehmet Nezir Damar'a ise ayrı ayrı net 15.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

27. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucular Sadun Başboğa, Fato Başboğa, Mehmet Ali Başboğa, Mehmet Nuri Başboğa, Ömer Başboğa, Adduli Örnek ve Muhbeti Başboğa'ya müştereken; 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılamagiderinin de başvurucular Davut Kandemir, Abdulkadir Damar, Hasan Başboğa ve Mehmet Nezir Damar'a müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Başvurucular Ramazan Kandemir, Nüsret Kandemir ve Abdulkadir Kandemir yönünden başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Diğer başvurucular yönünden makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Diğer başvurucular yönünden Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucular Sadun Başboğa, Fato Başboğa, Mehmet Ali Başboğa, Mehmet Nuri Başboğa, Ömer Başboğa, Adduli Örnek ve Muhbeti Başboğa'ya ayrı ayrı net 1.560 TL; başvurucu Abdulkadir Damar'a net 1.750 TL; başvurucular Davut Kandemir, Hasan Başboğa ve Mehmet Nezir Damar'a ise ayrı ayrı net 15.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucular Sadun Başboğa, Fato Başboğa, Mehmet Ali Başboğa, Mehmet Nuri Başboğa, Ömer Başboğa, Adduli Örnek ve Muhbeti Başboğa'ya MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE; 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılamagiderinin de başvurucular Davut Kandemir, Abdulkadir Damar, Hasan Başboğa ve Mehmet Nezir Damar'a MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Mardin Kadastro Mahkemesine (E.2013/96) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 23/3/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MUSTAFA SOYÖZEN

B. No: 2014/4810 | Karar tarihi: 23.03.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/4810

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MUSTAFA SOYÖZEN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/4810)

Karar Tarihi: 23/3/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör : Nahit GEZGİN

Başvurucu : Mustafa SOYÖZEN

Vekili : Av. Zeynel GÜVENÇ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, bir yayanın ölümüyle sonuçlanan trafik kazasının etkili soruşturulmaması nedeniyle yaşama hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 7/4/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

Bakanlık görüşünü bildirmiştir.

7. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı süresinde beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

9. Başvurucunun eşi 1970 doğumlu Hülya Soyözen (H.S.) 29/9/2012 tarihinde saat 16.00 sıralarında yolda karşıdan karşıya geçmek isterken bir aracın çarpması sonucu olay yerinde yaşamını yitirmiştir. Kaza yerinde kolluk tarafından aynı tarihli tespit tutanağı düzenlenmiştir. Söz konusu tutanakta, müteveffanın yola aniden çıkıp araçlara ilk geçiş hakkını da vermeyerek kazanın oluşumuna sebebiyet verdiği belirtilmiştir.

10. Eskişehir Cumhuriyet Başsavcılığı (Cumhuriyet Başsavcılığı) tarafından aynı gün olay hakkında resen soruşturma açılmış ve olay yeri incelemesi yapılmıştır.

11. Olay yeri incelemesinin gerçekleştirilmesinden sonra doktor bilirkişi refakatinde müteveffaya ilişkin ölü muayenesi yapılmıştır. Ölü muayene tutanağında, müteveffanın kesin ölüm sebebinin çarpma sonucu gelişen kafa travmasına bağlı doku hasarı ve komplikasyonları olduğu ve sistematik otopsiye gerek bulunmadığı belirtilmiştir.

12. Soruşturmada, kazaya karışan aracın şoförü olan şüpheli E.D. ve kazanın gerçekleştiği anda aynı araçta bulunan tanıklar E.C. ve G.K.nin de ifadeleri alınmıştır.

13. E.D.nin 30/9/2012 tarihinde kolluğa vermiş olduğu ifadenin ilgili bölümü şöyledir:

“Çalıştığım işyerinin aracıyla yemek dağıtımına çıkmıştım. Yanımda şirkette muhasebecilik yapan G.K. ile sevkiyatçı E.C. bulunuyordu. Tahmini olarak 70-80 km ile sol şeritten ilerliyordum. T... kavşağı civarında sağ taraftan bir bayan karşıdan karşıya geçmek için yola fırladı. Ben kornaya bastım ancak bayan hiçbir tarafa bakmadan yoluna devam etti. Ben bayan yoluna devam edince tekrar kornaya bastım ve frene bastım ama duramayarak aracın sağ tarafıyla bayana çarptım. Çarpmanın etkisiyle bayan sağ tarafa düştü. Yanımdakiler araçtan inerek bayanın yanına gittiler ve 112’yi aradılar. Ben olayın şokuyla araçtan inemedim. Daha sonra polisler olay yerine geldi. ... Bayan kontrolsüz bir şekilde ana yola çıktı ve bu nedenle kaza meydana geldi. Kazanın meydana geldiği yere çok yakın yerde üst geçit bulunmaktadır (...)”

14. E.C. ve G.K. ifadelerinde özetle yolun en sol şeridinde ilerlediklerini, aracın süratinin fazla olmadığını, bir kadının sağ taraflarından aniden koşmaya başlayarak yolu geçmeye çalıştığını, E.D.nin bu anda aracın kornasını çaldığını ama kadının durmayarak koşmaya devam etmesi nedeniyle frene bastığı, duramadan kadına çarptığını belirtmişlerdir.

15. E.D. hakkında düzenlenen adli raporda, alkolsüz olduğunun tespit edildiği belirtilmiştir.

16. Başvurucu, olayı gördüğünü ileri sürdüğü üç kişinin ismini vekili aracılığıyla soruşturma makamlarına bildirmiş ve bu kişilerin dinlenilmelerini talep etmiştir. Başvurucu ayrıca şüphelinin kaza sırasında mobil telefonuyla konuşup konuşmadığının tespit edilebilmesi amacıyla görüşme kayıtlarının ilgili kurumlardan getirtilmesini istemiştir.

17. CumhuriyetSavcısı 18/10/2012 tarihinde olay hakkında kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiş ve bu kararı Cumhuriyet Başsavcısının onayına sunmuştur. Karar gerekçesinde; kaza tespit tutanağına göre şüphelinin olayda kusurunun bulunmadığı, müteveffanın, kazanın gerçekleştiği yere 61 metre mesafede bir yaya üst geçidi olduğu

hâlde yola aniden çıkıp E.D.nin aracına ilk geçiş hakkını da vermeyerek kazaya sebebiyet verdiği belirtilmiştir.

18. Söz konusu karar, Cumhuriyet Başsavcı Vekilince kusura ilişkin bilirkişi incelemesi yaptırılmadığı gerekçesiyleCumhuriyet Savcısına iade edilmiştir.

19. Bunun üzerine Cumhuriyet Savcısı tarafından olay yerinde 2/11/2012 tarihinde bilirkişi refakatinde bir keşif yapılmıştır. Bu keşfe başvurucu, vekili ve ismini bildirdiği tanıklar katılmamıştır. Bilirkişi, raporunu 6/11/2012 tarihinde hazırlamıştır. Raporda;olayda şüphelinin bir kusurunun bulunmadığı, kazaya müteveffanın kusurlu davranışlarının sebepolduğu belirtilmiştir.

20. Cumhuriyet Başsavcılığı 9/11/2012 tarihinde olay hakkında kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir. Karar gerekçesinde kazaya müteveffanın sebep olduğu belirtilmiştir.

21. Başvurucu, vekili aracılığıyla bu karara itiraz etmiştir. İtirazında şüphelinin aracını süratli kullandığını, bunun kaza yerine yakın işyerlerinde bulunan kişilerce görüldüğünü, talep ettiği hâlde isimlerini bildirdiği tanıklar dinlenmediği gibi şüphelinin olay sırasında telefonla konuşup konuşmadığının da belirlenmeye çalışılmadığını ileri sürmüştür. Başvurucu ayrıca, kaza yerinde yapılan keşfin günü ve saatinin soruşturma dosyasında vekâletnamesi olduğu hâlde vekiline değil kendisine tebliğ edilmesi nedeniyle bu keşfe katılamadıklarını iddia etmiştir.

22. İtirazı inceleyen Bilecik Ağır Ceza Mahkemesi (Ağır Ceza Mahkemesi), 1/4/2013 tarihli kararıyla, başvurucunun tanıkları dinlenildikten ve kaza öncesi araç kullanırken telefonla görüşme yapıp yapmadığının belirlenmesine yönelik olarak şüphelinin mobil telefonuna ait kayıtlar ilgili operatörden getirtildikten sonra Adli Tıp Kurumu Trafik İhtisas Dairesinden (Trafik İhtisas Dairesi) kusura ilişkin rapor alınarak yeniden bir değerlendirme yapılması gerektiği gerekçesiyle kovuşturmaya yer olmadığı kararının eksik soruşturma nedeniyle kaldırılmasına karar vermiş ve soruşturma dosyasını Cumhuriyet Başsavcılığına iade etmiştir.

23. Ağır Ceza Mahkemesinin bu kararından sonra Cumhuriyet Başsavcılığı, olay yerinde -başvurucunun isimlerini bildirdiği tanıkların hazır bulunacağı- yeni bir keşif yapılmasına karar vermiş; ayrıca şüpheliye ait telefona ilişkin görüşme dökümünün alınması için ilgili kurumlarla yazışmalar gerçekleştirmiştir. Bu yazışmalar sonucunda istenen görüşme tutanakları gönderilmiş ancak şüpheli E.D.nin kaza anında bir görüşme gerçekleştirdiği belirlenememiştir.

24. Cumhuriyet Başsavcılığı, yeni keşif gününü ve saatini başvurucu vekiline bildirmiş ayrıca kolluğa yazı yazarak başvurucunun ismini bildirdiği kişilerin tanık olarak dinlenilmeleri için keşif günü ve saatinde olay yerinde hazır edilmelerinin sağlanmasını istemiştir. Ancak bu kişiler, 3/7/2013 tarihinde gerçekleştirilen keşfe katılmamıştır. Keşifte hazır bulunan başvurucu vekilinin beyanına göre, bu kişiler keşif gününden ve saatinden haberdar olmuş ve kendisine de keşfe katılacaklarını beyan etmişlerdir.

25. Keşfe ilk keşiftekinden farklı bir bilirkişi katılmış ve bu bilirkişi, raporunu 8/7/2013 tarihinde hazırlamıştır. Söz konusu raporda, soruşturmada düzenlenen ilk bilirkişi raporundaki tespitlerden farklı olarak olayda müteveffanın birinci derecede, şüphelinin ise ikinci derecede kusurlu olduğu belirtilmiştir.

26. Bu rapor üzerine Cumhuriyet Başsavcılığı, soruşturma dosyasına sunulan bilirkişi raporları arasındaki kusur durumuna ilişkin çelişkileri gidermek için soruşturma dosyasını Trafik İhtisas Dairesine göndermiş; Daireden, 2/11/2012 ve 3/7/2013 tarihli keşif tutanaklarını ayrıntılı olarak inceleyip dosyaya sunulan bilirkişi raporlarında farklılık bulunması hususunu da değerlendirerek taraflara ait kusur durumlarını ayrıntılarıyla tespit etmesini istemiştir. Daire, 18/11/2013 tarihinde raporunu düzenleyerek Cumhuriyet Başsavcılığına göndermiştir. Bu raporun ilgili bölümleri şöyledir:

" ...

Savcılığınızın 9/9/2013 tarihli istem yazısında belirtilen hususlar dikkate alınarak dosya tümüyle incelenmiştir. Olay mahallinin konumu, çarpma noktasının yeri, şüpheli ve tanık ifadelerinde belirtilen yayanın yolun sağından koşarak kontrolsüzce kaplamaya girdiği yönündeki beyanlar, olay mahallinde yolun yaya geçidine kapatılmak üzere demir bariyerlerle bölünmüş olması, kazanın meydana geldiği yerde söz konusu bariyerin yayalar tarafından kesilmiş olduğu ve şüpheli sürücünün bu durumu öngörebilmesinin mümkün olmadığı, olay mahallinin 61 metre gerisinde yaya üst geçidinin bulunması, ifadelerde sürücünün kaplamaya giren yayayı gördüğünde korna ile uyarıp fren tedbirinde bulunduğu belirtilmekle, çarpma noktasının yeri ve araçtaki hasar durumu da dikkate alındığında şüpheli sürücüye kusur izafe edilen ve 3/7/2013 tarihinde yapılan keşfe binaen hazırlanan 8/7/2013 tarihli bilirkişi raporu, oluşa uygun bulunmamış olup 2/11/2012 tarihinde yapılan keşfe binaen hazırlanan 6/11/2012 tarihli bilirkişi raporuna iştirak edilmiştir.

...

Bu duruma göre;

1)Şüpheli sürücü E...D... idaresindeki kamyonet ile yaya trafiğine kapalı D-200 karayolu üzerinde en sol şeridi takiben seyri sırasında olay mahalline geldiğinde yolun sağından soluna geçmek üzere kontrolsüzce ve koşarak kaplamaya giren müteveffaya çarpması ile karıştığı kazada atfı kabil kusur bulunmamaktadır.

2) Müteveffa yaya Hülya Soyözen, olay mahalline 61 metre mesafede bulunan yaya üst geçidini kullanarak geçişini gerçekleştirmesi gerekirken; nizamlara aykırı olarak yaya geçişi demir bariyerlerle engellenmiş D-200 karayoluna giriş yaptığı, buna rağmen şüpheli sürücü idaresindeki araca ilk geçiş hakkını tanımaması ve korunma tedbiri almaması sonucu kendi ölümüyle neticelenen kazada dikkatsiz, özensiz ve nizamlara aykırı davranışlarından dolayı asli ve tamamen kusurludur.

(...)"

27. Cumhuriyet Başsavcılığı 12/12/2013 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir. Karar gerekçesinin ilgili bölümü şöyledir:

“... böylece toplanan deliller ve alınan bilirkişi ve Adli Tıp Kurumu Trafik İhtisas Dairesi raporlarıyla maktulün kazanın meydana gelmesinde tam kusurlu olduğu belirlenmiş olmakla; kusur yokluğu nedeniyle şüpheli hakkında atılı suç nedeniyle kamu adına kovuşturma yapılmasına yer olmadığına (karar verildi).”

28. Başvurucunun bu karara itirazı, Ağır Ceza Mahkemesinin 14/2/2014 tarihli kararıyla kesin olarak reddedilmiştir.

29. Nihai karar, başvurucu tarafından 10/3/2014 tarihinde öğrenilmiş olup 7/4/2014

tarihinde bireysel başvuruda bulunulmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

30. 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "Taksir" kenar başlıklı 22. maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"(1) Taksirle işlenen fiiller, kanunun açıkça belirttiği hâllerde cezalandırılır.

(2) Taksir, dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla, bir davranışın suçun kanunî tanımında belirtilen neticesi öngörülmeyerek gerçekleştirilmesidir.

(...) ."

31. 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun "Kovuşturmaya yer olmadığına dair karar"kenar başlıklı 172. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Cumhuriyet savcısı, soruşturma evresi sonunda, kamu davasının açılması için yeterli şüphe oluşturacak delil elde edilememesi veya kovuşturma olanağının bulunmaması hâllerinde kovuşturmaya yer olmadığına karar verir. Bu karar, suçtan zarar gören ile önceden ifadesi alınmış veya sorguya çekilmiş şüpheliye bildirilir. Kararda itiraz hakkı, süresi ve mercii gösterilir."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

32. Mahkemenin 23/3/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

33. Başvurucu, eşinin yaşamını yitirmesiyle sonuçlanan olaya ilişkin soruşturmanın yetkili makamlar tarafından olayın aydınlatılması bakımından önem arz eden delillerin toplanmaması, etkili katılımının sağlanmaması ve makul süratte tamamlanmaması nedenleriyleetkili yürütülmediğini belirterek Anayasa'nın 36. ve 40. maddelerinde güvence altına alınan adil yargılanma ve etkili başvuru haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüş ve ihlalin tespiti ile tazminata karar verilmesi taleplerinde bulunmuştur.

34. Bakanlık görüşünde, başvurucunun söz konusu şikâyetlerinin Anayasa'nın 17. ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 2. maddeleri çerçevesinde incelenmesinin doğru olacağı ve bu incelemede Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin (AİHM) ve Anayasa Mahkemesinin konuya ilişkin içtihatlarının yararlı olacağının değerlendirildiği ifade edildikten sonra bireysel başvuruda ileri sürülen şikâyetlerin soruşturma aşamasında da ileri sürülüp soruşturma makamlarınca incelendiği nazara alındığında başvuruda yaşama hakkının ihlal edilmediğinin değerlendirildiği belirtilmiştir.

35. Başvurucu, Bakanlık görüşüne katılmadığını belirtmiştir.

2. Değerlendirme

36. Anayasa'nın "Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı" başlıklı 17. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir."

37. Anayasa'nın "Devletin temel amaç ve görevleri" kenar başlıklı 5. maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

“Devletin temel amaç ve görevleri, … Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır.”

38. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Bu nedenle başvurucunun iddialarının yaşama hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

39. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 46. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, ancak ihlale yol açtığı ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal nedeniyle güncel ve kişisel bir hakkı doğrudan etkilenenlerin bireysel başvuru hakkına sahip oldukları kurala bağlanmıştır. Yaşama hakkının doğal niteliği gereği, yaşamını kaybeden kişi açısından bu hakka yönelik bir başvuru ancak yaşanan ölüm olayı nedeniyle ölen kişinin mağdur olan yakınları tarafından yapılabilecektir (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, B. No: 2012/752, 17/9/2013, § 41).

40. Başvurucu, başvuruya konu olayda yaşamını yitiren müteveffanın eşidir. Bu nedenle başvuru ehliyeti açısından bir eksiklik bulunmamaktadır. Öte yandan başvurunun kabul edilebilirlik bakımından da incelenmesi gerekir.

41. Ceza soruşturmasının etkili olması için diğer şartların yanında soruşturma makamlarının ölüm olayını aydınlatabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek bütün delilleri tespit etmeleri gerekir. Soruşturmada ölüm olayının nedeninin veya sorumlu kişilerin belirlenmesi imkânını zayıflatan bir eksiklik, etkili soruşturma yükümlülüğüne aykırılık oluşturabilir (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, § 57).

42. Diğer taraftan ceza soruşturmasının amacı, yaşama hakkını koruyan hukukun etkili bir şekilde uygulanmasını ve sorumluların hesap vermelerini sağlamak olmakla birlikte bu yükümlülük kesin olarak bir sonuç elde etmeyi değil uygun araçların kullanılmasını gerektirir. Anayasa'nın 17. maddesi, başvuruculara üçüncü kişileri bir suç nedeniyle yargılatma veya cezalandırma hakkı vermediği gibi devlete tüm yargılamaları mahkûmiyetle sonuçlandırma ödevi de yüklemez (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, § 56).

43. Başvuruda Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından olay hakkında resen ve derhâl bir soruşturma açılarak bu soruşturmada kazaya ilişkin sorumluluğun tespit edilebilmesi bakımından olay yerinde inceleme yapıldığı, müteveffanın kesin tıbbi ölüm sebebinin tespit edildiği, kaza yerinde bilirkişi refakatinde iki kez keşif yapılarak Adli Tıp Kurumunun ilgili ihtisas dairesinden kusur durumuna ilişkin ayrıntılı rapor alındığı, bunun yanında başvurucunun iddialarına ilişkin delillerin de toplandığı ve elde edilen tüm delillere göre kazaya müteveffanın sebebiyet verdiği sonucuna ulaşılıp kovuşturmaya yer olmadığına karar verildiği anlaşılmıştır.

44. Bu noktada Anayasa Mahkemesinin doğrudan ilgili soruşturma ve yargılama makamlarının yerine geçecek şekilde delillerin değerlendirmesini kendisinin yapmasının veya yürütülmesi gerekli olan soruşturma işlemlerini belirlemesinin söz konusu olamayacağı belirtilmelidir. Başka bir ifadeyle Anayasa Mahkemesinin görevi, bu makamların maddi olaylara ilişkin yaptıkları değerlendirmenin yerine kendi değerlendirmesini koymak değildir (Hıdır Öztürk ve Dilif Öztürk, B. No: 2013/7832, 21/4/2014, § 58). Bu konuda asıl sorumlu ve

yetkili olanlar ilk elden olayları inceleyen yetkili adli ve idari mercilerdir. Bunun aksine bir usul, ancak Anayasa Mahkemesinin somut olaylara ilişkin elinde bulunan kesin ikna edici nitelikteki bulgulara dayalı olarak benimsenebilir (Cemil Danışman, B. No: 2013/6319, 16/7/2014, § 58).

45. Öte yandan soruşturma makamlarınca olayın sebebinin objektif analizinin yapılması ve soruşturma sonucunda alınan kararın soruşturmada elde edilen tüm bulguların kapsamlı, nesnel ve tarafsız bir değerlendirmesine dayalı olması da gerekmektedir (Cemil Danışman, § 99).

46. Somut olay bu bağlamda incelendiğinde soruşturma makamlarının, başvurucunun iddiasının aksine, olayı aydınlatabilecek ve varsa sorumlulukların belirlenmesini sağlayabilecek bütün delilleri tespit ettikleri, bu konuda soruşturmanın derinliği ve ciddiyeti üzerinde etki gösterecek bir eksikliğin bulunmadığı, ayrıca soruşturmada olayın sebebinin objektif bir değerlendirmesi yapılarak elde edilen delillerin kapsamlı, nesnel ve tarafsız bir analizine dayalı olarak sonuca ulaşıldığı anlaşılmıştır.

47. Bununla birlikte ceza soruşturmasının etkililiğini sağlayacak hususlardan biri de fiilen hesap verilebilirliği sağlamak için soruşturma sürecinin kamu denetimine açık olmasıdır. Ayrıca her olayda ölen kişinin yakınlarının meşru menfaatlerini korumak için bu sürece gerekli olduğu ölçüde katılmaları sağlanmalıdır (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri,§ 58).

48. Soruşturmaların makul bir sürat ve özenle yürütülmesi de gerekir. Bazı durumlarda soruşturmanın ilerlemesine engel olan güçlükler bulunabilir. Ancak böyle bir durumda dahi yetkililerin süratle hareket etmeleri olayın aydınlatılabilmesi, hukukun üstünlüğüne olan inancın korunması ve hukuka aykırı eylemlere müsamaha gösterildiği veya kayıtsız kalındığı görünümü verilmemesi açısından kritik bir öneme sahiptir (Deniz Yazıcı, B. No: 2013/6359, 10/12/2014,§ 96).

49. Başvuruya konu soruşturma 14/2/2014 tarihinde tamamlanmıştır. Bu durumda soruşturma, olayın meydana gelmesinden (29/9/2012) yaklaşık 1 yıl 4 ay 15 gün gibi bir süre sonra tamamlanmış olmaktadır. Bir soruşturmanın makul süratle yapılıp yapılmadığına ilişkin tespit, başvuruya konu olayın kendine özgü koşullarına, soruşturmadaki şüpheli veya sanık sayısına, suçlamaların niteliğine, olayın karmaşıklık derecesine ve soruşturmanın ilerlemesine engel olan unsurlar ya da güçlüklerin bulunup bulunmadığına göre farklılık gösterebilir. Başvuruya konu olayın konusu ve özelliğine göre soruşturmanın ölü muayenesi, olay yeri incelemesi, keşif ve bilirkişi incelemeleri ile iletişim kayıtlarının çıkartılması gibi teknik ve zaman gerektiren bazı araştırmalar yapılmasını gerektirdiği nazara alındığında bu sürenin makul olmadığı söylenemeyecektir.

50. Diğer taraftan soruşturmada; başvurucunun delillerini ileri sürebildiği, verilen kararlara ve soruşturma dosyasına sunulan bilirkişi raporlarına itiraz edebildiği, talepleri doğrultusunda araştırmaların derinleştirildiği, elde edilen delillerden ve delil toplama işlemlerinden haberdar edildiği görülmüştür.

51. Bu itibarla bu yöndeki iddialarının aksine soruşturmanın, başvurucunun menfaatlerinin korunması için gerekli olduğu ölçüde kendisine açık olduğu ve etkili katılımının sağlanmadığının söylenebilmesini mümkün kılan herhangi bir durumun dabulunmadığı sonucuna varılmıştır.

52. Açıklanan nedenlerle başvuruda bir ihlalin bulunmadığının açık olduğu anlaşıldığından başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar

verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Yaşama hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 23/3/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

FİKRET TOPUZ

B. No: 2014/6164 | Karar tarihi: 23.03.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/6164

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

FİKRET TOPUZ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/6164)

Karar Tarihi: 23/3/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör Yrd. : Derya ATAKUL

Başvurucu : Fikret TOPUZ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, aleyhe açılan itirazın iptali davasında yargılamanın uzun sürmesi ve mahkemece delillerin eksik ve hatalı değerlendirilmesi ile "resmî belgede sahtecilik ve dolandırıcılık" suçlarını işledikleri iddiasıyla şüpheliler hakkında yapılan şikâyetin dikkate alınmaması nedenleriyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 6/5/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu aleyhine 6/11/2008 tarihinde itirazın iptali davası açılmıştır. İzmir 2. Asliye Ticaret Mahkemesi 22/1/2009 tarihli kararı ile davanın reddine karar vermiştir. Karar, Yargıtay 19. Hukuk Dairesinin 3/5/2010 tarihli ilamı ile bozulmuştur. Bozma üzerine İzmir 8. Asliye Ticaret Mahkemesinin E.2012/164 sayılı dosyasına kaydedilen davada, Mahkemece taraf vekillerinin bulunduğu 27/2/2013 tarihli duruşmada, gerekçeli kararın tebliğinden itibaren iki hafta içerisinde temyiz yolu açık olmak üzere davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden yapılan incelemede anılan kararın taraflara tebliğ edilmediği tespit edilmiştir.

9. Başvurucu, "resmî belgede sahtecilik ve dolandırıcılık" suçlarını işledikleri iddiasıyla şüpheliler hakkında suç duyurusunda bulunmuştur. Karşıyaka Cumhuriyet Başsavcılığı 7/12/2010 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir. Başvurucunun itirazı üzerine İzmir 6. Ağır Ceza Mahkemesi 12/7/2011 tarihli kararı ile itirazın reddine karar vermiştir. Başvurucunun, ret kararına yönelik olarak kanun yararına bozma yoluna gidilmesi talebiyle yaptığı başvuru ise Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğünce kabul edilmemiş, bu konudaki karar 8/4/2014 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

10. Mahkemenin 23/3/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. İtirazın İptali Davasına İlişkin Şikâyetler Yönünden

1. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

11. Başvurucu 6/11/2008 tarihinde aleyhine açılan itirazın iptali davasında yargılamanın uzun sürdüğünü belirterek makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

14. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

15. Anılan ilkeler doğrultusunda Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda 8 yıl 4 aydır devam eden yargılamanın süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

16. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

2. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

17. Başvurucu 6/11/2008 tarihinde aleyhine açılan itirazın iptali davasında İzmir 8. Asliye Ticaret Mahkemesince delillerin eksik ve hatalı değerlendirilerek hakkaniyete aykırı karar verildiğini belirtmiş, eşitlik ilkesi ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucular tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun anılan şikâyeti adil yargılanma hakkı kapsamında değerlendirilmiştir.

18. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca bireysel başvuru yoluna başvurabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması gerekir (Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt, B. No: 2012/403, 26/3/2013, § 16).

19. Somut olayda başvurucu aleyhine 6/11/2008 tarihinde açılan itirazın iptali davasında İzmir 8. Asliye Ticaret Mahkemesince, taraf vekillerinin bulunduğu 27/2/2013 tarihli duruşmada, gerekçeli kararın tebliğinden itibaren iki hafta içerisinde temyiz yolu açık olmak üzere davanın kısmen kabulüne karar verildiği; UYAP üzerinden yapılan incelemede anılan karar henüz taraflara tebliğ edilmeden, başvurucunun iddialarını ileri sürebileceği temyiz olağan kanun yolunu tüketmeksizin bireysel başvuruda bulunduğu anlaşılmıştır.

20. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Karşıyaka Cumhuriyet Başsavcılığının Kararına İlişkin Şikâyetler Yönünden

21. Başvurucu; "resmî belgede sahtecilik ve dolandırıcılık" suçlarını işledikleri iddiasıyla Karşıyaka Cumhuriyet Başsavcılığına şüpheliler hakkında suç duyurusunda bulunduğunu, Başsavcılıkça şikâyetleri dikkate alınmayarak 7/12/2010 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına karar verildiğini, itiraz üzerine İzmir 6. Ağır Ceza Mahkemesinin 12/7/2011 tarihli kararı ile itirazın reddine karar verdiğini, ret kararına yönelik olarak kanun yararına bozma yoluna gidilmesi talebinin ise Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğünce kabul edilmediğini belirterek adil yargılanma ve etkili başvuru haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucunun anılan şikâyeti adil yargılanma hakkının ihlali iddiası kapsamında değerlendirilmiştir.

22. 6216 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası uyarınca Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başlangıcı 23/9/2012 tarihi olup bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvurular incelenebilir (Zafer Öztürk, B. No: 2012/51, 25/12/2012, § 17).

23. Ceza yargılamasında tüketilmesi gereken son başvuru yolu temyiz olup 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 309. maddesine göre hâkim veya mahkeme tarafından verilen ve istinaf veya temyiz incelemesinden geçmeksizin kesinleşen kararların

Yargıtayca bozulmasını isteme hakkı yalnızca Adalet Bakanlığına tanınmıştır. Dolayısıyla başvurucunun kanun yararına bozma yoluna gidilmesi istemi, sadece anılan mercinin takdirini harekete geçirmeye yöneliktir. Bu kapsamda yapılan taleplerin bireysel başvuru süresi üzerinde herhangi bir etkisi bulunmamaktadır (Menduh Ataç, B. No: 2013/1751, 13/6/2013, §§ 16, 17).

24. Somut olayda, İzmir 6. Ağır Ceza Mahkemesinin 12/7/2011 tarihli ret kararıyla olağan başvuru yolları tüketilmiştir. Bu tarih 23/9/2012 öncesi olduğundan başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin zaman bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

25. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir..."

26. Başvurucu manevi tazminat talebinde bulunmamıştır.

27. Somut olayda aleyhe açılan itirazın iptali davasında başvurucunun makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

28. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. İtirazın iptali davasına yönelik adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Karşıyaka Cumhuriyet Başsavcılığının kararına yönelik adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın zaman bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

E. Kararın bir örneğinin kapatılan İzmir 8. Asliye Ticaret Mahkemesi (E.2012/164, K.2013/99) yerine bakan İzmir 5. Asliye Ticaret Mahkemesine GÖNDERİLMESİNE,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 23/3/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BEKİR YILDIRIM

B. No: 2014/6290 | Karar tarihi: 23.03.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/6290

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

BEKİR YILDIRIM BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/6290)

Karar Tarihi: 23/3/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör : Özgür DUMAN

Başvurucu : Bekir YILDIRIM

Vekili : Av. Mehmet Sadri YILDIRIM

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, tapu ve vergi kaydı bulunmasına ve kazandırıcı zamanaşımı koşullarının da gerçekleşmesine rağmen taşınmazın kadastro sonucu mera olarak tespit edilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 8/5/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüş bildirmemiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

8. Sivas ili Ulaş ilçesine bağlı Karaşar köyünde yapılan kadastro çalışmaları sırasında 147 ada 6 parsel numarasıyla sınırlandırılan 2.122.500,17 m2 yüzölçümlü taşınmaz,8/2/2009 tarihinde mera vasfıyla kamu orta malı olarak tespit edilmiştir. Kadastro tutanağında; tapu ve vergi kaydı bulunmayan taşınmazın kadimden beri ve hâlen köy halkı tarafından mera olarak kullanıldığı belirtilerek 21/6/1987 tarihli ve 3402 sayılı Kadastro Kanunu'nun 16. maddesinin (B) bendine göre tespitin yapıldığı açıklanmıştır.

9. Başvurucu 27/5/2009 tarihinde kadastro sınırlandırma ve tespitine itiraz etmiştir. İtiraz dilekçesinde, bu taşınmazın mera olmadığı ve öncesinde tapu kayıtlarının mevcut olduğu belirtilmiştir. Başvurucu iki adet tapu kaydı ibraz etmiştir. Bu kayıtlardan ilki, Karaşar köyü Kanlı mevkiine ait 14/6/1972 tarihli ve cilt:360, sayfa:46, 30 sıra numaralı tapu kaydıdır. 2.757 m2 yüzölçümlü bu kayda göre tarla niteliğindeki taşınmaz, doğusunda tepe, kuzeyinde dere, batısında Bahtiyar yolu ve güneyinde Şevket Efendi sınırları ile çevrilidir. İkincisi ise aynı köy ve mevkide bulunan yine 14/6/1972 tarihli ve 31 sıra numaralı tapu kaydıdır. 11.947 m2 yüzölçümlü tarla niteliğindeki bu taşınmaz ise doğusunda tepe, kuzeyinde Fevzi Bey, batısında dere ve güneyinde Palabıyık kızı Ayşe taşınmazları ile çevrilidir. Her iki kaydın da maliki olarak başvurucu görünmektedir. Kadastro Komisyonu 1/7/2009 tarihinde başvurucunun itirazını reddetmiştir.

10. Karaşar köyü çalışma alanında yapılan kadastro sınırlandırma ve tespitleri 27/7/2009 ile 25/8/2009 tarihleri arasında 3402 sayılı Kanun'un 11. maddesine göre otuz gün süreyle askı ilanına alınmıştır. Başvurucu, Karaşar Köyü tüzel kişiliği aleyhine 4/8/2009 tarihinde Ulaş Kadastro Mahkemesinde kadastro tespitine itiraz davası açmıştır. Yargılama sırasında Maliye Hazinesi ve Orman Genel Müdürlüğü de davaya dahil edilmiştir.

11. Ulaş Kadastro Mahkemesinin E.2009/95 sayılı dava dosyasında 16/5/2011 tarihinde taşınmazlarda keşif yapılmıştır. Davacı ve vekilinin de katıldığı keşifte mahalli bilirkişiler, kadastro tutanağında imzası bulunan tespit bilirkişileri ve davacı tanıkları dinlenmiştir. Keşfe, kadastro ve ziraat uzmanı teknik bilirkişiler de katılmıştır. Mahalli bilirkişiler ve tespit bilirkişileri ile davacı tanıklarına, meranın, komşu taşınmazların ve davacının dayandığı tapu kayıtlarının sınırları sorulmuştur. Ziraat uzmanı teknik bilirkişinin 13/6/2011 tarihli raporunda, dava konusu taşınmazların devletin tasarrufu altında olması gereken taşınmazlardan olduğu belirtilmiştir. Kadastro uzmanı teknik bilirkişinin raporunda da toprak tevzi komisyonunca düzenlenen mera haritası ile davacının keşif sırasında gösterdiği yerlerin krokide gösterildiği ifade edilmiştir.

12. Ulaş Kadastro Mahkemesinin kapatılarak dosyalarının Sivas Kadastro Mahkemesine (Mahkeme) devredilmesi üzerine yargılamaya bu Mahkemenin E. 2009/92 sayılı dava dosyasında devam olunmuştur. Mahkeme 18/6/2013 tarihinde bu defa orman uzmanı teknik bilirkişi ile birlikte yeniden taşınmazlarda keşif yapmış, bu keşif sırasında bir mahalli bilirkişiyi daha dinlemiştir. Orman uzmanı teknik bilirkişinin 24/6/2013 tarihli raporu ile ek raporunda bu taşınmazın orman sayılan yerlerden olmadığı belirtilmiştir.

13. Mahkeme 9/10/2013 tarihinde davanın reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde; dava konusu taşınmazın toprak tevzi komisyonunca mera olarak belirlenen alanda kaldığı ve

hâlen de mera olarak kullanıldığı belirtilmiştir. Mahkeme, bu taşınmazın mera olduğu yönündeki 16/5/2011 tarihli keşifteki mahalli bilirkişi beyanlarına vurgu yapmıştır. Kararda ayrıca, ziraat ve orman uzmanı bilirkişi raporlarına göre bu taşınmazın mera özelliği taşıdığı ve dört tarafının da kadim mera ile çevrili olduğu açıklanmıştır.

14. Başvurucu kararı temyiz etmiş, Yargıtay 16. Hukuk Dairesinin 8/4/2014 tarihli ilamıyla hükmün onanmasına karar verilmiştir. Onama ilamında, delillerin takdirinde bir isabetsizlik bulunmadığı belirtilmiştir. Daireye göre ayrıca başvurucu, dayandığı tapu kaydının dava konusu taşınmaz bölümlerini kapsadığını kanıtlayamamış, dava konusu taşınmazın ise kadim mera olduğu belirlenmiştir. Onama ilamı başvurucu vekiline 2/6/2014 tarihinde tebliğ edilmiş, başvurucu ise karardan 2/5/2014 tarihinde haberdar olduğunu bildirmiştir.

15. Başvurucu 8/5/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

16. Başvurucu bireysel başvuru tarihinden sonra 16/6/2014 tarihinde karar düzeltme talebinde bulunmuş ancak Dairenin 23/10/2014 tarihli ilamıyla karar düzeltme isteminin reddine karar verilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

17. 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun 705. maddesi şöyledir:

"Taşınmaz mülkiyetinin kazanılması, tescille olur.

Miras, mahkeme kararı, cebrî icra, işgal, kamulaştırma hâlleri ile kanunda öngörülen diğer hâllerde, mülkiyet tescilden önce kazanılır. Ancak, bu hâllerde malikin tasarruf işlemleri yapabilmesi, mülkiyetin tapu kütüğüne tescil edilmiş olmasına bağlıdır."

18. 4721 sayılı Kanun'un 715. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Sahipsiz yerler ile yararı kamuya ait mallar, Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır."

19. 3402 sayılı Kanun'un 14. maddesinin birinci fıkrası ve dördüncü fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Tapuda kayıtlı olmayan ve aynı çalışma alanı içinde bulunan ve toplam yüzölçümü sulu toprakta 40, kuru toprakta 100 dönüme kadar olan (40 ve 100 dönüm dahil) bir veya birden fazla taşınmaz mal, çekişmesiz ve aralıksız en az yirmi yıldan beri malik sıfatıyla zilyetliğini belgelerle veya bilirkişi veyahut tanık beyanlarıyla ispat eden zilyedi adına tespit edilir.

Taşınmaz malın, yukarıdaki fıkranın kapsamı dışında kalan kısmının zilyedi adına tespit edilebilmesi için, birinci fıkra gereğince delillendirilen zilyetliğin ayrıca aşağıdaki belgelerden birine dayandırılması lazımdır.

A) 31/12/1981 tarihine veya daha önceki tarihlere ait vergi kayıtları,

..."

20. 3402 sayılı Kanun'un 16. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Kamunun ortak kullanılmasına veya bir kamu hizmetinin görülmesine ayrılan yerlerle Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan sahipsiz yerlerden:

...

B) Mera, yaylak, kışlak, otlak, harman ve panayır yerleri gibi paralı veya parasız kamunun

yararlanmasına tahsis edildiği veya kamunun kadimden beri yararlandığı belgelerle veya bilirkişi veya tanık beyanı ile ispat edilen orta malı taşınmaz mallar sınırlandırılır, parsel numarası verilerek yüzölçümü hesaplanır ve bu gibi taşınmaz mallar özel siciline yazılır.

Bu sınırlandırma tescil mahiyetinde olmadığı gibi bu suretle belirlenen taşınmaz mallar, özel kanunlarında yazılı hükümler saklı kalmak kaydıyla özel mülkiyete konu teşkil etmezler.

..."

21. 3402 sayılı Kanun'un 18. maddesinin ikinci fıkrası şöyledir:

"Orta malları, hizmet malları, ormanlar ve Devletin hüküm ve tasarrufu altında olup da bir kamu hizmetine tahsis edilen yerler ile kanunları uyarınca Devlete kalan taşınmaz mallar, tapuda kayıtlı olsun olmasın kazandırıcı zamanaşımı yolu ile iktisap edilemez."

22. 3402 sayılı Kanun'un 20. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Tapu kayıtları ile diğer belgelerin kapsadığı yeri tayinde;

A) Kayıt ve belgeler, harita, plan ve krokiye dayanmakta ve bunların yerlerine uygulanması mümkün bulunmakta ise, harita, plan ve krokideki sınırlara itibar olunur.

B) Harita, plan ve krokiye dayanmayan kayıt ve belgelerde belirtilen sınırlar mahalline uygulanabiliyor ve bu sınırlar içinde kalan yer hak sahibi tarafından kullanılıyor ise, kayıt ve belgelerde gösterilen sınırlar esas alınarak tespit yapılır.

C) Harita, plan ve krokiye dayanmayan kayıt ve belgelerde belirtilen sınırlar, değişebilir ve genişletilmeye elverişli nitelikte ise, bunlarda gösterilen miktara itibar olunur. Ancak değişebilir ve genişletilmeye elverişli sınırlardaki taşınmaz malların kayıtları, fizik yapıları ve konumları itibariyle belli bir yeri kapsıyorsa, tespit o sınır esas alınarak yapılır.

..."

23. 25/2/1998 tarihli ve 4342 sayılı Mera Kanunu'nun 3. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Bu Kanunda geçen;

...

d) Mera: Hayvanların otlatılması ve otundan yararlanılması için tahsis edilen veya kadimden beri bu amaçla kullanılan yeri,

...

ifade eder."

24. 4342 sayılı Mera Kanunu'nun 4. maddesinin birinci ve üçüncü fıkraları şöyledir:

"Mera, yaylak ve kışlakların kullanma hakkı bir veya birden çok köy veya belediyeye aittir. Bu yerler Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır.

Mera, yaylak ve kışlaklar; özel mülkiyete geçirilemez, amacı dışında kullanılamaz, zaman aşımı uygulanamaz, sınırları daraltılamaz. Ancak, kullanım hakkı kiralanabilir. Kiralama ilkeleri yönetmelikle belirlenir."

B. Uluslararası Hukuk

25. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihatlarında, mülkiyet hakkının kapsamı konusunda, mevzuat hükümlerinden ve derece mahkemelerinin bunlara ilişkin yorumundan

bağımsız olarak “özerk bir yorum” esas alınmaktadır (Depalle/Fransa [BD], B. No: 34044/02, 29/3/2010 § 62; Anheuser-Busch Inc./Portekiz [BD], B. No: 73049/01, 11/1/2007, § 63; Öneryıldız/Türkiye [BD], B. No: 48939/99, 30/11/2004, § 124; Broniowski/Polonya [BD], B. No: 31443/96, 22/6/2004, § 129).

26. AİHM, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne (Sözleşme) ek (1) Numaralı Protokol'ün 1. maddesinin mülkiyeti elde etme hakkını koruma altına almadığını kabul etmektedir (Slivenko ve diğerleri/Letonya [BD] (kk), B. No: 48321/99, 23/1/2002, § 121; Fener Rum Erkek Lisesi Vakfı/Türkiye, B. No: 34478/97, 9/1/2007, § 52).

27. AİHM, mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasının ancak müdahalenin Sözleşme'ye ek (1) Numaralı Protokol'ün 1. maddesinin anlamı kapsamında bir "mülk" ile ilişkili olması durumunda ileri sürülebileceğini belirtmektedir. Buna göre alacak haklarını da içeren mevcut mülk veya mal varlığı yanında mülkiyet hakkının elde edilebileceği yönündeki en azından bir "meşru beklenti" de mülkiyet hakkı kapsamında değerlendirilebilir (Kopecký/Slovakya [BD], No. 44912/98, 28/9/2004,§ 35; Lihtenştayn Prensi Hans-Adam II/Almanya [BD], B. No: 42527/98, 12/7/2001, § 83. Meşru beklenti kavramının ilk defa geliştirildiği kararlar için bkz. Pine Valley Developments Ltd ve diğerleri/İrlanda, B. No: 12742/87, 29/11/1991, § 51; Stretch/Birleşik Krallık, B. No: 44277/98, 24/6/2003, § 35; Pressos Compañía Naviera S.A. ve diğerleri/Belçika, B. No: 17849/91, 20/11/1995, § 31).

28. Bununla birlikte AİHM içtihatlarına göre temelsiz bir hak kazanma beklentisi veya sadece ulusal hukukta mülkiyet hakkı kapsamında savunulabilir bir iddianın varlığı meşru beklentinin kabulü için yeterli değildir (Kopecký/Slovakya, § 35; Gratzinger ve Gratzingerova/Çek Cumhuriyeti, (kk) [BD]B. No: 39794/98, 10/7/2002, § 69). İç hukukun ne şekilde yorumlanacağına ve uygulanacağına dair bir uyuşmazlık olduğunda ve bu bağlamda başvurucu tarafından ileri sürülen iddiaların ulusal mahkemelerce kesin olarak reddedildiği durumlarda “meşru bir beklentinin” bulunduğu sonucuna varılamaz (Kopecký/Slovakya, §§ 50, 52; Jantner/Slovakya, B. No: 39050/97, 4/3/2003, §§ 29-33).

29. AİHM içtihatlarında sıklıkla -her ne kadar anlaşılabilir olsa da- basit beklenti ile daha somut nitelikte olması ve hukuki bir düzenlemeye ya da iç hukukta yerleşik ve istikrarlı bir yargı kararına dayanması gereken meşru beklenti arasındaki fark vurgulanmaktadır (Kopecký/Slovakya, § 52; Bozcaada Kimisis Teodoku Rum Ortodoks Kilisesi Vakfi/Türkiye (kk), B. No: 22522/03, 9/12/2008).

30. Kazandırıcı zamanaşımı yoluyla mülk edinilmesi bakımından AİHM, mülkiyet hakkının kapsamını belirlerken iç hukuktaki düzenlemeler ile yargısal uygulamaları gözeterek sonuca varmaktadır. Buna göre mera, orman gibi alanların kazandırıcı zamanaşımı yoluyla kazanılamayacağı yönünde Türk hukukunda yer alan düzenlemeler nedeniyle başvuruculara, bu taşınmazların mülkiyetini elde etmelerini sağlayabilecek bir meşru beklentinin doğmasının mümkün bulunmadığı kabul edilmiştir (Sarısoy ve diğerleri/Türkiye (kk), B. No: 21303/07, 14/10/2014, § 35; Kadir Gündüz/Türkiye (kk), B. No: 50253/99, 18/10/2007, Nane ve diğerleri/Türkiye, No. 41192/04, §§ 25-28, 24/11/2009, Bölükbaş ve diğerleri/Türkiye, B. No: 29799/02, 9/2/2010, § 26; Usta/Türkiye (kk), B. No: 32212/11, 27/11/2012, § 44). Öte yandan İpseftel/Türkiye (B. No: 18638/05, 26/5/2015, §§ 48-69) kararında yine iç hukuktakidüzenlemelere işaret edilmiş ve 4721 sayılı Kanun'un 713. maddesindeki kazandırıcı zamanaşımı koşulları gerçekleştikten sonra verilen idari ve yargısal kararlarla mülkiyetin kaybettirilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlaline karar verilmiştir.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

31. Mahkemenin 23/3/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

32. Başvurucu dava konusu taşınmaza ilişkin kadastro öncesine ait tapu ve vergi kayıtlarının mevcut olduğunu, ayrıca bu taşınmazı en az elli yıldır tarım arazisi olarak zilyetliğinde bulundurduğunu ileri sürmektedir. Başvurucu buna rağmen taşınmazın kadastro sırasında mera olarak sınırlandırılarak tespit edildiğini, kadastro tespitine yaptığı itirazın ise kadastro komisyonu ve derece mahkemelerince reddedildiğini belirtmiştir. Başvurucuya göre yargılama sırasında Mahkeme, delilleri yanlış değerlendirmiş ve hatalı bir kararla mülkiyetinde bulunan taşınmazın elinden alınmasına yol açmıştır.

33. Başvurucu sonuç olarak mülkiyet hakkının ihlal edildiğini iddia etmiş; ihlalin tespiti, yeniden yargılama ve 50.000 TL tazminata hükmedilmesi taleplerinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

34. İddianın değerlendirilmesinde dayanak alınacak Anayasa'nın "Mülkiyet hakkı" kenar başlıklı 35. maddesi şöyledir:

"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

35. Anayasa'nın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkı; mevcut mal, mülk ve varlıkları koruyan bir güvencedir. Bir kişinin hâlihazırda sahibi olmadığı bir mülkün mülkiyetini kazanma hakkı, kişinin bu konudaki menfaati ne kadar güçlü olursa olsun Anayasa'yla korunan mülkiyet kavramı içinde değildir. Bu hususun istisnası olarak belli durumlarda bir "ekonomik değer" veya icrası mümkün bir "alacağı" elde etmeye yönelik "meşru bir beklenti" Anayasa'da yer alan mülkiyet hakkı güvencesinden yararlanabilir. Meşru beklenti, makul bir şekilde ortaya konmuş icra edilebilir bir alacağın doğurduğu, ulusal mevzuatta belirli bir kanun hükmüne veya başarılı olma ihtimalinin yüksek olduğunu gösteren yerleşik bir yargı içtihadına dayanan, yeterli somutluğa sahip nitelikteki bir beklentidir. Temelsiz bir hak kazanma beklentisi veya sadece mülkiyet hakkı kapsamında ileri sürülebilir bir iddianın varlığı meşru beklentinin kabulü için yeterli değildir (Kemal Yeler ve Ali Arslan Çelebi, B. No: 2012/636, 15/4/2014, § 36, 37).

36. Meşru beklenti objektif temelden uzak bir beklenti olmayıp bir kanun hükmü, yerleşik bir yargısal içtihat veya ayni menfaatle ilgili hukuki bir işleme dayalı beklentidir (Selçuk Emiroğlu, B. No: 2013/5660, 20/3/2014, § 28). Dolayısıyla Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma kapsamında olan meşru beklentiye dayalı mülkiyet hakkının tespiti mevcut hukuk sisteminde iddia edilen mülkiyet iddiasının tanınmasına bağlı olup bu tanım, mevzuat hükümleri ve yargı kararları ile yapılmaktadır (Üçgen Nakliyat Ticaret Ltd. Şti., B. No: 2013/845, 20/11/2014, § 37). Bu çerçevede mülkiyet hakkının ihlal edildiğinden şikâyet eden bir kimse, önce böyle bir hakkının var olduğunu kanıtlamak zorundadır (Mustafa Ateşoğlu ve diğerleri, B. No: 2013/1178, 5/11/2015, §§ 49-54).

37. Başvurucunun ihlal iddiaları kadastro sonucu mera olarak tespit edilen taşınmazın uyuşmazlık konusu bölümlerinin mülkiyetinin kendisine ait olduğuna ilişkindir. Dolayısıyla

başvurucunun mülkiyet hakkına ilişkin ihlal iddiasının bu taşınmaz bölümlerinin mülkiyetiyle sınırlı olduğu gözetilerek değerlendirme yapılacaktır.

38. Somut olayda başvurucu öncelikle, bu taşınmaz bölümlerinin kadastro öncesinde kendisi adına tapuda kayıtlı olduğunu ileri sürmektedir. Başvurucu bu iddiasını gerek kadastro çalışmaları devam ederken gerekse de kadastro tespitine itiraz davasında dile getirmiştir.

39. Başvurucunun yargılama sırasında ibraz ettiği tapu kayıtlarının resmî bir ölçüme ve plana dayalı olmadığı anlaşılmaktadır. 3402 sayılı Kanun'un 13. maddesinin (A) bendine göre tapuda kayıtlı bir taşınmaz mal, kadastro sırasında kayıt sahibi veya mirasçılarının zilyet bulunması durumunda bu kişi veya kişiler adına tespit edilir. Kaydın uygulanmasında ise aynı Kanun'un 20. maddesindeki esaslar gözetilir. Ancak somut olayda kadastro ekibince düzenlenen kadastro tutanağında bu taşınmazın tapu veya vergi kaydının bulunmadığı belirtilmiş, kadastro komisyonu da başvurucunun aksi yöndeki itirazını reddetmiştir. Başvurucunun açtığı kadastro tespitine itiraz davasında da 16/5/2011 tarihli keşif sırasında bu tapu kayıtları mahalli bilirkişiler ve tespit bilirkişileri ile başvurucunun tanıklarına sorulmak suretiyle keşif yapılan taşınmazlara tatbik edilmeye çalışılmıştır. Yapılan yargılama neticesinde davanın reddine ilişkin olarak verilen kararı onayan Yargıtay 16. Hukuk Dairesinin 8/4/2014 tarihli ilamında, başvurucunun dayandığı tapu kayıtlarının dava konusu taşınmaz bölümlerini kapsadığının kanıtlanamadığı açıklanmıştır.

40. Başvurucu ayrıca, elli yılı aşkın bir süreden beri çekişmesiz, aralıksız ve malik sıfatıyla belirtilen taşınmaz bölümlerini zilyetliğinde bulundurduğunu ifade etmektedir. Başvurucuya göre kazandırıcı zamanaşımı koşulları lehine gerçekleşmiş olup bu nedenle taşınmaz bölümlerinin mülkiyetini elde etmiştir. Ancak başvurucunun bu iddiası da gerek kadastro çalışmaları sırasında ve gerekse de derece mahkemelerinde görülen yargılamada incelenmiş ve yerinde görülmemiştir. Kadastro tutanağında taşınmazın kadimden beri ve hâlen mera olarak kullanıldığı belirtilmiştir. Mahkemeler de uyuşmazlık konusu taşınmazda 16/5/2011 ve 18/6/2013 tarihlerinde keşif yapmış ve kadastro, ziraat ile orman uzmanı teknik bilirkişilere raporlar düzenletmiştir. Başvurucu kendisini avukat ile temsil ettirmiş, yargılama aşamasında bütün delillerini sunabilme olanağı bulmuştur. Mahkeme, tarafların delillerini ilgili hukuk kurallarını da yorumlamak suretiyle değerlendirmiş ve davanın reddi gerektiği sonucuna varmıştır. Mahkeme kararında, taşınmazın toprak tevzi komisyonunca düzenlenen mera haritasında kaldığı yönündeki kadastro uzmanı teknik bilirkişinin raporu ile bu taşınmazın mera olduğu yönündeki ziraat uzmanı teknik bilirkişinin görüşüne değinilmiştir. Mahkeme ayrıca 16/5/2011 tarihli keşifte dinlenen mahalli bilirkişilerin taşınmazın mera olduğu yönündeki beyanlarını dikkate almıştır. Sonuç olarak Mahkeme, taşınmazın mera olduğu ve bu nitelikteki taşınmazlarda özel mülkiyetin kurulamayacağı gerekçesiyle davayı reddetmiş, Yargıtay da taşınmazın kadim mera olduğunun belirlendiğini ifade ederek temyiz edilen hükmü onamıştır.

41. Başvurucu ibraz ettiği vergi kaydının mahkemece uygulanmadığını ve ayrıca taşınmazı uzun süredir zilyetliğinde bulundurduğunu da ileri sürmektedir. Öncelikle vergi kayıtları, 3402 sayılı Kanun'un 14. maddesine göre yalnızca zilyetliği tevsik edici bir mahiyet taşımaktadır. Ayrıca derece mahkemelerince, uyuşmazlık konusu taşınmaz bölümlerinin mera olarak belirlendiği dikkate alınarak 4721 sayılı Kanun'un 715. ve 999. maddelerinin birinci fıkraları, 3402 sayılı Kanun'un 18. maddesinin ikinci fıkrası ile 4342 sayılı Kanun'un 4. maddesinin birinci ve üçüncü fıkraları hükümleri karşısında kazandırıcı zamanaşımı yoluyla zilyetlik koşullarının gerçekleşmediği tespit edilmiştir. Dolayısıyla mülkün belirtilen niteliği gereği kazandırıcı zamanaşımı yoluyla edinilemeyeceği tespit edildiğinden

başvurucunun zilyetliğe ilişkin vergi kayıtları ile zilyetlik süresine ilişkin iddiaları sonuca etkili görülmemiştir.

42. Anayasa Mahkemesinin delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının yorumlanmasına yönelik şikâyetler bakımından görevi ise bireysel başvurunun ikincil doğası gereği sınırlıdır. Derece mahkemeleri önünde hukukun ne şekilde yorumlanacağına ve uygulanacağına dair bir uyuşmazlık olduğunda ve bu bağlamda başvurucu tarafından ileri sürülen iddiaların derece mahkemelerince kesin olarak reddedildiği durumlarda açıkça keyfî olmadığı veya bariz bir takdir hatası içermediği sürece "meşru bir beklentinin" bulunduğu sonucuna varılamaz.

43. Başvuru konusu olayda başvurucu, dayandığı tapu kaydının uyuşmazlık konusu taşınmaza uyduğunu kanıtlayamamıştır. Kadastro Mahkemesi, yapılan yargılama neticesinde bu taşınmazın kadimden beri mera olduğunun tespit edildiği ve bu nedenle özel mülke konu olamayacağından taşınmazın kazandırıcı zamanaşımı yoluyla edinilemeyeceği gerekçesiyle davanın reddine karar vermiştir. Derece mahkemelerinin bu yorumunun; yapılan keşif, uzman bilirkişi raporları ile mahalli bilirkişi ve tanık anlatımlarının birlikte değerlendirilmesi sonucu meraların kazandırıcı zamanaşımı yoluyla kazanılamayacağına ilişkin belirtilen kanun hükümlerine dayandığı anlaşılmaktadır.

44. Bu durumda kadastro tespitleri ile Mahkeme kararına göre uyuşmazlık konusu taşınmaz bölümlerine ilişkin olarak başvurucu adına bir tapu kaydının mevcut olduğu kanıtlanamamıştır. Ayrıca başvurucunun, kadastro çalışmaları ve yapılan yargılama neticesinde, mera olduğu belirlenen bu taşınmazların mülkiyetini kazandırıcı zamanaşımı yoluyla elde etme hakkının da bulunmadığı tespit edilmiştir. Belirtmek gerekir ki, Anayasa'nın 35. maddesi soyut bir temele dayalı olarak mülkiyete erişmeyi ve mülkiyeti edinmeyi değil mülkiyet hakkını güvence altına almaktadır.

45. Sonuç olarak; somut başvuru açısından, yeterli bir hukuki temele dayalı olmadığından başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı kapsamında bir mülkü veya en azından mülkiyeti elde etme yönünde bir meşru beklentisinin bulunmadığı anlaşılmaktadır.

46. Açıklanan nedenlerle başvurunun, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun konu bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 23/3/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

İSKENDER KAYA VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/7674 | Karar tarihi: 23.03.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/7674

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

İSKENDER KAYA VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/7674)

Karar Tarihi: 23/3/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör Yrd. : Ceren Sedef EREN

Başvurucular : 1. İskender KAYA

2. Neytullah KAYA

3. Aydın KAYA

4. Özlem KAYA

5. Ramazan KAYA

6. Aysel BESLENEN

7. Bedia BİLGEN

8. Elif KAYA

9. Fethullah KAYA

10. Fikret KAYA

11. Zehra KAYA

12. Cengiz KAYA

13. Zeynep SAVUCU

14. Nurullah KAYA

15. Semire SAVUCU

16. Tarık KAYA

17. Tayyip KAYA

18. Türkan KAYA

19. Yıldız MEHMETOĞLU

20. Remziye KAYA

21. Sadiye KAYA

22. Gülistan DİREK

23. Mehmet Emin KAYA

24. Mülkiye KAYA

25. Ahmet KAYA

26. Ayhan KAYA

27. Cemile KAYA

28. Lamia KAYA

29. Mehmet Salih KAYA

30. Muzaffer KAYA

31. Nail KAYA

Vekili : Av. Ali AYDEMİR

: 32. Abdurrahman MİİŞOĞLU

Vekili : Av. Salih DEMİRKESEN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvurular 29/5/2014 ve 17/12/2014 tarihlerinde yapılmıştır.

3. Başvurular, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. 2014/19667 sayılı bireysel başvuru dosyası konu yönünden hukuki irtibat nedeniyle 2014/7674 sayılı dosya ile birleştirilmiştir.

6. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

7. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

9. Başvurucular Ramazan Kaya, Abdurrahman Miişoğlu ve Elif Kaya'nın doğrudan kendilerinin; başvurucular Aysel Beslenen, Cemile Kaya, Fethullah Kaya, Gülistan Direk, Nurullah Kaya, Remziye Kaya, Semire Savucu, Tarık Kaya, Zehra Kaya ve Zeynep Savucu'nun babaları olan muris Hüseyin Kaya; başvurucu Ayhan Kaya'nın babası olan muris Dodo Kaya; başvurucular Ahmet Kaya, Fikret Kaya, Lamia Gülşen, Mülkiye Kaya, Nail Kaya, Özlem Kaya, Sadiye Kaya, Tayyip Kaya ve Türkan Kaya'nın babaları olan muris Yusuf Kaya ile başvurucular Aydın Kaya, Bedia Bilgen, İskender Kaya, Mehmet Emin Kaya, Neytullah Kaya ve Yıldız Mehmetoğlu'nun babaları olan muris Mehmet Kaya'nın 12/12/1979 tarihinde müdahil oldukları Derik Kadastro Mahkemesinde görülen 6/2/1978 tarihli kadastro tespitine itiraz davasında yerel Mahkemece verilen kararlar müteaddit kereler Yargıtayca bozulmuş ve son bozmadan sonra anılan dava, yerel Mahkeme aşamasında derdest durumdadır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

10. Mahkemenin 23/3/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

11. Başvurucular, uzun süren yargılama nedeniyle makul sürede yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

1. Başvurucu Ramazan Kaya Yönünden

12. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası şu şekildedir:

"Bireysel başvuruların incelenmesinde, bu Kanun ve İçtüzükte hüküm bulunmayan hâllerde ilgili usul kanunlarının bireysel başvurunun niteliğine uygun hükümleri uygulanır."

13. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 84. maddesinin (1) numaralı fıkrası şu şekildedir:

"Bireysel başvuruların incelenmesinde, kararların infazında Kanun ve İçtüzükte hüküm bulunmayan hâllerde ilgili usul kanunlarının bireysel başvurunun niteliğine uygun hükümleri uygulanır."

14. Başvuruculaın bireysel başvuru tarihinden sonra vefat etmeleri hâlinde uygulanacak usule dair 6216 sayılı Kanun ve İçtüzük'te bir hüküm bulunmamaktadır. Dolayısıyla yukarıda yer verilen hükümler uyarınca başvuruculaın başvuru tarihinden sonra vefat etmeleri hâlinde uygulanacak usule dair ilgili usul kanunlarında bireysel başvurunun niteliğine uygun düşen hükümlerin varlığı araştırılmalıdır.

15. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun "Dava sırasında taraflardan birinin ölümü" kenar başlıklı 55. maddesinin (1) numaralı fıkrası şu şekildedir:

"Taraflardan birinin ölümü hâlinde, mirasçılar mirası kabul veya reddetmemişse, bu hususta kanunla belirlenen süreler geçinceye kadar dava ertelenir. Bununla beraber hâkim, gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde, talep üzerine davayı takip için kayyım atanmasına karar verebilir."

16. 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 606. maddesi şu şekildedir:

" Miras, üç ay içinde reddolunabilir.

Bu süre, yasal mirasçılar için mirasçı olduklarını daha sonra öğrendikleri ispat edilmedikçe mirasbırakanın ölümünü öğrendikleri; vasiyetname ile atanmış mirasçılar için mirasbırakanın tasarrufunun kendilerine resmen bildirildiği tarihten işlemeye başlar."

17. 4721 sayılı Kanun'un 607. maddesi şu şekildedir:

" Koruma önlemi olarak terekenin yazımı hâlinde mirası ret süresi, yasal ve atanmış mirasçılar için yazım işleminin sona erdiğinin sulh hâkimi tarafından kendilerine bildirilmesiyle başlar."

18. Uygulamada hukuk yargılamalarında, taraflardan birinin ölümü halinde dava sonunda verilecek hükmün olumlu veya olumsuz bir şekilde mirasçıların haklarını etkilemesi nedeniyle davaya mirasçılar tarafından devam edilebileceğinin kabul edildiği hallerde, mahkemelerce mirasçılara usulüne uygun olarak tebligat yapılarak mirası reddetmeyen mirasçıların mecburi dava arkadaşı olarak davada yer almalarının sağlandığı görülmektedir (Yargıtay 21. Hukuk Dairesi E. 2015/20127, K. 2015/21189, 26/11/2015).

19. Asli görevi Anayasa'yı yorumlamak, böylece Anayasa'da yer alan temel hak ve özgürlüklerin kapsam ve sınırlarını belirlemek olan Anayasa Mahkemesinin (Mahkeme) bireysel başvuru yolunda başvurucuların başvuru tarihinden sonra vefat etmeleri hâlinde yukarıda yer verilen usulü benimseyerek4721 sayılı Kanun'unanılan hükümlerindeki tarihleri tespit etme ve buna göre mirası reddetmeyen mirasçıların başvuruya devam etmelerini sağlama yükümlülüğünü üstlenmesinin, Mahkemenin asli görevini yerine getirmesi önünde engel teşkil edecek ve böylelikle Mahkemeyi temel işlevinden uzaklaştırabilecek olması nedeniyle bireysel başvurunun niteliğine uygun düşmediği görülmektedir.

20. İçtüzük'ün 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ç) bendine göre başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir sebebin olmadığı kanaatine varılması hâlinde başvurunun düşmesine karar verilebilir. Bununla birlikte İçtüzük'ün 80. maddesinin (2) numaralı fıkrası gereği Anayasa'nın uygulanması, yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurunun incelenmesine devam edilebileceği öngörülmüştür.

21. Yukarıda yer verilen açıklamalar doğrultusunda Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâller gibi başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir sebebin olmadığı kanaatine varıldığı durumlarda, başvurucuların vefat etmesi hâlinde başvuruya devam edilmesinin sağlanması yönünden öncelikli yükümlülüğün başvuruya devam etme hakları olan şahıslarda bulunduğu kabul edilmelidir. Somut olayda, başvurucu Ramazan Kaya'nın başvuru tarihinden sonra 21/7/2015 tarihinde vefat ettiği tespit edilmiştir. Anılan tarihten itibaren makul bir süre içinde başvuruya mirasçı olarak devam edilmek istendiğine dair bir talepte bulunulmadığı gibi başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan başka herhangi bir nedenin varlığından da söz edilemeyeceği anlaşılmaktadır.

22. Açıklanan nedenlerle başvurucu Ramazan Kaya yönünden başvurunun düşmesine karar verilmesi gerekir.

2. Başvurucular Cengiz Kaya, Mehmet Salih Kaya ve Muzaffer Kaya Yönünden

23. 6216 sayılı Kanun’un 47. maddesinin (3),48. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları uyarınca bireysel başvuruda,kamu gücünün neden olduğu iddia edilen ihlale dair olayların tarih sırasına göre özeti yapılmalı; bireysel başvuru kapsamındaki hakların ne şekilde ihlal edildiği, bunun gerekçeleri ve delilleri açıklanmalıdır (Veli Özdemir, B. No: 2013/276, 9/1/2014, §§ 19, 20).

24.Somut olayda başvurucular Cengiz Kaya ve Mehmet Salih Kaya'nın, başvuru formunda iddia edilenin aksine şikâyet konusu davada yerel Mahkeme tarafından verilen son gerekçeli kararda müdahil sıfatıyla taraf olarak yer almadıkları, ayrıca başvuruya dayanak olarak sunulan belgelerden de anılan başvurucuların söz konusu davada taraf sıfatları bulunduğunun teyit edilemediği, dolayısıyla ihlal iddiasına ilişkin delillerini sunma ve temel hak ve özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin açıklamalarda bulunma yönündeki yükümlülüklerini yerine getirmeyen başvurucular tarafından ileri sürülen iddiaların kanıtlanamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

25. Başvurucu Muzaffer Kaya'nın ise vefat eden başvurucu Ramazan Kaya'nın oğlu olduğu, başvuru tarihi itibarıyla babası olan muris Ramazan Kaya hayatta olduğundan şikâyet konusu davada mirasçı olarak taraf sıfatı bulunmasının mümkün olmadığı, başvuruya dayanak olarak sunulan belgelerden de yerel Mahkemede derdest olan şikâyet konusu davayaherhangi bir şekilde taraf olduğunun teyit edilemediği, dolayısıyla ihlal iddiasına ilişkin delillerini sunma ve temel hak ve özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin açıklamalarda bulunma yönündeki yükümlülüğünü yerine getirmeyen başvurucu Muzaffer Kaya tarafından ileri sürülen iddiaların da kanıtlanamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

26. Açıklanan nedenlerle başvurunun başvurucular Cengiz Kaya, Mehmet Salih Kaya ve Muzaffer Kaya yönünden diğer kabul edilebilirlik koşulları bakımından incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

3. Diğer Başvurucular Yönünden

27. Diğer başvurucular yönünden açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir nedeni de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

28. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

29. Başvuru konusu davanın açılış tarihi farklı olmakla beraber bir kısım başvurucu ve diğer başvurucular murislerinin 12/12/1979 tarihinde verdikleri müdahale talepli dilekçe sonrasında dâhili davacı sıfatıyla yargılamada yer almaya başladıkları anlaşılmaktadır. Bu nedenle başvurucular açısından makul süre değerlendirmesinde dikkate alınacak sürenin başlangıç anı, davanın açıldığı tarih değil usulüne uygun olarak müdahale talebinde bulunulan 12/12/1979'dur (İsmail Özkan, B. No: 2012/367, 17/9/2013, § 25).

30. Başvuruya konu dava, bir kısım başvurucu murisinden intikalle takip etmekte oldukları bir uyuşmazlık olup bu yönüyle makul süre değerlendirmesi bakımından dikkate alınacak sürenin başlangıç anı, mirasçının yargılamaya katıldığı an değil somut olayda muris açısından değerlendirmeye esas alınan sürenin başlangıç anıdır (Gülseren Gürdal ve diğerleri, B. No: 2013/1115, 5/12/2013, § 51).

31. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

32. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 37 yıllık yargılamanın süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

33. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

34. Başvurucular, uzun süren yargılama nedeniyle taşınmazlarını kullanamadıklarınıbelirterek Anayasa’nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet haklarının da ihlal edildiğini iddia etmişlerse de başvuruculaın makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiği yönünde yukarıda yer verilen tespitler ışığında mülkiyet haklarının ihlal edildiği yönündeki iddialarının ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

35. 6216 sayılı Kanun’un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

36. Başvurucular, manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

37. Somut olayda, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

38. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında -şikâyet konusu davadaki taraf sayısı ve bir kısım başvurucular murislerinin tüm mirasçılarının sayısı ile mirasçılarınsöz konusu davada taraf olan murisin doğrudan mirasçısı ya da mirasçısının mirasçısı olma durumları da dikkate alındığında- başvurucular Elif Kaya ve Abdurrahman Miişoğlu'na ayrı ayrı net 11.000 TL; başvurucular Aysel Beslenen, Cemile Kaya, Fethullah Kaya, Gülistan Direk, Nurullah Kaya, Remziye Kaya, Semire Savucu, Tarık Kaya, Zehra Kaya ve Zeynep Savucu'ya ayrı ayrı net 570 TL; başvurucular Ahmet Kaya, Fikret Kaya, Lamia Gülşen, Mülkiye Kaya, Nail Kaya, Özlem Kaya, Sadiye Kaya, Tayyip Kaya, Türkan Kaya, Aydın Kaya, Bedia Bilgen, İskender Kaya, Mehmet Emin Kaya, Neytullah Kaya ve Yıldız Mehmetoğlu'naayrı ayrı net 1.000 TL; başvurucu Ayhan Kaya'ya ise net 650 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

39. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucu Abdurrahman Miişoğlu'na münferiden; başvurucular Elif Kaya, Aysel Beslenen, Cemile Kaya, Fethullah Kaya, Gülistan Direk, Nurullah Kaya, Remziye Kaya, Semire Savucu, Tarık Kaya, Zehra Kaya, Zeynep

Savuru Ahmet Kaya, Fikret Kaya, Lamia Gülşen, Mülkiye Kaya, Nail Kaya, Özlem Kaya, Sadiye Kaya, Tayyip Kaya, Türkan Kaya, Aydın Kaya, Bedia Bilgen, İskender Kaya, Mehmet Emin Kaya, Neytullah Kaya, Yıldız Mehmetoğlu ve Ayhan Kaya'ya ise müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Başvurucu Ramazan Kaya yönünden başvurunun DÜŞMESİNE,

2. Başvurucular Cengiz Kaya, Mehmet Salih Kaya ve Muzaffer Kaya yönünden başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Diğer başvurucular yönünden makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Diğer başvurucular yönünden Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucular Elif Kaya ve Abdurrahman Miişoğlu'na ayrı ayrı net 11.000 TL; başvurucular Aysel Beslenen, Cemile Kaya, Fethullah Kaya, Gülistan Direk, Nurullah Kaya, Remziye Kaya, Semire Savucu, Tarık Kaya, Zehra Kaya ve Zeynep Savucu'ya ayrı ayrı net 570 TL; başvurucular Ahmet Kaya, Fikret Kaya, Lamia Gülşen, Mülkiye Kaya, Nail Kaya, Özlem Kaya, Sadiye Kaya, Tayyip Kaya, Türkan Kaya, Aydın Kaya, Bedia Bilgen, İskender Kaya, Mehmet Emin Kaya, Neytullah Kaya ve Yıldız Mehmetoğlu'naayrı ayrı net 1.000 TL; başvurucu Ayhan Kaya'ya ise net 650 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucu Abdurrahman Miişoğlu'na MÜNFERİDEN ÖDENMESİNE; başvurucular Elif Kaya, Aysel Beslenen, Cemile Kaya, Fethullah Kaya, Gülistan Direk, Nurullah Kaya, Remziye Kaya, Semire Savucu, Tarık Kaya, Zehra Kaya, Zeynep Savuru Ahmet Kaya, Fikret Kaya, Lamia Gülşen, Mülkiye Kaya, Nail Kaya, Özlem Kaya, Sadiye Kaya, Tayyip Kaya, Türkan Kaya, Aydın Kaya, Bedia Bilgen, İskender Kaya, Mehmet Emin Kaya, Neytullah Kaya, Yıldız Mehmetoğlu ve Ayhan Kaya'ya ise MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Derik Kadastro Mahkemesine (E.2016/15) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 23/3/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ORHAN ALTUNSOY

B. No: 2014/13558 | Karar tarihi: 23.03.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/13558

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ORHAN ALTUNSOY BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/13558)

Karar Tarihi: 23/3/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör Yrd. : Gökçe GÜLTEKİN

Başvurucu : Orhan ALTUNSOY

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, gerekçeli karar hakkının ve makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 11/8/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucunun çalıştığı işyeri 24/11/2005 tarihinde aranmış, Niğde Cumhuriyet Başsavcılığının 21/12/2005 tarihli iddianamesi ile 11/4/1928 tarihli ve 1219 sayılı Tababet ve Şuabatı San’atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun'a muhalefet suçundan başvurucu hakkında kamu davası açılmıştır.

9. Başvurucu, Niğde 1. Asliye Ceza Mahkemesinin 1/2/2007 tarihli kararı ile atılı suçu işlediği gerekçesiyle 2 yıl 6 ay hapis ve 833 TL adli para cezaları ile cezalandırılmıştır.

10. Temyiz üzerine Yargıtay 7. Ceza Dairesi 25/11/2010 tarihli kararı ile "... Hükümden sonra 8/2/2008 gün ve 26781 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 5728 sayılı Yasa'nın 40. maddesi ile; 5181 sayılı Yasa ile değişik 1219 sayılı Yasa'nın ek 7. maddesi değiştirilmiş olup, anılan düzenleme karşısında 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 7. maddesi uyarınca lehe olan yasanın belirlenip sonucuna göre sanığın hukuki durumunun takdir ve değerlendirilmesinde zorunluluk bulunması" gerekçesiyle mahkeme kararının bozulmasına karar vermiştir.

11. Bozma sonrası yapılan yargılamada Niğde 1. Asliye Ceza Mahkemesi, 19/4/2011 tarihli kararıyla başvurucunun 2 yıl 6 ay hapis ve 500 TL adli para cezaları ile cezalandırılmasına karar vermiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...

Mahallinde suçun unsurlarının tespiti yönünden keşif yapılmış ve bilirkişinin raporunu dosyaya ibraz ettiği görülmüştür. Bilirkişinin raporunda; sanığın işyerinde ele geçirilen malzemelerin diş hekimliği faaliyetine ilişkin malzemeler olduğubelirtilmiştir.

Tüm dosya içeriğinden; sanık Orhan Altunsoy un 'Diş Protez Teknisyenliği Meslek' belgesi olup ilimiz Esenbey mahallesinde 'Kırıkhan Diş Protez Diş doktoru' adlı işyerinde Niğde Sulh Ceza Mahkemesinin 2005/893 d.iş sayılı kararına istinaden yapılan aramada 24/11/2005tarihli tutanakta belirtildiği üzere işyerinde sorumlu hekim olmadığı halde münhasıran diş hekimlerinin kullanması gereken araç ve gereçleri iş yerinde bulundurduğu anlaşılmış olup her ne kadar sanık bulunan eşyaların ve işyerinin doktor H.A.'ya ait olduğunu, olaydan sonra emniyette alınan ifadesinde ise, işyerinin kendisine ait olduğunu işyerinde zaptedilen eşyaların ise diş doktoru V.D.'ye ait olduğunu beyan etmiş olması ve çelişkili beyanları karşısındas anığın suçtan kurtulmaya yönelik savunmasına itibar edilmemi şolup, sanığın cezalandırılmasına karar verilmesi gerektiği, sanığa 1219 sayılı Yasa'nın 5728 sayılı Yasa ile değişik 41. maddesinin uygulanması ihtimaline istinaden ek savunma hakkı tanındığı, eski madde ile kıyaslandığında içerdikleri ceza miktarı itibari ile yeni maddenin sanığın lehine olduğu kanaatine varılarak aşağıdaki şekilde hüküm tesis edilmiştir."

12. Anılan karar, başvurucu tarafından temyiz edilmiş ve Yargıtay 7. Ceza Dairesi, 23/6/2014 tarihinde kararın düzeltilerek onanmasına karar vermiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

13. Mahkemenin 23/3/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

14. Başvurucu; mahkeme kararının yeterli gerekçe ihtiva etmediğini, lehine delillerin

değerlendirilmediğini belirterekadil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

15. Anayasa’nın 36. ve 141. maddeleri gereği mahkemelerin her türlü kararının gerekçeli olması gerekir. Ancak bu hak, yargılamada ileri sürülen tüm iddialara ayrıntılı şekilde yanıt verilmesi gerektiği şeklinde anlaşılamaz (Mehmet Yavuz, B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51). Ancak ileri sürülen iddialardan biri kabul edildiğinde davanın sonucuna etkili olması hâlinde mahkeme bu hususa belirli ve açık bir yanıt vermek zorunda olabilir(Yasemin Ekşi, B. No: 2013/5486, 4/12/2013, § 56).

16. Somut olayda, yapılan yargılama sonunda tarafların davanın sonucuna etkili olabilecek tüm iddia ve savunmaları ile dosya kapsamının dikkate alındığı; verilen kararda, hükme ulaşılması için yeterli gerekçe bulunduğu (bkz. § 11) görüldüğünden gerekçeli karar hakkına yönelik bir ihlal olmadığının açık olduğu anlaşılmaktadır.

17. Açıklanan nedenlerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

18. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

19. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir nedeni de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

20. Ceza yargılamasının süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak bir kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirildiği veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi birtakım tedbirlerin uygulandığı tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak ise suç isnadına ilişkin nihai kararın verildiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (B.E., B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 34).

21. Ceza yargılamasının süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (B.E., § 29).

22. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 8 yıl 7 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

23. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

24. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için

yapılması gerekenlere hükmedilir…”

25. Başvurucu, manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

26. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

27. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 9.600 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

28. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 9.600 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Niğde 1. Asliye Ceza Mahkemesine (E.2011/77, K.2011/245) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 23/3/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

KOCAMAN BALIKÇILIK İHR. İTH. TİC. LTD. ŞTİ. VE ÖZ CALLUT TAR. PET. SU ÜR. İTH. İHR. SAN. TİC. LTD. ŞTİ.

B. No: 2014/13827 | Karar tarihi: 23.03.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/13827

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

KOCAMAN BALIKÇILIK İHR. İTH. TİC. LTD. ŞTİ. VE ÖZ CALLUT TAR. PET. SU ÜR. İTH. İHR. SAN. TİC. LTD. ŞTİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/13827)

Karar Tarihi: 23/3/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör : Ayhan KILIÇ

Başvurucular : 1. KOCAMAN BALIKÇILIK İHR. İTH. TİC. LTD. ŞTİ.

2. ÖZ CALLUT TAR. PET. SU ÜR. İTH. İHR. SAN. TİC. LTD. ŞTİ

Vekili : Av. Duriye Serpil PARLAK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, su ürünleri tesisi olarak işletilmek üzere satın alınan taşınmazın 1. derece arkeolojik sit alanı olarak tescil ve ilan edilmesi sebebiyle alış amacına uygun işletilmesi imkânının ortadan kalkması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 19/8/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, bu aşamada başvuru hakkında bir görüş bildirilmeyeceğini ifade etmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

A. Başvuru Konusu Uyuşmazlığın Arka Planı

7. Başvurucu Kocaman Balıkçılık İhracat İthalat Ticaret Limited Şirketi (Kocaman Balıkçılık Ltd. Şti.) tarafından Konya ili Hüyük ilçesi Budak köyü Bayat mevkiinde kain 1639 parsel numaralı taşınmaz, 17/2/2006 tarihinde satın alınmıştır. Anılan taşınmaz, başka şirketler tarafından 1996 yılından itibaren yetkili makamlardan gerekli izinler alınmak suretiyle su ürünleri tesisi olarak işletilmiştir. Sözü edilen şirketlerce bu amaçla taşınmaz üzerinde yapı inşa edilmiştir.

8. Kocaman Balıkçılık ile diğer başvurucu Öz Callut Tarım Petrol ve Su Ürünleri Sanayi Ticaret Limited Şirketi (Öz Callut Ltd. Şti.) arasında aktedilen 6/3/2006 tarihli sözleşmeyle anılan taşınmaz, su ürünleri tesisi olarak işletilmek üzere Öz Callut Ltd. Şti.'ye on yıllığına kiralanmıştır.

9. Öz Callut Ltd. Şti. tarafından 26/4/2006 tarihli belgeyle Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığından işletme izni alınmış, Sanayi ve Ticaret Bakanlığından 13/6/2006 tarihli sanayi sicil belgesi temin edilmiş, 15/6/2006 tarihinde Meram Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi (MEDAŞ) ile elektrik satış sözleşmesi akdedilmiştir. Ayrıca Karayolları Genel Müdürlüğü tarafından 3/11/2009 tarihli geçiş yolu ön izin belgesi düzenlenmiştir. Öte yandan, Konya İl Çevre ve Orman Müdürlüğünce, söz konusu tesis için "Çevresel Etki Değerlendirmesi"nin (ÇED) gerekli olmadığı yolunda işlem tesis edilmiştir.

10. Tüm bu işlemlerin tamamlanmasından sonra Kocaman Balıkçılık Ltd. Şti. tarafından 1/2/2010 tarihinde mevzi imar planı yapılması talebiyle Konya İl Özel İdaresine (İl Özel İdaresi) başvurulmuştur. İl Özel İdaresince görüş istenmesi üzerine Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından (Koruma Bölge Kurulu) gerekli incelemeler yapıldıktan sonra 31/5/2010 tarihli kararla taşınmazın bulunduğu alanı da içeren Konya ili Hüyük ilçesi Budak köyü Bayat mevkiinde yer alan Bayat Hüyüğü, 1. derece arkeolojik sit alanı olarak tescil ve ilan edilmiştir. Anılan kararda ayrıca "1. Derece Arkeolojik Sit Alanı içerisinde kalan 1639 nolu parselde [Kocaman Balıkçılıka ait taşınmaz] ruhsatsız yapıldığı anlaşılan yapı hakkında İl Özel İdaresince ilgili mevzuat doğrultusunda işlem yapılmasına" karar verildiği belirtilmiştir.

11. Koruma Bölge Kurulunca 31/5/2010 tarihli kararla geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartları belirlenmiştir. Anılan kararda taşınmaz üzerinde hiçbir şekilde yapılaşmaya izin verilmeyeceği ifade edilmiştir.

12. İl Özel İdaresince, Koruma Bölge Kurulu kararından sonra inşaat ruhsatı taleplerinin gerçekleştirilemediği hususu 26/7/2010 tarihli yazıyla anılan şirkete bildirilmiştir.

B. Koruma Bölge Kurulu Kararına Karşı Açılan İptal Davası

13. Başvurucular, 20/7/2010 tarihinde Koruma Bölge Kurulunun 31/5/2010 tarihli kararının iptali istemiyle Kültür ve Turizm Bakanlığı aleyhine Konya 2. İdare Mahkemesinde

(Mahkeme) dava açmışlardır.

14. Mahkemece 17/3/2011 tarihinde mahallinde bilirkişilerle birlikte keşif yapılmıştır. İkisi Arkeoloji Mühendisliği Bölümü, biri de Arkeoloji Bölümü öğretim üyesi olan üç akademisyenden oluşan bilirkişi heyetince düzenlenen ve 8/4/2011 tarihinde Mahkemeye sunulan raporda, bölgenin 1. derece arkeolojik sit alanı olarak kalmasının gerektiği görüşü ifade edilmiştir.

15. Mahkemece 8/6/2011 tarihli kararla bilirkişi raporundaki görüşe istinaden dava reddedilmiştir. Mahkemece, işlemin "1. Derece Arkeolojik Sit Alanı içerisinde kalan 1639 nolu parselde [Kocaman Balıkçılıka ait taşınmaz] ruhsatsız yapıldığı anlaşılan yapı hakkında İl Özel İdaresince ilgili mevzuat doğrultusunda işlem yapılmasına" ilişkin kısmı yönünden bir değerlendirme yapılmamıştır.

16. Karar, Danıştay Ondördüncü Dairesinin (Daire) 26/3/2013 tarihli ilamıyla onanmış, karar düzeltme istemi de aynı Dairenin 12/6/2014 tarihli ilamıyla reddedilmiştir.

17. Nihai karar 21/7/2014 tarihinde başvuruculara tebliğ edilmiştir.

18. Başvurucular 19/8/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuşlardır.

IV. İLGİLİ HUKUK

19. 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 2. maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

" 1. İdari dava türleri şunlardır:

...

b) İdari eylem ve işlemlerden dolayı kişisel hakları doğrudan muhtel olanlar tarafından açılan tam yargı davaları,

..."

20. 1/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun 3. maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"(1) (Değişik: 14/7/2004 – 5226/1 md.)"Kültür varlıkları"; tarih öncesi ve tarihi devirlere ait bilim, kültür, din ve güzel sanatlarla ilgili bulunan veya tarih öncesi ya da tarihi devirlerde sosyal yaşama konu olmuş bilimsel ve kültürel açıdan özgün değer taşıyan yer üstünde, yer altında veya su altındaki bütün taşınır ve taşınmaz varlıklardır."

21. 2863 sayılı Kanun'un 6. maddesi şöyledir:

"Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları şunlardır:

...

c) Sit alanı içinde bulunan taşınmaz kültür varlıkları,

...

Kaya mezarlıkları, yazılı, resimli ve kabartmalı kayalar, resimli mağaralar, höyükler, tümülüsler, ören yerleri, akropol ve nekropoller; kale, hisar, burç, sur, tarihi kışla, tabya ve isihkamlar ile bunlarda bulunan sabit silahlar; harabeler, kervansaraylar, han, hamam ve medreseler; kümbet, türbe ve kitabeler, köprüler, su kemerleri, su yolları, sarnıç ve kuyular; tarihi yol kalıntıları, mesafe taşları, eski sınırları belirten delikli taşlar, dikili taşlar;

sunaklar, tersaneler, rıhtımlar; tarihi saraylar, köşkler, evler, yalılar ve konaklar; camiler, mescitler, musallalar, namazgahlar; çeşme ve sebiller; imarethane, darphane, şifahane, muvakkithane, simkeşhane, tekke ve zaviyeler; mezarlıklar, hazireler, arastalar, bedestenler, kapalı çarşılar, sandukalar, steller, sinagoklar, bazilikalar, kiliseler, manastırlar; külliyeler, eski anıt ve duvar kalıntıları; freskler, kabartmalar, mozaikler, peri bacaları ve benzeri taşınmazlar; taşınmaz kültür varlığı örneklerindendir.

..."

22. 2863 sayılı Kanun'un 7. maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"(Değişik birinci fıkra : 26/5/2004-5177/26 md.) Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının ve doğal sit alanlarının tespiti, Kültür ve Turizm Bakanlığının koordinatörlüğünde ilgili ve faaliyetleri etkilenen kurum ve kuruluşların görüşü alınarak yapılır.

Yapılacak tespitlerde, kültür ve tabiat varlıklarının tarih, sanat, bölge ve diğer özellikleri dikkate alınır. Devletin imkanları gözönünde tutularak, örnek durumda olan ve ait olduğu devrin özelliklerini yansıtan yeteri kadar eser, korunması gerekli kültür varlığı olarak belirlenir.

Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile ilgili yapılan tespitler koruma bölge kurulu kararı ile tescil olunur."

23. 2863 sayılı Kanun'un 17. maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"...

b) Koruma amaçlı imar plânlarıyla kesin yapılanma yasağı getirilen sit alanlarında bulunan gerçek ve özel hukuk tüzel kişilerinin mülkiyetindeki taşınmazlar malikin başvurusu üzerine, belediye ve il özel idaresine ait taşınmazlarla takas edilebilir."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

24. Mahkemenin 23/3/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Taşınmazın Sit Alanı Olarak Tescil Edilmesi Yönünden

1. Başvurucu Kocaman Balıkçılık Ltd. Şti.'nin İddiaları

25. Başvurucu, 1996 yılından beri su ürünleri tesisi olarak işletilen taşınmazın 150.000 TL bedel ödenerek satın alındığını ve o tarihte tapu sicilinde herhangi bir şerh ve sınırlamanın bulunmadığını belirtmiştir. Taşınmazın 3. derece arkeolojik sit alanı olarak tespitinin daha uygun olacağını savunan başvurucu, 1. derece arkeolojik sit alanı olarak ilan edilmesi sebebiyle su ürünleri tesisi olarak işletilme imkânının ortadan kaldırıldığını ve bu nedenle mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucu, taşınmazın bedelinin tazminat olarak ödenmesini talep etmiştir.

2. Değerlendirme

26. Taşınmazın 1. derece arkeolojik sit alanı olarak tespit ve ilan edilmesi sonucu aynına yönelik olarak ortaya çıkan müdahaleler, yalnızca taşınmaz malikinin menfaatlerini etkiler. Kiracının, taşınmazın 1. derece arkeolojik sit alanı ilan edilmesi nedeniyle kira sözleşmesinin doğurduğu işletme hakkıyla sınırlı olarak menfaatlerinin etkilenmesi söz konusu olabilir. Ancak kiracının, taşınmazın aynına ilişkin bir menfaatinin zedelenmesi

mümkün değildir. Taşınmazın bedeline temas eden her türlü iddia taşınmazın aynına ilişkin olup bunların kiracı tarafından öne sürülmesine imkan bulunmamaktadır. Bu nedenle taşınmazın bedeline ilişkin olan bu iddianın sadece Kocaman Balıkçılık Ltd. Şti. yönünden incelenmesi uygun bulunmuştur. Kaldı ki başvuru dilekçesinde de kiracı Öz Callut Ltd. Şti. yönünden sadece bir sonraki başlıkta incelenen, taşınmazın işletilme imkânının ortadan kalkmasına yönelik iddialarda bulunulduğu görülmüştür.

27. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrasında bireysel başvuruda bulunulmadan önce ihlal iddiasının dayanağı olan işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş olan idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının tüketilmiş olması gerektiği belirtilmiştir. Anayasa Mahkemesi kararlarında kanun yollarının tüketilmesi koşuluna ilişkin temel ilkeler ortaya konulmuştur (Necati Gündüz ve Recep Gündüz, B. No: 2012/1027, 12/2/2013, §§ 19, 20; Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 26; Bayram Gök, B. No: 2012/946, 26/3/2013, §§ 16-20; Fatma Yıldırım, B. No: 2014/6577, 16/2/2017, § 39).

28. Anayasa'nın "Mülkiyet hakkı" kenar başlıklı 35. maddesi şöyledir:

"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

29. Anayasa'nın 35. maddesinde güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı kişiye başkasının hakkına zarar vermemek ve yasaların koyduğu sınırlamalara uymak koşuluyla, sahibi olduğu şeyi dilediği gibi kullanma, semerelerinden yararlanma ve tasarruf etme olanağı veren bir haktır (Mehmet Akdoğan ve Diğerleri, B. No: 2013/817, 19/12/2013, §§ 28, 32). Dolayısıyla malikin, mülkünü kullanma, semerelerinden yararlanma ve mülkü üzerinde tasarruf etme yetkilerinden herhangi birinin sınırlanması, mülkiyet hakkına müdahale teşkil eder.

30. Olayda başvurucunun taşınmazı 1. derece arkeolojik sit alanı ilan edilmekle taşınmaz 2863 sayılı Kanunda ve ilgili ikincil mevzuatta öngörülen kısıtlamalara tâbi hâle gelmiştir. Ayrıca taşınmazın dahil bulunduğu alanın 1. derece arkeolojik sit olarak tespiti nedeniyle taşınmazda kesin inşaat yasağı geçerli olmuştur. Taşınmazın üzerinde tasarrufta bulunma yetkisinin bu şekilde sınırlandırılmasının mülkiyet hakkına müdahale teşkil ettiği değerlendirilmiştir. Taşınmazın 1. derece arkeolojik sit alanı olarak ilan edilmesiyle malikin taşınmaz üzerindeki mülkiyet hakkı sona ermediğinden müdahalenin mülkten yoksun bırakma olarak görülmesi mümkün görülmemiştir. Tasarruf yetkisinin kısıtlanmasıyla sınırlı sonuç doğuran müdahalenin, mülkiyetin kontrolü kapsamında incelenmesi uygun bulunmuştur.

31. Anayasa’nın 35. maddesinde herkesin mülkiyet hakkına sahip olduğu, bu hakkın ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabileceği, mülkiyet hakkının kullanılmasının toplum yararına aykırı olamayacağı hükme bağlanmıştır. Ayrıca Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca mülkiyet hakkı, demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olmaksızın Anayasa'nın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir.

32. Somut olayda, Koruma Bölge Kurulunun, başvurucunun mülkiyet hakkına müdahale teşkil eden 31/5/2010 tarihli kararı, 2863 sayılı Kanun'un 7. maddesi ve ilgili diğer

hükümlerine dayanmaktadır. Dolayısıyla müdahalenin kanuni dayanağının bulunduğu kanaatine varılmaktadır.

33. Anayasa'nın 63. maddesinde devletin, tarih, kültür ve tabiat varlıklarının ve değerlerinin korunmasını sağlama ve bu amaçla destekleyici ve teşvik edici tedbirleri alma ödevi düzenlenmiş, bu kapsamda özel mülkiyet konusu olan varlık ve değerlere getirilecek sınırlamaların, bu nedenle hak sahiplerine yapılacak yardımların ve tanınacak muafiyetlerin kanunda düzenleneceği hüküm altına alınmıştır. Bu hükme göre, tarih, kültür ve tabiat varlıklarının ve değerlerinin korunmasına yönelik her türlü tedbiri almak devletin temel ödevlerindendir.

34. 2863 sayılı Kanun'un 6. ve 7. maddeleri kapsamında kültür ve tabiat varlığı niteliği bulunduğu tespit edilen bir taşınmazın tescil edilmesi suretiyle korunması ve aslına uygun olarak muhafazası insanlık tarihinin, milli kültürün ve kültürel mirasın korunarak gelecek nesillere aktarılması bakımından son derece önemli olup bu kapsamda gerçekleşen müdahalenin kamu yararı amacı taşıdığı kabul edilmelidir (Ahmet Bölge, B. No: 2014/13133, 28/9/2016, § 56).

35. Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasında dikkate alınacak ölçütlerden biri olan ölçülülük ilkesi, bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir. Öngörülen tedbirin, maliki olağandışı ve aşırı bir yük altına sokması durumunda müdahalenin orantılı ve dolayısıyla ölçülü olduğundan söz edilemez (Mehmet Akdoğan ve diğerleri, § 38).

36. Anayasa Mahkemesi daha önceki kararlarında taşınmazların sit alanı olarak tescil ve ilan edilmek suretiyle maliklerin tasarruf yetkilerinin sınırlandırılması biçiminde gerçekleşen müdahalenin ölçülü olup olmadığını, 2863 sayılı Kanun'da malik lehine getirilen imkanları bir bütün olarak değerlendirmek suretiyle incelemiştir (Ahmet Bölge, § 57-65; Nagihan Beken, B. No: 2014/9998, K. 12/7/2016, § 41-53).

37. Anayasa Mahkemesi, 2863 sayılı Kanun'un mülkiyetin kullanımına sınırlandırma getiren maddeleri ile korunması gereken kültür varlığı maliklerine yardım ve kolaylıklar sağlanmasına ilişkin hükümlere yer verildiğini, malikin taşınmaz üzerindeki mülkiyet hakkının devam ettiğini, ilgili mevzuata uygun hareket edildiği sürece 2863 sayılı Kanun'un maliklere tanıdığı hak, muafiyet ve kolaylıklardan yararlanılabileceği gibi 2863 sayılı Kanun hükümlerine aykırı olmamak kaydıyla mülkiyet hakkının tanıdığı tüm yetkilerin de kullanılabileceğini, ayrıca yapılan müdahaleye karşı yetkili makamlar önünde etkin bir biçimde itiraz edebilme olanağının malike tanındığını dikkate alarak müdahalenin ortaya çıkardığı durumun, malikin mülkiyet hakkının korunması ile kamusal menfaatin gerekleri arasında sağlanması gereken dengeyi bozmadığı ve malik açısından meşru sayılamayacak ferdî ve aşırı nitelikte bir yük oluşturmadığı sonucuna varmıştır (Ahmet Bölge, § 64; Nagihan Beken, § 52). Bakılan başvuruda Anayasa Mahkemesinin anılan içtihadından ayrılmayı gerektirecek bir neden bulunmamaktadır.

38. Başvurucu, taşınmazın arkeolojik sit özelliğinin 1. derece yerine 3. derece olarak tespit edilmesi durumunda taşınmazın kesin inşaat yasağına tabi olmayacağını, dolayısıyla bunun tercih edilmesinin daha uygun olacağını ileri sürmüştür. Taşınmazın kültür varlığının korunma bakımından kaçıncı derecede sit alanı olarak tespit edileceğinin ve kültür varlığının korunması amacının, taşınmazın 1. derece arkeolojik sit olarak tescilini gerekli kılıp kılmadığının değerlendirilmesi öncelikli olarak ilgili kamu makamlarının yetkisindedir.

Kültür varlıklarının etkili ve verimli bir şekilde korunması yetkili idarelerin sorumluluğunda olup bu hizmetin en iyi biçimde yürütülebilmesi için ne tür tedbirlerin alınması gerektiği hakkında sorumlu ve yetkili otoriteler daha isabetli karar verebilecek konumdadırlar. Bu nedenle hangi aracın seçileceğinin belirlenmesi hususunda idarelerin belli ölçüde takdir yetkisi bulunmaktadır. Ne var ki seçilen aracın gerekliliğine ilişkin olarak idarelerin haiz bulunduğu takdir yetkisi sınırsız değildir. Tercih edilen aracın, müdahaleyi, ulaşılmak istenen amaca nazaran bariz bir biçimde ağırlaştırması durumunda Anayasa Mahkemesince, müdahalenin gerekli olmadığı sonucuna ulaşılması mümkündür. Ancak Anayasa Mahkemesinin bu kapsamda yapacağı denetim seçilen aracın isabet derecesine yönelik olmayıp hak ve özgürlükler üzerinde oluşturduğu müdahalenin ağırlığına dönüktür.

39. Başvurucunun, bu iddiasını Mahkemede de öne sürdüğü görülmektedir. Mahkemece, ikisi Arkeoloji Mühendisliği Bölümü, biri de Arkeoloji Bölümü öğretim üyesi olan üç akademisyenden oluşan bilirkişi heyetiyle birlikte mahallinde keşif yapılmıştır. Keşif sonrasında düzenlenen raporda, bölgenin 1. derece arkeolojik sit alanı olarak kalmasının gerektiği görüşü ifade edilmiştir. Alanında uzman olan üç akademisyen bilirkişinin vardığı kanaatin aksi sonuca ulaşmayı haklı kılacak herhangi bir bilgi ve belge sunulmamıştır. Dolayısıyla taşınmazın kesin inşaat yasağının uygulandığı 1. derece arkeolojik sit alanı olarak tescil edilmesinin, müdahaleyi bariz bir biçimde ağırlaştırmadığı sonucuna ulaşılmaktadır.

40. Malik lehine getirilen ve Anayasa Mahkemesince ölçülülüğün sağlanması bakımından elverişli araçlar olduğu değerlendirilen imkânlar (bkz. § 37), birer başvuru yolu olup bunlardan fiilen yararlanılmaksızın bireysel başvuruda bulunulması durumunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle başvurunun kabul edilemez olduğuna karar verilebilir.

41. Başvuru konusu olayda başvurucu, hiçbir sınırlama veya takyidat bulunmaksızın satın aldığını belirttiği taşınmazın 1. derece arkeolojik sit alanı olarak tescil ve ilan edilmesi sebebiyle taşınmazı su ürünleri tesisi olarak işletme imkanının ortadan kalkmasından şikâyet etmektedir.

42. Anayasa Mahkemesi daha önce, 1. derece doğal sit alanı olarak tescil edilen taşınmaz üzerindeki tasarruf yetkisinin kısıtlandığı iddiasıyla yapılan bir bireysel başvuruda 2863 sayılı Kanun'un 17. maddesinin (b) bendini incelemiştir (S. S. Okumuşlar Konut Yapı Kooperatifi, B. No: 2014/5326, 28/9/2016). Anayasa Mahkemesi, anılan bentle, "sit" alanı ilan edilen ve koruma amaçlı imar planında kesin inşaat yasağı getirilen taşınmazlardan, üzerinde "korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlığı" bulunmayanların, malikin başvurusu üzerine, belediye ve il özel idaresine ait taşınmazlarla takas imkânının getirildiğini tespit etmiştir (S. S. Okumuşlar Konut Yapı Kooperatifi, § 54-56). Anayasa Mahkemesi ayrıca Danıştay kararlarından yola çıkarak 2863 sayılı Kanun'un 17. maddesinin (b) bendinde öngörülen takas imkanının, taşınmazın 1. derece doğal sit alanı olarak tescil edilmesi suretiyle mülkiyet hakkına yapılan müdahalelerde etkili ve sonuç alınması mümkün olan telafi edici bir yol olduğu sonucuna ulaşmıştır (S. S. Okumuşlar Konut Yapı Kooperatifi, § 57-62).

43. Somut olaydaki taşınmaz, Anayasa Mahkemesinin değinilen kararına konu olaydaki taşınmazdan farklı olarak doğal sit değil, arkeolojik sit olarak tescil edilmiş ise de 2863 sayılı Kanun'da getirilen takas imkânı bakımından her iki sit türü yönünden bir ayrım yapılmadığından anılan içtihadın bu başvuruda da geçerli olduğu sonucuna varılmaktadır. İhtilaf konusu taşınmaz üzerinde kültür varlığı bulunduğuna dair dosyada bir bilgi ve belge

yer almadığından 2863 sayılı Kanun'un 17. maddesinin (b) bendinde düzenlenen takas imkânının olaydaki taşınmaz yönünden uygulanacağı anlaşılmaktadır.

44. Bu durumda, taşınmazın 1. derece arkeolojik sit alanı olarak tescil edilmesinden kaynaklanan müdahalenin sonuçlarının giderilmesi bakımından elverişli bir yol olduğu değerlendirilen takas imkânından yararlanmak amacıyla etkili ve sonuç alınması mümkün idari ve yargısal yollara başvurulmadan bireysel başvuru konusu yapıldığı anlaşıldığından başvuru yollarının usulünce tüketildiği söylenemez.

45. Açıklanan nedenlerle, başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Ticari Faaliyette Bulunma İmkanının Ortadan Kalktığı İddiası Yönünden

1. Başvuruculaların İddiaları

46. Başvurucular, 1996 yılından beri yetkili kurum ve kuruluşlardan gerekli izinler alınarak su ürünleri tesisi olarak işletilen taşınmazın aynı amaçla işletilmek üzere satın alındığını ve bu durumun lehlerine kazanılmış hak teşkil ettiğini ifade etmişlerdir. Tesisteki makine ve sair aksamın değişimi için 353.000 TL masraf yaptıklarını ileri süren başvurucular, taşınmazın sit alanı ilan edilmesi suretiyle taşınmazı işletme ve ticari faaliyette bulunma imkânlarının ortadan kaldırıldığını öne sürmüşlerdir. Başvurucular, taşınmaz üzerinde yeni inşaat yapılmasının yasaklanmasıyla yetinilebilecek iken "1. Derece Arkeolojik Sit Alanı içerisinde kalan 1639 nolu parselde [Kocaman Balıkçılık Ltd. Şti.'ye ait taşınmaz] ruhsatsız yapıldığı anlaşılan yapı hakkında İl Özel İdaresince ilgili mevzuat doğrultusunda işlem yapılmasına" yolunda karar alınmak suretiyle kazanılmış haklarının zedelendiğini belirtmişlerdir. Başvurucular, kiracı Öz Callut Ltd. Şti.'nin de bu şikâyet yönünden menfaatlerinin etkilendiğini ileri sürmüşlerdir.

2. Değerlendirme

47. Anayasa'nın 35. maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır (AYM, E.2015/39, K.2015/62, 1/7/2015, § 20). Bu bağlamda, mülk olarak değerlendirilmesi gerektiğinde kuşku bulunmayan menkul ve gayrimenkul mallar ile bunların üzerinde tesis edilen sınırlı ayni haklar ve fikri hakların yanı sıra, icrası kabil olan her türlü alacak da mülkiyet hakkının kapsamına dahildir (Mahmut Duran ve diğerleri, B. No: 2014/11441, 1/2/2017, § 60).

48. Anayasa'nın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkı, mevcut mal, mülk ve varlıkları koruyan bir güvencedir. Bir kişinin hâlihazırda sahibi olmadığı bir mülkün mülkiyetini kazanma hakkı, kişinin bu konudaki menfaati ne kadar güçlü olursa olsun Anayasa'yla korunan mülkiyet kavramı içinde değildir. Bu hususun istisnası olarak belli durumlarda bir "ekonomik değer" veya icrası mümkün bir "alacağı" elde etmeye yönelik "meşru bir beklenti" Anayasa'da yer alan mülkiyet hakkı güvencesinden yararlanabilir. Meşru beklenti, makul bir şekilde ortaya konmuş icra edilebilir bir alacağın doğurduğu, ulusal mevzuatta belirli bir kanun hükmüne veya başarılı olma ihtimalinin yüksek olduğunu gösteren yerleşik bir yargı içtihadına dayanan, yeterli somutluğa sahip nitelikteki bir beklentidir. Temelsiz bir hak kazanma beklentisi veya sadece mülkiyet hakkı kapsamında ileri sürülebilir bir iddianın varlığı meşru beklentinin kabulü için yeterli değildir (Kemal Yeler ve Ali Arslan Çelebi, B. No: 2012/636, 15/4/2014, § 36,37).

49. Anayasa'nın 35. maddesi kapsamındaki hakkının ihlal edildiğini ileri süren başvurucular, öncelikle "mülk"ün varlığını kanıtlamak zorundadır. Bu nedenle öncelikle başvurucunun, Anayasa'nın 35. maddesi uyarınca korunmayı gerektiren mülkiyete ilişkin bir menfaate sahip olup olmadığı noktasındaki hukuki durumunun değerlendirilmesi gerekir (İhsan Vurucuoğlu, B. No: 2013/539, 16/5/2013, §§ 30, 31).

50. Su ürünleri tesisi işletme hakkına sahip olmanın, işletme sahibi yönünden ekonomik bir değer ifade ettiği açıktır (çalışma ruhsatlarının mülk teşkil ettiğine ilişkin bkz. Ak Demirtaş Madencilik Nakliyat Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti., B. No: 2014/1989, 15/6/2016, § 35). Kişi yönünden ekonomik değer ifade eden işletme hakkının mülkiyet hakkı kapsamında değerlendirilmesi gerektiği hususunda tereddüt bulunmamaktadır. Bununla birlikte, olayda başvurucular su ürünleri tesisi işletmek için gereken prosedürü tamamlayarak lazım gelen ruhsatı alamadıklarından mevcut bir işletme hakkının varlığından söz edilemez.

51. Somut olayda, ihtilaf konusu taşınmaz başka şirketler tarafından 1996 yılından itibaren yetkili makamlardan gerekli izinler alınmak suretiyle su ürünleri tesisi olarak işletilmiştir. Kocaman Balıkçılık Ltd. Şti. tarafından da ihtilaf konusu taşınmaz, su ürünleri işletmesi olarak satın alınmış ve Öz Callut Ltd. Şti.'ye on yıllığına kiralanmıştır. Öz Callut Ltd. Şti. tarafından Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığından işletme izni alınmış, Sanayi ve Ticaret Bakanlığından sanayi sicil belgesi temin edilmiş, MEDAŞ ile elektrik satış sözleşmesi akdedilmiş, Karayolları Genel Müdürlüğünden geçiş yolu ön izin belgesi alınmış ve Konya İl Çevre ve Orman Müdürlüğünden de söz konusu tesis için "Çevresel Etki Değerlendirmesi"nin (ÇED) gerekli olmadığı yolunda karar aldırılmıştır. Ancak Koruma Bölge Kurulunun 31/5/2010 tarihli kararı nedeniyle işletme iznine dair işlemlerin sonuçlandırılması akim kalmıştır.

52. Taşınmazın geçmişte su ürünleri tesisi olarak işletilmiş olduğu ve yetkili makamlar tarafından başvuruculara da bu yoldaki girişimlerine olumlu cevaplar verilerek taleplerinin büyük ölçüde yerine getirildiği gözetildiğinde, başvuruculara, anılan yerin su ürünleri tesisi olarak işletileceği, bu hususta kendilerine gereken izinlerin verileceği yolunda meşru bir beklentilerinin bulunduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

53. Koruma Bölge Kurulunun 31/5/2010 tarihli kararı nedeniyle anılan taşınmazın su ürünleri tesisi olarak işletilmesi olanağı ortadan kalkmış olup bunun mülkiyet hakkına müdahale teşkil ettiği açıktır.

54. Ancak 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca, ihlale neden olduğu ileri sürülen ruhsat verilmeme işlemi için kanunda öngörülmüş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir.

55. 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 2. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendi gereğince, idari eylem ve işlemlerden doğan zararların tazmini amacıyla idare aleyhine tam yargı davası açılması mümkündür.

56. Olayda başvuruculara, mülkiyet haklarına müdahale teşkil eden Koruma Bölge Kurulunun 31/5/2010 tarihli kararına karşı sadece iptal davası açtıkları, buna karşılık işlem dolayısıyla oluştuğu öne sürülen zararın tazminine yönelik tam yargı davası açmadıkları görülmektedir. İdari işleme karşı açılan davanın reddedilmiş olması, söz konusu idari işlemden doğan zararın tazmini istemiyle açılan davanın da olumsuz sonuçlanacağı anlamına gelmemektedir. Aksine, Türk idare hukukuna göre işlem hukuka uygun olsa bile işlemden doğan zararların idarece karşılanması gerektiği durumlar söz konusu

olabilmektedir (Recep Tarhan ve Afife Tarhan, B. No: 2014/1546, 2/2/20176, § 28-39). Dolayısıyla açılacak tam yargı davasının sonuçsuz kalacağı söylenemez.

57. Açıklanan nedenlerle taşınmazın su ürünleri tesisi olarak işletilme imkânının ortadan kalkması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasının yetkili derece mahkemeleri önünde tanınan başvuru yolları tüketilmeden bireysel başvuru konusu yapıldığı anlaşıldığından başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemiş olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Başvurucuların Diğer İddiaları

58. Başvurucular, taşınmaz üzerinde yeni inşaat yapılmasının yasaklanmasıyla yetinilebilecek iken "1. Derece Arkeolojik Sit Alanı içerisinde kalan 1639 nolu parselde [Kocaman Balıkçılık Ltd. Şti.'ye ait taşınmaz] ruhsatsız yapıldığı anlaşılan yapı hakkında İl Özel İdaresince ilgili mevzuat doğrultusunda işlem yapılmasına" yolunda karar alınmak suretiyle kazanılmış haklarının zedelendiğini belirtmişlerdir. Koruma Bölge Kurulunun kararının bu kısmı tavsiye niteliğinde olup ruhsatsız olduğu belirtilen yapıya ilişkin işlem tesis etme yetkisi İl Özel İdaresine aittir. Somut olayda İl Özel İdaresinin bu yönde karar aldığı yolunda dosyaya herhangi bir bilgi ve belge eklenmemiştir. Dolayısıyla bu iddianın incelenmesine gerek görülmemiştir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Başvurucuların diğer iddialarının incelenmesine GEREK OLMADIĞINA,

C. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA 23/3/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BARIŞ YASLAN

B. No: 2014/14830 | Karar tarihi: 23.03.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/14830

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

BARIŞ YASLAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/14830)

Karar Tarihi: 23/3/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör : Mehmet Sadık YAMLI

Başvurucu : Barış YASLAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, naklen atama işleminin iptali istemiyle açılan davada verilen iptal kararının gereği gibi uygulanmaması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 11/9/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve ekleri ile Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden başvuruya konu yargılama dosyasına ilişkin tespit edilen olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu, Telekomünikasyon İletişim Başkanlığında Teknik İşletme Daire Başkanı olarak görev yapmakta iken bu görevden alınarak iletişim uzmanı olarak atanmıştır.

8. Başvurucunun, anılan işlemin iptali ve yürütmenin durdurulması istemi ile açtığı davada, Ankara 4. İdare Mahkemesinin 13/3/2014 tarihli ve E.2014/328 sayılı kararıyla, başvurucunun atanmasına ilişkin işlemin hukuka aykırı olduğu ve uygulanması hâlinde telafisi güç zararlar doğuracağı gerekçesiyle, 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 27. maddesi gereğince yürütmenin durdurulmasına karar verilmiştir.

9. İdarenin karara karşı yapmış olduğu itiraz, Ankara Bölge İdare Mahkemesinin 26/3/2014 tarihli ve Y.D. İtiraz 2014/1614 sayılı kararıyla reddedilmiştir.

10. Ankara 4. İdare Mahkemesi 29/5/2014 tarihli ve E.2014/328, K.2014/853 sayılı kararıyla dava konusu işlemi iptal etmiştir.

11. Anılan iptal kararı üzerine idare, 22/8/2014 tarihli işlem ile 6/3/2014 tarihli ve 28933 mükerrer sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren, 21/2/2014 tarihli ve 6526 sayılı Kanun'un 18. maddesi ile değiştirilen 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 28. maddesi gereği Teknik İşletme Daire Başkanı kadrosunun dolu olduğu gerekçesiyle daire başkanlığı kadrosuna ilişkin mali ve sosyal haklarını ödeyerek başvurucuyu tekrar iletişim uzmanı olarak atamıştır.

12. Başvurucu 11/9/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

13. Bireysel başvuru yapıldıktan sonra Danıştay Beşinci Dairesinin 21/12/2015 tarihli ve E.2014/6570, K.2015/10698 sayılı kararıyla dava konusu atama işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle Ankara 4. İdare Mahkemesinin anılan iptal kararı bozulmuştur.

14. Ankara 4. İdare Mahkemesi 26/5/2016 tarihli ve E.2016/2118, K.2016/1739 sayılı kararıyla bozmaya uymuş ve atama işleminin iptali istemiyle açılan davanın reddine karar vermiştir.

15. Başvurucu anılan kararı temyiz etmiş ise de temyiz isteminde süre aşımı bulunduğu gerekçesiyle istem reddedilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

16. 2577 sayılı Kanun'un "Kararların sonuçları" kenar başlıklı 28. maddesinin (1) sayılı fıkrası, yürütmenin durdurulması kararı üzerine İdarece uygulama yapıldığı tarihte yürürlükte bulunan şekliyle şöyledir:

"Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare ve vergi mahkemelerinin esasa ve yürütmenin durdurulmasına ilişkin kararlarının icaplarına göre idare, gecikmeksizin işlem tesis etmeye veya eylemde bulunmaya mecburdur. Bu süre hiçbir şekilde kararın idareye tebliğinden başlayarak otuz günü geçemez. (İptal cümle: Anayasa Mahkemesi'nin 10/7/2013 tarihli ve E.: 2012/107 K.: 2013/90 sayılı Kararı ile.)(…) (Ek cümleler: 21/2/2014-6526/18 md.) Kamu görevlileri hakkında tesis edilen atama, görevden alma, göreve son verme, naklen veya vekâleten atama, yer değiştirme, görev ve unvan değişikliği işlemleriyle ilgili olarak verilen iptal ve yürütmenin durdurulmasına ilişkin mahkeme kararlarının gereği; dava konusu edilen kadronun boş olması hâlinde bu kadroya, boş olmaması hâlinde ise aynı kurumda kazanılmış hak aylık derecesine uygun başka bir kadroya atanmak suretiyle yerine getirilir.

Eski kadro ile atandığı yeni kadro arasında mali haklar bakımından bir fark bulunması durumunda, bu fark 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 91 inci maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen usul ve esaslar çerçevesinde ödenir.”

17. Anayasa Mahkemesi, 2577 sayılı Kanun’un 28. maddesinde yapılan değişiklik ile kamu görevlileri hakkında tesis edilen atama, görevden alma, göreve son verme, naklen veya vekâleten atama, yer değiştirme, görev ve unvan değişikliği işlemleriyle ilgili olarak verilen iptal ve yürütmenin durdurulmasına ilişkin mahkeme kararlarının gereğinin, dava konusu edilen kadronun boş olması hâlinde bu kadroya, boş olmaması hâlinde ise aynı kurumda kazanılmış hak aylık derecesine uygun başka bir kadroya atanmak suretiyle yerine getirileceğine ilişkin kurala yapılan başvuru üzerine anılan düzenlemenin Anayasa’nın 2., 13., 36.ve 138. maddelerine aykırı olduğuna ve iptaline karar vermiştir (AYM, E.2014/86, K.2015/109, 25/11/2015). Kararın ilgili kısmı ise şöyledir:

“103. Anayasa’nın 138. maddesine göre yasama ve yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır. Bu organlar ve idare, mahkeme kararlarını hiçbir suretle değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez. Buna göre, idare bağlı yetkiye sahiptir. İdarenin, yargı kararlarını uygulayıp uygulamama konusunda takdir yetkisi bulunmamaktadır. Bunun yanında idare, yargı kararını uygulamayı herhangi bir koşula da bağlayamaz. Aksine bir yaklaşım, iptal kararı ile ortadan kaldırılan işlemin sonuçlarını geçerli kılmak anlamına gelir. İdare iptal kararının gereğine göre yeni bir işlem yapmak ve iptal edilen işlemden doğan sonuçları ortadan kaldırmakla görevlidir. İdarenin başkaca bir tercih ve takdir hakkı yoktur.

104. Kuşkusuz, ilgililerin atama ve benzeri işlemlere karşı dava açmalarının nedeni, tesis edilen işlemin hukuka aykırı olduğunu ileri sürmek ve yargı kararı ile dava konusu işlemin hukuka aykırılığının tespiti halinde önceki görevlerine dönebilmektir. Oysa itiraz konusu kurallarla yargı kararlarının uygulanması “kadronun boş olması” koşuluna bağlanmıştır. Uygulamada ise söz konusu kadroların boş bırakılmama, bu kadroların söz konusu işlemler sonrası diğer kamu görevlileriyle doldurulma ihtimali çok yüksektir. Bu durumda yargı kararıyla dava konusu işlemin hukuka aykırılığı tespit edilmiş olsa bile kadro boş olmadığından bu karar uygulanamayacaktır. Dolayısıyla yargı kararlarının uygulanmasının bu şekilde kadronun boş olması koşuluna bağlanmış olması hak arama özgürlüğünü etkisiz hale getiren ölçüsüz bir sınırlamadır. Kural idarenin yargısal denetimini ve hak arama özgürlüğünü etkisiz bırakacağından, hukuk devleti ilkesine aykırılık oluşturduğu gibi idarenin bütün işlemlerinin yargı yoluyla denetlenmesi ve yargı kararlarının bağlayıcılığı ilkelerini de ihlal etmektedir.”.

18. 2577 sayılı Kanun'un 52. maddesinin (4) numaralı fıkrası şöyledir:

"Kararın bozulması, kararın yürütülmesini kendiliğinden durdurur."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

19. Mahkemenin 23/3/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

20. Başvurucu; daire başkanlığından alınarak uzmanlığa atanması üzerine açtığı davada verilen iptal kararının, 2577 sayılı Kanun’un 28. maddesi gerekçe gösterilerek uygulanmadığını, böylelikle yargı kararının etkisiz hâle getirildiğini belirterek Anayasa'nın

36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş, ihlalin tespiti ile tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

21. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrasında, herkesin, Anayasa'da güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (Sözleşme) kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabileceği belirtilmiştir. Buna göre Anayasa ile Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda sadece Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanı içinde olan temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiğine ilişkin iddiaları inceleme görevi verilmiştir.

22. Anayasa Mahkemesi de bireysel başvuruda, anılan ortak koruma alanı içindeki temel hak ve özgürlüklerin ihlali iddialarını incelemekte, bununla birlikte bu incelemeyi yaparken, temel hakların yorumlanması ile kapsam ve içeriğinin belirlenmesinde Anayasa'nın diğer maddelerinden destek norm olarak yararlanmaktadır. Örneğin, Anayasa Mahkemesi adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkin başvurularda incelemeyi Anayasa’nın 36. maddesi kapsamında yapmakta ve bu maddenin yorumlanması ile kapsam ve içeriğinin belirlenmesinde Anayasa'nın yargılamaya ilişkin hususları düzenleyen diğer maddelerinden de faydalanmaktadır (Gerekçeli karara ilişkin Anayasa'nın 141. maddesin üçüncü fıkrası yönünden Vedat Benli, B. No: 2013/307, 16/5/2013, § 30; makul süreye ilişkin Anayasa'nın 141. maddesinin dördüncü fıkrası yönünden Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 39; kanuni hâkim güvencesine ilişkin Anayasa'nın 142. maddesi yönünden Mehmet Çelik, B. No: 2015/889, 17/11/2016, § 56).

23. Öte yandan Anayasa'nın 36. maddesine 2001 yılında yapılan Anayasa değişikliğiyle eklenen "adil yargılanma" ibaresine ilişkin gerekçede, taraf olduğumuz uluslararası sözleşmelerce güvence altına alınan adil yargılanma hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesini Anayasa'nın yargılamaya ilişkin diğer hükümleri ile Sözleşme'nin 6. maddesi ve Sözleşme'yi yorumlayan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihadı ışığında yorumlamaktadır (Güher Ergun ve diğerleri, § 38; Onurhan Solmaz, B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 22; Adnan Oktar, B. No: 2012/917, 16/4/2013, § 21).

24. Bu çerçevede bireysel başvuruya konu olan mahkeme kararlarının icra edilmediğine ilişkin şikâyetin de ancak ortak koruma alanında olan ve Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamında ve Sözleşme'nin 6. maddesi ile buna ilişkin AİHM içtihadı göz önünde bulundurularak incelenmesi gerekmekte olup Anayasa'nın 125. ve 138. maddeleri yönünden adil yargılanma hakkından bağımsız bir inceleme yapılması mümkün değildir.

25. Sözleşme'nin adil yargılanma hakkını düzenleyen 6. maddesinde kararların icrasından açıkça bahsedilmemekle birlikte AİHM, mahkemeye erişim hakkından yola çıkarak yargı kararlarının icra edilmesi hakkını adil yargılanma hakkının unsurlarından biri olarak kabul etmektedir. AİHM'e göre mahkemeye erişim hakkı, bir uyuşmazlığı mahkeme önüne götürme ve aynı zamanda mahkemece verilen kararın uygulanmasını isteme haklarını da kapsar. Mahkeme kararlarının uygulanması, yargılama sürecini tamamlayan ve yargılamanın sonuç doğurmasını sağlayan bir unsurdur. Karar uygulanmazsa yargılamanın da bir anlamı olmayacaktır (Hornsby/Yunanistan, B. No: 18357/91, 19/3/1997, § 40).

26. Ancak AİHM içtihatlarında, icra edilmediğinden şikâyet edilen ve bu nedenle ihlale konu

olan yargı kararlarının kesinliğine ve nihailiğine vurgu yapıldığı görülmektedir (Hornsby/Yunanistan, § 40; Burdov/Rusya, § 34; Büker/Türkiye, B. No: 29921/96, 24/10/2000, §§ 28-34; Ahmet Kılıç/Türkiye, B. No: 38473/02, 25/7/2006, § 27). AİHM, üst mercilerin incelemesine tabi olabilecek ya da üst mahkemece bozulabilecek kararların Sözleşme'nin 6. maddesinin birinci fıkrasının güvencesi altına alınmadığını açıkça belirtmektedir. Temyiz merciinin, ilk derece mahkemesi kararının uygulanmasını erteleme veya askıya alma gibi bir etkisinin olup olmadığına bakılmaksızın 6. madde sadece nihai ve bağlayıcı mahkeme kararlarının uygulanmasını korur. Özellikle de temyiz merciinin, başvuranların taleplerini dayandırdığı kararı bozduğunu gözönünde bulundurarak, iç hukuk tarafından uygulanması zorunlu olsa bile idarenin bu karara uymamasını 6. maddenin gerekliliklerine aykırı olarak görmemektedir (Ouzounis ve diğerleri/Yunanistan, B. No: 49144/99, 15/4/2002,§ 21).

27. Buna göre bireysel başvuruda Anayasa Mahkemesi tarafından, yargılamanın tümü bakımından kesinlik taşımayan kararların icra edilmemesine ilişkin şikâyetlerde adil yargılanma hakkı yönünden bakılacak husus; bu kararın uygulanmamasının ileride başvurucu lehine verilecek muhtemel nihai kararın icra edilmesini imkânsız hâle getirecek veya aşırı derecede zorlaştıracak nitelikte olup olmadığıdır. Bu hususun ise her somut olayda olayın koşulları dikkate alınarak incelenmesi gerekir.

28. Adil yargılanma hakkına ilişkin ilke bu şekilde olmakla birlikte diğer temel haklar yönünden kesin ve nihai nitelikte olmayan kararlarının icra edilmemesi şikayetinin somut olayın koşulları dikkate alınarak yargılamanın bütününden bağımsız olarak incelenmesi mümkündür. Nitekim Anayasa Mahkemesi Yaman Akdeniz ve diğerleri (B. No: 2014/3986, 2/4/2014) başvurusunda yürütmenin durdurulması kararının uygulanmadığına ilişkin başvuruyu ifade özgürlüğü yönünden incelemiştir. Benzer şekilde Mahkeme, Kristal-İş Sendikası ([GK], B. No: 2014/12166, 2/7/2015) başvurusunda yürütmenin durdurulması isteminin reddi üzerine yapılan bireysel başvuruyu sendika hakkı yönünden incelemiştir.

29. Somut olayda bireysel başvuruya dayanak olan ve gereği gibi yerine getirilmediği ileri sürülen karar, başvurucunun aynı il içinde aynı özlük haklarıyla başka unvanlı bir göreve atanması işlemine ilişkin davada verilen ancak başvuru sırasında henüz kesinleşmemiş olan karardır. Başvuruya konu yapılan kararın esasa ilişkin olmakla birlikte başvuru tarihi itibarıyla kesin olmadığı (nitekim sonrasında temyiz merciince bozulduğu ve davanın reddine karar verildiği), söz konusu kararın gereği gibi icra edilmemesinin yargılama sonundaki nihai kararın icra edilmesini imkânsız hâle getirecek veya aşırı derecede zorlaştıracak bir nitelikte olmadığı ayrıca başka bir hakla bağlantısının da tespit edilemediği anlaşılmaktadır.

30. Bu durumda bakılmakta olan başvuruda, kararın gereği gibi uygulanmadığı şikayetine ilişkin başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerektiği sonucuna varılmaktadır.

31. Açıklanan nedenlerle, başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun, açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ

OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına 23/3/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ÖZLEM KIZILVEREN

B. No: 2014/15069 | Karar tarihi: 23.03.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/15069

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ÖZLEM KIZILVEREN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/15069)

Karar Tarihi: 23/3/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör Yrd. : Leyla Nur ODUNCU

Başvurucu : Özlem KIZILVEREN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 21. maddesi kapsamında yapılan burs başvurusunun ve akabinde açılan davanın reddedilmesi nedeniyle eğitim hakkının, eşitlik ilkesinin, mülkiyet ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 11/9/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. İkinci Bölüm Birinci Komisyonunca 29/12/2014 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

Bakanlık görüşünü sunmuştur.

7. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı süresinde beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

9. Başvurucunun babası, 17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun kapsamında Tunceli Valiliği Zarar Tespit Komisyonuna (Komisyon) başvuruda bulunmuş; 2008/3-1292 sayılı Komisyon kararına istinaden 21/4/2008 tarihinde sulhname imzalayarak 20.749,00 TL tazminat almıştır.

10. Başvurucu; Ege Üniversitesi Bergama Meslek Yüksekokulu Tekstil Bölümünde öğrenci iken 3713 sayılı Kanun'un 21. maddesinin birinci fıkrasında yer alan hüküm uyarınca karşılıksız burs verilmesi istemiyle 14/9/2009 tarihinde, Başbakanlık Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu Genel Müdürlüğüne (Genel Müdürlük) başvuruda bulunmuştur.

11. 23/10/2009 tarihli ve B.02.1.KYK.0.06.00.02/200 sayılı Genel Müdürlük yazında, yapılan değerlendirme sonucunda başvurucuya öğrenim ve katkı kredisi tahsis edilmiş olduğunun tespit edilmesi nedeniyle, Yönetmelik hükümleri gereğince kredi alan bir öğrencinin sosyal durumunda sonradan meydana gelen değişiklik sebebi ile kredisinin bursa dönüştürülmesinin mümkün olmadığı belirtilerek talep reddedilmiştir.

12. Ret işlemine karşı başvurucu tarafından Ankara 16. İdare Mahkemesinde iptal davası açılmıştır.

13. Ankara 16. İdare Mahkemesinin 30/4/2010 tarihli ve E.2009/1550, K.2010/583 sayılı kararı ile davanın reddine hükmedilmiştir. Mahkemenin gerekçesi şöyledir:

"...Yukarıda aktarılan Kanun hükmü uyarınca, üniversite çağındaki öğrencilere Devletçe karşılıksız burs verilebilmesi için, öğrencinin köyünün terörle mücadeleden dolayı boşaltılmış olması gerekmektedir.

Dava dosyasına ibraz edilen, Tunceli Valiliği İl Özel İdaresi Genel Sekreterliği Zarar Tespit Komisyonu Başkanlığı'nın 27.08.2009 tarih ve ZTK 1902 sayılı yazısında; yapılan araştırma sonucunda davacının babasının terörden zarar gördüğü, davacının köyü olan Tunceli ili, Hozat ilçesi Kurukaymak Köyü'nün yörede yaşanan terör olayları ve terörle mücadeleden dolayı yoğun göç nedeniyle boşaldığı hususunun belirtildiği, Gümüşbağlar Köyü Muhtarlığı'nın 19.11.2008 tarihli yazısında; köylerinde ikamet etmekte olan davacının babası (H.K.)'in terör olaylarından zarar gördüğü ve 1994 yılında Tunceli ili, Hozat ilçesi Kurukaymak Köyü'nden köylerine göç ettiğinin açıklandığı görülmüş olup; yukarıda aktarılan belgeler incelendiğinde, davacının ailesiyle birlikte yaşadığı Kurukaymak Köyü'nün terörle mücadeleden dolayı boşaltılmadığı, ancak terör olayları nedeniyle yaşadıkları köyü 1994 yılında kendi istekleri ile terk ettikleri anlaşılmıştır.

Bu durumda; davacı öğrencinin ailesiyle birlikte yaşadığı köyün terörle mücadeleden dolayı boşaltılmamış olması karşısında, davacının, terörle mücadeleden dolayı köyleri boşaltılan öğrencilere yüksek öğrenimleri süresince Devletçe verilecek burstan yararlandırılmasına yasal imkan bulunmadığından, dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmamaktadır..."

14. Başvurucunun temyizi üzerine Danıştay Sekizinci Dairesinin 24/9/2013 tarihli ve E.2010/6184, K.2013/6536 sayılı ilamı ile kararın usul ve hukuka uygun olduğu, dilekçede ileri sürülen temyiz nedenlerinin kararın bozulmasını gerektirecek nitelikte görülmediği

belirtilerek onanmasına karar verilmiştir.

15. Karar düzeltme talebi, aynı Dairenin 29/5/2014 tarihli ve E.2014/808, K.2014/4437 sayılı ilamı ile reddedilmiştir. Ret kararı 15/8/2014 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir.

16. Başvurucu, 11/9/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

17. 3/10/2016 tarihli ve 676 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 89. maddesi ile ilga edilen, 5532sayılı Kanun'un 15. maddesiyle değişik 3713 sayılı Kanun'un 21. maddesinin birinci fıkrasının (ı) bendi şöyledir:

"Terörle mücadeleden dolayı köyleri boşaltılan üniversite çağındaki öğrencilere ve ölenlerin çocuklarına yüksek öğrenimleri süresince Devletçe karşılıksız burs verilir."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

18. Mahkemenin 23/3/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Eğitim Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

19. Başvurucu; 5532 sayılı Kanunun 15. maddesiyle değişik 3713 sayılı Kanun'un 21. maddesinin birinci fıkrasının (ı) bendinde yer alan hüküm uyarınca yaptığı burs talebinin ve akabinde açtığı davanın reddedildiğini, babasının 5233 sayılı Kanun kapsamında yaptığı başvuru kabul edilerek babasına tazminat ödenmesine karar verilmiş olmasına rağmen kendisinin yapmış olduğu karşılıksız burs başvurusu hakkında köylerini kendi istekleri ile terk ettikleri gerekçesine dayanılarak talebin reddi yönünde karar verilmesinde hukuki isabet bulunmadığını belirterek Anayasa’nın42. maddesinde tanımlanan eğitim hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

20. Bakanlık görüşünde; devletin, egemenlik alanında bulunan herkes için belirli bir zaman zarfında mevcut olan eğitim kurumlarına erişim hakkını sağlama görevinin bulunduğu, eğitim hakkının düzenlenmesi ve sınırlanması kapsamında devletin belirli bir takdir payının olduğu, bu takdir payının diğer haklarla çelişmemesi gerektiği, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin içtihadında, eğitim hakkının Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne taraf devletler açısından, belirli bir düzeyde ve mahiyetteki eğitimi bizzat kendi imkânları ile sağlama veya bu tür eğitimleri mali olarak destekleme yükümlülüğü yaratmadığına işaret ettiği, somut olayda doğrudan eğitim hakkına yönelik bir müdahalenin bulunmadığı, başvurucunun ileride ödemek zorunda kalacağı bir borçtan şikâyet ederek eğitim hakkının ihlal edildiğini ileri sürdüğü belirtilmiştir.

21. Başvurucu; Bakanlık görüşüne karşı beyanında Bakanlık görüşüne katılmadığını, babasına 5233 sayılı Kanun kapsamında tazminat ödemesi yapıldığını, bu bakımdan 3713 sayılı Kanun'un hükmünün emredici nitelikte olduğunu, buna rağmen burs talebinin kabul edilmediğini, ileride ödenmesi kaydıyla öğrenim kredisi imkânının tanındığını beyan etmiştir.

2. Değerlendirme

22. Eğitim hakkı; kamu ve özel eğitim kurumlarını kapsadığı gibi eğitimin ilk, orta ve yüksek

öğrenim seviyelerini de kapsar. (Hikmet Balabanoğlu, B. No: 2012/1334, 17/9/2013,§ 28).

23. Anayasa'da yer alan eğitim ve öğrenim hakkı, kamu makamlarına bireyin eğitim ve öğrenim almasını engellememe negatif ödevini yüklemekle birlikte tüm bireylere her alanda eğitim ve öğrenim imkânı sağlaması şeklinde pozitif bir ödev yüklememektedir (Hikmet Balabanoğlu, § 29).

24. Başvurucu, Ege Üniversitesi Bergama Meslek Yüksekokulu Tekstil Bölümünde öğrenci olduğu dönemde, burs talebinin reddedilmesinin eğitim hakkını ihlal ettiğini iddia etmektedir.

25. Bu aşamada incelenmesi gereken husus eğitim hakkının kullanımına veya haktan yararlanılmasına kamu gücünün işlem, eylem veya ihmali nedeniyle doğrudan bir müdahalenin söz konusu olup olmadığıdır. Eğer doğrudan bir müdahalenin varlığı tespit edilirse bu müdahalenin Anayasa'nın 13. ve 42. maddelerinde öngörülen şartlara uygun olup olmadığı değerlendirilmeli; bu çerçevede müdahalenin hukuki dayanağının ve meşru bir amacının olup olmadığı ile ölçülü ve demokratik bir toplumda gerekli olup olmadığı hususların tartışılarak ihlal iddiası hakkında bir sonuca varılması gerekir (Ünal Yıldırım, B. No: 2013/6776, 5/11/2014, § 40).

26. Başvurucu, Ege Üniversitesi Bergama Meslek Yüksekokulu Tekstil Bölümündeki eğitiminin devam ettiği dönemde öğrenim kredisi ve katkı kredisi almakta iken kredisinin karşılıksız bursa dönüştürülmesini talep etmiştir. Genel Müdürlük kredi alan bir öğrencinin sosyal durumunda sonradan meydana gelen değişiklik sebebi ile kredisinin bursa dönüştürülmesinin mümkün olmadığını belirtilerek talebin reddine karar vermiştir. Başvurucu kredisinin bursa dönüştürülmemesi nedeniyle eğitimine devam edemediğini iddia etmediği gibi anılan ret kararı nedeniyle eğitim hakkının nasıl engellendiğine ilişkin bir açıklamada da bulunmamıştır. Sonuç itibarıyla başvurucu hakkında tesis edilen işlem ile başvurucunun eğitim hakkını kullanmasına kamu gücünün işlem, eylem veya ihmali nedeniyle doğrudan bir müdahalenin söz konusu olmadığı anlaşılmaktadır.

27. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun eğitim hakkının ihlali iddialarına ilişkin olarak doğrudan bir müdahalenin olmadığı açık olduğundan, başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Eşitlik İlkesinin, Mülkiyet ve Adil Yargılanma Haklarının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

28. Başvurucu Kanun'un emredici hükmüne, kendisi ile aynı durumda olanlara karşılıksız burs verilmesine rağmen burs talebinin reddedilmesi nedeniyle eşitlik ilkesinin; başvurusunun ve davasının reddi sonucunda burs imkânından yoksun kalması, karşılıksız burs yerine aldığı krediden dolayı borç altına girmesi nedeniyle mülkiyet ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

2. Değerlendirme

29. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca başvuru yollarının tüketildiği, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde bireysel başvuru yapılması gerekir (Yasin Yaman, B. No: 2012/1075, 12/2/2013, §§ 18, 19).

Başvurucunun başvuru formunda değinmediği şikâyetler açısından otuz günlük süre koşulu işlemeye devam eder (Seyithan Akkuş, B. No: 2013/4267, 24/2/2016, § 29).

30. Başvuru konusu olayda başvuru hakkındaki Bakanlık görüşü başvurucuya tebliğ edilmiş; başvurucu, 14/4/2015 tarihli dilekçesi ile Bakanlığın görüşüne beyanda bulunmuştur. Başvurucunun bu dilekçede, başvuru formunda yer almamakla birlikte yeni iddialarda (bkz. § 32) bulunduğu tespit edilmiştir.

31. Başvurucu tarafından 11/9/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunulduktan sonra otuz günlük başvuru süresinin dolması akabinde 14/4/2015 tarihinde Mahkemeye sunulan dilekçede, ileri sürülen argümanların başvuru formunda sunulanlardan farklı olduğu ve sonraki dilekçede ihlal iddialarının genişletildiği anlaşılmıştır. Süresi içinde dile getirilmeyen bu iddiaların haklı bir mazeret nedeniyle ileri sürülemediğine dair herhangi bir beyanda da bulunulmadığı tespit edildiğinden başvurucunun iddialarının incelenmesi mümkün değildir.

32. Açıklanan nedenlerle, eşitlik ilkesinin, mülkiyet ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiğine ilişkin iddiaların otuz günlük başvuru süresi geçtikten sonra ileri sürüldüğü anlaşıldığından anılan iddiaların diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Eğitim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Eşitlik ilkesinin, mülkiyet ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiğine ilişkin iddianın süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 23/3/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

GÜVEN ERSOY (2)

B. No: 2014/15388 | Karar tarihi: 23.03.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/15388

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GÜVEN ERSOY BAŞVURUSU (2)

(Başvuru Numarası: 2014/15388)

Karar Tarihi: 23/3/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör Yrd. : Gökçe GÜLTEKİN

Başvurucu : Güven ERSOY

Vekili : Av. Yusuf Ziya GÖKLÜ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, tutukluluğun makul süreyi aşması ve tutukluluğa itiraz yolunun etkin olarak kullanılamaması nedenleriyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının; çelişkili tanık beyanları esas alınarak hukuka aykırı karar verilmesi, başvurucu lehine olan delillere itibar edilmemesi ve makul sürede yargılama yapılamaması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 12/9/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilir olduğuna, esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu, Osmaniye 2. Sulh Ceza Mahkemesinin 2/4/2008 tarihli kararı ile kasten insan öldürme suçundan tutuklanmıştır. Osmaniye Cumhuriyet Başsavcılığının 18/4/2008 tarihli iddianamesi ile kasten insan öldürme, kasten insan öldürmeye teşebbüs, 10/7/1953 tarihli ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun'a muhalefet suçlarını işlediği iddiasıyla başvurucu hakkında kamu davası açılmıştır.

8. Osmaniye 1. Ağır Ceza Mahkemesinin (Mahkeme) 22/12/2011 tarihli kararı ile kasten insan öldürme, kasten yaralama ve 6136 sayılı Kanun'a muhalefet suçlarından başvurucunun mahkûmiyetine karar verilmiştir. Mahkeme, hüküm ile birlikte başvurucunun tutukluluğunun devamına da karar vermiştir. Temyiz incelemesi sonucunda hüküm, Yargıtay 1. Ceza Dairesinin 5/11/2012 tarihli kararıyla bozulmuştur.

9. Bozma sonrasında yargılamaya devam eden Osmaniye 1. Ağır Ceza Mahkemesi, 5/3/2013 tarihli kararı ile başvurucunun, 2 ayrı kasten insan öldürme suçundan toplam 40 yıl hapis, kasten yaralama suçundan 2 yıl 6 ay hapis, 6136 sayılı Kanun'a muhalefet suçundan 10 ay hapis ve 500 TL adli para cezaları ile cezalandırılmasına karar vermiştir. Mahkemece hüküm ile birlikte “verilen ceza miktarı, sanıkların işlediği iddia edilen suçun 5271 Sayılı CMK’nın 100. maddesinde sayılan suçlardan oluşu, sanıkların tevkif tarihleri ve adli kontrol uygulamasının yetersiz kalacağı dikkate alınarak” başvurucunun tutukluluğunun devamına karar verilmiştir. Kararın ilgili kısımları şöyledir:

"Tüm dosya kapsamı, sanık savunmaları, katılanların iddiası, tanık beyanları, Adli Tıp Kurumunca düzenlenen raporlar, otopsi tutanakları, silah ve parmak izlerine ilişkin ekspertiz raporları, Osmaniye 1. Asliye Ceza Mahkememiz dosyası ile birleştirilen 2007/488 esas 2008/303 karar sayılı dosyası ve tüm dosya kapsamı birlikte değerlendirildiğinde;

...

maktul N.nin Saray Kıraathanesi yakınlarında olduğunu haber alan sanıklar Güven ERSOY, K.B., M.B. ve K.B.nin babası olup, olayda ölen; İ.B.nin silahlarını alarak beklemeye başladıkları, maktul Z. ve N.nin içinde bulundukları oto, sokağın köşesine geldiğinde, sanık Güven ERSOY tarafından durdurulduğu, sanık Güven’in ele geçirilemeyen tabancası ile aracın arka koltuğunda oturan N.nin kolundan tutarak 'aşağı in lan' şeklinde bağırıp silah zoruyla dışarıya çıkardığı, bu hususun taraflar ile husumeti bulunmayan müşteki H.Ç.nin beyanı ile sabit olduğu, bunun üzerine araçta bulunan Maktul Z.nin bu olaya müdahale ederek aralarına girdiği, “Güven abi yapma, biz namusuz, tepelemeyelim birbirimizi, boş ver, barışın gitsin” şeklinde sözler söylemesine rağmen, sanık Güven’in; N.yi arabadan indirme konusunda ısrarcı olduğu, bu sırada diğer sanıklar K. ve M. ile olayda ölen İ.B.nin de kendilerinin bulunduğu kahvehaneden çıkarak tartışmanın olduğu yöne doğru yöneldikleri, bu sırada Güven’in N.ye ateş ettiği, yaralanan N. ile olayda ölen; maktul Z. ve geldikleri aracın sürücüsü olan müşteki H.Ç.nin, hemen aracın arkasına doğru geçerek siper aldıkları, ancak Güven ve diğer sanıklar K., M. ve olayda ölen İ.B.nin de ellerinde silahla olaya karıştıkları, karşı taraftan yani bu kişilerin bulunduğu taraftan otonun arkasına gizlenen N., Z. ve H.ye doğru ateş edilmeye başladıkları, bu ateş edilme üzerine maktul Z.nin de daha önce N.den almış olduğu tabancayı çekerek karşılık verdiği, bu çatışma sonrasında maktul Z., maktul N., müşteki H. ve olayın karşı tarafında bulunan daha sonradan ölen İ.B.nin yaralandıkları, olay yerinden hastaneye kaldırılan bu yaralılardan N.C.

ve İ.B.nin 9/12/2007 tarihinde Z.K.nin ise 10/12/2007 tarihinde hastanede tedavileri yapılırken vefat ettikleri anlaşılmıştır. Olaydan hemen sonra K.B., M.B. olay yerinden ayrılmış, Güven Ersoy firar etmiştir.

...

Her ne kadar sanıklardan Güven Ersoy olay yerinde bulunmadığını ileri sürmüş ise de soruşturma aşamasında olaydan hemen sonra ifade veren A.R.U. ilk ifadesinde K. ve M.yi teşhis etmiş, ancak görse tanıyabileceği orta boyda, şişman, 30 – 35 yaşlarında bir şahsın daha karşı tarafa ateş ettiğini belirtmesi üzerine Güven Ersoy'un yakalanmasından sonra teşhis yaptırıldığında şahsın teşhise katılan 5 kişi arasında olmadığını belirtmiş, Güven Ersoy'un fotoğrafı gösterildiğinde Güven'i teşhis ettiği, 10 dakika sonra yeniden Cumhuriyet Başsavcılığına giderek canlı teşhis işlemi yaptırıldığında Güven Ersoy'u teşhis ettiğini ancak korkmasından dolayı o şekilde ifade verdiğini belirtmesi dikkate alındığında tanığın soruşturma aşamasındaki ifadesine itibar edilmiş, ayrıca Güven'in kardeşi M.E.nin olaydan hemen sonra Güven'in telaşlı ve tedirgin bir şekilde eve geldiğini, çocuklarını arayamadığını bu nedenle çocuklarını getirmesini söylediğini belirtmesi, bu sanığın olaydan hemen sonra firar etmesi, akabinde Ö.K. adına düzenlenmiş kendi resminin yapıştırıldığı sahte sürücü belgesi ile yakalanması, ilk olayda N. ve O. tarafından ateş edildiğinde yaralanması dikkate alındığında Güven'in de ateş eden sanıklar içerisinde bulunduğu ve suça doğrudan katıldığı mahkememizce kabul edilmiştir. "

10. Anılan karar, başvurucuya duruşmada tefhim edilmiştir.

11. Başvuru formu ve eklerinde, hüküm ile birlikte verilen tutukluluğun devamı kararına karşı itiraz yoluna gidildiğine dair bilgi ve/veya belge sunulmamıştır.

12. Başvurucu, hakkında verilen mahkûmiyet hükmünü temyiz etmiştir. Başvurucu, Yargıtay 1. Ceza Dairesine gönderdiği 5/7/2013 tarihli dilekçesi ile tahliyesine de karar verilmesini talep etmiştir.

13. Yargıtay 1. Ceza Dairesinin 23/6/2014 tarihli ve E.2014/2329, K.2014/3591 sayılı kararıyla başvurucu hakkında kasten insan öldürme ve 6136 sayılı Kanun'a muhalefet suçlarından verilen mahkûmiyet hükümlerinin onanmasına; kasten yaralama suçundan verilen hükmün ise "kullanılan silahın elverişliliği, sanıkların maktüller ve mağdur arasında ayrım yapmaksızın üçünün üzerine doğru çok sayıda ateş etmeleri ve aynı olayda N. ve Z.'yi öldürmeleri hususları birlikte dikkate alındığında, açığa çıkan kastlarının öldürmeye yönelik olduğu anlaşıldığı halde, kasten öldürme suçuna teşebbüs yerine yazılı şekilde suçun niteliğinde yanılgıya düşülerek kasten yaralamadan hüküm kurulması" gerekçesiyle bozulmasına karar verilmiştir. Anılan Yargıtay kararında, ayrıca başvurucunun tahliye talebinin reddine de karar verilmiştir.

14. Bozma sonrasında yapılan yargılamada Mahkemenin 18/11/2014 tarihli kararıyla başvurucunun hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiştir. Temyiz üzerine hüküm, Yargıtay 1. Ceza Dairesinin 9/11/2016 tarihli kararıyla düzeltilerek onanmıştır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

15. Mahkemenin 23/3/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

16. İkinci Bölüm Birinci Komisyonu tarafından 29/12/2014 tarihinde, başvurunun kabul edilebilir olduğuna ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına; dosyanın Bölüme

gönderilmesine karar verilmişse de başvuru dilekçesi ve eklerinin incelenmesi neticesinde Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 28. maddesinin (2) numaralı fıkrası gereği Bölümler, kabul edilebilirliğe ilişkin bir engelin varlığını tespit etmeleri ya da bu durumun sonradan ortaya çıkması halinde incelemenin her aşamasında kabul edilemezlik kararı verebilir. Bu çerçevede kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilerek değerlendirme yapılmıştır.

A. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

17. Başvurucu; hakkında yürütülen yargılamada kanuni tutukluluk süresinin aşıldığını, masumiyet karinesinin ihlal edildiğini, tutukluluğa itiraz yolunu etkin olarak kullanamadığını, kararların gerekçesiz olduğunu belirterek Anayasa'nın 19. maddesinde tanımlanan kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

18. Başvurucunun 23/12/2013 tarihinde aynı konuya ilişkin olarak ileri sürdüğü ihlal iddiaları ile ilgili olarak Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunduğu, Birinci Bölümün 4/2/2016 tarihli ve 2014/126 başvuru numaralı kararıyla başvurunun kabul edilemez olduğuna karar verildiği anlaşılmıştır.

19. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının mükerrer başvuru niteliğinde olması nedeniyle reddine karar verilmesi gerekir.

B. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

20. Başvurucu; yargılandığı ceza davasına konu olaya katılmadığını, olay yerinde olmadığını, kendisini teşhis eden tanığın tarafsız olmayan beyanına dayanıldığını, Mahkemenin gerekçesinin kasten öldürme suçundan cezalandırılması için yeterli olmadığını iddia etmiştir.

21. Anayasa'nın 36. ve 141. maddeleri gereği mahkemelerin her türlü kararının gerekçeli olması gerekir. Ancak bu hak, yargılamada ileri sürülen tüm iddialara ayrıntılı şekilde yanıt verilmesi gerektiği şeklinde anlaşılamaz (Mehmet Yavuz, B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51). Ancak ileri sürülen iddialardan biri kabul edildiğinde davanın sonucuna etkili olması hâlinde mahkeme bu hususa belirli ve açık bir yanıt vermek zorunda olabilir(Yasemin Ekşi, B. No: 2013/5486, 4/12/2013, § 56).

22. Somut olayda, yapılan yargılama sonunda tarafların davanın sonucuna etkili olabilecek tüm iddia ve savunmaları ile dosya kapsamının dikkate alındığı; verilen kararda, hükme ulaşılması için yeterli gerekçe bulunduğu görüldüğünden gerekçeli karar hakkına yönelik bir ihlal olmadığının açık olduğu anlaşılmaktadır.

23. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

24. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

25. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir nedeni de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının

ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

26. Ceza yargılamasının süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak bir kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirildiği veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi birtakım tedbirlerin uygulandığı tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak ise suç isnadına ilişkin nihai kararın verildiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (B.E., B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 34).

27. Ceza yargılamasının süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (B.E., § 29).

28. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 8 yıl 7 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

29. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

30. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir..."

31. Başvurucu, maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

32. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

33. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında -yargılamadaki taraf sayısı da dikkate alınarak- başvurucuya net 7.200 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Anayasa Mahkemesinin maddi tazminata hükmedebilmesi için başvurucunun uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Başvurucunun bu konuda herhangi bir belge sunmamış olması nedeniyle maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

34. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın mükerrer başvuru olması nedeniyle REDDİNE,

2. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 7.200 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Osmaniye 1. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2014/313, K.2014,383) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 23/3/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

LEYLA DARICI

B. No: 2014/15837 | Karar tarihi: 23.03.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/15837

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

LEYLA DARICI BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/15837)

Karar Tarihi: 23/3/2017

R.G. Tarih ve Sayı: 19/4/2017 - 30043

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör : Nahit GEZGİN

Başvurucu : Leyla DARICI

Vekili : Av. Salman AKDAĞ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, gerekli yasal tedbirlerin alınmaması sonucu bir alışveriş merkezinde ölüm olayının gerçekleşmesi ve bu olaya ilişkin soruşturmaların makul sürede sonuçlandırılmaması nedenleriyle yaşama hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 17/9/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. 2014/19374 sayılı bireysel başvuru dosyası konu yönünden irtibatı nedeniyle 2014/15837 sayılı bireysel başvuru dosyası ile birleştirilmiş ve inceleme 2014/15837 sayılı bireysel başvuru dosyası üzerinden yürütülmüştür.

5. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

6. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

7. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüş bildirmemiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

9. Başvurucunun oğlu 1990 doğumlu H.B.H. İstanbul'da 1/12/2006 tarihinde gittiği bir alışveriş merkezinde yürüyen merdivenden düşerek yaşamını yitirmiştir.

A. Olaya İlişkin Ceza Soruşturması Süreci

10. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı (Cumhuriyet Başsavcılığı), olaya ilişkin bir soruşturma açmış ve bu soruşturma sonucunda olay tarihinde söz konusu alışveriş merkezinin genel müdürü olarak görev yapan Z.H.K. hakkında taksirle öldürme suçundan kamu davası açmıştır.

11. Dava, İstanbul 32. Asliye Ceza Mahkemesinde görülmüştür. Mahkeme 4/11/2011 tarihinde, yargılama sırasında yaptığı keşif ve bu keşif sonrasında dosyaya sunulan bilirkişi mütalaasına göre olayda bir kusurunun bulunmadığı gerekçesiyle Z.H.K.nin beraatine karar vermiştir. Mahkemenin kararına esas aldığı bilirkişi raporunda, müteveffanın ve alışveriş merkezinin inşaatını gerçekleştiren şirket ile alışveriş merkezini işleten şirketin teknik sorumlularının olayda müşterek kusurlarının bulunduğu belirtilmiştir. Bu karar, temyiz edilmediğinden kesinleşmiştir.

12. Mahkeme, söz konusu bilirkişi mütalaasında olayda kusurları bulunduğu belirtilen kişiler hakkında gereğinin takdir ve ifası için Cumhuriyet Başsavcılığına ihbarda bulunmuştur.

13. Bu ihbar üzerine Cumhuriyet Başsavcılığı, olay hakkında yeni bir soruşturma açmış ve 5/3/2013 tarihinde söz konusu kişiler hakkında taksirle öldürme suçundan başka bir kamu davası açmıştır. İddianamede, müteveffanın alışveriş merkezindeki alt kata inişi sağlayan yürüyen merdivenin hareketli korkuluğu üzerine arkası iniş yönüne dönük olacak şekilde bindiği sırada dengesini kaybederek düştüğü ve İstanbul 32. Asliye Ceza Mahkemesinde yürütülen yargılama sırasında aldırılan bilirkişi raporunda şüphelilerin olayda müteveffayla birlikte müşterek kusurlu olduğunun belirtildiği ifade edilmiştir.

14. 5/3/2013 tarihli iddianameyle açılan ve İstanbul 4. Asliye Ceza Mahkemesinde (4. Asliye Ceza Mahkemesi) görülmekte olan davada, olaydaki sorumluluğun belirlenmesi bakımından yeni bilirkişi incelemelerinin gerçekleştirilip bilirkişilerin mütalaalarını dosyaya sunmalarının beklendiği ve davanın son duruşmasının bu nedenle 16/5/2017 tarihine ertelendiği anlaşılmıştır.

B. Olaya İlişkin Tazminat Davası Süreci

15. Başvurucu 24/11/2011 tarihinde, olay nedeniyle uğradığını ileri sürdüğü manevi zararlarının karşılanması talebiyle olayın gerçekleştiği alışveriş merkezinin inşaatını gerçekleştiren şirket ile alışveriş merkezini işleten şirket aleyhine İstanbul 17. Asliye Hukuk

Mahkemesinde tazminat davası açmıştır.

16. Bu davada yargılamanın 31/1/2013 tarihli ikinci celsesinde verilen ara kararı gereğince 4. Asliye Ceza Mahkemesinde görülmekte olan kamu davasının sonucunun beklendiği ve davanın son duruşmasının bu nedenle 28/3/2017 tarihine ertelendiği anlaşılmıştır.

17. Başvurucu, söz konusu yargılamaların devam ettiği17/9/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

18. Mahkemenin 23/3/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

19. Başvurucu; oğlunun yaşamını yitirdiği olaya ilişkin ceza soruşturması ile görülmekte olan tazminat davasının makul sürede sonuçlandırılmadığını ve devletin yürüyen merdivenlere ilişkin güvenlik kuralları ile bu merdivenlerin tesisatı için belirlenen standartları zorunlu olmaktan çıkarıp bu kurallar ve standartların belirlenmesini ilgili inşaat ve işletme sahiplerinin inisiyatifine bırakması nedeniyle oğlunun yaşamını korumadığını belirterek Anayasa'nın 17. ve 36. maddelerinde güvence altına alınan yaşama ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüş ve ihlalin tespiti ile tazminata karar verilmesi taleplerinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

20. Anayasa’nın “Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı” kenar başlıklı 17. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir."

21. Anayasa'nın “Devletin temel amaç ve görevleri” kenar başlıklı 5. maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

“Devletin temel amaç ve görevleri, … Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır.”

22. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun iddialarının özü, oğlunun ölümünün gerekli yasal tedbirlerin alınmaması sonucu gerçekleşmesi ile bu olaya ilişkin soruşturmaların makul sürede sonuçlandırılmamasına ilişkindir. Bu nedenle söz konusu iddiaların Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşama hakkı kapsamında olduğu değerlendirilmiştir.

23. Diğer taraftan başvurucu, yürüyen merdivenlerin imalatı ve kullanımına ilişkin standartların bu merdivenleri kullanan kişilerin yaşamının kullanımdan doğan potansiyel tehlikelerden korunması bakımından yetersiz olduğunu, bireylerin yaşamlarının korunması bakımından bu standartların iyileştirilmesi için devletin gerekli yasal düzenlemeleri yapmadığını, dolayısıyla bu tür merdivenlerde kullananların düşmesini önleyen mekanizmaların bulunmamasının bu konudaki yasal düzenlemelerdeki eksikliklerden

kaynaklandığını, somut olayda da oğlunun -ilgili düzenlemelerdeki eksiklik nedeniyle- bu nitelikte bir mekanizması bulunmayan yürüyen merdivenden düşüp yaşamını yitirdiğini iddia etmiştir. Başvurucu, bu gerekçelerle somut olayda devletin yaşamı korumaya ilişkin pozitif yükümlülüğünü ihlal ettiğini deileri sürmektedir.

24. Ancak yukarıda olaylar ve olgular bölümünde ifade edildiği üzere olaya ilişkin ceza ve tazminat davaları devam etmekte olup bu davalarda olayın gerçekleşme koşulları ile bu koşullara göre ölümde bir sorumluluğun bulunup bulunmadığı araştırılmaktadır. Bu nedenle olayın gerçekleşme koşulları henüz belirlenmediğinden Anayasa Mahkemesinin söz konusu iddiayı bu aşamada değerlendirebilmesi mümkün değildir. Başka bir ifadeyle somut olayda ölümün ilgili mevzuattaki bir boşluktan kaynaklanan yürüyen merdivendeki bir eksiklik nedeniyle mi yoksa müteveffanın veya üçüncü bir kişinin kişisel kusuru sonucu mu gerçekleştiği sorusu, bu konuda bir inceleme yapılabilmesine olanak verecek ölçüde cevaplandırılabilmiş değildir.

25. Bu nedenle inceleme, doğal olmayan ölüm olayını devletin etkili soruşturma yükümlülüğü kapsamında; diğer bir ifadeyle yaşama hakkının usul boyutuyla sınırlı olarak yapılmıştır.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

26. Yaşama hakkının doğal niteliği gereği, yaşamını kaybeden kişi açısından bu hakka yönelik bir başvuru ancak yaşanan ölüm olayı nedeniyle ölen kişinin mağdur olan yakınları tarafından yapılabilecektir (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, B. No: 2012/752, 17/9/2013, § 41). Başvuru konusu olayda başvurucu, müteveffanın annesidir. Bu nedenle başvuru ehliyeti açısından bir eksiklik bulunmamaktadır.

27. Diğer taraftan açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir nedeni de bulunmadığı anlaşılan yaşama hakkının usule ilişkin boyutunun ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

28. Yaşama hakkına ilişkin soruşturmanın etkili olabilmesi için diğer şartların yanında soruşturmanın makul bir sürat ve özenle yürütülmesi gerekmektedir (Deniz Yazıcı, B. No: 2013/6359, 10/12/2014, § 96) .

29. Anayasa Mahkemesinin bu tür olaylara ilişkin başvurulara yönelik inceleme görevi, hukuk sisteminin caydırıcı etkisinin ve yaşama hakkı ihlallerinin önlenmesinde oynaması gereken rolün zayıflatılmaması için yetkili mercilerin Anayasa'nın 17. maddesi ile öngörülen dikkatli ve özenli inceleme şartını ne ölçüde yerine getirdiklerini belirlemekten ibarettir (Perihan Uçar ve diğerleri, B. No: 2013/5860, 1/12/2015, § 52).

30. Somut olayda başvurucunun oğlu 1/12/2006 tarihinde yaşamını yitirmiştir. Olay hakkındaki davalar devam etmektedir. Başvurucu, bu davalardaki sürecin bir bütün olarak makul süratle yürütülmediğini iddia etmektedir.

31. Yaşama hakkının veya vücut bütünlüğünün ihlaline kasten sebebiyet verilmediği durumlarda etkili soruşturmaya ilişkin pozitif yükümlülüğün her olayda mutlaka bir ceza soruşturması yürütülmesini gerektirmediği ve mağdurlara hukuki, idari ve hatta disiplinle ilgili hukuk yollarının açık olmasının yeterli olabileceği öncelikle belirtilmelidir (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri,§ 59).

32. Bununla birlikte kasıtlı olmayan fiiller nedeniyle meydana gelen ölüm olaylarında, muhakeme hatası veya dikkatsizliği aşan bir kusurun olduğu durumlarda ilgililer diğer hukuk yollarına başvurmuş olsalar dahi kişilerin hayatının tehlikeye girmesine neden olanlar hakkında etkili bir ceza soruşturması yürütülmesi gerekir (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri,§ 60).

33. Başvurucu, oğlunun kasıtlı bir eylem sonucu yaşamını yitirdiğini iddia etmemektedir. Öte yandan başvuru belgelerinde ölümün kasıtlı bir eylem sonucu gerçekleştiği yönünde şüphe uyandıracak bir bilgi veya bulgu da bulunmamaktadır. Bununla birlikte yukarıda ifade edildiği üzere somut olayın gerçekleşme koşulları henüz belirlenemediğinden ölüm olayının hangi nitelikteki bir eylem -ihmal veya ağır ihmal içeren- sonucu gerçekleştiği konusunda da bir açıklık bulunmamaktadır.

34. Dolayısıyla somut olayda söz konusu yollardan hangisinin yaşama hakkının usul boyutu kapsamında etkili yürütülmesi gerektiği konusunda bu aşamada Anayasa Mahkemesi tarafından bir değerlendirme yapılabilmesi ve buna göre şikâyete ilişkin bir sonuca varılabilmesi mümkün değildir.

35. Diğer taraftan somut olayın koşullarına bakıldığında olayın gerçekleşmesinin üzerinden on yılı aşkın bir süre geçmesine rağmen ölüm olayının aydınlatılamamasının ve ölüme neden olan eylemin niteliğinin açıklığa kavuşturulamamasının üzerinde durulması gereken asıl mesele olduğu açıkça görülmektedir.

36. Olaya ilişkin ceza soruşturmasında ölüme neden olan eylemin niteliği henüz belirlenememiştir. Görülmekte olan tazminat davasında ise sözü edilen ceza davasının sonuçlanmasının beklendiği anlaşılmıştır. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi, somut olayın kendine özgü bu özelliğini dikkate alarak süreci bir bütün hâlinde ele alıp buna göre etkili soruşturma yükümlülüğünün ihlal edilip edilmediğini değerlendirecektir.

37. Bu noktada Anayasa Mahkemesinin soruşturmanın makul bir özen ve süratle yapılıp yapılmadığına ilişkin değerlendirmelerindeki tespitin, başvuruya konu olayın kendine özgü koşullarına, soruşturmadaki davalı, şüpheli veya sanık sayısına, suçlamaların niteliğine, olayın karmaşıklık derecesine ve soruşturmanın ilerlemesine engel olan unsur ya da güçlüklerin bulunup bulunmadığına göre farklılık gösterdiğinin belirtilmesi uygun olacaktır(Fahriye Erkek ve diğerleri, 2013/4668, 16/9/2015, § 91).

38. Öte yandan soruşturmanın ilerlemesine engel olan güçlüklerin bulunduğu bir durumda dahi yetkililerin süratle -mümkün olduğu ölçüde- hareket ederek olayı aydınlatabilmeleri, hukukun üstünlüğüne olan inancın korunması açısından kritik bir öneme sahiptir (Deniz Yazıcı, § 96).

39. Somut olay bu bağlamda incelendiğinde başvuruya konu ceza soruşturmasında olaydaki kusur durumuna ilişkin keşif ve bilirkişi incelemelerinin gerçekleştirildiği, olayın aydınlatılması için bazı teknik incelemelerin yapılmasına ihtiyaç duyulduğu, ilgili soruşturma makamlarının da bu yönde araştırmalar gerçekleştirmesi nedeniyle soruşturma dosyasının ilerlemesinde güçlük yaşanmasının kaçınılmaz olduğu ileri sürülebilir.

40. Ancak bu durum -başvuruya konu soruşturmadaki suçlamanın niteliği, suçlanan kişilerin sayısı ve olayın karmaşıklık derecesi dikkate alındığında- soruşturma sürecinin olayın gerçekleşmesinin ardından on yılı aşkın bir süredir devam etmesini haklı kılmamaktadır. Soruşturmada, anılan sürenin geçmesine rağmen sonuca ulaşılmasını sağlayacak nitelikte ilerleme kaydedilerek olaydaki kusur durumunun netleştirilemediği açıkça görülmektedir.

41. Dolayısıyla başvuruya konu olayın koşulları bir bütün olarak ele alındığında soruşturmaya ilişkin gecikmenin makul olmadığı kanaatine varılmıştır. Bu makul olmayan gecikme nedeniyle yetkili mercilerin, hukuk sisteminin caydırıcı etkisinin ve yaşama hakkı ihlallerinin önlenmesinde oynaması gereken rolün zayıflatılmaması için Anayasa'nın 17. maddesi ile öngörülen dikkatli ve özenli inceleme şartını yerine getirdikleri söylenemeyecektir.

42. Bu durumun da hukukun üstünlüğüne olan inancın korunması ilkesiyle açıkça bağdaşmadığı sonucuna varılmıştır.

43. Açıklanan nedenlerle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşama hakkının usul boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

44. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

45. Başvurucu, yaşama hakkının usul boyutunun ihlali nedeniyle 80.000 TL manevi tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

46. Yaşama hakkının usul boyutunun ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

47. Kararın bir örneğinin İstanbul 4. Asliye Ceza Mahkemesine ve İstanbul 17. Asliye Hukuk Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

48. Yaşama hakkının usul boyutunun ihlali nedeniyle yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 30.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

49. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Yaşama hakkının usul boyutunun ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşama hakkının usul boyutunun İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 30.000 TL manevi tazminatın ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer

taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin İstanbul 4. Asliye Ceza Mahkemesine ve İstanbul 17. Asliye Hukuk Mahkemesine GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 23/3/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

NETİCE HÜSUNET VE HASAN HÜSUNET

B. No: 2014/15852 | Karar tarihi: 23.03.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/15852

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

NETİCE HÜSUNET VE HASAN HÜSUNET BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/15852)

Karar Tarihi: 23/3/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör Yrd. : Leyla Nur ODUNCU

Başvurucular : 1. Netice HÜSUNET

2. Hasan HÜSUNET

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; içindeki eşyaları ile birlikte evlerinin 1994 yılında yakılması nedeniyle 17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun kapsamında yaptıkları talebin, birinci başvurucunun adına kayıtlı gayrimenkul kaydının bulunmadığı, ikinci başvurucunun terör örgütüne yardım ve yataklık suçundan mahkûm olduğu gerekçesiyle reddedilmesi, bu işleme karşı açılmış olan davaya ilişkin yargılamada ve Zarar Tespit Komisyonu incelemesi aşamasında tanık deliline başvurulmaması, yeterli inceleme ve araştırma yapılmaması nedenleriyle mülkiyet hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvurular 30/9/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvurular, başvuru formları ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyonlara sunulmuştur.

4. Komisyonlarca 25/5/2015 ve 29/5/2015 tarihlerinde başvuruların kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvuruların kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Anayasa Mahkemesi tarafından 01/07/2015 tarihinde konu yönünden hukuki irtibat nedeniyle 2014/15869 numaralı bireysel başvuru dosyasının 2014/15852 numaralı bireysel başvuru dosyası ile birleştirilmesine, 2014/15869 numaralı bireysel başvuru dosyasının kapatılmasına, incelemenin 2014/15852 numaralı bireysel başvuru dosyası üzerinden yürütülmesine karar verilmiştir.

7. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüş sunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

8. Başvuru formları ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

9. Eş olan başvurucular Diyarbakır ili Silvan ilçesi Heybelikonak köyünde bulunan evlerinin, içindeki eşyalarla birlikte güvenlik güçleri tarafından 1994 yılında yakıldığını iddia etmişlerdir.

10. Diyarbakır 4 No.lu Devlet Güvenlik Mahkemesinin 17/12/1996 tarihli ve E.1994/524, K.1996/483 sayılı kararı ile başvurucu Hasan Hüsunet, PKK terör örgütünün hâl ve sıfatını bilerek örgüte yardım ve yataklık yapması nedeniyle 1/3/1926 tarihli ve 765 sayılı mülga Türk Ceza Kanunu'nun 169. maddesi ile 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 5. maddesi gereğince 3 yıl 9 ay hapis cezası ile cezalandırılmıştır.

11. Başvurucular 26/7/2005 tarihinde, 5233 sayılı Kanun kapsamına giren zararlarının karşılanması talebiyle Diyarbakır Valiliği Zarar Tespit Komisyonuna (Komisyon) başvurmuşlardır.

12. Başvuru kapsamında 6/3/2006 tarihinde gerçekleştirilen keşif işleminde başvuruculara 15.443 TL bina zararının bulunduğu tespit edilmiş, başvurucu Hasan Hüsunet'in terör örgütüne yardım ve yataklık suçundan almış olduğu cezanın infaz edildiği ancak şahsın sabıka kaydında ya da jandarmanın göndermiş olduğu belgeler arasında bu hususa dair bilginin yer almadığı tutanağa bağlanmıştır.

13. Komisyon 7/9/2007 tarihli ve 2007/3-3991 sayılı kararında, başvurucu Hasan Hüsunet'in terör örgütüne yardım ve yataklık suçundan mahkûm edildiğinin tespit edilmesi nedeniyle başvurunun 5233 sayılı Kanun kapsamına girmediğinden bahisle talebin reddine karar vermiştir.

14. Başvurucular tarafından belirtilen ret işlemi aleyhine açılan iptal davasında Diyarbakır 1. İdare Mahkemesinin 25/12/2008 tarihli ve E.2008/1286, K.2008/2369 sayılı kararında dava konusu işlemin iptaline karar verilmiştir. İlgili gerekçe şöyledir:

"...5233 sayılı Kanun uyarınca yapılan başvurunun davacılar Hasan Hüsunet ve Netice Hüsunet (karı-koca) adına yapıldığı, ancak yapılan keşifte karı adına herhangi bir tespit ve araştırma yapılmadığı, sadece koca yönünden araştırma ve tespit yapılıp kocanın terör örgütüne yardım ve yataklık etmek suçundan mahkûmiyeti nedeniyle başvurunun tamamen

reddedildiği görülmüştür.

Öte yandan, davacılara ait evin güvenlik güçleri tarafından yakıldığı iddiasıyla ilgili köylülerden alınacak ifadeler ve olay tutanağı gibi belgelerle somut olarak evin kim tarafından ve nasıl yakıldığını ortaya koyacak araştırma yapılması da gerekmektedir..."

15. İlk Derece Mahkemesinin iptal kararı akabinde Komisyon tarafından yapılan yeniden inceleme üzerine 10/9/2009 tarihli ve 2009/3-8122 sayılı Komisyon kararında, Silvan Kaymakamlığı Tapu Sicil Müdürlüğünün 2/9/2009 tarihli yazıları ile başvurucu Netice Hüsunet adına tapulu gayrimenkul kaydına rastlanmadığı tespit edildiğinden talebin reddine karar verilmiştir.

16. Davalı idarenin temyizi üzerine Danıştay Onbeşinci Dairesinin 13/3/2012 tarihli ve E.2011/6309, K.2012/1036 sayılı ilamı ile Komisyonca 6/3/2006 tarihinde mahallînde yapılan keşifte başvuruda belirtilen mal varlığının Heybelikonak köyü Kuruçayır mezrasında olduğunun ve Hasan Hüsunet'e ait olarak tespit edildiği, Kuruçayır mezrası terör nedeniyle tamamen boşaltılan yerlerden olmakla birlikte başvurucu Hasan Hüsunet'in terör örgütüne yardım ve yataklık etmek suçundan mahkûmiyetinin olması nedeniyle 5233 sayılı Kanun'dan yararlanma imkânının bulunmadığı, eşi Netice Hüsunet'e ait ayrı bir mal varlığının ise tespit edilemediği gerekçesiyle İdare Mahkemesi kararının bozulmasına karar verilmiştir.

17. Başvuruculların karar düzeltme istemi aynı Dairenin 5/3/2013 tarihli ve E.2012/9539, K.2013/1753 sayılı kararı ile reddedilmiştir.

18. Danıştay bozma kararı doğrultusunda değerlendirme yapılarak dava dosyasının yeniden incelenmesi suretiyle Diyarbakır 1. İdare Mahkemesinin 13/9/2013 tarihli ve E.2013/2576, K.2013/976 sayılı kararı ile dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...davacıların 5233 sayılı Kanun kapsamında Heybelikonak Köyü'nde bulunan malvarlığına ulaşamamalarından kaynaklanan zararlarının tazmini amacıyla başvuruda bulundukları, bunun üzerine, Zarar Tespit Komisyonunca 06.03.2006 tarihinde mahallinde yapılan keşifte, başvuruda belirtilen malvarlığının Heybelikonak Köyü, Kuruçayır Mezrası'nda olduğu ve Hasan Hüsunet'e ait olduğunun tespit edildiği, Kuruçayır Mezrası terör nedeniyle tamamen boşaltılan yerleşim yerlerinden olmakla birlikte Hasan Hüsunet'in terör örgütüne yardım ve yataklık etmek suçundan mahkûmiyetinin olması nedeniyle 5233 sayılı Kanundan faydalanma imkanının olmadığı, Netice Hüsunet'e ait ayrı bir malvarlığının ise tespit edilmediği gerekçesiyle talebin 07.09.2007 tarih ve 2007/3-3991 sayılı kararla reddedildiği ve bu kararın iptali istemiyle bakılan davanın açıldığı anlaşılmaktadır.

Olayda davalı idarece de tespit altına alındığı üzere davacılardan Hasan Hüsunet'in terör örgütüne yardım ve yataklık etmek suçundan mahkûmiyetinin olması nedeniyle 5233 sayılı Kanundan faydalanma imkanının olmadığı, diğer davacı Netice Hüsunet yönünden ise ayrı bir malvarlığının tespit edilemediği anlaşılmaktadır.

Bu durumda, 5233 sayılı Kanun hükümleri uyarınca, davacıların uğradıklarını ileri sürdükleri zararların tazmininin mümkün olmaması nedeniyle dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmamaktadır..."

19. Başvuruculların temyizi üzerine Danıştay Onbeşinci Dairesinin 24/6/2014 tarihli ve E.2014/892, K.2014/5673 sayılı ilamı ile hükmün onanmasına karar verilmiştir. Onama kararı 2/9/2014 tarihinde başvuruculara tebliğ edilmiştir.

20. Başvurucular 30/9/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuşlardır.

B. İlgili Hukuk

21. 5233 sayılı Kanun'un 1., 4., 6. ve geçici 1. maddeleri.

22. 5233 sayılı Kanun'un 2. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Bu Kanun,3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 1 inci, 3 üncü ve 4 üncü maddeleri kapsamına giren eylemler veya terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler nedeniyle zarar gören gerçek kişiler ile özel hukuk tüzel kişilerinin maddî zararlarının sulhen karşılanması hakkındaki esas ve usullere ilişkin hükümleri kapsar.

Aşağıda belirtilen zararlar bu Kanunun kapsamı dışındadır:

...

f) 3713 sayılı Kanunun 1 inci, 3 üncü ve 4 üncü maddeleri kapsamındaki suçlar ile terör olaylarında yardım ve yataklık suçlarından mahkûm olanların bu fiillerinden dolayı uğradığı zararlar..."

23. 5233 sayılı Kanun'un 7. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Bu Kanun hükümlerine göre sulh yoluyla karşılanabilecek zararlar şunlardır:

a) Hayvanlara, ağaçlara, ürünlere ve diğer taşınır ve taşınmazlara verilen her türlü zararlar. ..."

24. 5233 sayılı Kanun'un 8. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"7 nci maddede belirtilen zararlar, zarar görenin beyanı, adlî, idarî ve askerî mercilerdeki bilgi ve belgeler göz önünde tutularak olayın oluş şekli ve zarar görenin aldığı tedbirlere göre, zarar görenin varsa kusur veya ihmalinin de göz önünde bulundurulması suretiyle, hakkaniyete ve günün ekonomik koşullarına uygun biçimde komisyon tarafından doğrudan doğruya veya bilirkişi aracılığı ile belirlenir."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

25. Mahkemenin 23/3/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvuruculaların İddiaları

26. Başvurucular; Diyarbakır ili Silvan ilçesi Heybelikonak köyünde bulunan evlerinin -içindeki eşyaları ile- güvenlik güçleri tarafından 1994 yılında yakıldığını, başvurucu Netice Hüsunet'in ev eşyalarını kurtarmaya çalışırken düşük yaparak yedi aylık bebeğini kaybettiğini, 5233 sayılı Kanun kapsamında yaptıkları müracaatlarının başvurucu Hasan Hüsunet'in terör örgütüne yardım ve yataklık etmek suçundan mahkûm edilmesi, başvurucu Netice Hüsunet'in ise adına kayıtlı gayrimenkul bulunmadığı gerekçeleriyle reddedildiğini, Komisyonca yapılan inceleme aşamasında ve ret işlemine karşı açtıkları davada yargılama aşamasında tanık deliline ve diğer delillere başvurulmadığını, yeterli araştırma yapılmadığını belirterek adil yargılanma hakları ile zararlarının karşılanmadığını belirterek mülkiyet haklarının ihlal edildiğini iddia etmişlerdir.

B. Değerlendirme

27. Başvuru formları ve ekleri incelendiğinde başvuruculara açtıkları davaların

reddedilmesi nedeniyle Anayasa’nın 35. ve 36. maddelerinde tanımlanan haklarının ihlal edildiğini iddia ettikleri anlaşılmıştır. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucular, Mahkemece verilen ret kararları neticesinde evlerinin eşyaları ile birlikte yakılması sonucu oluşan zararlarının karşılanmadığını belirterek Anayasa’nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet haklarının ihlal edildiğini iddia etmişlerdir. Anılan ihlal iddiaları, hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlali iddiasının incelenmesi sonucu verilen karara bağlı olarak değerlendirileceğinden bu bağlamda inceleme yapılmıştır. Başvurucuların ihlal iddiaları aşağıda başlıklar altında incelenmiştir:

1. Çelişmeli Yargılama ve Silahların Eşitliği İlkelerinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

28. Başvurucular, tanık deliline ve diğer delillere başvurulmaksızın Komisyon ve Derece Mahkemelerince taleplerinin reddine karar verildiğini iddia etmişlerdir. Başvuruculların anılan iddialarının çelişmeli yargılama ve silahların eşitliği ilkeleri kapsamında incelenmesi uygun görülmüştür.

29. Temel hak ve özgürlüklere saygı, devletin tüm organlarının uyması gereken bir ilke olup bu ilkeye uygun davranılmadığı takdirde ortaya çıkan ihlale karşı öncelikle yetkili idari mercilere ve derece mahkemelerine başvurulmalıdır (Selvi Ağgül ve diğerleri, B. No: 2013/6201, 21/4/2016, § 33) .

30. Bireysel başvuru yolunun ikincillik niteliği gereği Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur. Başvurucunun bireysel başvuru konusu şikâyetini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve delilleri zamanında bu makamlara sunması, bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir(İsmail Buğra İşlek, B. No: 2013/1177, 26/3/2013, § 17).

31. Başvuru konusu olayda başvuruculların Diyarbakır Valiliğine verdikleri başvuru dilekçesi, dava dilekçesi, temyiz ve karar düzeltme talepleri incelendiğinde 5233 sayılı Kanun'da yer alan açık hükme rağmen (bkz. § 24) başvuruculların talep ve davaları değerlendirilirken tanık dinletme taleplerine ya da tanıklarının dinlenmediğine ilişkin herhangi bir iddia ileri sürmedikleri, hangi delili hangi amaçlarla sunmak istediklerine dair herhangi bir beyanda bulunmadıkları tespit edilmiştir. Ayrıca 6/3/2006 tarihli keşif tutanağının (bkz. § 12) incelenmesinde ilgili tutanakta köy muhtarı S.B.nin, aza A.K.nın ve mahallî bilirkişi N.B.nin imzalarının da yer aldığı, değerlendirmelerin hiçbir aşamasında başvuruculların bu tutanağa ya da imzalara ilişkin herhangi bir ihtirazı kayıt koymadıkları, itirazda bulunmadıkları anlaşılmıştır. Bu bakımdan başvuruculların iddialarının Anayasa Mahkemesince incelenmesi bireysel başvurunun ikincilliği ilkesi gereği mümkün değildir.

32. Açıklanan nedenlerle çelişmeli yargılama ve silahların eşitliği ilkelerinin ihlal edildiği iddialarının başvuru yolları usulüne uygun şekilde tüketilmeden bireysel başvuru konusu yapıldığı anlaşıldığından başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Başvurucu Hasan Hüsunet'in Hakkaniyete Uygun Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

33. Başvurucu, başvuru ve davasının terör örgütüne yardım ve yataklık suçundan

mahkûmiyetinin bulunması gerekçe gösterilerek reddedilmesi sonucunda evinin -eşyaları ile - güvenlik güçleri tarafından yakılması sonucu oluşan zararlarının karşılanmaması neticesinde mülkiyet hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

34. Başvurucunun yakma eyleminin güvenlik güçleri tarafından gerçekleştirildiğine ilişkin iddiası kendisinin soyut beyanına dayalı olduğundan başvurucu bu konuda herhangi bir belge sunmadığı, adli yahut idari herhangi bir soruşturma başlatılmasına ilişkin şikâyette bulunduğuna ilişkin herhangi bir beyanda da bulunmadığından bu iddia yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

35. 5233 sayılı Kanun kapsamında yapılan başvurularda benzer nitelikteki ihlal iddiaları daha önce bireysel başvuruya konu olmuş ve Anayasa Mahkemesinin bu konuda verdiği kararlarında, kanun koyucunun hukuki ve teknik izaha girmeksizin genel olarak yardım ve yataklık suçu işleyen kişiler ile terör suçundan mahkûm olan kişileri bu Kanun hükümlerinden faydalandırmamayı amaçladığı, 5233 sayılı Kanun'un özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde gerçekleşen terör olayları nedeniyle zarar gören kişilerin hem günümüz hem de geçmiş itibarıyla uğradıkları zararların karşılanmasını amaçladığı, Kanun'un sadece mağdur olan kişilerin bu mağduriyetlerinin giderilmesi yolunda uygulanması gerektiği, terör örgütüne yardım ve yataklıktan hüküm giymiş kişilerin bu şekilde terör örgütünün gelişmesine ve büyümesine sebebiyet verdiklerinin tartışmasız olduğu, aynı kişilerin büyümesine yardımda bulundukları, terör ve terör örgütü sempatizanı olduğu ortaya çıkan kişilere devlet tarafından tazminat ödenmesinin Kanun'un amacına aykırılık teşkil ettiği gerekçesi ile 5233 sayılı Kanun'un 2. maddesinin Kanun'un kapsamını belirttiği, aynı maddenin (f) bendinde de 3713 sayılı Kanun'un 1., 3. ve 4. maddeleri kapsamındaki suçlar ile terör olaylarında yardım ve yataklık suçlarından mahkûm olanların bu fiillerinden dolayı uğradığı zararların 5233 sayılı Kanun'un kapsamı dışında kaldığının kurala bağlandığı gerekçesi ile verilen İlk Derece Mahkemesi kararlarında bariz takdir hatası ve açık bir keyfîlik bulunmadığı sonucuna ulaşılmış; başvuruculaların iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir (Abdulkadir Güneş, B. No: 2013/4347, 30/3/2016, §§ 29-35; Abdurrahman Ete, B. No: 2013/5489, 30/3/2016, §§ 24-30; Hamit Yıldız ve Halit Yıldız; B. No: 2013/7720, 30/30/2016, §§ 19-26).

36. Somut başvuruda, yukarıda değinilen ilkeler ışığında yapılan incelemelerde Derece Mahkemesinin kararı (bkz. § 18) değerlendirildiğinde kararda bariz takdir hatası ve açık bir keyfîlik bulunmadığı kanaatine ulaşılmış ve başvurucu açısından farklı karar verilmesini gerektiren bir yön bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

37. Açıklanan nedenlerle başvurucu Hasan Hüsunet tarafından ileri sürülen iddiaların kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu anlaşıldığından başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

38. Başvurucu, müracaat ve davasının reddedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğini iddia etmektedir. Başvuru dilekçesinin Anayasa’nın 35. maddesinin ihlal edildiğinin ileri sürüldüğü bölümünde başvurucu, 5233 sayılı Kanun kapsamında tanzim edilen belge içeriklerinde ileri sürdüğü ve ayrıca kendisinin beyan ettiği birtakım maddi zararlarının bulunduğunu iddia ettiğini; fakat, idari yargı makamlarının kararları sonucunda bu zararları tazmin edilmeyerek Anayasa’nın 35. maddesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

39. Başvuruculların mülkiyet haklarının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetlerinden hangi

iddiaların 5233 sayılı Kanun kapsamında olduğu, komisyonlar ve yargılama makamlarınca değerlendirilebilecek bir husustur. Yargılama sürecine ilişkin olarak yukarıda yapılan değerlendirme neticesinde başvurucunun delillerini ve iddialarını sunma fırsatı bulamadığına ve yargılamaya etkin olarak katılma imkânlarının ellerinden alındığına dair bir bulgu da saptanmadığı anlaşılan somut yargılama faaliyetlerinin Derece Mahkemelerince adil yargılanma hakkının gereklerine uygun şekilde yerine getirildiği tespit edilmiş olduğundan mülkiyet hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiaların ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

3. Başvurucu Netice Hüsunet'in Hakkaniyete Uygun Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

40. Başvurucu; Diyarbakır ili Silvan ilçesi Heybelikonak köyünde bulunan evinin -içindeki eşyaları ile- 1994 yılında güvenlik güçleri tarafından yakıldığını, başvurucunun ev eşyalarını kurtarmaya çalışırken yedi aylık bebeğini düşük yaparak kaybettiğini, 5233 sayılı Kanun kapsamında yaptığı başvurunun ve akabinde açtığı davanın adına kayıtlı gayrimenkul bulunmadığı gerekçesi ile reddedildiğini belirterek Anayasa'nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet hakkının ve 36. maddesinde tanımlanan hak arama hürriyetinin ihlal edildiğini iddia etmiştir. Anılan iddialar Anayasa'nın 36. maddesinde tanımlanan adil yargılanma hakkı kapsamında yer alan hakkaniyete uygun yargılanma hakkı açısından incelenmiştir.

41. Başvurucunun yakma eyleminin güvenlik güçleri tarafından yapıldığına, ev eşyalarını kurtarmaya çalışırken yedi aylık bebeğini düşük yaparak kaybettiğine ilişkin iddiası sadece kendisinin soyut beyanına dayandırılmıştır. Bu iddialar hakkında herhangi bir belge sunulmadığı, adli yahut idari herhangi bir soruşturma başlatılmasına ilişkin şikâyette bulunulduğuna dair herhangi bir beyanda da bulunulmadığından başvurucunun anılan iddiaları yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

42. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (6) numaralı fıkrasında bireysel başvurulara ilişkin incelemelerde kanun yolunda gözetilmesi gereken hususların incelemeye tabi tutulamayacağı, 6216 sayılı Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında ise açıkça dayanaktan yoksun başvuruların mahkemece kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir (Necati Gündüz ve Recep Gündüz, B. No: 2012/1027, 12/2/2013, § 24).

43. Anılan kurallar uyarınca ilke olarak derece mahkemeleri önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile derece mahkemelerince uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun esas yönünden adil olup olmaması bireysel başvuru incelemesine konu olamaz. Bunun tek istisnası, derece mahkemelerinin tespit ve sonuçlarının adaleti ve sağduyuyu hiçe sayan tarzda bariz takdir hatası içermesi ve bu durumun kendiliğinden bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlükleri ihlal etmiş olmasıdır. Bu çerçevede kanun yolu şikâyeti niteliğindeki başvurular, derece mahkemesi kararları bariz takdir hatası veya açık keyfîlik içermedikçe Anayasa Mahkemesince esas yönünden incelenemez (Necati Gündüz ve Recep Gündüz, § 26).

44. 5233 sayılı Kanun uyarınca ileri sürülen taleplerin belirtilen Kanun kapsamında değerlendirilip değerlendirilmeyeceği hususu ve Kanun'un kapsamının belirlenmesi noktasındaki mevzuat hükümlerinin yorumu ile bu hususta içtihadi bir ölçütün belirlenmesi ve somut olayın bu ölçüt uyarınca değerlendirilmesi noktasındaki takdir, esasen derece

mahkemelerine ait olup 5233 sayılı Kanun'un uygulanması bağlamında daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış olan taleplere ilişkin olarak Anayasa Mahkemesi tarafından yapılan değerlendirmeler neticesinde belirtilen hususlara ilişkin iddiaların, maddi olayın ve hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması bağlamında kanun yolu mahkemelerince değerlendirilmesi gereken hususlara ilişkin olduğu belirtilerek açıkça dayanaktan yoksun olduğu sonucuna varılmıştır (Sabri Çetin, B. No: 2013/3007, 6/2/2014, §§ 45-50).

45. Başvuru konusu olayda başvurucunun, evinin içindeki eşyalarla birlikte 1994 yılında yandığını, bu çerçevede oluşan zararlarının 5233 sayılı Kanun kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini ileri sürdüğü, 5233 sayılı Kanun kapsamında olduğunu iddia ettiği zararlarının karşılanmasını talep ettiği anlaşılmaktadır.

46. 5233 sayılı Kanun'un 1. maddesinde, bu Kanun'un amacının terör eylemleri veya terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler nedeniyle maddi zarara uğrayan kişilerin, bu zararlarının karşılanmasına ilişkin esas ve usulleri belirlemek olduğu, Kanun'un 2. maddesinde bu Kanun'un, 3713 sayılı Kanun'un 1., 3. ve 4. maddelerindeki suçlar ile terör olaylarında yardım ve yataklık suçlarından mahkûm olanların bu fiillerinden dolayı uğradığı zararlar hariç olmak üzere terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler nedeniyle zarar gören gerçek kişiler ile özel hukuk tüzel kişilerinin maddi zararlarının sulhen karşılanması hakkındaki esas ve usullere ilişkin hükümleri kapsadığı (bkz. § 22) ifade edilmiş; Komisyonca dikkate alınacak deliller kapsamında yapılan değerlendirme neticesinde zararın 5233 sayılı Kanun kapsamında olduğunun tespitinin yapılması akabinde Kanun'un 7. maddesinde belirtilen zarar kalemleri (bkz. § 23) üzerinden yapılacak hesaplama ile tespit edilen tazminat miktarının başvurucuya ödenmesine karar verileceği hükme bağlanmıştır.

47. Komisyon kararında, önce başvurucunun başvurusu hakkında karar verilmemekle (bkz. § 13) birlikte daha sonra başvurucu Netice Hüsunet adına tapulu gayrimenkul kaydına rastlanmadığı gerekçesi ile talebin reddine karar verilmiştir (bkz. § 15).

48. Diyarbakır 1. İdare Mahkemesinin 13/9/2013 tarihli kararında başvurucunun ayrı bir mal varlığı tespit edilemediği gerekçesi ile davanın reddine karar verildiği anlaşılmaktadır (bkz. § 18). Bu karar kanun yolu aşamasını tamamlayarak kesinleşmiştir(bkz. § 19).

49. Başvurucu, tazmini gereken zararlarının mevcut olduğunu iddia etmiş ise de 5233 sayılı Kanun kapsamında talep edilen maddi tazminat ile ilgili dava sürecindebaşvurucunun iddialarını değerlendiren Derece Mahkemelerinin kararlarında herhangi bir keyfîlik bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Başvurucunun ayrı bir mal varlığı tespit edilemediği gerekçesi ile davasının reddedilmesi (bkz. § 18) dikkate alındığında dosya kapsamına göre bu tespitten ayrılmayı gerektiren bir neden bulunmadığı kanaatine ulaşılmıştır.

50. Açıklanan nedenlerle başvurucu tarafından ileri sürülen iddiaların kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu anlaşıldığından başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir. Engin YILDIRIM bu görüşe katılmamıştır.

51. Başvurucu, davasının reddedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğini iddia etmektedir. Başvuru dilekçesinin Anayasa'nın 35. maddesinin ihlal edildiğinin ileri sürüldüğü bölümünde başvurucu, 5233 sayılı Kanun kapsamında tanzim edilen belge içeriklerinde ileri sürdüğü ve ayrıca kendisinin beyan ettiği birtakım maddi zararlarının bulunduğunu iddia ettiğini fakat idari yargı makamlarının kararları sonucunda bu zararları

tazmin edilmeyerek Anayasa’nın 35. maddesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

52. Başvuruculaların mülkiyet haklarının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetlerinden hangi iddiaların 5233 sayılı Kanun kapsamında olduğu, komisyonlar ve yargılama makamlarınca değerlendirilebilecek bir husustur. Yargılama sürecine ilişkin olarak yukarıda yapılan değerlendirme neticesinde başvurucunun delillerini ve iddialarını sunma fırsatı bulamadığına ve yargılamaya etkin olarak katılma imkânlarının ellerinden alındığına dair bir bulgu da saptanmadığı anlaşılan somut yargılama faaliyetlerinin Derece Mahkemelerince adil yargılanma hakkının gereklerine uygun şekilde yerine getirildiği tespit edilmiş olduğundan mülkiyet hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiaların ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Çelişmeli yargılama ve silahların eşitliği ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

2. Başvurucu Hasan Hüsunet'in hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

3. Başvurucu Netice Hüsunet'in hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA Engin YILDIRIM'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

B. Başvuruculaların tazminata ilişkin taleplerinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

C. 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucu Hasan Hüsunet üzerinde bırakılmasına OYBİRLİĞİYLE,

D. 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucu Netice Hüsunet üzerinde bırakılmasına Engin YILDIRIM'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA 23/3/2017tarihinde karar verildi.

LEVENT ÖZASLAN

B. No: 2014/16529 | Karar tarihi: 23.03.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/16529

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

LEVENT ÖZASLAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/16529)

Karar Tarihi: 23/3/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör : Ayhan KILIÇ

Başvurucu : Levent ÖZASLAN

Vekili : Av. Ömer CİHANGİR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, tutukluluğun makul süreyi aşması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının; suçta kullanılan araca el konulması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 20/10/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde başvurunun Komisyona sunulmasına engel teşkil edecek bir eksikliğinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

4. Komisyonca, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüş bildirmemiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu 1966 doğumlu olup başvuru tarihi itibarıyla Kozan M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda tutuklu bulunmaktadır. Başvurucu oto galericiliği işiyle iştigal etmektedir.

A. Bireysel Başvurudan Önceki Olaylar

9. Kozan Asayiş Şube Ekiplerince 16/12/2013 tarihinde bir ihbarı değerlendirmek üzere başvurucuya ait 01 D 1133 plakalı 2012 Model Audi Marka araçta yapılan aramada aracın bagaj kısmında yedek lastik altında 1 gram esrar bulunmuş, ayrıca diğer şüphelilerden İ. T.'nin ikametine yakın bir yerdeki ormanlık alanda bidonlar içerisinde saklanmış kubar esrar maddesi ele geçirilmiştir. "Olay, yakalama ve muhafaza altına alma" tutanağında başvurucunun aracında ele geçirilen esrar miktarı sehven 1.490 gram olarak yazılmıştır.

10. Başvurucu 18/12/2013 tarihinde gözaltına alınmış ve Kozan 2. Sulh Ceza Mahkemesinin (Sulh Ceza Mahkemesi) 19/12/2013 tarihli kararıyla da uyuşturucu madde (esrar) ticareti yapma suçundan tutuklanmıştır.

11. Başvurucaya ait araç Emniyet Müdürlüğü bahçesinde muhafaza altına alınmış ise de Cumhuriyet savcısının talimatıyla araç başvurucaya iade edilmek istenmiş, ancak başvurucunun tutuklu bulunması nedeniyle 20/12/2013 tarihinde başvurucunun oğluna yediemin sıfatıyla teslim edilmiştir.

12. Kozan Cumhuriyet Başsavcılığınca (Başsavcılık) 20/12/2013 tarihinde Sulh Ceza Mahkemesinden, başvurucuya ait aracın başkasına devir ve temlikinin önlenmesinin temini amacıyla aracın trafik kayıtlarına, 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 128. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendi uyarınca el konulması ve "satılamaz devredilemez" şerhinin işlenmesi talep edilmiştir. Sulh Ceza Mahkemesinin aynı tarihli kararıyla talebin kabulü ile anılan hüküm uyarınca araca el konulması ve trafik siciline "satılamaz devredilemez" şerhi işlenmesine karar verilmiştir.

13. Başvurucu vekilinin 3/7/2014 tarihli talebi üzerine Kozan Ağır Ceza Mahkemesince (Ağır Ceza Mahkemesi), 7/7/2014 tarihli kararla aracın tescil kayıtlarına "satılamaz devredilemez" şerhi işlenmek suretiyle araca el konulmasına yönelik kararın kaldırılmasına karar verilmiştir.

14. Şerhin kaldırılmasına ilişkin kararın gerekçesiz olması üzerine başvurucu vekilince aynı Mahkemeye başvurularak kararın gerekçelendirilmesi talebinde bulunulmuştur. Ağır Ceza Mahkemesinin 1/9/2014 tarihli kararında, "satılamaz devredilemez" şerhinin kaldırılma gerekçesi, başvurucuya ait araçta ele geçirilen esrarın 1 gram olması ve soruşturma evrakının kapsamı şeklinde açıklanmıştır.

15. Başvurucu 20/10/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. Bireysel Başvurudan Sonraki Gelişmeler

16. Başsavcılığın 28/10/2014 tarihli iddianamesiyle başvurucunun "uyuşturucu madde (esrar) ticareti yapma" suçunu işlediğinden bahisle cezalandırılması istemiyle aynı yer ağır

ceza mahkemesinde kamu davası açılmıştır.

17. Ağır Ceza Mahkemesinde görülen dava, başvurucu yönünden tutuklu olarak sürdürülmüştür. Ağır Ceza Mahkemesinin 13/12/2015 tarihli kararı ile başvurucunun "uyuşturucu madde (esrar) ticareti yapma" suçundan mahkûmiyetine ve tutukluluk hâlinin devamına karar verilmiştir.

18. Karar, Yargıtay 20. Ceza Dairesinin 6/6/2016 tarihli ilamıyla onanarak kesinleşmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

19. 5271 sayılı Kanun'un "Tazminat istemi" kenar başlıklı 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili bölümü şöyledir:

"Suç soruşturması veya kovuşturması sırasında;

a) Kanunlarda belirtilen koşullar dışında yakalanan, tutuklanan veya tutukluluğunun devamına karar verilen,

...

d) Kanuna uygun olarak tutuklandığı hâlde makul sürede yargılama mercii huzuruna çıkarılmayan ve bu süre içinde hakkında hüküm verilmeyen,

...

j) Eşyasına veya diğer malvarlığı değerlerine, koşulları oluşmadığı halde elkonulan veya korunması için gerekli tedbirler alınmayan ya da eşyası veya diğer malvarlığı değerleri amaç dışı kullanılan veya zamanında geri verilmeyen,

...

Kişiler, maddî ve manevî her türlü zararlarını, Devletten isteyebilirler."

20. 5271 sayılı Kanun'un "Tazminat isteminin koşulları" kenar başlıklı 142. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Karar veya hükümlerin kesinleştiğinin ilgilisine tebliğinden itibaren üç ay ve her hâlde karar veya hükümlerin kesinleşme tarihini izleyen bir yıl içinde tazminat isteminde bulunulabilir.

(2) İstem, zarara uğrayanın oturduğu yer ağır ceza mahkemesinde ve eğer o yer ağır ceza mahkemesi tazminat konusu işlemle ilişkili ise ve aynı yerde başka bir ağır ceza dairesi yoksa, en yakın yer ağır ceza mahkemesinde karara bağlanır."

21. Yargıtay 12. Ceza Dairesinin 4/7/2013 tarihli ve E.2013/8830, K.2013/18335 sayılı ilamının ilgili kısmı şöyledir:

"Davacının davasının dayanağını teşkil eden...Cumhuriyet Başsavcılığının... soruşturma sayılı ek kovuşturmaya yer olmadığına dair karar ile neticelendirilen hazırlık soruşturması sırasında davacıya ait araca ve araçta bulunan çayasuç konusu olduğu iddiasıyla31/12/2007tarihinde el konulduğu, bilahare 1/2/2008 tarihinde aracın davacıya iade edildiği ve davacı hakkında 10/4/2008 tarihinde ek kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verildiği, aracın üzerinde bulunan çaylarla ilgili soruşturmanın sürdürülerek çayın sahipleri olan ... ve ...hakkında müsadere talebiyle ... Asliye Ceza Mahkemesine ceza davasının açıldığı, davacının el konulan aracıyla suç konusu olduğu iddia edilen çaylar arasındaki hukuki bağın bu suretle ilişkilendirilemediği, davacının haksız yere el konulan

aracıyla ilgili tazminat davası açabileceği ve CMK'nın 141/1-j maddesindeki tazminatın yasal şartların oluştuğu kabul edildiğinden tebliğnamedeki görüşe iştirak edilmemiştir."

22. Yine Yargıtayın anılan Dairesinin 23/9/2013 tarihli ve E.2013/14435, K.2013/21106 sayılı ilamının ilgili kısmı şöyledir:

"Davacıların yargılandığı .... Asliye Ceza Mahkemesinde müdafiliklerini yapan ... tarafından, elkonulan ... plakalı aracın kasko değerinin yarısı olan 36.000 TL teminatın 29/9/2005 tarihinde yatırılması üzerine aracın iadesinin sağlandığı ve bu teminatın aynı şekilde Av. .... tarafından 10/11/2010 tarihinde iade alındığı anlaşılmakla, tazminat istemine dayanak 5271 sayılı [Kanun'un] 141/1-j maddesinde 'eşyasına veya diğer malvarlığı değerlerine, koşulları oluşmadığı halde elkonulan veya korunması için gerekli tedbirler alınmayan yada eşyası veya diğer malvarlığı değerleri amaç dışı kullanılan veyazamanındageriverilmeyenkişilerinmaddîvemanevîhertürlüzararlarınıDevletten isteyebilecekleri' hükmü dikkate alındığında, davacılar hakkında .... Asliye Ceza Mahkemesinin 2006/139 esas, 2006/460 karar sayılı ceza dava dosyasında yapılan yargılama sonunda sanıkların (davacıların) beraatine hükmedilerek elkonulan araç ve teminatın iadesine karar verildiği ve temyiz üzerine hükmün Yargıtay 7. Ceza Dairesinin 28/6/2010 tarihli ilamı ile onanarak kesinleşme tarihine kadar, elkonulan ... plakalı aracın iadesi için 29/9/2005 tarihinde yatırılan ve 10/11/2010 tarihinde sanıkların (davacılar) müdafileri aracılığı ile geri alınan 36.000 TL teminat bedelinin yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede iadesinin sağlanamamış olması karşısında, koruma tedbirleri nedeniyle tazminat verilmesine ilişkin 5271 sayılı [Kanun'un] 141/1-j ve devamı maddelerinde belirtilen koşulların davacılar yönünden gerçekleştiğinin kabulü gerektiği, bu nedenle bu yöne ilişkin olarak uğranıldığı iddia edilen maddi zararla ilgili olarak, teminatın davacılardan hangisinin nam ve hesabına yatırılıp (ödendiği) ve iade alındığı tespit edilerek bu kişiye (davacıya) teminatın yatırıldığı tarihten iade edildiği (geri ödendiği) tarihe kadar sadece işlemiş olan yasal faizin ödenmesine karar verilmesi yerine, yazılı gerekçe ile davanın yatırılan teminata ilişkin olarak talep edilen yasal faiz bedeli yönünden de reddine karar verilmesi Kanun'a aykırı olup, .. hükmün ... BOZULMASINA ... karar verildi."

23. Aynı Dairenin 14/12/2015 tarihli ve E.2014/19906, K.2015/19237 sayılı ilamının ilgili kısmı da şöyledir:

"... 5271 sayılı [Kanun'un] 'Tazminat istemi' başlıklı 141. maddesi incelendiğinde, bir kısım tazminat nedenleri konusunda karar verilmesi için, davanın esasıyla ilgili bir kararın verilmesi zorunluluğunun bulunmadığı dolayısıyla bu nedenlere dayalı istemlerde, davanın sonuçlanmasına gerek bulunmadığı açıkça anlaşılmaktadır.

Örneğin, ... hakkındaki arama kararı ölçüsüz bir şekilde gerçekleştirilen kişilerin tazminat istemleri konusunda, asıl davada hüküm verilmesini veya verilen hükmün kesinleşmesini beklemeye gerek bulunmamaktadır..."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

24. Mahkemenin 23/3/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Tutukluluğa İlişkin Şikâyetler

25. Başvurucu, aracında ele geçirilen 1 gram esrarın tutanaklarda tahrifat yapılarak 1.490 gram gibi gösterilerek resmî belgede tahrifat yapılmak suretiyle haksız olarak tutuklandığını

ifade etmiştir. Yaklaşık on aydır tutuklu bulunduğunu belirten başvurucu, bu sürede tüm deliller toplandığı hâlde henüz kamu davası açılmadığını ifade etmiştir. Başvurucu, tutukluluk incelemelerinin otuz günlük süre aşılarak yapıldığı ve matbu gerekçelerin tekrarlanması suretiyle tutukluluğun devamına karar verildiği şikâyetini dile getirmiştir. Başvurucu sonuç olarak ihlalin tespiti ve 1 TL manevi tazminat ödenmesi talebinde bulunmuştur.

26. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun, haksız olarak tutuklandığı, matbu gerekçelerle tutukluluğun devam ettirildiği ve tutukluluk süresinin makul olmadığı şikâyetlerinin Anayasa'nın 19. maddesinde güvence altına alınan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

27. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrasında bireysel başvuruda bulunulmadan önce ihlal iddiasının dayanağı olan işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş olan idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının tüketilmiş olması gerektiği belirtilmiştir.

28. Temel hak ve özgürlüklere saygı, devletin tüm organlarının anayasal ödevi olup bu ödevin ihmal edilmesi nedeniyle ortaya çıkan hak ihlallerinin düzeltilmesi idari ve yargısal makamların görevidir (İsmail Buğra İşlek, B. No: 2013/1177, 26/3/2013, § 16). Temel hak ihlallerini öncelikle derece mahkemelerinin gidermekle yükümlü olması, kanun yollarının tüketilmesi koşulunu zorunlu kılar (Necati Gündüz ve Recep Gündüz, B. No: 2012/1027, 12/2/2013, §§ 19, 20; Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 26).

29. Başvuru yollarının tüketilmesi gereğinden söz edilebilmesi için öncelikle hukuk sisteminde, hakkının ihlal edildiğini iddia eden kişinin başvurabileceği idari veya yargısal bir hukuki yolun öngörülmüş olması gerekmektedir. Ayrıca bu hukuki yolun, iddia edilen ihlalin sonuçlarını giderici, etkili ve başvurucu açısından makul bir çabayla ulaşılabilir nitelikte olması ve sadece kâğıt üzerinde kalmayıp fiilen de işlerliğe sahip bulunması gerekmektedir. Olmayan bir hukuki yolun tüketilmesi başvurucudan beklenemeyeceği gibi hukuken veya fiilen etkili bulunmayan, ihlalin sonuçlarını düzeltici bir vasıf taşımayan veya ölçülü olmayan birtakım şekli koşulların öngörülmesi nedeniyle fiilen erişilebilir ve kullanılabilir olmaktan uzaklaşan başvuru yollarının tüketilmesi zorunluluğu bulunmamaktadır (Fatma Yıldırım, B. No: 2014/6577, 16/2/2017, § 39).

30. Kişi serbest bırakılmadan yargılandığı davada ilk derece mahkemesinin kararıyla mahkûm olmuşsa, mahkûmiyet tarihi itibarıyla tutukluluk hâli sona erer. Çünkü bu durumda kişinin hukuki durumu "suç isnadına bağlı olarak tutuklu" olma kapsamından çıkmaktadır (Korcan Pulatsü, B. No: 2012/726, 2/7/2013, § 33).

31. Tutukluluk hâli sona erdikten sonra tutukluluğun Kanun'da öngörülen azami süreyi veya makul süreyi aştığını iddia eden başvurucunun, devam eden tutukluluk hâlinden farklı olarak iddia edilen ihlalin tespitini ve tazminat ödenmesini sağlayabilecek bir hukuk yolu mevcut ise bu yolu tüketmesi gerekir (Hamit Kaya, B. No: 2012/338, 2/7/2013, § 46).

32. 5271 sayılı Kanun'un tazminat isteminin düzenlendiği 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre kanunlarda belirtilen koşullar dışında yakalanan, tutuklanan veya tutukluluğunun devamına karar verilenler ile kanuna uygun olarak tutuklandığı hâlde makul

sürede yargılama mercii huzuruna çıkarılmayan ve bu süre içinde hakkında hüküm verilmeyen kişilerin, maddi ve manevi her türlü zararlarını devletten isteyebileceklerine ilişkin hükümlerin bu hususta bir başvuru mekanizması öngördüğü görülmektedir. Bununla birlikte aynı Kanun'un tazminat isteminin koşullarının düzenlendiği 142. maddesinin (1) numaralı fıkrasında karar veya hükümlerin kesinleştiğinin ilgilisine tebliğinden itibaren üç ay ve her hâlde karar veya hükümlerin kesinleşme tarihini izleyen bir yıl içinde tazminat isteminde bulunulabileceği belirtilmektedir.

33. Bu yol bir yandan başvurucunun maruz kaldığı tutukluluk süresinin Kanun'da öngörülen azami süreyi aşıp aşmadığının veya makul olup olmadığının tespiti, diğer yandan da uğradığı zararın tazmini imkânını sağlamaktadır. Bu nedenle 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesi ile öngörülen hukuk yolu başvurucunun şikâyetleri açısından erişilebilir ve elverişli bir çözüm olanağı ve makul ölçüde bir başarı imkânı sunmaktadır (Hamit Kaya, § 48).

34. Somut olayda başvurucu 18/12/2013 tarihinde gözaltına alınmış ve 19/12/2013 tarihinde tutuklanmıştır. Ağır Ceza Mahkemesi, tutuklu olarak sürdürülen yargılama sonunda 13/12/2015 tarihli kararı ile başvurucunun "uyuşturucu madde (esrar) ticareti yapma" suçundan on yıl hapis cezası ile cezalandırılmasına karar vermiş; anılan mahkûmiyet hükmü Yargıtay 20. Ceza Dairesinin 6/6/2016 tarihli ilamıyla onanarak kesinleşmiştir.

35. Başvurucu, hakkındaki mahkûmiyet hükmünün kesinleştiği tarihten itibaren 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesine dayanarak süresi içinde tazminat talebinde bulunma imkânına sahiptir. Mahkûmiyet kararının kesinleşmesiyle birlikte tutukluluk sürecine ilişkin olarak sadece tazminat talebinde bulunabileceği dikkate alındığında, bu talep yönünden etkin ve erişilebilir bir çözüm imkânı sunan hukuk yolu tüketilmeksizin bireysel başvuruların incelenmesi, bireysel başvuru yolunun ikincilliği ilkesi gereği mümkün değildir (Hamit Kaya, § 49). Öte yandan bireysel başvurunun karara bağlandığı tarih itibarıyla başvurucunun anılan tazminat yolunu tüketmesi için 5271 sayılı Kanun'un 142. maddesinde öngörülen dava açma süresi de geçmemiştir.

36. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun iddialarına ilişkin olarak yargısal başvuru yolları tüketilmeden bireysel başvuru yapıldığı anlaşıldığından başvurunun başvuru yollarının tüketilmemiş olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Araca El Konulmasına İlişkin Şikâyet

37. Başvurucu, el koyma kararının araca ilişkin taşıt siciline şerh düşülmesi suretiyle icrası ile yetinilmesi gerekirken aracına fiilen el konulmasından yakınmıştır.

38. Başvurucunun bu şikâyetinin mülkiyet hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

39. Anayasa'nın 35. maddesinin birinci fıkrasında "Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir." denilmek suretiyle mülkiyet hakkı güvenceye bağlanmıştır. Anayasa'nın anılan maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır (AYM, E.2015/39, K.2015/62, 1/7/2015, § 20).

40. Somut olayda 16/12/2013 tarihinde yapılan arama sonucu başvurucunun aracında 1 gram esrar maddesi bulunması sebebiyle araç Emniyet Müdürlüğü bahçesinde muhafaza altına alınmış ise de Başsavcılığın talimatıyla, başvurucunun cezaevinde bulunması nedeniyle 20/12/2013 tarihinde oğluna yediemin sıfatıyla teslim edilmiştir. Başsavcılığın

talebi üzerine Sulh Ceza Mahkemesinin 20/12/2013 tarihli kararıyla aracın trafik kayıtlarına 5271 sayılı Kanun'un 128. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendi uyarınca el konulmasına ve "satılamaz devredilemez" şerhinin işlenmesine karar verilmiştir. Başvurucu vekilinin talebi üzerine Ağır Ceza Mahkemesince 7/7/2014 tarihli kararla aracın tescil kayıtlarına "satılamaz devredilemez" şerhi işlenmek suretiyle el konulmasına yönelik kararın kaldırılmasına karar verilmiştir.

41. Başvurucunun, aracın trafik siciline "satılamaz devredilemez" şerhi konulmasına yönelik bir şikâyeti bulunmamaktadır. Başvurucu, aracın trafik siciline şerh düşülmesiyle yetinilmesi gerekirken araca fiilen el konulmuş olmasını şikâyet konusu etmektedir.

42. 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (j) bendinde, eşyasına veya diğer mal varlığı değerlerine, koşulları oluşmadığı hâlde el konulan veya korunması için gerekli tedbirler alınmayan ya da eşyası veya diğer mal varlığı değerleri amaç dışı kullanılan veya zamanında geri verilmeyen kişiler için tazminat talebinde bulunabilme imkânı tanınmaktadır.

43. Yukarıda atıfta bulunulan Yargıtay kararlarından da anlaşıldığı üzere (bkz. § 21-23) 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinde düzenlenen yol, bir yandan başvurucunun maruz kaldığı el koyma işleminin hukuka aykırılığının tespitini, diğer yandan da uğradığı zararın tazmini imkânını sağlamaktadır. Bu nedenle 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesi ile öngörülen hukuk yolu başvurucunun şikâyetleri açısından erişilebilir ve elverişli bir çözüm olanağı ve makul ölçüde bir başarı imkânı sunmaktadır (Mehmet Ali Aslan, B. No: 2013/2429, 30/3/2016, § 28).

44. Başvurucu 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesine dayanarak, ceza soruşturması sırasında aracının trafik kaydına şerh düşülmesiyle yetinilmeyerek aracına fiilen de el konulmuş olmasının hukuka uygun olmadığı iddiasını öne sürerek tazminat talebinde bulunma imkânına sahiptir. Dolayısıyla mülkiyet hakkının ihlaline neden olduğu ileri sürülen söz konusu iddiaya ilişkin olarak başvuru yolları usulünce tüketilmemiştir.

45. Açıklanan gerekçeyle başvurucunun aracına el konulmasına ilişkin şikâyetin diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun başvuru yollarının tüketilmemiş olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 23/3/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AZİZ GÜLŞEN

B. No: 2014/20070 | Karar tarihi: 23.03.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/20070

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

AZİZ GÜLŞEN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/20070)

Karar Tarihi: 23/3/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör Yrd. : Leyla Nur ODUNCU

Başvurucu : Aziz GÜLŞEN

Vekili : Av. Mahmut GÜVEN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; 17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun kapsamında yapılan başvurunun kabul edilip idare ile sulhname imazlanması akabinde yerleşim yerinde kadastro çalışmaları yapılması sonucunda taşınmazlarının daha çok olduğunun ortaya çıktığı gerekçesi ile yapılan ikinci başvurunun reddedilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkı, mülkiyet hakkı ve etkili başvuru hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 24/12/2014 tarihinde Midyat 1. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. İkinci Bölüm Birinci Komisyonunca 13/4/2015 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu, Batman ili Gercüş ilçesi Bağözü köyünde ikamet etmekte iken meydana gelen terör olayları nedeniyle 1994 yılında yerleşim yerinden göç etmek zorunda kaldığını iddia etmiştir.

8. Başvurucu 30/5/2005 tarihinde 5233 sayılı Kanun kapsamına giren zararının karşılanması talebiyle Batman Valiliği Zarar Tespit Komisyonuna (Komisyon) başvurmuştur.

9. Bağözü köyü muhtarı İ.Y., azalar İ.O. ve K.B. ile başvurucu tarafından düzenlenen ve imza altına alınan "Zilyetlik Belgesi" başlıklı tutanağı başvurucu, Komisyona sunmuştur. Bu tutanakta başvurucunun iki katlı evinin, Cemike mevkinde 8 ve 10 dönüm tarlasının, Cemike mevkiinde 2 dönüm bağının, Berme mevkinde 8 dönüm tarlasının, Berme mevkiinde 8 ve 5 dönüm bağının, Segi/Setan mevkinde 2 dönüm tarlasının, Avreşke mevkinde 6 dönüm tarlasının, Naval mevkinde 2 dönüm sulu arazisinin ve badem, armut, ceviz ağaçlarının bulunduğu iddia edilmiştir.

10. Başvuru kapsamında 4/10/2006 tarihinde gerçekleştirilen keşif işleminde başvurucunun 1.620 m2 sulu arazisinin, 9.500 m2 kuru arazisinin, 12.800 m2 bağının,66 m2 evinin, başvurucunun adına kayıtlı 23,92 m2 arazinin bulunduğu tespit edilmiştir.

11. Komisyon 6/6/2008 tarihli ve 2008/3-329 sayılı kararında bilirkişi heyetince yapılan keşif, tutulan tutanaklar, orman bilirkişi raporu ve dosyadaki diğer bilgi ve belgelerin değerlendirilmesi sonucunda başvurucunun zirai arazisine ulaşamamaktan, bina ve eklentilerinin hasar görmesinden kaynaklanan zararlarına karşılık İçişleri Bakanlığı İller İdaresi Genel Müdürlüğünün yazıları esas alınarak toplam 14.500 TL ödenmesine karar vermiştir.

12. Komisyon kararının ardından 5233 sayılı Kanun’un 12. maddesi gereğince davet yazısı ile birlikte sulhname örneği başvurucuya gönderilmiştir.

13. "Yukarıda ayni/nakdi olarak belirtilen zararımın/zararlarımın karşılanması sonucunda Komisyonun tespitine esas olay ile ilgili olarak uğradığım zararımın tamamının karşılanmış olduğunu kabul ve taahhüt ederim" beyanını içeren sulhnamenin, başvurucu vekili tarafından imzalanması akabinde Kanun'un 13. maddesi kapsamında 20/1/2009 tarihinde vali onayı yapılmıştır.

14. Belirlenen tazminat miktarı 19/1/2010 tarihinde başvurucu vekilinin hesap numarasına aktarılmıştır.

15. Başvurucu 5/7/2011 tarihinde Komisyona yeniden başvuruda bulunmuş; başvurusu hakkındaki ilk kararın köyünde kadastro çalışmaları yapılmadan önce verildiğini, bu nedenle bakiye zararlarının bulunduğunu iddia etmiştir. Başvuru dilekçesinde yer alan tabloda kadastro çalışmaları sonrasında başvurucunun Bağözü köyünde 102 ada 18 parselde bulunan 18.174,10 m2 tarlada 2/13 hissesinin; 120 ada 31 parselde bulunan 17.825,75 m2 tarlada tam hissesinin; 120 ada 55 parselde bulunan 28.242,86 m2 tarlada 1/2 hissesinin; 120 ada 63 parselde bulunan 18.845,56 m2 tarlada 1/2 hissesinin; 121 ada 16 parselde

bulunan 9.112,56 m2 bağda 1/2 hissesinin; 133 ada 13 parselde bulunan 57,50 m2 arsada tam hissesinin; 138 ada 8 parselde bulunan 735,53 m2 tarlada tam hissesinin; 139 ada 42 parselde bulunan 403,51 m2 bahçede tam hissesinin; 140 ada 83 parselde bulunan 590,75 m2 bahçede tam hissesinin; 140 ada 206 parselde bulunan 5.323,66 m2 tarlada tam hissesinin olduğu beyan edilmiştir.

16. Komisyon 27/7/2011 tarihli; 2011/3-1316 sayılı kararında, daha önce sulhname imzalanıp başvurucuya tazminat ödendiğinden talebinin reddine karar verilmiştir.

17. Ret işlemine karşı başvurucu tarafından Batman İdare Mahkemesinde iptal davası açılmıştır. Başvurucu Komisyona sunduğu dilekçede (bkz. § 15) yer alan tabloya dava dilekçesinde de yer vermiştir.

18. Batman İdare Mahkemesinin 10/8/2012 tarihli ve E.2011/3502, K.2012/4908 sayılı kararı ile dava reddedilmiştir. Mahkemenin gerekçesi şöyledir:

“...dava konusu işlemde zarar tespit komisyonunun, davacının başvurusunu reddetmesinin sebebi olarak; "davacının daha önce yaptığı başvurunun sonuçlandığı ve sulhname imzalanarak ödemelerin yapılması" gösterildiğinden, uyuşmazlığın bu çerçevede incelenmesi ve değerlendirilmesi gerekmektedir.

Olayda, davacının daha önceki başvurusu üzerine 5233 sayılı Kanun uyarınca tazmini gereken zararları tespit edilerek davalı idare ve davacı arasında anlaşma sağlanıp sulhname imzalanmış ve sulhnamede belirtilen zarar kalemlerine karşılık olarak uzlaşıya varıldığı, ancak davacı vekili tarafından, bilirkişiler tarafından hesaplanan zarar miktarından kesinti yapılıp yapılmadığının bildirilmesi ve kesinti yapıldı ise yasal faiziyle birlikte iadesi yönündeki başvurusunun, sulhnamenin amacına uymamaktadır.

Bu durumda, ayni ve nakdi tüm zararlarının karşılandığı kabul ve taahhüt edilerek sulhname imzalandıktan sonra, sulhnamede belirtilen miktar ile gerçek zarar miktarı hesabı arasında fark olduğu iddiası üzerine tazminat talebinin karşılanması mümkün olmadığından, sonradan yapılan başvurunun reddine ilişkin dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmamaktadır...”

19. Başvurucunun temyizi üzerine Danıştay Onbeşinci Dairesinin 26/4/2013 tarihli ve E.2012/12407, K.2013/3048 sayılı ilamı ile kararın usul ve hukuka uygun olduğu, dilekçede ileri sürülen temyiz nedenlerinin kararın bozulmasını gerektirecek nitelikte görülmediği belirtilerek onanmasına karar verilmiştir.

20. Karar düzeltme talebi, aynı Dairenin 15/5/2014 tarihli ve E.2014/949, K.2014/3794 sayılı ilamı ile reddedilmiştir. Ret kararı 24/11/2014 tarihinde başvurucu vekiline tebliğ edilmiştir.

21. Başvurucu, 24/12/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

22. 5233 sayılı Kanun’un 1., 2., 4., 6., 7., 8., 12., 13.,geçici 1., geçici 4. maddeleri.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

23. Mahkemenin 23/3/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

24. Başvurucu; terör olayları nedeniyle ikamet ettiği köyünü terk etmek zorunda kaldığını,

5233 sayılı Kanun kapsamında yaptığı talebinin kabul edilip kendisine tazminat ödendiğini, köyünde kadastro çalışmaları yapılmadan önce bu işlemler gerçekleştiği için ilk Komisyon kararında maddi hata yapıldığını, taşınmazlarının alanları konusunda idarece yapılan tespitlere güvenerek sulhname imzaladığını, kadastro çalışmaları sonrasında önceden tespit edilen taşınmaz alanından daha fazla alanda taşınmazı olduğunu öğrendiğini, bakiye zararları için 5233 sayılı Kanun kapsamında yaptığı ikinci başvurunun daha önce sulhname imzalanmış olduğu gerekçesi ile reddedildiğini, bu karara karşı açmış olduğu davanın da reddedildiğini, ret kararlarının hatalı olduğunu, sulhname kapsamında ödenen tazminatın zararını karşılamaktan uzak olduğunu belirterek adil yargılanma hakkı, mülkiyet hakkı ve etkili başvuru hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

B. Değerlendirme

25. Başvuru formu ve ekleri incelendiğinde başvurucunun 5233 sayılı Kanun kapsamındaki bakiye zararının tazmini amacıyla açtığı davanın reddedilmesi nedeniyle Anayasa'nın 35., 36. ve 40. maddelerinde tanımlanan haklarının ihlal edildiğini iddia ettiği anlaşılmıştır. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16).Başvurucunun ihlal iddialarının incelemesinin Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altında alınan mülkiyet hakkı yönünden yapılması gerekli ve yeterli görülmüştür.

26. Başvurucu; Batman ili Gercüş ilçesi Bağözü köyünde ikamet etmekte iken meydana gelen terör olayları nedeniyle yerleşim yerinden göç etmek zorunda kaldığını, 5233 sayılı Kanun kapsamında yapmış olduğu başvurunun 6/6/2008 tarihli Komisyon kararında kabul edildiğini, taşınmazlarının alanları konusunda idarece yapılan tespitlere güvenerek sulhname imzaladığını, Komisyon kararı akabinde Bağözü köyünde kadastro çalışmaları yapıldığını, köyde kadastro çalışmaları yapılmadan önce Komisyonca tazminat ödenmesine karar verildiğinden Komisyon kararında maddi hata bulunduğunu, kadastro çalışması sonrasında bakiye zararları için yaptığı ikinci başvurunun ve akabinde açtığı davanın reddedildiğini, zararlarının karşılanmadığını belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

27. Başvurucu, taşınmazlarının alanları konusunda idarece yapılan tespitlere güvenerek sulhname imzaladığını iddia etmiş ise de 5233 sayılı Kanun kapsamında yapılan başvuru için düzenlenen ve aralarında başvurucunun da yer aldığı dört kişi tarafından imzalanan tutanağın (bkz. § 9) incelenmesinde, tutanak içeriğinde geçen zarar kalemleri ve alan miktarlarının, başvurucu tarafından ikinci başvuruda Komisyona sunulan dilekçede (bkz. § 15) ve dava dilekçesinde(bkz. § 17) ileri sürülen zarar kalemleri ve alan miktarları ile yaklaşık olarak örtüştüğü tespit edilmiştir.

28. 5233 sayılı Kanun kapsamında yapılan başvurularda idare ile sulhname imzalanması nedeniyle bakiye zarar iddiasına ilişkin davanın reddedilmesi, daha önce de bireysel başvuruya konu olmuş ve Anayasa Mahkemesinin bu konuda verdiği kararlarda, idari ve yargısal süreci müteakip ihlali tespit eden ve makul bir tazminata hükmedilmesini temin eden etkili bir giderim yolu bulunduğundan hareketle başvurucunun mağdur sıfatının ortadan kalkmış olması sebebine dayanılarak kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle başvurunun kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir (Zübeyit Kaya, B. No: 2013/7674, 21/5/2015, §§ 29-43; Faris Arslan, B. No: 2014/1026, 20/5/2015, §§ 45-58).

29. Olayda başvurucu, terör ve terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler nedeniyle oluşan zararlarının karşılanması amacıyla 5233 sayılı Kanun kapsamında Komisyona

başvurmuş; başvuru kapsamında 4/10/2006 tarihinde gerçekleştirilen keşifte başvurucunun mal varlığına ilişkin tutanak tutulmuş (§ 10), başvurucu bu tutanak içeriğinde yer alan zarar kalemlerinin ve miktarlarının kendisi tarafından Komisyona sunulan "Zilyetlik Belgesi" (§ 9) başlıklı tutanak içeriği ile örtüşmediğine ilişkin bir beyan belirtmediği gibi değerlendirmelerin hiçbir aşamasında bu keşif tutanağına ya da imzalara ilişkin herhangi bir ihtirazi kayıt koymamış ya da itirazda bulunmamıştır.

30. Komisyon tarafından yapılan araştırma ve inceleme sonucunda başvurucunun mal varlığına ulaşamaması nedeniyle başvurucu lehine 14.500 TL'lik tazminat miktarı belirlenmiştir (§ 11). Bu miktar başvurucu tarafından kabul edilerek idare ile sulhname imzalanmıştır. Komisyon tarafından hükmedilen tazminat miktarı 19/1/2010 tarihinde başvurucu vekilinin hesap numarasına aktarılmıştır. Başvurucu bu karara karşı herhangi bir yargı yoluna başvurduğuna, bakiye zararlarını talep ettiğine dair bir beyanda bulunmamıştır.

31. Düzenleyen ve imza altına alanlar arasında başvurucunun da yer aldığı ve Komisyona yapılan ilk başvuruda sunulan "Zilyetlik Belgesi" başlıklı tutanağın (§ 9) ve başvurucu tarafından ikinci başvuruda sunulan tablonun (§§ 15, 17) incelenmesinde belge içeriklerinde ileri sürülen zarar kalemleri ve alan miktarlarının yaklaşık olarak örtüştüğü tespit edilmiştir. Başvurucunun eksik hesaplandığını beyan ettiği zarar miktarı dikkate alındığında, başvurucunun idareyle anlaşma sağlayarak sulhnameyi imzalamasıyla Komisyonun tespitine esas olan olay ile ilgili Komisyonca karara bağlanan zarar kalemleri konusunda maddi mağduriyetin açıkça orantısız olmayacak şekilde giderildiği sonucuna varılmıştır. Başvurucu, Komisyonun tespitinde belirlenen ve zararlarının tamamını karşıladığını beyan ettiği alacağını 19/1/2010 tarihinde tümüyle davalı idareden tahsil etmekle mülkiyet hakkına ilişkin mağduriyeti bu tarihte giderilmiş ve bu hak yönünden başvurucunun mağdurluk statüsü de sona ermiştir. Öte yandan başvurucu, Komisyon tarafından ödenmesine karar verilen tazminat tutarlarının kendisine ödenmediği ya da eksik ödendiği yönünde bir iddiada da bulunmamıştır.

32. Açıklanan nedenlerle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia yönünden başvurucunun mağdurluk statüsünü kaybettiği anlaşıldığından anılan iddianın diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 23/3/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

M.Ö.

B. No: 2015/16759 | Karar tarihi: 23.03.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2015/16759

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

M. Ö. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2015/16759)

Karar Tarihi: 23/3/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör Yrd. : Fatih ALKAN

Başvurucu : M. Ö.

Vekili : Av. Şahin POLAT

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, ahlaki durum gerekçe gösterilerek Türk Silahlı Kuvvetlerinden (TSK) ayırma işlemi tesis edilmesi nedeniyle özel hayatın gizliliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 28/10/2015 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte

yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüş sunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu, Hava Kuvvetleri Komutanlığında muvazzaf subay statüsünde görev yapmakta iken ahlak dışı davranışlarda bulunduğuna dair isimsiz bir e-posta gönderilmesi üzerine başvurucu hakkında idari tahkikat başlatılmıştır.

9. İstihbarata karşı koyma faaliyeti çerçevesinde 10/12/2013 tarihinde Hava Kuvvetleri Komutanlığı İstihbarat Daire Başkanlığı tarafından başvurucunun ifadesi alınmıştır. Söz konusu ifade metninde başvurucunun ifadesine hangi kapsamda başvurulduğu hususu belirtilmemiştir. Anılan ifade metnine göre başvurucuya nerelerde görev yaptığı, sanal ortamdaki herhangi bir sosyal paylaşım sitesinde üyeliğinin olup olmadığı, İnternet üzerinden veya yüz yüze tanışmak suretiyle birlikte olduğu kadınların kimler olduğu, gösterilen bazı görüntülerin kendisine ait olup olmadığı sorulmuştur. Başvurucu, sorulan soruları ayrıntılı olarak yanıtlamış ve ifade tutanağını imzalamıştır.

10. İdari tahkikat sonucunda TSK'nın itibarını sarsacak şekilde ahlak dışı hareketlerde bulunduğu gerekçesiyle sıralı sicil üstleri tarafından başvurucu hakkında "Türk Silahlı Kuvvetlerinde kalması uygun değildir" ortak kanaatli ayırma sicil belgesi düzenlenmiştir.

11. 27/12/1998 tarihli ve 23566 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Subay Sicil Yönetmeliği’nin (Sicil Yönetmeliği) 91. maddesi gereğince Hava Kuvvetleri Komutanlığı bünyesinde oluşturulan Komisyonda başvurucunun durumu değerlendirilmiştir. Komisyon 17/3/2014 tarihli kararı ile başvurucu hakkında ayırma işlemi yapılmasına karar vermiştir. Anılan kararın 1/4/2014 tarihinde Millî Savunma Bakanı tarafından onaylanması ile ayırma süreci tamamlanmıştır.

12. Başvurucu 30/5/2014 tarihinde ayırma işleminin iptali talebiyle Millî Savunma Bakanlığı aleyhine Askeri Yüksek İdare Mahkemesinde (AYİM) dava açmıştır. Başvurucu dava dilekçesinde; göreviyle ilgisi olmayan, özel yaşantısına ilişkin soruların sorulduğu hukuka aykırı bir sorgu neticesinde elde edilen beyanlarının delil olarak kullanılamayacağını, takdirlerle dolu başarılı bir sicile sahip olmasına rağmen bu durumun dikkate alınmadığını ileri sürmüştür.

13. AYİM Başsavcılığı, dava konusu işlemin iptali yönünde görüş sunmuştur. Başsavcılığın 31/12/2014 tarihli düşünce yazısında, dava konusu işleme dayanak gösterilen ilişkilerin özel hayat sınırları içinde kaldığı ve mesleki yaşantıya yansımadığı, başvurucunun mesleki safahatının çok iyi seviyede olduğu, buna rağmen ikaz dahi edilmeden tesis edilen ayırma işleminin hukuka aykırı olduğu belirtilmiştir.

14. AYİM Birinci Dairesinin 28/4/2015 tarihli ve E.2014/757, K.2015/419 sayılı kararıyla dava, oyçokluğuyla reddedilmiştir. Kararda, 10/12/2013 tarihinde ifadesi alınan başvurucunun yaşadığı cinsel birliktelikleri ikrar ettiği, geçmiş sicil ve disiplin durumu itibarıyla başarılı bir personel olmasına karşın başvurucunun iyi ahlak sahibi olmak vasfını taşımadığı ve tesis edilen işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı şeklinde değerlendirmeler yer almıştır.

15. Karara katılmayan iki Daire üyesi tarafından kaleme alınan karşıoy yazılarında ise söz konusu eylemlerin mahremiyet alanına ilişkin olduğu ve başvurucu tarafından iradi bir şekilde alenileştirilmediği, olumlu olan geçmiş sicil durumunun dikkate alınmadığı, ayrıca yasa dışı yöntemlerle elde edilen delillere dayanılarak işlem tesis edildiği belirtilmiştir.

16. Karar düzeltme talebi, aynı Dairenin 9/9/2015 tarihli ve E.2014/655, K.2015/730 sayılı kararıyla reddedilmiştir.

17.Nihai karar 1/10/2015 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir.

18. Başvurucu 28/10/2015 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

19. Anayasa Mahkemesi daha önceki kararlarında TSK'da görev yapan askerî personel hakkında ahlaki nedenlerle ayırma işlemi tesis edilmesine dayanak oluşturan mevzuata (G.G. [GK], B. No: 2014/16701, 13/10/2016, §§ 23-30) ve benzer durumlara ilişkin uluslararası hukuka (Yaşar Türkmen, B. No: 2014/5418, 15/2/2017, §§ 26-33) yer vermiştir.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

20. Mahkemenin 23/3/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

21. Başvurucu; psikolojik baskı altında, hukuka aykırı şekilde ve özel hayatın gizliliği ihlal edilerek istihbarat birimi tarafından sorgulandığını, idarenin hukuk dışı yollarla ifadesini aldığını ve beyanlarını çarpıtarak istihbarat raporu düzenlediğini ileri sürmüştür. Başvurucu ayrıca TSK'da görev yaptığı sürede çok sayıda takdirname ile ödüllendirildiğini, sicillerinin çok iyi derecede olduğunu, özel hayatına ilişkin unsurların hiçbir şekilde görevine yansımadığını, ayırma işleminin ölçüsüz olduğunu belirtmiştir. Başvurucu, bu nedenlerle Anayasa'nın 20. maddesinde yer alan özel hayatın gizliliği hakkının ihlal edildiğini iddia etmiş; yeniden yargılama yapılmasına ve 50.000 TL manevi tazminat verilmesine karar verilmesini talep etmiştir. Başvurucu ayrıca kimliğinin kamuya açık belgelerde gizli tutulmasını talep etmiştir.

B. Değerlendirme

22. İddianın değerlendirilmesine dayanak alınacak Anayasa’nın 20. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz."

1. Gizlilik Talebi Yönünden

23. Somut olayın koşulları dikkate alındığında başvurucunun şeref ve itibarının korunması bakımından haklı nedenler bulunduğu anlaşıldığından kamuya açık belgelerde kimliğinin gizli tutulması talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

2. Kabul Edilebilirlik Yönünden

24. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan özel hayatın gizliliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

3. Esas Yönünden

25. Cinsel yaşamına ilişkin hususlar gerekçe gösterilerek "disiplinsizlik ve ahlaki durum" sebebiyle başvurucu hakkında TSK'dan ayırma işlemi tesis edilmesinin özel hayatının gizliliği hakkına bir müdahale oluşturduğu açıktır (Ata Türkeri, B. No: 2013/6057, 16/12/2015, § 34; G.G., § 43).

26. Anılan müdahalenin ihlal oluşturmaması için Anayasa'nın 13. maddesinde düzenlenen ve somut başvuruya uygun düşen "kanunlar tarafından öngörülme", "Anayasa'nın ilgili maddesinde belirtilen nedenlere dayanma","demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama" ölçütlerine uygun olması gerekir.

27. Ayırma işlemine dayanak teşkil eden mevzuat hükümleri dikkate alındığında müdahalenin kanunlar tarafından öngörülme ölçütüne uygun olduğu (Ata Türkeri, § 39; G.G., §§ 48-50), askerî disiplinin ve kamu hizmetinin gereği gibi yürütülmesinin sağlanması, bu itibarla millî güvenliğin korunması şeklinde meşru amaç taşıdığı (Ata Türkeri, §§ 40-41; G.G., §§ 51-53; Yaşar Türkmen, §§ 50-58) anlaşılmaktadır.

28. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi Ata Türkeri ve G.G. başvurularında, benzer idari süreçler izlenerek askerî personelin cinsel yaşamına ilişkin hususlar gerekçe gösterilerek "disiplinsizlik ve ahlaki durum" sebebiyle TSK'dan ayırma işlemlerini incelemiş ve özel hayatın gizliliğine yapılan müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olduğu sonucuna varmıştır. Mahkeme, G.G. kararında bu sonuca varırken aşağıdaki gerekçelere dayanmıştır:

"65. Somut olayda başvurucunun söz konusu ifadesinin, belirli ve somut fiiller belirtilmeden ve hangi hukuki işleme esas alınacağı konusunda bilgi verilmeden temin edilmiş olması anılan ifadeyi hukuki yönden şüpheli duruma getirmektedir. Ayrıca ifadealma işlemi esnasında sorulan sorular gözönüne alındığında başvurucunun mesleki hayatını değil özel hayatını ilgilendiren iddialara yanıt vermek zorunda bırakıldığı görülmektedir. Bu kapsamda başvurucuya yöneltilen iddiaların görevinin ifasıyla değil daha çok mahremiyet alanında gerçekleşen özel yaşam eylemleri ile ilgili olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla ihtilaf konusu ayırma işleminin kapsamı mesleki hayatın sınırlarını aşmaktadır. ... başvuruya konu disiplin işlemi ile yargısal sürece konu edilen davranışların esasen mesleki faaliyet ile ilgisi olmayan, mahremiyet alanına dâhil özel yaşam eylemleri olduğu anlaşılmaktadır.

66. Kamu görevlilerinin mesleki yaşamlarıyla da bütünleşen bazı özel hayat unsurları açısından sınırlamalara tabi tutulabilecekleri açıktır. Ancak hakkındaki tahkikat sonucunda TSK'dan ayırma işlemi tesis edilmesinin başvurucunun mesleki hayatı üzerinde olduğu kadar temel geçim kaynağından yoksun kalması nedeniyle ekonomik geleceği üzerinde de önemli bir etki oluşturduğu, bu nedenle ayırma işleminin daha önemli hâle geldiği anlaşılmaktadır. Bu bağlamda özel hayatın gizliliği hakkı üzerindeki sınırlamaların zorunlu ya da istisnai tedbir mahiyetinde olması, başvurulabilecek son çare ya da alınabilecek en son önlem niteliğinde olması gerekir.

67. AYİM kararında da, başvurucunun ifade alma işleminin usul ve içerik yönünden hukuka aykırı unsurlar taşıdığı iddialarına rağmen anılan ifadenin alındığı koşulların detaylı şekilde incelenmediği, başvurucunun özel hayatının en mahrem yönünü oluşturan cinsel hayatını ... tüm detaylarıyla anlatmasının nasıl gerçekleştiği hususunun ortaya konulmadığı görülmektedir. AYİM tarafından söz konusu soyut nitelikteki ifadede belirtilen hususlar dayanak alınmak suretiyle TSK'dan ilişiğin kesilmesi işlemine karşı açılan davanın

reddedildiği anlaşılmıştır. Öte yandan Mahkeme kararında başvurucunun özel hayatına ilişkin tutum ve eylemlerinin mesleki hayatı üzerindeki etkilerine dair yeterli ve ikna edici gerekçeler ortaya konulmadığı gibi anılan eylemlerin TSK'nın işleyişi üzerindeki etkisi ve risklerinin de detaylı şekilde açıklanmadığı, ayırma işlemine dayanak olarak kabul edilen delillerin hukuka aykırı şekilde elde edildiğine ilişkin ileri sürülen iddialar hakkında bir araştırma yapılmadığı ... görülmüştür.

68. Bu durumda muhakeme sırasında açık ve somut bir biçimde öne sürülen ve davanın sonucunu değiştirebilecek nitelikte olduğu anlaşılan başvurucunun söz konusu iddialarına Mahkemece makul bir gerekçe ile yanıt verilmemesi, başvurucunun özel hayatına ilişkin hususların mesleği üzerindeki etkisinin açıklanmaması ve özel hayatın gizliliği hakkına gerekli saygının gösterilmesini adil şartlarda savunabileceği usule ilişkin etkili güvencelerden başvurucunun yararlandırılmaması nedenleriyle AYİM kararının mahremiyet hakkına müdahaleyi haklı kılacak şekilde konuyla ilgili ve yeterli gerekçe içermediği kabul edilmelidir. Bunun yanında tesis edilen ayırma işleminin başvurucunun geçmiş sicili ve başarı durumu dikkate alınarak ölçülülük yönünden değerlendirilmediği, sınırlama ile ulaşılabilecek genel yarar ile temel hak ve özgürlüğü sınırlanan başvurucunun kaybı arasında adil bir denge gözetilmediği, başvurucunun özel hayatının gizliliği hakkı üzerindeki sınırlamanın zorunlu ya da istisnai tedbirler niteliğinde olduğu veya başvurulabilecek son çare ya da alınabilecek en son önlem niteliğinde olduğu hususunda bir inceleme yapılmadığı ve gerekli özenin gösterilmediği sonucuna ulaşılmıştır. "

29. Somut olayda, anılan değerlendirmelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektirecek bir durum bulunmamaktadır.

30. Açıklanan nedenlerle başvurucunun Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayatın gizliliği hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

31. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

32. Başvurucu, yeniden yargılama yapılmasına ve 50.000 TL manevi tazminat verilmesine karar verilmesini talep etmiştir.

33. Başvuruda Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayatın gizliliği hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

34. Özel hayatın gizliliği hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunduğundan kararın bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere AYİM Birinci Dairesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

35. Başvurucu tazminat talep etmişse de yeniden yargılama yapılmak üzere dosyanın AYİM Birinci Dairesine gönderilmesine karar verilmesinin ihlal iddiası açısından yeterli bir tazmin oluşturduğu anlaşıldığından başvurucunun tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

36. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 226,90 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.026,90 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

B. Özel hayatın gizliliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayatın gizliliği hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin özel hayatın gizliliği hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Birinci Dairesine (Anılan Dairenin 28/4/2015 tarihli ve E.2014/757, K.2015/419 sayılı kararına ait dava dosyası ile ilgilidir) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

F. 226,90 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.026,90 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

G. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 23/3/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

NEVZAT AZAK

B. No: 2014/973 | Karar tarihi: 05.04.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/973

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

NEVZAT AZAK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/973)

Karar Tarihi: 5/4/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör : Aydın ŞİMŞEK

Başvurucu : Nevzat AZAK

Vekili : Av. Kadir AZAK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, tutukluluğun makul süreyi aşması, tutukluluk incelemelerinin duruşmasız olarak yapılması ve bu incelemelerde alınan savcılık görüşünün bildirilmemesi nedenleriyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının; tutukluluk dolayısıyla siyasi faaliyetlerin yerine getirilememesi nedeniyle siyasi faaliyette bulunma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 23/1/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte

yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen başvuru hakkında görüş sunulmayacağını bildirmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu 29/3/2009 tarihinde yapılan yerel seçimlerde Karlıova Belediye Meclis Üyeliğine seçilmiştir.

9. Başvurucu, 28/7/2011 tarihinde Bingöl ili Karlıova ilçesinde bir korucunun silahla öldürülmesi olayına ilişkin olarak Karlıova Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen soruşturma kapsamında 13/9/2012 tarihinde gözaltına alınmış ve Karlıova Sulh Ceza Mahkemesinin 16/9/2012 tarihli kararı ile "silahlı terör örgütüne üye olma ve kasten insan öldürme" suçlarından tutuklanmıştır.

10. Başvurucu hakkındaki soruşturma dosyası, Karlıova Cumhuriyet Başsavcılığının 21/9/2012 tarihli fezlekesiyle eylemin terör suçu niteliğinde bulunması nedeniyle Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığına (TMK mülga 10. maddeyle görevli bölümü) gönderilmiştir.

11. Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığının 10/4/2013 tarihli iddianamesi ile başvurucunun "devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozma, kasten insan öldürme" suçlarını işlediğinden bahisle cezalandırılması istemiyle aynı yer ağır ceza mahkemesinde kamu davası açılmıştır.

12. Dava, Diyarbakır 8. Ağır Ceza Mahkemesinin (TMK mülga 10. maddeyle görevli) E.2013/138 sayılı dosyası üzerinden, başvurucu bakımından tutuklu olarak görülmüştür. Mahkeme 5/12/2013 tarihli celsede başvurucunun tutukluluğunun devamına karar vermiştir.

13. Başvurucu, karara itiraz etmiş; Diyarbakır 9. Ağır Ceza Mahkemesinin (TMK mülga 10. maddeyle görevli) 13/12/2013 tarihli kararı ile itirazın kesin olarak reddine karar verilmiştir.

14. Anılan karar, başvurucuya 15/1/2014 tarihinde tebliğ edilmiştir.

15. Başvurucu 23/1/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

16. 21/2/2014 tarihli ve 6526 sayılı Terörle Mücadele Kanunu ve Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 1. maddesi ile TMK mülga 10. maddeyle görevlendirilen ağır ceza mahkemelerinin kaldırılması üzerine Diyarbakır 8. Ağır Ceza Mahkemesinin 11/3/2014 tarihli kararı ile dosya, Bingöl Ağır Ceza Mahkemesine devredilmiştir.

17. Bingöl Ağır Ceza Mahkemesinin E.2014/137 sayılı dosyası üzerinden devam olunan yargılamada 17/9/2014 tarihli celsede başvurucunun tahliyesine karar verilmiştir.

18. Dava, bireysel başvurunun incelendiği tarih itibarıyla ilk derece mahkemesinde derdesttir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

19. 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun "Şüpheli veya sanığın

salıverilme istemleri" kenar başlıklı 104. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Soruşturma ve kovuşturma evrelerinin her aşamasında şüpheli veya sanık salıverilmesini isteyebilir.

(2) Şüpheli veya sanığın tutukluluk hâlinin devamına veya salıverilmesine hâkim veya mahkemece karar verilir. Ret kararına itiraz edilebilir."

20. 5271 sayılı Kanun'un "Usul" kenar başlıklı 105. maddesi şöyledir:

"103 ve 104 üncü maddeler uyarınca yapılan istem üzerine, merciince Cumhuriyet savcısı, şüpheli, sanık veya müdafiin görüşü alındıktan sonra, üç gün içinde istemin kabulüne, reddine veya adlî kontrol uygulanmasına karar verilir. (Ek cümle: 11/4/2013-6459/15 md.) Duruşma dışında bu karar verilirken Cumhuriyet savcısı, şüpheli, sanık veya müdafiinin görüşü alınmaz. Bu kararlara itiraz edilebilir."

21. 5271 sayılı Kanun'un "Tutukluluğun incelenmesi" kenar başlıklı 108. maddesi şöyledir:

"(1) Soruşturma evresinde şüphelinin tutukevinde bulunduğu süre içinde ve en geç otuzar günlük süreler itibarıyla tutukluluk hâlinin devamının gerekip gerekmeyeceği hususunda, Cumhuriyet savcısının istemi üzerine sulh ceza hâkimi tarafından 100 üncü madde hükümleri göz önünde bulundurularak, şüpheli veya müdafii dinlenilmek suretiyle karar verilir.

(2) Tutukluluk durumunun incelenmesi, yukarıdaki fıkrada öngörülen süre içinde şüpheli tarafından da istenebilir.

(3) Hâkim veya mahkeme, tutukevinde bulunan sanığın tutukluluk hâlinin devamının gerekip gerekmeyeceğine her oturumda veya koşullar gerektirdiğinde oturumlar arasında ya da birinci fıkrada öngörülen süre içinde de re'sen karar verir."

22. 5271 sayılı Kanun'un "Tazminat istemi" kenar başlıklı 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili bölümü şöyledir:

"Suç soruşturması veya kovuşturması sırasında;

...

d) Kanuna uygun olarak tutuklandığı hâlde makul sürede yargılama mercii huzuruna çıkarılmayan ve bu süre içinde hakkında hüküm verilmeyen,

...

Kişiler, maddî ve manevî her türlü zararlarını, Devletten isteyebilirler."

23. 5271 sayılı Kanun'un "Tazminat isteminin koşulları" kenar başlıklı 142. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"(1) Karar veya hükümlerin kesinleştiğinin ilgilisine tebliğinden itibaren üç ay ve her hâlde karar veya hükümlerin kesinleşme tarihini izleyen bir yıl içinde tazminat isteminde bulunulabilir."

B. Uluslararası Hukuk

1. Sözleşme Hükümleri

24. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne (Sözleşme) ek 1 No.lu Protokol'ün 3. maddesi şöyledir:

"Yüksek Sözleşmeci Taraflar, yasama organının seçilmesinde halkın kanaatlerinin özgürce açıklanmasını sağlayacak şartlar içinde, makul aralıklarla, gizli oyla serbest seçimler yapmayı taahhüt ederler."

2. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihadı

25. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), Sözleşme'ye ek 1 No.lu Protokol'ün 3. maddesindeki serbest seçim hakkını, "yasama organı"nın seçimi ya da bu organın iki meclisi varsa en azından bir meclisin seçimi ile sınırlı olarak değerlendirmektedir (Gorizdra/Moldova (kk.), B. No: 53180/99, 2/7/2002, hukuk kısmı, § 2; Cherepkov/Rusya (kk.), B. No: 51501/99, 25/1/2000, hukuk kısmı, § 1).

26. AİHM, serbest seçim hakkının kapsamını, yasama yetkisine sahip olmayan yerel yönetimlerin seçimlerini içerecek kadar genişletmemiş ve yerel seçimlerin, ulusal yasaları yerel düzeyde uygulayarak parlamentonun desteklenmesi işlevine sahip olduğunu belirtmiştir. AİHM ayrıca, belediye seçimlerinin (Cherepkov/Rusya (kk.)), bölgesel seçimlerin (Malarde/France (kk.), B. No: 46813/99, 5/9/2000), il genel meclisi seçimlerinin (Santoro/Italy, B. No: 36681/97, 16/1/2003), belediye ve ilçe meclisi seçimlerinin (Mółka/Poland (kk.), B. No: 56550/00, 11/4/2006) Sözleşme'ye ek 1 No.lu Protokol'ün 3. maddesinde belirlenen serbest seçim hakkının kapsamında olmadığına karar vermiştir.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

27. Mahkemenin 5/4/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Seçme, Seçilme ve Siyasi Faaliyette Bulunma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

28. Başvurucu, tutukluluğu nedeniyle Barış ve Demokrasi Partisinden seçildiği Karlıova Belediye Meclis üyeliği görevini yerine getiremediğini belirterek Anayasa'nın 67. maddesinde güvence altına alınan siyasi faaliyette bulunma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş, hak ihlali tespitiyle birlikte tazminat talebinde bulunmuştur.

2. Değerlendirme

29. Anayasa'nın 67. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Vatandaşlar, kanunda gösterilen şartlara uygun olarak, seçme, seçilme ve bağımsız olarak veya bir siyasî parti içinde siyasî faaliyette bulunma ve halkoylamasına katılma hakkına sahiptir."

30. Başvurucunun bu iddiasının Anayasa'nın 67. maddesinin birinci fıkrası çerçevesinde değerlendirilmesi gerekir.

31. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrasının birinci cümlesi şöyledir:

"Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir."

32. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un “Bireysel başvuru hakkı” kenar başlıklı 45. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir."

33. Belirtilen hükümler uyarınca, bir anayasal hak ihlali iddiasının Anayasa Mahkemesinin konu bakımından yetkisi dâhilinde olabilmesi için, başvurucu tarafından dayanılan hakkın Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerden olması ve Sözleşme ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamında yer alması gerekir. Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun esasının incelenmesi mümkün değildir (Onurhan Solmaz, B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18; Mehmet Haberal, B. No: 2012/849, 4/12/2013, § 106).

34. Anayasa'nın 67. maddesinde seçme, seçilme ve bağımsız olarak veya bir siyasi parti içinde siyasi faaliyette bulunma hakkı güvence altına alınmıştır. Seçme, seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakkı, demokrasinin en önemli ilkelerinden biri olarak kabul edilmelidir. Şüphesiz anılan haklar, hukukun üstünlüğüne dayanan etkili ve anlamlı bir demokrasinin temellerinin kurulması ve sürdürülmesi için hayati öneme sahiptir (Nejdet Atalay, B. No: 2014/184, 16/7/2014, § 59).

35. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesine yapılan bir bireysel başvurunun esasının incelenebilmesi için, kamu gücü tarafından müdahale edildiği iddia edilen hakkın Anayasa'da güvence altına alınmış olmasının yanı sıra Sözleşme ve Türkiye'nin taraf olduğu ek protokollerinin kapsamına da girmesi gerekir. Somut olayda, belediye meclis üyesi olarak seçilen başvurucunun tutuklanması nedeniyle siyasi faaliyette bulunma hakkının ihlal edildiği iddiası, Sözleşme'nin uygulanmasına ilişkin AİHM içtihatları (bkz. §§ 25, 26) karşısında, Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanı dışında kalmaktadır (Nejdet Atalay, § 62). Zira anılan iddianın temeli, yasama organına değil yerel yönetimlere ilişkindir.

36. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun tutukluluğu nedeniyle siyasi faaliyette bulunma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının, Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanı dışında kaldığı anlaşıldığından başvurunun bu kısmının konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Tutukluluğun Makul Süreyi Aştığı İddiası

a. Başvurucunun İddiaları

37. Başvurucu; suçun işlendiğine dair kuvvetli şüphe bulunmamasına rağmen matbu gerekçelerle devam ettirilen tutukluluğun makul süreyi aştığını belirterek Anayasa'nın 19. maddesinde güvence altına alınan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının, aynı soruşturmada çoğu şüpheli hakkında tutuklama tedbiri uygulanmazken kendisinin tutuklandığını belirterek Anayasa'nın 10. maddesinde güvence altına alınan eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüş; hak ihlali tespitiyle birlikte tazminat talebinde bulunmuştur.

b. Değerlendirme

38. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun Anayasa'nın 10. maddesinde düzenlenen eşitlik ilkesinin ihlal edildiğine yönelik iddiasının soyut olarak değerlendirilmesi mümkün olmayıp mutlaka Anayasa ve Sözleşme kapsamında yer alan diğer temel hak ve özgürlüklerle

bağlantılı olarak ele alınması gerekmektedir. Buna göre kendisiyle benzer durumdaki başka kişilere yapılan muamele ile kendisine yapılan muamele arasında bir farklılığın bulunduğunu ve bu farklılığın meşru bir temeli olmaksızın ırk, renk, cinsiyet, din, dil vb. ayrımcı bir nedene dayandığını makul delillerle ortaya koyamayan başvurucunun, eşitlik ilkesinin ihlali iddiası, esas olarak kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı çerçevesinde ele alınmalıdır (Onurhan Solmaz, §§ 33, 34).

39. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrasının son cümlesi şöyledir:

"Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır."

40. 6216 sayılı Kanun'un "Bireysel başvuru hakkı" kenar başlıklı 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"İhlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir."

41. Yukarıda belirtilen Anayasa ve Kanun hükümleri gereğince Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, iddia edilen hak ihlallerinin derece mahkemelerince düzeltilmemesi hâlinde başvurulabilecek ikincil nitelikte bir kanun yoludur. Bireysel başvuru yolunun ikincillik niteliği gereği Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur (Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt, B. No: 2012/403, 26/3/2013, § 17).

42. Anayasa Mahkemesi, tutukluluğun kanunda öngörülen azami süreyi veya makul süreyi aştığı iddiasıyla yapılan bireysel başvurular bakımından bireysel başvurunun incelendiği tarih itibarıyla başvurucu tahliye edilmiş ise asıl dava sonuçlanmamış da olsa (ilgili Yargıtay içtihatlarına atıf yaparak) 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinde öngörülen tazminat davası açma imkânının tüketilmesi gereken etkili bir hukuk yolu olduğu sonucuna varmıştır (Erkam Abdurrahman Ak, B. No: 2014/8515, 28/9/2016, §§ 48-62; İrfan Gerçek, B. No: 2014/6500, 29/9/2016,§§ 33-45).

43. Somut olayda bireysel başvuruda bulunduktan sonra 17/9/2014 tarihinde tahliyesine karar verilen başvurucunun, tutukluluğun makul süreyi aştığına ilişkin iddiası, 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesi kapsamında açılacak davada da incelenebilir. Bu madde kapsamında açılacak dava sonucuna göre başvurucunun tutukluluğunun makul süreyi aştığının tespiti hâlinde görevli mahkemece başvurucu lehine tazminata da hükmedilebilecektir. Buna göre 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinde belirtilen dava yolu, başvurucunun durumuna uygun telafi kabiliyetini haiz etkili bir hukuk yoludur ve bu olağan başvuru yolu tüketilmeden yapılan bireysel başvurunun incelenmesi bireysel başvurunun "ikincil niteliği" ile bağdaşmamaktadır.

44. Açıklanan nedenlerle başvurucunun tutukluluğun makul süreyi aştığı iddiasına ilişkin olarak yargısal başvuru yolları tüketilmeden bireysel başvuru yapıldığı anlaşıldığından başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemiş olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Tutukluluk İncelemelerinin Duruşmasız Olarak Yapıldığı ve Savcılık Görüşünün Bildirilmediği İddiaları

a. Başvurucunun İddiaları

45. Başvurucu, gerek talep üzerine gerekse resen yapılan tutukluluğa ilişkin incelemelerin duruşmasız olarak gerçekleştirildiğini ve bu incelemeler sırasında alınan savcılık görüşlerinin tebliğ edilmediğini belirterek Anayasa'nın 19. maddesinde güvence altına alınan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş, hak ihlali tespitiyle birlikte tazminat talebinde bulunmuştur.

b. Değerlendirme

46. Anayasa'nın 19. maddesinin sekizinci fıkrası şöyledir:

"Her ne sebeple olursa olsun, hürriyeti kısıtlanan kişi, kısa sürede durumu hakkında karar verilmesini ve bu kısıtlamanın kanuna aykırılığı halinde hemen serbest bırakılmasını sağlamak amacıyla yetkili bir yargı merciine başvurma hakkına sahiptir."

47. Başvurucunun bu iddiaları, Anayasa'nın 19. maddesinin sekizinci fıkrası çerçevesinde incelenecektir.

48. Hürriyeti kısıtlanan bir kimse, Anayasa'nın 19. maddesinin sekizinci fıkrası uyarınca kısa sürede durumu hakkında karar verilmesini ve bu kısıtlamanın kanuna aykırılığı hâlinde hemen serbest bırakılmasını sağlamak amacıyla yetkili bir yargı merciine başvurma hakkına sahiptir (Mehmet Haberal, § 122).

49. Anayasa'nın 19. maddesinin sekizinci fıkrasında, serbest bırakılmayı sağlamak amacıyla başvurulacak yerin bir yargı mercii olması öngörülmüş olduğundan işin doğası gereği burada yapılacak incelemenin yargısal bir niteliği bulunmaktadır. Yargısal nitelikteki bu inceleme sırasında adil yargılanma hakkının bütün güvencelerinin sağlanması her zaman mümkün değilse de başvuruya konu tutmanın niteliğine ve koşullarına uygun olan somut güvencelerin sağlanması gerekir (Mehmet Haberal, § 123).

50. Bu bağlamda tutukluluk hâlinin devamının veya serbest bırakılma taleplerinin incelenmesinde "silahların eşitliği" ve "çelişmeli yargılama" ilkelerine riayet edilmelidir (Hikmet Yayğın, B. No: 2013/1279, 30/12/2014, § 30).

51. Bununla birlikte, 5271 sayılı Kanun'un 108. maddesine göre şüpheli veya sanığın istemi olmaksızın tutukluluğun resen incelenmesi durumunda, hürriyeti kısıtlanan kişiye tanınan yargı merciine başvurma hakkı kapsamında bir değerlendirme yapılmadığından, bu incelemelerin Anayasa'nın 19. maddesinin sekizinci fıkrası kapsamına dâhil edilmesi mümkün değildir (Firas Aslan ve Hebat Aslan, B. No: 2012/1158, 21/11/2013, § 32; Faik Özgür Erol ve diğerleri, B. No: 2013/6160, 2/12/2015 § 24).

52. Şüpheli veya sanığın salıverilme taleplerinin incelenmesine ilişkin usulün belirlendiği 5271 sayılı Kanun'un 105. maddesi uyarınca Cumhuriyet savcısından görüş alınması, salıverilme istemlerine ilişkin kararın duruşmada verilmesi hâlinde zorunlu olup bu durumda alınan görüşün şüpheli, sanık veya müdafiine bildirilmesi gerekir.

53. Ayrıca Anayasa'nın 19. maddesinin sekizinci fıkrasından kaynaklanan temel güvencelerden biri de tutukluluğa karşı itirazın hâkim önünde yapılan duruşmalarda etkin olarak incelenmesi hakkıdır (Firas Aslan ve Hebat Aslan, § 66). Kişi bu haktan düzenli bir şekilde yararlanarak makul aralıklarla dinlenilmeyi talep edebilmelidir.

54. Öte yandan Anayasa Mahkemesine başvuru konusu olaylarla ilgili delilleri sunmak suretiyle olaylar hakkındaki iddialarını kanıtlamak ve dayanılan Anayasa hükmünün kendilerine göre ihlal edildiğine dair açıklamalarda bulunarak hukuki iddialarını ortaya

koymak başvurucuya düşer. Başvurucunun, kamu gücünün işlem, eylem ya da ihmali nedeniyle ihlal edildiğini ileri sürdüğü hak ve özgürlük ile dayanılan Anayasa hükümlerini, ihlal gerekçelerini, dayanılan deliller ile ihlale neden olduğu ileri sürülen işlem veya kararların neler olduğunu başvuru dilekçesinde belirtmesi şarttır. Başvuru dilekçesinde kamu gücünün ihlale neden olduğu iddia edilen işlem, eylem ya da ihmaline dair olayların tarih sırasına göre özeti yapılmalı; bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklerden hangisinin hangi nedenle ihlal edildiği ve buna ilişkin gerekçeler ve deliller açıklanmalıdır (Veli Özdemir, B. No: 2013/276, 9/1/2014, §§ 19, 20).

55. Somut olayda başvurucu, başvuru formu ve eklerinde, tutukluluğun devamı kararlarından hangisine veya hangilerine ilişkin olarak duruşma yapılmadığını ya da alınan savcılık görüşünden haberdar edilmediğini bildirmemiştir. Ayrıca başvurucunun duruşma dışında tahliye talebinde bulunduğuna ve talebinin duruşma yapılmaksızın ve savcılık görüşü bildirilmeksizin incelendiğine dair bir iddiasının bulunmadığı görülmektedir. Resen gerçekleştirilen tutuklulukla ilgili incelemeler sonucunda verilen kararlar konu bakımından yetki kapsamı dışında olduğundan (bkz. § 51), başvurucunun bu incelemelere ilişkin şikâyetleri değerlendirme dışında tutulmuş; talep üzerine yapılan tutukluluk incelemelerine ilişkin iddialar bakımından ise bireysel başvuruya konu edilen Diyarbakır 8. Ağır Ceza Mahkemesinin E.2013/138 sayılı dosyasında duruşmalarda verilen tutukluluğun devamı kararları ile sınırlı bir değerlendirme yapılmıştır.

56. Diyarbakır 8. Ağır Ceza Mahkemesinin E.2013/138 sayılı dosyası incelendiğinde, Mahkemece 27/6/2013, 19/9/2013, 5/12/2013 ve 20/2/2014 tarihli celselerde başvurucunun tutukluluğunun devamına karar verilirken duruşmalarda Cumhuriyet savcısının yanı sıra başvurucunun ve müdafiinin hazır bulunduğu, anılan duruşmalarda Cumhuriyet savcısının tutukluluğa ilişkin görüşünü açıkladığı ve başvurucu ve müdafiinin Cumhuriyet savcısının görüşünü açıklamasından sonra tutukluluğa ilişkin taleplerini sözlü olarak dile getirdiği görülmektedir. Bu itibarla, talep üzerine yapılan tutukluluk incelemelerinin duruşmasız olarak gerçekleştirildiği ve incelemeler sırasında alınan savcılık görüşünün tebliğ edilmediği iddiaları yerinde değildir.

57. Açıklanan nedenlerle başvurucunun tutukluluk incelemelerinin duruşmasız olarak gerçekleştirildiği ve incelemeler sırasında alınan savcılık görüşünün tebliğ edilmediği iddialarına ilişkin olarak bir ihlalin olmadığı açık olduğundan başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Seçme, seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın konu bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZOLDUĞUNA,

2. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında tutukluluğun makul süreyi aştığına ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemiş olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında tutukluluk incelemelerinin duruşmasız olarak yapıldığına ve savcılık görüşünün bildirilmediğine ilişkin iddiaların açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZOLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 5/4/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

İBRAHİM KIZILKAYA

B. No: 2014/2517 | Karar tarihi: 05.04.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/2517

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

İBRAHİM KIZILKAYA BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/2517)

Karar Tarihi: 5/4/2017

R.G. Tarih ve Sayı: 23/5/2017-30074

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör : Akif YILDIRIM

Başvurucu : İbrahim KIZILKAYA

Vekili : Av. Aziz URFİOĞLU

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, mahkûmiyet kararının onanmasına ilişkin görüş içeren Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı tebliğnamesinin tebliğ edilmemesi ve haksız olarak mahkûmiyete karar verilmiş olması nedenleriyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 25/2/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte

yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüş bildirmemiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyleolaylar özetle şöyledir:

8. Van Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen S.2010/1243 sayılı soruşturma neticesinde KCK-TM Van yapılanmasında il sorumlusu olduğu iddiasıyla ve örgüt üyesi olma suçundan cezalandırılması istemiyle 18/7/2010 tarihinde başvurucu hakkında dava açılmıştır.

9.Van 3. Ağır Ceza Mahkemesi, başvurucunun müsnet suçtan 7 yıl 6 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar vermiştir.

10.Kararın temyizi üzerine Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından hazırlanan onama istemli tebliğnamenin başvurucuya veya müdafiine tebliğ edildiğine dair herhangi bir bilgi veya kayda rastlanmamıştır. Tebliğnamede, mahkûmiyet kararının usul ve yasaya uygun olduğu gerekçesiyle onanması talep edilmiştir.

11. Yargıtay 9. Ceza Dairesinin 12/12/2013 tarihli ve E.2013/4819, K.2013/15435 sayılı ilamıyla İlk Derece Mahkemesinin kararı onanmıştır.

12. Başvurucu, nihai karardan 29/1/2014 tarihinde haberdar olmuştur.

13. Başvurucu 25/2/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

14. 23/3/2005 tarihli ve 5320 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un 8. maddesi uyarınca 4/4/1929 tarihli ve 1412 sayılı mülga Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 316. maddesinin üçüncü fıkrası karar tarihinde yürürlükte bulunduğu şekliyle şöyledir:

“Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığınca düzenlenen tebliğname, hükmü temyiz etmeleri veya aleyhlerine sonuç doğurabilecek görüş içermesi halinde sanık veya müdafii ile müdahil, şahsi davacı veya vekillerine dairesince tebliğ olunur. İlgili taraf tebliğden itibaren yedi gün içinde yazılı olarak cevap verebilir.”

B. Uluslararası Hukuk

15. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin (Sözleşme) 1/6/2010 tarihinden geçerli olmak üzere 14. Protokol'le değişik 35. maddesinin (3) numaralı fıkrası şöyledir:

“Aşağıdaki hallerde Mahkeme, 34. madde uyarınca sunulan bireysel başvuruları kabul edilemez bulur:

a) Başvurunun konu bakımından Sözleşme veya Protokollerinin hükümleriyle bağdaşmaması, açıkça dayanaktan yoksun veya bireysel başvuru hakkının kötüye kullanılması niteliğinde olması veya;

b) Başvurucunun önemli bir zarar görmemiş olması; meğer ki Sözleşme ve Protokolleri ile güvence altına alınan insan haklarına saygı ilkesi başvurunun esastan incelenmesini gerektirsin. Ancak ulusal bir mahkeme tarafından gereği gibi incelenmemiş hiçbir dava bu

gerekçe ile reddedilemez."

16. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), Sözleşme'nin 35. maddesine 14. Protokol'le eklenerek 1/6/2010 tarihinde yürürlüğe giren önemsiz zarar kriterine ilişkin içtihadında bu yeni kriterin, Sözleşme ve protokolleri ile güvence altına alınan hakların Avrupa düzeyinde hukuksal açıdan korunmasını sağlama yönündeki temel görevine yoğunlaşması için önemsiz başvuruları ivedilikle inceleme olanağı vermesi amacıyla oluşturulduğunu belirtmektedir (Stefanescu/Romanya (k.k.), B. No: 11774/04, 12/4/2011, § 35). Deminimis non curat praetor prensibine göre yeni kabul edilebilirlik şartının -bir hak ihlali ne denli gerçek olursa olsun- uluslararası bir mahkeme tarafından incelenmeyi gerektirecek asgari bir ağırlık düzeyine ulaşması gerektiği görüşüne dayanır (Korolev/Rusya (k.k.), B. No: 25551/05, 1/7/2010). Bu kriterin incelenmesinde ihlal edildiği iddia edilen hakkın mahiyetini, ihlal iddiasının ciddiyeti ve/veya ihlalin başvuranın kişisel durumu üzerinde oluşturacağı olası sonuçları da gözönünde bulundurmak gerekir (Giusti/İtalya, B. No: 13175/03, 18/10/2011, § 34).

17. AİHM, söz konusu kriteri uygularken Sözleşme ve protokollerinin güvence altına aldığı insan haklarına saygının başvurunun esastan incelenmesini gerektirip gerektirmediği hususunu da incelemektedir. Bu kapsamda AİHM, önem kriteri getirilmeden önce deönüne gelmiş olan Sözleşme ile ilgili hususta açık ve çokça uygulanmış olan bir içtihadın bulunması durumunda bu incelemenin yapılmasının gerekli olmadığına hükmettiğini (Van Houten/Hollanda (kayıttan düşürme), B. No: 25149/03, 29/9/2005, §§ 33-38; Kavak/Türkiye (k.k.), B. No: 34719/04 ve 37472/05, 19/5/2009) hatırlatarak mahkeme içtihatlarını genişletebilecek veya bunlara katkı sağlayabilecek nitelikteolmayan başvuruları incelememektedir (Tayfun Görgün/Türkiye (k.k.), B. No: 42978/06, 16/9/2014).

18. AİHM, Danıştay savcısının görüşünün tebliğ edilmemesi nedeniyle çelişmeli yargılama ilkesinin ihlal edildiği iddiasına ilişkin şikâyeti incelemiş; Danıştay savcısının görüşünde başvurucunun yorum yapmasını gerektirecek yeni herhangi bir argümanın ileri sürülmediği, Danıştayın başvurucunun temyiz başvurusunu reddetmek için söz konusu görüşe dayanmadığı ve ilgililerin söz konusu görüşe cevap olarak davanın incelenmesi için yeni ve uygun belgeler ileri sürdüklerini kanıtlayamadıkları saptamasında bulunarak yukarıda belirtilen kriter kapsamında kabul edilemezlik kararı vermiştir (Aysel Kılıç ve diğerleri/Türkiye (k.k.), B. No: 33162/10).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

19. Mahkemenin 5/4/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Silahların Eşitliği ve Çelişmeli Yargılama İlkelerinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

20. Başvurucu, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı tebliğnamesinin kendisine veya müdafiine tebliğ edilmemesi nedeniyle silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

21.30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un “Bireysel başvuruların kabul edilebilirlik şartları ve incelenmesi” kenar başlıklı 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, Anayasanın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi açısından önem taşımayan ve başvurucunun önemli bir zarara uğramadığı başvurular ile açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir."

22. Başvurucunun ileri sürdüğü ihlal iddialarının niteliği nazara alınarak başvurunun kabul edilebilirlik kriterlerinden olan anayasal ve kişisel önemden yoksun olma kriteri yönünden incelenmesi gerekir.

a. Anayasal ve Kişisel Önemden Yoksun Olma Kriterine İlişkin Genel İlkeler

23. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrasında herkesin bireysel başvuru hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Buna karşılık yukarıda yer verilen Kanun maddesinde (bkz. § 21) anayasal ve kişisel önemi düşük olan veya bulunmayan başvuruların esastan incelenmeksizin reddedilebileceği hüküm altına alınmıştır. Anılan düzenlemenin kaynağı, hâkimin küçük/önemsiz işlerle uğraşmaması gerektiğini ifade eden kadim De minimis non curat praetor ilkesidir. Bu ilkenin temelinde yatan düşüncelerden biri mahkemelerin asıl işlevlerine odaklanmalarını sağlamak ve buna engel teşkil edecek olan önem derecesi düşük davaların ve başvuruların iş yükü oluşturmasını önlemektir (K.V. [GK], B. No: 2014/2293, 1/12/2016, § 47).

24. Anılan hükümle anayasal ve kişisel önemden yoksun başvuruların esastan incelenmemesine imkân tanıyan ek bir kabul edilebilirlik kriteri getirilmiştir. Dolayısıyla diğer tüm kabul edilebilirlik kriterlerini taşısa hatta esas hakkında incelemeye geçildiğinde ihlal kararı verilebilecek nitelikte olsa bile Kanun'da belirtilen nitelikteki bir başvuru kabul edilemez bulunabilecektir (K.V., § 55). Kanun'da anayasal ve kişisel önemden yoksun başvuruların kabul edilemez bulunabilmesi için iki koşul öngörülmüştür: "Anayasal önem" olarak adlandırılabilecek olan birinci koşul "başvurunun Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi açısından önem taşımaması", "kişisel önem" olarak adlandırılabilecek olan ikinci koşul ise "başvurucunun önemli bir zarara uğramaması"dır (K.V., § 57).

25. Anayasal önem koşulunun uygulanmasıyla ilgili olarak kanun koyucu "Anayasa'nın uygulanması açısından önem taşıma", "Anayasa'nın yorumlanması açısından önem taşıma" ve "temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi açısından önem taşıma" şeklinde üç unsur belirlemiş olmakla birlikte temel hak ve özgürlüklerle ilgili Anayasa hükümlerinin yorumlanması -işin doğası gereği- temel hak ve özgürlüklerin kapsamının ve sınırlarının belirlenmesini de içermektedir. Bu nedenle anayasal önemin, temel hak ve özgürlüklere ilişkin Anayasa hükümlerinin "yorumlanması" ve "uygulanması" açısından önem taşıma şeklinde ifade edilebilecek iki unsurunun bulunduğunu kabul etmek gerekir (K.V., § 61).

26. İşin doğası ve kanun metni dikkate alındığında bir başvurunun anayasal öneminin bulunduğu sonucuna varılabilmesi için onun bu iki unsurdan biri açısından önem taşımasının yeterli olduğu anlaşılmaktadır (K.V., § 62). Anayasa hükümlerinin yorumlanması açısından önem taşıma unsurunun başta Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru yoluyla daha önce yorumlamadığı meseleleri kapsadığında kuşku bulunmamaktadır. Bununla birlikte mahkeme, bir meseleyle ilgili olarak daha önce Anayasa'nın ilgili hükümlerini yorumlamış olsa bile değişen durumları dikkate alarak yeniden yorumlama ihtiyacı duyabilir. Bu durumda da o meseleye ilişkin başvurunun anayasal öneminin bulunduğunu kabul etmek gerekir(K.V., § 63).

27. Anayasa'nın uygulanması açısından önem taşıma unsuru ise özellikle mahkemenin Anayasa hükümleriyle ilgili yorumu ile kamu makamları ve derece mahkemelerinin uygulamaları arasındaki farklılıkta kendisini gösterir. Ancak her uygulama farklılığı, başvurunun Anayasa'nın uygulanması açısından "önemli" olduğu anlamına gelmez. Anayasa hükümlerinin uygulanması açısından başvurunun önem taşıdığının söylenebilmesi için kamu makamları ve derece mahkemelerinin belli bir meseleye ilişkin uygulamalarının Anayasa Mahkemesi yorumlarından farklı olması ve bu farklılığın da önemli olması gerekir (K.V., § 64).

28. Kişisel önemin bulunmaması koşulu, başvurucunun önemli bir zarara uğramamış olmasını ifade eder. Bu koşul, somut olayın başvurucunun kişisel durumu üzerindeki olumsuz etkisinin derecesiyle ilgilidir. Somut olayda ortaya çıkan kişisel zararın önemli olup olmadığını başvurucunun subjektif algısı belirlemez. Bu husus başvurucunun içinde bulunduğu koşullar da dâhil olmak üzere her olayın kendine özgü koşulları dikkate alınarak ve objektif verilerden hareket edilerek Anayasa Mahkemesi tarafından değerlendirilir (K.V., §§ 66, 67).

29. Zararın parayla ölçülüp ölçülememesi, onun önemini değerlendirme bakımından belirleyici değildir. Parayla ölçülmesi mümkün olmayan zararlar yönünden de anayasal ve kişisel önemden yoksun olma kriterinin uygulanması mümkündür. Öte yandan parayla ölçülebilen zararlar yönünden her başvurucu için geçerli olacak ve kişisel önem koşulunun belirlenmesinde esas alınacak belli bir meblağ belirlenmesi mümkün değildir. Belli bir meblağ, başvuruculların içinde bulundukları kişisel koşullara göre farklı önem derecesine sahip olabilir (K.V.,§ 68).

b. İlkelerin Olaya Uygulanması

i. Anayasal Önem Yönünden

30. Başvurucu, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı tebliğnamesinin kendisine veya müdafiine tebliğ edilmemesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucunun bu iddiası, adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerine ilişkindir.

31. Anayasa Mahkemesi, önüne gelen iddialara ilişkin birçok başvuruda silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin kapsam ve içeriğini belirlemiştir. Bu kapsamda;

- Askeri Yüksek İdare Mahkemesi başsavcısının görüşünün (Yaşasın Aslan, B. No: 2013/1134, 16/5/2013, §§ 32-37; Kamil Koç, B. No: 2012/660, 7/11/2013, §§ 42-48; Ramazan Tosun, B. No: 2012/998, 7/11/2013, §§ 34-42; Muharrem Keserci, B. No: 2012/575, 8/5/2014, §§ 43-55),

- Danıştay Başsavcılığı görüşünün (Ahmet Teyit Keşli, B. No: 2013/2237, 18/9/2014, §§ 55-65; Abdulselam Tunç, B. No: 2013/6986, 5/11/2014, §§ 56-66; Zeki Güngör, B. No: 2013/8491, 31/3/2016, §§ 46-57; Fahri Gösteriş, B. No: 2013/1297, 13/4/2016, §§ 27-37),

- Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı tebliğnamesinin (Gürhan Nerse, B. No: 2013/5957, 30/12/2014, §§ 33-40; Zekayi Çelebi, B. No: 2014/5633, 18/5/2016, §§ 25-30; Özgür Murat Engin, B. No: 2014/7806, 21/9/2016, §§ 38-44),

- Cumhuriyet savcısından alınan görüşün (Laleş Çeliker, B. No: 2013/8413, 21/9/2016, §§ 24-31) taraflara tebliğ edilmemesine ilişkin şikâyetlerin Anayasa Mahkemesi tarafından incelendiği; somut başvuruda dile getirilen şikâyetlere benzer şekilde silahların eşitliği ve

çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiği iddialarına ilişkin başvurularda ilgili Anayasa kurallarının yorumlandığı anlaşılmaktadır.

32. Anılan başvurularda başvurucunun yargılama mercileri önündeki başarı şansını zedeleyen her türlü mütalaadan haberdar edilme hakkına sahip olduğu ve bu nitelikteki mütalaalara karşı başvuruculara yazılı görüş bildirme olanağının tanınmamasının silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerini ihlal ettiği sonucuna varılmıştır. Her ne kadar başvurucunun şikâyetine konu uygulamanın Anayasa Mahkemesinin yukarıda yer verilen içtihatlarında benimsediği yorumlardan farklı olduğu ileri sürülebilirse de bu farklılığın genel bir soruna işaret etmediği anlaşılmaktadır.

33. Buna göre Mahkemenin sıklıkla uygulanmış açık bir içtihadının bulunduğusilahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin başvurunun genel bir soruna işaret etmediği gibi Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi açısından da önem taşıdığının ortaya konulamadığı sonucuna varılmıştır.

ii. Kişisel ÖnemYönünden

34. Başvurucu, onama istemli Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı tebliğnamesinin kendisine veya müdafiine tebliğ edilmediğini ileri sürmektedir.

35. Anılan Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı tebliğnamesi, sanık (başvurucu) tarafından ileri sürülen temyiz nedenlerinin yerinde olmadığına ve temyiz başvurusunun reddedilmesi gerektiğine ilişkindir. Tebliğnamede esasen başvurucunun yorumlarını gerektirecek daha önce tartışılmayan konulara ilişkin yeni herhangi bir argüman ileri sürülmemektedir. Tebliğnamenin esaslı değerlendirmeler ya da başvurucunun bilgisi dâhilinde olmayan ek açıklamalar içermediği, usul ve yasaya uygun olduğu gerekçesiyle hükmün onanmasının talep edildiği görülmektedir. Diğer taraftan Yargıtay, onama kararının gerekçesinde tebliğnameye kesinlikle atıf yapmamaktadır.

36. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı tebliğnamesinin tebliğ edilmemesinin kendisine ciddi anlamda zarar verdiği ve kendisi için ne denli önemli olduğu hususunda başvurucunun herhangi bir açıklamasının olmadığı da gözetildiğinde başvurunun bu kısmı açısından önemli bir zarar olduğu kanaatine ulaşılamamıştır.

iii. Sonuç

37. Yukarıda açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının Anayasa'nın yorumlanması ve uygulanması açısından önem taşımadığı gibi başvurucunun da önemli bir zarara uğramadığı sonucuna varılmaktadır.

38. Açıklanan gerekçelerle anayasal ve kişisel önemden yoksun olduğu anlaşılan başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

39. Başvurucu; yasal bir partinin seçim çalışmalarında görev aldığını, çoğu lehe yorumlanabilecek telefon görüşmesi içeriklerinin dışında aleyhinde başkaca delil bulunmadığını ve haksız olarak mahkûmiyetine karar verildiğini belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

40. Anayasa’nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında, kanun yolunda gözetilmesi gereken

hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilke olarak mahkemeler önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ileuyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun adil olup olmaması bireysel başvurukonusu olamaz. Ancak bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden, bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik içeren tespit ve sonuçlar bu kapsamda değildir (Ahmet Sağlam, B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 42).

41. Somut olayda Mahkemece, başvurucunun mahkûmiyetine dayanak teşkil eden telefon görüşmeleri ile hakkında önceden verilmiş mahkûmiyet hükmüne gerekçeli kararda yer verilmek suretiyle başvurucunun Van ilinde örgütsel çalışmalarda bulunduğu, bu kapsamda örgütsel toplantılara, zaman zaman da yasa dışı toplumsal olaylara katıldığı sabit görülerek terör örgütü üyesi olma suçundan cezalandırılmasına karar verilmiştir. Başvurucunun anılan iddialarının esas itibarıyla derece mahkemelerince delillerin değerlendirilmesinde isabet bulunmadığına ve dolayısıyla kararın sonucuna ilişkin olduğu görülmektedir. Yapılan incelemede, mahkemenin ve Yargıtayın kararında bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik oluşturan herhangi bir durum da tespit edilmemiştir.

42. Başvurucu tarafından ileri sürülen ihlal iddialarının yukarıda belirtilen içtihat kapsamında kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu sonucuna varıldığından başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın anayasal ve kişisel önemden yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA,

C. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 5/4/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AHMET ERSOY VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/4212 | Karar tarihi: 05.04.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/4212

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

AHMET ERSOY VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/4212)

Karar Tarihi: 5/4/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör : Ayhan KILIÇ

Başvurucular : 1. Ahmet ERSOY

2. Ali ERSOY

3. Hasan ERSOY

4. Hayri ERSOY

5. Kemal ERSOY

6. Mehmet ERSOY

Vekili : Av. Nuray BAYNAZOĞLU

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, orman kadastrosuyla orman olarak tespit edilen taşınmaza ilişkin olarak açılan tescil davasının hak düşürücü süre gerekçesiyle reddedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının; yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlali iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 26/3/2014 tarihinde yapılmıştır. Başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan

ön incelemesi neticesinde başvurunun Komisyona sunulmasına engel teşkil edecek bir eksikliğinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüş bildirmemiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucular, 3/7/2012 tarihinde vefat eden Fatma Ersoy'un yasal mirasçılarıdır. Başvurucular Ahmet Ersoy, Ali Ersoy, Hasan Ersoy, Hayri Ersoy, Kemal Ersoy ve Mehmet Ersoy sırasıyla 1965, 1961, 1957, 1963, 1968 ve 1952doğumlu olup Antalya ili Alanya ilçesi Türkler beldesinde ikamet etmektedirler.

8. Başvurucular, Antalya ili Alanya ilçesi Türkler beldesinde bulunan ve 1956-1957 yıllarında yapılan arazi kadastrosunda tespit dışı bırakılan iki adet taşınmazın 60-70 yıldır zilyetlikleri altında bulunduğunu ileri sürmektedirler.

9. Taşınmazın bulunduğu Türkler beldesinde 1984-1987 yıllarında 31/8/1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 2/B maddesi uyarınca orman kadastrosu çalışması yapılmıştır. Söz konusu çalışma sonucunda değinilen iki adet taşınmazın orman sınırları içinde kaldığı tespit edilmiştir. Anılan tespit 12/8/1987 tarihinde köy cami duvarına asılmak suretiyle ilan edilmiştir.

10. Başvurucular murisi tarafından daha önce ihtilaf konusu taşınmazlar ile aynı bölgede bulunan 1.831,71 m² ve 5904,50 m² büyüklüğündeki iki taşınmaza ilişkin olarak 10/6/1991 tarihinde açılan tapu iptali ve tescil davası sonucu 7/6/2002 tarihinde kesinleşen karar ile anılan taşınmazların başvurucular murisi adına tesciline karar verilmiştir.

11. Başvurucular murisi tarafından 27/3/2003 tarihli dilekçe ile Alanya 1. Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) ihtilaf konusu taşınmazların, adına tescil edilmesi istemiyle dava açılmıştır. Dava dilekçesinde, anılan taşınmazların imar ve ihya edilerek tarıma elverişli hâle getirildiği, üzerinde dört ev inşa edildiği ve meyve ağaçları dikildiği, bu nedenle başvurucular murisi adına tescili gerektiği belirtilmiştir.

12. Mahkemece 23/2/2006 tarihinde fen, orman ve ziraat bilirkişileriyle birlikte taşınmaz mahallinde keşif yapılmıştır. Keşifte dinlenen mahalli bilirkişi, taşınmazların 35-40 yıldan beri başvurucular murisinin zilyetliğinde bulunduğunu ve murisin eşinin (başvurucuların babasının) taşınmazları tarıma elverişli hâle getirdiğini beyan etmiştir. Ziraat bilirkişisi tarafından düzenlenen raporda, taşınmazların tarım arazisi olduğu ve özel mülkiyete konu olabileceği ifade edilmiştir. Orman mühendisi tarafından düzenlenen raporda, taşınmazların 13/2/1988 tarihinde kesinleşen orman sınırları içinde kaldığı ve orman sayılan yerlerden olduğu görüşü açıklanmıştır.

13. Mahkeme, iki bilirkişi raporu arasında çelişki bulunduğunu değerlendirerek bir ziraat mühendisi ve üç orman mühendisi ile birlikte tekrar keşif yapmıştır. Orman mühendislerince düzenlenen raporda, taşınmazın kadimden beri tarım arazisi olduğu, toprağın orman

karakteri taşımadığı, taşınmazın evveliyatında orman sayılan yerlerden olmadığı belirtilmiştir. Ziraat mühendisi tarafından düzenlenen raporda da taşınmazın ormanla bir ilgisinin bulunmadığı, toprağın tarım arazisi karakteri taşıdığı düşüncesi izhar edilmiştir. Fen bilirkişisi raporunda ise taşınmazın toplam alanın 39.018,14 m² olduğu, ancak 172,03 m²'lik bölümünün daha önce 1958 tarihli Kadastro Mahkemesi kararıyla orman olarak tespit edildiği ifade edilmiştir.

14. Mahkemece bu defa da Süleyman Demirel Üniversitesinden biri ziraat mühendisliği bölümünden diğeri de orman mühendisliği bölümünden iki akademisyenle birlikte 17/9/2007 tarihinde yeniden keşif yapılmıştır. Söz konusu bilirkişilerce düzenlenen raporda, taşınmazların evveliyatında orman sayılmayan makilik vasfında olan yerlerden olduğu, toprak özelliği bakımından yandaki devlet ormanıyla aynı mahiyette bulunmayıp aksine tarım arazileriyle aynı karakterde olduğu, taşınmazların hiçbir zaman orman vasfı taşımadığı kanaati belirtilmiştir.

15. Mahkeme 3/4/2008 tarihli kararıyla davanın kısmen kabulü ile taşınmazların, mahkeme kararıyla orman olduğu tespit edilen 172,03 m²'lik kısmı dışındaki bölümlerin başvurucular murisi adına tesciline, 172,03 m²'lik bölüm yönünden ise davanın reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde, mahalli bilirkişi beyanı ile teknik bilirkişi raporlarına dayanıldığı ifade edilmiştir.

16. Kararın temyizi üzerine Yargıtay 20. Hukuk Dairesince (Daire) 2/2/2010 tarihli kararla ilk derece mahkemesi kararı bozulmuştur. Kararın gerekçesinde, dosyada bulunan orman kadastro harita ve tutanaklarında çekişmeli yerin devlet malı olarak sınırlandırıldığı ve davacının süresinde itirazda bulunmaması nedeniyle orman kadastrosunun kesinleştiğine işaret edilmiştir. 6831 sayılı Kanun'un 11. maddesinin birinci fıkrasındaki hak düşürücü sürenin geçtiği ve orman kadastrosunun sınırlarının hiçbir makam ve merci tarafından değiştirilemeyeceğinin ifade edildiği gerekçede, daha önce orman kadastrosuyla orman olarak tespit edilen yerin bilirkişilerin yorumuna dayalı olarak orman olmadığının kabulüyle hüküm kurulmasının isabetsiz olduğu belirtilmiştir.

17. Karar düzeltme istemi Dairenin 24/5/2010 tarihli ilamıyla reddedilmiştir.

18. Bozma kararına uyan Mahkeme 20/1/2011 tarihli kararla davayı reddetmiştir. Kararın gerekçesinde, yöreye ilişkin orman kadastrosunun 1987 yılında kesinleştiği hatırlatıldıktan sonra bilirkişi raporlarında taşınmazların, kadastrosu kesinleşen orman sınırları içesinde kaldığının saptandığı vurgulanmıştır. Başvurucular murisinin hak düşürücü süre içinde dava açmadığını belirten Mahkeme, orman vasfı kesinleşen taşınmazların özel mülkiyete konu olamayacağı sonucuna ulaşmıştır.

19. Söz konusu karar, Dairenin 11/2/2013 tarihli kararıyla onanmıştır.

20. Başvurucular murisinin 3/7/2012 tarihinde vefatı nedeniyle yasal mirasçı olan başvurucular kararın düzeltilmesi isteminde bulunmuşlardır. Karar düzeltme dilekçesinde 21/6/1987 tarihli ve 3402 sayılı Kadastro Kanunu'nun askı ilan süreleri ve tespit sürelerine ilişkin hükümlerinin Anayasa'ya aykırı olduğu savunulmuştur. Başvuruculara göre tebligatın şahsen yapılması gerekmektedir.

21. Bu arada başka bir mahkeme tarafından, 6831 sayılı Kanun'un, 5/11/2003 tarihli ve 4999 sayılı Kanun'un 6. maddesiyle değiştirilen 11. maddesinin birinci fıkrasının, "Bu müddet içinde itiraz olmaz ise komisyon kararları kesinleşir. Bu süre hak düşürücü süredir." biçimindeki üçüncü ve dördüncü cümlelerinin Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine aykırılığı

ileri sürülerek iptalleri istemiyle Anayasa Mahkemesine yapılan itiraz başvurusu sonucu, Anayasa Mahkemesince 22/5/2013 tarihli ve E.2012/108, K.2013/64 sayılı kararla anılan hükümler iptal edilmiştir. Anayasa Mahkemesi kararının gerekçesine göre "Tutanakların askı suretiyle ilan edilerek başlayan ve ilgililere şahsen yapılan tebliğ hükmünde olduğu kabul edilen bir aylık hak düşürücü süre, tapusuz gayrimenkul sahiplerinin kadastrodan önceki hukuki sebeplere dayanarak dava açma hakkını ortadan kaldırdığından, kişilerin mülkiyet haklarının sona ermesine sebep olmaktadır. Bu niteliği ile itiraz konusu kural, kişisel yarar ile kamu yararı arasındaki dengeyi bozarak, hak arama özgürlüğünün ve mülkiyet hakkının ölçüsüz biçimde sınırlandırılmasına, hakkın özüne dokunarak kullanılamaz hale gelmesine yol açacak niteliktedir."

22. Kararın düzeltme istemi Dairenin 25/11/2013 tarihli kararıyla reddedilmiştir. Bu karar, 25/2/2014 tarihinde başvuruculara tebliğ edilmiştir.

23. Başvurucular 26/3/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuşlardır.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

1. İlgili Mevzuat ve Mahkeme Kararları

24. 6831 sayılı Kanun'un 11. maddesinin 22/5/1987 tarihli ve 3373 sayılı Kanun'un 5. maddesiyle değiştirilen birinci fıkrası şöyledir:

"Orman kadastro komisyonlarınca düzenlenen tutanakların askı suretiyle ilânı, ilgililere şahsen yapılan tebliğ hükmündedir. Tutanak ve kararlara karşı askı tarihinden itibaren altı ay içinde kadastro mahkemelerine, kadastro mahkemesi olmayan yerlerde kadastro davalarına bakmakla görevli mahkemeye müracaatla sınırlamaya ve bu Kanunun 2 nci maddesine göre orman sınırları dışına çıkarma işlemlerine Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığı ile hak sahibi gerçek ve tüzelkişiler itiraz edebilir. Bu müddet içinde itiraz olmaz ise komisyon kararları kesinleşir. Bu süre hak düşürücü süredir. Ancak, tapulu gayrimenkullerde tapu sahiplerinin, 10 yıllık süre içerisinde dava açma haklan mahfuzdur."

25. 6831 sayılı Kanun'un 5/11/2003 tarihli ve 4999 sayılı Kanun'un 6. maddesiyle değiştirilen 11. maddesinin birinci fıkrası şöyledir: :

"Orman kadastro komisyonlarınca düzenlenen tutanakların askı suretiyle ilânı, ilgililere şahsen yapılan tebliğ hükmündedir. Tutanak, harita ve kararlara karşı askı tarihinden itibaren bir ay içinde kadastro mahkemelerine, kadastro mahkemesi olmayan yerlerde kadastro davalarına bakmakla görevli mahkemeye müracaatla sınırlamaya ve 2 nci maddeye göre orman sınırları dışına çıkarma işlemlerine Çevre ve Orman Bakanlığı, Orman Genel Müdürlüğü ve hak sahibi gerçek ve tüzel kişiler itiraz edebilir. Bu müddet içinde itiraz olmaz ise komisyon kararları kesinleşir. Bu süre hak düşürücü süredir. Ancak, tapulu gayrimenkullerde tapu sahiplerinin, on yıllık süre içerisinde dava açma hakları mahfuzdur."

26. Anayasa Mahkemesinin, 6831 sayılı Kanun'un 4999 sayılı Kanun'un 6. maddesiyle değiştirilen 11. maddesinin birinci fıkrasının "Bu müddet içinde itiraz olmaz ise komisyon kararları kesinleşir. Bu süre hak düşürücü süredir." biçimindeki üçüncü ve dördüncü cümlelerinin iptaline ilişkin 22/5/2013 tarihli ve E.2012/108, K.2013/64 sayılı kararının gerekçesinin ilgili bölümü şöyledir:

"Kişiye başkasının hakkına zarar vermemek ve kanunların koyduğu sınırlamalara uymak

koşuluyla, sahibi olduğu şeyi dilediği gibi kullanma, ürünlerinden yararlanma ve tasarruf olanağı veren mülkiyet hakkı, Anayasa'nın 35. maddesinde bir temel hak olarak güvence altına alınmış ve bu hakka ancak kamu yararı nedeniyle ve kanunla sınırlama getirilebileceği belirtilmiştir.

Anayasa'nın 36. maddesinde, hak arama özgürlüğü güvence altına alınmıştır. Hak arama özgürlüğünün temel unsurlarından biri mahkemeye erişim hakkıdır. Mahkemeye erişim hakkı, hukuki bir uyuşmazlığın bu konuda karar verme yetkisine sahip bir mahkeme önüne götürülmesi hakkını da kapsar. Anayasa'nın 36. maddesinde, hak arama özgürlüğü için herhangi bir sınırlama nedeni öngörülmemiş olmakla birlikte, bunun hiçbir şekilde sınırlandırılması mümkün olmayan mutlak bir hak olduğu söylenemez. Özel sınırlama nedeni öngörülmemiş hakların da hakkın doğasından kaynaklanan bazı sınırları bulunduğu kabul edilmektedir. Ayrıca hakkı düzenleyen maddede herhangi bir sınırlama nedenine yer verilmemiş olsa da, Anayasa'nın başka maddelerinde yer alan kurallara dayanarak bu hakların sınırlandırılması da mümkün olabilir. Dava açma hakkının kapsamına ve kullanım koşullarına ilişkin bir kısım düzenlemelerin hak arama özgürlüğünün doğasından kaynaklanan sınırları ortaya koyan ve hakkın norm alanını belirleyen kurallar olduğu açıktır. Ancak, bu sınırlamalar Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan güvencelere aykırı olamaz.

Anayasa'nın 13. maddesine göre temel hak ve özgürlüklere yönelik sınırlamalar, demokratik toplum düzeninin ve laik cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamayacağı gibi hak ve özgürlüklerin özlerine de dokunamaz.

Çağdaş demokrasiler, temel hak ve özgürlüklerin en geniş ölçüde sağlanıp güvence altına alındığı rejimlerdir. Temel hak ve özgürlükleri büyük ölçüde kısıtlayan ve kullanılamaz hale getiren sınırlamalar hakkın özüne dokunur. Temel hak ve özgürlüklere getirilen sınırlamaların yalnız ölçüsü değil, koşulları, nedeni, yöntemi, kısıtlamaya karşı öngörülen kanun yolları gibi güvenceler hep demokratik toplum düzeni kavramı içinde değerlendirilmelidir. Bu nedenle, temel hak ve özgürlükler, istisnai olarak ve ancak özüne dokunmamak koşuluyla demokratik toplum düzeninin gerekleri için zorunlu olduğu ölçüde ve ancak kanunla sınırlandırılabilirler. Demokratik bir toplumda temel hak ve özgürlüklere getirilen sınırlamanın, bu sınırlamayla güdülen amacın gerektirdiğinden fazla olması düşünülemez. Demokratik hukuk devletinde güdülen amaç ne olursa olsun, kısıtlamaların, bu rejimlere özgü olmayan yöntemlerle yapılmaması ve belli bir özgürlüğün kullanılmasını önemli ölçüde zorlaştıracak ya da ortadan kaldıracak düzeye vardırılmaması gerekir.

Hak arama özgürlüğü demokratik hukuk devletinin vazgeçilmez unsurlarından biri olup tüm bireyler açısından mümkün olan en geniş şekilde güvence altına alınmalıdır. Diğer taraftan, hukuki işlem ve kuralların sürekli dava tehdidi altında bulunması hukuk devletinin unsurları olan hukuki istikrar ve hukuki güvenlik ilkeleriyle bağdaşmaz. Bu nedenle hak arama özgürlüğü ile hukuki istikrar ve hukuki güvenlik gerekleri arasında makul bir denge gözetilmelidir. Dava konusu kuralla getirilen süre sınırlamasının, kamu düzeniyle ilgili olan kadastro işlemlerinin hızlandırılmasını ve düzenli bir tapu sicilinin oluşmasını amaçladığı anlaşılmaktadır. Orman kadastro tutanaklarının her an dava tehdidi altında bulunması, tutanakların kesinleşmesine engel olarak kamu hizmetinin aksamasına neden olacağından, açılacak davalar için bir süre sınırlaması getirilmesinde kamu yararı bulunmaktadır.

Tutanakların askı suretiyle ilan edilerek başlayan ve ilgililere şahsen yapılan tebliğ hükmünde olduğu kabul edilen bir aylık hak düşürücü süre, tapusuz gayrimenkul sahiplerinin kadastrodan önceki hukuki sebeplere dayanarak dava açma hakkını ortadan

kaldırdığından, kişilerin mülkiyet haklarının sona ermesine sebep olmaktadır. Bu niteliği ile itiraz konusu kural, kişisel yarar ile kamu yararı arasındaki dengeyi bozarak, hak arama özgürlüğünün ve mülkiyet hakkının ölçüsüz biçimde sınırlandırılmasına, hakkın özüne dokunarak kullanılamaz hale gelmesine yol açacak niteliktedir.

Nitekim, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi de 10.3.2009 günlü, 'Rimer ve diğerleri/Türkiye' kararında, Kanun'da orman kadastro komisyonlarınca düzenlenen tutanaklara karşı dava açmak için öngörülen sürenin ancak ilgili şahsın etkin ve yeterli bir şekilde bilgi sahibi olmasından sonra başlayabileceği, bu tutanakların köy kahvesinde ilan edilmesinin doğru ve gerektiği şekilde tebliğ için yeterli olmadığı, tabiat ve ormanların, daha genel anlamda çevrenin korunması amacıyla mülkiyet hakkı gibi bazı temel haklara müdahalede bulunulabileceği ancak mülkün gerçek değerine göre makul kabul edilebilecek bir tazminat ödemeden mülkiyetten mahrum bırakmanın 1 No'lu Ek Protokol'ün 1. maddesi bakımından aşırı zarar oluşturduğu, dolayısıyla, mülk sahiplerine hiçbir tazminat ödenmemesinin, kamu yararı ile temel insan haklarının korunması arasında oluşturulması gereken doğru dengeyi başvuranlar aleyhine bozduğu sonucuna varmıştır."

27. 6831 sayılı Kanun'un 11. maddesinin 26/2/2014 tarihli ve 6527 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle değişik birinci fıkrası şöyledir: :

"Orman kadastro komisyonlarınca alınan kararlara ilişkin düzenlenen tutanak ve haritalar askı suretiyle otuz gün süre ile ilan edilir. Bu ilan ilgililere şahsen yapılan tebliğ hükmündedir. Tutanak ve haritalara karşı itirazı olanlar; askı tarihinden itibaren otuz gün içinde kadastro mahkemelerinde, kadastro mahkemesi olmayan yerlerde kadastro davalarına bakmakla görevli mahkemelerde dava açabilirler. İlan süresi geçtikten sonra, dava açılmayan kararlara ilişkin düzenlenen tutanak ve haritalar kesinleşir. Orman kadastro komisyonlarınca düzenlenen tutanak ve haritaların kesinleştiği tarihten itibaren on yıl geçtikten sonra, kadastrodan önceki hukuki sebeplere dayanarak Hazine hariç itiraz olunamaz ve dava açılamaz."

2. Orman Kadastro Tespitlerine Karşı Dava Açılması ve Tespitlerin Kesinleşmesi

28. 6831 sayılı Kanun'un 11. maddesinin birinci fıkrasının 22/5/1987 tarihli ve 3373 sayılı Kanun'un 5. maddesiyle değişik hâline göre orman kadastro komisyonlarınca düzenlenen tutanakların askı suretiyle ilânı, ilgililere şahsen yapılan tebliğ hükmünde olup tutanak ve kararlara karşı askı tarihinden itibaren altı ay içinde kadastro mahkemelerine, kadastro mahkemesi olmayan yerlerde kadastro davalarına bakmakla görevli mahkemeye müracaatla sınırlamaya ve bu Kanunun 2. maddesine göre orman sınırları dışına çıkarma işlemlerine hak sahibi gerçek ve tüzelkişiler itiraz edebilir. Bu müddet içinde itiraz olmaz ise komisyon kararlarının kesinleşmesi öngörülmüştür. Fıkrada bu sürenin hak düşürücü nitelikte olduğu ifade edilmiştir. Ancak, tapulu gayrimenkullerde tapu sahiplerinin, on yıllık süre içerisinde dava açma hakları mahfuz tutulmuştur. Dolayısıyla 6831 sayılı Kanun'un 11. maddesinin birinci fıkrasının 4999 sayılı Kanun'un 6. maddesiyle değiştirilmeden önceki hâli uyarınca tapusuz gayrimenkuller yönünden, kadastro tespit tutanaklarının askıya çıkarılmasından itibaren altı ay içinde dava açılmaması nedeniyle kesinleşen tespitlere karşı kadastro tespitinden önceki nedenlere dayanılarak dava açılması imkânı bulunmamaktadır.

29. 6831 sayılı Kanun'un 11. maddesinin birinci fıkrası 4999 sayılı Kanun'un 6. maddesiyle değiştirilmiştir. Deşiklikle askı ilan süresi altı aydan bir aya indirilmekle birlikte, askı suretiyle ilanın tebliğ hükmünde olduğu, süresi içinde itirazda bulunulmaması üzerine tespitlerin kesinleşeceği, itiraz süresinin hak düşürücü süre olduğu hususları aynen

korunmuştur. Ayrıca, maddenin yeni hâlinde, tapulu gayrimenkullerde tapu sahiplerinin, on yıllık süre içerisinde dava açma haklarını saklı tutan hüküm de aynı şekilde varlığını sürdürmüştür. Bu itibarla, fıkranın 4999 sayılı Kanun'la yapılan değişiklikten sonraki hâline göre de tapusuz gayrimenkuller yönünden, kadastro tespitlerine karşı, tespitlerin kesinleşmesinden sonra dava açılması imkânının bulunmadığı söylenebilir.

30. Anayasa Mahkemesinin 22/5/2013 tarihli ve E.2012/108, K.2013/64 sayılı kararıyla 6831 sayılı Kanun'un 11. maddesinin birinci fıkrasının 4999 sayılı Kanun'un 6. maddesiyle değişik hâlinde yer alan "Bu müddet içinde itiraz olmaz ise komisyon kararları kesinleşir. Bu süre hak düşürücü süredir." biçimindeki üçüncü ve dördüncü cümleleri iptal edilmiştir. Anayasa Mahkemesinin kararı üzerine, anılan fıkra26/2/2014 tarihli ve 6527 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle yeniden düzenlenmiştir. Kuralın yeni hâlinde, askı ve ilanın tebliğ hükmünde olduğu ve ilan süresi geçtikten sonra tespitlerin kesinleşeceğine ilişkin hükümler, madde metninde yer almıştır. Değişiklikle bir ay şeklindeki itiraz süresi otuz gün olarak yeniden düzenlenmiştir. Buna karşılık, bu sürenin hak düşürücü nitelikte olduğuna ilişkin hükme, yeni düzenlemede yer verilmemiştir. Ayrıca sadece tapulu gayrimenkul malikleri yönünden saklı tutulan on yıl içinde dava açma hakkı, bütün gayrimenkullere teşmil edilmiştir. Buna göre orman kadastro komisyonlarınca düzenlenen tutanak ve haritaların kesinleştiği tarihten itibaren on yıl geçtikten sonra, tapulu veya tapusuz gayrimenkul ayrımı olmaksızın kadastrodan önceki hukuki sebeplere dayanarak dava açılabilir.

B. Uluslararası Hukuk

31. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 6. maddesinin birinci fıkrasının ilgili bölümü şöyledir:

“Herkes, medeni hak ve yükümlülükleri hakkında karar verilmesi için ... kanun tarafından kurulmuş bağımsız ve tarafsız bir yargı merciinde makul bir süre içinde adil ve kamuya açık bir şekilde yargılanma hakkına sahiptir. "

32. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrasının, açık bir biçimde mahkeme veya yargı merciine erişim hakkından söz etmese de maddede kullanılan terimler bir bütün olarak bağlamıyla birlikte dikkate alındığında, mahkemeye erişim hakkını da garanti altına aldığı sonucuna ulaşıldığını belirtmiştir (Golder/Birleşik Krallık, B. No: 4451/70, 21/2/1975, § 28-36). AİHM'e göre mahkemeye erişim hakkı Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. Fıkrasında mündemiçtir. Bu çıkarsama, Sözleşmeci devletlere yeni yükümlülük yükleyen genişletici bir yorum olmayıp 6. maddenin 1. fıkrasının birinci cümlesinin lafzının Sözleşme'nin amaç ve hedefleri ile hukukun genel prensipleriningözetilerek birlikte okunmasına dayanmaktadır. Sonuç olarakSözleme'nin 6. maddesinin 1. fıkrası, herkesin medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili iddialarını mahkeme önüne getirme hakkına sahip olmasını kapsamaktadır (Golder/Birleşik Krallık, § 36).

33. AİHM, adil yargılanmanın bir unsurunu teşkil eden mahkemeye erişim hakkının mutlak olmadığını, doğası gereği devletin düzenleme yapmasını gerektiren bu hakkın belli ölçüde sınırlanabileceğini kabul etmektedir. Ancak AİHM, bu sınırlamaların, kişinin mahkemeye erişimini hakkın özünü zedeleyecek şekilde ve genişlikte kısıtlamaması ve zayıflatmaması gerektiğini ifade etmektedir. AİHM'e göre, meşru bir amaç taşımayan ya da uygulanan araç ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir orantılılık ilişkisi kurmayansınırlamalar Sözleşme'nin 6. maddenin 1. fıkrasıyla uyumlu olmaz (Sefer Yılmaz ve Meryem Yılmaz/Türkiye, B. No: 611/12, 17/11/2015, § 59; Eşim/Türkiye, B. No: 59601/09, 17/9/2013, § 19; Edificaciones March Gallego S.A./İspanya, B. No: 28028/95, 19/2/1998, § 34).

34. AİHM, dava hakkını süre sınırına bağlayan iç hukuk hükümlerinin yorumlanmasının, öncelikli olarak kamu otoritelerinin ve özellikle mahkemelerin görevi olduğunu belirtmekte, AİHM'in rolünün, bu yorumun etkilerinin Sözleşme'yle uyumlu olup olmadığının tespitiyle sınırlı olduğunu ifade etmektedir. Süre sınırı getiren kuralların uygun adalet yönetiminin güvence altına alınması amacına dayandığına işaret eden AİHM, bu kuralların veya bunların uygulanmasının, ilgililerin ulaşılabilir başvuru yollarına müracaatlarını engelleyecek mahiyette olmaması gerektiğini değerlendirmektedir. AİHM, bu bağlamda, her bir olayın, somut başvuru yolunun özellikleri ışığında ve Sözleşme'nin 6. maddesinin birinci fıkrasının amaç ve hedefleri çerçevesinde değerlendirilmesi gerektiğinin altını çizmektedir (Eşim/Türkiye, § 20).

35. AİHM bu ilkeler uyarınca, mahkemelerin dava açılabilmesi için öngörülen yasal yükümlülükleri uygularken hem yargılama adaletinin zayıflamasına yol açacak düzeyde aşırı şekilcilikten hem de kanunlarda öngörülen usule ilişkin gereklilikleri abes hâle getirecek seviyede aşırı esneklikten kaçınması gerektiğini belirtmektedir. AİHM, kuralların; belirliliği ve uygun adalet yönetimini sağlama amacına hizmet etme işlevlerini yitirmesi hâlinde ve ilgililerin, davalarının esasının yetkili mahkeme tarafından karara bağlanmasını önleyecek birtakım bariyerler oluşturma fonksiyonu görmeleri durumunda mahkemeye erişim hakkının zedeleneceğini ifade etmektedir (Eşim/Türkiye, § 21).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

36. Mahkemenin 5/4/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Mahkemeye Erişim Hakkı Yönünden

1.Başvuruculaların İddiaları

37. Başvurucular, ihtilaf konusu taşınmazın murislerince 1967-1968 yıllarında önceki zilyedinden satın alındığını ve zilyetliklerinin aralıksız sürdüğünü belirtmişlerdir. 1984-1987 yılları arasında yapılan orman kadastrosuyla taşınmazın orman olarak tespit edildiğini ifade eden başvurucular, tutanakların murise tebliğ edilmeyip duvara asılmak suretiyle ilanen tebliğ edildiğini ve murisin haberi olmaksızın kesinleştiğini savunmuşlardır.

38. Başvurucular, Mahkemece yapılan keşifte dinlenen tanıklar ve keşif sonucu düzenlenen bilirkişi raporlarında taşınmazın orman vasfını taşımadığının tespit edildiğine işaret etmiş ve Mahkemece bu tespitler doğrultusunda doğru bir şekilde tescil kararı verilmesine rağmen Yargıtayın, hak düşürücü sürenin geçtiği gerekçesiyle verilen bozma kararına uyularak davanın reddedildiğinden yakınmışlardır.

39. Başvurucular, davanın süre aşımı nedeniyle reddinin dayanağı olan 6831 sayılı Kanun'un 11. maddesinin birinci fıkrasının üçüncü ve dördüncü cümleleri, karar düzeltme isteminde bulundukları tarihten sonra, Anayasa Mahkemesinin 22/5/2013 tarihli ve E.2012/108, K.2013/64 sayılı kararıyla iptal edildiği hâlde, bu hususun Yargıtay tarafından karar düzeltme safhasında gözetilmediğinden şikâyet etmişlerdir.

40. Başvurucular, şahsen tebliğ edilmeyen kadastro tespit tutanaklarına itiraz edilebilmesi için öngörülen ve ilanen tebliğden itibaren işleyen otuz günlük hak düşürücü sürenin hak ihlaline yol açtığının Anayasa Mahkemesi kararıyla sabit olduğunu belirtmişlerdir. Kazandırıcı zamanaşımına ilişkin koşulların oluştuğu fikrinde olan başvurucular, bu hükümlerin uygulanmamasının mülkiyet hakkına müdahale teşkil ettiğini ve bu müdahalenin

giderilebilmesi için uygun bir tazminatın da ödenmediğini ifade etmişlerdir. Başvurucular sonuç olarak mülkiyet hakkının ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

2. Değerlendirme

41. Anayasa'nın "Hak arama hürriyeti" kenar başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.”

42. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16).

43. Başvurucular murisi tarafından açılan tescil davasının hak düşürücü süre nedeniyle reddedilmiş olması nedeniyle başvurucularca öne sürülen iddiaların mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Öte yandan Anayasa Mahkemesinin 22/5/2013 tarihli ve E.2012/108, K.2013/64 sayılı kararıyla iptal edilen 6831 sayılı Kanun'un 11. maddesinin birinci fıkrasının üçüncü ve dördüncü cümleleri, mahkemeye erişim hakkını ilgilendirdiğinden Anayasa Mahkemesi kararının Yargıtay tarafından karar düzeltme safhasında gözetilmediğine ilişkin şikâyetin de mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmesi uygun görülmüştür.

44. Anayasa’nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin yargı organlarına davacı ve davalı olarak başvurabilme ve bunun doğal sonucu olarak da iddia, savunma ve adil yargılanma hakkı güvence altına alınmıştır. 3/10/2001 tarihli ve 4709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun'un, Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasına "adil yargılanma hakkı" ibaresinin eklenmesine ilişkin 14. maddesinin gerekçesine göre, "değişiklikle Türkiye Cumhuriyeti’nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınmış olan adil yargılama hakkı metne dahil" edilmiştir. Dolayısıyla Anayasa'nın 36. maddesinde herkesin adil yargılanma hakkına sahip olduğu ibaresinin eklenmesinin amacının Sözleşme'de düzenlenen adil yargılanma hakkını anayasal güvence altına almak olduğu anlaşılmaktadır.

45. Mahkemeye erişim hakkı, Anayasa’nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkının güvenceleri arasında yer almaktadır (Ahmet Yıldırım, B. No: 2012/144, 2/10/2013, § 28; Özkan Şen, B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 51; Ş.Ç., B. No: 2012/1061, 21/11/2013, § 28; Kenan Yıldırım ve Turan Yıldırım, B. No: 2013/711, 3/4/2014, § 41).

46. Mahkemeye erişim hakkı, bir uyuşmazlığı ve uyuşmazlık kapsamında bir talebi mahkeme önüne taşıyabilmek ve bunların etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına gelmektedir (AYM, E.2013/40, K.2013/139, 28/11/2013). Mahkemeye erişim hakkı, kural olarak mutlak bir hak olmayıp sınırlandırılması mümkündür. Bununla birlikte getirilecek sınırlamaların hakkın özünü zedeleyecek şekilde hakkı kısıtlamaması, meşru bir amaç izlemesi, açık ve ölçülü olması ve başvurucu üzerinde ağır bir yük oluşturmaması gerekir (Serkan Acar, B. No: 2013/1613, 2/10/2013, § 38).

47. Somut olayda, başvurucular murisinin zilyedi bulunduğu öne sürülen iki adet taşınmazın 1984-1987 yıllarında 6831 sayılı Kanun'un 2/B maddesi uyarınca yapılan orman kadastrosu çalışması sonucu orman sınırları içinde kaldığı tespit edilmiştir. Anılan tespit 12/8/1987 tarihinde köy cami duvarına asılmak suretiyle ilan edilmiştir. Başvurucular murisi tarafından

27/3/2003 tarihli dilekçe ile Mahkemede ihtilaf konusu taşınmazların, adına tescil edilmesi istemiyle dava açılmıştır. Mahkemece, Daire tarafından verilen bozma kararına uyularak 20/1/2011 tarihli kararla dava reddedilmiştir. Kararda, 6831 sayılı Kanun'un 11. maddesinin birinci fıkrasının üçüncü ve dördüncü cümleleri uyarınca kadastro tespit tutanaklarının askıya çıkarıldığı tarihten itibaren hak düşürücü süre içinde dava açılmaması nedeniyle kesinleşen kadastro tespitlerine itiraz edilemeyeceği gerekçesine dayanılmıştır.

48. Yukarıda ifade edildiği gibi 6381 sayılı Kanun'un 11. maddesinin birinci fıkrasının, davanın açıldığı 27/3/2003 tarihte yürürlükte bulunan metnine göre orman kadastro komisyonlarınca yapılan tespitlere karşı askı tarihinden itibaren altı ay içinde kadastro mahkemelerine, kadastro mahkemesi olmayan yerlerde kadastro davalarına bakmakla görevli mahkemeye müracaatla sınırlamaya itiraz edilebilir. Anılan fıkra uyarınca, bu müddet içinde itiraz olmaz ise komisyon kararları kesinleşmekte olup bu süre hak düşürücü niteliktedir. Buna göre 6831 sayılı Kanun'un 11. maddesinin birinci fıkrasının, 4999 sayılı Kanun'un 6. maddesiyle değiştirilmeden önceki hâli uyarınca tapusuz gayrimenkuller yönünden, kadastro tespit tutanaklarının askıya çıkarılmasından itibaren altı ay içinde dava açılmaması nedeniyle kesinleşen tespitlere karşı kadastro tespitinden önceki nedenlere dayanılarak dava açılması imkânı bulunmamaktadır (bkz. § 28).

49. Orman kadastrosu tespitlerine karşı dava açma süresinin altı ayla sınırlandırılmasının mahkemeye erişim hakkına müdahale teşkil ettiği tartışmasızdır. Söz konusu sınırlama, 6831 sayılı Kanun'un 11. maddesinin birinci fıkrasına dayandığından kanunilik unsurunu taşımaktadır. Ayrıca orman kadastrosu, Anayasa'nın 169. maddesiyle devlete yüklenen ormanların korunması ödevinin ifasına yönelik olduğundan orman kadastrosuyla yapılan tespitlere yönelik olarak açılacak davaların altı aylık süreyle sınırlanmış olmasının meşru bir amaca dayandığı anlaşılmaktadır.

50. Bakılan olay yönünden asıl tartışılması gereken mesele altı aylık sürenin ölçülü olup olmadığıdır. Ölçülülük ilkesi, öngörülen müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını ve bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir. Öngörülen tedbirin, maliki olağan dışı ve aşırı bir yük altına sokması durumunda müdahalenin ölçülü olduğundan söz edilemez (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E. 2012/102, K.2012/207, 27/12/2012; E.2012/149, K.2013/63, 22/5/2013; E.2013/32, K.2013/112, 10/10/2013; E.2013/15, K.2013/131, 14/11/2013; E.2013/158, K.2014/68, 27/3/2014; E.2013/66, K.2014/19, 29/1/2014; E.2014/176, K.2015/53, 27/5/2015; E.2015/43, K.2015/101, 12/11/2015; E.2016/16, K.2016/37, 5/5/2016; E.2016/13, K.2016/127, 22/6/2016; Mehmet Akdoğan ve diğerleri, B.No: 2013/817, 19/12/2013, § 38). Müdahalenin ölçülülüğü değerlendirilirken ilgili yasal düzenlemelerle birlikte somut olayın koşulları ve başvurucunun tutumu da gözönünde bulundurulmalıdır.

51. 6831 sayılı Kanun'un 11. maddesinin birinci fıkrasının, başvuruya konu davanın açıldığı tarihten sonra, 4999 sayılı Kanun'un 6. maddesiyle değiştirilenhâlinde yer alan "Bu müddet içinde itiraz olmaz ise komisyon kararları kesinleşir. Bu süre hak düşürücü süredir." biçimindeki üçüncü ve dördüncü cümleleri, Anayasa Mahkemesinin 22/5/2013 tarihli ve E.2012/108, K.2013/64 sayılı kararıyla iptal edilmiştir. Anayasa Mahkemesinin iptal kararında, tutanakların askı suretiyle ilan edilmekle başlayan ve ilgililere şahsen yapılan tebliğ hükmünde olduğu kabul edilen bir aylık hak düşürücü sürenin, tapusuz gayrimenkul sahiplerinin kadastrodan önceki hukuki sebeplere dayanarak dava açma hakkını ortadan

kaldırdığı vurgulanarak bu niteliği ile kuralın, kişisel yarar ile kamu yararı arasındaki dengeyi bozarak, hak arama özgürlüğünün ölçüsüz biçimde sınırlandırılmasına, hakkın özüne dokunarak kullanılamaz hâle gelmesine yol açacak nitelikte olduğu ifade edilmiştir.

52. Anayasa Mahkemesinin değerlendirmesi bir aya yönelik olsa da aynı değerlendirmenin altı aylık dava açma süresi için de geçerli olduğu söylenebilir. Nitekim Anayasa Mahkemesinin iptal kararından sonra kanun koyucu tarafından Anayasa Mahkemesi kararının uygulanması amacıyla yeniden yapılan düzenlemede, ilan edilen tutanak ve haritalara otuz gün içinde itiraz edilebileceği ve bu tutanak ve haritaların kesinleştiği tarihten itibaren on yıl geçtikten sonra, kadastrodan önceki hukuki sebeplere dayanılarak dava açılamayacağı kurala bağlanmıştır. Bu durumda, kanun koyucu tarafından kadastrodan önceki hukuki sebeplere dayanılarak açılacak davalarda makul sürenin on yıl olarak takdir edildiği söylenebilir.

53. Bununla birlikte somut olayda dava, kadastro tutanaklarının askıya çıkarıldığı 12/8/1987 tarihinden yaklaşık on beş yıl sekiz ay sonra, 27/3/2003 tarihinde açılmıştır. Başvurucular, kadastro tutanaklarına ilişkin ilandan murislerinin haberdar olmadığını ileri sürmüş iseler de başvurucuların ve murisin, taşınmazın bulunduğu Türkler beldesinde ikamet ettiği gözetildiğinde, kadastro çalışmalarından ve bu çalışmalar sonucu düzenlenen tutanaklara ilişkin askı ve ilandan yaklaşık on altı yıl boyunca haberdar olmamaları hayatın olağan akışıyla uyuşmamaktadır. Ayrıca, başvurucular murisi tarafından daha önce ihtilaf konusu taşınmaz ile aynı bölgede bulunan iki taşınmaza ilişkin olarak 10/6/1991 tarihinde tapu iptali ve tescil davası açıldığı ve yapılan yargılama sonucunda 7/6/2002 tarihinde kesinleşen karar ile anılan taşınmazların başvurucular murisi adına tescil edilmesine karar verildiği dosya kapsamından tespit edilmektedir.

54. Bu durumda taşınmazın orman olarak tespitine ilişkin tutanakların askıya çıkarıldığından haberdar olmaması hayatın olağan akışına göre mümkün bulunmayan başvurucular murisi tarafından, askı ilan tarihinden itibaren yaklaşık on beş yıl sekiz ay sonra açılan davanın süresinde görülmeyerek reddedilmesiyle başvurucuya aşırı ve katlanılamaz bir külfet yüklenmediği sonucuna ulaşılmaktadır. Sonuç olarak mahkemeye erişim hakkına yönelik açık bir ihlalin bulunmadığı anlaşılmaktadır.

55. Açıklanan nedenlerle, başvurunun, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkı Yönünden

56. Başvurucular makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

57. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir nedeni de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

58. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği tarih, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede

yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

59. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

60. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık on yıl sekiz ay süren yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

61. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

62. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. …

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

63. Başvurucular davanın süre aşımı sebebiyle reddedilmesi nedeniyle davaya konu taşınmazların rayiç değeri üzerinden tazminata hükmedilmesi talebinde bulunmuşlardır.

64. Davanın süre aşımı sebebiyle reddedilmesi dolayısıyla mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verildiğinden buna ilişkin maddi tazminat talebinin reddi gerekir.

65. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

66. Başvuruculaların yargılamanın makul süreyi aşması nedeniyle tazminat talepleri bulunmadığından bu konuda bir karar verilmesine gerek bulunmamaktadır.

67. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvuruculara müşterek olarak ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR

OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

D. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

E. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 5/4/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ENDER İMREK

B. No: 2014/5236 | Karar tarihi: 05.04.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/5236

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ENDER İMREK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/5236)

Karar Tarihi: 5/4/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör : Murat ŞEN

Başvurucu : Ender İMREK

Vekili : Av. Yıldız İMREK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, 12 Eylül 1980 Askerî Darbesi'nden sonra kamu görevlileri tarafından gerçekleştirildiği ileri sürülen işlem ve eylemler nedeniyle işkence ve kötü muamele yasağının; kişi özürlüğü ve güvenliği hakkının ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 11/4/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvurucu 12 Eylül 1980'den sonra birkaç kez gözaltına alınmış ve daha sonra 13/7/1981 tarihinde Adana Sıkıyönetim Mahkemesinin E.1981/363 sayılı dosyasındaki gıyabi tevkif müzekkeresinin İskenderun Sulh Ceza Mahkemesi tarafından vicahiye çevrilmesi ile tutuklanmıştır. Başvurucu 12/9/2010 tarihli referandumla Anayasa'nın geçici 15. maddesinin yürürlükten kaldırılması üzerine Ankara 12. Ağır Ceza Mahkemesine başvurarak, gözaltı ve tutukluluk sürecinde İskenderun Emniyet Müdürlüğü görevlilerince işkence ve kötü muamele gördüğü iddiasıyla, askerî darbeyi yapanların yargılandığı davaya 21/3/2012 tarihinde katılma talebinde bulunmuştur.

7. Mahkeme, katılma talebini suç duyurusu kabul ederek İskenderun Cumhuriyet Başsavcılığına göndermiştir.

8. İskenderun Cumhuriyet Başsavcılığının 4/12/2013 tarihli kararıyla olaya ilişkin dava zamanaşımı süresinin dolduğu gerekçesiyle kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmiştir.

9. Başvurucu tarafından anılan karara karşı yapılan itiraz, Hatay 1. Ağır Ceza Mahkemesinin 13/2/2014 tarihli kararıyla reddedilmiştir. Karar başvurucuya 12/3/2014 tarihinde tebliğ edilmiştir.

10. Başvurucu 11/4/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

11. Anayasa’nın geçici 15. maddesi şöyledir:

“12 Eylül 1980 tarihinden, ilk genel seçimler sonucu toplanacak Türkiye Büyük Millet Meclisinin Başkanlık Divanını oluşturuncaya kadar geçecek süre içinde, yasama ve yürütme yetkilerini Türk milleti adına kullanan, 2356 sayılı Kanunla kurulu Milli Güvenlik Konseyinin, bu Konseyin yönetimi döneminde kurulmuş hükümetlerin, 2485 sayılı Kurucu Meclis Hakkında Kanunla görev ifa eden Danışma Meclisinin her türlü karar ve tasarruflarından dolayı haklarında cezai, mali veya hukuki sorumluluk iddiası ileri sürülemez ve bu maksatla herhangi bir yargı merciine başvurulamaz.

Bu karar ve tasarrufların idarece veya yetkili kılınmış organ, merci ve görevlilerce uygulanmasından dolayı, karar alanlar, tasarrufta bulunanlar ve uygulayanlar hakkında da yukarıdaki fıkra hükümleri uygulanır. ”

12. 13/3/1926 tarihli ve 765 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 102. ve 104. maddeleri şöyledir:

“Madde 102 - Kanunda başka türlü yazılmış olan ahvalin maadasında hukuku amme davası:

1 - Ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis ve müebbed ağır hapis cezalarını müstelzim cürümlerde yirmi sene,

2 - Yirmi seneden aşağı olmamak üzere muvakkat ağır hapis cezasını müstelzim cürümlerde on beş sene,

3 - Beş seneden ziyade ve yirmi seneden az ağır hapis veya beş seneden ziyade hapis yahud hidematı ammeden müebbeden mahrumiyet cezalarından birini müstelzim cürümlerde on sene,

4 - Beş seneden ziyade olmamak üzere ağır hapis veya hapis yahud sürgün veya hidematı ammeden muvakkaten mahrumiyet cezalarını ve ağır para cezasını müstelzim cürümlerde beş sene,

5 - Bir aydan ziyade hafif hapis veya otuz liradan ziyade hafif para cezasını müstelzim fiillerde iki sene,

6 - Bundan evvelki bendlerde beyan olunan mikdardan aşağı cezaları müstelzim kabahatlerde altı ay geçmesile ortadan kalkar.

Bu kanunun ikinci kitabının birinci babında yazılı ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis veya müebbed yahud muvakkat ağır hapis cezalarını müstelzim cürümlerin yurd dışında işlenmesi halinde dava müruru zamanı yoktur.

Madde 104 - Hukuku amme davasının müruru zamanı, mahkumiyet hükmü yakalama, tevkif, celb veya ihzar müzekkereleri, adli makamlar huzurunda maznunun sorguya çekilmesi, maznun hakkında son tahkikatın açılmasına dair olan karar veya C. müddeiumumisi tarafından mahkemeye yazılan iddianame ile kesilir.

Bu halde müruru zaman, kesilme gününden itibaren yeniden işlemeğe başlar. Eğer müruru zamanı kesen muameleler müteaddid ise müruru zaman bunların en sonuncusundan itibaren tekrar işlemeğe başlar. Ancak bu sebepler müruru zaman müdetini 102 nci maddede ayrı ayrı muayyen olan müddetlerin yarısının ilavesi ile baliğ olacağı müddetten fazla uzatamaz.”

13. 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 7. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“Suçun işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanun ile sonradan yürürlüğe giren kanunların hükümleri farklı ise, failin lehine olan kanun uygulanır ve infaz olunur.”

V. İNCELEME VE GEREKÇE

14. Mahkemenin 5/4/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

15. Başvurucu; 12 Eylül 1980'den sonra gözaltına alınması ve tutuklu kalması ile birlikte bu süreçte İskenderun Emniyet Müdürlüğü görevlilerinden işkence ve kötü muamele gördüğü iddiasıyla yaptığı şikâyetin etkili bir şekilde soruşturulmadan, hukuk kurallarının ve delillerin eksik ve hatalı değerlendirilmesi sonucu kovuşturmaya yer olmadığına karar verildiğini belirterek işkence ve kötü muamele yasağının, kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

16. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvuruya konu şikâyetin özünün 12 Eylül 1980 Dönemi'nde gerçekleşen işkence ve kötü muamele eylemlerine ilişkin olduğundan, iddiaların tamamının işkence ve kötü muamele yasağı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir. Öte yandan başvuruda Anayasa Mahkemesinin başvurucunun ileri sürdüğü işkence ve kötü muamele iddialarının esasına yönelik bir sonuca varmasını sağlayacak yeterli veri bulunmadığı anlaşıldığından, Anayasa’nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının öngördüğü devletin etkili soruşturma yapma usul yükümlülüğü ile sınırlı olarak incelenecektir.

17. Başvurucu, 12 Eylül 1980'den sonra işkence gördüğünü belirterek işkence ve kötü muamele yasağının ihlal edildiğini ileri sürmektedir.

18. Somut olayda başvurucu, işkence gördüğünü belirttiği tarih üzerinden yaklaşık otuz bir yıl geçtikten sonra ilk kez 2012 yılında resmî makamlara başvuruda bulunmuştur.

19. Anayasa Mahkemesi benzer nitelikte bir başvuruda, Anayasa'nın geçici 15. maddesinin 12 Eylül 1980 Dönemi'nde oluşturulan hükûmetler ile Meclisin karar ve tasarruflarını yerine getiren kişi ve organları güvence altına aldığına, kamu görevlilerinin işledikleri kişisel suçlar ve hukuka aykırı fiiller bakımından koruma sağlamadığına karar vermiştir (Zeycan Yedigöl [GK], B. No: 2013/1566, 10/12/2015, § 41).

20. Geçici 15. maddenin yürürlükten kaldırılmasından sonra resmî makamlara yapılan başvuruların, kamu görevlilerinin cezai sorumlulukları bakımından dava zamanaşımı süresinin geçmiş olması nedeniyle sonuçsuz kaldığı görülmektedir. Dolayısıyla 12 Eylül 1980 Dönemi'nde meydana geldiği ileri sürülen işkence iddialarıyla ilgili olarak idari ve yargısal makamlarca bir değerlendirme yapılmamasının temelinde olayların üzerinden otuz yılı aşkın bir zaman geçmiş olmasının yer aldığı anlaşılmaktadır. Somut olayda, başvurucunun şikâyeti üzerine başlatılan soruşturmanın da zamanaşımı sürelerinin dolması nedeniyle kovuşturmaya yer olmadığı kararıyla sonuçlandığı anlaşılmaktadır.

21. Temel hak ve özgürlüklere saygı, devletin tüm organlarının anayasal ödevi olup bu ödevin ihmal edilmesi nedeniyle ortaya çıkan hak ihlallerinin düzeltilmesi idari ve yargısal makamların görevidir. Bu nedenle temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının öncelikle ve süresinde idari ve yargısal makamlar önünde ileri sürülmesi, bu konuda sahip olunan bilgi ve kanıtların zamanında bu makamlara sunulması, aynı zamanda bu süreçte dava veya başvurunun takibi için gerekli özenin gösterilmiş olması gerekir.

22. Başvurucunun anılan otuz bir yıllık süre zarfında araştırma yapılması mümkün olan bir dönemde, kanuni bir engel bulunmamasına rağmen işkence iddialarını resmî makamlar önüne taşımamış olmasından devletin sorumlu tutulması, dolayısıyla işkence ve kötü muamele yasağının usule ilişkin boyutunun ihlal edildiği sonucuna ulaşılması mümkün değildir.

23. Açıklanan nedenlerle Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan işkence ve kötü muamele yasağının usule ilişkin boyutunun ihlal edilmediği açık olduğundan başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. İşkence ve kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 5/4/2017 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

İSMAİL DOĞRU

B. No: 2014/5406 | Karar tarihi: 05.04.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/5406

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

İSMAİL DOĞRU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/5406)

Karar Tarihi: 5/4/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör : Özgür DUMAN

Başvurucu : İsmail DOĞRU

Vekili : Av. Fatma GÜNEŞ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, taşınmazın imar planında kentsel rekreasyon alanı olarak belirlenmesi üzerine açılan kamulaştırmasız el atmaya dayalı tazminat davasının yargı yolu yönünden reddedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının; yargılamanın devamı sırasında yapılan kanun değişikliğiyle görevli yargı yolunun değiştirilmesi ve buna rağmen yapılan yargılama giderlerinin karşı taraftan alınmak üzere başvurucu yararına hükmedilmesi nedeniyle de adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 21/4/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir.

7. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı süresinde beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

A. Başvuru Tarihine Kadar Yaşanan Olaylar

9. Başvurucu Ankara ili Yenimahalle ilçesine bağlı Aşağı Yahyalar Mahallesi'nde bulunan 60441 ada 1 parsel sayılı taşınmazın paydaşlarındandır.

10. Söz konusu taşınmaz, 2005 yılından önce kesinleştiği belirtilen 1/1000 ölçekli imar planı ve bu planın uygulanmasına ilişkin 84220 numaralı parselasyon planı kapsamında "kentsel rekreasyon" alanında bırakılmıştır.

11. Başvurucu 21/1/2011 tarihli dilekçesiyle Yenimahalle Belediyesinden (Belediye) taşınmazı yönünden kamulaştırma veya imar planı değişikliği yapılıp yapılmayacağını sormuştur. Belediye ise başvurucuya kamulaştırma veya plan değişikliğinin düşünülmediğini bildirmiştir. Başvurucu bu defa 16/2/2011 tarihinde yeniden Belediyeye başvuruda bulunarak mülkiyet hakkından doğan haklarını kullanamadığı gerekçesiyle taşınmazın rayiç değeri üzerinden kamulaştırılmasını veya imar planında değişiklik yapılmasını talep etmiştir. Belediyenin 28/3/2011 tarihli cevap yazısında ise taşınmazın rayiç değeri üzerinden alınıp satılabileceği, kamulaştırma işlemlerinin ise ilgili kurumlarca belirli bir program dâhilinde yapılabileceği belirtilmiştir.

12. Başvurucu bu bildirimler üzerine taşınmazına kamulaştırmasız el atıldığı gerekçesiyle Ankara Büyükşehir Belediyesi ve Yenimahalle Belediyesi aleyhine 13/6/2011 tarihinde Ankara 18. Asliye Hukuk Mahkemesinde tazminat davası açmıştır. Dava dilekçesiyle, yapılan imar uygulaması neticesinde kentsel rekreasyon alanı olarak belirlenen taşınmazın, aradan beş yıl geçmesine rağmen kamulaştırılmaması nedeniyle uğranılan maddi zararların tazminitalep edilmiştir.

13. Mahkeme 2/10/2012 tarihinde Ankara Büyükşehir Belediyesi yönünden açılan davanın husumet yönünden reddine, Yenimahalle Belediyesi yönünden açılan davanın ise kabulüne karar vermiştir. Bu karar ile 179.040 TL tutarındaki alacağın dava tarihi olan 13/6/2011 tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte davalıdan alınarak davacıya verilmesine karar verilmiştir.

14. Karar temyiz edilmiş, Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin 18/3/2013 tarihli ilamıyla hükmün bozulmasına karar verilmiştir. Daire, taşınmazın imar planında kentsel rekreasyon alanı olarak ayrıldığı, bu alanlarda ise yetkinin Büyükşehir Belediyesine ait olduğunu belirtmiştir. Bozma ilamında bu nedenle Yenimahalle Belediyesi aleyhine açılan davanın husumet yönünden reddiyle Ankara Büyükşehir Belediyesi aleyhine hüküm kurulması gerektiği açıklanmıştır.

15. Büyükşehir Belediyesinin karar düzeltme talebinde bulunması üzerine aynı Dairenin 18/11/2013 tarihli ilamıyla bozma ilamı kaldırılmıştır. Daire bu defa 11/6/2013 tarihinde yürürlüğe giren 24/5/2013 tarihli ve 6487 sayılı Kanun'un 21. maddesiyle 4/11/1983 tarihli

ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun geçici 6. maddesinde yapılan değişiklik nedeniyle davanın idari yargı yerinde görülmesi gerektiğini belirterek hükmün yargı yolu yönünden bozulmasına karar vermiştir.

16. Bozma ilamına uyan Mahkeme, uyuşmazlığın idari yargı yerinin görevine girdiği gerekçesiyle 3/4/2014 tarihinde davanın reddine karar vermiştir. Mahkeme, dava tarihinden sonraki yasal değişiklik nedeniyle görevsizlik kararı verilmekle davalılar yararına vekâlet ücretine hükmedilmesine yer olmadığına ve başvurucunun yaptığı yargılama giderlerinin kendisi üzerinde bırakılmasına karar vermiştir.

17. Başvurucu 21/4/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. Başvuru Tarihinden Sonra Yaşanan Olaylar

18. Uyuşmazlık konusu taşınmazın imar planındaki durumunun "kentsel rekreasyon alanı" kullanımından "ticari rekreasyon alanı" kullanımına dönüştürülmesine ilişkin 1/1000 ölçekli uygulama imar planı değişikliği Yenimahalle Belediye Meclisince 7/11/2013tarihinde uygun görülmüştür. Bu imar planı değişikliği, Ankara Büyükşehir Belediyesi Meclisi tarafından da 14/1/2014 ve 11/3/2014 tarihlerinde onaylanmıştır.

19. Ankara 18. Hukuk Asliye Hukuk Mahkemesinin 3/4/2014 tarihli kararı ise taraflara en son 22/4/2014 tarihinde tebliğ edilmiş, temyiz edilmeyen bu karar 8/5/2014 tarihi itibarıyla kesinleşmiştir.

20. Başvurucu 21/4/2014 tarihinde Ankara Büyükşehir Belediyesi aleyhine Ankara 9. İdare Mahkemesinde tam yargı davası açmıştır.

21. Mahkeme 23/10/2015 tarihinde oyçokluğuyla davanın reddine karar vermiştir. Kararda, başvurucunun hissedarı olduğu taşınmazın imar planında "ticari rekreasyon alanı" olarak ayrılması nedeniyle bundan böyle taşınmazın sadece kamu eliyle yapılaşması zorunluluğunun ortadan kalktığına dikkat çekilmiştir. Mahkeme, imar planıyla belirlenen koşullar dâhilinde mülk sahipleri tarafından yapılaşma hakkının kullanılabilmesinin mümkün olduğunu belirterek başvurucunun taşınmaz üzerinde tasarrufta bulunma imkânına kavuşması nedeniyle mülkiyet hakkının belirsiz bir süre ile kısıtlandığından söz edilemeyeceği sonucuna varmıştır.

22. Karara karşıoy yazısında ise kamu hizmeti niteliğinde olan sağlık, eğitim, spor, rekreasyon gibi hizmet alanlarına yönelik tesislerin kurulması için büyük yatırımlar gerektiği ve birtakım izin, ruhsat prosedürlerinin bulunduğu belirtilerek imar planındaki değişikliğin taşınmazın kamu hizmetine ayrılmış olma vasfını değiştirmediği ifade edilmiştir.

23. Karar başvurucu vekiline 3/2/2016 tarihinde tebliğ edilmiş olup Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden yapılan sorgulama sonucuna göre başvurucunun kararı temyiz etmediği anlaşılmıştır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

24. Mahkemenin 5/4/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

25. Başvurucu paydaşı olduğu taşınmazın yapılan imar planı değişikliğiyle "kentsel rekreasyon alanı" olarak belirlenmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri

sürmektedir. Başvurucu ayrıca, açtığı tazminat davasının, yargılama sırasında yapılan kanun değişikliği nedeniyle yargı yolu yönünden reddine karar verildiğini belirtmektedir. Başvurucuya göre yargılama devam ederken davanın esasını etkileyecek şekilde yargı yolunun bu şekilde değiştirilmiş olması nedeniyle adil yargılanma hakkı ve kanunî hakim ilkesi ihlal edilmiştir.

26. Başvurucu her ne kadar idari yargı yerinde dava açabilmesi mümkün ise de bu davada hükmedilecek tazminat yönünden faizin, açılacak dava tarihinden itibaren işletilmeye başlanacağını ifade etmiştir. Başvurucu bu nedenle açacağı dava öncesi dönem bakımından eksik işletilen faiz tutarı olan 45.207,60 TL'nin ödenmesine karar verilmesini talep etmiştir. Başvurucu ayrıca, yargı yolu yönünden reddedilen davada yaptığı 1.054,35 TL tutarındaki masrafların ve avukatlık sözleşmesi çerçevesinde ödediği 15.000 TL tutarındaki avukatlık ücretinin kendisi üzerinde bırakılması nedeniyle bu zararlarının giderilmesini talep etmiştir. Başvurucu son olarak yargılama sürecinin uzaması yanında imar planı değişikliğinin yapıldığı 30/12/2005 tarihten itibaren taşınmazını kullanamaması nedeniyle uğradığı manevi zararların giderilmesi talebinde bulunmuştur.

27. Bakanlığın görüş yazısında, başvuruya konu dava ile ilgili olarak adli yargıda verilen görevsizlik kararının maddî anlamda kesin hüküm teşkil etmediği, başvurucunun aynı sebeple idari yargıda dava açma hakkının mevcut olduğu ifade edilmiştir. Bakanlık ayrıca, 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 9. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre, görevli yargı yerinde açılan davanın açılma tarihinin belirlenmesinde, görevsiz mahkemede açılan dava tarihinin esas alınacağını vurgulamıştır. Bakanlık bu nedenlerle, başvurucunun uğradığını iddia ettiği maddi ve manevi zararlara yönelik olarak yeni bir dava ikame etmediği gibi görevsizlik kararı üzerine bu hususta olağan kanun yollarını da tüketmeden bireysel başvuruda bulunduğunu bildirmiştir.

28. Başvurucu cevap dilekçesinde, başvuru formundaki beyan ve taleplerini yinelemiştir.

B. Değerlendirme

29. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrasında bireysel başvuruda bulunulmadan önce ihlal iddiasının dayanağı olan işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş olan idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının tüketilmiş olması gerektiği belirtilmiştir. Temel hak ihlallerini öncelikle derece mahkemelerinin gidermekle yükümlü olması, kanun yollarının tüketilmesi koşulunu zorunlu kılar (Necati Gündüz ve Recep Gündüz, B. No: 2012/1027, 12/2/2013, §§ 19, 20; Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 26).

30. Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, ikincil nitelikte bir hukuk yoludur. Temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının öncelikle derece mahkemelerinde, olağan kanun yolları ile çözüme kavuşturulması esastır. Bireysel başvuru yoluna, iddia edilen hak ihlallerinin bu olağan denetim mekanizması çerçevesinde giderilememesi durumunda başvurulabilir (Bayram Gök, B. No: 2012/946, 26/3/2013, §§ 16-20).

31. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmek için öncelikle hukuk sisteminde düzenlenen başvuru yollarının tüketilmesi zorunludur. Bu ilke uyarınca başvurucunun Anayasa Mahkemesi önüne getirdiği şikâyetini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve adli mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve kanıtlarını zamanında bu makamlara sunması, aynı

zamanda bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir (Bayram Gök, § 19).

32. Somut olayda başvurucu, yargılama devam ederken davanın esasını etkileyecek şekilde yargı yolunun değiştirilmiş olması nedeniyle adil yargılanma hakkı ve kanuni hâkim ilkesinin ihlal edildiğini belirtmektedir. Başvurucu bu ihlal iddialarına bağlı olarak Ankara 18. Hukuk Asliye Hukuk Mahkemesinin 3/4/2014 tarihli kararıyla yargılama masraflarının ve ödediği avukatlık ücretinin kendisi üzerinde bırakıldığından yakınmaktadır. Ancak başvurucunun bu şikâyetine konu Ankara 18. Hukuk Asliye Hukuk Mahkemesinin 3/4/2014 tarihli kararını temyiz etmediği anlaşılmaktadır.

33. Çeşitli Yargıtay içtihatlarında yargılama sırasında yapılan kanun değişikliklerinin yargılama giderlerine etkisi değerlendirilmiş ve davanın açıldığı tarihteki düzenlemelere göre usulüne uygun olarak dava açan davacı aleyhine sonradan yapılan kanun değişiklikleri nedeniyle yargılama giderlerine hükmedilemeyeceği belirtilmiştir (Yargıtay 10. Hukuk Dairesinin 22/1/2014 tarihli ve E.2014/68, K.2014/1008 sayı ile Yargıtay 2. Hukuk Dairesinin 22/6/2011 tarihli ve E.2010/21432, K.2011/11150 sayılı kararları). Dolayısıyla vekalet ücretinin temyizine ilişkin yolun etkisiz olduğu da söylenemez.

34. Öte yandan başvurucu, paydaşı olduğu taşınmazın imar planı değişikliğiyle "kentsel rekreasyon alanı" olarak belirlendiğini ve bu nedenle taşınmazını mülkiyet hakkının verdiği yetkiler çerçevesinde kullanamadığını ifade etmektedir. Başvurucu bu nedenleuğradığı zararların ise idari yargı yerinde açacağı davada hükmedilecek faizin muhtemel başlangıç tarihi nedeniyle bütünüyle karşılanmayacağından yakınmaktadır. Bununla birlikte başvurucu 21/4/2014 tarihinde kamulaştırmasız el atma nedeniyle uğradığı zararların el atma tarihinden itibaren faiziyle birlikte ödenmesi istemiyle Ankara 9. İdare Mahkemesinde tam yargı davası açmıştır. Ancak Mahkeme 23/10/2015 tarihinde davanın reddine karar vermiş olup başvurucunun bu kararı temyiz etmediği anlaşılmıştır.

35. Hâlbuki yukarıda yer verilen ilkeler kapsamında başvurucunun belirtilen şikâyetlerinin bireysel başvuruda incelenebilmesi için öncelikle somut yargılama süreçlerindeki olağan yargı yollarını tüketmesi gerektiği açıktır. Somut olayda ise sonuç olarak başvurucunun olağan başvuru yolu olan temyiz yoluna gitmeden bireysel başvuruda bulunduğu anlaşılmaktadır.

36. Açıklanan gerekçelerle başvurunun başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 5/4/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

TASFİYE HALİNDE SS. GÜNEŞ YENİBELDEMİZ KONUT YAPI KOOPERATİFİ

B. No: 2014/5455 | Karar tarihi: 05.04.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/5455

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

TASFİYE HALİNDE S.S. GÜNEŞ YENİBELDEMİZ KONUT YAPI KOOPERATİFİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/5455)

Karar Tarihi: 5/4/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör : Özgür DUMAN

Başvurucu : Tasfiye Halinde S.S. Güneş Yenibeldemiz Konut Yapı

Kooperatifi

Vekili : Av. Yusuf Rıza ÇOLAK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, iskân suretiyle başvurucuya tahsis edilip devredilen taşınmazın ön alım hakkı çerçevesinde diğer paydaş adına tapuda tescil edilmesi ve bu taşınmaz için ödenen bedelin de iade edilmemesi nedeniyle mülkiyet hakkının; bu konuya ilişkin olarak açılan davalarda hakkaniyete uygun bir yargılama yapılmaması nedeniyle de adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 22/4/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra

Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüş sunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

A. Uyuşmazlığın Arka Planı

8. Bulgaristan'dan zorunlu göçe tabi tutulan ve daha sonra Türk vatandaşlığına kabul edilenleri konut sahibi yapmak üzere 1991 yılında çalışmalar başlatılmış ve göç eden kişilerin bir kısmının konut sahibi olması sağlanmıştır.

9. 12/12/2001 tarihli ve 4726 sayılı 2002 Mali Yılı Bütçe Kanunu'nun 48. maddesinde üyelerini Bulgaristan'dan göç eden ve vatandaşlığa kabul edilen kişilerin oluşturduğu kooperatifler yönünden bir düzenleme yapılmıştır. Buna göre mülkiyeti Maliye Hazinesine ait olan arsa ve arazilerin, bu kooperatiflere konut yapılması amacıyla maddede belirtilen rayiç bedeli karşılığında satılması öngörülmüştür.

10. Bulgaristan'dan göç eden ve vatandaşlığa kabul edilen kişilerce -başvuru formu ve eklerinden anlaşılamayan bir tarihte- söz konusu mevzuat doğrultusunda konut yapımı amacıyla başvurucu kooperatif kurulmuştur. Bu kapsamda İstanbul ili Silivri ilçesine bağlı Büyükçavuşlu Mahallesi'nde bulunan 2442-2450 parsel sayılı taşınmazların, Hazine adına tapuda kayıtlı olan 1/2 payının başvurucu kooperatife satışı talep edilmiştir. Ancak Maliye Bakanlığı Millî Emlak Genel Müdürlüğünün 14/11/2002 tarihli yazısıyla bu taşınmazların paylı olması ve bu şekilde satılması hâlinde diğer paydaşların ön alım hakkının bulunması nedeniyle satışın uygun görülmediği belirtilmiştir. Bu yazıda ayrıca, anılan taşınmazların ifrazının mümkün olması hâlinde ifraz edildikten sonra satışa konu edilebileceği açıklanmıştır.

11. Bu defa yeniden yapılan satın alma başvurusu üzerine Maliye Bakanlığının 16/9/2004 tarihli yazısıyla bazı koşullara bağlı olarak anılan dokuz adet taşınmazın Hazine adına kayıtlı paylarının 809.760 TL bedeli mukabilinde başvurucuya satışına olur verilmiştir. Buna göre kooperatif üye sayısından fazla oluşacak bağımsız bölümlerin mülkiyetinin karşılığı paylaşım esasına göre yarısı oranında Hazineye bırakılacağı belirtilmiştir. Bir diğer koşul olarak ise bu taşınmazlara ilişkin derdest davaların Hazine aleyhine sonuçlanması durumunda Hazineden herhangi bir hak ve talepte bulunulmaması öngörülmüştür. Satışa konu taşınmazların tapu kayıtlarının beyanlar hanesine de yapılan satışın koşullarına ilişkin belirti konulmuştur.

B. Taşınmazların Hazine Dışındaki Paydaşları Tarafından Açılan Önalım Davası

12. Anılan taşınmazların diğer paydaşlarından M.G. Tic. ve İnş. Ltd. Şti. ile N.K. tarafından ayrı ayrı olmak üzere ön alım hakkına dayalı olarak başvurucu ile Hazine aleyhine Silivri 2. Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) tapu iptali ve tescil davaları açılmıştır. Dava dosyaları birleştirilerek birlikte görülmüş; yapılan yargılama neticesinde Mahkeme

29/11/2007 tarihinde davaların kabulüne, ön alım hakkı nedeniyle satışa konu taşınmaz paylarının davacılar adına tapuya tesciline karar vermiştir.

13. Temyiz edilen karar, Yargıtay 6. Hukuk Dairesinin 3/6/2008 tarihli ilamıyla onanmış; başvurucunun karar düzeltme istemi de aynı Dairenin 3/12/2008 tarihli ilamıyla reddedilmiştir.

C. Yargılamanın Yenilenmesi Talebi

14. Başvurucu 24/7/2009 tarihinde Silivri 2. Asliye Hukuk Mahkemesinin E.2007/103 sayılı dosyasında görülen ön alım davasına ilişkin yargılamanın yenilenmesini talep etmiştir.

15. Mahkeme 25/11/2010 tarihinde yargılamanın yenilenmesi talebini reddetmiştir. Kararda yargılamanın iadesi koşullarının gerçekleşmediği belirtilmiştir.

16. Başvurucu kararı temyiz etmiş, temyiz edilen hüküm Yargıtay 6. Hukuk Dairesinin 28/6/2011 tarihli ilamıyla onanmıştır. Başvurucunun karar düzeltme istemi de aynı Dairenin 26/1/2012 tarihli ilamıyla reddedilmiştir.

D. Hazine Tarafından Açılan Tapu İptali ve Tescil Davaları ile Tapudaki Belirtinin Terkini Davası

17. Hazine tarafından başvurucu ve ön alım hakkını kullanan diğer paydaşlar aleyhine yine Silivri 2. Asliye Hukuk Mahkemesinde 21/2/2013 tarihinde ayrı ayrı tapu iptali ve tescil davaları açılmıştır. Ayrıca ön alım hakkını kullanan M.G. Tic. ve İnş. Ltd. Şti. tarafından da taşınmazların tapu kayıtlarının beyanlar hanesindeki belirtilerin terkini istemiyle Hazine aleyhine dava açılmıştır. Bu davalar da birleştirilerek birlikte görülmüştür. Başvurucu, davalı sıfatıyla davayı kabul ettiğini beyan etmiştir. Ancak diğer davalılar davayı kabul etmemişlerdir. Mahkeme 5/4/2013 tarihinde Hazine tarafından açılan davaların reddine karar vermiştir. Mahkeme ayrıca bu kararla, davacı Şirket tarafından açılan davanın kabulüyle dava konusu taşınmazların tapu kayıtlarının beyanlar hanesindeki iskân suretiyle satışa ilişkin koşulları içeren belirtmelerin terkinine karar vermiştir.

18. Kararın gerekçesinde, ön alım davasında taşınmazlardaki satışa konu Hazine paylarının iptal edilmesi karşısında, başvurucunun davalı sıfatının bulunmadığı belirtilerek başvurucunun davayı kabul etmesinin sonuca etkili olmadığı açıklanmıştır. Kararda ayrıca, Hazinenin bütün geri alım sebeplerini ön alım davasında da ileri sürdüğünü ve bu taleplerin söz konusu davada incelenip geçerli görülmeyerek yargılamanın neticelendiğine vurgu yapılmıştır. Mahkeme, bu taşınmazların dava öncesinde kesinleşen mahkeme hükmüne dayalı olarakön alım hakkını kullanan paydaşlar adına tapuya tescil edildiğini belirtmiştir.

19. Karar temyiz edilmiş, Yargıtay 14. Hukuk Dairesinin 26/11/2013 tarihli ilamıyla hükmün onanmasına karar verilmiştir. Karar düzeltme talebi de aynı Dairenin 20/2/2014 tarihli ilamıyla reddedilmiştir.

20. Nihai karar başvurucu vekiline 24/3/2014 tarihinde tebliğ edilmiştir.

21. Başvurucu 22/4/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

22. Mahkemenin 5/4/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Gizlilik Talebi Yönünden

23. Başvurucu, kamuya açık belgelerde kimlik bilgilerinin gizli tutulmasını talep etmiş ise de gizlilik talebinin gerekçesini ifade etmemiştir. Bu sebeple kararın gizli tutulmamasının sakıncalarının neler olduğu ve bu sakıncaların makul olup olmadığı değerlendirilememektedir. Dolayısıyla başvurucunun gizlilik talebinin reddine karar vermek gerekir.

B. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

24. Başvurucu; iskân yoluyla Hazine tarafından verilen taşınmazlarda ön alım hakkının uygulanamayacağını; zira, Yargıtayın akdi ve serbest iradeye dayalı olmayan satışlarda ön alım hakkının uygulanamayacağı yönünde içtihatlarının mevcut olduğunu belirtmiştir. Başvurucuya göre kanuna dayalı resmî tahsislerde ön alım hakkı bulunmamasına rağmen derece mahkemelerince verilen karara dayalı olarak uyuşmazlık konusu taşınmazların mülkiyeti elinden alınmıştır. Başvurucu bu nedenlerle mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

25. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası uyarınca Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başlangıcı 23/9/2012 tarihi olup bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvurular incelenebilir (Zafer Öztürk, B. No: 2012/51, 25/12/2012, § 17).

26. Başvuru konusu olayda başvurucu mülkiyet hakkının ihlaline ilişkin temel iddiasını, uyuşmazlık konusu taşınmazların Hazine dışındaki paydaşları tarafından açılan ön alım hakkına dayalı tapu iptali ve tescil davasına dayandırmaktadır. Buna göre başvurucu kooperatif, Hazinenin anılan taşınmazlardaki paylarını satın almasına karşın kanun çerçevesinde yapılan bu satış işlemi üzerine ön alım hakkının kullanılarak tapu kaydının iptal edilmesinin mülkiyet hakkının ihlali sonucuna yol açtığını ifade etmektedir. Ancak ön alım hakkına dayalı tapu iptali ve tescil davasında yargılama, başvurucunun karar düzeltme isteminin reddedildiği 3/12/2008 tarihi itibarıyla kesinleşmiştir (bkz. §§ 12-13). Nitekim yargılamanın yenilenmesi talebine ilişkin yargılama süreci dahi 26/1/2012 tarihinde sona ermiştir (bkz. §§ 14-16). Dolayısıyla başvuruya konu davanın Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başladığı 23/9/2012 tarihinden önce sonuçlandırıldığı anlaşılmaktadır.

27. Açıklanan nedenlerle mülkiyet hakkının ihlali iddiasına ilişkin başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin zaman bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

28. Başvurucu, ön alım hakkını kullanan uyuşmazlık konusu taşınmazların paydaşları tarafından açılan tapu kaydındaki belirtilerin terkini davasında derece mahkemelerinin adil olmayan bir kararla belirtilerin terkinine karar verdiğini ifade etmiştir. Başvurucu ayrıca, Hazine tarafından aleyhine açılan tapu iptali ve tescil davasının da ilk duruşmadaki davayı kabul beyanına rağmen reddedildiğinden yakınmaktadır. Başvurucuya göre davayı kabul beyanı kesin hükmün sonuçlarını doğurmakta olup bu nedenle Mahkemece davanın kabul edilmesi zorunluluğu bulunmaktadır. Sonuç olarak başvurucu, birleştirilerek görülen bu davalarda adil, güvenilir ve doğru bir yargılama yapılmadığını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

29. 6216 sayılı Kanun’un 46. maddesine göre Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda

bulunulması için başvuruya konu edilen ve ihlale yol açtığı ileri sürülen kamusal eylem veya işlemden başvurucunun kişisel olarak ve doğrudan etkilenmiş olması gerekir (Onur Doğanay, B. No: 2013/1977, 9/1/2014, §§ 42-45).

30. Somut olayda başvurucu ilk olarak, tapu kayıtlarının beyanlar hanesindeki belirtilerin terkinine ilişkin dava (Hazine tarafından açılan tapu iptali ve tescil davası ile birleştirilen) yönünden adil yargılanma hakkının ihlal edildiğinden yakınmaktadır. Ancak söz konusu davanın, ön alım hakkını kullanan taşınmazların paydaşlarından olan M.G. Tic. ve San. Ltd. Şti. tarafından Hazineye karşı açıldığı, başvurucunun ise bu davada taraf sıfatının bulunmadığı görülmektedir (bkz. §§ 17-19).

31. Başvurucu ikinci olarak da Hazine tarafından kendisi aleyhine açılan tapu iptali ve tescil davasını kabul etmesine rağmen davanın reddedilmesinden yakınmaktadır. Ancak söz konusu yargılamada da başvurucunun dava ve karar tarihi itibarıyla bu davanın konusunu oluşturan taşınmazların maliki olmadığı anlaşılmaktadır. Nitekim bu tapu iptali ve tescil davasının reddine ilişkin kararda Mahkeme, ön alım hakkına ilişkin davada verilen kararın 3/12/2008 tarihinde kesinleştiğine dikkat çekerek bu kararla tapu kaydı iptal edilmekle başvurucunun, 30/12/2008 tarihinde açılan tapu iptali ve tescil davası bakımından davalı sıfatının bulunmadığını belirtmiştir. Kararda bu nedenle davalı başvurucu kooperatifin davayı kabul etmesinin sonuca etkili olmadığı vurgulanmıştır (bkz. §§ 17-18). Bu karar Yargıtayca onanmış, karar düzeltme talebi de reddedilmiştir (bkz. § 19). 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 308. maddesinin (2) numaralı fıkrasına dayanan bu sonucun, keyfî olduğunun kabul edilemeyeceği değerlendirilmiştir.

32. Anayasa’nın 36. maddesi kapsamında adil yargılanma hakkının ihlal edildiği gerekçesiyle bireysel başvuruda bulunabilmek için başvurucunun ya medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili bir uyuşmazlığın tarafı olması ya da başvurucuya yönelik bir suç isnadı hakkında karar verilmiş olması gerektiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla başvuru konusu davalarda adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri süren başvurucunun, söz konusu yargılama dosyalarında taraf sıfatının bulunmadığı, bu açıdan başvuruya konu yapılan yargılama faaliyetleri nedeniyle adil yargılanma hakkı yönünden güncel ve kişisel bir hakkının doğrudan etkilenmediği değerlendirilmiştir.

33. Açıklanan nedenlerle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun gizlilik talebinin REDDİNE,

B. 1. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın ilgili kısmının zaman bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın ilgili kısmının kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 5/4/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HASAN KOÇ

B. No: 2014/6506 | Karar tarihi: 05.04.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/6506

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HASAN KOÇ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/6506)

Karar Tarihi: 5/4/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör : Yunus HEPER

Başvurucu : Hasan KOÇ

Vekili : Av. Mehmet Nesim YILDIRIM

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; hükümlü olarak cezaevinde bulunan başvurucunun, odasında daha fazla kitap bulundurmasına izin verilmemesinin ifade özgürlüğünü ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 12/5/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

7.İzmir 2 No.lu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda hükümlü olan başvurucu, yanında bulundurduğu kitap sayısının artırılması için Eğitim Kurulu Başkanlığından talepte bulunmuştur. Kurul, tutuklu ve hükümlülerin yanlarında on adet kitap ile on beş adet dergi bulundurmalarına müsaade edildiğini, dini kitaplar ile eğitim ve öğretime devam eden tutuklu ve hükümlülerin ders kitaplarının bu sayıya dâhil olmadığını ve bu kitapları değiştirebildiklerini belirterek talebi reddetmiştir.

8. Kurul kararına başvurucunun şikâyeti üzerine İzmir 1. İnfaz Hâkimliği; hükümlülere yeterince kitap okuma imkânı verildiği, verilen kitapların da yenisi ile değiştirme olanağının bulunduğu gerekçesiyle şikâyeti reddetmiştir. Anılan karara başvurucunun yaptığı itiraz ise İzmir 2. Ağır Ceza Mahkemesince reddedilmiştir. Nihai karar 11/4/2014 tarihinde tebliğ edilmiştir.

9. Başvuru, 12/5/2014 tarihinde yapılmıştır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

10. Mahkemenin 5/4/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

11.30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Mahkemece kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir. Bu bağlamda müdahalenin meşru olduğu açık olan başvurular açıkça dayanaktan yoksun kabul edilebilir (Hikmet Balabanoğlu, B. No: 2012/1334, 17/9/2013, § 24).

12. Anayasa Mahkemesi cezaevinde bir hükümlü veya tutuklunun idarece uygun bulunandan daha fazla kitap bulunduramamasına ilişkin yasağı, ifade özgürlüğüne müdahale olarak kabul etmiş ve daha sonra da müdahalenin haklı sebeplere dayandığına karar vermiş ve mevcut başvuruya benzer başvurularda uygulanacak ilkeleri belirlemiştir (Özkan Kart, B. No: 2013/1821, 5/11/2014).

13. Anayasa Mahkemesi, adı geçen kararda disiplini bozacak faaliyetleri önlemeye yönelik hukuki düzenlemeler olmadan bir cezaevinde düzen sağlanamayacağına dikkat çekmiş ve söz konusu cezaevi idaresi ve güvenliği olduğunda müdahale ile hak arasında makul bir denge kurma konusunda kamu gücünü kullanan makamlarıngeniş bir takdir yetkisine sahip olduğunu vurgulamıştır. Anayasa Mahkemesinin rolü başvuruya konu müdahalenin, olguların kabul edilebilir bir değerlendirmesine dayanarak yapıldığının ve keyfî olmadığının denetlenmesini kapsar (Özkan Kart, §§ 50-51, 53).

14. Müdahalenin önemi ve ağırlığı bir olayın kendine özgü olguları ile yakın ilişki içerisindedir. Koşullara göre belirli bir konuda araştırma ve inceleme yapan söz gelimi yazar veya araştırmacı gibi kişilerin araştırma ve incelemelerinin kapsamı ve mahiyeti daha fazla kitap bulundurmasını gerektirebilir. Buna karşılık somut olayda başvurucu, kitap sınırlaması nedeniyle araştırma ve incelemelerinin engellendiğini gösterebilmiş değildir. Hükümlülere yeterince kitap okuma imkânı verilmesi ve verilen kitapları da yenisi ile değiştirme olanağının bulunması karşısında başvurucunun ifade özgürlüğüne yapılan müdahalenin ağır olduğu söylenemez. Üstelik başvurucu, kitap sayısı dışında kitaba erişiminin engellendiği yönünde bir şikâyette de bulunmamıştır.

15. Başvurucu dini kitapların izin verilen kitap sayısına dâhil edilmemesinin ayrımcılık

yasağına aykırılık oluşturduğunu ileri sürmesine karşın, farklı dinlere ait kitapların hükümlü ve tutuklulara verilmesinde ayrımcılık yapıldığını ileri sürmemiştir. Farklı dinlere ait kutsal kitapların ve dini kitapların sürekli okunan kitaplar olduğu gözetildiğinde cezaevi idaresinin bu kitaplara yönelik bir sınırlandırmaya gitmeyerek temel haklara yönelik bir müdahalede bulunduğu söylenemez.

16.Yukarıdaki hususlar dikkate alındığında yüksek güvenlikli cezaevinde hükümlü olarak bulunan başvurucunun odasında bulundurduğu kitap ve dergi sayısının sınırlandırılması ile elde edilmek istenen oda ve koğuş düzeninin sağlanması amacına ulaşmak için yapılan sınırlama işleminin ölçülü olmadığı söylenemez. Bu sebeple başvurucunun ifade özgürlüğüne yönelik bir ihlalin olmadığının açık olduğu anlaşılmıştır.

17. Açıklanan nedenlerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. İfade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına 5/4/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SAFKAN AYDOĞDU

B. No: 2014/7498 | Karar tarihi: 05.04.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/7498

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

SAFKAN AYDOĞDU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/7498)

Karar Tarihi: 5/4/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör : Aydın ŞİMŞEK

Başvurucu : Safkan AYDOĞDU

Vekili : Av. Behcet ORHAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, hukuka aykırı olarak hürriyetten yoksun bırakılmaya rağmen tazminat isteminin kabul edilmemesi nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının, davanın reddedilmesi sonucunda yüksek miktarda vekâlet ücretine hükmedilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 26/5/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir.

7. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı süresinde beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde olaylar özetle şöyledir:

9. Başvurucu, 1998 doğumlu olup olay tarihi itibarıyla 14 yaşındadır.

10. Batman Emniyet Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele (KOM) Şube Müdürlüğüne bağlı polisler 10/5/2012 tarihinde saat 14.10'da (diğer bazı kişilerle birlikte) cadde üzerinde bulunduğu tespit edilen başvurucunun yanına gitmiş ve başvurucunun bulunduğu yerin yakınında, esrar olduğu değerlendirilen maddelerin bulunduğu anlaşılmıştır. Bunun üzerine başvurucu, saat 14.30 itibarıyla yakalanmıştır.

11. Batman Cumhuriyet Başsavcılığının 10/5/2012 tarihli yazılı talimatıyla Batman (KOM) Şube Müdürlüğünden uyuşturucu madde kullanma suçundan hakkında yasal işlem yapılması için başvurucunun Çocuk Şube Müdürlüğüne teslim edilmesi istenmiştir.

12. Başvurucu, aynı gün saat 19.10'da Çocuk Şube Müdürlüğünce ailesine teslim edilmiştir.

13. Batman Cumhuriyet Başsavcılığının 13/12/2012 tarihli iddianamesiyle başvurucunun uyuşturucu madde ticareti yaptığından bahisle cezalandırılması istemiyle Batman 2. Ağır Ceza Mahkemesinde kamu davası açılmıştır. Mahkeme E.2012/223 sayılı dosya üzerine görülen davada 8/1/2014 tarihinde başvurucunun beraatına karar vermiş, hüküm 16/1/2014 tarihinde kesinleşmiştir.

14. Başvurucu 20/2/2014 tarihli dava dilekçesi ile uyuşturucu madde ticareti yapma suçundan 10/5/2012 tarihinde yakalandığını, Savcılıkta ifadesi alındıktan sonra serbest bırakıldığını, isnat edilen suç ile ilgili olarak yapılan yargılama sonunda beraat ettiğini belirterek yaşadığı acı ve elem karşısında 1.000 TL manevi tazminata hükmedilmesi talebiyle Batman 1. Ağır Ceza Mahkemesinde Hazine aleyhine dava açmıştır. Başvurucu, tazminat talebini 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun (CMK) 141. Maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendine dayandırmıştır.

15. Batman 1. Ağır Ceza Mahkemesince yapılan tensip incelemesi neticesinde başvurucunun gözaltında ya da tutuklulukta geçirdiği sürenin olup olmadığının tespit edilmesine karar verilmiştir. Bu kapsamda Batman 2. Ağır Ceza Mahkemesine yazı yazılmıştır. Anılan Mahkemece 4/3/2014 tarihli cevap yazısı ile başvurucunun E.2012/223 sayılı dosya nedeniyle gözaltında ve tutuklu hâlde kalmadığı bildirilmiştir.

16. Batman 1. Ağır Ceza Mahkemesinin 29/4/2014 tarihli kararı ile başvurucunun "Söz konusu dava nedeniyle haksız hürriyetinden kısıtlanmadığının anlaşıldığı, kişi hakkında dava açılması halinin CMK'nın 141. Maddesinde koruma tedbiri nedeniyle tazminat talebi için öngörülen şartlar arasında bulunmadığı ve bu nedenle davacının davası bakımından CMK'nın 141. Maddesinde aranan şartların oluşmadığı" gerekçesiyle başvurucunun tazminat talebinin reddine karar verilmiştir. Mahkeme başvurucunun, davada kendisini vekille temsil eden davalı Hazineye 3.000 TL avukatlık ücreti ödemesine de karar vermiştir.

17. Anılan karar, başvurucuya duruşmada tefhim edilmiş ve hükmün miktar bakımından kesin nitelikte olduğu kararda belirtilmiştir.

18. Başvurucu 26/5/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

1. Kanun Hükümleri

19. 5271 sayılı Kanun'un "Tazminat istemi" kenar başlıklı 141. Maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili bölümü şöyledir:

"Suç soruşturması veya kovuşturması sırasında;

…

e) Kanuna uygun olarak yakalandıktan veya tutuklandıktan sonra haklarında kovuşturmaya yer olmadığına veya beraatlerine karar verilen,

…

Kişiler, maddî ve manevî her türlü zararlarını, Devletten isteyebilirler."

20. 5271 sayılı Kanun'un "Yargılama giderleri" kenar başlıklı 324. Maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Harçlar ve tarifesine göre ödenmesi gereken avukatlık ücretleri ile soruşturma ve kovuşturma evrelerinde yargılamanın yürütülmesi amacıyla Devlet Hazinesinden yapılan her türlü harcamalar ve taraflarca yapılan ödemeler yargılama giderleridir."

21. 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun "Avukatlık ücreti" kenar başlıklı 164. Maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Avukatlık ücreti, avukatın hukukî yardımının karşılığı olan meblâğı veya değeri ifade eder."

22. 1136 sayılı Kanun'un "Avukatlık ücret tarifesinin hazırlanması" kenar başlıklı 168. Maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"Avukatlık ücretinin takdirinde, hukukî yardımın tamamlandığı veya dava sonunda hüküm verildiği tarihte yürürlükte olan tarife esas alınır."

23. 1136 sayılı Kanun'un "Yargı mercilerine karşı tarafa yükletilecek avukatlık ücretinin miktarı" kenar başlıklı 169. Maddesi şöyledir:

"Yargı mercilerince karşı tarafa yükletilecek avukatlık ücreti, avukatlık ücret tarifesinde yazılı miktardan az ve üç katından fazla olamaz."

24. 26/9/2011 tarihli ve 659 sayılı Genel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdareleri ve Özel Bütçeli İdarelerde Hukuk Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Kanun Hükmünde Kararname'nin (KHK) "Davalardaki temsilin niteliği ve vekâlet ücretine hükmedilmesi ve dağıtımı" kenar başlıklı 14. Maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Tahkim usulüne tabi olanlar dahil adli ve idari davalar ile icra dairelerinde idarelerin vekili sıfatıyla hukuk birimi amirleri, muhakemat müdürleri, hukuk müşavirleri ve avukatlar tarafından yapılan takip ve duruşmalar için, bu davaların idareler lehine neticelenmesi halinde, bunlar tarafından temsil ve takip edilen dava ve işlerde ilgili mevzuata göre hükmedilmesi gereken tutar üzerinden idareler lehine vekâlet ücreti takdir edilir."

2. Tarife Hükümleri

25. 28/12/2013 tarihli ve 28865 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren (karar tarihinde yürürlükte bulunan) Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'nin "Ceza davalarında ücret" kenar başlıklı 13. Maddesinin (3) numaralı fıkrası şöyledir:

"CMK 141 ve devamı maddelerine göre tazminat için Ağır Ceza Mahkemelerine yapılan başvurularda, Tarifenin üçüncü kısmı gereğince avukatlık ücretine hükmedilir. Şu kadar ki, hükmedilecek bu ücret ikinci kısmın ikinci bölümünün onuncu sıra numarasındaki ücretten az olamaz."

26. Anılan tarifenin ikinci kısım ikinci bölüm onuncu sırası şöyledir:

"10. Ağır Ceza Mahkemelerinde takip edilen davalar için 3.000,00 TL"

3. Yargıtay Kararları

27. Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 13/3/2007 tarihli ve E.2007/8-2, K.2007/63 sayılı ilamının ilgili bölümü şöyledir:

"…

Çözümü gereken uyuşmazlık, haksız tutuklamadan doğan tazminat istemlerinin kısmen kabul kısmen reddi halinde, kendisini vekille temsil ettiren davalı Hazine lehine, reddedilen kısım üzerinden dilekçe yazım ücretine hükmedilmesi gerekip gerekmediğine ilişkindir.

… açılan maddi tazminat davalarında tazminat miktarının hesaplanıp belirlenmesi, bunlardan yasal bir takım kesintilerin yapılması uzmanlığı gerektirdiğinden, maddi tazminat miktarlarının çoğu kere uzman bilirkişi incelemesiyle saptanması gerekmektedir. Öte yandan, tazmini gereken manevi zarar da, haksız yakalama veya tutuklamaya maruz kalan kişilerin salt bu yüzden duydukları üzüntü ve acıya karşılık olup, mahkemece bu zarar tayin ve takdir edilirken, hukukun genel prensiplerinden hareketle, davacının duyduğu acı ve üzüntünün derecesi, haksız olarak tutuklulukta ve gözaltında geçirdiği süre, günün ekonomik koşulları, paranın satın alma gücü, davacının ekonomik ve sosyal durumu gözönünde bulundurulmaktadır. Bu durumda, gerek maddi gerekse manevi tazminat miktarlarının istem tarihinde davacı tarafından tam olarak bilinmesine olanak bulunmamaktadır. O nedenle, haksız tutuklamadan kaynaklanan tazminat davalarında, davalı lehine avukatlık ücreti ödenebilmesi ancak ve sadece davanın tamamen reddi halinde mümkündür.

…"

28. Yargıtay 12. Ceza Dairesinin 30/12/2011 tarihli ve E.2011/7516, K.2011/10596 sayılı ilamının ilgili bölümü şöyledir:

"Ayrıntıları Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 13.03.2007 gün ve 2-63 sayılı kararında açıklandığı üzere: haksız tutuklamadan kaynaklanan tazminat davalarında, ancak davanın tamamen reddi halinde davalı hazine lehine vekâlet ücretinehükmolunacağından, davanın tamamen reddedilmesi karşısında davalı hazine lehine vekâlet ücretine hükmolunması gerektiği halde hükmolunmaması

Kanuna aykırı[dır.]"

B. Uluslararası Hukuk

1. Sözleşme Hükümleri

29. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) "Özgürlük ve güvenlik hakkı" kenar

başlıklı 5. Maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

“1. Herkesözgürlük ve güvenlik hakkına sahiptir. Aşağıda belirtilen haller dışında ve yasanın öngördüğü usule uygun olmadan hiç kimse özgürlüğünden yoksun bırakılamaz:

…

c) Kişinin bir suç işlediğinden şüphelenmek için inandırıcı sebeplerin bulunduğu veya suç işlemesine ya da suçu işledikten sonra kaçmasına engel olma zorunluluğu kanaatini doğuran makul gerekçelerin varlığı halinde, yetkili adli merci önüne çıkarılmak üzere yakalanması ve tutulması;

…

5. Bu madde hükümlerine aykırı bir yakalama veya tutma işleminin mağduru olan herkes tazminat hakkına sahiptir.”

30. Sözleşme’nin 6. Maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili bölümü şöyledir:

“Herkes medeni hak ve yükümlülükleri ile ilgili uyuşmazlıklar ya da cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamalar konusunda karar verecek olan, kanunla kurulmuş bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından davasının makul bir süre içinde, hakkaniyete uygun ve açık olarak görülmesini istemek hakkına sahiptir…”

2. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin İçtihadı

31. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) göre Sözleşme’nin 5. Maddesinin (5) numaralı fıkrasında öngörülen tazminat hakkı, ulusal bir makam veya Sözleşme kurumları tarafından bu maddenin diğer fıkralarından birinin ihlal edildiğinin sabit bulunduğu varsayımına dayanır (N.C./İtalya [BD], B. No: 24952/94, 18/12/2002, § 49). Sözleşme’nin 5.maddesinin (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkraları kapsamında bir özgürlükten yoksun bırakılma için tazminat almak üzere başvuru imkânının bulunması hâlinde anılan maddenin (5) numaralı fıkrasına uygunluk sağlanmış olacaktır (Wassink / Hollanda, B. No: 12535/86, 27/9/1990, § 38).

32. AİHM’e göre bir müdahalenin telafi edilmesine yönelik hukuk yollarının başarısızlığı Mahkemenin sonradan zaman bakımından yargı yetkisine dâhil edilmez (Blecic/ Hırvatistan, B. No: 59532/00, 8/3/2006, §§ 77-79). AİHM, Korizno/Litvanya (B. No: 68163/01, 28/9/2006) kararında zaman bakımından yetkisinin başladığı tarihten önce başvurucunun gözaltına alınmasının sona erdiğini belirterek Sözleşme’nin 5. Maddesinin (1) numaralı fıkrasının ihlal edildiği şikâyetinin yanı sıra (5) numaralı fıkrasının ihlal edildiği iddiasını da incelememiştir.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

33. Mahkemenin 5/4/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

34. Başvurucu, yakalandıktan sonra yaklaşık beş saat boyunca özgürlüğünden yoksun bırakıldığını, yargılandığı davada beraatına karar verildiğini, hakkında kovuşturmaya yer olmadığı veya beraat kararı verilen kişinin hukuka uygun olarak yakalanmış da olsa 5271 sayılı Kanun’un 141. Maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendine göre tazminat hakkı olduğunu, bu durumda uygulanan koruma tedbirinin hukuka aykırı hâle gelmiş olacağının

kabul edilmesi gerektiğini belirterek Anayasa'nın 19. Maddesinin; ayrıca yakalama nedeniyle açtığı tazminat davasının ilgili ceza dosyası getirtilip incelemeksizin gözaltına alma ve tutuklama tedbirlerinin uygulanmadığından bahisle hukuki dayanaktan yoksun bir şekilde reddedildiğini belirterek Anayasa'nın 19. Maddesinin son (dokuzuncu) fıkrasının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

35. Bakanlık görüşünde başvurucunun bir ihbar dolayısıyla kolluk kuvvetlerinin suç işlediğinden şüphelenmesi üzerine yakalandığı ve ilk belirlemelere göre suç işlediğinden şüphelenilmesi için inandırıcı nedenlerin bulunduğu, çocuk yaştaki başvurucunun kolluğun çocuk birimine getirilmesi, kimliğinin ve suçla ilgisinin bulunup bulunmadığının tespiti, ailesinin çağrılması ve bir yakınına teslim edilmesi gibi işlemlerin yürütüldüğü 4 saat 40 dakikalık zaman diliminin makul ve orantılı olduğu, bu itibarla tutulmaya ilişkin şikâyetlerin açıkça dayanaktan yoksun olduğu belirtilmiştir.

36. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında hakkında gözaltı kararı olmaksızın 4 saat 40 dakika boyunca özgürlüğünden mahrum bırakıldığını; tazminat isteminin gözaltına değil, haksız yakalamaya yönelik olduğunu iddia etmiştir.

2. Değerlendirme

37. Anayasa'nın 19. Maddesinin üçüncü fıkrasının son cümlesi ile dokuzuncu fıkrası şöyledir:

"… Hâkim kararı olmadan yakalama, ancak suçüstü halinde veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde yapılabilir; bunun şartlarını kanun gösterir.

…

Bu esaslar dışında bir işleme tâbi tutulan kişilerin uğradıkları zarar, tazminat hukukunun genel prensiplerine göre, Devletçe ödenir."

38. Başvurucunun bu bölümdeki şikâyetlerinin, Anayasa'nın kişi hürriyeti ve güvenliği hakkını düzenleyen 19. Maddesi kapsamında incelenmesi gerekir.

39. 30/11/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un geçici 1. Maddesinin (8) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceler."

40. Anılan hüküm gereğince Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvurularla sınırlıdır. Kamu düzenine ilişkin bu düzenleme karşısında anılan tarihten önce kesinleşmiş nihai işlem ve kararları da içerecek şekilde yetki kapsamının genişletilmesi mümkün değildir (G.S., B. No: 2012/832, 12/2/2013, § 14).

41. Somut olayda başvurucu, polis görevlilerince 10/5/2012 günü saat 14.30'da yakalanmış ve aynı gün saat 19.10'da ailesine teslim edilmiştir. Bu itibarla başvurucunun yakalama suretiyle hürriyetinden yoksun bırakılmasının Anayasa'nın 19. Maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında hukuki olmadığına ilişkin iddiası, Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi kapsamında değildir.

42. Başvurucu, ayrıca tazminat talebinin reddedilmesi nedeniyle Anayasa'nın 19. Maddesinin dokuzuncu fıkrasının ihlal edildiğini ileri sürmektedir.

43. Anayasa'nın 19. Maddesinin birinci fıkrasında herkesin kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına sahip olduğu ilke olarak konduktan sonra ikinci ve üçüncü fıkralarında şekil ve şartları kanunda gösterilmek şartıyla kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakılabileceği durumlar sınırlı olarak sayılmıştır. Maddenin dördüncü, beşinci, altıncı, yedinci ve sekizinci fıkralarında kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına müdahalede bulunan kişilere tanınan güvencelere ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir.

44. Anayasa'nın 19. Maddesinin dokuzuncu fıkrasında ise bu esaslar dışında bir işleme tabi tutulan kişilerin uğradıkları zararların tazminat hukukunun genel prensiplerine göre devlet tarafından ödeneceği ifade edilmiştir. Anılan fıkrada yer alan "bu esaslar dışında bir işleme tâbi tutulan kişiler" tabiri ile maddenin diğer tüm fıkralarında belirtilen kurallara aykırı bir işleme tabi kılınmanın kişiye tazminat hakkı doğurduğu belirtilmiştir. Buna göre maddenin ikinci veya üçüncü fıkralarında belirtilen durumlara aykırı şekilde kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına müdahalede bulunulması ya da kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına müdahale edilen kimsenin maddenin dördüncü, beşinci, altıncı, yedinci ve sekizinci fıkralarındaki güvencelerden yararlandırılmaması hâlinde uğranılan zararlar devlet tarafından ödenecektir.

45. Anayasa Mahkemesinin, Anayasa'nın 19. Maddesinin dokuzuncu fıkrasında güvence altına alınan tazminat hakkının ihlal edilip edilmediğini belirleyebilmesi için öncelikle başvurucunun anılan maddenin diğer fıkralarında belirtilen esaslar dışında bir işleme tabi tutulup tutulmadığını incelemesi gerekmektedir. Yapılacak bu inceleme sonucunda başvurucunun Anayasa'nın 19. Maddesinin ilk sekiz fıkrasında belirtilen esaslara aykırı bir işleme tabi tutulduğu ve bu kapsamda uğradığı zararın devlet tarafından tazminat hukukunun genel prensiplerine göre ödenmediği tespit edilirse Anayasa'nın 19. Maddesinin dokuzuncu fıkrasında güvence altına alınan tazminat hakkının ihlali söz konusu olabilecektir (AİHM'in yaklaşımı için bkz. § 31).

46. Anayasa Mahkemesi, başvurucunun hürriyetinden yoksun bırakılmasının Anayasa'nın 19. Maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında hukuka uygun olup olmadığını inceleyememektedir. Mahkemenin zaman bakımından yetkisinin dışında olması nedeniyle hukukiliğini inceleyemediği bir hürriyetten yoksun bırakılma hâlini, dolayısıyla başvurucunun Anayasa'nın 19. Maddesinin dokuzuncu fıkrasında güvence altına alınan tazminat hakkının ihlal edildiği iddiasını incelemesi de mümkün değildir. Anılan şikâyet bakımından da zaman bakımından yetkisizlik söz konusudur (Aziz Yıldırım (4), B. No: 2014/4476, 16/4/2015, § 34).

47. Zira bireysel başvuruya konu müdahaleyi telafi etmeyi amaçlayan hukuk yollarının Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başladığı tarihten sonra olumsuz biçimde sonuçlanması, müdahaleyi her zaman Mahkemenin zaman bakımından yetkisi içine sokmaz. Bu bağlamda 5271 sayılı Kanun'un 141. Maddesinde öngörülen tazminat yolunun Anayasa Mahkemesinin bireysel başvurularda zaman bakımından yetkisinin başladığı tarihten sonra tüketilmiş olmasının bir önemi bulunmamaktadır (AİHM'in yaklaşımı için bkz. § 32).

48. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının zaman bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

49. Başvurucu, açılan tazminat davasının reddedilmesi sonucu aleyhine 3.000 TL vekâlet ücretine hükmedildiğini belirterek bu durumun mahkemeye erişim hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

50. Bakanlık görüşünde, başvurucunun bu bölümdeki iddialarına ilişkin olarak bir açıklamaya yer verilmemiştir.

2. Değerlendirme

51. Anayasa'nın 36. Maddesinin birinci fıkrasışöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

52. Başvurucunun aleyhine hükmedilen yüksek vekâlet ücreti nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiası, Anayasa'nın 36. Maddesinin birinci fıkrası kapsamında incelenecektir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

53. Anayasa'nın 148. Maddesinin üçüncü fıkrası ve 6216 sayılı Kanun'un 45. Maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre bireysel başvurunun incelenebilmesi için kamu gücü tarafından ihlal edildiği iddia edilen hakkın Anayasa'da güvence altına alınmış olmasının yanı sıra Sözleşme ve Türkiye'nin taraf olduğu Sözleşme'ye ek protokoller kapsamına da girmesi gerekir (Onurhan Solmaz, B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18).

54. Diğer taraftan Sözleşme'nin 6. Maddesinde adil yargılanmaya ilişkin hak ve ilkelerin medeni hak ve yükümlülükler ile ilgili uyuşmazlıkların ve bir suç isnadının esasının karara bağlanması esnasında geçerli olduğu belirtilerek hakkın kapsamı bu konularla sınırlandırılmıştır. Dolayısıyla bahsedilen hâller dışında kalan adil yargılanma hakkının ihlali iddiasına dayanan başvurular, Anayasa ve Sözleşme kapsamı dışında kalacağından bireysel başvuruya konu olamaz (Onurhan Solmaz, §§ 23, 24). Bu bağlamda bir davada vekâlet ücretine hükmedilmesine ilişkin uyuşmazlıklar "medeni hak ve yükümlülükler" kapsamında Anayasa'nın 36. Ve Sözleşme'nin 6. Maddesinin koruma alanı içinde yer almaktadır.

55. Başvurucunun bu bölümdeki şikâyeti açıkça dayanaktan yoksun değildir. Kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir nedeni de bulunmadığı anlaşılan başvurunun bu kısmının kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Müdahalenin Varlığı ve Hakkın Kapsamı

56. Anayasa'nın 36. Maddesinin birici fıkrasında, herkesin meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddiada bulunma ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir.

57. Anayasa'nın 36. Maddesine 2001 yılı değişiklikleriyle (3/10/2001 tarihli ve 4709 sayılı Kanun'un 14. Maddesi ile) eklenen "adil yargılanma" ibaresine ilişkin gerekçede, taraf olduğumuz uluslararası sözleşmelerce güvence altına alınan adil yargılanma hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Bunlardan Sözleşme ile bunun uygulanmasına ilişkin AİHM içtihadında yer alan adil yargılanma hakkı güvencelerinden birini mahkemeye erişim hakkı oluşturmaktadır.

58. Anayasa'nın 36. Maddesinde güvence altına alınan dava yoluyla hak arama özgürlüğü,

kendisi bir temel hak niteliği taşımasının ötesinde, diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biridir. Kişilere yargı mercileri önünde dava hakkı tanınması adil bir yargılamanın ön koşulunu oluşturur (AYM, E.2010/41,K.2012/19, 9/2/2012).

59. Hak arama özgürlüğünün temel unsurlarından biri mahkemeye erişim hakkıdır. Kişinin uğradığı bir haksızlığa veya zarara karşı kendisini savunabilmesinin ya da maruz kaldığı haksız bir uygulama veya işleme karşı haklılığını ileri sürüp kanıtlayabilmesinin, zararını giderebilmesinin en etkili yolu yargı mercileri önünde dava hakkını kullanabilmesidir (AYM, E.2014/76,K.2014/142, 11/9/2014).

60. Kişinin adil yargılanma hakkı kapsamına giren güvencelerden faydalanabilmesi için ilk olarak kişiye iddialarını ortaya koyma imkânının tanınması gerekir. Diğer bir ifadeyle dava yoksa adil yargılanma hakkının sağladığı güvencelerden yararlanmak mümkün olmaz (Mohammed Aynosah, B. No: 2013/8896, 23/2/2016, § 33).

61. Dava sonucundaki başarıya dayalı olarak taraflara vekâlet ücreti ödeme yükümlülüğü öngörülmesi de bu kapsamda mahkemeye erişim hakkına yönelik bir sınırlama oluşturur (Özkan Şen, B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 53).

62. Somut olayda başvurucunun hukuka aykırı olarak hürriyetinden yoksun bırakıldığından bahisle açtığı tazminat davasının reddedilmesi sonucunda mahkeme, başvurucunun davalı Hazineye 3.000 TL vekâlet ücreti ödemesine karar vermiştir. Dolayısıyla başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yönelik bir müdahalenin bulunduğu görülmektedir.

ii. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

63. Anayasa’nın 13. Maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

“Temel hak ve hürriyetler … yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar … ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.”

64. Yukarıda anılan müdahale, Anayasa’nın 13. Maddesinde belirtilen koşulları yerine getirmediği müddetçe Anayasa’nın 36. Maddesinin ihlalini teşkil edecektir.

65. Bu sebeple sınırlamanın, Anayasa’nın 13. Maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen kanun tarafından öngörülme, meşru bir amaca dayanma ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

(1) Kanunilik

66. Başvurucu tarafından açılan davanın reddedilmesi sonucu başvurucunun vekille temsil olunan davalı Hazineye vekâlet ücreti ödemesine ilişkin mahkeme kararının, 5271 sayılı Kanun’un 324., 1136 sayılı Kanun’un 163., 168. Ve 169., 659 sayılı KHK’nın 14. Maddeleri ile kanunun verdiği yetkiye dayanılarak çıkarılan ve karar tarihinde yürürlükte bulunan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi’ne dayandığı görülmektedir. Bu kapsamda somut olayda başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahalenin kanuni dayanağının mevcut olduğu anlaşılmıştır.

(2) Meşru Amaç

67. Anayasa’nın 36. Maddesinde, hak arama özgürlüğü için herhangi bir sınırlama nedeni öngörülmemiş olmakla birlikte bunun hiçbir şekilde sınırlandırılması mümkün olmayan

mutlak bir hak olduğu söylenemez. Özel sınırlama nedeni öngörülmemiş hakların da hakkın doğasından kaynaklanan bazı sınırları bulunduğu kabul edilmektedir. Ayrıca hakkı düzenleyen maddede herhangi bir sınırlama nedenine yer verilmemiş olsa da Anayasa'nın başka maddelerinde yer alan kurallara dayanarak bu hakların sınırlandırılması mümkün olabilir (AYM, E.2015/96, K.2016/9, 10/2/2016, § 10).

68. Anayasa'nın 141. Maddesinin son fıkrasında "Davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması, yargının görevidir." Denilmek suretiyle davaların makul bir süre içinde bitirilmesi gerekliliği açıkça ifade edilmiştir. Bu ilke gereğince devlet, yargılamaların gereksiz yere uzamasınıengelleyecek etkin tedbirler almak zorundadır. Bu bağlamda hukuk sisteminin, yargılamaların makul süre içinde bitirilmesini olanaklı kılacak şekilde düzenlenmesi gerekir. Haksız olarak hürriyetinden yoksun bırakıldığı iddiasıyla Hazine aleyhine tazminat davası açan kişilerin, davanın reddedilmesi hâlinde yargılama giderlerinden ve bu kapsamda Hazine aleyhine hükmedilen vekâlet ücretinden sorumlu tutulmaları, gereksiz şekilde dava açılmasının, dolayısıyla mahkemelerin iş yükünün artırılarak genel olarak yargılamaların uzamasının önlenmesi bakımından meşru bir amaca sahiptir.

(3) Ölçülülük

69. Hak ve özgürlüklere yapılacak her türlü sınırlamada devreye girecek bir başka güvence de Anayasa'nın 13. Maddesinde ifade edilen "ölçülülük ilkesi"dir. Bu ilke, temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin başvurularda öncelikli olarak dikkate alınması gereken bir güvencedir (AYM, E.2007/4, K.2007/81, 18/10/2007).

70. Anayasa Mahkemesi kararlarına göre ölçülülük, temel hak ve özgürlüklerin sınırlanma amaçları ile araç arasındaki ilişkiyi yansıtır. Ölçülülük denetimi, ulaşılmak istenen amaçtan yola çıkılarak bu amaca ulaşılmak için seçilen aracın denetlenmesidir (Fatih Taş [GK], B. No: 2013/1461, 12/11/2014, §§ 92- 93). Bu noktada mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahale teşkil eden eylemin meşru amacı ile bireye düşen fedakârlığın ağırlığının gözönünde bulundurulması gerekmektedir. Müdahalenin nedenini oluşturan meşru amaç ile bireyin menfaati arasında adil bir denge bulunmalıdır.

71. Mahkemeye erişim hakkı bakımından gereksiz başvuruların önlenerek dava sayısının azaltılması ve böylece mahkemelerin meşgul edilmeksizin uyuşmazlıkların makul sürede bitirebilmesi amacıyla başvuruculara belli yükümlülükler öngörülebilir. Bu yükümlülüklerin kapsamını belirlemek kamu otoritelerinin takdir yetkisi içindedir. Öngörülen yükümlülükler dava açmayı imkânsız hâle getirmedikçe ya da aşırı derece zorlaştırmadıkça mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği söylenemez. Dolayısıyla davayı kaybetmesi hâlinde başvurucuya yüklenecek olan avukatlık ücreti bu çerçevede değerlendirilmelidir (Serkan Acar, B. No: 2013/1613, 2/10/2013, § 39).

72. Somut olayda başvurucu, uyuşturucu madde ticareti yapma suçundan dolayı yakalandığını ve yargılama sonunda beraat ettiğini belirterek 1.000 TL manevi tazminat istemiyle 5271 sayılı Kanun'un 141. Maddesine dayanarak aynı Kanun'un 142. Maddesi uyarınca görevli kılınan ağır ceza mahkemesinde dava açmıştır. Davaya bakan Batman 1. Ağır Ceza Mahkemesi, başvurucunun haksız olarak hürriyetinin kısıtlanmadığını belirterek davayı reddetmiştir. Mahkeme davalı Hazinenin avukatla temsil edilmesi nedeniyle Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'ne göre hesapladığı 3.000 TL maktu vekâlet ücretinin başvurucudan alınarak Hazineye verilmesine karar vermiştir.

73. Başvurucunun haksız olarak hürriyetinden yoksun bırakıldığı iddiasıyla Hazine aleyhine açtığı davanın reddedilmesi üzerine yargılama giderlerinden sorumlu tutulması ve bu kapsamda vekille temsil edilen Hazineye vekâlet ücreti ödemekle yükümlü kılınması, yukarıda belirtildiği üzere gereksiz şekilde dava açmak suretiyle mahkemelerin iş yükünün artırılarak yargılamaların uzamasına sebebiyet verilmesinin önlenmesi meşru amacına dayanmaktadır.

74. Haksız olarak hürriyetinden yoksun bırakılmaya ilişkin tazminat davalarında yalnızca davanın tümüyle reddedilmesi hâlinde davacı aleyhine vekâlet ücretine hükmedileceği, davanın kısmen kabulü hâlinde ise davalı Hazine lehine vekâlet ücretine hükmedilmesinin mümkün olmadığı yerleşik Yargıtay içtihatlarında belirtilmiştir (bkz. §§ 27, 28). Buna göre davacının vekâlet ücretinden sorumlu olup olmaması bakımından talep edilen tazminat miktarının ya da tazminat talebinin mahkemece kabul edilen kısmının bir önemi bulunmamaktadır.

75. Somut olayın koşulları bir bütün hâlinde değerlendirildiğinde başvurucu, davanın reddedilmesi durumunda maktu vekâlet ücreti olan 3.000 TL'yi ödemek durumunda kalacağını öngörebilecek durumdadır. Başvurucunun dava açtığı sırada hürriyetinden yoksun kaldığı sürenin kısa olması nedeniyle talep ettiği tazminat miktarını düşük tuttuğu görülmekle birlikte sorumlu tutulan vekâlet ücreti bakımından hürriyetinden yoksun kalınan sürenin kısa ya da uzun olması, tazminat olarak talep edilen miktarın fazla ya da az olması belirleyici değildir. Mahkemece davanın tümüyle reddedilmesi nedeniyle başvurucu aleyhine 3.000 TL maktu vekâlet ücretine hükmedildiği anlaşılmaktadır. Bu itibarla anılan vekâlet ücretinin başvurucunun dava açmasını imkânsız hale getirdiği ya da aşırı derece zorlaştırdığı söylenemez. Dolayısıyla başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahalenin ölçülü olduğu sonucuna varılmıştır.

76. Açıklanan nedenlerle başvurucunun Anayasa'nın 36. Maddesinde güvence altına alınan mahkemeye erişim hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

Osman Alifeyyaz PAKSÜT bu görüşe katılmamıştır.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın zaman bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

2. Adil yargılanma hakkı kapsamında mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

B. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkin olarak Anayasa'nın 36. Maddesinin birinci fıkrasının İHLAL EDİLMEDİĞİNE Osman Alifeyyaz PAKSÜT'ün karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. Maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA OYBİRLİĞİYLE,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE OYÇOKLUĞUYLA 5/4/2017 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Başvurucunun, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 141. maddesine dayanarak yetkili Ağır Ceza mahkemesinde açtığı davanın reddi dolayısıyla davalı Hazine'ye 3000 TL vekâlet ücreti ödemek zorunda kalmasının, mahkemeye erişim hakkının ihlalini oluşturmadığı yolundaki Bölüm çoğunluğu görüşüne katılmamaktayım.

2. Vekâlet ücreti, 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 164. maddesine göre "... avukatın hukuki yardımının karşılığı olan meblağı veya değeri ifade eder".

3. Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 141. maddesine göre yapılacak tazminat istemi,tabi olduğu yargı mercii ve yargılama usulü itibariyle Ceza Hukuku disiplini içerisinde yer almakta ise de, mahiyeti itibariyle bir ceza davası değildir.

4. 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na göre iddia ve savunma ile bağlı olmaksızın, resen inceleme esasına göre yargılaması yapılıp hükme bağlanan tazminat istemlerinde, davalı taraf olan Hazine'nin avukatının rolü esasen kısıtlı olup, ağır ceza davalarında çoğu kez tutuklu işlerde gereken cezaevi ziyaretleri, kimi dosyalarda yüzlerce sayfa tanık beyanlarının, bilirkişi raporlarınındeğerlendirilmesi, dilekçeler hazırlanması, kanun yollarına başvurulması gibi mutad olan yoğun ve meşakkatli mesailere ihtiyaç bulunmamaktadır.

5. Nitekim başvurucunun talep ettiği 1000 TL dava konusu, sulh hukuk mahkemesinde görülecek bir davanın konusu olsa vekâlet ücreti aynı asgari ücret tarifesine göre 750 TL; asliye mahkemesinde 1500 TL olacaktır.

6. Başvuru konusu olayda başvurucu, uyuşturucu madde ticareti yapmak suçundan dolayı yakalanan ve yaklaşık 5 saat özgürlüğünden mahrum bırakıldıktan sonra ailesine geri verilen oğlunun Ağır Ceza Mahkemesinde yapılan yargılama sonucunda beraat ettiğini belirterek tazminat isteminde bulunmuş, tazminat davasına bakan Ağır Ceza Mahkemesi de bir müzekkere yazmak suretiyle olayı tahkik ettikten sonra CMK 141. maddesinde belirtilen şartların oluşmadığına karar vererek davayı reddetmiştir. Dava bir celsede sonuçlanmış ve karar, duruşmada taraflara tefhim edilmiştir.

7. Bu haliyle, basit yargılama usulüne tabi bir hukuk davasından farksız olan tazminat davasında Hazine avukatının üstlendiği vekâlet görevinin reel anlamda ağır ceza avukatlığı niteliğinde olduğundan söz edilemez. Bu durumda, diğer yargı mercilerinde uygulanan avukatlık ücretine oranla en yüksek derecede belirlenmiş olan ağır ceza mahkemelerindeki asgari avukatlık ücretinin bu olayda uygulanması, tarifenin amacına aykırıdır.

8. Kaldı ki, Hazine avukatının mesaisinden ve davanın karmaşıklığından bağımsız olarak, Hazine lehine hükmedilen vekâlet ücreti, Hazine avukatının kendisine de ödenmemekte; 26/9/2011 tarihli ve 659 sayılı Genel bütçe Kapsamındaki Kamu İdareleri ve Özel Bütçeli İdarelerde Hukuk Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Kanun Hükmünde Kararname esasları gereğince idare lehine hükmedilerek belli esaslara göre taksim olunmaktadır.

9. Bu niteliğiyle olayda hükmedilen 3000 TL vekâlet ücretinin, avukatın hukuki yardımının karşılığı olan vekâlet ücretinden ziyade, davacının HAZİNEYE ÖDEDİĞİ BİR PARA CEZASI şekline dönüştüğü açıktır.

10. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) ve Anayasa Mahkemesi (AYM) içtihatlarında adil yargılanma hakkının, mahkemeye erişim hakkını da kapsadığında tereddüt bulunmamaktadır. AYM, dava sonucundaki başarıya göre taraflara vekâlet ücreti yüklenmesinin, mahkemeye erişim hakkı yönünden değerlendirmesini yaptığı Özkan Şen

kararında (2012/791) şunları belirtmiştir:

“53. Dava sonucundaki başarıya dayalı olarak taraflara vekâlet ücreti ödeme yükümlülüğü öngörülmesi de bu kapsamda mahkemeye erişim hakkına yönelik bir sınırlama oluşturur. Böyle bir sınırlamanın meşru görülebilmesi için kamu yararı ile birey hakkı arasında makul bir dengenin gözetilmiş olması gerekir. Başvuru konusu olayda dava açıldıktan sonra 2/11/2011 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe giren 659 sayılı KHK ile idarenin taraf olduğu davaların, idarenin bünyesinde görev yapan kadrolu hukuk müşavirleri ve avukatlar tarafından takibi öngörülmüş olup, davanın reddi halinde idare lehine vekâlet ücretine hükmedilmesi düzenleme altına alınmıştır. Gereksiz başvuruların önlenerek dava sayısının azaltılması ve böylece mahkemelerin fuzuli yere meşgul edilmeksizin uyuşmazlıkları makul sürede bitirebilmesi amacıyla başvuruculara belli yükümlülükler öngörülebilir. Bu yükümlülüklerin kapsamını belirlemek kamu otoritelerinin takdir yetkisi içindedir. Öngörülen yükümlülükler dava açmayı imkânsız hale getirmedikçe ya da aşırı derece zorlaştırmadıkça mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği söylenemez. Dolayısıyla davayı kaybetmesi halinde başvurucuya yüklenecek olan vekâlet ücreti bu çerçevede değerlendirilmelidir (B. No: 2013/1613, 2/10/2013, § 38 - 39).

54. Buna karşılık bir hukuki uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyan başvuruculaların, reddedilen dava konusu miktar üzerinden hesaplanan vekâlet ücretini karşı tarafa ödemeye mahkûm edilmeleri ihtimali veya olgusu, belirli dava koşulları çerçevesinde mahkemeye başvurmalarını engelleme ya da mahkemeye başvurmalarını anlamsız kılma riski taşımaktadır. Bu çerçevede, davanın özel koşulları çerçevesinde masrafların makullüğü ve orantılılığı, mahkemeye erişim hakkının asgari sınırını teşkil etmektedir.”

11. Oğlu uyuşturucu madde ticareti suçundan şüphelenilerek yakalanan ve beş saat kadar tutulan başvurucunun, açılan davanın da beraatle sonuçlanması karşısında, makul düzeyde (1000 TL) tazminat talebiyle açtığı davanın“gereksiz veya mahkemeleri fuzuli yere meşgul edecek” bir başvuru olarak adlandırılamayacağı açıktır. Ancak kanunla belirlenmiş olan vekâlet ücreti, bu konuda somut olaya ve hakkaniyete uygun bir başka miktarın uygulanmasına imkan vermemektedir.

12. Bu nedenle başvurucunun talebinin reddedilmesi sonucunda Hazine’ye 3000 TL vekâlet ücreti ödemek zorunda kalması, ağır ceza mahkemelerindeki vekâlet ücretinin avukatlık asgari ücret tarifesinde nispeten yüksek oranlarda tespitinin amaçlarına, somut olaya ve hakkaniyete aykırı bir durum yaratmıştır. Davalı tarafın kendini savunmasına yönelik herhangi bir hukuki yardımın karşılığı olarak nitelenemeyecek, adeta para cezası niteliğindeki 3000 TL vekâlet ücretinin, mahkemeye başvurarak hak aramayı aşırı biçimde zorlaştırıcı, ölçüsüz bir yaptırım olduğu görülmektedir.

13. Açıklanan nedenlerle başvurucunun mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar vermek gerektiği düşüncesiyle, Bölüm çoğunluğuna katılmıyorum.

Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT

MEHMET ÖZYER

B. No: 2014/8783 | Karar tarihi: 05.04.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/8783

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET ÖZYER BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/8783)

Karar Tarihi: 5/4/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör : Akif YILDIRIM

Başvurucu : Mehmet ÖZYER

Vekili : Av. Müzmer YÜCE

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, tutuklamanın makul süreyi aşması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının; yargılamanın makul sürede sonuçlandırılmaması, özel statülü mahkemede yargılama yapılması, delillerin hatalı değerlendirilmesi ve savunma hakkının kısıtlanması nedenleriyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 20/5/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca muhtelif suçlardan yürütülen soruşturma kapsamında İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesinin 2/11/2007 tarihli ve 2007/127 Sorgu sayılı kararıyla tutuklanmıştır.

9. Soruşturma dosyasına erişim, soruşturma evresinin bir kısmında mahkeme kararıyla kısıtlanmıştır.

10. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının 2/1/2008 tarihli ve E.2008/2 sayılı iddianamesiyle suç işlemek amacıyla kurulan örgüte üye olma, izinsiz tehlikeli madde bulundurma, kasten yaralama, kişiyi hürriyetinden yoksun kılma, yağma, 10/7/1953 tarihli ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun'a muhalefet suçlarından başvurucu ve diğer şüpheliler hakkında kamu davası açılmıştır.

11. İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesince (CMK 250. Madde ile görevli) yürütülen yargılamada, aynı Mahkemenin dört dosyası daha başvurucunun da yargılandığı E.2008/4 sayılı dosya ile birleştirilmiştir. Birleştirmeler ile birlikte yargılanan sanık sayısı otuz olmuştur.

12.Başvurucu hakkındaki yargılama on celse sürmüştür. Esas hakkındaki mütalaa 17/12/2010 tarihli celsede sunulmuş, mahkûmiyet kararı ise 19/10/2011 tarihli oturumda verilmiştir. Başvurucu, yargılama boyunca müdafi yardımından yararlanmıştır.

13. Başvurucu müdafii, esas hakkındaki mütalaaya karşı savunma yapmak için son celsede süre talep etmiştir.

14. İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesi 19/10/2011 tarihli kararıyla başvurucunun suç işlemek amacıyla kurulan örgüte üye olma, kişiyi hürriyetinden yoksun kılma ve yağma suçlarından mahkûmiyetine, tutukluluk hâlinin devamına hükmedilmiştir. Kasten yaralama suçundan hüküm kurulmasına yer olmadığına, diğer suçlardan ise başvurucunun beraatine karar verilmiştir.

15. Başvurucunun temyizi üzerine, Yargıtay 6. Ceza Dairesinin 5/3/2014 tarihli kararıyla başvurucu hakkında verilen mahkûmiyet hükümleri onanmıştır.

16. Anılan karar, başvurucu tarafından 28/4/2014 tarihinde öğrenilmiştir. Bireysel başvuru 20/5/2014 tarihinde yapılmıştır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

17. Mahkemenin 5/4/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

18. Başvurucu, tutukluluğunun makul süreyi aştığını belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

19. Anayasa Mahkemesi, benzer iddiaların ileri sürüldüğü başvurulara ilişkin olarak birçok kararında "zaman bakımından yetkisi"yle ilgili ilkeleri belirlemiştir. İlk derece mahkemesince verilen mahkûmiyet kararının anılan yetkinin başladığı 23/9/2012 tarihinden

sonra verilmiş olması gerektiği, bu tarihten önce verilen bir nihai kararla sona eren tutukluluk hâllerine ilişkin başvuruların zaman bakımından yetki dışında kaldığı kabul edilmiştir (Osman Büyüksu, B. No: 2013/5512, ¾/2014, §§ 20-24; Ali Öksüz, B. No: 2013/6065, ¾/2014, §§ 20-23; Cevdet Genç, B. No: 2012/142, 9/1/2014, §§ 24-29).

20. Somut olayda başvurucunun suç isnadına bağlı tutukluluk durumu başvurucunun mahkûm edildiği 19/10/2011'de, yani bireysel başvuruların incelenmeye başlandığı tarih olarak belirlenen 23/9/2012'den önce sona ermiştir.

21. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının zaman bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

22. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

23. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir nedeninin de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

24. Ceza yargılamasının süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak bir kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirildiği veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi birtakım tedbirlerin uygulandığı tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak ise suç isnadına ilişkin nihai kararın verildiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (B.E., B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 34)

25. Ceza yargılamasının süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (B.E., § 29)

26. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında, somut olayda yaklaşık 6 yıl 4 ay 25 gün sürdüğü anlaşılan yargılamanın süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

27. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. Maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

M. Emin KUZ bu görüşe katılmamıştır.

C.İddia Makamının İşlemlerine, Mahkemenin Bağımsızlık ve Tarafsızlığına İlişkin İhlal İddiaları

28. Başvurucu; soruşturmanın bizzat Cumhuriyet savcısı yerine kollukça yapıldığını, iddianame tanzim edilirken lehe delillerin görmezden gelindiğini, Cumhuriyet Savcısı tarafından suça konu senedin aslının araştırılması gerekirken fotokopisi ile yetinildiğini, bu evrede lehe delil ileri sürülemediğini, müştekilerin sonradan vazgeçtikleri beyanlarına neden itibar edilmediğinin esas hakkındaki mütalaada açıklanmadığını, yargılandığı mahkemenin özel statülü olarak kurulduğunu, bu mahkemelerin yargılamalarının güven vermediğini, kanun koyucu tarafından sonradan bu sebeplerle kaldırıldığını belirterek

Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

29. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. Maddesinin (3),48. Maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları uyarınca başvurucunun başvuru konusu olaylara ilişkin iddialarını açıklama, dayanılan Anayasa hükmünün ihlal edildiğine dair hukuki iddialarını kanıtlama, bireysel başvuru kapsamındaki haklardan hangisinin hangi nedenle ihlal edildiği ve buna ilişkin gerekçeleri ve delilleri sunma yükümlülüğü bulunmaktadır (S.S.A., B. No: 2013/2355, 7/11/2013, § 38; Veli Özdemir, B. No: 2013/276, 9/1/2014, §§ 19, 20).

30. Somut olayda başvurucu, savcılık işlemlerine yönelik ihlal iddialarını soyut ve genel ifadelerle ileri sürmüş; soruşturma evresindeki işlemlerden ve esas hakkındaki mütalaadan dolayı haklarının ne şekilde ihlal edildiğine ilişkin gerekçeleri açıklama yönündeki yükümlülüğünü yerine getirmemiştir.

31.Başvurucu, mahkemenin bağımsızlığına ve tarafsızlığına ilişkin ihlal iddiasını da salt 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 250. Maddesi ile görevli mahkemenin özel statülü olarak kurulmasına ve kamuoyu nezdinde bu mahkemelerin güven vermedikleri iddiasına dayandırmış ve anılan mahkemenin neden adil yargılama yapmadığını temellendirmemiştir. Bir başka ifadeyle başvurucu, mahkemenin hangi somut özelliğinin adil yargılanma hakkını ihlal ettiği konusunda bir açıklamada bulunmamıştır. Bu nedenlerle ihlal iddiası ve bu iddianın temelindeki olguların ispatına ilişkin yeterli açıklamalarda bulunmayan başvurucunun iddiasını kanıtlayamadığı sonucuna varılmıştır.

32. Açıklanan nedenlerle başvurucu tarafından ileri sürülen ihlal iddiaları kanıtlanamadığından başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

.

D. Savunma Hakkının Kısıtlandığına İlişkin İddia

33. Başvurucu, soruşturma evresinde dosyaya erişiminin engellenmesi nedeniyle savunma hakkının kısıtlandığını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

34. Anayasa Mahkemesi, benzer iddiaların ileri sürüldüğü bir başvuruda bu konudaki ilkeleri belirlemiştir. Buna göre şüphelinin dava dosyasına erişimine getirilen kısıtlama, duruşma öncesi delillerin suç isnadı altındaki kişiye ulaştırılmasını ve sözlü yargılama aşamasında sanığın müdafii aracılığıyla deliller üzerine görüş sunmasını engellememelidir. Kısıtlamaya ilişkin kararın alınmasında çelişmeli yargılama ve silahların eşitliği ilkelerine riayet edilmeli ve sanığın menfaatlerinin korunması için yeterli güvenceler sağlanmalıdır (Ersin Ekmekçi ve Sinan Ekmekçi, B. No: 2013/6068, 18/11/2015, §§ 54-68).

35. Başvurucu, duruşma öncesinde delillerin bir kısmından haberdar olmuş, sözlü yargılama aşamasında (duruşmada) müdafii aracılığıyla deliller üzerine görüş bildirmiş ve itirazlarını sunmuştur. Ayrıca başvuru dosyası incelendiğinde "silahların eşitliği" ve "çelişmeli yargılama" ilkelerine aykırı olarak başvurucuya delillerini sunma, inceletme ve itiraz etme hususlarında uygun olanakların sağlanmadığına ilişkin bir delil de bulunmamaktadır.

36. Başvurucu, ayrıca esas hakkındaki mütalaaya karşı savunma yapmak için süre verilmemesi nedeniyle savunma hakkının kısıtlandığını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

37. Anayasa Mahkemesi, savunma için gerekli zamanın tanınmaması nedeniyle savunma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkin olarak daha önce ilkeler belirlemiştir. Buna göre şüphelinin/sanığın savunma için gerek duyacağı süre diğerinden farklıdır. Savunma için gerekli süre somut olayın özelliklerine, davanın niteliğine, dava konusunun karmaşık olup olmadığına, sanığın içinde bulunduğu duruma ve yargılamanın aşamasına göre değişebilir. Sanığın, öncesinde müdafi yardımından faydalanması da sürenin yeterliliği hususunda gözetilebilir (Ufuk Rifat Çobanoğlu, B. No: 2014/6971, ½/2017, §§ 35-49).

38. Anayasa Mahkemesi bir kararında, on celse süren bir yargılamada esas hakkındaki mütalaaya karşı üç günlük süreyi yargılamanın bütünlüğünü gözeterek savunma için yeterli görmüştür (Gürol Doğan, B. No: 2013/2642, 17/9/2014). Başka bir kararında, başvurucuya iki aylık süre içinde iki kez savunma yapma imkânı tanındığı gerekçesiyle başvurucunun savunma hakkının kısıtlandığı iddiasını açıkça dayanaktan yoksun bulmuştur (Cihan Yeşil, B. No: 2013/8635, 6/5/2015).

39. Başvurucu hakkındaki yargılama on celse sürmüştür. Esas hakkındaki mütalaa 17/12/2010 tarihli celsede sunulmuş, mahkûmiyet kararı ise 19/10/2011 tarihli oturumda verilmiştir. Başvurucu, yargılama boyunca müdafi yardımından yararlanmıştır. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda, yargılamanın bütünlüğü gözetildiğinde başvurucunun savunma için gerekli zamandan yararlandığı anlaşılmıştır.

40. Açıklanan nedenlerle savunma hakkına yönelik bir ihlalin olmadığı açık olduğundan başvurunun bu kısmının da açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

E. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

41. Başvurucu, mahkeme kararlarının gerekçeli olmasına ilişkin kurallara uyulmadığını, gerekçe gösterilmeksizin teşdit uygulandığını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

42. Anayasa’nın 36. Maddesi gereği mahkemelerin her türlü kararının gerekçeli olması gerekir. Ancak bu hak, yargılamada ileri sürülen tüm iddialara ayrıntılı şekilde yanıt verilmesi gerektiği şeklinde anlaşılamaz (Mehmet Yavuz, B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51). Ancak ileri sürülen iddialardan biri kabul edildiğinde davanın sonucuna etkili olması hâlinde mahkeme bu hususa belirli ve açık bir yanıt vermek zorunda olabilir(Yasemin Ekşi, B. No: 2013/5486, 4/12/2013, § 56).

43. Yargılama sonunda sanık savunmaları, müşteki beyanları, olay nedeniyle düzenlenen teşhis tutanakları, aramalar sonucu elde edilen deliller, doktor raporları, ekspertiz raporları, telefon görüşme içerikleri ve tüm dosya kapsamı birlikte değerlendirilmek suretiyle karar verildiği anlaşılmıştır. Ayrı ve açık bir yanıt verilmesini gerektiren, başvurucunun cezasının azalmasına veya kalkmasına neden olabilecek türde (uyuşmazlığın çözümü için esaslı) tüm iddia ve savunmaları ile dosya kapsamı dikkate alınarak verilen kararda hükme ulaşılması için yeterli gerekçe bulunduğu görüldüğünden gerekçeli karar hakkına yönelik bir ihlal olmadığının açık olduğu anlaşılmaktadır. Diğer yandan başvurucu hakkındaki cezalar, suçun işleniş biçimi, yeri ve zamanı, müşteki üzerinde meydana getirdiği etki, suç konusunun önem ve değeri gibi hususlar dikkate alınarak alt sınırından uzaklaşılarak belirlenmiştir.

44. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının da açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

F.Diğer İhlal İddiaları

45. Başvurucu; hakkında yürütülen ceza yargılamasında cezaların şahsiliği ilkesine aykırı davranıldığını, "şüpheden sanık yararlanır" ilkesinin gözardı edildiğini, delillerin takdirinde yanılgıya düşülmesi nedeniyle haksız olarak mahkûm edildiğini belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

46. Anayasa'nın 148. Maddesinin dördüncü fıkrasında, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilke olarak mahkemeler önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ileuyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun adil olup olmaması bireysel başvurukonusu olamaz. Ancak bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden, bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik içeren tespit ve sonuçlar bu kapsamda değildir (Ahmet Sağlam, B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 42).

47. Somut olayda İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesince yapılan yargılamada, sanık savunmaları, müşteki beyanları, olay nedeniyle düzenlenen teşhis tutanakları, aramalar sonucu elde edilen deliller, doktor raporları, ekspertiz raporları, telefon görüşme içerikleri ve tüm dosya kapsamı birlikte değerlendirilmek suretiyle karar verildiği anlaşılmıştır. Başvurucunun anılan iddialarının esas itibarıyla derece mahkemelerince verilen kararlarda delillerin değerlendirilmesinde isabet bulunmadığına ve dolayısıyla kararın sonucuna ilişkin olduğu görülmektedir. Yapılan yargılamada, Mahkemenin ve Yargıtayın kararında bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik oluşturan herhangi bir durum da tespit edilmemiştir.

48. Başvurucu tarafından ileri sürülen ihlal iddialarının yukarıda belirtilen içtihat kapsamında kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu sonucuna varıldığından başvurunun bu kısmının da açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

G. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

49. 6216 sayılı Kanun'un "Kararlar" kenar başlıklı 50. Maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. …

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

50. Başvurucu 50.000 TL manevi, 50.000 TL maddi tazminat talebinde bulunmuştur.

51. Anayasa'nın 36. Maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

52. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edilmesi nedeniyle yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 6.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

53. Başvurucu tarafından maddi tazminat talebinde bulunulmuş olmakla beraber, tespit edilen ihlal ile iddia edilen maddi zarar arasında illiyet bağı bulunmadığı anlaşıldığından, başvurucunun maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

54. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın zaman bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

2. İddia makamının işlemlerine, mahkemenin bağımsızlığına ve tarafsızlığına ilişkin ihlal iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

3. Savunma hakkının kısıtlandığına ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

4. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

5. Diğer ihlal iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

6. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

B. Anayasa’nın 36. Maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE M. Emin KUZ’un karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. Başvurucuya net 6.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Kararın bir örneğinin bilgi için (kapatılan) İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesinin (E.2008/4, K.2011/180) yerine bakan mahkemeye GÖNDERİLMESİNE,

E. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 5/4/2017 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY GEREKÇESİ

Başvurucunun makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiası kabul edilebilir bulunmakla birlikte, çoğunluğun ihlal yönündeki kararının yerinde olmadığı düşünülmektedir.

Kararımızda da belirtildiği üzere, ceza yargılamasının süresinin makul olup olmadığı yönündeki değerlendirmede yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, sanık sayısı, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu gibi hususlar da dikkate alınmaktadır.

Somut olayda İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesinin dört dosyasının daha başvurucunun yargılandığı dosya ile birleştirildiği ve birleştirilenlerle birlikte dosyadaki sanık sayısının otuz olduğu dikkate alındığında, Anayasa Mahkemesinin davanın karmaşıklığı ve sanık sayısı itibariyle benzer başvurularda verdiği kararlarda belirlenen ilkelere göre, somut olaydaki yargılama süresinin makul olduğu sonucuna varılması gerektiği düşüncesiyle çoğunluğun ihlal yönündeki kararına katılmıyorum.

Üye M. Emin KUZ

SEYFEDDİN BAHAR

B. No: 2014/10204 | Karar tarihi: 05.04.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/10204

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

SEYFEDDİN BAHAR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/10204)

Karar Tarihi: 5/4/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör : Ayhan KILIÇ

Başvurucu : Seyfeddin BAHAR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, cezaevinde hükümlü bulunan başvurucuya ait sekreter altlığına el konulması nedeniyle mülkiyet hakkının ve özel hayata saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 4/6/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Komisyonca kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir.

6. Bakanlığın görüşü başvurucuya tebliğ edilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu, 1973 doğumlu olup Ankara 2 No.lu F Tipi Yüksek Güvenlikli Cezaevinde hükümlüdür.

9. Başvurucunun cezaevi kantininden aldığı sekreter altlığını tamir ettirmek üzere ağaç işleri atölyesine götürmesi üzerine sekreter altlığına el konulmuştur.

10. Başvurucunun müracaatı üzerine Cezaevi İdare ve Gözlem Kurulunca 14/4/2014 tarihli kararla başvurucunun sekreter altlığının arka kısmına ek yaptığı, içinde yasak olan maddeler saklayabileceği ve kontrolünün de zor olduğu gerekçeleriyle hükümlüye verilmesinin uygun olmadığına; sekreter altlığının arkasına yapılmış olan ahşap ilavenin sökülmesi durumunda başvurucuya iade edilebileceğine karar verilmiştir.

11. Başvurucu, bu karara karşı 28/4/2014 tarihinde Sincan İnfaz Hâkimliğine şikâyet başvurusunda bulunmuştur. Sincan İnfaz Hâkimliğince 5/5/2014 tarihli kararla şikâyetin reddine karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde, hükümlü hakkında yapılan uygulamanın ceza infaz kurumu kurallarına uygun olduğu ve mevzuata aykırı bir yönünün bulunmadığı ifade edilmiştir.

12. Başvurucu, bu karara karşı 12/5/2014 tarihli dilekçe ile Sincan 2. Ağır Ceza Mahkemesine itirazda bulunmuştur. Sincan 2. Ağır Ceza Mahkemesinin 16/5/2014 tarihli kararıyla başvurucunun itirazı, kararın usul ve yasaya uygun olduğu belirtilerek reddedilmiştir.

13. Bu karar 26/5/2014 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir.

14. Başvurucu 4/6/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

15. 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 35. maddesi şöyledir:

"(1) Kapalı ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlülerin oda ve eklentilerinde bulundurabilecekleri veya bulunduramayacakları kişisel eşya, gıda, tıbbî malzeme ve diğer ihtiyaç maddeleri yönetmelikle düzenlenir."

16. 17/6/2005 tarihli ve 25848 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik'in (Yönetmelik) 15. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"..

Hükümlülerin kendilerini geliştirmeleri için gerekli görülen eğitim ve kültürel çalışmalarında kullanabilecekleri malzemeleri, koğuş, oda ve eklentiler dışında, idare tarafından uygun görülecek yerlerde ve denetim altında bulundurmasına ve kullanmasına kurum olanakları çerçevesinde izin verilebilir.

...

Ceza infaz kurumu işyurdu yönetim kurulunca kantinde satışına karar verilen, bu Yönetmelikte sayılmayan ve kurum güvenliğini tehlikeye düşürmeyen eşyaların stok oluşturmayacak şekilde koğuş, oda ve eklentilerde bulundurulmasına izin verilebilir."

B. Uluslararası Hukuk

17. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 35. maddesine 14. Protokol'le eklenerek 1/6/2010 tarihinde yürürlüğe giren önemsiz zarar kriterine ilişkin içtihadında bu yeni kriterin, Sözleşme ve protokolleri ile güvence altına alınan hakların Avrupa düzeyinde hukuksal açıdan korunmasını sağlama yönündeki temel görevine yoğunlaşması için önemsiz başvuruları ivedilikle inceleme olanağı vermesi amacıyla oluşturulduğunu belirtmektedir (Stefanescu/Romanya [k.k.], B. No: 11774/04, 12/4/2011, § 35). "Deminimis non curat praetor" prensibine göre yeni kabul edilebilirlik şartı -bir hak ihlali ne denli gerçek olursa olsun- uluslararası bir mahkeme tarafından incelenmeyi gerektirecek asgari bir ağırlık düzeyine ulaşması gerektiği görüşüne dayanır (Korolev/Rusya (k.k.), B. No: 25551/05, 1/7/2010). Bu kriterin incelenmesinde ihlal edildiği iddia edilen hakkın mahiyetini, ihlal iddiasının ciddiyeti ve/veya ihlalin başvuranın kişisel durumu üzerinde oluşturacağı olası sonuçlarını da gözönünde bulundurmak gerekir (Giusti/İtalya, B. No: 13175/03, 18/10/2011, § 34).

18. AİHM, söz konusu kriteri uygularken Sözleşme ve protokollerinin güvence altına aldığı insan haklarına saygının başvurunun esastan incelenmesini gerektirip gerektirmediği hususunu da incelemektedir. Bu kapsamda AİHM, önem kriteri getirilmeden önce deönüne gelmiş olan Sözleşme ile ilgili hususta açık ve çokça uygulanmış olan bir içtihadın bulunması durumunda bu incelemenin yapılmasının gerekli olmadığına hükmettiğini (Van Houten/Hollanda (kayıttan düşürme), B. No: 25149/03, 29/9/2005, §§ 33-38; Kavak/Türkiye (k.k.), B. No: 34719/04 ve 37472/05, 19/5/2009) hatırlatarak Mahkeme içtihatlarını genişletebilecek veya bunlara katkı sağlayabilecek nitelikteolmayan başvuruları incelememektedir (Tayfun Görgün/Türkiye (k.k.), B. No: 42978/06, 16/9/2014).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

19. Mahkemenin 5/4/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi Yönünden

20. Ayrıntıları Anayasa Mahkemesinin Mehmet Şerif Ay (B. No: 2012/1181, 17/9/2013) kararında belirtilen adli yardım talebinin değerlendirilmesine ilişkin ilkeler temelinde somut olayda başvurucunun sosyal güvenlik kapsamında bir geliri, adına kayıtlı taşıtı veya taşınmaz malı olmadığı, geçimini önemli ölçüde güçleştirmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden Sosyal Güvenlik Kurumunda kaydının olmadığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla başvurucunun talepleri, bu aşamada açıkça dayanaktan yoksun olmadığından başvurucunun adli yardım talebinin kabul edilerek başvuru harcından geçici olarak muaf tutulması gerekir.

B. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

21. Başvurucu, sekreter altlığına el konulması nedeniyle mülkiyet ve özel hayata saygı haklarının ihlal edildiğini iddia etmektedir.

22. Bakanlık görüşünde Cezaevi İdare ve Gözlem Kurulunun 14/4/2014 tarihli kararında, sekreter altlığının arkasına yapılmış olan ahşap ilavenin sökülmesi durumunda başvurucuya iade edilebileceğine karar verildiğinden başvurucunun mağdur sıfatının devam edip etmediğinin değerlendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

23. Bakanlık ayrıca sekreter altlığının ekonomik değerinin düşüklüğü gözetildiğinde "önemli

zarar" kriterinin olayda uygulanıp uygulanmayacağının değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir.

C. Değerlendirme

24. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuruların kabul edilebilirlik şartları ve incelenmesi" kenar başlıklı 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, Anayasanın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi açısından önem taşımayan ve başvurucunun önemli bir zarara uğramadığı başvurular ile açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir."

1. Anayasal ve Kişisel Önemden Yoksun Olma Kriterine İlişkin Genel İlkeler

25. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrasında herkesin bireysel başvuru hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Buna karşın yukarıda yer verilen Kanun maddesinde (bkz. § 45) anayasal ve kişisel önemi düşük olan veya bulunmayan başvuruların esastan incelenmeksizin reddedilebileceği hüküm altına alınmıştır. Anılan düzenlemenin kaynağı, hâkimin küçük/önemsiz işlerle uğraşmaması gerektiğini ifade eden kadim De minimis non curat praetor ilkesidir. Bu ilkenin temelinde yatan düşüncelerden biri mahkemelerin asıl işlevlerine odaklanmalarını sağlamak ve buna engel teşkil edecek olan önem derecesi düşük davaların ve başvuruların iş yükü oluşturmasını önlemektir (K.V. [GK], B. No: 2014/2293, 1/12/2016, § 47).

26. Anılan hükümle anayasal ve kişisel önemden yoksun başvuruların esastan incelenmemesine imkân tanıyan ek bir kabul edilebilirlik kriteri getirilmiştir. Dolayısıyla diğer tüm kabul edilebilirlik kriterlerini taşısa hatta esas hakkında incelemeye geçildiğinde ihlal kararı verilebilecek nitelikte olsa bile Kanun'da belirtilen nitelikteki bir başvuru kabul edilemez bulunabilecektir (K.V., § 55). Kanun'da anayasal ve kişisel önemden yoksun başvuruların kabul edilemez bulunabilmesi için iki koşul öngörülmüştür: "Anayasal önem" olarak adlandırılabilecek olan birinci koşul "başvurunun Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi açısından önem taşımaması", "kişisel önem" olarak adlandırılabilecek olan ikinci koşul ise "başvurucunun önemli bir zarara uğramaması"dır (K.V., § 57).

27. Anayasal önem koşulunun uygulanmasıyla ilgili olarak kanun koyucu "Anayasa'nın uygulanması açısından önem taşıma", "Anayasa'nın yorumlanması açısından önem taşıma" ve "temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi açısından önem taşıma" şeklinde üç unsur belirlemiş olmakla birlikte temel hak ve özgürlüklerle ilgili Anayasa hükümlerinin yorumlanması işin doğası gereği temel hak ve özgürlüklerin kapsamının ve sınırlarının belirlenmesini de içermektedir. Bu nedenle anayasal önemin, temel hak ve özgürlüklere ilişkin Anayasa hükümlerinin "yorumlanması" ve "uygulanması" açısından önem taşıma şeklinde ifade edilebilecek iki unsurunun bulunduğunu kabul etmek gerekir (K.V., § 61).

28. İşin doğası ve kanun metni dikkate alındığında bir başvurunun anayasal öneminin bulunduğu sonucuna varılabilmesi için onun bu iki unsurdan biri açısından önem taşımasının yeterli olduğu anlaşılmaktadır (K.V., § 62). Anayasa hükümlerinin yorumlanması açısından önem taşıma unsurunun başta Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru yoluyla daha önce yorumlamadığı meseleleri kapsadığında kuşku bulunmamaktadır. Bununla birlikte Mahkeme, bir meseleyle ilgili olarak daha önce Anayasa'nın ilgili hükümlerini

yorumlamış olsa bile değişen durumları dikkate alarak yeniden yorumlama ihtiyacı duyabilir. Bu durumda da o meseleye ilişkin başvurunun anayasal öneminin bulunduğunu kabul etmek gerekir(K.V., § 63).

29. Anayasa'nın uygulanması açısından önem taşıma unsuru ise özellikle Mahkemenin Anayasa hükümleriyle ilgili yorumu ile kamu makamları ve derece mahkemelerinin uygulamaları arasındaki farklılıkta kendisini gösterir. Ancak her uygulama farklılığı, başvurunun Anayasa'nın uygulanması açısından "önemli" olduğu anlamına gelmez. Anayasa hükümlerinin uygulanması açısından başvurunun önem taşıdığının söylenebilmesi için kamu makamları ve derece mahkemelerinin belli bir meseleye ilişkin uygulamalarının Anayasa Mahkemesi yorumlarından farklı olması ve bu farklılığın da önemli olması gerekir (K.V., § 64).

30. Kişisel önemin bulunmaması koşulu, başvurucunun önemli bir zarara uğramamış olmasını ifade eder. Bu koşul, somut olayın başvurucunun kişisel durumu üzerindeki olumsuz etkisinin derecesiyle ilgilidir. Somut olayda ortaya çıkan kişisel zararın önemli olup olmadığını başvurucunun subjektif algısı belirlemez. Bu husus başvurucunun içinde bulunduğu koşullar da dâhil olmak üzere her olayın kendine özgü koşulları dikkate alınarak ve objektif verilerden hareket edilerek Anayasa Mahkemesi tarafından değerlendirilir (K.V., §§ 66, 67).

2. İlkelerin Olaya Uygulanması

31. Başvuru konusu olayda, başvurucunun sekreter altlığına el konulmuştur. Başvurucu, sekreter altlığına el konulması nedeniyle mülkiyet hakkı ile özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

32. Anayasa Mahkemesi daha önce önüne gelen birçok başvuruda, mülkiyet hakkının ve özel hayata saygı hakkının kapsam ve içeriğini belirlemiş; bu konuda uygulamaya yön verebilecek zenginlikte içtihat oluşturmuştur (mülkiyet hakkı yönünden bkz. Murat Çevik (2), B. No: 2013/3244, 7/7/2015; Mehmet Akdoğan ve diğerleri, B. No: 2013/817, 19/12/2013; Yunis Ağlar, B. No: 2013/1239, 20/3/2014; Mukadder Sağlam ve diğerleri, B. No: 2013/2511, 22/1/2015; özel hayata saygı hakkı yönünden bkz. Ercan Kanar, B. No: 2013/533, 9/1/2014; Ş.K., B. No: 2013/1614, 3/4/2014; Sevim Akat Eşki, B. No: 2013/2187, 19/12/2013). 74. Somut başvuruda dile getirilen şikâyetlere benzer şikâyetlerin Anayasa Mahkemesince daha önce incelendiği ve ilgili Anayasa kurallarının yorumlandığı anlaşılmaktadır. Buna göre Mahkemenin sıklıkla uygulanmış açık bir içtihadının bulunduğu mülkiyet hakkının ve özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin başvurunun genel bir soruna işaret etmediği gibi Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi açısından da önem taşıdığının ortaya konulamadığı sonucuna varılmaktadır.

33. Sekreter altlığı, üzerine konulan kâğıda yazı yazılmasını kolaylaştıran ve sert cisimlerden yapılan bir gereç olup önemli bir ekonomik değere sahip bir eşya olarak görülmemektedir. Başvurucu, sekreter altlığına el konulmasının ekonomik anlamda oluşturduğu etkilere yönelik bir açıklamada bulunmamakta; bundan ziyade gün içinde okuyan ve araştıran biri olarak günlük çalışmalarını yapmasını, dolayısıyla kişisel gelişimini sürdürmesini engellediğinden söz etmektedir. Sekreter altlığının fonksiyonu dikkate alındığında yazı yazabilmenin olmazsa olmaz bir unsuru olmadığı anlaşılmaktadır. Diğer bir ifadeyle sekreter altlığının yokluğu, tek başına kişinin yazı yazmasını engelleyen bir unsur değildir. Sekreter altlığı bulunmadan da yazı yazılması mümkündür. Başvurucu tarafından

sekreter altlığı olmadan yazılarını başka türlü yazamayacağına ilişkin herhangi bir iddia da öne sürülmemektedir. Kaldı ki Cezaevi İdare ve Gözlem Kurulunun 14/4/2014 tarihli kararında, eklenen tahta parçanın sökülmesi durumunda sekreter altlığının başvurucuya verileceği belirtilmektedir. Tüm bunlar birlikte değerlendirildiğinde başvurucunun sekreter altlığına el konulmasının kendisi açısından önemli bir zarar doğurmadığı sonucuna ulaşılmaktadır.

34. Bu açıklamalar çerçevesinde Mahkemenin sıklıkla uygulanmış açık bir içtihadının bulunduğu mülkiyet hakkı ile özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin somut başvurunun, Anayasa'nın yorumlanması ve uygulanması açısından önem taşımadığı gibi başvurucunun da önemli bir zarara uğramadığı sonucuna varılmaktadır.

35. Açıklanan gerekçelerle anayasal ve kişisel önemden yoksun olduğu anlaşılan başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun mülkiyet hakkının ve özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddialarının anayasal ve kişisel önemden yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 5/4/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

EM EXPORT DIŞ TİCARET A.Ş. (2)

B. No: 2014/10283 | Karar tarihi: 05.04.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/10283

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

EM EXPORT DIŞ TİCARET A.Ş. BAŞVURUSU (2)

(Başvuru Numarası: 2014/10283)

Karar Tarihi: 5/4/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör : Özgür DUMAN

Başvurucu : Em Export Dış Ticaret A.Ş.

Vekili : Av. Mustafa YAVUZ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, vergi borcuna dayalı olarak motorlu taşıtın haczedilerek satılamamasına rağmen makul bir sürede iade edilmemesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 20/6/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Bakanlık, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen başvuru hakkında görüş sunulmayacağını bildirmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu demir çelik ihracatı alanında faaliyet gösteren bir şirkettir.

9. Başvurucu tarafından 2000 yılına ait kurumlar vergisi borçlarının ödenmediği gerekçesiyle Zincirlikuyu Vergi Dairesince (İdare veya Vergi Dairesi) haciz kararı alınmıştır. Bu haciz kararı çerçevesinde 8/10/2003 tarihinde başvurucuya ait 34 TY 2132 plaka sayılı 2001 model otomobil fiilen haczedilmiş ve İdarenin otoparkına alınmıştır.

10. Vergi Dairesince yapılan fiili haciz sırasında aracın ruhsatı ibraz edilememiştir. Trafik siciline de haciz şerhi işlenmiş ve 10/3/2004 tarihinde dosyanın tekemmül ettiği belirtilerek İdarece aracın satışı işlemlerine başlanmıştır.

11. Vergi Dairesi 1/4/2004 ve 8/4/2004 tarihlerinde aracı açık artırma suretiyle satışa çıkarmış ancak alıcı çıkmadığından söz konusu araç bu tarihlerde satılamamıştır. İdarece aracın pazarlık suretiyle satışı girişimleri de sonuçsuz kalmıştır.

12. Bu arada başvurucu şirketin hacze konu vergi borçlarını ödemesi üzerine Vergi Dairesi 28/1/2005 tarihinde, araç üzerindeki hacizlerin kaldırıldığını ve aracın teslim alındığı hâliyle iade edilebileceğini bir yazı ile başvurucuya bildirmiştir. Bu yazı başvurucuya 23/2/2005 tarihinde tebliğ edilmiştir.

13. Başvurucunun ayrıca haciz işlemiyle ilgili olarak bilgi edinme başvurusunda bulunması üzerine Vergi Dairesi bu defa 17/3/2005 tarihli yazı ile başvurucuyu bilgilendirmiştir. Bu bilgilendirme yazısında; başvurucunun 2002 takvim yılına ait vergi borçlarıyla ilgili ihtiyati haciz kararı bulunduğu, bu nedenle konulan haciz şerhleri baki kalmak kaydıyla aracın teslim edilebileceği bildirilmiştir.

14. Başvurucu ise bu yazılara rağmen aracı teslim almamıştır. Vergi Dairesi, şirketin bu defa 2000 takvim yılına ait muhtelif vergi borçları nedeniyle ödeme emrinin 29/9/2005 tarihinde tebliğ edildiği; ancak, bir ödeme yapılmadığını gerekçe göstererek 10/10/2005 tarihinde yine haciz kararı almıştır. Bu kapsamda 18/10/2005 tarihinde başvurucunun söz konusu aracı yeniden fiili olarak haczedilmiştir.

15. Başvurucu, aracı hakkında ilk uygulanan haciz işlemi nedeniyle uğradığını belirttiği 267.990 TL tutarındaki maddi zararının tazmini istemiyle Vergi Dairesi aleyhine 21/1/2008 tarihinde İstanbul 2. Vergi Mahkemesinde (Mahkeme) tam yargı davası açmıştır.

16. Mahkeme 28/1/2009 tarihinde davanın reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde, İdarece aracın haczedildiği tarihte araca ait ruhsatın teslim edilmemiş olması nedeniyle dosyanın ancak 10/3/2004 tarihinde tekemmül edebildiğine ve bu nedenle ilk satış işleminin geciktiğine vurgu yapılmıştır. Mahkeme ayrıca, aracın satışının yapılamaması üzerine İdarece aracın iade edilebileceğinin başvurucuya iki ayrı yazı ile bildirildiğini ancak başvurucunun aracı teslim almadığını belirtmiştir. Son olarak Mahkeme, Vergi Dairesinin ızrar kastıyla hareket ettiğinin başvurucu tarafından ispatlanamadığını ve davalı İdarenin haciz sırasında kusurlu veya kanuna aykırı davrandığından söz edilemeyeceğini açıklamıştır.

17. Başvurucu tarafından temyiz edilen hüküm, Danıştay Dördüncü Dairesinin 28/3/2013 tarihli ilamıyla onanmıştır. Başvurucunun karar düzeltme talebi ise aynı Dairenin 1/4/2014

tarihli ilamıyla reddedilmiştir.

18. Nihai karar başvurucu vekiline 30/5/2014 tarihinde tebliğ edilmiştir.

19. Başvurucu 20/6/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

20. 21/7/1953 tarih ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un "Cebren tahsil ve şekilleri" kenar başlıklı 54. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Ödeme müddeti içinde ödenmiyen amme alacağı tahsil dairesince cebren tahsil olunur. Cebren tahsil aşağıdaki şekillerden herhangi birinin tatbikı suretiyle yapılır:

...

2. Amme borçlusunun borcuna yetecek miktardaki mallarının haczedilerek paraya çevrilmesi,

..."

21. 6183 sayılı Kanun'un "Haciz" kenar başlıklı 62. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Borçlunun, mal bildiriminde gösterilen veya tahsil dairesince tesbit edilen borçlu veya üçüncü şahıslar elindeki menkul malları ile gayrimenkullerinden, alacak ve haklarından amme alacağına yetecek miktarı tahsil dairesince haczolunur."

22. 6183 sayılı Kanun'un "Menkul malların haczi" kenar başlıklı 77. maddesi şöyledir:

"Her türlü menkul mallar cins ve nevileri, vasıfları, alametleri, sayı ve miktarları ve tahmin edilen değerleri haciz zaptında tesbit edilmek suretiyle haczolunur.

(Ek fıkra: 16/6/2009-5904/24 md.) Resmi sicile kayıtlı olan menkul malların haczi, sicillerine işlenmek üzere sicilin tutulduğu daireye tebliğ edilmek suretiyle de yapılır. Tahsil dairelerince düzenlenen haciz bildirileri, alacaklı tahsil dairelerince ya da alacaklı amme idaresi vasıtasıyla, posta yerine elektronik ortamda tebliğ edilebilir ve bu tebligata elektronik ortamda cevap verilebilir. Elektronik ortamda yapılacak tebliğe ve cevapların elektronik ortamda verilebilmesine ilişkin usul ve esasları belirlemeye Maliye Bakanlığı yetkilidir."

23. 6183 sayılı Kanun'un "Menkul malların satışı" kenar başlıklı 84. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Menkul mallar tahsil dairelerince, köylerde ihtiyar kurullarınca haciz yapıldığı tarihin üçüncü gününden itibaren üç ay içinde satışa çıkarılır."

24. 6183 sayılı Kanun'un "Satış şekli, artırma ve ilan" kenar başlıklı 85. maddesinin birinci fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Menkul mallar, tahsil dairelerinin satış mahallinde açık artırma ve peşin para ile satılır. Tahsil dairesince uygun görülmesi halinde, artırma malın mahallinde de yapılabilir. Açık artırma ile satışa çıkarılan mal, artırma sonunda üç defa yüksek sesle duyurulduktan sonra en çok artırana ihale edilir..."

25. 6183 sayılı Kanun'un "Satılamıyan menkul mallar" kenar başlıklı 87. maddesi şöyledir:

"Haczedilen menkul mallara verilen bedel 81 inci maddede tesbit olunan değerin % 75 inden aşağı olursa veya hiç alıcı çıkmazsa, ilk artırma tarihinden başlıyarak 15 gün içinde uygun görülen zamanlarda bu mallar tekrar satışa çıkarılır. Bu ikinci artırmada verilen bedel ne olursa olsun satış yapılır.

Menkul mallar yerinde veya başka yere götürüldüğü halde yine satılmaz veya taşıma giderlerinin çokluğu yüzünden başka yere götürülmesi uygun görülmezse yukardaki 15 günlük sürenin bitmesinden itibaren 6 ay içinde pazarlıkla satılır. Bu suretle de satılamadığı takdirde haczedilen mallar borçluya geri verilebilir."

B. Uluslararası Hukuk

26. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne (Sözleşme) ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesinin özünde mülkiyet hakkını güvence altına aldığını kabul etmektedir. Mahkemeye göre bu madde üç belirgin kural içermektedir. Bu kurallardan ilki, maddenin birinci paragrafının birinci cümlesinde yer alan mülkiyetin barışçıl yararlanmaya (mülkiyetin dokunulmazlığına saygı) ilişkin genel nitelikli kuraldır. İkinci kuralın bulunduğu birinci paragrafın ikinci cümlesi ise mülkiyetten yoksun bırakmayı içerir ve bunu bazı koşullara bağlar. İkinci paragrafta yer alan üçüncü kural ise taraf devletlere mülkiyetin kamu yararına kullanılmasının kontrolünü veya vergilerin ya da diğer katkıların veya cezaların yerine getirilmesini sağlama yetkisi tanımaktadır (Sporrong ve Lönnroth/İsveç [GK], B. No: 7151/75-7152/75, 23/9/1982, § 61). Ancak bu üç kuralın birbirleriyle bağlantısız olmayıp ikinci ve üçüncü kuralların, genel nitelikli birinci kuralın ışığında incelenmesi gerektiği ifade edilmiştir (James ve diğerleri/Birleşik Krallık [GK], B. No: 8793/79, 21/2/1986, § 37; Lithgow ve diğerleri/Birleşik Krallık [GK], B. No: 9006/80-9262/81-9263/81-9265/81-9266/81-9313/81-9405/81, 8/7/1986, § 106).

27. AİHM içtihatlarında vergi yoluyla mülkiyet hakkına yapılan müdahaleler, Sözleşme'ye ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesinin ikinci paragrafında öngörülen üçüncü kural kapsamında değerlendirilmektedir. AİHM ayrıca, vergi borcunun ödenmemesi nedeniyle borçlunun mallarının haczedilmesi ve satılması dâhil çeşitli tedbirlerin alınması bakımından kamu makamlarının geniş bir takdir yetkisi olduğunu kabul etmektedir (Gasus Dosier-und Fördertechnik GmbH/Hollanda, B. No: 15375/89, 23.02.1995, § 59, 60, 68; Lindkvist/Danimarka (k.k.), B. No: 25737/94, 9/9/1998).

28. Mülkiyeti muhafaza kaydıyla satılan malın vergi borcu nedeniyle haczi şikâyeti hakkındaki Gasus Dosier-und Fördertechnik GmbH/Hollanda (§§ 60-74) kararında AİHM, iç hukukta öngörülen başvurucunun alabileceği tedbirleri de dikkate alarak müdahalenin ölçülü olduğuna karar vermiştir. Yine Lindkvist/Danimarka kararında da benzer şekilde başvurucunun araçları ile banka hesaplarına vergi borçları nedeniyle haciz konularak satılmasının hukuka dayalı olup içerdiği meşru amaç ile karşılaştırıldığında ölçülü olduğu kabul edilmiştir.

29. Öte yandan AİHM, her el koymanın muhakkak bir zarara yol açtığını kabul etmektedir. Ancak Mahkeme, el koyma işleminin Sözleşme'ye ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesine göre adil olabilmesi için mülkün sahibinin güncel zararının kaçınılmaz olandan daha fazla olmaması gerektiğini sıklıkla vurgulamaktadır (Raimondo/İtalya, B. No: 12954/87, 22/2/1994, § 33; Borzhonov/Rusya, § 61; Jucys/Litvanya, B. No: 5457/03, 8/1/2008, § 36). Ancak AİHM'e göre el koymanın kaçınılmaz olanın üzerinde bir zarara yol açtığını kanıtlama külfeti başvurucuya düşmektedir (Raimondo/İtalya, § 33). Borzhonov/Rusya (§§ 61-63) kararında, el konulan otobüsün yapılan kanun değişikliğiyle sahibine iadesi gerektiği hâlde

kamu makamlarının altı yıl boyunca hareketsiz kalması, kaçınılmaz olandan daha ağır bir zarar olarak görülmüştür. Raimondo/İtalya başvurusunda başvurucu, kolluk görevlilerinin, el konulan taşınmazını korumak için yeterli tedbiri almadığı için harap edildiğini ileri sürmüştür. AİHM ise başvurucunun bu iddiasını destekleyen herhangi bir kanıt ileri süremediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edilmediğine karar vermiştir (Raimondo/İtalya, §§ 31-33). Son olarak Jucys/Litvanya (§§ 34-39) kararında da, sonradan beraat eden başvurucunun el konulan kürklerinin -davanın karmaşık bir yönü de olmamasına rağmen- iade sürecinin yaklaşık sekiz yılı aşan bir süreyi bulmasının ölçülü olmadığı sonucuna varılmıştır.

30. AİHM ayrıca, mülkiyet hakkına yapılan müdahalelerde ölçülülüğün, başvurucunun davranışlarını da içeren pek çok etkene dayalı olarak değerlendirilmesi gerektiğini kabul etmektedir (Waldemar Nowakowski/Polonya, B. No: 55167/11, 24/7/2012, § 50; Yıldırım/İtalya (k.k.), B. No: 38602/02, 10/4/2003). Waldemar Nowakowoski/Polonya kararında, antika silah koleksiyonu yapan başvurucunun ruhsatsız silahlarının müsadere edilmesi, başvurucunun bu konuda üzerine düşen gerekli özeni yerine getirmemesi nedeniyle makul görülmekle birlikte, ruhsatı bulunan diğer antika silahların da koleksiyonun bozulmaması amacıyla müsadere edilmesi tazminat gibi herhangi bir güvence ölçütü de sağlanmadığından ölçülü görülmemiştir (Waldemar Nowakowoski/Polonya, §§ 44-58). Yıldırım/İtalya kararında ise başvurucunun suç tarihinden birkaç gün önce kiraladığı otobüsünün göçmen kaçakçılığında kullanılması nedeniyle el konularak müsadere edilmesi, başvurucunun üzerine düşen özen yükümlülüğünü yerine getirdiğini ve iyi niyetli olduğunu ispat edemediği yönündeki derece mahkemelerinin kararlarına atıfla ölçülü görülmüştür.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

31. Mahkemenin 5/4/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

32. Başvurucu, aracının sicil kaydına haciz şerhi konulması yerine fiili olarak haczedilmiş olması nedeniyle bu aracı uzun süre kullanamadığını belirtmiştir. Başvurucuya göre iddia edilen vergi borcuna nazaran kamudan daha yüksek miktarda alacağı bulunmasına ve bu alacaklarının vergi borçları için teminat teşkil etmesine rağmen haciz işlemi uygulanmıştır. Başvurucu bu bağlamda, haciz işleminin yapılabilmesi mümkün kabul edilse dahi 6183 sayılı Kanun'un 84. maddesinde öngörülen üç aylık sürede haczedilen aracın satışa çıkarılmadığını ifade etmiştir. Başvurucu, İdare tarafından ileri sürülen ruhsatın bulunmadığı gerekçesinin ise aracın sicil kayıtlarına erişilebilmesinin mümkün olması nedeniyle geçerli olamayacağını belirtmiştir. Başvurucu bu bağlamda son olarak İdarenin 6183 sayılı Kanun'un 87. maddesine göre ikinci satışta aracı muhakkak satması gerektiği yönündeki zorunluluğa uymadığını, aracın satılamaması üzerine altı ay gibi bir süre de geçmesine rağmen aracın kendisine iade edilmemesinin zararını artırdığını vurgulamıştır. Başvurucu sonuç olarak aracının fiili olarak haczedilmesiyle zarara uğratıldığını belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmektedir.

B. Değerlendirme

33. Anayasa'nın "Mülkiyet hakkı" kenar başlıklı 35. maddesi şöyledir:

"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

34. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucu, aracının fiili olarak haczedilmesi nedeniyle uğradığını belirttiği zararının tazmini istemiyle idari yargı yerinde açtığı davada yargılamanın sonucunun adil olmadığını ileri sürmektedir. Ancak başvurucunun, uyuşmazlık konusu aracının vergi borcu nedeniyle haczedilerek el konulması ve makul bir sürede iade edilmemesi şikâyetlerinin mülkiyet hakkının ihlali iddiasıyla ilgili olduğu anlaşılmaktadır. Bu nedenle başvurucunun bütün şikâyetleri, mülkiyet hakkının ihlali iddiası kapsamında değerlendirilmiştir.

35. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Mahkemece kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir. Bu bağlamda başvurucunun ihlal iddialarını kanıtlayamadığı, temel haklara yönelik bir müdahalenin olmadığı veya müdahalenin meşru olduğu açık olan başvurular ile karmaşık veya zorlama şikâyetlerden ibaret başvurular açıkça dayanaktan yoksun kabul edilebilir (Hikmet Balabanoğlu, B. No: 2012/1334, 17/9/2013, § 24).

36. Anayasa'nın 35. maddesi mülkiyet hakkının sınırlandırılmasına ilişkin özel ilkeleri tespit ederken vergi ödevine ilişkin 73. maddesi vergi yoluyla mülkiyet hakkına yapılacak müdahalelerin anayasal sınırlarına ilişkin özel hükümler içermektedir (Türkiye İş Bankası A.Ş. [GK], B. No: 2014/6192, 12/11/2014, § 40).

37. Anayasa Mahkemesinin kararlarında vergi ve benzeri yükümlülükler ile sosyal güvenlik prim ve katkılarını belirlemeye, değiştirmeye ve ödenmesini güvence altına almaya yönelik müdahalelerin -taşıdıkları amaçlar dikkate alındığında- devletin mülkiyetin kamu yararına kullanımını kontrol veya düzenlenmesi yetkisi kapsamında incelenmesi gerektiği kabul edilmiştir (Arif Sarıgül, B. No: 2013/8324, 23/2/2016,§ 50; Narsan Plastik San. ve Tic. Ltd. Şti., B. No: 2013/6842, 20/4/2016, § 71). Somut olayda da başvurucunun aracının mülk teşkil ettiği açık olup başvurucunun vergi borcu nedeniyle aracına haciz yoluyla el konulması şeklindeki müdahalenin, mülkiyetin kullanılmasının kontrolü veya düzenlenmesine ilişkin üçüncü kural çerçevesinde incelenmesi gerekmektedir.

38. Anayasa'nın 13. ve 35. maddeleri uyarınca mülkiyet hakkına yapılan bir müdahalenin öncelikle kanun ile öngörülmesi gerekmektedir.Kanunun varlığı kadar kanun metninin ve uygulamasının da bireylerin davranışlarının sonucunu öngörebilecekleri kadar hukuki belirlilik taşıması gerekir. Bir diğer ifadeyle kanunun kalitesi de kanunilik koşulunun sağlanıp sağlanmadığının tespitinde önem arz etmektedir (Necmiye Çiftçi ve diğerleri, B. No: 2013/1301, 30/12/2014, § 56).

39. Somut olayda, 6183 sayılı Kanun'un 62. maddesinin birinci fıkrasında amme alacaklarının tahsili amacıyla borçlunun mallarının haczedilebileceği öngörülmüş; 77. maddesinde de menkul malların haczine ilişkin esaslar düzenlenmiştir. Her ne kadar başvurucu, aracın yalnızca resmî sicile haciz şerhi konularak haczedilebileceğini ileri sürmüş ise de Kanun'un 77. maddesinin ikinci fıkrasında resmî sicile kayıtlı olan menkul malların haczinin ayrıca sicillerine de işleneceği hüküm altına alınmıştır. Yine aynı Kanun'un 84. maddesinde haczedilen menkul malların satışı, 85. maddede ise satış şekli, artırma ve

ilan esasları hükme bağlanmıştır. Bahsedilen kanun hükümleri açık ve net ifadeler içermekte olup anlaşılabilir ve ulaşılabilir olduğunda da tereddüt bulunmamaktadır.

40. Bu itibarla derece mahkemelerinin kararlarının dayandığı gerekçeler ile yukarıda belirtilen kanun hükümleri dikkate alındığında, başvurucunun mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin kanunilik ölçütünü taşıdığı değerlendirilmiştir.

41. Anayasa'nın 35. maddesi uyarınca mülkiyet hakkı ancak kamu yararı amacıyla sınırlanabilir. Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru incelemesinde açıkça temelden yoksun veya keyfî olduğu anlaşılmadıkça yetkili kamu organlarının kamu yararı tespiti konusundaki takdirine müdahalesi söz konusu olamaz. Kaldı ki müdahalenin kamu yararına uygun olmadığını ispat yükümlülüğü bunu iddia edene aittir (Mehmet Akdoğan ve diğerleri, B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 35).

42. Vergi borçlarının ödenmesi için gerekli tedbirlerin alınması ve bu kapsamda gerekli ve uygun araçların seçilmesinde kanun koyucunun geniş bir takdir yetkisi bulunmaktadır. Kişilerin kamuya olan borçlarının tahsili için yasal düzenlemeler yapılmış olup başvuruya konu olay açısından kişinin kamuya olan borcunu süresi içinde ödememesi nedeniyle borcun tahsili amacıyla aracına haciz konulması ve ardından satılarak borcun tahsilinin kısmen veya tamamen sağlanmasında kamu yararı olduğu açıktır (Gümüşdere İnşaat Ticaret ve Sanayi A.Ş., B. No: 2013/5016, 16/4/2015, § 58). Dolayısıyla somut olayda, vergi borçlarının süresinde ödenmemesi nedeniyle başvurucunun aracına el konularak haczedilmesi ve satışına girişilmesinde kamu yararı mevcut olup müdahalenin meşru bir amaç taşıdığı kuşkusuzdur.

43. Mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin kanuni olması ve kamu yararına dayalı meşru bir amacının bulunması yeterli olmayıp ayrıca müdahalenin ölçülü olması da gerekmektedir. Hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasında dikkate alınacak ölçütlerden biri olan Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ölçülülük ilkesi uyarınca mülkiyet hakkının sınırlandırılması suretiyle elde edilmek istenen kamu yararı ile bireyin hakları arasında adil bir dengenin sağlanması zorunludur. Bu adil denge, başvurucunun şahsi olarak olağan dışı ve aşırı bir yüke katlandığının tespit edilmesi durumunda bozulmuş olacaktır.

44. Ölçülülük ilkesi, “elverişlilik”, “gereklilik” ve “orantılılık” olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. “Elverişlilik”, öngörülen müdahalenin, ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını; “gereklilik”, ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, “orantılılık” ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2016/46, K.2016/178,23/11/2016, § 12; AYM, E.2015/40, K.2016/5, 28/1/2016, § 10).

45. Başvurucu ilk olarak uyuşmazlık konusu aracın sicil kaydına haciz şerhi konulması yerine fiili olarak araca el konulmasından yakınmaktadır. Ancak yukarıda da değinildiği üzere ilgili kanun hükümleriyle Vergi Dairesine vergi borçlarının ödenmesi için borçlunun menkul mallarının haczedilerek satışı yetkisi tanınmıştır (bkz. § 39). Somut olay bakımından vergi borcunun ödenmemesi nedeniyle haczedilen aracın satılabilmesi için bu araca el konulmasının ise makul ve olağan bir tedbir olduğu açıktır.

46. Başvurucu ikinci olarak iddia edilen vergi borcuna nazaran kamudan daha yüksek miktarda alacağı olduğunu, bu alacakları vergi borçları için teminat teşkil etmesine rağmen haczin uygulandığını belirtmişse de kamudan alacaklı olmak, bu alacakların doğrudan

teminat teşkil etmesi anlamına gelmeyebilir. Nitekim teminat gösterme ve gösterilen teminatın kabulü 6183 sayılı Kanun kapsamında farklı hükümlere tabidir. Somut olayda ise hacizden önce teminatlı alacakların takip usulünün uygulandığına ilişkin herhangi bir bilgi mevcut olmadığı gibi başvurucunun haczin dayanağı takip usulünün hukuka aykırı olduğu yönünde bir iddiası da bulunmamaktadır.

47. Başvurucu üçüncü olarak açtığı tam yargı davasında verilen kararı temyiz ettiğini, ancak Danıştayca temyiz isteminin şablon gerekçelerle reddedilerek hükmün onandığını belirtmektedir. Başvurucu bu bağlamda ayrıca, karar düzeltme talebinin de Danıştay tarafından yeterli bir gerekçe ortaya konulmadan reddedildiğini ifade etmiştir. Ancak somut olayda, ilk derece mahkemesinin kararında gösterilen gerekçenin kanun yolu merciince uygun bulunduğu anlaşılmaktadır. Danıştayın karar düzeltme talebinin reddine ilişkin ilamında ise karar düzeltme koşulları ile sınırlı bir incelemenin yapıldığı görülmektedir. Dolayısıyla belirtilen onama ve karar düzeltme ilamlarında yeterli ve makul bir gerekçenin bulunmadığı söylenemez.

48. Başvurucunun dördüncü ve asıl şikâyeti ise haczedilen aracın kanunda öngörülen sürede satışa çıkarılmamasına veya makul bir sürede kendisine iade edilmemesine ilişkindir. Ancak Vergi Dairesince, araç haczedildiği sırada ruhsatı ibraz edilemediğinden dosyanın tekemmül ettirilemediği savunulmuş, başvurucu da bu savunmayı kabul etmekle birlikte trafik bilgilerine her zaman erişilebileceğini iddia etmiştir. Bununla birlikte uyuşmazlık konusu aracın satılamaması üzerine Vergi Dairesinin 28/1/2005 tarihinde aracın "teslim alındığı hâliyle" iade edilebileceğini başvurucuya bildirdiği görülmektedir. Hatta başvurucunun bilgi edinme başvurusu üzerine Vergi Dairesi 17/3/2005 tarihli bir yazıyla, aracın teslim edilebileceğini başvurucuya bir defa daha bildirmiştir. Bu iki yazıyla aracın kendisine teslim edilebileceği bildirilmesine rağmen başvurucunun aracı teslim almadığı anlaşılmaktadır. Başvurucu, aracı niçin teslim almadığına dair somut ve açıklayıcı bir beyanda da bulunmamıştır. Başvurucunun aracına 8/10/2003 tarihinde haciz işlemi uygulanarak el konulmuş, aracın iadesi için de 28/1/2005 tarihinde başvurucuya bildirimde bulunulmuştur. Ayrıca, el koyma sürecinde satılamayan araç üzerindeki haczin başvurucunun vergi borcunu ödemesi üzerine kaldırıldığı da görülmektedir. Bu durumda yaklaşık bir yıl dört ay süren el koyma sürecinin makul olmadığı da söylenemez. Kaldı ki bütün bunların yanında başvurucunun, aracın haciz tarihinden sonra belirtilen süreç boyunca kamuya olan borcunu ödeyerek araç üzerindeki haczi kaldırma imkânı da bulunmaktadır. Nitekim başvurucu da hacze konu vergi borcunu ödedikten sonra aracı teslim alma olanağına kavuştuğu hâlde bu imkânı kullanmamıştır.

49. Son olarak başvurucunun, aracının haczedilerek el konulması sonucu şahsi olarak, haciz uygulamasının doğasından kaynaklanan kaçınılmaz zarardan daha fazla ve olağan dışı bir külfete de maruz bırakıldığını somut olarak ortaya koyamadığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla başvurucunun ödemediği vergi borcu nedeniyle aracının haczedilerek el konulması suretiyle mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin, kamunun yararı ile başvurucunun mülkiyet hakkının korunması arasındaki adil dengeyi bozmadığı, müdahalenin meşru amacı ile karşılaştırıldığında ölçülü olduğu sonucuna varılmıştır. Bu durumda, mülkiyet hakkına ilişkin açık ve görünür bir ihlal bulunmamaktadır.

50. Öte yandan belirtmek gerekir ki Anayasa Mahkemesi, daha önce de aracın vergi borcu nedeniyle haczedilerek satılmasının şikâyet edildiği benzer bir başvuruda müdahalenin ölçülü olduğuna karar vermiştir (Gümüşdere İnşaat Ticaret ve Sanayi A.Ş., §§ 41-64).

51. Açıklanan gerekçelerle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 5/4/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

İLBEYİ KEMALOĞLU ve MERİYE KEMALOĞLU

B. No: 2014/12078 | Karar tarihi: 05.04.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/12078

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

İLBEYİ KEMALOĞLU VE MERİYE KEMALOĞLU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/12078)

Karar Tarihi: 5/4/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör : Nahit GEZGİN

Başvurucular : 1. İlbeyi KEMALOĞLU

2. Meriye KEMALOĞLU

Vekili : Av. İsmail Aziz Ergin CİNMEN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, yakınlarının yaşamını yitirmesiyle sonuçlanan olaya ilişkin ceza soruşturmasının makul süratle yürütülmemesi nedeniyle yaşama hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 8/7/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüş bildirmemiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Bakanlığın 18/1/2017 tarihinde Anayasa Mahkemesine gönderdiği belgelere göre olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucular İstanbul'da yaşamaktadırlar. Başvurucuların oğlu Atalay Kemaloğlu (A.K.) olay tarihinde yedi yaşındadır ve Ümraniye'deki bir ilköğretim okulunda ikinci sınıf öğrencisidir. A.K. 22/1/2004 günü okuluna gitmiş ancak havanın çok soğuk ve karlı olması nedeniyle Millî Eğitim Bakanlığının aldığı kararla İstanbul'daki okullar planlanandan bir gün önce yarı yıl tatiline girdiğinden okulun her zamanki saatinden daha erken saatte dağılmasına karar verilmiştir.

9.A.K. okula gidiş ve gelişlerinde Belediye tarafından ücretsiz olarak hizmet veren servis aracını kullanmaktadır. Olağan dışı durum bildirilmediği için araç, o gün okulun erken dağıldığı saatte gelmemiştir.

10. Bu nedenle A.K. okulundan 4 km uzakta olan evine yürüyerek gitmeyeçalışmış ancak kar ve tipi nedeniyle yolu üzerinde bulunan bir nehir yatağında donarak yaşamını yitirmiştir.

A. Olay Hakkında Yürütülen Ceza Soruşturması Süreci

11. Başvurucular 27/2/2004 tarihinde, Ümraniye Cumhuriyet Başsavcılığına (Cumhuriyet Başsavcılığı) başvurarak oğullarının gittiği okulun müdürü, müdür yardımcısı ve A.K.nin sınıf öğretmeni hakkında suç duyurusunda bulunmuşlardır.

12. Cumhuriyet Savcısı 4/12/1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerin Yargılanması Hakkında Kanun hükümleri çerçevesinde soruşturma dosyasını Ümraniye Kaymakamlığına (Kaymakamlık) göndermiş ve söz konusu kamu görevlileri hakkında soruşturma izni istemiştir.

13. Kaymakamlık 16/4/2004 tarihinde, okul görevlilerine hiçbir hatanın atfedilemeyeceğini belirten muhakkik raporuna dayanarak ilgililer hakkında soruşturma izni vermemiştir.

14. Başvuruculaın bu karara 13/5/2004 tarihinde gerçekleştirdikleri itirazı inceleyen İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 25/6/2004 tarihinde, Kaymakamlığın bu kararını iptal ederek suçlanan müdür, müdür yardımcısı ve sınıf öğretmeni hakkında ceza soruşturmasıbaşlatılması için dava dosyasında yeterli delil bulunduğuna karar vermiştir.

15. Cumhuriyet Başsavcılığı 4/10/2004 tarihinde okul müdürü, okul müdür yardımcısı ve A.K.nin sınıf öğretmeni hakkında görevi ihmal suçundan kamu davası açmıştır.

16. Başvurucular, Ümraniye 3. Asliye Ceza Mahkemesinde (Mahkeme) görülmeye başlanan kamu davasına müdahil olmuşlar ve tazminat talep etme haklarını saklı tutmuşlardır.

17. Mahkeme 28/6/2006 tarihindesanıkların beraatine karar vermiştir.

18. Başvurucu İlbeyi Kemaloğlu'nun temyiz etmesi üzerine anılan karar, Yargıtay 4. Ceza Dairesinin (4. Ceza Dairesi) 11/11/2010 tarihli kararıyla esaslı işlemlerin yapıldığı 2/2/2005 tarihli duruşma tutanağının zabıt kâtibi tarafından imzalanmadığı gerekçesiyle bozulmuş ve dava dosyası, diğer yönleri incelenmeksizin Mahkemeye iade edilmiştir.

19. Mahkeme, bozmaya uyarak yargılamaya devam etmiş ve 13/5/2011 tarihinde yeniden sanıkların beraatine karar vermiştir.

20. Başvurucu İlbeyi Kemaloğlu'nun temyizi üzerine dosyayı yeniden inceleyen 4. Ceza Dairesi, zamanaşımı süresinin dolması nedeniyle davanın düşmesine 10/4/2012 tarihinde karar vermiştir.

B. Olaya İlişkin İdari Dava Süreci

21. İstanbul Valiliği Millî Eğitim Müdürlüğü İlköğretim Müfettişleri Başkanlığı (Başkanlık) olay hakkında disiplin soruşturması başlatmış ve bu soruşturma kapsamında 18/2/2004 tarihinde, okul müdür yardımcısının sınıfların erken dağılacağından Belediyedeki ilgilileri haberdar etmeyi ihmal ettiği gerekçesiyle kusurlu olduğuna ve bu nedenle hakkındauyarı disiplin cezası uygulanmasına karar vermiştir.

22. Başvurucu Meriye Kemaloğlu 6/8/2004 tarihinde Millî Eğitim Bakanlığı ve Sancaktepe Belediyesi aleyhine İstanbul 3. İdare Mahkemesi (İdare Mahkemesi) nezdindemaddi ve manevi tazminat talepli dava açmıştır. Başvurucu, dava dilekçesinde yargılama giderleri için adli yardım talebinde bulunmuştur.

23. Adli yardım talebini desteklemek için diğer başvurucuyla birlikte ikamet ettikleri mahallenin muhtarlığından aldığı fakirlik belgesini, Kaymakamlıktan aldığı taşınmaz malları olmadığını ve Vergi Dairesinden aldığı borçlu olduğunu gösteren belgeleri İdare Mahkemesine ibraz etmiştir.

24. İdare Mahkemesi 8/6/2005 tarihinde, başvurucunun adli yardım talebini reddetmiş ve 8/8/2005 tarihinde başvurucuya dava işlemlerinin devam etmesi için harcı bir ay içinde ödemesi gerektiğini bildirmiş; başvurucunun harcı ödememesi üzerine de29/12/2005 tarihinde davanın açılmamış sayılmasına karar vermiştir.

C. Başvuruculaların Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yaptığı Başvuru ve Ardından İdare Mahkemesinde Görülen Davanın Yenilenmesi

25. Bakanlığın 19/1/2017 tarihli yazısı ile eklerine göre başvurucular 19/4/2006 tarihinde, oğulları A.K.nin yaşamının korunmadığı, ölümüne ilişkin etkili bir ceza soruşturması yürütülmediği ve olaya ilişkin açtıkları tazminat davasında adli yardım taleplerinin reddedilmesi nedenleriyle yaşama ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürerek Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) başvurmuşlardır.

26. AİHM 10/4/2012 tarihinde, başvuruculaın yaşama ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiğine ve ihlaller nedeniyle 50.000 avro manevi tazminatın başvuruculara müşterek olarak ödenmesine karar vermiştir. Anılan karar 10/7/2012 tarihinde kesinleşmiş olup Bakanlık tarafından söz konusu tazminat 24/9/2012 tarihinde başvuruculara ödenmiştir.

27. Bu karar üzerine başvurucu Meriye Kemaloğlu 5/12/2012 tarihinde İdare Mahkemesine başvurmuş ve yargılamanın yenilenmesini talep etmiştir. İdare Mahkemesi 29/4/2013 tarihinde başvurucunun bu talebini kabul etmiştir.

28. İdare Mahkemesi 27/2/2015 tarihinde olayda idarenin hizmet kusurunun bulunduğuna ve davalı idarelerin başvurucu Meriye Kemaloğlu'na 70.000 TL manevi ve 49.423,64 TL maddi olmak üzere toplam 119.423,64 TL tazminatı yasal faizi ile birlikte ödemesine karar vermiştir.

29. Bu karar, davalı Millî Eğitim Bakanlığı ve Sancaktepe Belediye Başkanlığı tarafından temyiz edilmiştir. Bakanlığın yazısının ekinde bulunan ilgili belgeye göre dava dosyası 9/11/2016 tarihi itibarıyla Danıştay incelemesi aşamasındadır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

30. Mahkemenin 5/4/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucuların İddiaları

31. Başvurucular, oğullarının yaşamını yitirmesiyle sonuçlanan olayla ilgili olarak yürütülmekte olan ceza soruşturmasının çok uzun süredir tamamlanmadığını belirterek Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşama hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş ve ihlalin tespiti ile tazminata karar verilmesi taleplerinde bulunmuşlardır.

B. Değerlendirme

32. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceler."

33. Anılan hüküm uyarınca Anayasa Mahkemesinin yetkisinin zaman bakımından başlangıcı 23/9/2012 tarihi olup Mahkeme, ancak bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvuruları inceleyebilecektir. Anayasa Mahkemesinin yetki kapsamının anılan tarihten önce kesinleşmiş nihai işlem ve kararları da içerecek şekilde genişletilmesi mümkün değildir (Hasan Taşlıyurt, B. No: 2012/947, 12/2/2013, § 16).

34. Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi için kesin bir tarihin belirlenmesi ve Mahkemenin yetkisinin geriye yürür şekilde uygulanmaması hukuk güvenliği ilkesinin bir gereğidir (Zafer Öztürk, B. No: 2012/51, 25/12/2012, § 18).

35. Somut olayda yürütülen ceza soruşturması, 4. Ceza Dairesinin10/4/2012 tarihli kararı ile sona erdirilmiştir (bkz. § 20). Bu durumda söz konusu şikâyet, zaman bakımından Anayasa Mahkemesinin yetkisi dışında kalmaktadır.

36. Açıklanan nedenlerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin zaman bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun zaman bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA 5/4/2017tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ELİF GÜNEŞ YILDIRIM

B. No: 2014/12391 | Karar tarihi: 05.04.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/12391

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ELİF GÜNEŞ YILDIRIM BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/12391)

Karar Tarihi: 5/4/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör : Nahit GEZGİN

Başvurucu : Elif Güneş YILDIRIM

Vekili : Av. Sinem GÜNDOĞDU

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, kolluk görevlilerinin toplantı ve gösteri yapmak isteyen gruba müdahale etmeleri sırasında meydana gelen yaralanma olayına ilişkin şikâyet sonucunda vali ve emniyet müdürü hakkında soruşturma izni verilmemesinin kötü muamele yasağını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 18/7/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüşünü bildirmiştir.

7. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı süresinde beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

8.Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

9. Başvurucu, İstanbul Taksim Gezi Parkı'nda yapılmak istenen Taksim Yayalaştırma Projesi'ne yönelik protestoların yaşandığı dönemde 16/6/2013 tarihinde evine gitmek için yolda yürürken bir cismin alnına isabet etmesi sonucu yaralanmıştır.

10. Başvurucu, kolluk görevlileri tarafından yakın mesafeden ve hedef gözetilerek atılan gaz fişeğinin alnına isabet etmesi sonucu yaralandığını ileri sürerek İstanbul Valisi ve İl Emniyet Müdürü ile isimlerini ve unvanlarını belirtmediği İl Emniyet Müdürlüğünün üst düzey amirleri hakkında İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığına (Cumhuriyet Başsavcılığı) suç duyurusunda bulunmuştur.

11. Cumhuriyet Başsavcılığı 18/12/2013 tarihinde görevsizlik kararı vererek soruşturma dosyasını Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına göndermiştir.

12. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı hakkında suç duyurusunda bulunulan kişilerin kamu görevlisi oldukları gerekçesiyle soruşturma izni verilmesi için dosyayı İçişleri Bakanlığına göndermiş, İçişleri Bakanlığı ise 14/3/2014 tarihinde soruşturma izni verilmemesine karar vermiştir.

13. Başvurucunun bu karara yaptığı itiraz, Danıştay Birinci Dairesinin 7/5/2014 tarihli kararıyla reddedilmiştir.

14. Söz konusu karar başvurucuya 25/6/2014 tarihinde tebliğ edilmiş olup18/7/2014tarihinde bireysel başvuruda bulunulmuştur.

15. Bakanlık görüşünde bildirildiğine göre, başvurucunun eylemleriyle yaralanmasına sebebiyet verdiğini iddia ettiği kolluk görevlileri hakkında Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından bir soruşturma açılmış olup bu soruşturma halihazırda devam etmektedir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

16. Mahkemenin 5/4/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlığın Görüşü

17. Başvurucu; kolluk görevlilerinin yakın mesafeden ve hedef gözeterekattıkları gaz fişeğinin alnına isabet etmesi sonucu yaralandığını iddia ettiği olayda sorumlulukları bulunduğunu ileri sürdüğü İstanbul Valisi ve İl Emniyet Müdürühakkında soruşturma izni verilmediğini belirterek Anayasa’nın 10., 17., 18., 36., 37., 38., 40., 55. ve 74. maddelerinde güvence altına alınan haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüş ve olay tarihindeki İstanbul Valisi ve İl Emniyet Müdürü hakkında ceza soruşturması açılmasının sağlanmasına karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

18. Bakanlık görüşünde, başvurucunun kötü muamele yasağına ilişkiniddialarının temelinde kendisine doğrudan müdahale ettiğini ileri sürdüğü kolluk görevlilerinin eylemlerinin yer aldığı, bu görevliler hakkındaki ceza soruşturmasının ise devam ettiği, ayrıca başvurucunun, iddiasına konuyaralanması ile İstanbul Valisi ve İl Emniyet Müdürü arasında doğrudan

bağlantı kurabilecek nitelikteki herhangi bir durumu da ortaya koyamadığı, bu nedenlerle başvurunun kabul edilemez olduğunun değerlendirildiği ifade edilmiştir.

19. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı sunduğu beyanında kendisini yaralayanların yapılan toplantı ve gösteriye müdahale eden kolluk görevlileri olduğunu kabul etmekle birlikte İstanbul Valisi ve İl Emniyet Müdürünün bu görevlilere, müdahale emri vermelerinden ve bu müdahaleyi denetimsiz bırakmalarından dolayı olayda sorumluluklarının bulunduğunu belirterek Bakanlığın görüşünü kabul etmediğini bildirmiştir.

B. Değerlendirme

20. Anayasa'nın "Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı" kenar başlıklı 17. maddesinin birinci ve üçüncü fıkraları şöyledir:

"Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.

...

Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz."

21. Anayasa'nın "Devletin temel amaç ve görevleri" kenar başlıklı 5. maddesinin ilgili bölümüşöyledir:

"Devletin temel amaç ve görevleri, ... Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır."

22. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun iddialarının özü, kolluk görevlilerinin toplumsal olaya müdahaleleri sırasında yaralanması ile sonuçlanan olayda sorumlulukları bulunduğunu ileri sürdüğü kamu görevlileri hakkında soruşturma yürütülmediğidir.Bu nedenle söz konusu iddiaların, Anayasa'nın 17. maddesi kapsamında olduğu değerlendirilmiş ve inceleme bu madde kapsamında gerçekleştirilmiştir.

23. Bireyin, bir devlet görevlisi tarafından hukuka aykırı olarak ve Anayasa'nın 17. maddesini ihlal eder biçimde bir muameleye tabi tutulduğuna ilişkin savunulabilir bir iddiasının bulunması hâlinde olay hakkında etkili resmî bir soruşturmanın yürütülmesi gerekmektedir (Tahir Canan, § 25). Ancak bu konuda bir soruşturmanın başlayabilmesi için öncelikle söz konusu iddialar uygun delillerle desteklenmelidir. İddia edilen olayların gerçekliğini tespit etmek için her türlü makul şüpheden uzak kanıtların varlığı gerekir. Bu nitelikteki bir kanıt yeterince ciddi, açık ve tutarlı emarelerden ya da aksi ispat edilemeyen birtakım karinelerden de oluşabilir. Ancak bu uygun koşulların tespiti hâlinde bir soruşturma yükümlülüğünün bulunduğundan bahsedilebilir (C.D., B. No: 2013/394, 6/3/2014, § 28).

24. Başvuru bu ilke bağlamında incelendiğinde öncelikle başvurucunun, olaylarla bir ilgisi olmadığı hâlde kolluğun toplantı ve gösteri yürüyüşü yapan gruba müdahalesi sırasında kasten yaralandığını, bunun sorumlusunun kendisini yaralayan kolluk görevlilerine

müdahale emrini veren ancak bu müdahaleyi kontrolsüz ve denetimsiz bırakan olay tarihindeki İstanbul Valisi ve İl Emniyet Müdürü olduğunu iddia ettiği, bu kişiler hakkında ceza soruşturması izni verilmemesinden şikâyet ettiği görülmüştür.

25.Başvurucunun, varlığını ileri sürdüğü kolluğun müdahalesi ile üst düzey kamu görevlilerinin talimatları arasında ceza hukuku kapsamında bir illiyet bağının bulunduğunu savunulabilir kılan bir bilgi veya belge ortaya koyabildiği söylenemez. Ayrıca başvurucunun cezalandırılmalarına karar verilmesini istediği kamu görevlilerinin, gerçekleştirilen toplantı ve gösteriye müdahale edilmesi yönünde talimat verdiklerine ilişkin bir bilgi veya belge de başvuru dosyasında bulunmamaktadır. Öte yandan böyle bir talimatın varlığı kabul edilse bile bu durum da başlı başına anılan illiyet bağının kurulması için yeterli değildir. Zira başvuru konusu olayda, vali ve il emniyet müdürü olan üst düzey kamu görevlilerinin toplantı ve gösteri yürüyüşü konusunda varlığı iddia edilen müdahale talimatının, kolluk görevlilerinin yetkisini aşacak ve suç oluşturacak nitelikte hareket etmelerine yönelik olduğuna ilişkin herhangi bir somut kanıt da gösterilebilmiş değildir.

26. Dolayısıyla somut olayda, İstanbul Valisi ve İl Emniyet Müdürü hakkında soruşturma izni verilmemesinin Anayasa'nın 17. maddesi kapsamındaki etkili soruşturma yükümlülüğünü ihlal ettiği iddialarının yeterince ciddi, açık ve tutarlı emarelerden ya da aksi ispat edilemeyen birtakım karinelerden oluşan her türlü makul şüpheden uzak kanıt unsuru içermediği, dolayısıyla söz konusu iddiaların soyut ve kanıtlanmamış şikâyetlerden oluştuğu kanaatine varılmıştır (bkz. § 23).

27. Bu itibarla başvurucunun şikâyetine konu ettiği kamu görevlileri -olay tarihindeki İstanbul Valisi ve İl Emniyet Müdürü- tarafından hukuka aykırı olarak ve Anayasa’nın 17. maddesini ihlal eder biçimde bir muameleye tabi tutulduğuna ilişkin iddiasının savunulabilir olmadığı sonucuna varılmıştır.

28. Açıklanan nedenlerle başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 5/4/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

İZZETTİN DELİ

B. No: 2014/16240 | Karar tarihi: 05.04.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/16240

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

İZZETTİN DELİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/16240)

Karar Tarihi: 5/4/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör Yrd. : Ceren Sedef EREN

Başvurucu : İzzettin DELİ

Vekili : Av. Nejdet EDEMEN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 1/10/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurucunun adli yardım talebi kabul edilerek başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu aleyhine Başkale Kadastro Mahkemesinde açılan kadastro tespitine itiraz davası Mahkemenin 9/4/2014 tarihinde verdiği kararla sona ermiş ve dava tarafların kararı temyiz etmemesi üzerine kesinleşmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 5/4/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucu, makul sürede yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

11. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (6) ve Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 66. maddesinin (3) numaralı fıkralarında, başvuru evrakında herhangi bir eksiklik bulunması hâlinde bu eksikliğin giderilmesi için başvurucu veya varsa vekiline onbeş günü geçmemek üzere bir süre verileceği ve geçerli bir mazeret olmaksızın bu sürede eksikliğin tamamlanmaması hâlinde başvurunun reddine karar verileceği öngörülmüştür. Ayrıca İçtüzük'ün 66. maddesinin (2) numaralı fıkrasında da eksikliklerin tamamlattırılmasına dair yazıda başvurucuya, verilen kesin sürede eksiklikleri geçerli bir mazereti olmaksızın tamamlamadığı takdirde başvurusunun reddine karar verileceğinin bildirileceği ifade edilmiştir (Mehmet Encu ve diğerleri, B. No: 2014/11864, 24/2/2016, §§ 26-30).

12. Somut olayda, şikâyet konusu davada yerel mahkemece verilen nihai kararın başvurucuya tebliğ edildiğine dair belgenin, en geç onbeş gün içinde Mahkemeye sunulması gerektiğine dair eksiklik bildiriminin, 27/12/2016 tarihinde başvurucu vekiline tebliğ edildiği fakat söz konusu eksikliğin süresi içinde tamamlanmadığı anlaşılmıştır.

13. Eksiklik bildiriminin süresinde tamamlanmaması, başvurunun usulüne uygun yapılıp yapılmadığı yönünden bireysel başvurunun her aşamasında resen gözetilmesi gereken bir husustur. Bu bağlamda eksikliklerin gideriminin süresinde yapılması başvurunun esastan incelenebilmesi için ön koşuldur.

14. Açıklanan nedenlerle başvurucu vekilinin, eksiklik bildiriminin tebliğ edildiği tarihten itibaren onbeş günlük kesin sürede geçerli bir mazeret olmaksızın başvurunun incelenmesi için gerekli ve temel nitelikteki eksik belgeleri sunmadığı anlaşıldığından başvurunun reddine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun REDDİNE,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 5/4/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MURAT TÜRK (3)

B. No: 2014/19248 | Karar tarihi: 05.04.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/19248

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MURAT TÜRK BAŞVURUSU (3)

(Başvuru Numarası: 2014/19248)

Karar Tarihi: 5/4/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör Yrd. : Fatih ALKAN

Başvurucu : Murat TÜRK

Vekili : Av. Ramazan DEMİR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, başvurucu tarafından posta yolu ile gönderilmek istenen ve içeriğinde başvurucuya göre geçmişte yaşanan olayların anlatıldığı mektubun ceza infaz kurumu tarafından alıkonulması nedeniyle haberleşme hürriyetinin ihlâl edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 9/12/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca, başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmiştir.

5. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

6. Bölüm Başkanı tarafından, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte

yapılmasına karar verilmiştir.

7. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüş bildirmemiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

9. Başvurucu hakkında Diyarbakır (kapatılan) 6. Ağır Ceza Mahkemesinin 14/12/1999 tarihli kararıyla 36 yıl hapis cezası verilmiştir.

10. Bolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (Ceza İnfaz Kurumu) hükümlü olarak bulunan başvurucunun posta yolu ile göndermek istediği mektup, Ceza İnfaz Kurumu Disiplin Kurulu Başkanlığının (Disiplin Kurulu) 5/9/2014 tarihli ve 2014/115 numaralı kararıyla alıkonulmuştur.

11. Anayasa Mahkemesi Komisyonlar Başraportörlüğünün yazısı üzerine mektubun onaylı bir sureti Ceza İnfaz Kurumu idaresi tarafından 24/7/2015 tarihinde gönderilmiştir.

12. Başvurucu tarafından başka bir ceza infaz kurumunda hükümlü olan kişiye gönderilmek istenen zarf içerisinde üç farklı kişi tarafından yazılmış dört adet mektup bulunmaktadır. Mektuplar birkaç kelime dışında Türkçe yazılmıştır ve toplam yirmi sayfadan oluşmaktadır. Mektuplarda anlatılan olaylarda, mektubu kaleme alan kişilerin farklı tarihlerde içinde bulundukları silahlı çatışma ortamları ve yaşadıkları olaylar anlatılmıştır. Geçmişte yaşandığı iddia edilen olaylara ilişkin ayrıntılar içeren bu yazılar mektubu kaleme alanların diliyle doğrudan anlatılmıştır.

13. Söz konusu mektuplarda yer alan bazı kısımlar şöyledir:

".. 27 Ocak 1998'de Tokat'ta dördüncü kez yaralanacaktım. Ancak bu kez aldığım kurşun yarası önceki yaralanmalarıma nazaran daha ağır olmasa da esir olmama neden olacak ve .. yaralanmalarımın en ağırı olacaktı. Bir özgürlük savaşçısı için esir düşmenin ne demek olduğunu ancak esir düşen özgürlük savaşçısı bilir. Bu acının tarifi yok. Henüz bunun için sözcükler türetilmemiş.

Ocak ayıydı. Kış üslenmemiz deşifre olduğundan üslenme yerini değiştirmek zorundaydık. .. Yolumuz umduğumuzdan da uzun sürdüğü için erzağımız bitmişti. .. Saat dokuza doğru on iki gündür temizlemediğim silahımı temizlemeye hazırlanıyordum. .. Bu havada ve gündüz hareket etmemizin doğru olmadığını, çevre köylerde bulunan karakollardan mutlaka görüleceğimizi, bunun da düşmanın operasyonunu beraberinde getireceğini söyledim.

.. Tepeyi aşıp vadiye indiğimizde yoğun ayak izlerini gördük. Ayakkabı izlerinden asker olduğunu anladık. .. Pusuya düşmüştük. İlk ateşle birlikte baldırımdan yaralanmıştım. Ben de kısa sürede kendimi toparlayarak karşılık vermiştim. Ama açıktaydım. Etrafta beni koruyacak bir şey yoktu. ..

Bulunduğum yerden ateş açılmadığını gören düşman güçleri yaşamımı yitirdiğimi düşünmüş olacaklar ki, rahat bir şekilde üstüme geldiler. .. Saldırı işkencesinin etkisiyle bayılmıştım. Tekrar kendime geldiğimde ayaklarımdan tutup yerde sürüklediler. Esir düştüğümü anladım. Ve bir özgürlük savaşçısının yaşayabileceği en büyük acıyı o anda yaşadım. Yapacağım tek şey kalmıştı; esir de düşsem ve ne olursa olsun bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra da ideallerime değerlerime layık olmaktı, yaşamaktı. O anda bir kez daha söz verdim. .."

"Takvimler Ekim ayının ikisini gösteriyordu. .. ağaçlar sararan yapraklarını dökmüş yeni bir mevsimin çoktan başladığını gösteriyordu. Bu da eylemsizlik ve hareketsizliğin yani gerillanın sıkıldığı pek de sevmediği bir sürecin başlaması demekti. Ancak hala bölgede düşman güçleri vardı ve sık sık çatışmalar yaşanıyordu. Bir yerde yılın rövanşı alınmak isteniyordu. Bizim tabur Kulp tarafındandı. Düşmanın yoğun operasyonlarından dolayı, sabahın ilk ışıklarıyla birlikte tepe nöbetini devir alamaya gittiğimizde, arkadaşlar ne olursa olsun bu tepeyi bırakmamamızı tembihlemişlerdi. Sabah saat on civarı Gomak tepesi ve çevresinde çatışmalar başlamıştı. .. çatışmanın başlamasından kısa bir süre sonra telsizden tepeyi bırakıp Gomak boğazına gitmemiz isteniyordu. .. Boğazda taburdan sadece birkaç arkadaş vardı. ..

Yapılacak tek şey vardı. Düşen tepeyi geri almak yoksa taburun hepsi imha olabilirdi. Bu tür durumlarda iş gönüllüğe bağlı olduğunu biliyorduk. Ben ve iki arkadaş gönüllü olarak tepeyi geri almak için saldırıya geçmeyi önerdik. Önerimiz kabul edildi. Arkadaşlar biksiyi bırakıp daha hafif ve kullanışlı olduğundan kleş almamı önerdiler. Bu öneriyi kabul etmeyerek biksi ile gideceğimi söyledim. .. Kendal arkadaş hem biksinin şeridini tutuyor hem de tarıyordu. Bir arkadaş ta diğer yanımda sloganlarla birlikte öne fırladık. Açığa çıkmamızla yağmur gibi kurşun üzerimize yağdırılmaya başlandı. Biz de hız kesmeden rastgele tarıyorduk. .."

".. İlk yaralanmam 94 Temmuzunda oldu. Baharla birlikte düşman güçleri Lice, Genç Kulp üçgeninde bulunan bölgeye büyük bir güçle saldırı düzenlemişti. .. Düşmanın bölgeye yığdığı büyük güçle birlikte artık bölgede gündüz düşman, gece ise gerilla hakimdi.

.. Bir Temmuz günüydü. Serhıldan arkadaş sorumluluğunda yedi kişilik bir grupla beraber akşamdan hazırlıklarımızı yapıp gelecek düşman gücüne pusu kuracağımız yere gitmiştik. Yapacağımız eylemin önemi tüm arkadaşlarda bir heyecan yaratmış olsa da, yılların getirdiği deneyimle arkadaşlar rahat, adeta günlük bir yapıyormuş gibiydiler. Benim ise sivil hayatta gördüğüm bu düşman güçlerinin bende yarattığı farklı duyguların yanında, düşmanla ilk yakın çatışmam olacağından dolayı heyecanım had safhadaydı. Adeta yüreğim yerinden fırlayacak gibiydi. .. Hepimiz daha önce belirlenen yerlerimizi aldık ve işin en zor yanı olan beklemeye başladık.

Artık hepimiz onları görüyorduk. Giderek yaklaşıyorlardı. Öndekinin tüm ayrıntılarını görebiliyorduk. Elinde G3, bombaatar, cihaz ve sırtında çantasıyla tepenin çıplak yerine ulaşmıştı. ..

Düşman güçleri ilk şaşkınlıklarının ardından grubumuzu arkadan sarmak için harekete geçtiğini gören Serhıldan arkadaş, düşmanın bu girişimini önlemek için daha hakim bir yeri işaret ederek biksiyi oraya götürmemi istedi. .. Düşmanı durdurup arkadaşların güvenliği için biksiye ihtiyaç vardı. Ben de hemen silahımı alıp söylenen yere yöneliyordum ki, düştüğümü gören Garzan arkadaş yaralandığımı anlamış ve yardıma koşmak için yanıma fırladığı anda kendisi de gırtlağından vurulmuştu. Garzan arkadaşın vurulduğunu gördüğümde yanına fırladım. Ancak yanına gittiğimde şehit düştüğünü gördüm. .. Yoğun operasyonlardan dolayı daha alanda eylem yapamamıştık. İlk eylemi yapmış, ilk şehidi vermiş, ilk silahı kaldırmıştık. ..

.. tüm alanı düşman güçleri sarmıştı. Arkadaşların aldığı karar ise bundan sonra düşman güçleri sahadan atılıncaya kadar her yerde ve yoğun bir saldırı içinde olunacaktı. .. Bir gerilla ölümü bekleyemez. Bir çare, bir çözüm arar. .. Sabah erkenden yoluma devam ettikten sonra bir iki saat sonra sesler duymaya başladım. Yapabileceğim, gidebileceğim bir yer yoktu. Onun için olduğum yerde, bir çalının içine girerek mevzilendim. Silahımın

emniyetini açtım. Bombamı da hazırlayıp yanıma koydum. Gelenler düşmansa çatışabileceğim kadar çatışacak, sonra da bombayı kendimde patlatacaktım. .."

" .. Gece yarısından önce herkes yatmaya odasına çekildiğinde, evin salonunda fırsat bu fırsat diyerek raporumu yazmaya başladım. Bölgeden kısa bir süre önce haber gelmişti. Önderliğe Batman faaliyetlerine ilişkin rapor yazacaktık. Evdeki çocuklardan aldığım harita metod deftere ağır ağır raporumu yazmaya başladım. Genel değerlendirmelerden sonra kendime ait bilgileri yazmayı da gerekli gördüm. 73 Tutak Ağrı doğumluyum. 91 yılında partiyle tanıştığımda liseyi yeni bitirmiştim. Aynı yılın sonunda katılım için başvurmuştum. Doğu Kürdistan üzeri Xakurke'ye gönderilmiştim. .."

14. Başvurucu ayrıca "Merhaba Hatice Heval" başlıklı bir yazıyı da zarfın içerisine koymuştur. Yazının ilgili kısımları şöyledir:

"Mektuplara cevap yazmıştım. .. Talimatını hayata geçirip ark.lara yazdık ve sonucu yolluyoruz. Sadece 4 ark. Yazdı. Diğerleri de ekleyecek bir şeyimiz yok deyip biraz da kolaycılığa kaçtılar. .. Her türlü tasarruf zaten size ait.

Başka da can sağlığı, iyiyiz. Ağır bir süreçten geçtik. Ortalık biraz duruldu ama bu kaos sürecek gibi. .."

15. Disiplin Kurulunun 5/9/2014 tarihli kararında, 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanun'un 68. maddesinin (3) numaralı fıkrasına yer verilmiş ve şu gerekçeyle mektup alıkonulmuştur:

"Mektubun içeriğinde 'Yasadışı örgüt mensuplarının örgütsel amaçlı olarak haberleşmelerine neden olan, kişi veya kuruluşları paniğe yöneltecek yalan, yanlış beyan, yasadışı örgüt mensuplarını övücü ve yüceltici ifadeler taşıması nedeniyle' alıkonulmasına karar verilmiştir."

16. Başvurucu bu karara karşı Bolu İnfaz Hâkimliği (İnfaz Hâkimliği) nezdinde itiraz başvurusunda bulunmuştur. İnfaz Hâkimliği 22/9/2014 tarihli ve E.2014/1567, K.2014/1624 sayılı kararla başvurucunun itirazını reddetmiştir. Ret gerekçesinin ilgili kısımları şöyledir:

"İtiraza konu Sakıncalı Mektup Değerlendirme Kararında Murat TÜRK'ün Hatice A.' a göndermek istediği mektubun C.G.T.İ.H.K' nun 68-3 maddesine göre incelenip mektubun içeriğinde terör örgütü mensuplarının örgütsel amaçlı olarak haberleşmelerine neden olan ifadeler içermesi nedeniyle alıkonulmasına karar verildiği görülmüştür.

AİHM'in yerleşik uygulaması, mahkumların genel olarak özgürlük hakkı hariç AİHS ile güvence altına alınan temel hak ve özgürlüklerden yararlanmaya devam ettikleri yönündedir.

Bu anlamda AİHS'in 8. maddesine göre "Herkesin özel ve aile yaşamına, konutuna ve haberleşmesine saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Alınan haklar ulusal güvenlik, kamu güvenliği, ülkenin ekonomik refahı, suçun ve düzensizliğin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlakın korunması, başkaların hak ve özgürlüklerin korunması amacıyla, hukuka uygun olarak yapılan ve demoktratik bir toplumda gerekli bulunan müdahalelerin dışında kamu makamları tarafından hiçbir müdahale yapılamayacağı" hüküm altına alınmıştır.

Bununla birlikte AİHM'e göre şiddete çağrı ve teşvik, kin ve nefret söylemi, hakaret ise ifade özgürlüğünün koruması altında değildir. Herhangi bir beyanın şiddete çağrı ve teşvik, kin ve nefret söylemi ve hakaret kapsamında olup olmadığı, beyanın genelinden, nerede ve nasıl

söylendiğine, kimin tarafından söylendiğine, söylem ve eylemin pratikte bir karşılığı olup olmadığına, söylemin etkinliği açısından yakın tehlike kavramının değerlendirilmesini gerektirmektedir.

Türkiye'nin taraf olduğu AİHS hüküm ve ilkelerine uygun olarak yürürlüğe konulan 5275 Sayılı CGTİHK' nun 68/3. maddesinde de "Kurumun asayiş ve güvenliğini tehlikeye düşüren, görevlileri hedef gösteren, terör ve çıkar amaçlı suç örgütü veya diğer suç örgütü mensuplarının haberleşmelerine neden olan kişi veya kuruluşları paniğe yöneltecek yalan ve yanlış bilgileri tehdit ve hakaret içeren mektup, faks ve telgraflar hükümleye verilmez, hükümlü tarafından yazılmış ise gönderilmez." düzenlemesi yer almaktadır.

Yukarıda izah edilen terör kavramı ve yasa maddesi hükümlerine göre yapılan değerlendirmede, mektubun muhatabı olan Hatice A.'nın .. G. Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda PKK Terör Örgütü hükümlüleri ile aynı örgüt içerisinde kaldığı anlaşılmış olup;

Hükümlü Murat TÜRK tarafından gönderilmek istenilen zarf içerisinde bulunan 3 adet el yazısı mektubun D. Ö., A. S. ve A. R. A. isimli kişilerce kaleme alındığı, içerik itibariyle özetle örgütsel haberleşme ve eğitim amaçlı olarak ve ayrıca ceza infaz kurumlarında bulunan yasadışı PKK örgütü mensuplarına psikolojik ve moral destek amacı taşıyan metinler olduğu, A. R. A.'ye ait mektupta ise eylem günlüklerinin anlatıldığı, Murat TÜRK' ün arkasına el yazısı ile "Merhaba Hatice Heval" başlığını taşıyan yazıda ise "talimatını hayata geçirip ark.lara yazdık, sonucu yolluyoruz, sadece 4 ark. yazdı, diğerleri de ekleyecek bir şeyimiz yok diye birazda kolaycılığa kaçtılar, her türlü tasarruf size ait, ağır bir süreçten geçtik; ortalık duruldu gibi ama bu kaos daha sürecek" şeklinde beyanlar ihtiva ettiği, bu haliyle mektubun tamamiyle örgütsel haberleşme, yasadışı örgüt mensupları arasında psikolojik ve moral desteği ile propaganda amaçlı olarak düzenlenip yazıldığı anlaşılmış,

Bu haliyle söz konusu mektup ve yazışmaların örgüt mensuplarının mektuplaşması niteliği taşıdığı anlaşılmış olup, mektuplaşmanın amacı ve içeriği nazara alındığında 5275 sayılı CGTİHK' nın 68/3 maddesinde belirtilen "kurumun asayiş ve güvenliğini tehlikeye düşüren, görevlileri hedef gösteren, terör ve çıkar amaçlı suç örgütü veya diğer suç örgütü mensuplarının haberleşmelerine neden olma" hali söz konusu olduğundan itiraza konu kararın yerinde ve hukuka uygun olduğu, itirazın reddine karar verilmesi gerektiği sonuç ve kanaatine varılarak .. hüküm kurulmuştur..."

17. Başvurucu, İnfaz Hâkimliğinin kararına karşı itiraz yoluna başvurmuştur. İtirazı inceleyen Bolu Ağır Ceza Mahkemesi 3/11/2014 tarihli ve 2014/1363 Değişik İş sayılı kararıyla İnfaz Hâkimliğinin kararındaki gerekçeye atıf yaparak kararın usul ve yasaya uygun olduğundan bahisle başvurucunun itirazının reddine karar vermiştir.

18. Nihai karar 12/11/2014 tarihinde tebliğ edilmiş ve 9/12/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunulmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

19. Anayasa Mahkemesi daha önceki kararlarında hükümlü ve tutukluların gönderdiği veya kendilerine gönderilen mektuplara ceza infaz kurumunun ilgili kurulları tarafından yapılan müdahalelere dayanak oluşturan mevzuata (Ahmet Temiz, B. No: 2013/1822, 20/5/2015, §§ 16-20) yer vermiştir.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

20. Mahkemenin 5/4/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

21. Başvurucu, alıkonulan mektubun şiddeti övme ve teşvik etme ya da örgüt içi haberleşme gibi amaçlar taşımadığını, çatışmalarda yer alan kişilerin anılarının aktarıldığını, bir zamanlar örgüt üyesi olan kişilerin yaralanma hikayelerini kaleme aldıklarını ve bu kişilerin anılarını kitaplaştırarak moral bulmalarının haklı görülecek bir beklenti olduğunu ileri sürmüştür. Başvurucu, ifade hürriyeti kapsamında kalan ve suç unsuru içermeyen mektuba el konulmasının ölçülü olmadığını ve bu şekildeki bir müdahalenin demokratik toplumda gereklilik unsurunu taşımadığını, ayrıca Mahkeme kararlarının gerekçesiz olduğunu belirterek Anayasanın 10., 20., 22., 26., 27. ve 141. maddelerinde düzenlenen haklarının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

B. Değerlendirme

22. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun iddialarının özü, göndermek istediği mektubun Ceza İnfaz Kurumu idaresince sakıncalı görülerek alıkonulması nedeniyle haberleşme hürriyetinin kısıtlanması hakkındadır. Bu sebeple başvurucunun bütün iddialarının haberleşme hürriyeti kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

23. Anayasa'nın 22. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarının ilgili kısımları şöyledir:

"Herkes, haberleşme hürriyetine sahiptir. Haberleşmenin gizliliği esastır.

Millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, .. veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerinden biri veya birkaçına bağlı olarak usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça; yine bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emri bulunmadıkça; haberleşme engellenemez ve gizliliğine dokunulamaz. .."

24. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre Mahkemece açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemez olduğuna karar verilebilir. Başvurucunun ihlal iddialarını kanıtlayamadığı, iddialarının salt kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin olduğu, temel haklara yönelik bir müdahalenin olmadığı veya müdahalenin meşru olduğu açık olan başvurular ile karmaşık veya zorlama şikâyetlerden ibaret başvurular açıkça dayanaktan yoksun kabul edilebilir.

25. Anayasa Mahkemesinin Ahmet Temiz kararında hükümlü ve tutukluların gönderdiği veya kendilerine gönderilen mektuplara ceza infaz kurumunun ilgili kurulları tarafından yapılan müdahalelere ilişkin genel ilkeler belirtilmiştir (Ahmet Temiz, §§ 28-34).

26. Ceza İnfaz Kurumu Disiplin Kurulu, başvurucunun mektubunun sakıncalı olduğu değerlendirmesiyle alıkonulmasına karar vermiştir. Dolayısıyla anılan işlem ile kamu makamları tarafından başvurucunun haberleşme hürriyetine bir müdahalede bulunulduğu açıktır.

27. Anılan müdahale, Anayasa’nın 22. maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen haklı sebeplerden bir veya daha fazlasına dayanmadığı, Anayasa’nın 13. maddesinde belirtilen

koşulları yerine getirmediği müddetçe Anayasa’nın 22. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Bu nedenle sınırlamanın, Anayasa’nın 13. maddesinde öngörülen öze dokunmama, Anayasa’nın ilgili maddesinde belirtilmiş olma, kanunlar tarafından öngörülme, Anayasa’nın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve laik Cumhuriyet’in gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir (Ahmet Temiz, § 36).

28. Somut olayda, 5275 sayılı Kanun'un 68. maddesinin, hükümlülerin ceza infaz kurumlarından yaptıkları yazışmaların denetimi ve sınırlandırılmasının kanuni dayanağını oluşturduğu anlaşılmaktadır (Ahmet Temiz, §§ 37-46). Öte yandan, haberleşme hürriyetinin düzenlendiği Anayasa'nın 22. maddesinin ikinci fıkrasında, söz konusu sınırlama sebeplerine bağlı kalınarak yapılacak sınırlamanın ancak usulüne uygun olarak verilecek hâkim kararıyla mümkün olabileceği belirtildikten sonra üçüncü fıkrasında "İstisnaların uygulanacağı kamu kurum ve kuruluşları kanunda belirtilir." denilerek bu kuralın da mutlak olmadığı ve bu kurala bazı kurumlar yönünden kanunla sınırlamalar getirilebileceği açıkça düzenlenmiştir (AYM, E.2014/122, K.2015/123, 30/12/2015, § 71). Bu bağlamda ceza infaz kurumları, Anayasa'nın 22. maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında istisnaların uygulanacağı kamu kurumlarındandır (Mehmet Koray Eryaşa, B. No: 2013/6693, 16/4/2015, §§ 74-76).

29. 5275 sayılı Kanun’un 68. maddesinin (3) numaralı fıkrasında “Kurumun asayiş ve güvenliğini tehlikeye düşüren, görevlileri hedef gösteren, terör ve çıkar amaçlı suç örgütü veya diğer suç örgütleri mensuplarının haberleşmelerine neden olan, kişi veya kuruluşları paniğe yöneltecek yalan ve yanlış bilgileri, tehdit ve hakareti içeren mektup, faks ve telgrafların” hükümlüye verilmeyeceği, hükümlü tarafından yazılmış ise gönderilmeyeceği düzenlenmiştir. Burada belirtilen sebeplerin, Anayasa’nın 22. maddesinin ikinci fıkrasında sayılmış olan kamu düzeni ve suç işlenmesinin önlenmesi genel amacı çerçevesinde ceza infaz kurumlarında güvenliğin ve disiplinin sağlanmasını hedeflediği söylenebilir.

30. Somut olayda başvurucunun göndermek istediği mektubun sakıncalı bulunarak Disiplin Kurulu Başkanlığınca alıkonulma sebebi, anılan mektubun içeriğinde bir terör örgütü mensubunun gerçekleştirdiği terör eylemlerini övücü ve yüceltici ifadelerin bulunması olarak gösterilmiştir. Bu kapsamda başvurucunun mektubunun, Ceza İnfaz Kurumu Disiplin Kurulu Başkanlığınca denetlenmesi suretiyle haberleşme hürriyetine yapılan müdahalenin, kamu düzeninin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi ile ceza infaz kurumlarında asayiş ve güvenliğin sağlanması amaçlarını taşıdığı, bunun da Anayasa'nın haberleşme hürriyetine ilişkin 22. maddesinin ikinci fıkrası kapsamında meşru bir amaç olduğu sonucuna varılmıştır (Ahmet Temiz, §§ 47-50).

31. Başvurucu, 1/3/1926 tarihli ve 765 sayılı mülga Türk Ceza Kanunu'nun 125. ve 59. maddeleri gereğince devletin şahsiyetine karşı cürüm işlediği gerekçesiyle 36 yıl hapis cezası ile cezalandırılmıştır.

32. Somut olayda, başvurucu tarafından gönderilmek istenen zarfın içerisinde örgüt mensubu oldukları anlaşılan kişiler tarafından kaleme alınmış dört farklı mektup bulunmaktadır. Söz konusu mektuplarda, güvenlik güçleri ile örgüt üyeleri arasında geçmişte yaşanan silahlı çatışmalara ilişkin anlatımlarda bulunulmuştur.

33. Başvurucu, başka bir ceza infaz kurumunda hükümlü olarak bulunan Hatice A.ya göndermek istediği zarfın içerisinde bulunan dört adet mektuba ilave olarak yazdığı yazıda, talimatı hayata geçirdiklerini ve sonucunu yolladıklarını ifade etmiştir. Bu kapsamda başvurucunun, geçmişte yaşanan silahlı çatışmaları kaleme alan örgüt mensuplarının

mektuplarını bir zarf içerisinde mektup olarak göndermek istediği anlaşılmaktadır.

34. Disiplin Kurulu kararı incelendiğinde, 5275 sayılı Kanun'un 68. maddesinin (3) numaralı fıkrası kapsamında mektubun;

i. terör örgütü mensuplarının örgütsel olarak haberleşmelerine neden olduğu,

ii. kişi veya kuruluşları paniğe yöneltecek yalan - yanlış beyan içerdiği,

iii. yasa dışı örgüt mensuplarını övücü ve yüceltici ifadeler taşıdığı gerekçeleriyle alıkonulmasına karar verildiği görülmektedir.

35. Ceza infaz kurumlarında tutulmanın kaçınılmaz sonucu olarak suçun önlenmesi ve disiplinin temini gibi ceza infaz kurumunda güvenliğin sağlanmasına yönelik kabul edilebilir makul gerekliliklerin olması durumunda hükümlü ve tutukluların sahip oldukları haklar sınırlandırılabilir (Turan Günana, B. No: 2013/3550, 19/11/2014, § 35). Bu manada başvuruya konu mektubun içeriği dikkate alındığında, ceza infaz kurumu idaresinin mektubun alıkonulmasına ilişkin gerekçeleri herhangi bir mahkeme kararında olması gereken gerekçe kadar detaylı olmayabilir. Nitekim ceza infaz kurumlarından gönderilmek istenen mektupların sayıca fazla olması, mektupları okuyup değerlendirme imkanının zaman yönünden kısıtlılığı gibi hususlar dikkate alındığında kanuna aykırı olduğu bariz olan mektuplar hakkında detaylı bir gerekçe sunulmaması tek başına ilgili gerekçenin yeterli olmadığı sonucuna ulaştırmayacaktır (Murat Türk, B. No: 2013/9133, 24/3/2016, § 44).

36. Sakıncalı olduğuna karar verilen mektupta başvurucu, mektup alıcısını da kapsar şekilde içinde bulunduğu topluluğun varlığına işaret ederek verilen talimatı hayata geçirdiklerini ve arkadaş olarak nitelediği kişilerce mektupların bu kapsamda yazıldığını belirtmiştir (bkz. § 14).

37. Ayrıca mektuplarda güvenlik güçlerinin "düşman" olarak nitelendirildiği, silahlı çatışmalara girerek hayatını kaybeden terör örgütü mensuplarından "şehit" olarak bahsedildiği ve hükümlülerin kendilerinden özgürlük savaşçısı -gerilla- olarak bahsettikleri, mektuplarda kullanılan üslup göz önüne alındığında mektubun şiddeti meşru gösteren, şiddete teşvik edici, motivasyon sağlayıcı ve özendirici bir şekilde kaleme alındığı görülmektedir. Ayrıca mektuplarda, eski olayların kendi bakış açılarından aktarıldığı iddia edilse de, bu aktarım sadece kolluk kuvvetlerine karşı bir öfke uyandırmakla kalmamakta aynı zamanda mektupları okuyanları silahlı bir örgütün dağ kadrosuna katılmaya teşvik etmektedir. Dolayısıyla yasa dışı somut eylemleri meşrulaştırıp bu eylemlere katılanların yüceltildiği mektuplarda, başvurucunun mektup alıcısına bu eylemlere katılanların yaşadıkları ile ilgili bilgileri aktardığı anlaşılmaktadır. Bunun yanında, bu içeriğe sahip mektuplarla en azından örgüt içi ilişkilerin ve/veya örgütsel haber akışının canlı tutulmaya çalışıldığı sonucuna ulaşılması mümkündür.

38. Buna göre haberleşme hürriyetine yönelik kısıtlamanın, Anayasa’nın 22. maddesi anlamında demokratik toplumda kamu düzeninin korunması ve suç işlenmesinin önlenmesi için ihtiyaç duyulan demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı olduğu düşünülemez.

39. Bu kapsamda başvuruya konu mektubun içeriğinde yer alan ifadelere yönelik olarak yapılan müdahalede, mektuba özgü kabul edilebilir makul gerekliliklerin somut verilere dayanılarak ortaya konulduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca mektubun gönderilme sebebi dikkate alındığında, başvurucunun göndermek istediği mektuba tamamen el konulması suretiyle haberleşme hürriyetine yapılan müdahalenin, amaçlanan hedefler açısından

orantısız olduğu söylenemez. Sonuç olarak somut olayda haberleşme hürriyetine yönelik açık ve görünür bir ihlalin olmadığı anlaşılmaktadır.

40. Açıklanan nedenlerle başvurunun, diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun, açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Adli yardım talebinin kabulü ile geçici olarak muaf tutulan 206,10 TL harçtan ibaret yargılama giderinin 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca başvurucudan TAHSİLİNE, 5/4/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AHMET ÇİMEN

B. No: 2014/19476 | Karar tarihi: 05.04.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/19476

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

AHMET ÇİMEN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/19476)

Karar Tarihi: 5/4/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör : Özgür DUMAN

Başvurucu : Ahmet ÇİMEN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, Bakanlık Müşaviri olan başvurucuya genel müdür ve üst düzeyde görev yapan bakanlık müşavirlerine göre daha az ödeme yapılması nedeniyle mülkiyet hakkının; bu nedenle açılan davanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 15/12/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu Maliye Bakanlığında (Bakanlık) Milli Emlak Genel Müdürlüğü Kontrolörü olarak 15/11/1973 tarihinde göreve başlamıştır. Daha sonra sırasıyla Başkontrolör, Müşavir Kontrolör, Daire Başkanı, Hamburg Başkonsolosluğu Maliye ve Gümrük Ateşeliği görevlerinde bulunan başvurucu, 24/10/1991 tarihinde "Bakanlık Müşaviri" olarak atanmıştır. Başvurucu, Bakanlık Müşaviri olarak görev yapmakta iken 14/12/2004 tarihinde yaş haddinden emekliye ayrılmıştır.

8. Maliye Bakanlığının 22/11/2004 tarihli onayı ile 15/10/2004 tarihinden itibaren yürürlüğe giren "Maliye Bakanlığı Personeline Yapılacak Ek Ödemeye İlişkin Usul ve Esaslar"ın eki (I) sayılı Cetvel'e göre bakanlık müşavirlerine de ek ödeme yapılmaktadır. Cetvel'in 3. sırasında, genel müdür ve daha üst düzeyde görev yapan bakanlık müşavirlerine %145, diğer bakanlık müşavirlerine ise %120 oranında ek ödeme yapılması kararlaştırılmıştır.

9. Başvurucu 3/1/2005 tarihinde Bakanlığa başvuruda bulunmuş ve kendisine de genel müdür ve daha üst düzeyde görev yapmış bakanlık müşavirleri için olduğu gibi %145 oranı üzerinden ek ödeme yapılmasını talep etmiştir. Ancak Bakanlık tarafından bu talebe bir cevap verilmemiştir.

10. Başvurucu talebinin zımnen reddedilmesi üzerine bu idari işlem ve işlemin dayandığı idari düzenlemenin iptali ile mahrum kaldığı parasal kayıplarının tazmini istemiyle Bakanlık aleyhine Ankara 1. İdare Mahkemesinde 16/6/2005 tarihinde dava açmıştır.

11. Mahkeme 17/6/2005 tarihinde davanın görev yönünden reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde, düzenleyici işlemin de iptalinin istenilmesi nedeniyle uyuşmazlığın çözümü bakımından Danıştayın görevli olduğu açıklanmıştır.

12. Yargılamaya Danıştay Onbirinci Dairesinde devam edilmiş, Dairenin 28/3/2007 tarihli ilamıyla davanın reddine karar verilmiştir. Daire 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun ek 13. maddesine 26/12/1993 tarihli ve 3946 sayılı Kanun'un 2. maddesi ile eklenen hüküm uyarınca Maliye Bakanı tarafından tespit edilecek usul ve esaslara göre ek ödeme yapılabileceğini belirtmiştir. Daireye göre anılan hükmün verdiği takdir yetkisi içinde ve kurumun hiyerarşik denge yapısı gözetilerek ek ödeme usul ve esaslarına ilişkin düzenleyici işlem tesis edilmiştir. Kararda, iptali istenilen düzenleyici işlemin kanunda belirtilen ölçütlere ve hizmet gereklerine uygun olarak hazırlandığı belirtilmiştir. Daire bu nedenle, davalı idarenin başvurucunun talebinin zımnen reddine ilişkin işlemin hizmet gereklerine ve hukuka aykırı olmadığını; ortada tazmini gereken bir parasal hakkın da bulunmadığını kabul etmiştir.

13. Başvurucunun temyiz ettiği karar, Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 24/9/2012 tarihli ilamıyla onanmıştır. Bu karar, başvurucuya 21/2/2013 tarihinde tebliğ edilmiştir.

14. Başvurucu 6/3/2013 tarihinde karar düzeltme talebinde de bulunmuştur.

15. Başvurucu, karar düzeltme incelemesi devam ederken 15/12/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

16. İdari Dava Daireleri Kurulu, 13/4/2015 tarihinde başvurucunun karar düzeltme talebini reddetmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

17. Uyuşmazlık tarihi itibarıyla yürürlükte bulunan 213 sayılı Kanun'un mülga ek 13. maddesi şöyledir:

“4. Maliye Bakanı:

a) (Mülga : 5/7/1991 - KHK - 433/16md.; Yeniden düzenleme: 19/8/1991 - KHK - 449/3 md. Değişik : 20/3/1997 - KHK - 570/12 md.)

Maliye Bakanlığı ile bağlı kuruluşlarının merkez ve taşra teşkilatı kadrolarında çalışan memurlar ile sözleşmeli personele (bağlı kuruluşların kadro karşılığı sözleşmeli personeli hariç) en yüksek Devlet memuru aylığının (ek gösterge dahil) % 200'ünü geçmemek üzere ek ödeme yaptırmaya,

b) Maliye Bakanlığı ile Gelir İdaresi Başkanlığı merkez ve taşra teşkilatında çalışan (sözleşmeli olarak istihdam edilenler dahil) personele, normal mesai gün ve saatleri dahilinde, daire dışında yapılan çalışmalarda, aylık toplam 100 saati geçmemek üzere, dışarıda geçirilen her bir saat için, karşılığı genel bütçeden ödenen fazla mesai ücreti esas alınmak suretiyle, bu ücretin üç katını aşmayacak şekilde ödeme yaptırmaya;

c) Maliye Bakanlığı ile Gelir İdaresi Başkanlığı merkez ve taşra teşkilatı kadrolarında çalışan memurlar ile sözleşmeli personele, ayda 100 saati aşmayacak şekilde yaptırılacak ek fazla mesai karşılığında, fazla mesainin yaptırıldığı saatler, çalışma mahalleri, çalışmaların resmi tatil ve bayram günlerinde yaptırılması gibi hususlar dikkate alınmak suretiyle, Genel Bütçeden ödenen fazla mesai ücretinin beş katını aşmayacak şekilde, saat başına farklı fazla mesai ücreti tespitine,

d) (Ek: 28/12/2001-4731/4 md.) Şehirler arası yollarda yapılacak vergi denetimlerine yardımcı olmak üzere görevlendirilen güvenlik görevlilerine de bu esaslar dahilinde fazla çalışma ücreti ödenmesine,

Yetkilidir.

Ek ödemelerde 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun aylıklara ilişkin hükümleri uygulanır.

(Ek hüküm : 26/12/1993 - 3946/2 md.) Görev yapılan birim ve iş hacmi, görev mahalli, görevin önem ve güçlüğü, personelin sınıfı, kadro ünvanı, derecesi ve atanma biçimi gibi kriterlere göre yapılacak ek ödemelerin farklı miktarları ve ödemeye ilişkin usul ve esasları Maliye Bakanı tarafından tespit edilir.

(Ek hüküm : 26/12/1993 - 3946/2 md.) Yukarıda belirtilen esaslar dahilinde yapılacak ödemeler Gelir Vergisine tabi tutulmaz. (Ek cümle: 20/6/2001-4684/15 md.) Bu ödemeler bütçeden karşılanır. Bağlı kuruluşlar personeline yapılacak ek ödemelerin belirlenmesinde, bunlara ödenmekte olan ikramiye, fazla mesai ücreti gibi farklı ödemeler ile diğer imkanlar dikkate alınır ve bağlı kuruluş bütçelerinden ödenir.

(Ek paragraf: 17/9/2004-5234/5 md.) Bu madde kapsamında bulunan personele yapılan ikramiye, teşvik primi, teşvik ödemesi, döner sermaye katkı payı ödemeleri, döner sermaye gelirlerinden yapılan ek ödemeler ve 4458 sayılı Gümrük Kanunu uyarınca ödenen tutarlar ile Maliye Bakanlığınca belirlenecek benzeri ödemelerin net tutarları, bu madde kapsamında yapılan ek ödemenin aylık net tutarından mahsup edilir. Mahsuba ilişkin esas ve usulleri belirlemeye Maliye Bakanı yetkilidir. Bu ödeme ilgili mevzuatı uyarınca ödenmekte olan zam, tazminat, ödenek, döner sermaye payı, ikramiye, ücret ve her ne ad

altında olursa olsun benzeri ödemelerin hesabında dikkate alınmaz.”

18. Uyuşmazlığa konu "Maliye Bakanlığı Personeline Yapılacak Ek Ödemeye İlişkin Usul ve Esaslar" ın eki (I) sayılı Cetvel'in ilgili bölümleri şöyledir:

Maliye Bakanlığı Merkez Oran (%)

Kadro ve Görev Unvanı 15.05.2003 tarihinden itibaren

1) Müsteşar 190

2) Müsteşar Yardımcısı, Kurul Başkanı, Genel Müdür, Maliye Yüksek Eğitim Merkezi Başkanı 185

3) Bakanlık Müşavirleri a) Genel Müdür ve daha üst düzeyde görevlerde bulunanlar b) Diğerleri 145 120

4) Daire Başkanı 175

...

B. Uluslararası Hukuk

19. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihatlarında, mülkiyet hakkının kapsamı konusunda, mevzuat hükümlerinden ve derece mahkemelerinin bunlara ilişkin yorumundan bağımsız olarak “özerk bir yorum” esas alınmaktadır (Depalle/Fransa [BD], B. No: 34044/02, 29/3/2010 § 62; Anheuser-Busch Inc./Portekiz [BD], B. No: 73049/01, 11/1/2007, § 63; Öneryıldız/Türkiye [BD], B. No: 48939/99, 30/11/2004, § 124; Broniowski/Polonya [BD], B. No: 31443/96, 22/6/2004, § 129).

20. AİHM, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne (Sözleşme) ek (1) Numaralı Protokol'ün 1. maddesinin mülkiyeti elde etme hakkını koruma altına almadığını kabul etmektedir (Van der Mussele/Belçika [GK], B. No: 8919/80, 23/11/1983, § 48; Slivenko ve diğerleri/Letonya [BD] (kk), B. No: 48321/99, 23/1/2002, § 121; Fener Rum Erkek Lisesi Vakfı/Türkiye, B. No: 34478/97, 9/1/2007, § 52).

21. AİHM, mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasının ancak müdahalenin Sözleşme'ye ek (1) Numaralı Protokol'ün 1. maddesinin anlamı kapsamında bir "mülk" ile ilişkili olması durumunda ileri sürülebileceğini belirtmektedir. Buna göre alacak haklarını da içeren mevcut mülk veya mal varlığı yanında mülkiyet hakkının elde edilebileceği yönündeki en azından bir "meşru beklenti" de mülkiyet hakkı kapsamında değerlendirilebilir (Kopecký/Slovakya [BD], No. 44912/98, 28/9/2004,§ 35; Lihtenştayn Prensi Hans-Adam II/Almanya [BD], B. No: 42527/98, 12/7/2001, § 83. Meşru beklenti kavramının ilk defa geliştirildiği kararlar için bkz. Pine Valley Developments Ltd ve diğerleri/İrlanda, B. No: 12742/87, 29/11/1991, § 51; Stretch/Birleşik Krallık, B. No: 44277/98, 24/6/2003, § 35; Pressos Compañía Naviera S.A. ve diğerleri/Belçika, B. No: 17849/91, 20/11/1995, § 31).

22. Bununla birlikte AİHM içtihatlarına göre temelsiz bir hak kazanma beklentisi veya sadece ulusal hukukta mülkiyet hakkı kapsamında savunulabilir bir iddianın varlığı meşru beklentinin kabulü için yeterli değildir (Kopecký/Slovakya, § 35; Gratzinger ve Gratzingerova/Çek Cumhuriyeti, (kk) [BD]B. No: 39794/98, 10/7/2002, § 69). İç hukukun ne şekilde yorumlanacağına ve uygulanacağına dair bir uyuşmazlık olduğunda ve bu bağlamda başvurucu tarafından ileri sürülen iddiaların ulusal mahkemelerce kesin olarak reddedildiği durumlarda meşru bir beklentinin bulunduğu sonucuna varılamaz (Kopecký/Slovakya, §§ 50,

52; Jantner/Slovakya, B. No: 39050/97, 4/3/2003, §§ 29-33).

23. AİHM içtihatlarında sıklıkla -her ne kadar anlaşılabilir olsa da- basit beklenti ile daha somut nitelikte olması ve hukuki bir düzenlemeye ya da iç hukukta yerleşik ve istikrarlı bir yargı kararına dayanması gereken meşru beklenti arasındaki fark vurgulanmaktadır (Kopecký/Slovakya, § 52; Bozcaada Kimisis Teodoku Rum Ortodoks Kilisesi Vakfi/Türkiye (kk), B. No: 22522/03, 9/12/2008).

24. Öte yandan AİHM içtihatlarında Sözleşme'nin ayrımcılık yasağına ilişkin 14. maddesinin Sözleşme kapsamındaki diğer hak ve özgürlükler ile bağlantılı olarak incelenmesi gerektiği belirtilmiştir (Karlheinz Schmidt/Almanya, B. No: 13580/88, 18/7/1994, § 22). AİHM'e göre mülkiyet hakkının ayrımcılık yasağı ile bağlantılı olarak incelenebilmesi için öncelikle Sözleşme'ye ek (1) Numaralı Protokol'ün 1. maddesi kapsamında korunması gereken mevcut bir mülkün veya mülkü edinme yönünde meşru bir beklentinin mevcut olması gerekmektedir (Vilho Eskelinen ve diğerleri/Finlandiya [BD], B. No: 63235/00, 19/4/2007, §§ 94, 95; Guberina/Hırvatistan, B. No: 23682/13, 22/3/2016, § 75; Fabian/Macaristan, B. No: 78117/13, 15/12/2015, §§ 25-34).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

25. Mahkemenin 5/4/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

26. Başvurucu makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

27. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir nedeni de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

28. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken, sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

29. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Selahattin Akyıl, § 41).

30. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 10 yıl 3 ay sürdüğü anlaşılan yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

31. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

32. Başvurucu, Bakanlık Müşaviri olarak atandıktan sonra %120 oranı üzerinden ek ödeme yapıldığını, daha önce genel müdür ve üst düzey görevlerde görev yapmış bakanlık müşavirlerine ise %145 oranı üzerinden ek ödemede bulunulduğunu belirtmiştir. Başvurucuya göre kanunda bir dayanağı bulunmayan bu uygulama eşit işe eşit ücret ilkesine de aykırılık teşkil etmektedir. Başvurucu bu nedenle, eşitlik ilkesinin ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

33. İddianın değerlendirilmesinde dayanak alınacak Anayasa'nın "Mülkiyet hakkı" kenar başlıklı 35. maddesi şöyledir:

"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

34. Ayrımcılık yasağının ihlal edildiğine yönelik iddiaların soyut olarak değerlendirilmesi mümkün olmayıp bunların Anayasa ve Sözleşme kapsamında yer alan diğer temel hak ve özgürlüklerle bağlantılı olarak ele alınması gerekir (Onurhan Solmaz, B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 33). Ayrımcılık yasağının ihlal edilip edilmediğinin tartışılabilmesi için kişinin hangi temel hak ve özgürlüğü konusunda hangi temele dayalı olarak ayrımcılığa maruz kaldığının gösterilmesi gerekir. Somut olayda ise başvurucu, genel müdür ve daha üst düzey görevlerde bulunan bakanlık müşavirleri ile kendisinin de aralarında olduğu diğer bakanlık müşavirleri arasında "ek ödeme" yapılması konusunda ayrımcılık yapıldığından yakınmaktadır. Bu durumda, başvurucunun öncelikle uyuşmazlık konusu "ek ödeme" yapılması ile ilgili meşru bir beklentisinin olup olmadığı mülkiyet hakkı bağlamında incelenerek ayrımcılık yasağıyla ilgili bir değerlendirme yapılmalıdır. Başvurucunun yargılamanın sonucunun adil olmadığı şikâyeti ise esas itibarıyla, başvurucuya belirtilen ek ödemenin yapılmamasıyla ilgili olup bu talebin idare tarafından karşılanmaması ve yargısal sürecin de sonuçsuz kalması üzerine meşru beklenti kavramının tartışılmasını gerektirmektedir. Bu nedenle, başvurucunun makul sürede yargılanma hakkı dışındaki bütün şikâyetleri ayrımcılık yasağı ile bağlantılı olarak mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

35. Anayasa'nın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkı; mevcut mal, mülk ve varlıkları koruyan bir güvencedir. Bir kişinin hâlihazırda sahibi olmadığı bir mülkün mülkiyetini kazanma hakkı, kişinin bu konudaki menfaati ne kadar güçlü olursa olsun Anayasa'yla korunan mülkiyet kavramı içinde değildir. Bu hususun istisnası olarak belli durumlarda bir "ekonomik değer" veya icrası mümkün bir "alacağı" elde etmeye yönelik "meşru bir beklenti" Anayasa'da yer alan mülkiyet hakkı güvencesinden yararlanabilir. Meşru beklenti, makul bir şekilde ortaya konmuş icra edilebilir bir alacağın doğurduğu, ulusal mevzuatta belirli bir kanun hükmüne veya başarılı olma ihtimalinin yüksek olduğunu gösteren yerleşik bir yargı içtihadına dayanan, yeterli somutluğa sahip nitelikteki bir beklentidir. Temelsiz bir hak kazanma beklentisi veya sadece mülkiyet hakkı kapsamında ileri sürülebilir bir iddianın varlığı meşru beklentinin kabulü için yeterli değildir (Kemal Yeler ve Ali Arslan Çelebi, B. No: 2012/636, 15/4/2014, § 36, 37).

36. Meşru beklenti objektif temelden uzak bir beklenti olmayıp, bir kanun hükmü, yerleşik bir yargısal içtihat veya ayni menfaatle ilgili hukuki bir işleme dayalı beklentidir (Selçuk Emiroğlu, B. No: 2013/5660, 20/3/2014, § 28). Dolayısıyla Anayasa ve Sözleşme'nin ortak

koruma kapsamında olan meşru beklentiye dayalı mülkiyet hakkının tespiti mevcut hukuk sisteminde iddia edilen mülkiyet iddiasının tanınmasına bağlı olup bu tanım, mevzuat hükümleri ve yargı kararları ile yapılmaktadır (Üçgen Nakliyat Ticaret Ltd. Şti., B. No: 2013/845, 20/11/2014, § 37). Bu çerçevede mülkiyet hakkının ihlal edildiğinden şikâyet eden bir kimse, önce böyle bir hakkının var olduğunu kanıtlamak zorundadır (Mustafa Ateşoğlu ve diğerleri, B. No: 2013/1178, 5/11/2015, §§ 49-54).

37. Başvuruya konu olayda ihtilaf konusu; emekli olmadan önce bakanlık müşaviri olarak görev yapan başvurucuya, genel müdür ve daha üst düzeyde görevlerde bulunan bakanlık müşavirlerine yapılan ek ödeme oranı üzerinden ek ödeme yapılıp yapılmayacağına ilişkindir.

38. Anayasa'nın ve Sözleşme'nin ortak koruma alanında yer alan mülkiyet hakkının uyuşmazlık konusu "ek ödeme" nin yapılmasına ilişkin olarak tek başına ve ayrı bir güvence sağlamadığı açıktır. Bireyler ancak belirtilen ücretin ödenmesi konusunda kanuni düzenleme veya içtihatlarda yeterli dayanağın olması hâlinde, bu yöndeki talepleri mülkiyet hakkı kapsamında kabul edilerek sağlanan güvencelerden yararlandırılabilir. Öyleyse, başvurucunun genel müdür ve üst düzeylerde görev yapan bakanlık müşavirleri için öngörülen ek ödeme oranından, kendisinin de aralarında olduğu diğer bakanlık müşavirlerinin de yararlandırılması gerektiği iddiasının, kanuni düzenlemeler veya yargısal içtihatlar ile desteklenip desteklenmediği açıklığa kavuşturulmalıdır. Böylece başvurucunun iddiasının Anayasa'nın 35. maddesi kapsamındaki güvence hükmüne uygulama alanı sağlayacak yeterlilikte meşru beklenti oluşturup oluşturmadığı belirlenecektir.

39. Bunun için öncelikle başvurucunun "meşru beklenti" iddiasının konusunu teşkil eden ek ödemeler hakkındaki kanun hükümleri irdelenmelidir. Uyuşmazlık tarihi itibarıyla yürürlükte olan 213 sayılı Kanun'un mülga ek 13. maddesinin (4) numaralı fıkrasında, Maliye Bakanlığı ile bağlı kuruluşların merkez ve taşra teşkilatı kadrolarında çalışan memurlar ile sözleşmeli personele en yüksek devlet memuru aylığının %200'ünü geçmemek üzere ek ödeme yapılabilmesine olanak tanınmıştır. Aynı maddede görev yapılan birim ve iş hacmi, görev mahalli, görevin önem ve güçlüğü, personelin sınıfı, kadro ünvanı, derecesi ve atanma biçimi gibi kriterlere göre yapılacak ek ödemelerin farklı miktarlarının ve ödemeye ilişkin usul ve esasların Maliye Bakanı tarafından tespit edileceği hüküm altına alınmıştır. "Maliye Bakanlığı Personeline Yapılacak Ek Ödemeye İlişkin Usul ve Esaslar"ın eki (I) sayılı Cetvel'in (3) numaralı sırasında da ek ödeme oranları; genel müdür ve daha üst düzeyde görev yapan bakanlık müşavirleri için %145, diğer bakanlık müşavirleri için ise %120 olarak belirlenmiştir.

40. Başvurucu uyuşmazlık konusu dönemde Bakanlık Müşaviri olmakla birlikte daha önce genel müdür ve daha üst düzeyde bir görevde bulunmamıştır. Dolayısıyla anılan düzenlemeler karşısında, genel müdür ve daha üst düzeyde görev yapan bakanlık müşavirlerden olmadığından başvurucu için diğer bakanlık müşavirleri için öngörülen %120 ek ödeme oranı uygulanmıştır.

41. Başvurucu bireysel başvuruya konu şikâyetini, talebinin reddine ilişkin idari işlemin iptali istemiyle açtığı davada da ileri sürmüştür. Başvurucunun iddia ve itirazlarını değerlendiren Danıştay Onbirinci Dairesi, 28/3/2007 tarihinde davanın reddine karar vermiştir. Daire esas itibarıyla, anılan kanun maddesinde idareye verilen takdir yetkisine dikkat çekerek ek ödeme usul ve esaslarının kanunda öngörülen ölçütler doğrultusunda keyfî olmayan bir biçimde idarece belirlendiği gerekçesine dayanmıştır. Temyiz edilen

hüküm İdari Dava Daireleri Kurulunca onanmış, başvurucunun karar düzeltme istemi de reddedilmiştir.

42. Anayasa Mahkemesinin delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının yorumlanmasına yönelik şikâyetler bakımından görevi ise bireysel başvurunun ikincil doğası gereği sınırlıdır. Derece mahkemeleri önünde hukukun ne şekilde yorumlanacağına ve uygulanacağına dair bir uyuşmazlık olduğunda ve bu bağlamda başvurucu tarafından ileri sürülen iddiaların derece mahkemelerince kesin olarak reddedildiği durumlarda, açıkça keyfî olmadığı veya bariz bir takdir hatası içermediği sürece "meşru bir beklentinin" bulunduğu sonucuna varılamaz.

43. Başvuru konusu olayda da 213 sayılı Kanun'un mülga ek 13. maddesinin (4) numaralı fıkrasında öngörülen ek ödeme ile ilgili koşullar, ikincil mevzuattaki düzenlemeler ile birlikte derece mahkemelerince tartışılmış ve ilgili hukuk kuralları yorumlanarak bir sonuca varılmıştır. Davanın reddine dair kararda, anılan kanun maddesinde yer alan ölçütler ile ikincil mevzuattaki düzenlemelerin örtüştüğünün tespit edildiği gözetildiğinde bu kararın açıkça keyfî olduğu veya bariz bir takdir hatası içerdiği de söylenemez. Ayrıca başvurucu, -talep edilen dönem itibarıyla- genel müdür ve daha üst düzeyde görev yapan bakanlık müşavirleri için uygulanan ek ödeme oranının diğer bakanlık müşavirlerine de uygulanabileceği yönünde yerleşik bir idari uygulama veya kararlılık kazanmış yargı içtihatları bulunduğunu da ortaya koyamamıştır.

44. Son olarak belirtmek gerekir ki Anayasa'nın 35. maddesi soyut bir temele dayalı olarak mülkiyete erişmeyi ve mülkiyeti edinmeyi değil mülkiyet hakkını güvence altına almaktadır. Somut olayda ise başvurucunun ihlal iddiasıyla ilgili söz konusu talebinin, dava açtığı tarih ve talep ettiği dönem itibarıyla yürürlükteki kanun hükümleri veya konuyla ilgili yargı içtihatları tarafından desteklenmediği ve mülkiyet hakkı kapsamında meşru beklenti olarak nitelendirmeye yetecek somutlukta olmadığı anlaşılmıştır.

45. Buna göre başvuru konusu olayda, başvurucunun mülkiyet hakkı kapsamında korunması gereken mevcut bir mülkünün veya mülkü edinme yönünde meşru bir beklentisinin olduğunun ispatlanamadığı sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla mülkiyet hakkının ihlali iddiasının ayrımcılık yasağıyla bağlantılı olarak incelenebilmesi mümkün değildir (Ali Sakarya, B. No: 2014/1346, 26/10/2016, § 43).

46. Açıklanan gerekçelerle ayrımcılık yasağıyla bağlantılı olarak incelenen mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

47. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. …"

48. Başvurucu manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

49. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

50. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net

12.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

51. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Ayrımcılık yasağıyla bağlantılı olarak incelenen mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın konu bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 12.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Danıştay Onbirinci Dairesine (E.2005/3151, K.2007/2878) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 5/4/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

KAMURAN REŞİT BEKİR (5)

B. No: 2014/20000 | Karar tarihi: 05.04.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/20000

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

KAMURAN REŞİT BEKİR BAŞVURUSU (5)

(Başvuru Numarası: 2014/20000)

Karar Tarihi: 5/4/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör Yrd. : Fatih ALKAN

Başvurucu : Kamuran REŞİT BEKİR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, hükümlü olan başvurucuya gönderilen mektubun ceza infaz kurumunca alıkonulması nedeniyle haberleşme hürriyetinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2.Başvuru 15/12/2014 tarihinde yapılmıştır.

3.Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca, başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmiştir.

5.Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

6. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

7. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

Bakanlık, görüş bildirmemiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

9. Başvurucu hakkında, Malatya (kapatılan) 1. Devlet Güvenlik Mahkemesinin 17/11/1994 tarihli kararıyla yasa dışı silahlı örgüt kurma veya katılma suçundan ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası verilmiştir.

10. Ankara 2 No.lu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (Ceza İnfaz Kurumu) hükümlü olarak bulunan başvurucuya, M.A. isimli bir kişi tarafından mektup gönderilmiştir.

11. Ceza İnfaz Kurumu Disiplin Kurulu Başkanlığının (Disiplin Kurulu) 6/11/2014 tarihli ve 2014/569 sayılı sakıncalı mektup değerlendirme kararıyla, yurt dışından posta yolu ile gönderilen mektubun başvurucuya verilmeden imha edilmesine karar verilmiştir.

12.Söz konusu mektubun ilgili kısımları şöyledir:

".. Yiğitlerin yerinden ve kamptan sevgiler, .. anlı ve şanlı Kırmızıkan Kampı ve Hamza Kampında .. yaşıyoruz. 15 Ağustos'un sıcağında büyük komutanımız yol arkadaşımız Agit .. yol arkadaşımız Egit ve Erdal..

.. radyoya katıldığı vakit dinledim, .. direnen Rojava'ya selam söylüyorum ve bütün bedel ödeyen annelere selam söylüyorum.

.. siz her zaman bizim aklımızdasınız. .. Selam ve devrimci saygılarla. F. H."

13.Disiplin Kurulunun 6/11/2014 tarihli kararı şöyledir:

"Yapılan inceleme neticesinde hükümlü Kamuran Reşit Bekir'e M.A.nın göndermek istediği Türkçe dışında başka bir dille yazılmış bir sayfalık mektupta radyo kanalı aracılığıyla dağdaki terör örgütü mensuplarıyla haberleşmeyi sağlayan ifadeler nedeniyle sakıncalı görülerek Ceza İnfaz Kurumumuz Disiplin Kurulu tarafından mektubun Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzüğün 91/3 bendinde "Kurumun asayiş ve güvenliğini tehlikeye düşüren, görevlileri hedef gösteren, terör ve çıkar amaçlı suç örgütü veya diğer suç örgütleri mensuplarının örgütsel amaçlı olarak haberleşmelerine neden olan, kişi veya kuruluşları paniğe yöneltecek yalan ve yanlış bilgileri, tehdit ve hakareti içeren mektup, faks ve telgraflar hükümlüye verilmez, hükümlü tarafından yazılmış ise gönderilmez." gereğince Ceza İnfaz Kurumumuz Disiplin Kurulu tarafından mektubun Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzüğün 123. maddesine göre hükümlüye verilmeyip İMHA edilmesine karar verilmiş olup, kararın hükümlüye tebliğine, tebliğ tarihinden itibaren 15 gün içinde karara Sincan İnfaz Hakimliğine itiraz edebileceğinin hatırlatılmasına, kararın bir örneğinin sicil müşahede dosyasına, bir örneğinin açılan özel kartona konulmasına, kararın infazı için ilgili birime yazılmasına oy birliği ile karar verildi."

14. Başvurucu, Disiplin Kurulunun bu kararına karşı Ankara Batı İnfaz Hâkimliğine (İnfaz Hâkimliği) itirazda bulunmuştur. İnfaz Hâkimliği 7/11/2014 tarihli ve E.2014/5236, K.2014/5315 sayılı kararla başvurucunun itirazını reddetmiştir. Ret gerekçesinin ilgili kısımları şöyledir:

".. Ankara 2 Nolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumu Disiplin Kurulu .. kararı ile ..

mektubun .. imha edilmesine karar verilmiştir.

Hükümlü dilekçesi ve kurul kararı birlikte değerlendirildiğinde; hükümlüye gönderilen mektubun F. Helep isimli biri tarafından yazıldığı ancak mektubun M.A. tarafından itiraz edene gönderildiği, mektupta kararda bahsedildiği gibi terör örgütü kampından yazıldığının anlaşılması karşısında yapılan uygulamanın ceza infaz kurumu kurallarına uygun olduğu, mevzuata aykırı bir uygulamanın veya hukuka aykırılığın söz konusu olmadığı anlaşılmakla yerinde olmayan şikayetin reddine karar vermek gerekmiştir."

15. Başvurucu, İnfaz Hâkimliğinin kararına karşı itiraz yoluna başvurmuştur. İtirazı inceleyen Ankara Batı 2. Ağır Ceza Mahkemesi 14/11/2014 tarihli ve 2014/3330 Değişik İş sayılı kararıyla İnfaz Hâkimliğinin kararındaki gerekçeye atıf yaparak kararın usul ve yasaya uygun olduğundan bahisle başvurucunun itirazının reddine karar vermiştir.

16. Nihai karar 27/11/2014 tarihinde tebliğ edilmiş ve 15/12/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunulmuştur.

IV.İLGİLİ HUKUK

17. Anayasa Mahkemesi daha önceki kararlarında hükümlü ve tutukluların gönderdiği veya kendilerine gönderilen mektuplara ceza infaz kurumunun ilgili kurulları tarafından yapılan müdahalelere dayanak oluşturan mevzuata (Ahmet Temiz, B. No: 2013/1822, 20/5/2015, §§ 16-20) yer vermiştir.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

18. Mahkemenin 5/4/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

19. Başvurucu, içeriği özel hayata ilişkin olan mektubun kendisine ulaştırılması gerektiğini, Disiplin Kurulunca verilen mektubun imha edilmesi kararının keyfî olduğunu, tüm iletişim olanaklarının elinden alınması nedeniyle manevi zarara uğradığını, bu nedenlerle haberleşme ve ifade hürriyetinin ihlal edildiğini iddia etmiştir.

B. Değerlendirme

20. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun iddialarının özü M.A. tarafından gönderilen mektubun Disiplin Kurulunca sakıncalı görülerek alıkonulması nedeniyle haberleşme hürriyetinin kısıtlanması hakkındadır. Bu sebeple başvurucunun iddialarının haberleşme hürriyeti kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

21. İddianın değerlendirilmesinde dayanak alınacak Anayasa'nın 22. maddesi şöyledir:

"Herkes, haberleşme hürriyetinesahiptir. Haberleşmeningizliliği esastır.

Millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâkın korunması veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerinden biri veya birkaçına bağlı olarak usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça; yine bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emri bulunmadıkça; haberleşme engellenemez ve gizliliğine dokunulamaz. Yetkili merciin kararı yirmidört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını

kırksekiz saat içinde açıklar; aksi halde, karar kendiliğinden kalkar.

İstisnaların uygulanacağı kamu kurum ve kuruluşları kanunda belirtilir.. ..."

22. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre Mahkemece açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemez olduğuna karar verilebilir. Başvurucunun ihlal iddialarını kanıtlayamadığı, iddialarının salt kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin olduğu, temel haklara yönelik bir müdahalenin olmadığı veya müdahalenin meşru olduğu açık olan başvurular ile karmaşık veya zorlama şikâyetlerden ibaret başvurular açıkça dayanaktan yoksun kabul edilebilir.

23. Anayasa Mahkemesinin Ahmet Temiz kararında hükümlü ve tutukluların gönderdiği veya kendilerine gönderilen mektuplara ceza infaz kurumunun ilgili kurulları tarafından yapılan müdahalelere ilişkin genel ilkeler belirtilmiştir (Ahmet Temiz, §§ 28-34).

24. Ceza İnfaz Kurumu Disiplin Kurulu, başvurucunun mektubunun sakıncalı olduğu değerlendirmesiyle alıkonulmasına karar vermiştir. Dolayısıyla anılan işlem ile kamu makamları tarafından başvurucunun haberleşme hürriyetine bir müdahalede bulunulduğu açıktır.

25. Anılan müdahale, Anayasa’nın 22. maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen haklı sebeplerden bir veya daha fazlasına dayanmadığı ve Anayasa’nın 13. maddesinde belirtilen koşulları yerine getirmediği müddetçe Anayasa’nın 22. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Bu nedenle sınırlamanın, Anayasa’nın 13. maddesinde öngörülen öze dokunmama, Anayasa’nın ilgili maddesinde belirtilmiş olma, kanunlar tarafından öngörülme, Anayasa’nın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve laik Cumhuriyet’in gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir (Ahmet Temiz, § 36).

26. Somut olayda, 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanun'un 68. maddesinin hükümlülerin ceza infaz kurumlarından yaptıkları yazışmaların denetimi ve sınırlandırılmasının kanuni dayanağını oluşturduğu anlaşılmaktadır (Ahmet Temiz, §§ 37-46). Öte yandan, haberleşme hürriyetinin düzenlendiği Anayasa'nın 22. maddesinin ikinci fıkrasında, söz konusu sınırlama sebeplerine bağlı kalınarak yapılacak sınırlamanın ancak usulüne uygun olarak verilecek hâkim kararıyla mümkün olabileceği belirtildikten sonra üçüncü fıkrasında "İstisnaların uygulanacağı kamu kurum ve kuruluşları kanunda belirtilir." denilerek bu kuralın da mutlak olmadığı ve bu kurala bazı kurumlar yönünden kanunla sınırlamalar getirilebileceği açıkça düzenlenmiştir (AYM, E.2014/122, K.2015/123, 30/12/2015, § 71). Bu bağlamda ceza infaz kurumları, Anayasa'nın 22. maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında istisnaların uygulanacağı kamu kurumlarındandır (Mehmet Koray Eryaşa, B. No: 2013/6693, 16/4/2015, §§ 74-76).

27. 5275 sayılı Kanun'un 68. maddesinin (3) numaralı fıkrasında “Kurumun asayiş ve güvenliğini tehlikeye düşüren, görevlileri hedef gösteren, terör ve çıkar amaçlı suç örgütü veya diğer suç örgütleri mensuplarının haberleşmelerine neden olan, kişi veya kuruluşları paniğe yöneltecek yalan ve yanlış bilgileri, tehdit ve hakareti içeren mektup, faks ve telgrafların” hükümlüye verilmeyeceği, hükümlü tarafından yazılmış ise gönderilmeyeceği düzenlenmiştir. Burada belirtilen sebeplerin, Anayasa’nın 22. maddesinin ikinci fıkrasında sayılmış olan kamu düzeni ve suç işlenmesinin önlenmesi genel amacı çerçevesinde ceza infaz kurumlarında güvenliğin ve disiplinin sağlanmasını hedeflediği söylenebilir.

28. Başvurucunun gönderilen mektubun sakıncalı bulunarak Disiplin Kurulu Başkanlığınca alıkonulma sebebi, anılan mektubun içeriğinde bir terör örgütü mensubunun gerçekleştirdiği terör eylemlerini övücü ve yüceltici ifadelerin bulunması olarak gösterilmiştir. Bu kapsamda başvurucunun mektubunun, Ceza İnfaz Kurumu Disiplin Kurulu Başkanlığınca denetlenmesi suretiyle haberleşme hürriyetine yapılan müdahalenin, kamu düzeninin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi ile ceza infaz kurumlarında asayiş ve güvenliğin sağlanması amaçlarını taşıdığı, bunun da Anayasa'nın haberleşme hürriyetine ilişkin 22. maddesinin ikinci fıkrası kapsamında meşru bir amaç olduğu sonucuna varılmıştır (Ahmet Temiz, §§ 47-50).

29. Başvuruya konu mektubun içeriğinden, göndericinin ve mektubu kaleme alanın farklı kişiler olduğu ve bu kişilerin başvurucunun arkadaşı olduğu ya da başvurucu tarafından tanındığı anlaşılmaktadır. Mektup içeriğinde bir radyo programından bahsedilmekte, o programın dinlendiği belirtilmekte ayrıca göndericinin duygu ve düşüncelerine de yer verilmektedir (bkz. § 12).

30. Disiplin Kurulu, başvurucu hakkında hükmedilen hapis cezasının amacından yola çıkarak terör örgütüyle haberleşmeyi sağlayan ifadelerin bulunması nedeniyle mektubun başvurucuya verilmeden imha edilmesine karar vermiştir. İnfaz Hâkimliği de içeriği dikkate alındığında mektubun terör örgütü kampından yazıldığının anlaşıldığını, yazan kişi ile gönderen kişinin farklı olduğunu belirtmiş ve yasa dışı örgüt mensuplarının haberleşmelerine neden olma hâlinin gerçekleştiği gerekçesiyle Tüzük'ün 91. maddesinin (3) numaralı fıkrasına dayanan Disiplin Kurulu kararının hukuka uygun olduğuna hükmetmiştir.

31. Mektubun içeriği dikkate alındığında özellikle ".. kamptan sevgiler", " anlı ve şanlı Kırmızıkan Kampı ve Hamza Kampında", "büyük komutanımız yol arkadaşımız Agit", "direnen Rojava'ya" gibi ifadelerden göndericinin kendisinin ve başvurucunun da içinde bulunduğu bir topluluktan bahsettiği ve "biz" kavramına vurgu yaptığı anlaşılmaktadır.

32. Ayrıca PKK terör örgütünün ilk komutanlarından olduğu bilinen "Agit" kod adlı M.K. isimli kişiye ve terör örgütünün kuruluş tarihine yapılan atıfla bu vurgunun pekiştirildiği, mektubun terör örgütüne ait kamplardan yazıldığı ve kaleme alan kişi ile gönderen kişilerin farklı olduğu hususları gözönüne alındığında, yasa dışı örgüt mensuplarının haberleşmelerini engelleme amacı taşıyan somut olaydaki İnfaz Hâkimliği kararında yer alan gerekçelerin başvuru konusu mektubun alıkonulması için ilgili ve yeterli olduğu sonucuna varılmaktadır. Bu sebeple başvurucunun haberleşme hürriyetine yönelik kısıtlamanın, Anayasa'nın 22. maddesi anlamında demokratik toplumda kamu düzeninin korunması ve suç işlenmesinin önlenmesi için gerekli olan demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı olduğu ya da yapılan müdahalenin amaçlanan hedefler açısından orantısız olduğu söylenemez. Sonuç olarak somut olayda haberleşme hürriyetine yönelik açık ve görünür bir ihlalin olmadığı sonucuna varılmıştır.

33. Açıklanan nedenlerle başvurunun, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçeyle;

A. Başvurunun, açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ

OLDUĞUNA,

B. Adli yardım talebinin kabulü ile geçici olarak muaf tutulan 206,10 TL harçtan ibaret yargılama giderinin 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca başvurucudan TAHSİLİNE, 5/4/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SALİH ÇOLAK

B. No: 2015/3238 | Karar tarihi: 05.04.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2015/3238

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

SALİH ÇOLAK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2015/3238)

Karar Tarihi: 5/4/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör Yrd. : Derya ATAKUL

Başvurucu : Salih ÇOLAK

Vekili : Av. Hikmet AYDIN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, 14/4/1995 tarihinde Tekel Genel Müdürlüğü aleyhine açılan alacak davasının uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 23/2/2015 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu, 1993 yılında Tekel Genel Müdürlüğüne sattığı tütün ürününün bedelini alamadığını ileri sürerek 14/4/1995 tarihinde alacak davası açmıştır. Muş 1. Asliye Hukuk Mahkemesi 18/4/2014 tarihli kararı ile davanın kabulüne karar vermiştir. Karar, Yargıtay 13. Hukuk Dairesinin 8/12/2014 tarihli ilamı ile onanmıştır. Karar düzeltme talebi, aynı Dairenin 16/4/2015 tarihli ilamı ile reddedilmiştir. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden yapılan araştırmada başvurucu Salih Çolak'ın 28/8/2005 tarihinde vefat ettiği anlaşılmıştır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

8. Mahkemenin 5/4/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

9. Başvurucu, Tekel Genel Müdürlüğü aleyhine açtığı alacak davasında yargılamanın uzun sürdüğünü ve uzun süren yargılama nedeniyle davanın ekonomik değerinin kalmadığını belirterek adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

10. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 83. maddesi ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 51. maddesi gereği başvurucunun istismar edici, yanıltıcı ve benzeri nitelikteki davranışlarıyla bireysel başvuru hakkını açıkça kötüye kullandığının tespit edilmesi hâlinde başvuru reddedilir ve yargılama giderleri dışında ilgilinin 2.000 Türk Lirasından fazla olmamak üzere disiplin para cezasıyla cezalandırılmasına karar verilir.

11. Bu kapsamda özellikle Mahkemeyi yanıltmak amacıyla gerçek olmayan maddi vakıalara dayanılması veya bu nitelikte bilgi ve belge sunulması, başvurunun değerlendirilmesi noktasında esaslı olan bir unsur hakkında bilgi verilmemesi durumunda başvuru hakkının kötüye kullanıldığı kabul edilebilecektir (S.Ö., B. No: 2013/7087, 18/9/2014, § 29, Mehmet Güven Ulusoy [GK], B. No: 2013/1013, 2/7/2015).

12. Başvuru konusu olayda, UYAP üzerinden yapılan araştırmada yargılama devam ederken başvurucu Salih Çolak'ın 28/8/2005 tarihinde vefat ettiği tespit edilmiştir. Avukat Hikmet Aydın tarafından 23/2/2015 tarihinde başvurucunun makul sürede yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiği iddiasıyla bireysel başvuru yapılmış, başvuru formunda başvurucunun öldüğü konusunda bir bilgiye yer verilmemiştir.

13. Kamu gücü tarafından hakkı ihlal edilen kişinin bireysel başvuru yapmadan önce ölmesi durumunda ölen kişi adına bir başkası tarafından bireysel başvuru yapma imkânı bulunmamaktadır (Abdurrehman Uray, B. No: 2013/6140, 5/11/2014, § 30).

14. Açıklanan nedenlerle başvuru tarihinden önce vefat etmiş başvurucu adına vekâlet ilişkisi sona ermiş olan avukat tarafından yapılan bireysel başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanımı nedeniyle reddine karar verilmesi gerekir.

15. Bu durumda Avukat Hikmet Aydın aleyhine, Anayasa Mahkemesini yanıltıcı nitelikte başvuru yapması nedeniyle 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve İçtüzük'ün 83. maddesi

uyarınca takdiren 2.000 TL disiplin para cezasına hükmedilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle REDDİNE,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA,

C. 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 83. maddesi uyarınca Avukat Hikmet Aydın'ın 2.000 TL disiplin para cezası ile CEZALANDIRILMASINA,

D. Kararın bir örneğinin Muş Barosuna GÖNDERİLMESİNE 5/4/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

EFENDİ ÖZBEY

B. No: 2015/3240 | Karar tarihi: 05.04.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2015/3240

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

EFENDİ ÖZBEY BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2015/3240)

Karar Tarihi: 5/4/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör Yrd. : Derya ATAKUL

Başvurucu : Efendi ÖZBEY

Vekili : Av. Hikmet AYDIN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, 14/4/1995 tarihinde Tekel Genel Müdürlüğü aleyhine açılan alacak davasının uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 23/2/2015 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu, 1993 yılında Tekel Genel Müdürlüğüne sattığı tütün ürününün bedelini alamadığını ileri sürerek 14/4/1995 tarihinde alacak davası açmıştır. Muş 1. Asliye Hukuk Mahkemesi 18/4/2014 tarihli kararı ile davanın kabulüne karar vermiştir. Karar, Yargıtay 13. Hukuk Dairesinin 8/12/2014 tarihli ilamı ile onanmıştır. Karar düzeltme talebi, aynı Dairenin 16/4/2015 tarihli ilamı ile reddedilmiştir. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden yapılan araştırmada başvurucu Efendi Özbey'in 2/10/1997 tarihinde vefat ettiği anlaşılmıştır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

8. Mahkemenin 5/4/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

9. Başvurucu, Tekel Genel Müdürlüğü aleyhine açtığı alacak davasında yargılamanın uzun sürdüğünü ve uzun süren yargılama nedeniyle davanın ekonomik değerinin kalmadığını belirterek adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

10. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 83. maddesi ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 51. maddesi gereği başvurucunun istismar edici, yanıltıcı ve benzeri nitelikteki davranışlarıyla bireysel başvuru hakkını açıkça kötüye kullandığının tespit edilmesi hâlinde başvuru reddedilir ve yargılama giderleri dışında ilgilinin 2.000 Türk Lirasından fazla olmamak üzere disiplin para cezasıyla cezalandırılmasına karar verilir.

11. Bu kapsamda özellikle Mahkemeyi yanıltmak amacıyla gerçek olmayan maddi vakıalara dayanılması veya bu nitelikte bilgi ve belge sunulması, başvurunun değerlendirilmesi noktasında esaslı olan bir unsur hakkında bilgi verilmemesi durumunda başvuru hakkının kötüye kullanıldığı kabul edilebilecektir (S.Ö., B. No: 2013/7087, 18/9/2014, § 29, Mehmet Güven Ulusoy [GK], B. No: 2013/1013, 2/7/2015).

12.Başvuru konusu olayda, UYAP üzerinden yapılan araştırmada yargılama devam ederken başvurucu Efendi Özbey'in 2/10/1997 tarihinde vefat ettiği tespit edilmiştir. Avukat Hikmet Aydın tarafından 23/2/2015 tarihinde başvurucunun makul sürede yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiği iddiasıyla bireysel başvuru yapılmış, başvuru formunda başvurucunun öldüğü konusunda bir bilgiye yer verilmemiştir.

13. Kamu gücü tarafından hakkı ihlal edilen kişinin bireysel başvuru yapmadan önce ölmesi durumunda ölen kişi adına bir başkası tarafından bireysel başvuru yapma imkânı bulunmamaktadır (Abdurrehman Uray, B. No: 2013/6140, 5/11/2014, § 30).

14. Açıklanan nedenlerle başvuru tarihinden önce vefat etmiş başvurucu adına vekâlet ilişkisi sona ermiş olan avukat tarafından yapılan bireysel başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanımı nedeniyle reddine karar verilmesi gerekir.

15. Bu durumda Avukat Hikmet Aydın aleyhine, Anayasa Mahkemesini yanıltıcı nitelikte başvuru yapması nedeniyle 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve İçtüzük’ün 83. maddesi

uyarınca takdiren 2.000 TL disiplin para cezasına hükmedilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle REDDİNE,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA,

C. 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 83. maddesi uyarınca Avukat Hikmet Aydın'ın 2.000 TL disiplin para cezası ile CEZALANDIRILMASINA,

D. Kararın bir örneğinin Muş Barosuna GÖNDERİLMESİNE 5/4/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET ŞÜKRÜ KARABULUT

B. No: 2015/3243 | Karar tarihi: 05.04.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2015/3243

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET ŞÜKRÜ KARABULUT BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2015/3243)

Karar Tarihi: 5/4/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör Yrd. : Derya ATAKUL

Başvurucu : Mehmet Şükrü KARABULUT

Vekili : Av. Hikmet AYDIN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, 14/4/1995 tarihinde Tekel Genel Müdürlüğü aleyhine açılan alacak davasının uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 23/2/2015 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu, 1993 yılında Tekel Genel Müdürlüğüne sattığı tütün ürününün bedelini alamadığını ileri sürerek 14/4/1995 tarihinde alacak davası açmıştır. Muş 1. Asliye Hukuk Mahkemesi 18/4/2014 tarihli kararı ile davanın kabulüne karar vermiştir. Karar, Yargıtay 13. Hukuk Dairesinin 8/12/2014 tarihli ilamı ile onanmıştır. Karar düzeltme talebi, aynı Dairenin 16/4/2015 tarihli ilamı ile reddedilmiştir. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden yapılan araştırmada başvurucu Mehmet Şükrü Karabulut'un 4/8/2008 tarihinde vefat ettiği anlaşılmıştır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

8. Mahkemenin 5/4/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

9. Başvurucu, Tekel Genel Müdürlüğü aleyhine açtığı alacak davasında yargılamanın uzun sürdüğünü ve uzun süren yargılama nedeniyle davanın ekonomik değerinin kalmadığını belirterek adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

10. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 83. maddesi ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 51. maddesi gereği başvurucunun istismar edici, yanıltıcı ve benzeri nitelikteki davranışlarıyla bireysel başvuru hakkını açıkça kötüye kullandığının tespit edilmesi hâlinde başvuru reddedilir ve yargılama giderleri dışında ilgilinin 2.000 Türk Lirasından fazla olmamak üzere disiplin para cezasıyla cezalandırılmasına karar verilir.

11. Bu kapsamda özellikle Mahkemeyi yanıltmak amacıyla gerçek olmayan maddi vakıalara dayanılması veya bu nitelikte bilgi ve belge sunulması, başvurunun değerlendirilmesi noktasında esaslı olan bir unsur hakkında bilgi verilmemesi durumunda başvuru hakkının kötüye kullanıldığı kabul edilebilecektir (S.Ö., B. No: 2013/7087, 18/9/2014, § 29, Mehmet Güven Ulusoy [GK], B. No: 2013/1013, 2/7/2015).

12. Başvuru konusu olayda, UYAP üzerinden yapılan araştırmada yargılama devam ederken başvurucu Mehmet Şükrü Karabulut'un 4/8/2008 tarihinde vefat ettiği tespit edilmiştir. Avukat Hikmet Aydın tarafından 23/2/2015 tarihinde başvurucunun makul sürede yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiği iddiasıyla bireysel başvuru yapılmış, başvuru formunda başvurucunun öldüğü konusunda bir bilgiye yer verilmemiştir.

13.Kamu gücü tarafından hakkı ihlal edilen kişinin bireysel başvuru yapmadan önce ölmesi durumunda ölen kişi adına bir başkası tarafından bireysel başvuru yapma imkânı bulunmamaktadır (Abdurrehman Uray, B. No: 2013/6140, 5/11/2014, § 30).

14. Açıklanan nedenlerle başvuru tarihinden önce vefat etmiş başvurucu adına vekâlet ilişkisi sona ermiş olan avukat tarafından yapılan bireysel başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanımı nedeniyle reddine karar verilmesi gerekir.

15. Bu durumda Avukat Hikmet Aydın aleyhine, Anayasa Mahkemesini yanıltıcı nitelikte başvuru yapması nedeniyle 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve İçtüzük’ün 83. maddesi

uyarınca takdiren 2.000 TL disiplin para cezasına hükmedilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle REDDİNE,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA,

C. 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 83. maddesi uyarınca Avukat Hikmet Aydın'ın 2.000 TL disiplin para cezası ile CEZALANDIRILMASINA,

D. Kararın bir örneğinin Muş Barosuna GÖNDERİLMESİNE, 5/4/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET YETKİN

B. No: 2015/3356 | Karar tarihi: 05.04.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2015/3356

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET YETKİN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2015/3356)

Karar Tarihi: 5/4/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör Yrd. : Derya ATAKUL

Başvurucu : Mehmet YETKİN

Vekili : Av. Hikmet AYDIN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, 14/4/1995 tarihinde Tekel Genel Müdürlüğü aleyhine açılan alacak davasının uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 23/2/2015 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu, 1993 yılında Tekel Genel Müdürlüğüne sattığı tütün ürününün bedelini alamadığını ileri sürerek 14/4/1995 tarihinde alacak davası açmıştır. Muş 1. Asliye Hukuk Mahkemesi 18/4/2014 tarihli kararı ile davanın kabulüne karar vermiştir. Karar, Yargıtay 13. Hukuk Dairesinin 8/12/2014 tarihli ilamı ile onanmıştır. Karar düzeltme talebi, aynı Dairenin 16/4/2015 tarihli ilamı ile reddedilmiştir. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden yapılan araştırmada başvurucu Mehmet Yetkin'in 19/5/2014 tarihinde vefat ettiği anlaşılmıştır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

8. Mahkemenin 5/4/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

9. Başvurucu, Tekel Genel Müdürlüğü aleyhine açtığı alacak davasında yargılamanın uzun sürdüğünü ve uzun süren yargılama nedeniyle davanın ekonomik değerinin kalmadığını belirterek adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

10. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 83. maddesi ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 51. maddesi gereği başvurucunun istismar edici, yanıltıcı ve benzeri nitelikteki davranışlarıyla bireysel başvuru hakkını açıkça kötüye kullandığının tespit edilmesi hâlinde başvuru reddedilir ve yargılama giderleri dışında ilgilinin 2.000 Türk Lirasından fazla olmamak üzere disiplin para cezasıyla cezalandırılmasına karar verilir.

11. Bu kapsamda özellikle Mahkemeyi yanıltmak amacıyla gerçek olmayan maddi vakıalara dayanılması veya bu nitelikte bilgi ve belge sunulması, başvurunun değerlendirilmesi noktasında esaslı olan bir unsur hakkında bilgi verilmemesi durumunda başvuru hakkının kötüye kullanıldığı kabul edilebilecektir (S.Ö., B. No: 2013/7087, 18/9/2014, § 29, Mehmet Güven Ulusoy [GK], B. No: 2013/1013, 2/7/2015).

12. Başvuru konusu olayda, UYAP üzerinden yapılan araştırmada yargılama devam ederken başvurucu Mehmet Yetkin'in 19/5/2014 tarihinde vefat ettiği tespit edilmiştir. Avukat Hikmet Aydın tarafından 23/2/2015 tarihinde başvurucunun makul sürede yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiği iddiasıyla bireysel başvuru yapılmış, başvuru formunda başvurucunun öldüğü konusunda bir bilgiye yer verilmemiştir.

13. Kamu gücü tarafından hakkı ihlal edilen kişinin bireysel başvuru yapmadan önce ölmesi durumunda ölen kişi adına bir başkası tarafından bireysel başvuru yapma imkânı bulunmamaktadır (Abdurrehman Uray, B. No: 2013/6140, 5/11/2014, § 30).

14. Açıklanan nedenlerle başvuru tarihinden önce vefat etmiş başvurucu adına vekâlet ilişkisi sona ermiş olan avukat tarafından yapılan bireysel başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanımı nedeniyle reddine karar verilmesi gerekir.

15. Bu durumda Avukat Hikmet Aydın aleyhine, Anayasa Mahkemesini yanıltıcı nitelikte başvuru yapması nedeniyle 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve İçtüzük’ün 83. maddesi

uyarınca takdiren 2.000 TL disiplin para cezasına hükmedilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle REDDİNE,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA,

C. 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 83. maddesi uyarınca Avukat Hikmet Aydın'ın 2.000 TL disiplin para cezası ile CEZALANDIRILMASINA,

D. Kararın bir örneğinin Muş Barosuna GÖNDERİLMESİNE 5/4/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ELİF KAYA

B. No: 2014/266 | Karar tarihi: 06.04.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/266

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ELİF KAYA BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/266)

Karar Tarihi: 6/4/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Nuri NECİPOĞLU

Hasan Tahsin GÖKCAN

Kadir ÖZKAYA

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör : Murat ŞEN

Başvurucu : Elif KAYA

Vekili : Av. Ali AYDIN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, tutuklunun ceza infaz kurumuna yerleştirilmeden önce kurum personeli tarafından şiddet ve tacize maruz bırakılarak zorla çıplak aranması nedeniyle işkence ve kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 18/12/2013 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca, başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmiştir.

5. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

6. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte

yapılmasına karar verilmiştir.

7. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü sunmuştur.

8. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

9. Başvuru formu ve ekleri ile Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sisistemi (UYAP) aracılığıyla Aliağa Cumhuriyet Başsavcılığından temin edilen belgelere göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

10. Başvurucu 20/6/2013 tarihinde kolluk kuvvetlerince gözaltına alınmış vesilahlı terör örgütüne üye olmak suçundan İzmir 2 No.lu Hâkimliğinin (TMK 10. madde ile görevli) 23/6/2013 tarihli kararı ile tutuklanmıştır.

11. Başvurucu, tutuklama kararı üzerine İzmir Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna (Ceza İnfaz Kurumu) götürülmüştür. Ceza İnfaz Kurumuna kabulü sürecinde infaz koruma memurları başvurucuyu aramak istemişler ve başvurucuyu arama odasına almışlardır.

12. İnfaz koruma memurlarının beyanı kapsamında başvurucu, gözaltı esnasında kolluk tarafından arandığını belirterek arama yapılmasına izin vermemiştir. Başvurucu ise infaz koruma memurlarının çıplak arama yapmak istemesi üzerine bunun insanlık onuruna aykırı olduğunu belirterek arama yapılmasına karşı çıkmıştır.

13. Başvurucunun karşı koyması üzerine Kurum İkinci Müdürüne haber verilmiş ve Müdür sabaha karşı saat 05.00 sıralarında Ceza İnfaz Kurumuna gelmiştir. Başvurucunun arama yapılmasına karşı olmasına rağmen mevzuat hükümleri gereğince araması yapılmıştır. İnfaz koruma memurları aramanın çıplak olarak yapılmadığını ve zor kullanma yetkisinin aşılmadığını belirtmişlerdir.

14. Başvurucu vekili, ertesi gün başvurucuyu ziyarete gelmiş ve olaylar hakkında bilgi sahibi olmuştur. Başvurucu vekili, başvurucunun çıplak aramaya karşı koyması üzerine infaz koruma memurlarının tacize varacak tutum ve davranışlarla çıplak arama yaptığını belirterek 5/8/2013 tarihinde Aliağa Cumhuriyet Başsavcılığına şikâyetçi olmuştur.

15. Öte yandan başvurucu hakkında aramaya karşı çıktığından bahisle disiplin soruşturması açılmıştır.

16. Aliağa Cumhuriyet Başsavcılığının yürüttüğü soruşturma kapsamında olay günü aramaya katılan infaz koruma memurlarının şüpheli sıfatıyla beyanları alınmış ve soruşturma sonucunda 11/10/2013 tarihinde müsnet suçun unsurlarının oluşmadığı belirtilerek şüpheliler hakkında kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmiştir.

17. Başsavcılık kararında ceza infaz kurumuna alınan tutuklu ve hükümlülerin onuru rencide olmayacak şekilde mevzuat uyarınca arama yapılması gerektiği, olayda da kadın başvurucunun kadın infaz koruma memurları tarafından kapalı odada usule uygun şekilde arandığı, olayda çıplak aramanın söz konusu olmadığı belirtilmiştir.

18. Kovuşturma yapılmasına yer olmadığına dair karara yapılan itiraz, İzmir 9. Ağır Ceza Mahkemesinin 6/3/2014 tarihli kararı ile reddedilmiştir.

19. Başvurucu hakkında yapılan disiplin soruşturması sonucunda Disiplin Kurul Başkanlığının 1/7/2013 tarihli kararı ile başvurucunun aramaya karşı çıktığından bahisle başvurucuya bir ay süre ile ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma cezası verilmiştir.

20. Başvurucu, Disiplin Kurulu kararına karşı itirazda bulunmuş; Karşıyaka İnfaz Hâkimliğinin 25/10/2013 tarihli kararı ile 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanun'un 43. maddesinin 2. fıkrasının (b) bendi uyarınca kurum görevlilerine karşı uygunsuz söz sarf etmek veya davranışta bulunmak eylemi nedeni ile disiplin cezası verildiğinden bahisle itiraz istemi reddedilmiştir.

21. Hâkimlik, duruşmalı olarak yaptığı yargılamada başvurucunun ve tanık sıfatıylabazı infaz koruma memurlarının beyanı alınmıştır. Bununla birlikte olaya ilişkin kamera kayıtları getirilerek Hâkimlik tarafından incelenmiştir. Kararın gerekçesinde Hâkimlik, öncelikle ceza infaz kurumlarında aramaya ilişkin mevzuatı incelemiştir. Buna göre ceza infaz kurumlarında hükümlü ve tutukluların kuruma ilk geldiklerinde ya da koğuştan çıkış ve girişlerinde aranmalarının bir zorunluluk olduğu, aksinin kabulü hâlinde ceza infaz kurumuna sokulması yasak eşyaların sokulmasının mümkün hâle geleceği ifade edilmiştir. Hâkimlik ayrıca yasak eşyaların sokulması hâlinde de ceza infaz kurumunda bulunan hükümlü ve tutuklular ile infaz koruma memurlarının can güvenliklerinin ve sağlıklarının tehlikeye gireceğini, kurumda disiplin ve düzeninin sağlanmasının imkânsız hâle geleceğini vurgulamıştır.

22. Hâkimlik, gerekçesinin devamında kamera kayıtlarının incelemesi sonucunda bazı tanıkların çelişkili beyanları olsa da çıplak arama yapılmadığı kanaatine varmıştır. Özellikle başvurucunun çıplak aranması için zor kullanılması hâlinde kıyafetlerinde olması beklenen yırtıklık, yamukluk veya dağınıklık gibi durumların olmadığı belirtilmiştir.

23. İnfaz Hâkimliğinin kararına karşı başvurucu tarafından yapılan itiraz, Karşıyaka 2. Ağır Ceza Mahkemesinin 8/11/2013 tarihli kararı ile reddedilmiş; karar, başvurucuya 19/11/2013 tarihinde tebliğ edilmiştir.

24. 18/12/2013 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV.İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

25. 5275 sayılı Kanun'un 43. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma cezası, hükümlünün bir aydan üç aya kadar ziyaretçi görüşüne çıkarılmamasıdır.

(2) Ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma cezasını gerektiren eylemler şunlardır:

...

b) Aramaya karşı çıkmak.

...

(3) Resmî ve yetkili merciler ile avukatlar ve yasal temsilcilerle görüşmelerde bu madde hükmü uygulanmaz."

26. 4/6/2006 tarihli ve 26131 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük'ün (İnfaz Tüzüğü) "Arama, güvenlik tatbikatı ve sayım" kenar başlıklı 46. maddesi şöyledir:

"...

(2) Hükümlünün üzerinde, kuruma sokulması veya bulundurulması yasak madde veya eşya

bulunduğuna dair makul ve ciddi emarelerin varlığı ve kurum en üst amirinin gerekli görmesi hâlinde, çıplak olarak veya beden çukurlarında aşağıda belirtilen usullere göre arama yapılabilir.

a) Çıplak arama, hükümlünün utanma duygusunu ihlal etmeyecek şekilde ve kimsenin görmemesini sağlayacak tedbirler alınarak gerçekleştirilir,

b) Arama sırasında önce bedenin üst kısmındaki giysiler çıkarttırılır, bedenin alt kısmındaki giysiler üst kısmındaki giysiler giyildikten sonra çıkarttırılır. Bu giysiler de mutlaka aranır,

c) Çıplak arama sırasında bedene dokunulmaması için gerekli özen gösterilir. Aranan kişinin beden çukurlarında bir şeyin bulunduğuna dair makul ve ciddi emarelerin bulunması hâlinde öncelikle, hükümlüden madde veya eşyanın kendisi tarafından çıkartılması istenir, aksi hâlde bunun zor kullanılarak gerçekleştirileceği bildirilir. Beden çukurlarındaki arama, cezaevi tabibi tarafından yerine getirilir,

d) Çıplak olarak arama, mümkün olan en kısa süre içinde bitirilir.

(3) Beden ve üst aramaları aynı cinsiyetten güvenlik ve gözetim görevlileri tarafından yapılır.

…

(9) Arama ve sayımlar sırasında insan onuruna saygı esastır.”

B. Uluslararası Hukuk

27. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 3. maddesi şöyledir:

“Hiç kimse işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya işlemlere tabi tutulamaz.”

28. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), tutuklu ve hükümlülerle ilgili olarak onların korunmasız ve zayıf durumda olduklarını, en zor şartlarda dahi yetkililerin bu kişilerin fiziksel esenliklerini korumakla sorumlu olduklarını belirtmiştir (Keenan/Birleşik Krallık, B. No: 27229/95, 3/4/2001, § 91; Tarariyeva/Rusya, B. No: 4353/03, 14/12/2006, § 73; Vlademir/Romanov/Rusya, B. No: 41461/02, 24/7/2008, § 57).

29. AİHM, cezaevi güvenliği sağlamak, suç işlenmesini ya da düzenin bozulmasını engellemek amacıyla çıplak arama yapılmasının gerekli olabileceğini kabul etmiştir (Van Der Ven/Hollanda, B. No: 50901/99, 4/2/2003, § 60)Ancak somut olayın şartları açısından bu uygulamanın üzüntü ve aşağılama duygusunu artırabileceği, bu yönüyle kamu otoritelerinin hükümlü/tutukluların onurunu zedelemeyecek şekilde uygun davranmaları gerektiği değerlendirilmektedir (Van Der Ven/Hollanda, §§ 61-62; Valašinas/Litvanya, B. No: 44558/98, 24/7/2001, § 117; Iwanczuk/Polonya, B. No: 25196/94, 15/11/2001, § 59; Frerot/Fransa, B. No: 70204/01, 12/6/2007, §§ 38-47; Pawel Pawlak/Polonya, B. No: 13421/03, 30/10/2012, § 141).

30. AİHM; tamamen duyusal yalıtma ile birlikte bütünüyle sosyal yalıtmanın kişiliği tahrip edeceğini, güvenlik veya başka gerekçelerle haklı gösterilmeyecek bir insanlık dışı muamele biçimi oluşturacağını belirtmiştir. Diğer taraftan mahkûmların diğer mahkûmlarla görüşmesinin yasaklanmasının güvenlik, disiplin veya önleyici tedbirlerin gerektirdiği koşullarda Sözleşme'nin 3. maddesinin ihlali olarak değerlendirilemeyeceği belirtilmiştir. (Öcalan/Türkiye, B. No: 46221/99, 12/5/2005, § 191). Ayrıca güvenliği sağlama, tutulan kişiyi diğer tutulanlardan koruma, devam eden yargılamada sanıkların hileli iş birliği

yapmalarını veya tutulan kişinin dışarıdakilerle suç için iş birliği yapmalarını önleme gibi amaçlarla tek başına tutma tedbirinin uygulanması da mümkündür. Başka bir ifade ile sıkı güvenlik rejimine ilişkin bir tedbir olan tek başına tutma kendiliğinden Sözleşme'nin 3. maddesine aykırı bir müdahale sayılmaz (Van der Ven/Hollanda, § 50). Uzun süre başkalarından ayrı tutmanın Sözleşme'nin 3. maddesi kapsamında bir ihlal oluşturup oluşturmayacağı değerlendirirken olayın içinde bulunduğu özel koşullara, tedbirin zorunluluğuna, süresine, izlenen amaca ve ilgili kişi üzerindeki etkilerine bakılması gerekir (Rohde/Danimarka, B. No: 69332/01, 21/7/2005, § 93).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

31. Mahkemenin 6/4/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. İşkence ve Kötü Muamele Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

32. Başvurucu; tutuklanması üzerine sevk edildiği İzmir Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumunun mahkûm kabul bölümünde Kurum personeli tarafından çıplak kalacak şekilde soyularak arama yapılmasını reddetmesi üzerine şiddet ve tacize maruz kalarak kendisinin zorla çıplak aramasının yapıldığını, çıplak aramanın insanlık onuruna aykırı olduğunu, aramayı kabul etmediği için verilen disiplin cezasının mahiyeti nedeniyle adeta tecrit içinde tecrit yaşadığını belirterek Anayasa'nın 17. ve 19. maddelerinde tanımlanan işkence ve kötü muamele yasağı ile kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

33. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun, Anayasa'nın 19. maddesinde düzenlenen kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkının ihlal edildiği şikâyetlerinin özünü aldığı disiplin cezası oluşturmaktadır. Başvurucunun bir ay süre ile ziyaretçiden yoksun bırakılmasının -tutuklu olarak cezaevinde bulunması nedeniyle kişi özgürlüğünün zaten kısıtlı olduğu gözetildiğinde- Anayasa'nın 19. maddesi kapsamında değil Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında düzenlenen kötü muamele yasağı çerçevesinde incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

34. Anayasa'nın "Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı" kenar başlıklı 17. maddesi şöyledir:

"Herkes, … maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.

...

Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz."

35. Anayasa'nın 17. maddesinde herkesin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı güvence altına alınmıştır. Maddenin üçüncü fıkrasında kimseye "işkence" ve "eziyet" yapılamayacağı, kimsenin "insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muamele"ye tabi tutulamayacağı düzenlenmiştir. Anılan fıkrayla özel olarak insan onurunun korunması amaçlanmıştır (Cezmi Demir ve diğerleri, B. No: 2013/293, 17/7/2014, § 80).

36. Bu bağlamda Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında öngörülen işkence, eziyet ve insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulma yasağı mutlak bir nitelik taşımakta olup bu kapsamda öncelikle kamusal yetkiyle güç kullanan görevlilerin

hiçbir şekilde kişilerin beden ve ruh bütünlüğüne zarar vermemelerini gerektirir (Cezmi Demir ve diğerleri, § 81).

37. Anayasa’nın 17. maddesi cezaevinde tutulan bir hükümlü veya tutuklunun içinde bulunduğu şartların insan onuruna yakışır bir şekilde olmasını da koruma altına almaktadır. İnfazın yöntemi ve infaz sürecindeki davranışların mahkûmları, özgürlükten mahrum kalmanın doğal sonucu olan kaçınılmaz elem seviyesinden daha fazla sıkıntılı veya eziyetli bir duruma sokmaması gerekir. Cezaevinde tutulmanın pratik gerekleri çerçevesinde mahkûmların sağlık ve esenlikleri gibi hususların yeterli bir şekilde güvence altına alınması ve mahkûmlara gerekli tıbbi yardımın sağlanması da insan onuruna yakışır koşulların sağlanması için gereklidir (Turan Günana, B. No: 2013/3550, 19/11/2014, § 39).

38. Bu bağlamda işkence ve kötü muamele konusundaki iddialar, uygun delillerle desteklenmelidir. İddia edilen olayların gerçekliğini tespit etmek için her türlü şüpheden uzak, makul kanıtların varlığı gerekir. Bu nitelikteki bir kanıt yeterince ciddi, açık ve tutarlı emarelerden ya da aksi ispat edilemeyen birtakım karinelerden de oluşabilir. Ancak bu koşulların tespiti hâlinde kötü bir muamelenin varlığından bahsedilebilir (C.D., B. No: 2013/394, 6/3/2014, § 28).

39. Öte yandan bireysel başvurulara ilişkin şikâyetlerin incelenmesinde Anayasa Mahkemesinin sahip olduğu rol ikincil niteliktedir. Ancak Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkı ve kötü muamele yasağı ihlali ile ilgili iddialarda bulunulduğu zaman Anayasa Mahkemesi, bu konu hakkında tam bir inceleme yapmalıdır. Soruşturma ve kovuşturma aşamasında delilleri değerlendirmek kural olarak Cumhuriyet savcıları ve derece mahkemelerin işi olduğundan Anayasa Mahkemesinin görevi, bu makamların maddi olaylara ilişkin yaptıkları değerlendirmenin yerine kendi değerlendirmesini koymak değildir. Bu nedenle öncelikle yapılması gereken bireysel başvuru dosyasındaki iddiaların maddi boyutu açısından soruşturma ve/veya kovuşturma dosyasındaki değerlendirmede ortaya konulan delillerin yeterli olup olmadığını değerlendirmektedir. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesinin cezai sorumluluk bağlamında suça ya da masumiyete ilişkin bir bulguya ulaşma görevi bulunmamaktadır. Diğer taraftan derece mahkemelerinin bulgularının Anayasa Mahkemesini bağlamamasına rağmen normal şartlar altında bu mahkemelerin maddi olaylara ilişkin yaptığı tespitlerden ayrılmak için de kuvvetli nedenlerin var olması gerekir.

40. Çıplak arama yapılması, hükümlü ve tutuklular açısından tek başına kötü muamele yasağını ihlal eden bir durum olarak değerlendirilemez. Nitekim ceza infaz kurumlarının güvenliğinin sağlanması, hükümlü ve tutukluların kurum içinde kendilerine, diğer hükümlü/tutuklara ve infaz koruma memurlarına zarar verecek veya suç oluşturacak uyuşturucu maddelerin, kesici ve delici aletlerin sokulmasının engellenmesini amaçlamaktadır. Nitekim İnfaz Tüzüğü'nün 46. maddesinde de bu husus düzenlenerek çıplak aramanın hukuki dayanağı ortaya konmuştur.

41. Öte yandan çıplak arama usulü ve sıklığı kötü muamele yasağının ihlali sonucunu doğurabilir. Özellikle ceza infaz kurumunda güvenlik, düzenin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi amacını aşacak ve hükümlü/tutuklular yönünden insan onurunu zedeleyecek nitelikte bir uygulamaya dönüşmesi kötü muamele yasağı yönünden gözönünde bulundurulması gereken hususlardır. Bu bağlamda hükümlü/tutukluların aynı cinsiyetten personel tarafından aranması, çok sık arama yapılarak aramanın rencide etme uygulamasına dönüşmemesi, başkalarının karşısında yapılmaması gerekmektedir.

42. Somut olayda başvurucunun şiddet ve tacize varan bir çıplak arama olduğu iddialarına yönelik olarak başvurucunun savunulabilir ve her türlü makul şüpheden uzak bir delili bulunmamaktadır. Başvurucu, şiddete maruz kaldığına dair herhangi bir sağlık raporu sunmadığı gibi buna ilişkin bir talebi olduğundan da bahsetmemiştir. Başvurucu vekilinin olayın ertesi günü ziyarette bulunduğu gözetildiğinde başvurucu vekilinin de şiddete yönelik iddiaları delillendirmek için sağlık raporu talep etme imkânının olduğu açıktır. Ancak başvurucu vekilinin de bu yönde bir talebi olmamıştır. İnfaz Hâkimliğinin kamera kayıtlarında yaptığı incelemede de başvurucunun görüntülerinde herhangi bir zorlama tespit edilmemiştir. Dolayısıyla başvurucunun çıplak aranmaya yönelik iddialarının dayanağı olduğu söylenemez (Turan Günana (5), B. No: 2013/5545, 15/12/2015, §§ 64-66).

43. Öte yandan başvurucu, çıplak arama yapılmasına yönelik olarak çıplak aramanın sıklığı, uygulanması açısından mevzuatta beliritilen standartlar dışında onurunu zedeleyecek bir usulde yapıldığına yönelik bir iddia dile getirmemiştir.

44. Başvurucunun verilen disiplin cezası nedeniyle tecrit edildiğine ilişkin iddiaları yönünden ise tek başına tutma veya tecrit olarak adlandırılabilecek bir yalnızlaştırmadan bahsedebilmek için kişin ziyaretten yoksun bırakılmasından öte mahkûmun diğer tüm iletişim imkânlarının da elinden alınması gereklidir. Dolayısıyla diğer hükümlü/tutuklularla görüşme, haberleşme araçlarından yararlanma ve sadece bir ay süre ile ziyaretçiden yoksun bırakılma gözetildiğinde başvurucunun uzun süre veya süresiz bir şekilde tek başına tutulma veya sosyal yalnızlaştırılmaya maruz kaldığından bahsetmek mümkün değildir (Turan Günana, B. No: 2013/3550, 19/11/2014, §§ 39-49).

45. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

46. Başvurucu; cezaevinde bir hükümlü ile kavga ettiğinden bahisle beş gün hücre cezası ile tecziyesine karar verildiğini, kamera kayıtlarının incelenmesi sonucu çıplak aramanın yapıldığının açıkça görülebilir olmasına ve tanık beyanlarının birbiri ile çelişkili olmasına rağmen disiplin cezasına karşı yapmış olduğu itirazda İnfaz Hâkimliğinin vakıaları ve delilleri yanlış değerlendirdiğini, sanık pozisyonunda yer alan kişilerin tanık sıfatı ile dinlenildiğini, kamera kayıtlarının yer aldığı görüntülerde dokuz gardiyanın fiile iştirak ettiğinin açık olmasına rağmen sadece tutanak mümzileri dinlenmek suretiyle eksik incelemeye dayalı olarak karar verildiğini belirterek Anayasa’nın 36. maddesinde tanımlanan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

47. Başvurucu hakkındaki hücre hapsi cezası, haberleşme veya iletişim araçlarından ve ziyaretçi kabulünden yoksun bırakılma sonucunu ortaya çıkaracağından ve bu durumda başvurucunun kişisel hakları etkilendiğinden bu bağlamdadisiplin cezasına ilişkin uyuşmazlığın “medeni hak" ile ilgili olduğu kabul edilmelidir (Cihan Yeşil, B. No: 2013/8635, 6/5/2015). Dolayısıyla başvurucunun disiplin cezasına çarptırılmasından dolayı yaptığı şikâyetin İnfaz Hâkimliği tarafından incelenmesinin "medeni hak" kapsamında kaldığının ve Anayasa'nın 36. maddesinin uygulanmasının mümkün olduğunun kabul edilmesi gerekir. Başvurucunun tanık dinlenmemesi ve bilirkişi raporu alınmamasına ilişkin şikâyetleri silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlali iddiası kapsamında değerlendirilmiştir.

48. Yapılan yargılama sırasında tanık dinletme hakkı da dâhil olmak üzere delillerin ibrazı

ve değerlendirilmesi, adil yargılanma hakkının unsurlarından biri olarak kabul edilen silahların eşitliği ilkesi kapsamında kabul edilmektedir (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 38). Silahların eşitliği ilkesi, davanın taraflarının usule ilişkin haklar bakımından aynı koşullara tabi tutulması ve taraflardan birinin diğerine göre daha zayıf bir duruma düşürülmeksizin iddia ve savunmalarını makul bir şekilde mahkeme önünde dile getirme fırsatına sahip olması anlamına gelir (Yaşasın Aslan, B. No: 2013/1134, 16/5/2013, § 32).

49. Delilleri değerlendirme ve gösterilmek istenen delilin davayla ilgili olup olmadığına karar verme yetkisinin esasen derece mahkemelerine ait olduğu, derece mahkemelerinin dava konusuna, elde edilen delillerin ağırlığına ve iddia ilesavunmalara göre tanık beyanı, keşif icrası ve bilirkişi incelemesi gibi delilleri toplamama veya incelememe konusunda takdir yetkisine sahip olduğu dikkate alındığında (İlker Erdoğan, § 25), tanık dinlenmemesine ve bilirkişi incelemesi yaptırılmamasına ilişkin ileri sürülen hususun silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerini ihlal etmediği sonucuna varılmıştır.

50. Öte yandan Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilke olarak mahkemeler önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ileuyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun adil olup olmaması bireysel başvurukonusu olamaz. Ancak bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden, bariz takdir hatası veya açık keyfîlik içeren tespit ve sonuçlar bu kapsamda değildir (Ahmet Sağlam, B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 42).

51. Başvurucu tarafından ileri sürülen diğer iddialar, Derece Mahkemesince delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının yorumlanmasına ilişkin olup Mahkeme kararında bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik oluşturan bir durumun da bulunmadığı dikkate alındığında ihlal iddialarının kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu anlaşılmaktadır.

52. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Özel Hayatın Gizliliği ve Haberleşme Özgürlüğünün İhlal Edildiğine İlişkin İddia

53. Başvurucu, Ceza İnfaz Kurumunda çıplak aranması nedeniyle bir ay süreyle ziyaretçi kabulünden yoksun bırakılmasına dair disiplin cezası verildiğini, verilen disiplin cezasının mahiyeti nedeni ile haberleşme özgürlüğü ve ailesi ile ilişki kurma hakkının kısıtlandığını belirterek Anayasa'nın 20. ve 22. maddelerinde tanımlanan özel hayatın gizliliği ve haberleşme özgürlüğünün ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

54. Başvurucunun disiplin cezasının süresi, ailesiyle haberleşmesinin tamamen kesilmemesi, ziyaret dışındaki haberleşme imkânlarının kısıtlandığına dair bir iddiasının olmaması nedeniyle açık ve görünür bir ihlalin olmadığı değerlendirilmiştir.

55. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. 1. İşkence ve kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Özel hayatın gizliliği ve haberleşme özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 6/4/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AYDIN BUDAK

B. No: 2014/780 | Karar tarihi: 06.04.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/780

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AYDIN BUDAK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/780)

Karar Tarihi: 6/4/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Nuri NECİPOĞLU

Hasan Tahsin GÖKCAN

Kadir ÖZKAYA

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör : Aydın ŞİMŞEK

Başvurucu : Aydın BUDAK

Vekili : Av. Metin TATAR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, tutukluluğun makul süreyi aşması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının, tutukluluk dolayısıyla siyasi faaliyetlerin yerine getirilememesi nedeniyle siyasi faaliyette bulunma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 20/1/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü sunmuştur.

7. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde ilgili olaylar özetle şöyledir:

9. Başvurucu 29/3/2009 tarihinde yapılan yerel seçimlerde Cizre Belediye Başkanı olarak seçilmiştir.

10. Başvurucu, Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığınca (CMK mülga 250. maddeyle görevli bölümü) yürütülen bir soruşturma kapsamında 24/12/2009 tarihinde gözaltına alınmış ve Diyarbakır 4. Ağır Ceza Mahkemesinin (CMK mülga 250. maddeyle görevli) 25/12/2009 tarihli kararı ile terör örgütüne üye olma suçundan tutuklanmıştır.

11. Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığının 9/6/2010 tarihli iddianamesi ile başvurucunun "terör örgütüne üye olma ve 2911 sayılı Kanun'a muhalefet" suçlarını işlediğinden bahisle cezalandırılması istemiyle aynı yer ağır ceza mahkemesine kamu davası açılmıştır.

12. Kamuoyunda "KCK Ana Davası" olarak bilinen dava, Diyarbakır 6. Ağır Ceza Mahkemesinin (CMK mülga 250. maddeyle görevli) E.2010/444 sayılı dosya üzerinden görülmüş olup başvurucu yönünden tutuklu olarak sürdürülmüştür.

13. Diyarbakır 6. Ağır Ceza Mahkemesi 3/1/2014 tarihinde başvurucunun tutukluluk hâlinin devamına karar vermiştir.

14. Başvurucu, karara itiraz etmiş; Diyarbakır 4. Ağır Ceza Mahkemesinin 13/1/2014 tarihli kararı ile itirazın kesin olarak reddine karar verilmiştir.

15. Başvurucu 20/1/2014 tarihinde süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

16. 21/2/2014 tarihli ve 6526 sayılı Terörle Mücadele Kanunu ve Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 1. maddesi ile CMK mülga 250. maddeyle görevlendirilen ağır ceza mahkemelerinin kaldırılması üzerine Diyarbakır 6. Ağır Ceza Mahkemesinin 7/3/2014 tarihli kararı ile dosyanın Diyarbakır Nöbetçi Ağır Ceza Mahkemesine devredilmesine karar verilmiştir.

17. Diyarbakır 2. Ağır Ceza Mahkemesinin E.2014/235 sayılı dosyası üzerinden devam olunan yargılamada 14/4/2014 tarihinde yapılan tensip incelemesinde, başvurucunun tutukluluk süreci içinde 4/1/2012-6/8/2012 tarihleri arasında başka mahkemece verilen hapis cezasının infaz edildiğini tespit etmiştir.

18. Mahkemece 6/6/2014 tarihinde başvurucunun tahliyesine karar verilmiş, başvurucu aynı gün serbest bırakılmıştır.

19. Dava, bireysel başvurunun incelendiği tarih itibarıyla ilk derece mahkemesinde derdesttir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

20. 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun "Tazminat istemi" kenar başlıklı 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili bölümü şöyledir:

"Suç soruşturması veya kovuşturması sırasında;

...

d) Kanuna uygun olarak tutuklandığı hâlde makul sürede yargılama mercii huzuruna çıkarılmayan ve bu süre içinde hakkında hüküm verilmeyen,

...

Kişiler, maddî ve manevî her türlü zararlarını, Devletten isteyebilirler."

21. 5271 sayılı Kanun'un "Tazminat isteminin koşulları" kenar başlıklı 142. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"(1) Karar veya hükümlerin kesinleştiğinin ilgilisine tebliğinden itibaren üç ay ve her hâlde karar veya hükümlerin kesinleşme tarihini izleyen bir yıl içinde tazminat isteminde bulunulabilir."

B. Uluslararası Hukuk

1. Sözleşme Hükümleri

22. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne (Sözleşme) ek 1 No.lu Protokol'ün 3. maddesi şöyledir:

"Yüksek Sözleşmeci Taraflar, yasama organının seçilmesinde halkın kanaatlerinin özgürce açıklanmasını sağlayacak şartlar içinde, makul aralıklarla, gizli oyla serbest seçimler yapmayı taahhüt ederler."

2. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihadı

23. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), Sözleşme'ye ek 1 No.lu Protokol'ün 3. maddesindeki serbest seçim hakkını, "yasama organı"nın seçimi ya da bu organın iki meclisi varsa en azından bir meclisin seçimi ile sınırlı olarak değerlendirmektedir (Gorizdra/Moldova (kk.), B. No: 53180/99, 2/7/2002, hukuk kısmı, § 2; Cherepkov/Rusya (kk.), B. No: 51501/99, 25/1/2000, hukuk kısmı, § 1).

24. AİHM, serbest seçim hakkının kapsamını, yasama yetkisine sahip olmayan yerel yönetimlerin seçimlerini içerecek kadar genişletmemiş ve yerel seçimlerin, ulusal yasaları yerel düzeyde uygulayarak parlamentonun desteklenmesi işlevine sahip olduğunu belirtmiştir. AİHM ayrıca, belediye seçimlerinin (Cherepkov/Rusya (kk.)), bölgesel seçimlerin (Malarde/France (kk.), B. No: 46813/99, 5/9/2000), il genel meclisi seçimlerinin (Santoro/Italy, B. No: 36681/97, 16/1/2003), belediye ve ilçe meclisi seçimlerinin (Mółka/Poland (kk.), B. No: 56550/00, 11/4/2006) Sözleşme'ye ek 1 No.lu Protokol'ün 3. maddesinde belirlenen serbest seçim hakkının kapsamında olmadığına karar vermiştir.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

25. Mahkemenin 6/4/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Seçme, Seçilme ve Siyasi Faaliyette Bulunma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

26. Başvurucu, haksız olarak sürdürülen tutukluluk nedeniyle siyasi faaliyette bulunamadığını belirterek Anayasa'nın 67. maddesinin ihlal edildiğini ileri sürmüş; tedbiren

tahliyesiyle birlikte tazminat talebinde bulunmuştur.

27. Bakanlık görüşünde, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına atfen, belediye başkanı olan başvurucunun siyasi faaliyette bulunma hakkının ihlal edildiği iddiasının, Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanı dışında kalması nedeniyle konu bakımından yetkisizlik dolayısıyla kabul edilemez olduğu belirtilmiştir.

2. Değerlendirme

28. Anayasa'nın 67. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Vatandaşlar, kanunda gösterilen şartlara uygun olarak, seçme, seçilme ve bağımsız olarak veya bir siyasî parti içinde siyasî faaliyette bulunma ve halkoylamasına katılma hakkına sahiptir."

29. Başvurucunun bu bölümdeki iddiasının Anayasa'nın 67. maddesinin birinci fıkrası çerçevesinde değerlendirilmesi gerekir.

30. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrasının birinci cümlesi şöyledir:

"Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir."

31. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un “Bireysel başvuru hakkı” kenar başlıklı 45. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye’nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir."

32. Belirtilen hükümler uyarınca, bir anayasal hak ihlali iddiasının Anayasa Mahkemesinin konu bakımından yetkisi dâhilinde olabilmesi için, başvurucu tarafından dayanılan hakkın Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerden olması ve Sözleşme ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamında yer alması gerekir. Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun esasının incelenmesi mümkün değildir (Onurhan Solmaz, B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18; Mehmet Haberal, B. No: 2012/849, 4/12/2013, § 106).

33. Anayasa'nın 67. maddesinde seçme, seçilme ve bağımsız olarak veya bir siyasi parti içinde siyasi faaliyette bulunma hakkı güvence altına alınmıştır. Seçme, seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakkı, demokrasinin en önemli ilkelerinden biri olarak kabul edilmelidir. Şüphesiz anılan haklar, hukukun üstünlüğüne dayanan etkili ve anlamlı bir demokrasinin temellerinin kurulması ve sürdürülmesi için hayati öneme sahiptir (Nejdet Atalay, B. No: 2014/184, 16/7/2014, § 59).

34. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesine yapılan bir bireysel başvurunun esasının incelenebilmesi için, kamu gücü tarafından müdahale edildiği iddia edilen hakkın Anayasa'da güvence altına alınmış olmasının yanı sıra Sözleşme ve Türkiye'nin taraf olduğu ek protokollerinin kapsamına da girmesi gerekir. Somut olayda, belediye başkanı olarak seçilen başvurucunun tutuklanması nedeniyle siyasi faaliyette bulunma hakkının ihlal edildiği iddiası, Sözleşme'nin uygulanmasına ilişkin AİHM içtihatları (bkz. §§ 23, 24) karşısında, Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanı dışında kalmaktadır (Nejdet Atalay,

§ 62). Zira anılan iddianın temeli, yasama organına değil yerel yönetimlere ilişkindir.

35. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun tutukluluğu nedeniyle siyasi faaliyette bulunma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının, Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanı dışında kaldığı anlaşıldığından başvurunun bu kısmının konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

36. Başvurucu; tutukluluğun devamına ilişkin mahkeme kararlarında hangi somut eylemi nedeniyle terör örgütü üyesi olduğuna dair kuvvetli şüphesinin bulunduğu, tutuklama nedenlerinin ne şekilde mevcut olduğu ve tutukluluğun neden ölçülü olduğu hususlarının belirtilmediğini; matbu gerekçeler tekrarlanarak dört yılı aşkın bir süredir tutukluluğun devam ettirildiğini, mahkemece tutukluğun devamı kararlarında ifade edilen delil türlerinin kuvvetli suç şüphesinin bulunduğuna ilişkin bir olgu olarak kabul edilemeyeceğini, olayda kaçma ya da delilleri etkileme ihtimalinin söz konusu olmadığını belirterek Anayasa'nın 19. maddesinin yedinci fıkrasının ihlal edildiğini ileri sürmüş; tedbiren tahliyesiyle birlikte tazminat talebinde bulunmuştur.

37. Bakanlık görüş yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen başvurunun bu kısmı hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

2. Değerlendirme

38. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrasının son cümlesi şöyledir:

"Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır."

39. 6216 sayılı Kanun'un "Bireysel başvuru hakkı" kenar başlıklı 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"İhlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir."

40. Yukarıda belirtilen Anayasa ve Kanun hükümleri gereğince Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, iddia edilen hak ihlallerinin derece mahkemelerince düzeltilmemesi hâlinde başvurulabilecek ikincil nitelikte bir kanun yoludur. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur (Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt, B. No: 2012/403, 26/3/2013, § 17).

41. Anayasa Mahkemesi, tutukluluğun kanunda öngörülen azami süreyi veya makul süreyi aştığı iddiasıyla yapılan bireysel başvurular bakımından bireysel başvurunun incelendiği tarih itibarıyla başvurucu tahliye edilmiş ise asıl dava sonuçlanmamış da olsa (ilgili Yargıtay içtihatlarına atıf yaparak) 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinde öngörülen tazminat davası açma imkânının tüketilmesi gereken etkili bir hukuk yolu olduğu sonucuna varmıştır (Erkam Abdurrahman Ak, B. No: 2014/8515, 28/9/2016, §§ 48-62; İrfan Gerçek, B. No: 2014/6500, 29/9/2016,§§ 33-45).

42. Somut olayda bireysel başvuruda bulunduktan sonra 6/6/2014 tarihinde tahliyesine karar verilen başvurucunun, tutukluluğun makul süreyi aştığına ilişkin iddiası, 5271 sayılı

Kanun'un 141. maddesi kapsamında açılacak davada da incelenebilir. Bu madde kapsamında açılacak dava sonucuna göre başvurucunun tutukluluğunun makul süreyi aştığının tespiti hâlinde görevli mahkemece başvurucu lehine tazminata da hükmedilebilecektir. Buna göre 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinde belirtilen dava yolu, başvurucunun durumuna uygun telafi kabiliyetini haiz etkili bir hukuk yoludur ve bu olağan başvuru yolu tüketilmeden yapılan bireysel başvurunun incelenmesi bireysel başvurunun "ikincil niteliği" ile bağdaşmamaktadır.

43. Açıklanan nedenlerle başvurucunun tutukluluğun makul süreyi aştığı iddiasına ilişkin olarak yargısal başvuru yolları tüketilmeden bireysel başvuru yapıldığı anlaşıldığından başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemiş olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Seçme, seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın konu bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZOLDUĞUNA,

2. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemiş olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 6/4/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

DATSAN DOĞU ANADOLU TOPRAK SAN. A.Ş. VE NACİ YILMAZ

B. No: 2014/1230 | Karar tarihi: 06.04.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/1230

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

DATSAN DOĞU ANADOLU TOPRAK SAN. A.Ş. VE NACİ YILMAZ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/1230)

Karar Tarihi: 6/4/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Nuri NECİPOĞLU

Hasan Tahsin GÖKCAN

Kadir ÖZKAYA

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör Yrd. : Derya ATAKUL

Başvurucular : 1. Datsan Doğu Anadolu Toprak San. A.Ş.

2. Naci YILMAZ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; başvurucular aleyhine açılan itirazın iptali davasının kabul edilmesi, yargılamanın uzun sürmesi ve yargılama esnasında ileri sürülen iddiaların Derece Mahkemesi tarafından verilen kararlarda değerlendirilmemesi nedenleriyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 30/1/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucular, elektrik kullanımından kaynaklanan borçlarını ödemedikleri gerekçesiyle Türkiye Elektrik Dağıtım A.Ş. (TEDAŞ) tarafından yapılan üç ayrı icra takibine itiraz etmişlerdir. Davacı TEDAŞ, Erzurum 3. Asliye Hukuk Mahkemesinde 30/3/2005 tarihinde E.2005/38, E.2005/39 ve E.2005/40 sayılı dosyalarında icra takibine itirazın iptali davası açmıştır. Mahkeme 29/11/2007 tarihinde dava dosyalarının birleştirilmesine karar vermiştir.

9. Mahkemece yapılan yargılama sonunda 11/2/2010 tarihinde birleşen E.2005/38 ve E.2005/39 sayılı dava dosyalarında davaların kabulüne, E.2005/40 sayılı dava dosyasında açılan davanın reddine karar verilmiştir.

10. Temyiz üzerine Yargıtay 19. Hukuk Dairesi, 5/10/2011 tarihli ilamı ile başvuruculların temyiz itirazlarının reddine, temyiz eden davacı TEDAŞ'ın temyiz nedenlerinin kabulüne ve kararın bozulmasına karar vermiştir.

11. Bozma ilamına uyma kararı sonrası yapılan tahkikat sonucunda Mahkeme 27/9/2012 tarihli kararı ile birleşen E.2005/38 sayılı dava yönünden davanın kısmen kabulüne, E.2005/40 sayılı dosya yönünden davanın kabulüne karar vermiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

"Mahkememizce daha önce iş bu dava dosyası ile birleştirilen 2005/39 E. numaralı dava dosyası yönünden davalı itirazlarının reddine karar verilmiş olup, anılan karar kesinleşmiştir.

Bozma ilamı daha önce Mahkememiz tarafından iş bu dava dosyası yönünden verilen karardaki Mahkememizin davalının da elektrik borcuna rağmen kesilen elektiriğin yeniden bağlanması nedeni ile davalı kuruluşun da kusurlu olduğundan bahisle bilirkişi raporunda belirtilen 36.644,44-TL'nin %50'sinden davalısının sorumlu olması gerektiği yönündeki Mahkememiz kararının davalının kullanılan elektrik bedelinden sorumlu olduğundan bahisle bozulmuş olup, Mahkememizce iş bu dava dosyası yönünden (Eski 2005/38 Esas) Yargıtay bozma ilamı doğrultusunda 18.322,00-TL daha ilave edilmiş olup, bu şekilde iş bu dava dosyası yönünden davanın kısmen kabulüne karar verilmesi gerektiği yönünde Mahkememizde vicdani kanaat gelmiş olup,

Mahkememizin eski bu dosya ile birleşen 2005/40 E.numaralı dava dosyası yönünden ise, anılan dava dosyasındaki alacağın dayanağı olan faturaların Mahkememizin 2005/39 E. numaralı dava dosyasındaki alacağın dayanağı olan faturularla aynı faturalar olmadığı bilirkişi raporu ile sübut bulmuş olup, bilirkişi raporundaki alacak miktarı ile dava dilekçesindeki ve icra dosyasındaki alacak miktarları birbiri ile örtüştüğünden anılan dava dosyası yönünden de davanın kabulü ile davalının itirazının iptaline karar verilmesi gerekmiş olup, Mahkememizin iş bu dava dosyası ile birleşitirilen 2005/39 E.numaralı dava dosyası yönünden davalının temyiz itirazları reddedildiğinden daha önce kesinleştiğinden anılan dosya yönünden yeniden hüküm kurulmayarak diğer dava dosyaları yönünden aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur."

12. Temyiz üzerine Yargıtay 3. Hukuk Dairesi, 28/5/2013 tarihli ilamıyla hükmün onanmasına karar vermiştir.

13. Karar düzeltme talebi, aynı Dairenin 16/12/2013 tarihli ilamı ile reddedilmiştir.

14. Anılan ilam başvuruculara 13/1/2014 tarihinde tebliğ edilmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

15. Mahkemenin 6/4/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

16. Başvurucular, makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

17. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

18. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

19. Anılan ilkeler doğrultusunda Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda 8 yıl 8 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

20. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiği İddiası Yönünden

21. Başvurucular, Derece Mahkemesince verilen kararın gerekçesiz olduğunu belirterek gerekçeli karar haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

22. Anayasa'nın 36. ve 141. maddeleri gereği mahkemelerin her türlü kararının gerekçeli olması gerekir. Ancak bu hak, yargılamada ileri sürülen tüm iddialara ayrıntılı şekilde yanıt verilmesi gerektiği şeklinde anlaşılamaz. Bu nedenle gerekçe gösterme zorunluluğunun kapsamı kararın niteliğine göre değişebilir (Mehmet Yavuz, B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

23. Somut olayda yapılan açık yargılama sonunda tarafların, davanın sonucuna etkili olabilecek tüm iddia ve savunmalarının tartışılarak verilen kararda hükme ulaşılması için yeterli gerekçe bulunduğu görülmektedir (bkz. § 11).

24. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının da diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Yargılamanın Sonucu İtibarıyla Adil Olmadığına İlişkin İddia

25. Başvurucular; aleyhlerine açılan icra takibine itirazın iptali davasında dava ve takiplerin mükerrer olduğu yönündeki itirazlarının değerlendirilmediğini, kiracılar tarafından usulsüz kullanılan elektrik bedellerinin kendilerinden talep edildiğini, davacı TEDAŞ'ın kusurlu olduğunu belirterek adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

26. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucular tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucuların ihlal iddialarının, aleyhlerine açılan davada verilen kararın adil olmadığına yönelik olduğu anlaşılmış ve şikâyetleri bir bütün olarak adil yargılanma hakkı kapsamında değerlendirilmiştir.

27. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilke olarak mahkemeler önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ileuyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun adil olup olmaması bireysel başvurukonusu olamaz. Ancak bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden, bariz takdir hatası veya açık keyfîlik içeren tespit ve sonuçlar bu kapsamda değildir (Ahmet Sağlam, B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 42).

28. Somut olayda Mahkemece tarafların tüm iddiaları değerlendirilerek ve delilleri incelenerek karar verilmiş, Yargıtay 3. Hukuk Dairesi tarafından da delillerin Mahkemece takdir edilerek karar verildiği ve takdirde de bir isabetsizlik bulunmadığı gerekçesiyle karar onanmıştır.

29. Başvurucular tarafından ileri sürülen iddialar, Derece Mahkemesince delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının yorumlanmasına ilişkin olup Mahkeme kararında bariz takdir hatası veya açık keyfîlik oluşturan bir durumun da bulunmadığı dikkate alındığında ihlal iddialarının kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu anlaşılmaktadır.

30. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

D. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

31. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…"

32. Başvurucular, maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

33. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

34. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvuruculara ayrı ayrı net 9.600 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

35. Başvurucular tarafından maddi tazminat talebinde bulunulmuş olmakla beraber, tespit edilen ihlal ile iddia edilen maddi zarar arasında illiyet bağı bulunmadığı anlaşıldığından başvuruculara maddi tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

36. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvuruculara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Yargılamanın sonucu itibarıyla adil olmadığına ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvuruculara AYRI AYRI net 9.600 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuruculara Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Erzurum 3. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2012/39, K.2012/464) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 6/4/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HASAN ÇOŞKUN

B. No: 2014/2765 | Karar tarihi: 06.04.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/2765

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HASAN ÇOŞKUN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/2765)

Karar Tarihi: 6/4/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Nuri NECİPOĞLU

Hasan Tahsin GÖKCAN

Kadir ÖZKAYA

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör : Ayhan KILIÇ

Başvurucu : Hasan ÇOŞKUN

Vekili : Av. Emin ERGÜT

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; zilyet olunan taşınmazların orman vasfıyla Hazine adına tespit edilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının; tespite karşı açılan davanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlali iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 28/2/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde başvurunun Komisyona sunulmasına engel teşkil edecek bir eksikliğinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüş sunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu 1941 doğumlu olup İzmir ili Seferihisar ilçesinde ikamet etmektedir.

9. Başvurucu ve diğer iki davacı tarafından, Sivas ili Zara ilçesi Söğütlüağıl köyü Çinigözer mevkiinde kain ve yapılan kadastro çalışmaları sonucu 125 ada 3, 4, 5, 10, 14, 15, 16 ve 22 parsel numaralarıyla ve orman vasfıyla Hazine adına tespit gören taşınmazlardan bazılarının tüm hissesinin, bazılarının ise 1/2 hissesinin murisleri Hacı Ahmet'e ait olduğu ileri sürülerek 5/11/1997 tarihinde Zara Kadastro Mahkemesinde (Mahkeme) tespite itiraz davası açılmıştır. Dava dilekçesinde, bu taşınmazların yüz yıldan fazla bir süredir nizasız ve fasılasız olarak kendilerinin ve murislerinin zilyetliği altında bulunduğu iddia edilmiştir.

10. Mahkemece iki kez yapılan keşif ve bilirkişi incelemesi sonucu ikinci bilirkişi tarafından düzenlenen ve taşınmazın orman vasfında olduğu kanaati belirtilen rapora dayanılarak 24/2/2006 tarihli kararla davanın reddi yolunda hüküm kurulmuştur.

11. Karar, Yargıtay 20. Hukuk Dairesinin (Daire) 13/11/2006 tarihli kararıyla bozulmuştur. Daire kararında, iki bilirkişi raporu arasında çelişki bulunduğuna dikkat çekilerek çelişen raporlara dayanılarak hüküm kurulamayacağı belirtilmiştir. Daire, Mahkemece eski tarihli memleket haritası, hava fotoğrafları ve varsa angajman planı getirtilerek yeniden bilirkişi incelemesi yaptırılması gerektiğini vurgulamıştır. Gerekçede ayrıca, yapılacak araştırma ve inceleme sonucu taşınmazların orman veya orman içi açıklık olmadığının tespiti hâlinde zilyetlik durumunun araştırılması gerektiği ifade edilmiştir.

12. Bozma kararına uyan Mahkemece, tekrar keşif ve bilirkişi incelemesi yaptırılmıştır. Bilirkişiler tarafından düzenlenen raporu gözeten Mahkeme 14/7/2008 tarihli kararıyla bir kısım taşınmazın orman vasfında bulunmadığı ve zilyetlikle mülk edinme koşullarının oluştuğu gerekçesiyle bu taşınmazlar yönünden davanın kabulü ile taşınmazların davacılar adına tesciline hükmetmiştir.

13. Kararın temyizi üzerine Daire 5/2/2009 tarihli ilamla Mahkeme kararını bozmuştur. Kararın gerekçesinde, bozma kararının gereğinin tam olarak yerine getirilmediği belirtilerek bir önceki bozma kararındaki gerekçeler yinelenmiştir.

14. Bozma kararına uyan Mahkeme, tekrar bilirkişi incelemesi yaptırmıştır. Orman mühendislerinden oluşan bir heyet tarafından düzenlenen raporda, taşınmazların orman sayılmayan yerlerden olduğu görüşü açıklanmıştır. Mahkemece bu bilirkişi raporuna istinaden 6/7/2011 tarihli kararla 10, 15 ve 16 numaralı parsellerin başvurucunun da aralarında bulunduğu davacılar adına tesciline karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde, taşınmazların özel mülkiyete elverişli olduğu ve 21/6/1987 tarihli ve 3402 sayılı Kadastro Kanunu'nun 14. ve 17. maddelerindeki koşulların oluştuğu belirtilmiştir.

15. Anılan karar, Dairenin 8/2/2012 tarihli kararıyla tekrar bozulmuştur. Kararın gerekçesinde, çevresi kadastro komisyonu kararıyla veya hükmen orman olduğu tespit edilen taşınmazlarla çevrili olan ihtilaf konusu taşınmazların orman içi açıklık niteliğinde olduğu saptaması yapılmıştır. Kararda 31/8/1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanunu’nun 17. maddesi ile bu maddenin yorumuna ilişkin Yargıtay içtihadı uyarınca, orman içi açıklıkların da -öncesinde orman olup olmadığına bakılmaksızın- orman sayıldığı

hatırlatıldıktan sonra buraların özel mülkiyete konu edilmesinin mümkün olmadığı vurgulanmıştır. Kararda ayrıca, zilyetlik yoluyla ormandan toprak kazanılmasına imkân sağlayan 3402 sayılı Kanun'un 45. maddesinin ilgili fıkralarının da Anayasa Mahkemesince iptal edildiği belirtilmiştir.

16. Mahkemece bozma kararına uyularak 11/10/2012 tarihli kararla davanın reddine ve 10, 15 ve 16 parsel numaralı taşınmazların tespit gibi tesciline hükmedilmiştir.

17. Dairenin 6/5/2013 tarihli ilamıyla Mahkeme kararı onanmış, karar düzeltme istemi de aynı Dairenin 20/1/2014 tarihli kararıyla reddedilmiştir.

18. Nihai karar 4/2/2014 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir.

19. Başvurucu 28/2/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

1. İlgili Mevzuat

20. 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun 705. maddesi şöyledir:

"Taşınmaz mülkiyetinin kazanılması, tescille olur.

Miras, mahkeme kararı, cebrî icra, işgal, kamulaştırma hâlleri ile kanunda öngörülen diğer hâllerde, mülkiyet tescilden önce kazanılır. Ancak, bu hâllerde malikin tasarruf işlemleri yapabilmesi, mülkiyetin tapu kütüğüne tescil edilmiş olmasına bağlıdır."

21. 3402 sayılı Kanun'un 17. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Orman sayılmayan Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan ve kamu hizmetine tahsis edilmeyen araziden, masraf ve emek sarfı ile imar ve ihya edilerek tarıma elverişli hale getirilen taşınmaz mallar 14 üncü maddedeki şartlar mevcut ise imar ve ihya edenler veya halefleri adına, aksi takdirde hazine adına tespit edilir."

22. 6831 sayılı Kanun'un 17. maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

“Devlet ormanları içinde ... tarla açılması, işlenmesi, ekilmesi ve orman içinde yerleşilmesi yasaktır. ...

Devlet ormanlarının herhangi bir suretle yanmasından veya açıklıklarından faydalanılarak işgal, açma ... yollariyle elde edilecek yerlerle buralarda yapılacak her türlü yapı ve tesisler, şahıslar adına tapuya tescil olunamaz. Buralara doğrudan doğruya orman idaresince el konulur. ...

... ”

23. 15/7/2004 tarihli 25523 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 6831 Sayılı Orman Kanunu'na Göre Orman Kadastrosunun Uygulanması Hakkında Yönetmelik'in 26. maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

“Orman kadastro komisyonlarınca;

a) 6831 sayılı Kanunun 1 inci maddesine göre, orman sayılan ve eskiden beri Devlete ait olduğu bilinen ormanlar, orman içindeki kültür arazileri dışında 6831 sayılı Kanununun 17 nci maddesinde yer alan orman içinde bulunandoğal olarak ağaç ve ağaççık içermeyen, genel olarak otsu bitki veya bazı durumlarda yer yer odunsu bitkiler içeren açıklıklar,

...

Devlet ormanı olarak sınırlandırılır.”

2. Yargıtay İçtihadı

24. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 8/4/2015 tarihli ve E.2013/1602, K.2015/1162 sayılı kararının ilgili bölümü şöyledir:

“...

Hukuk Genel Kurulu önüne gelen uyuşmazlık, dava konusu taşınmazların orman içi açıklık olarak orman vasfı ile Hazine adına tesciline dair verilen kararın yerinde olup olmadığı; mahkemece bozma ilamında değinilen araştırmaların yapılmasının gerekip gerekmediği noktasında toplanmaktadır.

...

... uyuşmazlığın çözümünde 6831 sayılı Kanun’un 17/2.maddesi gözetilerek, taşınmazların orman içi açıklık vasfında olup olmadığının belirlenmesi gerekir. Anılan maddede belirtildiği üzere orman içi açıklıklar orman sayılmasa da, orman bütünlüğünün korunması amacıyla orman olarak tescil edilmeleri zorunlu olup, yasa koyucu tarafından böyle bir yerin zilyetlikle edinim olanağı engellenmiştir. Taşınmazın anılan madde kapsamında orman içi açıklık vasfında olması için de; tapulu bir taşınmaz olmaması ve kural olarak dört tarafının ormanla çevrili olması, bu nedenle ediniminin orman bütünlüğünü bozması gerekir.

...”

25. Yargıtay 20. Hukuk Dairesinin 18/9/2007 tarihli ve E.2007/9781, K.2007/10612 sayılı kararının ilgili bölümü şöyledir:

“...

6831 sayılı Yasa'nın 17. maddesi, orman içi açıklıklarda tarım ve inşaat yapılmasına, hayvancılık amacı ile ağıl yapılmasına, bu kesimlerin özel mülke dönüşmesine izin vermez.

6831 sayılı Yasa madde: 17/1-2

Devlet ormanları içinde bu ormanların korunması, istihsal ve imarı ile alakalı olarak yapılacak her nevi bina ve tesisler müstesna olmak üzere; her çeşit bina ve ağıl inşası ve hayvanların barınmasına mahsus yerler yapılması ve tarla açılması, işlemesi, ekilmesi ve orman içinde yerleşilmesi yasaktır.

Devlet ormanlarının herhangi bir suretle yanmasından veya açıklıklarından faydalanılarak işgal, açma veya herhangi şekilde olursa olsun kesme, sökme, budama veya boğma yollarıyla elde edilecek yerlerle buralarda yapılacak her türlü yapı ve tesisler, şahıslar adına tapuya tescil olunamaz. Buralara doğrudan doğruya Orman İdaresi'nce el konulur. Yanan yerlerde husule gelen enkaz hiçbir suretle eşhasa satılamaz. Bunlar resmi daire ve müesseseler ihtiyacına tahsis olunur.

Yasa metninden açıkça anlaşıldığı gibi, hangi nedenle olursa olsun orman içi açıklıklarda tarım, inşaat ve hayvancılık yapmak amacı ile ağıl yapılamaz. Bu tür yerler özel mülk olamaz. Yönetim derhal el koyma hakkına sahiptir. Orman içi açıklıklardan yararlanabilmek için zorunlu olarak orman kullanılacaktır. Bu kullanım nedeniyle yeni açma, genişletme, yangın oluşması önlenemeyecek ve orman bütünlüğü bozulacaktır.

Ayrıca, bu tür taşınmazların öncesinin orman olma zorunluluğu yoktur. Zira, öncesi orman olan ve ormandan açılan taşınmazlar, 6831 sayılı Yasa'nın 1. maddesi ve Yargıtay uygulamaları gereği oluşan kesin içtihatlara göre zaten orman sayılmaktadır. 17. maddede tanımı yapılan olgu, öncesi orman iken açılan yerlerle beraber ayrıca [HANGİ NEDENLE OLURSA OLSUN ORMAN İÇİ AÇIKLIKLARIN KAZANILAMAYACAGI İLKESİNİ İÇERMEKTEDİR VE AMACI ORMAN BÜTÜNLÜĞÜNÜ KORUMAKTIR].

Yasa koyucu ayrı bir kavram oluşturmuş ve hangi nedenle olursa olsun orman içi açıklıklarda tarım ve inşaat ile özel mülke dönüşme yolunu kapamıştır. Bu itibarla, dava konusu taşınmazın memleket haritasında açık alanda gözükmesi bu olguyu değiştirmez. Etrafı ormanla çevrili olan taşınmazlar özel mülke dönüşüp, tarım ve inşaata açıldığında orman bütünlüğünün bozulacağı tartışmasızdır. Dairemizin bu yoldaki kararları Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nca benimsenmiş ve yerleşik kararlar halini almıştır [Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 10.12.1997 gün ve 1997/20-830/1034, 10.12.1997 gün ve 1997/20-808/1039, 22.10.2003 gün ve 2003/20-665/614 sayılı kararları].

Ayrıca, bu tür yerler yasa gereği orman sayıldığı için, orman içi açıklık ve boşlukların zilyetlik yolu ile kazanılmasına yasal olanak yoktur. Dolayısıyla bu yollarla ormandan toprak kazanımından söz edilemeyeceğinden, orman içi açıklık olduğu saptanan taşınmazın özel mülke konu olamayacağı gözetil-melidir.

Orman araştırması sonucunda davaya konu taşınmazın orman sayılmayan yerlerden olduğu saptandığı takdirde, bu kez, zilyetlik yolu ile kazanma koşullarının araştırılması gerekir.

...”

B. Uluslararası Hukuk

26. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne ek (1) Numaralı Protokol’ün 1. maddesi anlamında ancak “mülk” teşkil eden şeylere müdahale edilmesi koşuluyla anılan hükmün ihlali iddiasında bulunabileceğini vurgulamaktadır (Kopecky/Slovakya, B. No: 44912/98, 28/9/2004, § 35; Gratzinger ve Gratzingerova/Çek Cumhuriyeti, [BD-kk]B. No: 39794/98, 10/7/2002, § 69).(1) Numaralı Protokol bağlamında “mülk” kavramı iç hukuktaki formel sınıflandırmadan bağımsız olarak özerk bir anlam taşımaktadır (Beyeler/İtalya, B. No:33202/96, 5/1/2000, §100; Eski Yunanistan Kralı ve Diğerleri/Yunanistan, B. No: 25701/94, 23/11/2000, §60). “Mülk” kavramının özerk yorumlanması, maddi varlığı bulunan şeylerle sınırlı olmaması anlamına da gelmektedir. Bu bağlamda, mal varlığını oluşturan hak ve menfaatler de bu hüküm çerçevesinde mülkiyet hakkı kapsamında, diğer bir deyişle “mülk” olarak değerlendirilebilir (Broniowski/Polonya, B. No: 31443/96, 22/6/2004, §129).

27. AİHM’e göre (1) Numaralı Protokol’ün 1. maddesi mevcut mülkleri veya varlıkları kapsamakta olup mülk edinmeyi garanti altına almaz (Kopecky/Slovakya, §35; Gratzinger ve Gratzingerova, § 69). Öte yandan, uzun zaman önce ortada kalkmış bir mülkiyet hakkının yeniden canlandırılabileceği ümidi, 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesinin anlamında bir "mülk" olarak görülmeyeceği gibi şartları yerine getirmemenin sonucu olarak sona eren şartlı bir talep de değildir (Gratzinger ve Gratzingerova, §69).

28. Bununla birlikte AİHM, “mevcut mülk” veya mal varlığının yanında, mülkiyet hakkından etkili yararlanmanın teminine yönelik en azından "meşru bir beklenti"nin bulunduğunun iddia edilebilmesine imkân tanıyan taleplerin de mülk kapsamına girdiğini kabul etmektedir. Buna karşılık AİHM, mülkiyet hakkının tanınacağı umudunun (1) Numaralı Protokol’ün 1.

maddesi anlamında “mülk” olarak görülmesinin mümkün olmadığını ifade etmektedir (Kopecky/Slovakya, § 35; Gratzinger ve Gratzingerova/Çek Cumhuriyeti, § 69; Lihtenştayn Prensi Hans-Adam II/Almanya, B. No: 42527/98, 12/7/2001, § 83; Stretch/Birleşik Krallık, B. No: 44277/98, 24/6/2003,§32).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

29. Mahkemenin 6/4/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiği İddiası Yönünden

1. Başvurucunun İddiaları

30. Başvurucu, yargılama sırasında Mahkemeye sunulan bilirkişi raporlarında ihtilaf konusu taşınmazların orman sayılmayan yerlerden olduğu belirtildiği hâlde gerek Mahkemece gerekse Daire tarafından aksi sonucu ulaşılarak taşınmazın Haize adına tespit ve tescil edilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmektedir.

2. Değerlendirme

31. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16).

32. Başvurucunun, bilirkişi görüşlerine itibar edilmediği biçimindeki şikâyetinin özü, taşınmazların orman vasfının bulunup bulunmadığına yöneliktir. Taşınmazların orman niteliğinde olup olmadığı, mülkiyet hakkı güvencesinden yararlanabilecek bir "mülk"ün varlığının tespiti bakımından önem taşımaktadır. Bu nedenle, yargılama sürecine ilişkin iddiaların mülkiyet hakkı kapsamında incelenmesi uygun görülmüştür.

33. İddianın değerlendirilmesinde dayanak alınacak Anayasa'nın "Mülkiyet hakkı" kenar başlıklı 35. maddesi şöyledir:

"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

34. Anayasa'nın 35. maddesinin birinci fıkrasında Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir. denilmek suretiyle mülkiyet hakkı güvenceye bağlanmıştır. Anayasa'nın anılan maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır (AYM, E.2015/39, K.2015/62, 1/7/2015, § 20). Bu bağlamda, mülk olarak değerlendirilmesi gerektiğinde kuşku bulunmayan menkul ve gayrimenkul mallar ile bunların üzerinde tesis edilen sınırlı ayni haklar ve fikri hakların yanı sıra, icrası kabil olan her türlü alacak da mülkiyet hakkının kapsamına dahildir (Mahmut Duran ve diğerleri, B. No: 2014/11441, 1/2/2017, § 60).

35. Anayasa'nın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkı; mevcut mal, mülk ve varlıkları koruyan bir güvencedir. Bir kişinin hâlihazırda sahibi olmadığı bir mülkün mülkiyetini kazanma hakkı, kişinin bu konudaki menfaati ne kadar güçlü olursa olsun Anayasa'yla korunan mülkiyet kavramı içinde değildir. Bu hususun istisnası olarak belli durumlarda bir "ekonomik değer" veya icrası mümkün bir "alacağı" elde etmeye yönelik "meşru bir beklenti" Anayasa'da yer alan mülkiyet hakkı güvencesinden yararlanabilir. Meşru beklenti,

makul bir şekilde ortaya konmuş icra edilebilir bir alacağın doğurduğu, ulusal mevzuatta belirli bir kanun hükmüne veya başarılı olma ihtimalinin yüksek olduğunu gösteren yerleşik bir yargı içtihadına dayanan, yeterli somutluğa sahip nitelikteki bir beklentidir. Temelsiz bir hak kazanma beklentisi veya sadece mülkiyet hakkı kapsamında ileri sürülebilir bir iddianın varlığı meşru beklentinin kabulü için yeterli değildir (Kemal Yeler ve Ali Arslan Çelebi, B. No: 2012/636, 15/4/2014, § 36,37).

36. Somut olayda, başvurucunun fiili zilyedi olduğu ancak tapu siciline kayıtlı bulunmayan taşınmazlar kadastro çalışması sonucu orman vasfıyla Hazine adına tespit edilmiştir. Başvurucu ise bu taşınmazlara yüz yıldan fazla bir süredir nizasız ve fasılasız zilyet olmaları nedeniyle kendisine ve diğer mirasçılara ait olduğunu iddia etmektedir.

37. 4721 sayılı Kanun'un 705. maddesine göre taşınmaz mülkiyetinin kazanılabilmesi için kural olarak tapu siciline tescil şarttır. Ancak; miras, mahkeme kararı, cebri icra, işgal, kamulaştırma hâllerinde mülkiyet tescilden önce kazanılmaktadır. Benzer hüküm, 4721 sayılı Kanun'un 705. maddesinde de yer almaktadır. Dolayısıyla, Türk hukukunda, miras, mahkeme kararı, cebri icra, işgal, kamulaştırma hâlleri dışında taşınmaz mülkiyeti, tapu siciline yapılan tescilin sonucunda kazanılmaktadır.

38. Olayda başvurucu ve diğer mirasçılar tarafından imar ve ihya suretiyle üzerlerinde zilyetlik kurulan ihtilaf konusu taşınmazların tapuya kayıtlı olmadığı hususunda tartışma bulunmamaktadır. Türk hukukunda gayrimenkul mülkiyeti kural olarak tescil ile kazanılacağından başvurucular adına tapu kütüğünde tescilli bulunmayan ihtilaf konusu taşınmazların başvurucuların mülkiyetinde bulunduğundan söz edilemez.

39. Başvurunun mülkiyet hakkı kapsamında incelenmesi gerekip gerekmediğinin tespiti bakımından ayrıca zilyetlerin (başvurucuların), imar ve ihya ettikleri taşınmazların mülkiyetini kazanacaklarına yönelik "meşru bir beklenti" içerisine girmelerine neden olan bir kanun hükmünün veya açılacak davanın başarılı olma ihtimalinin yüksek olduğunu gösteren yerleşik bir yargı içtihadının bulunup bulunmadığına da bakılmalıdır.

40. 3402 sayılı Kanun'un 17. maddesiyle devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan, masraf ve emek sarfı ile imar ve ihya edilerek tarıma elverişli hâle getirilen taşınmaz malların imar ve ihya edenler veya halefleri adına tespit edilmesi mümkün kılınmıştır. Ancak anılan maddede, orman sayılmayan taşınmazların imar ve ihyasına izin verildiğinden hükmün aksi ile yorumundan orman niteliği taşıyan taşınmazların imar ve ihya yoluyla mülk edinilmesinin mümkün olmadığı anlaşılmaktadır.

41. Ayrıca 6831 sayılı Kanun'un 17. maddesinin birinci fıkrasında, devlet ormanları içinde tarla açılması, işlenmesi, ekilmesi ve orman içinde yerleşilmesi açık bir biçimde yasaklanmıştır. Aynı maddenin ikinci fıkrasında da devlet ormanlarının herhangi bir suretle yanmasından veya açıklıklarından faydalanılarak işgal ve açma yollarıyla elde edilecek yerlerin, şahıslar adına tapuya tescil olunamayacağı, buralara doğrudan doğruya orman idaresince el konulacağı belirtilmiştir. Bu hükümleri yorumlayan Yargıtay, orman vasfını taşımasa bile orman içi açıkların da ormanlarla aynı statüye tabi olduğunu, imar ve ihya suretiyle veya başka bir şekilde özel mülkiyete konu edilemeyeceğini kabul etmiştir (bkz. § 24, 25).

42. Şu hâlde orman vasfı taşımasa bile orman içi açıklıkların imar ve ihya suretiyle üzerinde zilyetlik tesis edilerek mülk edinilmesinin mümkün olmadığı anlaşılmaktadır.

43. Taşınmazların orman içi açıklık vasfında olup olmadığının tespiti maddi olgu ve delillerin

değerlendirilmesine ilişkin bir husus olup uzman mahkeme olarak davaya bakan derece mahkemelerinin takdirindedir. Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru kapsamında derece mahkemelerinin maddi olay ve olgular ile delillerin değerlendirilmesi hususundaki takdirini denetlemesi kural olarak mümkün değildir. Ancak derece mahkemelerinin bu hususstaki değerlendirmelerinin bariz takdir hatası veya açık keyfîlik içermesi ve bunun hak ve özgürlüklere müdahale teşkil etmesi hâlinde Anayasa Mahkemesinin denetim hakkı saklıdır (Ahmet Sağlam, B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 42).

44. Somut olayda, Mahkemece yapılan yargılama sırasında görüşüne başvurulan bilirkişilerce ihtilaf konusu taşınmazların orman sayılmayan alanlardan olduğu belirtilmiştir. Mahkeme, bu bilirkişi raporuna dayanılarak taşınmazların başvurucu ve diğer davacılar adına tesciline karar vermiştir. Ancak Daire, taşınmazların çevresinin kadastro komisyonu kararıyla veya hükmen orman olduğu tespit edilen alanlarla çevrili olmasından hareketle orman içi açıklık niteliğinde olduğu sonucuna ulaşmış ve bu sebeple Mahkeme kararını bozmuştur. Mahkemece, Daire görüşü doğrultusunda davanın reddi yolunda hüküm kurulmuştur.

45. Tüm bu hususlar birlikte dikkate alındığında, Hazine adına yapılan tespitin iptaline ilişkin davada Mahkemece delillerin değerlendirilmesinde ve yorumlanmasında açık ve bariz bir takdir hatasının bulunmadığı ve yargılama sonucunda ihtilaf konusu taşınmazların orman içi açıklık vasfını haiz olduğu yolunda ulaşılan kanaatin keyfîlik içermediği sonucuna ulaşılmaktadır. Mahkemenin söz konusu taşınmazın orman içi açıklık olduğu yolundaki kabulünün aksini düşünmeyi gerektirecek başkaca bir neden de bulunmamaktadır. Dolayısıyla orman içi açıklık vasfında olduğu tespit edilen taşınmazlar üzerinde imar ve ihya yoluyla mülkiyet tesisi hukuken olanaklı olmadığından ihyanın, başvurucuyu, bu taşınmazların maliki olabilecekleri yolunda meşru bir beklentiye sevkettiği sonucuna ulaşılması mümkün değildir.

46. Belirtilen çerçevede, orman içi açıklık niteliğinde olduğu tespit edilen taşınmazlara zilyet olan başvurucu, hiçbir zaman bu taşınmazlara malik olmadığı gibi, mülk edineceği yolunda meşru bir beklentiye de sahip bulunmadığından olayda "mülk"ün varlığından söz edilemez.

47. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun "mülk"ünün bulunmadığı anlaşıldığından, başvurunun mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiası yönünden incelenmeksizin “konu bakımından yetkisizlik” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

48. Başvurucu, yargılamanın yaklaşık on yedi yıl sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

49. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

50. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği,

yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

51. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

52. Anılan ilkeler doğrultusunda Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda on altı yıl iki ay devam eden yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

53. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

54. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

“(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. …

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

55. Başvurucu, tazminat talebinde bulunmamıştır.

56. Başvuruda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

57. Başvurucu tazminat talebinde bulunmadığından tazminata hükmedilmesine gerek görülmemiştir.

58. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın konu bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

E. Kararın bir örneğinin bilgi için Zara Kadastro Mahkemesine (E.2012/13) GÖNDERİLMESİNE,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 6/4/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ALİ DÜNDAR

B. No: 2014/3568 | Karar tarihi: 06.04.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/3568

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ALİ DÜNDAR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/3568)

Karar Tarihi: 6/4/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Nuri NECİPOĞLU

Hasan Tahsin GÖKCAN

Kadir ÖZKAYA

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör : Akif YILDIRIM

Başvurucu : Ali DÜNDAR

Vekili : Av. Tülay BEKAR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, aynı suçtan iki defa yargılama yapılıp ceza verilmesi nedeniyle "non bis in idem" ilkesinin; yargılamanın makul sürede sonuçlandırılmaması ve özel statülü mahkemece yargılama yapılması nedenleriyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 14/3/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü sunmuştur.

6. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı süresinde beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının (CMK 250. madde ile görevli) 26/10/2004 tarihli iddianamesi ile 19/10/2004 tarihinde işlendiği iddia edilen teşekkül hâlinde uyuşturucu madde ticareti yapma suçundan başvurucu ve diğer on şüpheli hakkında kamu davası açılmıştır.

9. İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesinin (CMK 250. madde ile görevli) 17/6/2006 tarihli kararı ile başvurucunun 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 188. maddesinin (3) ve (4) numaralı fıkraları uyarınca uyuşturucu madde ticareti yapma suçundan cezalandırılmasına karar verilmiştir.

10. Temyiz üzerine Yargıtay 10. Ceza Dairesinin 28/6/2007 tarihli ve E.2007/5001, K.2007/8046 sayılı ilamıyla hüküm onanmıştır.

11. Bu aradaİstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının 30/12/2008 tarihli iddianamesi ile başvurucu dışındaki dört şüpheli hakkında 19/10/2004 tarihinde işlendiği iddia edilen teşekkül hâlinde uyuşturucu madde ticareti yapma suçundan kamu davası açılmış, dava dosyası İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesinin (CMK 250. madde ile görevli) E.2009/5 sayılı dosyasına kaydedilmiştir.

12. Ayrıca İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının (CMK 250. madde ile görevli) 29/4/2009 tarihli iddianamesiyle başvurucu ve diğer altı şüpheli hakkında 27/8/2004 tarihinde işlendiği iddia edilen suç işlemek amacıyla örgüt kurma ve yönetme, örgüt faaliyeti kapsamında uyuşturucu madde ticareti yapma suçlarından kamu davası açılmış; dava dosyası İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesinin (CMK 250. madde ile görevli) E.2009/127 sayılı dosyasına kaydedilmiştir.

13. İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesi (CMK 250. madde ile görevli),E.2009/5 sayılı dava dosyası ile E.2009/127 sayılı dava dosyası arasında hukuki ve fiilî irtibat bulunduğu gerekçesiyle dosyaların birleştirilmesine, yargılamaya E.2009/5 sayılı dava dosyası üzerinden devam edilmesine 12/10/2009 tarihinde karar vermiştir.

14. Başvurucu 25/8/2010 tarihinde Mahkemede savunmasını yapmış, aynı suçtan daha önce yargılanarak ceza aldığını ve cezasının infaz edildiğini bildirmiştir.

15. Mahkeme 16/4/2012 tarihli ve E.2009/5, K.2012/50 sayılı karar ilebaşvurucunun daha önce yargılandığı dava dosyasındaki fiileri de birlikte değerlendirerekeylemin bir bütün olarak suç örgütü marifetiyle uyuşturucu madde ticareti yapma suçunu oluşturduğu gerekçesiyle başvurucunun suç örgütü kurmak ve yönetme ve örgüt faaliyeti kapsamında uyuşturucu madde ticareti yapma suçlarından mahkûmiyetine karar vermiştir. Mahkeme, hükümde ayrıca İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesinin 17/6/2006 tarihli ve E.2004/315, K.2006/201 sayılı kararı ile başvurucu hakkında verilen cezaların da mahsubuna hükmetmiştir.

16. Başvurucunun temyizi üzerine anılan karar, Yargıtay 10. Ceza Dairesinin 13/2/2014 tarihli ve E.2013/12924, K.2014/973 sayılı kararı ile onanmıştır.

17. Başvurucu 13/2/2014 tarihinde anılan karardan haberdar olmuştur.

18. Başvurucu 14/3/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

19. Mahkemenin 6/4/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

20. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

21. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

22. Ceza yargılamasının süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak bir kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirildiği veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi birtakım tedbirlerin uygulandığı tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak ise suç isnadına ilişkin nihai kararın verildiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (B.E., B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 34)

23. Ceza yargılamasının süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (B.E., § 29)

24. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık dokuz yıl sürdüğü anlaşılan yargılamanın süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

25. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Kanuni Hâkim Güvencesinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

26. Başvurucu, 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 250. maddesi ile görevli mahkemede yargılanmasının kanuni hâkim güvencesini ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

27. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun uyarınca başvurucunun başvuru konusu olaylara ilişkin iddialarını açıklama, dayanılan Anayasa hükmünün ihlal edildiğine dair hukuki iddialarını kanıtlama, bireysel başvuru kapsamındaki haklardan hangisinin hangi nedenle ihlal edildiği ve buna ilişkin gerekçeleri ve delilleri sunma yükümlülüğü bulunmaktadır (Veli Özdemir, B. No: 2013/276, 9/1/2014, §§ 19, 20).

28. Başvurucu, ihlal iddiasını salt 5271 sayılı Kanun'un 250. maddesi ile görevli mahkemenin özel statülü olarak kurulmasına, farklı yargılama usullerini uygulamasına ve bu mahkemelerde görev yapan hâkimlerin üç yıl süreyle başka yere atanamaması iddialarına dayandırmış ve anılan Mahkemenin neden adil yargılama yapmadığını temellendirmemiştir. Bu nedenle ihlal iddiası ve bu iddianın temelindeki olguların ispatına ilişkin yeterli

açıklamalarda bulunmayan başvurucunun iddiasını kanıtlayamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

29. Açıklanan nedenlerle başvurucu tarafından ileri sürülen ihlal iddiaları kanıtlanamadığından başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Aynı Suçtan İki Kez Yargılanmama ve Cezalandırılmama Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

30. Başvurucu, başka bir mahkemece önceden uyuşturucu madde ticareti yapma suçundan mahkûm edildiğini ve somut başvuruya konu yargılamanın mükerrer olduğunu ileri sürmüştür.

31. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereği Anayasa Mahkemesine yapılan bir bireysel başvurunun esasının incelenebilmesi için kamu gücü tarafından ihlal edildiği iddia edilen hakkın Anayasa'da güvence altına alınmış olmasının yanı sıra Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (Sözleşme) veya Türkiye'nin taraf olduğu ek protokollerin kapsamına da girmesi gerekir. Bir başka ifadeyle Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün değildir (Onurhan Solmaz, B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18).

32. Sözleşme'ye ek 7 No.lu Protokol'ün 4. maddesinde aynı suçtan iki kez yargılanmama ve cezalandırılmama hakkı tanınmış ise de başvuruya konu ihlal iddiası tarihi itibarıyla anılan protokol yürürlüğe girmemiştir. Bu itibarla başvurucunun hak ihali iddiasının Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanının dışında kaldığı anlaşılmaktadır (İffet İnci Gültekin, B. No: 2013/9585, 9/3/2016, § 42).

33. Başvurucu, ayrıca aynı iddiayı Anayasa tarafından korunan gerekçeli karar hakkı bağlamında da ileri sürmüştür. Başvurucunun aynı suçtan iki kez yargılandığı yönündeki iddiasının adil yargılanma hakkı altında incelenmesi de mümkün değildir. Aksi bir yaklaşım, belirtilen ilkenin Sözleşme'yle teminat altına alınanlardan farklı bir hak olarak ek 7 No.lu Protokol için de düzenlenmesiyle ve anılan Protokol'e taraf olmamak suretiyle ortaya konulan iradeyle bağdaşmaz (İffet İnci Gültekin, § 45).

34. Açıklanan nedenlerle başvurucunun iddiasının konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

D. Diğer İhlal İddiaları

35. Başvurucu; hakkında yürütülen ceza yargılamasında delillerin eksik ve hatalı değerlendirildiğini, sadece telefon görüşme içeriklerine dayanılarak mahkum edildiğini, haksız olarak mahkûmiyetine kararı verildiğini belirterek adil yargılanma ve özel hayata saygı haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

36. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun anılan iddialarının adil yargılanma hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

37. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilke olarak mahkemeler önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların

kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ileuyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun adil olup olmaması bireysel başvurukonusu olamaz. Ancak bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden, bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik içeren tespit ve sonuçlar bu kapsamda değildir (Ahmet Sağlam, B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 42).

38. Somut olayda, yapılan yargılamada sanık savunmaları, telefon görüşme içerikleri, olay tutanakları, mahkeme kararları ve tüm dosya kapsamı birlikte değerlendirilmek suretiyle bir karar verildiği anlaşılmıştır. Başvurucunun anılan iddialarının esas itibarıyla derece mahkemelerince verilen kararların delillerin değerlendirilmesinde isabet bulunmadığına ve dolayısıyla kararın sonucuna ilişkin olduğu görülmektedir. Yapılan yargılamada, Mahkemenin ve Yargıtayın kararında bariz takdir hatası veya açık keyfilik oluşturan herhangi bir durum da tespit edilmemiştir.

39. Başvurucu tarafından ileri sürülen ihlal iddialarının yukarıda belirtilen içtihat kapsamında kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu sonucuna varıldığından, başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

E. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

40. 6216 sayılı Kanun’un 50. maddesinin numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…"

41. Başvuru formunda, ihlalin tespitine ve ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılmasına karar verilmesini talep edilmiştir.

42. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

43. Başvurucu, süresinde tazminat talebinde bulunmadığından lehine tazminata hükmedilmesi mümkün değildir.

44. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Kanuni hâkim güvencesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Aynı suçtan iki kez yargılanmama ve cezalandırılmama hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın konu bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

4. Diğer ihlal iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Kararın bir örneğinin bilgi için (kapatılan) İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesinin (E.2009/5, K.2012/50) dosyalarının devredildiği Mahkemeye GÖNDERİLMESİNE,

E. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 6/4/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BÜŞRA ÇAKALTARLA VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/5554 | Karar tarihi: 06.04.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/5554

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

BÜŞRA ÇAKALTARLA VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/5554)

Karar Tarihi: 6/4/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Nuri NECİPOĞLU

Hasan Tahsin GÖKCAN

Kadir ÖZKAYA

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör : Nahit GEZGİN

Başvurucu : Büşra ÇAKALTARLA

Kübra ÇAKALTARLA

Nalan ÇAKALTARLA

Tuğba ÇAKALTARLA

Vekili : Av. Naci ÖZER

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, kolluk görevlisi olan yakınlarının görevini yerine getirirken yaşamını yitirmesi neticesinde olayda idarenin hizmet kusuru bulunduğu ileri sürülerek açılan davanın reddedilmesi ve bu dava ile görev malullüğü hükümlerinden faydalanmak için açılan davanın makul sürede sonuçlandırılmaması nedenleriyle yaşama ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 18/4/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra

Komisyona sunulmuştur.

4.Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüşünü bildirmiştir.

7. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

9. Başvurucular İstanbul'da ikamet etmektedirler. Başvurucu Nalan Çakaltarla'nın eşi, diğer başvuruculaların ise babası olan A.Ç. olay tarihinde polis memuru olarak görev yapmaktadır.

10. A.Ç. 14/2/2006 tarihinde, bir ülkenin fahri konsolosluğundaki koruma noktasında nöbetçi memur olarak görev yaptığı sırada sabah saatlerinde nöbeti devralmaya gelen polis memuru tarafından ölü olarak bulunmuştur.

11. Ölüm tutanağında ölümün kalp krizinden kaynaklandığı belirtilmiştir. Olayındoğal ölüm olarak nitelendirilmesi nedeniyle otopsi işlemi gerçekleştirilmemiş, olaya ilişkin ceza soruşturması açılmamıştır.

A. İdarenin Hizmet Kusuru Bulunduğu İleri Sürülerek Açılan Dava Süreci

12. Başvurucular 2/10/2006 tarihinde ölümün idarenin hizmet kusurundan kaynaklanması vegerçekleşen ölüm nedeniyle maddi ve manevi zarara uğradıklarını ileri sürerek İçişleri Bakanlığı aleyhine Sarıyer 1. Asliye Hukuk Mahkemesinde tazminat davası açmışlardır.

13. Asliye Hukuk Mahkemesinin davanın idari yargının görev alanına girdiği gerekçesiyle görevsizlik kararı vermesi üzerine başvurucular, aynı davayı 23/2/2007 tarihinde bu kez İstanbul 5. İdare Mahkemesinde açmışlardır.

14. Başvurucular dava dilekçelerinde idarenin hizmet kusuru olarak, ilgili yasal düzenlemelerde müteveffanın yaşamını yitirdiği görev noktası gibi bölgelerde en az iki memurun görev yapması gerektiğini belirtmiş ve aynı konudaki uygulamalar da bu yönde geliştirilmişken müteveffanın olay yerine tek başına gönderildiğini ve belli aralıklarla gerekli denetimler (kontroller) yapılmadığı için kalp krizi geçirdiği sırada acil müdahalede bulunulabilmesinin mümkün olmadığını ileri sürmüşlerdir.

15. İstanbul 5. İdare Mahkemesi 22/1/2008 tarihinde davayı esastan reddetmiştir. Karar gerekçesinin ilgili bölümü şöyledir:

"...

İdarenin hukuki sorumluluğundan söz edebilmek için ise, ortada bir idari eylemin bulunması, zararın bulunması ve bunun idareye yüklenebilen bir işlem veya zarar arasında nedensellik bağının bulunması gerekir. Zarar doğuran eylemin İdareye bağlanabilmesinden sonra ancak doğan zararın kusurlu veya kusursuz sorumluluk ilkelerine göre tazmini yoluna gidilmesi yoluna gidilebilir.

Dava dosyasının incelenmesinden; Sanyer İlçesi, Kireç Burnu Mahallesi, Çam Yolu Sokak 16

numaralı yerde bulunan Finlandiya Başkonsolosluğu ikametgahı noktasında 13.2.2006 günü saat 19.00 ile 14.2.2006 günü saat 08.00 arasında nöbetçi görevli polis memuru Arif Çakaltarla'nın 14.2.2006 günü nöbeti devralmaya gelen polis memuru Şevket Yıldırım tarafından ölü bulunduğu, aynı günlü 1/81 sıra numaralı Ölüm Tutanağına göre ölümün kalp krizi sonucu gerçekleştiği ancak vefat eden polis memuru için otopsi yapılmadığı anlaşılmıştır.

Olayda, davalı idarenin kusura dayalı sorumluluğuna ve bu çerçevede tazminat yükümlülüğüne gidilebilmesi için zararla idari faaliyet arasındaki illiyet bağının hukuken kabul edilebilir, açık ve net delillerle ortaya konması gerekir.

Dosyada bulunan bilgiler ve belgeler birlikte değerlendirildiğinde; A... Ç...'nın yasal mevzuata uygun olarak görevlendirilmesi sonrasında görevini ifa etmekte iken kalp krizi geçirerek vefat ettiği, zarara esas olayda (ölümün meydana gelmesinde) davalı idareye atf-ı kabul bir kusurun bulunmadığı, ölümün idari eylemden bağımsız gerçekleştiği sonucuna ulaşılmış olup bu nedenle davacıların tazminat taleplerinin kabulünün mümkün olmadığı (kanaatine varılmıştır.)"

16. Bu karar, başvurucuların temyizi üzerine Danıştay Onuncu Dairesi tarafından 20/3/2012 tarihinde onanmıştır.

17. Başvurucuların karar düzeltme talepleri de aynı Daire tarafından 29/1/2014 tarihinde reddedilmiştir.

18. Nihai karar, başvurucular tarafından 24/3/2014 tarihinde öğrenilmiş olup 18/4/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunulmuştur.

B. Görev Malullüğü Hükümlerinden Faydalanılması Talebiyle Açılan Dava Süreci

19. Başvurucu Nalan Çakaltarla 9/3/2006 tarihinde Sosyal Güvenlik Kurumuna (SGK) başvurmuş ve olay nedeniyle görev malullüğü hükümlerinden faydalanmayı talep etmiştir. Bu başvurunun SGK tarafından 28/11/2006 tarihinde, ölümün görev sebebiyle ve etkisiyle meydana gelmediği gerekçesiyle reddedilmesi üzerine de başvurucular 1/2/2007 tarihinde Ankara 5. İdare Mahkemesinde dava açmışlardır.

20. Ankara 5. İdare Mahkemesi, bazı eksiklikler nedeniyledava dilekçesini reddetmiş; başvurucular, dilekçelerindeki eksiklikleri tamamladıktan sonra 7/9/2007 tarihinde davalarını yenilemişlerdir.

21. Ankara 5. İdare Mahkemesi 26/6/2008tarihinde davayı esastan reddetmiştir.

22. Bu karar, başvurucuların temyizi üzerine Danıştay OnbirinciDairesi (Daire) tarafından 25/10/2010 tarihinde onanmıştır.

23. Başvurucular aynı Daireye karar düzeltme talebinde bulunmuşlardır. Daire, bireysel başvuruda bulunulmasından sonra 25/4/2014 tarihinde bu talebi kabul etmiş ve Ankara 5. İdare Mahkemesinin kararını bozmuştur.

24. Bozmadan sonra yargılamaya devam eden Ankara 5. İdare Mahkemesi, 17/9/2014 tarihinde SGK'nın dava konusu ret işleminin iptaline karar vermiştir.

25. SGK'nın bu kararı temyizi Daire tarafından 22/10/2015 tarihinde reddedilerek karar onanmıştır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

26. Mahkemenin 6/4/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Yaşama Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvuruculaların İddiaları ve Bakanlık Görüşü

27. Başvurucular, müteveffanın kalp hastası olduğunu ve bu durumun idare tarafından bilinmesine rağmen kendisine sık aralıklarla ve uzun süreli nöbet görevi verilmesi, olay günü de görev yerine tek başına gönderilip 12 saat gibi uzun bir zaman nöbet tutturulması sonucu yorgun düşerek kalp krizi geçirmesi nedeniyle yaşamını yitirdiğini iddia etmişlerdir. Başvurucular ayrıca nöbeti sırasında başka bir memur tarafından durumunun kontrol edilmemesi nedeniyle müteveffaya acil tıbbi müdahalede bulunulabilmesinin mümkün olmadığını, meydana gelen ölümde idarenin hizmet kusuru bulunduğu hâlde açtıkları tazminat davasının Mahkemece reddedildiğini belirterek Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşama hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

28.Bakanlık görüşünde, başvuruculaların devletin gerekli önlemleri almamasından ve denetim yükümlülüğüne aykırı davranmasından şikâyet ettikleri ancak ilgili tutanakta ölümün kalp krizinden kaynaklandığı bildirilmiş ise de bu konuya ilişkin bir bilirkişi raporunun bulunmadığı, bunun yanında Mahkemenin ölümün kalp krizinden dolayı ancak idari eylemden bağımsız şekilde gerçekleştiğini kabul ettiğini belirtilerek iddiaların değerlendirmesi konusundaki takdirin Anayasa Mahkemesine ait olduğu ifade edilmiştir.

2. Değerlendirme

29. Anayasa’nın "Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı" kenar başlıklı 17. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.”

30. Anayasa'nın “Devletin temel amaç ve görevleri” kenar başlıklı 5. maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

“Devletin temel amaç ve görevleri, … Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır.”

31. Yaşama hakkının doğal niteliği gereği, yaşamını kaybeden kişi açısından bu hakka yönelik bir başvuru ancak yaşanan ölüm olayı nedeniyle ölen kişinin mağdur olan yakınları tarafından yapılabilecektir (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, B. No: 2012/752, 17/9/2013, § 41). Başvurucu Nalan Çakaltarla, müteveffanın eşi; diğer başvurucular ise çocuklarıdır. Bu nedenle başvuru ehliyeti açısından bir eksiklik bulunmamaktadır. Başvuru ehliyeti bakımından bir eksiklik bulunmamakla birlikte başvurunun kabul edilebilirlik açısından da değerlendirilmesi gerekir.

32. Devletin sorumluluğunu gerektirebilecek şartlar altında can kaybının gerçekleştiği durumlarda, kamu makamlarının Anayasa'nın 17. maddesi gereğince öncelikle yetkileri dâhilinde tüm imkânları kullanarak yaşama hakkına yönelen tehdit ve risklere karşı etkili yasal ve idari tedbirleri oluşturulmaları gerektiği ifade edilmelidir. Bu kapsamda anılan yasal ve idari tedbirler, yaşama hakkına yönelik ihlalleri durdurmayı ve gerektiğinde

faillerin cezalandırılmasını sağlayacak nitelikte olmalıdır. Bu yükümlülük, yaşama hakkının tehlikeye girebileceği her durum bakımından geçerlidir (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, § 52).

33. Bir kişinin yaşamına yönelik gerçek ve yakın bir tehlikenin bulunduğunun kamu makamlarınca bilindiği ya da bilinmesi gerektiği durumlarda makul ölçüler çerçevesinde kamu makamlarının bu tehlikenin gerçekleşmesini önleyebilecek şekilde önlem alması gerekir. Ancak özellikle insan davranışlarının öngörülemezliği, öncelikler ve kaynaklar değerlendirilerek yapılacak işlem veya yürütülecek faaliyet tercihi dikkate alındığında pozitif yükümlülük, kamu makamları üzerinde aşırı yük oluşturacak şekilde yorumlanamaz (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri,§ 53).

34. Başvuruda İstanbul 5. İdare Mahkemesi başvuruculaın davasını reddetmesine ilişkin gerekçesinde, olayla ilgili olarak topladığı tüm delillere dayanarak somut olaydadevletin sorumluluğunu gerektirebilecek şartlar altında ölümün gerçekleşmediğini ve meydana gelmesi ile idari eylem arasında bir nedensellik bağının bulunmadığını takdir ettiğini bildirmiştir. Mahkeme, ölümün görevden kaynaklanmadığına ve bu durumda idareninherhangi bir kusurundan bahsedilemeyeceğine karar vermiştir (bkz. § 15).

35. Somut olayda yaşamı koruma yükümlülüğünün ihlal edilip edilmediği konusunda bir sonuca varabilmek için öncelikli olarak müteveffanın yaşamına yönelik gerçek ve yakın bir tehlikenin bulunup bulunmadığının ortaya konması gerekmektedir. Ancak bu noktada yaşamı koruma yükümlülüğünün söz konusu olabilmesi için yaşamın gerçek ve yakın bir tehlike altında bulunmasının yeterli olmadığı, bunun yanında yetkililerin bu tehlikeyi bilmeleri veya bilmelerinin gerektiği ifade edilmedir.

36. Öncelikle başvuru dosyasında, başvuruculaın iddialarının aksine müteveffanın kronik kalp hastası olduğuna ve bu durumun idare tarafından bilindiğine ilişkin herhangi bir bilgi veya belgeye rastlanmadığı belirtilmelidir. Ayrıca başvuruculaın idarenin hizmet kusurunun bulunduğunu ileri sürerek açtıkları davada bu hususları ileri sürmedikleri degörülmüştür (bkz. § 14).

37. Diğer taraftan başvurucular, sağlık durumu uygun olmadığı hâlde müteveffanın olay öncesinde sık aralıklarla ve uzun saatler boyunca nöbet görevine gönderilmesi nedeniyle kalp krizi geçirdiğini iddia etmişlerdir. Başvuru dosyasında, müteveffanın sağlık durumu nedeniyle herhangi bir nitelikteki nöbet görevini yerine getiremeyeceğini belirten bir hekim ya da sağlık kurulu raporu bulunmamaktadır. Bununla birlikte başvurucular, böyle bir rapor olmaksızın da müteveffanın ya da kendilerinin yetkili makamlara başvurup hastalık nedeniyle söz konusu görevin yerine getirilemeyeceğinin ve iş bölümü yapılırken bu durumun gözetilmesinin talep edildiğini de ileri sürmemişlerdir.

38. Bunların yanında mevcut bilgi ve belgeler, aksinin kabulü durumunda dahi müteveffanın ölümünün kendinde var olan kronik kalp rahatsızlığının olumsuz çalışma şartları yüzünden sarf ettiği efor ve stres nedeniyle tetiklenmesi sonucunda gerçekleştiğini söyleyebilmeye imkân vermemektedir. Başka bir ifadeyle başvuruda, kalp hastası olduğu ifade edilen müteveffanın doğal nedenler dışında ve yerine getirdiği görev nedeniyle kalp krizi geçirdiği tereddütsüz bir şekilde ortaya konamamıştır.

39. Başvuruda, müteveffanın yaşamının olağan dışı bir nedenle tehlike altında bulunduğunun ortaya konamadığı gibi aksi kabul edilse dahi mevcut bilgi ve belgelere göre yetkililerin bu tehlikeyi bildikleri ya da bilmemekle birlikte öngörmeleri gerektiğini kabul etmek de mümkün değildir. Bu durumda müteveffanın ölümünün devletin sorumluluğunu

gerektirebilecek şartlar altında gerçekleştiği söylenemeyecektir.

40. Dolayısıyla somut olayda, yetkililerin başvuruculara iddialarının aksine müteveffanın görev yerini belli aralıklarla kontrol etmek gibi bir tedbir almalarını gerektiren bir durumun varlığı da saptanamamıştır. Aksinin kabulü, yaşamı koruma yükümlülüğünü idare tarafından yürütülen faaliyeti dikkate almadan ve idarenin bu faaliyeti yürütmesindeki önceliklerini ve kaynaklarını değerlendirmeden kamu makamları üzerinde aşırı yük oluşturacak şekilde yorumlamak olacaktır.

41. Açıklanan nedenlerle başvuruda bir ihlalin olmadığının açık olduğu anlaşıldığından başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvuruculara İddiaları

42. Başvurucular, olaya ilişkin yargılamaların makul sürede tamamlanmadığını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini de ileri sürmüşlerdir.

2. Değerlendirme

43. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

44. Başvuruculara yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı şikâyetinin Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamında incelenmesi gerekir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

45. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

46. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği tarih, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

47. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

48. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında biri -idarenin hizmet kusuru bulunduğu ileri sürülen- yedi yılı aşkın bir sürede tamamlanan, diğeri ise yaklaşık dokuz yıl süren başvuruya konu yargılamaların sürelerinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

49. Açıklanan nedenlerle başvurucunun Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adilyargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

50. 30/3/2011 sayılı ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

“(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

51. Başvurucular, 100.000 TL maddi ve 50.000 TL manevi olmak üzere toplam 150.000 TL tazminata karar verilmesini talep etmiştir.

52.Başvuruda adil yargılanmahakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

53. Karar örneğinin İstanbul 5. İdare Mahkemesi ve Ankara 5. İdare Mahkemesine gönderilmesi gerekir.

54. Anayasa Mahkemesinin maddi tazminata hükmedebilmesi için başvuruculaın uğradıklarını iddia ettikleri maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Başvuruculaın bu konuda herhangi bir belge sunmamış olması nedeniyle maddi tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

55. Yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararı karşılığında başvuruculara -başvuruya ilişkin davalara konu hukuki menfaatleri ve aile birliği de dikkate alınarak- müştereken takdiren net 18.960 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

56. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,60 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Yaşama hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Karar örneğinin İstanbul 5. İdare Mahkemesi ve Ankara 5. İdare Mahkemesine GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvuruculara, yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle net 18.960 TL manevi

tazminatın MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 206,10 TL harç ve 1.800 vekalet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuruculara Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 6/4/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

NİKAYEL KİRDAŞ

B. No: 2014/6552 | Karar tarihi: 06.04.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/6552

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

NİKAYEL KİRDAŞ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/6552)

Karar Tarihi: 6/4/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Nuri NECİPOĞLU

Hasan Tahsin GÖKCAN

Kadir ÖZKAYA

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör : Özgür DUMAN

Başvurucu : Nikayel KİRDAŞ

Vekili : Av. Hüseyin CERRAHOĞLU

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, yol yapım çalışmaları sırasında konuta zarar verilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının; bu zararın giderilmesi için açılan davanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 13/5/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Samsun Köy Hizmetleri İl Müdürlüğünce Samsun ili Tekkeköy ilçesine bağlı Gökçedere köy yolunun yapımı ve genişletilmesi çalışmaları sırasında 6/1/2004 tarihinde patlatılan dinamitler nedeniyle başvurucuya ait bu köyde bulunan konutta ve ev eşyalarında hasar meydana gelmiştir.

8. Başvurucu; uğradığı zararının tazmini istemiyle 16/9/2004 tarihinde İdareye başvuruda bulunmuş, bu talebi İdare tarafından reddedilince Samsun 1. İdare Mahkemesinde (Mahkeme) 1/12/2014 tarihinde tam yargı davası açmıştır. Başvurucu, hasarın İdarenin kusurundan kaynaklandığı gerekçesiyle 80.000 TL maddi ve 80.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

9. 13/1/2005 tarihli ve 5286 sayılı Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünün Kaldırılması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 6. maddesi ile Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü kaldırılmış, yürütülen hizmetlerin ise il özel idarelerince yerine getirilmesi öngörülmüştür. Bu Kanun'un geçici 5. maddesinde ise adı geçen Genel Müdürlüğün leh ve aleyhine açılmış davalar ve icra takiplerinde devir durumuna göre ilgili idarenin kendiliğinden taraf sıfatını kazanacağı hüküm altına alınmıştır. Bu nedenle başvurucunun açtığı davada yargılama, Samsun İl Özel İdaresi aleyhine davam edilmiştir.

10. Mahkemece mahallinde keşif yapılmış, bu keşif sonucu düzenlenen 22/6/2006 tarihli bilirkişi raporunda, evin değerinin 46.244,29 TL olduğu belirtilmiştir. Mahkeme16/10/2006 tarihinde davanın kısmen kabulü ve kısmen reddine karar vermiştir. Buna göre Mahkeme, evi eski hâle getirme bedeli olarak 15.047,85 TL ve eşya bedeli olarak ise 11.175 TL olmak üzere toplam 26.222,85 TL tutarındaki maddi tazminatın İdareye başvuru tarihinden itibaren işleyecek kanuni faiziyle birlikte davalıdan alınarak davacıya ödenmesine, diğer tazminat istemlerinin ise reddine karar vermiştir. Kararda, hizmet kusuru ilkesi gereğince başvurucunun zararının karşılanması gerektiği açıklanmıştır.

11. Karar taraflarca temyiz edilmiş, Danıştay Onuncu Dairesinin 15/12/2010 tarihli ilamıyla hükmün onanmasına karar verilmiştir. İdarenin karar düzeltme isteminde bulunmaması üzerine kararın davanın kısmen kabulüne ilişkin hüküm fıkrası kesinleşmiştir. Başvurucunun karar düzeltme talebi üzerine Daire 8/7/2012 tarihli ilamıyla istemin kabulü ve kararın davanın reddine ilişkin hüküm fıkrasının bozulmasına karar vermiştir. Daire, maddi tazminat istemi yönünden başvurucuya ait evin dayanaklılığı konusunda ek veya yeni bir bilirkişi raporu alınması gerektiğini belirtmiştir. Daire ayrıca, başvurucunun evi ve eşyalarının zarar görmesi üzerine yeniden ev yapıp yerleşinceye kadar eşi, çocukları ve gelinleriyle birlikte çadırda ve akrabalarının evlerinde yaşamak zorunda kalması nedeniyle manevi olarak zarar gördüğünü kabul etmiştir. Daire bu nedenle duyulan elem ve ıztırabı kısmen de olsa giderecek, İdarenin sorumluluğunun ağırlığını ortaya koyacak düzeyde manevi tazminata da hükmedilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

12. Bozma ilamına uyan Mahkeme, uyuşmazlık konusu ile ilgili olarak başvurucunun konutunda mimar, inşaat mühendisi ve jeoloji mühendisinden oluşturulan bir uzman bilirkişi kurulu ile birlikte 31/5/2013 tarihinde keşif yapmıştır. Bilirkişi kurulunun 17/6/2013 tarihli raporunda, yol çalışmaları sırasında gereğinden fazla dinamit patlatılması sonucu başvurucuya ait binanın dayanıklılığını kaybettiği, binanın statik yapısının bozulduğu ve tadilat yapılarak binanın kullanılmasının mümkün olmadığı bildirilmiştir.

13. Mahkeme 13/2/2014 tarihinde davanın kısmen kabulüne ve kısmen reddine karar vermiştir. Mahkeme, bilirkişi kurulu raporundaki binanın tadilat yapılarak kullanılmasının mümkün olmadığı yönündeki bulguları hükme esas alarak binanın bozma ilamı öncesi bilirkişi raporuyla belirlenen değeri üzerinden tazminata hükmetmiştir. Buna göre Mahkeme, daha önce kesinleşen 26.222,85 TL maddi tazminat yanında ayrıca 31.196,44 TL tutarındaki maddi tazminatın İdareye başvuru tarihi olan 16/9/2004 tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte davalıdan alınarak davacıya ödenmesine karar vermiştir. Mahkeme ayrıca 30.000 TL tutarındaki manevi tazminatın davalıdan alınarak davacıya ödenmesine karar vermiştir. Başvurucunun diğer tazminat talepleri ise reddedilmiştir.

14. Başvurucu 13/5/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

15. 6/12/2012 tarihli ve 28489 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 12/11/2012 tarihli ve 6360 sayılı On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrası ile Samsun Büyükşehir Belediyesinin sınırları il mülki sınırları olarak belirlenmiştir. Aynı maddenin (5) numaralı fıkrası ile il özel idaresinin tüzel kişiliği kaldırılmış, bu Kanun'un 3. maddenin (2) numaralı fıkrasında da il özel idarelerinin mahkemelerde süren davaları ile il özel idaresi olarak faaliyet gösterdikleri dönem ve yapılan işlemlere ilişkin olarak açılacak davalarda muhatabın, devir işleminin yapıldığı ilgili kurum ve kuruluş olduğu hükme bağlanmıştır. Bu nedenle, başvuruya konu yargılamada Samsun Büyükşehir Belediyesi davalı sıfatıyla taraf olmuştur.

16. Mahkemenin 13/2/2014 tarihli son kararını taraflardan yalnızca davalı İdare 20/6/2014 tarihinde temyiz etmiştir. Başvurucu 5/8/2014 tarihinde Mahkeme kayıtlarına giren temyize cevap dilekçesinde, davalının temyiz itirazlarının reddi ile hükmün onanmasını talep etmiştir. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sisteminden (UYAP) yapılan sorgulama sonucuna göre temyiz incelemesinin hâlen devam etmekte olduğu anlaşılmaktadır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

17. Mahkemenin 6/4/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

18. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

19. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

20. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

21. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin

makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Selahattin Akyıl, § 41).

22. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık on iki yıl beş ay sürdüğü anlaşılan yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

23. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

24. Başvurucu, İdare tarafından yapılan yol genişletme çalışmaları sırasında kontrolsüz olarak patlatılan dinamitler ile konutunun yıkıldığını ancak zararının karşılanmadığını belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

25. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrasında bireysel başvuruda bulunulmadan önce ihlal iddiasının dayanağı olan işlem, eylem ya da ihmal için Kanun'da öngörülmüş olan idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının tüketilmiş olması gerektiği belirtilmiştir. Temel hak ihlallerini öncelikle derece mahkemelerinin gidermekle yükümlü olması, kanun yollarının tüketilmesi koşulunu zorunlu kılar (Necati Gündüz ve Recep Gündüz, B. No: 2012/1027, 12/2/2013, §§ 19, 20; Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 26).

26. Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, ikincil nitelikte bir hukuk yoludur. Temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının öncelikle derece mahkemelerinde, olağan kanun yolları ile çözüme kavuşturulması esastır. Bireysel başvuru yoluna, iddia edilen hak ihlallerinin bu olağan denetim mekanizması çerçevesinde giderilememesi durumunda başvurulabilir (Bayram Gök, B. No: 2012/946, 26/3/2013, §§ 16-20).

27. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmek için öncelikle hukuk sisteminde düzenlenen başvuru yollarının tüketilmesi zorunludur. Bu ilke uyarınca başvurucunun Anayasa Mahkemesi önüne getirdiği şikâyetini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve adli mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve kanıtlarını zamanında bu makamlara sunması ve aynı zamanda bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir (Bayram Gök, § 19).

28. Somut olayda başvurucunun, konutunda meydana gelen zarardan hizmet kusuru nedeniyle İdarenin sorumlu olduğu gerekçesiyle açtığı tam yargı davasında Mahkeme 13/2/2014 tarihinde davayı kısmen kabul etmiş ve başvurucu lehine maddi ve manevi tazminata hükmetmiştir. Ancak davalı İdare tarafından kararın temyiz edilmesi nedeniyle temyiz incelemesinin devam ettiği görülmektedir. Başvurucu ise Mahkemenin bu kararını temyiz etmemiştir. Üstelik başvurucu, İdarenin temyiz talebi üzerine verdiği cevap dilekçesinde kararın onanmasını talep etmiştir.

29. Öte yandan, başvurucunun mülkiyet hakkının ihlali iddiası kapsamında yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle hükmedilen tazminatın değer kaybettiği ve bu bağlamda tazminata işletilen faiz yönünden açık bir şikâyeti bulunmamaktadır. Başvurucunun, Mahkemece

hükmedilen maddi tazminatın yetersiz olduğu gibi bir yakınması da söz konusu değildir. Her ne kadar başvurucu mülkiyet hakkının ihlal edildiğini iddia etmekteyse de başvurucunun bu iddiasına ilişkin olarak açtığı tam yargı davasının kısmen kabul edildiği ve bu dava henüz nihai olarak sonuçlanmamış iken bireysel başvuruda bulunduğu anlaşılmaktadır. Bireysel başvuru tarihinden sonra Mahkemece verilen davanın kısmen kabulüne ve kısmen reddine ilişkin karar ise yalnızca davalı İdare tarafından temyiz edilmiş, başvurucu bireysel başvuruda dile getirdiği iddialarını ileri sürebileceği temyiz olağan kanun yolunu tüketmemeyi tercih etmiştir. Dolayısıyla başvurucunun, hukuk sisteminde mevcut idari ve yargısal yolları tüketmeksizin bireysel başvuruda bulunduğu anlaşılmaktadır.

30. Açıklanan gerekçelerle mülkiyet hakkının ihlali iddiasının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

31. 6216 sayılı Kanun’un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

32. Başvurucu, manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

33. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

34. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 16.800 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

35. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 16.800 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Samsun 1. İdare Mahkemesine (E.2012/1251, K.2014/102) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 6/4/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HİDAYET METİN

B. No: 2014/7329 | Karar tarihi: 06.04.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/7329

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HİDAYET METİN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/7329)

Karar Tarihi: 6/4/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Nuri NECİPOĞLU

Hasan Tahsin GÖKCAN

Kadir ÖZKAYA

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör : Ayhan KILIÇ

Başvurucu : Hidayet METİN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, futbol müsabakaları müşterek bahis oyunları (Spor Toto) bayiliği ruhsatının iptali nedeniyle mülkiyet hakkının; iptal işlemine karşı açılan davadaki yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 27/5/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde başvurunun Komisyona sunulmasına engel teşkil edecek bir eksikliğinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüş sunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu 1977 doğumlu olup İstanbul'da ikamet etmektedir.

9.Başvurucu 31/5/2006 tarihli Bayilik Sözleşmesi'yle Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü (Genel Müdürlük) Spor Toto Teşkilat Başkanlığından (Teşkilat Başkanlığı) Spor Toto bayiliği ruhsatı almıştır.

10. Teşkilat Başkanlığının 13/6/2007 tarihli işlemiyle başvurucunun Spor Toto bayiliği ruhsatı, bayiliğin üçüncü kişilere devredildiği gerekçesiyle iptal edilmiştir. İlgili işlemde 14/8/2002 tarihli ve 24842 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Futbolda Müşterek Bahis Oyunları Uygulama Yönetmeliği'nin (Yönetmelik) 21. ve 22. maddeleri ile Bayilik Sözleşmesi'nin 2. ve 8. maddelerine dayanıldığı açıklanmıştır.

11.Başvurucu tarafından 13/6/2007 tarihli dilekçe ile işlemin kaldırılması istemiyle Teşkilat Başkanlığına yapılan başvuru, aynı hükümlere atıfta bulunularak reddedilmiştir.

12. Başvurucu 29/8/2008 tarihinde Ankara 4. Sulh Hukuk Mahkemesinde Genel Müdürlük ile bayiliğin devredildiği iddia edilen H. M. ve İ. D. isimli şahıslar ile bunların vekili sıfatıyla hareket eden B. Ç. isimli şahıs aleyhine dava açmıştır. Anılan davada, Bayilik Devir Sözleşmesi'nin H. M. ve İ. D. tarafından zor ve tehditle imzalatıldığı savunularak haksız feshedilen bayiliğin iadesi ve bu sebeple uğranılan zararın tazmini isteminde bulunulmuştur. Ankara 4. Sulh Hukuk Mahkemesince 1/9/2008 tarihli kararla Ankara Asliye Hukuk Mahkemesinin görevli olduğu gerekçesiyle görevsizlik kararı verilmiştir.

13. Dosyanın gönderildiği Ankara 19. Asliye Hukuk Mahkemesi 16/2/2010 tarihli duruşmada Genel Müdürlüğe yönelik davanın tefrikine karar vermiştir. Yeni bir esasa kaydedilen bu davada Mahkeme 27/5/2010 tarihli kararla davanın idari yargının görevine girdiği gerekçesiyle görevsizlik kararı vermiştir. Ancak anılan karar, Yargıtay 13. Hukuk Dairesinin 18/4/2011 tarihli kararıyla bozulmuştur. Daire, Bayilik Sözleşmesi'nin hizmet sözleşmesi değil bir özel hukuk sözleşmesi olduğunu ve Bayilik Sözleşmesi'nin feshinden doğan uyuşmazlığın çözümlenmesinin adli yargının görevine girdiğini belirtmiştir.

14. Dairenin bozma kararına uyan Mahkeme 15/12/2011 tarihli kararla Genel Müdürlüğe ilişkin bu davayı tekrar H. M., İ. D. ve B. Ç. isimli şahıslar aleyhine açılan dava ile birleştirmiş ve her iki davayı tek esas üzerinden birlikte görmüştür.

15. Mahkeme 13/11/2012 tarihli kararla davayı B. Ç. yönünden feragat nedeniyle, Genel Müdürlük ile diğer iki davalı yönünden ise esastan reddetmiştir. Kararın gerekçesinde, ortaklık sözleşmesinin (Bayilik Devir Sözleşmesi) başvurucu tarafından düzenlendiği ve imzalandığı hususunun sabit olduğu ve başvurucunun bu imzayı zor ve tehdit altında imzaladığı iddiasını ispatlayamadığı ifade edilmiştir. Kararda, tehdit ve dolandırıcılık suçlamasıyla Gaziosmanpaşa Cumhuriyet Başsavcılığına yapılan şikâyetler üzerine yapılan soruşturmada 5/6/2009 ve 9/6/2008 tarihlerinde kovuşturmaya yer olmadığına kararlar verildiğine işaret edilmiştir. Sözü edilen kovuşturmaya yer olmadığı kararları karşısında ortaklık sözleşmesinin zor ve tehditle imzalandığının kabulünün mümkün olmadığı ifade edilen gerekçede, bilirkişi raporuna da atıfla başvurucunun davalılardan talep edebileceği bir bedelin bulunmadığı açıklanmıştır. Ancak kararda, davanın Genel Müdürlüğe yönelik olduğu anlaşılan, bayiliğin iadesi istemine ilişkin kısmının neden reddedildiğine dair herhangi bir gerekçeye yer verilmemiştir.

16. Mahkeme kararı, Yargıtay 3. Hukuk Dairesinin 30/10/2013 tarihli kararıyla onanmış, karar düzeltme istemi de aynı Dairenin 25/3/2014 tarihli kararıyla reddedilmiş ve hüküm bu şekilde kesinleşmiştir.

17. Kararın düzeltilmesi isteminin reddine ilişkin karar 28/4/2014 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir.

18.Başvurucu 27/5/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. OLAY VE OLGULAR

A. Ulusal Hukuk

19. 29/4/1959 tarihli ve 7258 sayılı Futbol ve Diğer Spor Müsabakalarında Bahis ve Şans Oyunları Düzenlenmesi Hakkında Kanun'un 1. maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

“Yurtiçinde ve yurtdışında spor müsabakaları üzerine sabit ihtimalli ve müşterek bahis oyunlarını oynatmak üzere, Gençlik ve Spor Bakanlığına bağlı, tüzel kişiliği haiz Spor Toto Teşkilat Başkanlığı kurulmuştur. ...”

20. 7258 sayılı Kanun'un 2. maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

“Teşkilat Başkanlığı söz konusu yetkisini bizzat kullanabileceği gibi kısmen veya tamamen özel hukuk tüzel kişilerine devredebilir veya mal ve hizmet satın alma yoluna gidebilir.

...

1) Teşkilat Başkanlığının görev ve yetkileri şunlardır:

a) Yurt içinde ve yurt dışında yapılan her türlü spor müsabakası üzerine yurt içinde ve yurt dışında spora dayalı bahis ve şans oyunları düzenlemek, denetim ve gözetimi altında düzenletmek, bunlara ilişkin her türlü izni vermek ve sözleşmeyi yapmak.

...

e) İzinsiz olarak spora dayalı bahis ve şans oyunları düzenleyen, başbayilik veya bayilik faaliyetinde bulunan veya kurallara aykırı hareket eden gerçek ve tüzel kişilere uygulanacak yaptırımlara ilişkin esasları belirlemek ve bunlar hakkında gerekli yasal işlemleri yapmak.

...

Teşkilat Başkanlığı spora dayalı bahis ve şans oyunlarının düzenlenmesi ve düzenletilmesinde tek yetkilidir. Gençlik ve Spor Bakanlığının izin veya onayıyla spora dayalı bahis ve şans oyunlarının düzenlenmesi, denetim ve gözetimi altında düzenletilmesi, oynatılması, gerekli altyapı ve organizasyonun sağlanması ve yürütülmesi için gerçek ve tüzel kişilerle sözleşme yapabilir.

...

5) Bayilik Şube Müdürlüğünün görevleri şunlardır:

a) Bayi müracaatlarını değerlendirerek uygun görülen kişilerle sözleşme işlemlerini yapmak ve ruhsatlarını düzenlemek, bayi listelerini sürekli izleyerek bayi sayılarındaki değişiklikleri takip ve tespit etmek.

...”

21. Yönetmelik'in 15. maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

“Teşkilat tarafından bayilik ruhsatı verilen gerçek veya tüzel kişiler ile Teşkilat arasında bayilik sözleşmesi düzenlenir. Bayilik sözleşmesi, ruhsatın iptali halinde başkaca bir işleme gerek olmaksızın kendiliğinden fesh edilir. Bayilik ruhsatı verilecek gerçek kişilerin aşağıda belirtilen şartları haiz olmaları gerekir;

...”

22. Yönetmelik'in 21. maddesi şöyledir:

“Bayilik ruhsatı hiçbir şekilde başkalarına devredilemez. Ancak bayinin ölümü veya bayilik faaliyetini yürütemeyecek derecede hastalanması veya yaşlanması halinde, bayinin ruhsatı iptal edilerek bayi olabilme şartlarını taşıyan eşi veya çocuklarından birine aynı işyerine mahsus olmak üzere bayilik ruhsatı öncelikle verilebilir.”

23. Yönetmelik'in 22. maddesi şöyledir:

“Bayilerin; bu Yönetmeliğin 38 ve 39 uncu maddelerinde sayılmayan fakat bayilik ruhsatının iptalini gerektiren fiil ve hareketleri tespit edildiği takdirde, Teşkilat takdir hakkını kullanarak iptal kararı verebilir.”

24. Yönetmelik'in 38. maddesi şöyledir:

“Madde 38 — Aşağıda belirtilen hallerde bayilik ruhsatı, Teşkilat tarafından tek taraflı olarak ve herhangi bildirim süresine uyulmaksızın iptal edilir;

a) Bayinin ruhsatının iptalini talep etmesi,

b) İzinli süreler ve mücbir sebepler dışında her ne sebeple olursa olsun bir takvim yılı içinde toplam on gün oyun oynatmaması,

c) Oyunu Teşkilat tarafından belirlenen değerinden fazla bedelle oynatması,

d) Sanal ortam bayi olabilme şartlarından herhangi birini yitirmesi veya ruhsat verildikten sonra bu şartlardan herhangi birine sahip olmadığının anlaşılması,

e) Teşkilatın itibarını zedeleyecek veya Teşkilata olan güvenin sarsılmasına neden olacak davranış, yayın veya faaliyetlerde bulunması, verilen talimat ve kurallara riayet etmemesi, uyumlu çalışmayı bozması,

f) Teşkilatın yetkili personellerine fiili saldırı yada kötü muamelede bulunulması,

g) Teşkilat malları aleyhine suç işlemesi,

h) 18 yaşından küçüklere oyun oynatması,

ı) Bayinin ölümü hali.

Yukarıda belirtilen hallerin tespiti halinde bayilik ruhsatı süresiz iptal edilerek, durum yazılı olarak bayiye bildirilir.”

25. Yönetmelik'in 40. maddesi şöyledir:

“Bayilik ruhsatının iptalini gerektiren haller dışında Yönetmelik hükümlerine veya Teşkilat tarafından konulan kurallara aykırı davranışlarda bulunan bayilerin, kusurlu veya hatalı davranış veya işlemlerinin tespiti halinde Teşkilat tarafından 10 güne kadar bayilik faaliyeti geçici olarak durdurulur, bu husus bayiye yazılı olarak bildirilir ve kamuoyuna duyurulur.”

26. Yönetmelik'in 41. maddesi şöyledir:

“Bu Yönetmelikte hüküm bulunmayan hallerde genel hükümlere göre hareket edilir.”

B. Uluslararası Hukuk

27. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), alkollü içki servisi ruhsatının iptalinin (1) No.lu Protokol'ün 1. maddesinin ikinci fıkrası kapsamında düşünülebilecek mülkün kullanımının kontrolüne ilişkin bir önlem teşkil ettiği tespitini yapmıştır (Tre Traktörer Aktiebolag/İsveç, B. No: 10873/84, 7/7/1989, § 55). AİHM, bir işletmeyi yürütmek için geçerli izinlerin kaldırılmasının (1) No.lu Protokol'ün 1. maddesinin ikinci fıkrası kapsamında değerlendirilebilecek bir önlem oluşturduğu sonucuna ulaşmıştır (Rosenzweig And Bonded Warehouses Ltd./Polonya, B. No: 51728/99, 28/7/2005, § 49). AİHM, bankacılık lisansının iptal edilmesi kararının ülkedeki bankacılık sektörünü kontrol etmek için bir önlem olduğunubelirterek lisans iptaline ilişkin başvuruda (1) No.lu Protokol'ün 1. maddesinin ikinci fıkrasının uygulanması gerektiğine karar vermiştir (Capital Bank AD/Bulgaristan, B. No: 49429/99, 24/11/2005, §§ 130, 131).

28. AİHM, başvuran şirketin gümrüksüz satış mağazası ve barını çalıştırma lisansının iptal edilmesinin şikâyet konusu edildiği başvuruyu, (1) No.lu Protokol'ün 1. maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen mülkün kontrolü kapsamında incelemiştir (Bimer S.A./Moldova, B. No: 15084/03, 10/7/2007, §§ 49, 50, 51). AİHM aynı şekilde, başvurucu şirketin İnternet ve sabit telefon hizmetleri sağlama lisansının Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne ek (1) No.lu Protokol'ün 1. maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesi bağlamında mülkiyetten yoksunluk olarak değil maddenin ikinci fıkrası bağlamında incelenecek mülkiyetin kontrolüne ilişkin bir önlem olarak görülmesi gerektiğini ifade etmiştir (Megadat.com SRL/Moldova, B. No: 21151/04, 8/4/2008, §§ 62, 63, 64 ve 65).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

29. Mahkemenin 6/4/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiği İddiası

1.Başvurucunun İddiaları

30. Başvurucu, Spor Toto bayiliği ruhsatının Yönetmelik'te belirtilen hiçbir bildirim süresine uyulmaksızın süresiz olarak iptali nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucu, davanın Spor Toto bayiliği ruhsatının iptal edilmesiyle ilgili kısmının hangi gerekçeyle reddedildiğine ilişkin hiçbir açıklama yapılmaması ve ret sonucuna ulaşılmasının yasal dayanağının gösterilmemesi nedenleriyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini belirtmiştir.

2. Değerlendirme

31.Anayasa'nın "Mülkiyet hakkı" kenar başlıklı 35. maddesi şöyledir:

"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

32. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun, davanın Spor Toto bayiliği ruhsatının iptal

edilmesiyle ilgili kısmının hangi gerekçeyle reddedildiğine ilişkin hiçbir açıklama yapılmamasına ve ret sonucuna ulaşılmasının yasal dayanağının gösterilmemesine ilişkin şikâyeti mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin ölçülülüğüne ilişkin görüldüğünden mülkiyet hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

33. Öte yandan, başvurucunun davanın tamamen özel kişiler arasındaki bir ihtilaf niteliğinde olan ve H. M. ve İ. D. ile aktedilen Bayilik Devir Sözleşmesi'nin cebir ve tehdit altında imzalandığının ispatlanamadığı yargısına ulaşılan kısmına yönelik herhangi bir şikâyeti bulunmamaktadır. Bu nedenle Ortaklık Sözleşmesi'nin cebir ve tehdit altında imzalandığının ispatlanamadığı yolunda Mahkemece ulaşılan kanaate ilişkin herhangi bir inceleme yapılmayacaktır. İnceleme, davanın Spor Toto bayiliği ruhsatının iptaline ilişkin kısmı ile sınırlı tutulacaktır.

34. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Mahkemece kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir. Bu bağlamda başvurucunun ihlal iddialarını kanıtlayamadığı, temel haklara yönelik bir müdahalenin olmadığı veya müdahalenin meşru olduğu açık olan başvurular ile karmaşık veya zorlama şikâyetlerden ibaret başvurular açıkça dayanaktan yoksun kabul edilebilir (Hikmet Balabanoğlu, B. No: 2012/1334, 17/9/2013, § 24).

35. Anayasa'nın 35. maddesinin birinci fıkrasında "Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir." denilerek mülkiyet hakkı güvenceye bağlanmıştır. Anayasa'nın anılan maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır (AYM, E.2015/39, K.2015/62, 1/7/2015, § 20).

36.Somut olayda, başvurucunun Spor Toto Bayiliği Sözleşmesi iptal edilmiştir. Spor Toto Bayiliği Sözleşmesi'nin iptalinin mülkiyet hakkı kapsamında incelenebilmesi için öncelikle Spor Toto bayiliğinin hukuki mahiyetinin ortaya konulması gerekmektedir.

37. 7258 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle, yurt içinde ve yurt dışında spor müsabakaları üzerine sabit ihtimalli ve müşterek bahis oyunlarını oynatmak üzere Gençlik ve Spor Bakanlığına bağlı, tüzel kişiliği haiz Spor Toto Teşkilat Başkanlığı kurulmuştur. Anılan Kanun'un 2. maddesinin dördüncü fıkrasında Teşkilat Başkanlığının spora dayalı bahis ve şans oyunlarının düzenlenmesi ve düzenlenmesinin sağlanmasında tek yetkili olduğu belirtilmek suretiyle spora dayalı bahis ve şans oyunlarının düzenlenmesi hususu Teşkilat Başkanlığının tekeline bırakılmıştır. Dolayısıyla spora dayalı bahis ve şans oyunlarının bir kamu hizmeti olarak öngörüldüğü ve bu hizmetin Teşkilat Başkanlığının görev alanına dâhil edildiği anlaşılmaktadır.

38. Değinilen Kanun'un 2. maddesinin birinci fıkrasına göre Teşkilat Başkanlığı söz konusu yetkisini (spora dayalı bahis ve şans oyunlarını düzenleme yetkisini) bizzat kullanabileceği gibi kısmen veya tamamen özel hukuk tüzel kişilerine devredebilir veya mal ve hizmet satın alma yoluna gidebilir. Teşkilat Başkanlığının bu görevlerini özel hukuk tüzel kişilerine devredebilmesi ile mal ve hizmet satın alma yoluna gidebilmesi, bunun kanunda bir kamu hizmeti olarak düzenlendiği gerçeğini değiştirmemektedir. Kamu hizmetinin özel kişilere devri veya hizmet satın alınması yoluyla gördürülmesi hususu diğer kamu hizmetlerinde de yaygın olarak karşılaşılan bir durum olup hizmetin "kamusallık" mahiyetini etkilememektedir.

39. Genel Müdürlük tarafından çıkarılan Yönetmelik'le spora dayalı bahis ve şans oyunlarını düzenleme yetkisinin özel kişilere devrinde ruhsat usulünün uygulanması benimsenmiştir. Ruhsat, özel kişilerin belli ticari ve iktisadi faaliyette bulunabilmek için idareden aldıkları özel izni ifade etmektedir. Spor Toto bayiliği ruhsatının alınması da spora dayalı bahis ve şans oyunlarını düzenlenmesi hususunda Teşkilat Başkanlığı tarafından yetkilendirilmiş olunması anlamına gelmektedir. Anılan Yönetmelik uyarınca Spor Toto bayiliği ruhsatı verilmesi, bayi adayı ile Teşkilat Başkanlığı arasında akdedilecek bir sözleşmeyle söz konusu olmaktadır. Diğer bir ifadeyle bayi adayı ile Teşkilat Başkanlığı arasında akdedilecek sözleşme, tarafların müzakere etmek suretiyle koşullarını belirlediği bir borçlar hukuku sözleşmesinden öte, ruhsatın koşullarını belirleyen idari bir işlem niteliği taşımaktadır. Bu nedenle bu sözleşmenin feshi, hukuki niteliği itibarıyla ruhsatın iptali mahiyetindedir.

40. Sonuç olarak idare tarafından Bayilik Sözleşmesi akdedilmek suretiyle verilen bir ruhsata dayalı olarak yürütülen ve bahis ve şans oyunları oynatılmasını içeren Spor Toto bayiliğinin, bayi yönünden ekonomik bir değer ifade ettiği ve dolayısıyla mülkiyet hakkı kapsamında olduğu açıktır (Çalışma ruhsatlarının mülk teşkil ettiğini ilişkin bkz. Ak Demirtaş Madencilik Nakliyat Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti., B. No: 2014/1989, 15/6/2016, § 35). Dolayısıyla başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesi kapsamında ekonomik bir değer teşkil eden mülkünün var olduğu anlaşılmaktadır.

41. Başvurucunun Spor Toto bayiliği ruhsatının, Bayilik Sözleşmesi'nin feshi yoluyla iptal edilmesi mülkiyet hakkına kamu otoritelerince yapılan bir müdahale niteliği taşımaktadır. Bir ekonomik faaliyetin ruhsata bağlanması, ilgili ekonomik alanın devlet tarafından düzenlemesi ve kontrol edilmesi amacına yöneliktir. Dolayısıyla Spor Toto bayiliği ruhsatı verilmesi ve bu ruhsatın iptali de mülkiyetin kontrolü kapsamında yapılan bir işlem olup somut davadaki iddianın mülkiyetin kontrolü biçimindeki üçüncü kural kapsamında incelenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır.

42. Anayasa’nın 13. ve 35. maddeleri uyarınca mülkiyet hakkına yönelik müdahalenin Anayasa'ya uygun düşebilmesi için kanuna dayanması, kamu yararı amacı taşıması ve ayrıca ölçülülük ilkesi gözetilerek yapılması gerekmektedir.

43. Somut olayda başvurucunun Spor Toto bayiliği 7258 sayılı Kanun hükümlerine dayanılarak iptal edildiğinden müdahalenin kanuni dayanağının bulunduğu kanaatine varılmaktadır. Başvurucunun Spor Toto bayiliğinin iptali, Bayilik Sözleşmesi hükümlerine aykırı olarak bayiliğini üçüncü kişilere devretmiş olması gerekçesine dayandırılmıştır. Bayilik Sözleşmesi hükümlerine aykırı davranmak sebebiyle Spor Toto ruhsatının iptal edilmesinde kamu yararının bulunmadığı söylenemez.

44. Ölçülülük ilkesi “elverişlilik”, “gereklilik” ve “orantılılık” olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. “Elverişlilik” öngörülen müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, “gereklilik” ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, “orantılılık” ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E. 2012/102, K.2012/207, 27/12/2012; E.2012/149, K.2013/63, 22/5/2013; E.2013/32, K.2013/112, 10/10/2013; E.2013/15, K.2013/131, 14/11/2013; E.2013/158, K.2014/68, 27/3/2014; E.2013/66, K.2014/19, 29/1/2014; E.2014/176, K.2015/53, 27/5/2015; E.2015/43, K.2015/101, 12/11/2015; E.2016/16, K.2016/37, 5/5/2016; E.2016/13, K.2016/127, 22/6/2016; Mehmet Akdoğan ve diğerleri,

B.No: 2013/817, 19/12/2013, § 38).

45. Başvurucunun spor toto bayiliği ruhsatının iptal edilmesinin sebebi, bayiliği üçüncü kişilere devretmiş olmasıdır. Başvurucu, ortaklık sözleşmesinin (Bayilik Devir Sözleşmesinin) zor ve tehditle imzalatıldığını ileri sürerek açtığı davada Mahkemece, ortaklık sözleşmesinin zor ve tehditle değil, başvurucunun serbest iradesiyle imzalandığı kanaatine ulaşılmıştır. Başvurucunun, Mahkemenin bu kanaatine yönelik bir şikayeti bulunmamaktadır.

46. Spor toto bayiliği ruhsatı, spora dayalı bahis ve şans oyunlarını düzenlenme yetkisi veren bir izin mahiyetindedir. Ruhsat, bayi adayının kişisel durumu dikkate alınarak verildiğinden ruhsata konu faaliyetin ruhsat sahibi tarafından yürütülmesi büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle idareden aldığı spor toto bayiliği ruhsatını üçüncü kişilere devrettiği sübuta eren başvurucunun bu ruhsatının iptal edilmesinin, başvurucuya aşırı ve olağanın ötesinde bir külfet yüklemediği ve ölçülü olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Sonuç olarak mülkiyet hakkına yönelik açık bir ihlalin bulunmadığı kanaatine varılmaktadır.

47. Açıklanan nedenlerle başvurunun, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkı Yönünden

48. Başvurucu, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmektedir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

49. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

50. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği tarih, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

51. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

52. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık beş yıl yedi ay süren yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

53. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

54. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. …

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

55. Başvurucu Spor Toto bayiliği ruhsatının iptali nedeniyle uğradığı maddi zararların tazmini talebinde bulunmuştur. Başvurucu, diğer haklarının ihlali nedeniyle ayrıca tazminata hükmedilmesi isteminde bulunmuştur.

56. Başvurucunun mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğu sonucuna varıldığından buna ilişkin tazminat isteminin reddi gerekir.

57. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

58. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 6.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

59. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvenceye bağlanan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 6.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE

D. 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 6/4/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.